ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΟΨΕΙΣ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Η ενημέρωση, το Διαδίκτυο και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης

Το παρακάτω διασκευασμένο άρθρο δημοσιεύθηκε στις 9 Ιανουαρίου 2017 στον ιστότοπο της εφημερίδας "Καθημερινή" και υπογράφεται από τους Αντ. Καλογερόπουλο, τον Ν. Παναγιώτου και τη Δ. Δημητρακοπούλου. Παρουσιάζει τα ευρήματα έρευνας από 26 χώρες για την ενημέρωση των πολιτών.

Ο τρόπος με τον οποίο διαβάζουμε ειδήσεις αλλάζει διαρκώς, σύμφωνα με τα αποτελέσματα του 5ου ετήσιου Digital News Report του Ινστιτούτου Reuters για τη Μελέτη της Δημοσιογραφίας του Πανεπιστημίου της Οξφόρδης, που διενεργήθηκε σε 26 χώρες και σε δείγμα 50.000 ατόμων. Όπως προκύπτει από τα αποτελέσματα, η απήχηση των τηλεοπτικών ειδήσεων αρχίζει να μειώνεται, ιδιαίτερα στις νεαρές ηλικιακές ομάδες, ενώ σε κρίση φαίνεται να βρίσκονται τόσο ο έντυπος Τύπος όσο και τα υπόλοιπα παραδοσιακά μέσα ενημέρωσης σε αρκετές από τις χώρες που μελετώνται. Αντιθέτως, όλο και περισσότεροι ενημερώνονται από το Διαδίκτυο και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

Ειδικότερα, παρατηρούμε πολύ μεγάλη έλλειψη εμπιστοσύνης στις ειδήσεις και στους δημοσιογράφους, τους οποίους οι Έλληνες εμπιστεύονται σε μικρότερο βαθμό από ό,τι οι κάτοικοι όλων των άλλων χωρών. Ενημερώνονται από τα κοινωνικά δίκτυα σε μεγαλύτερο βαθμό, με πρώτη επιλογή το Facebook[1]. Είναι ενδεικτικό πως είναι το κύριο σημείο πρόσβασης των Ελλήνων στις ειδήσεις στο Διαδίκτυο και όχι οι ενημερωτικοί ιστότοποι όπως σε αρκετές άλλες χώρες. Παράλληλα, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης επιθυμούν να αυξήσουν τον χρόνο παραμονής των χρηστών στις πλατφόρμες τους, όπως για παράδειγμα το Facebook, το οποίο προωθεί την ανάγνωση άρθρων (instant articles) και την παρακολούθηση βίντεο μέσα στην πλατφόρμα του.[…]

Τα ευρήματα αυτά είναι ιδιαίτερα ανησυχητικά για τη βιωσιμότητα αλλά και την ποιότητα της ενημέρωσης στην Ελλάδα. Η έλλειψη εμπιστοσύνης στις ειδήσεις, η πεποίθηση πως οι διαδικτυακές διαφημίσεις είναι ενοχλητικές, σε συνδυασμό με την

[1]Facebook: πλατφόρμα κοινωνικής δικτύωσης

οικονομική κρίση που έχει πλήξει και τους πολίτες αλλά και τα ίδια τα μέσα ενημέρωσης, έχουν συμβάλει στην καθιέρωση της κουλτούρας της δωρεάν διαδικτυακής ενημέρωσης.

Α3. Με αφορμή τη διαπίστωση πως οι Έλληνες «ενημερώνονται από τα κοινωνικά δίκτυα σε μεγαλύτερο βαθμό από τους κατοίκους άλλων χωρών, με πρώτη επιλογή το Facebook», σε ομιλία (200 – 250 λέξεων) σε μια ημερίδα του σχολείου σου να αναφερθείς στα εξής: α) ποιες είναι οι πηγές πληροφόρησης των ατόμων της ηλικίας σου και γιατί κάνουν αυτές τις επιλογές; β) Θεωρείς ότι αυτή η μορφή ενημέρωσης είναι αντικειμενική και ποιοτική ή κρύβει κινδύνους που πρέπει να προσέξουν;

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΓΙΑΝΝΗΣ ΥΦΑΝΤΗΣ(1949 -)

Η τηλεόραση

Το παρακάτω ποίημα είναι από τη συλλογή «Ο καθρέφτης του Πρωτέα» (1986) του Γιάννη Υφαντή. Σε αυτό ο ποιητής ειρωνεύεται τη σχέση του Νεοέλληνα με την τηλεόραση.

Το να ’χαμε ταράνδους μες στα σπίτια μας δεν πήγαινε. Θα μούγκριζαν
μέσα στον ύπνο μας, θα κόπριζαν
πάνω στα έπιπλά μας και προπάντων
μ’ εκείνα τα πελώρια κέρατά τους θα ξεσχίζαν τις κουρτίνες μας, θα γκρέμιζαν
τ’ αγάλματά μας, τα βιβλία μας, τα πιάτα μας. Δεν πήγαινε.
Όμως, η τηλεόραση, τι ζώο!
Έχει τα σιδερένια κέρατά της στην ταράτσα ενώ ήσυχη
κάθεται στο σαλόνι μας και μόνο
αν βάλουμε στην πρίζα τον ομφάλιο λώρο της ξυπνά.
Ήσυχο ζώο. Και τι όμορφο.
Μοιάζει με έντομο πελώριο, αστρικό.
Μοιάζει με τον πλανητικό προπάππο μας, τον Βεελζεβούλ[2]
που ’λεγε ιστορίες κι αποκοιμιόμασταν.

[2]Βεελζεβούλ: διάβολος, σατανάς

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Με τι παρομοιάζει ο ποιητής την τηλεόραση και γιατί της αποδίδει αυτά τα χαρακτηριστικά; Ποιος ο ρόλος της στη ζωή των ανθρώπων και στη δική σου;

ή

2. Να συγγράψεις ένα μικρό πεζό κείμενο με τη μορφή σελίδας ημερολογίου, στο οποίο θα περιγράφεις τη σχέση σου με το αγαπημένο σου μέσο ενημέρωσης. Μπορείς να χρησιμοποιήσεις και εσύ μία παρομοίωση, προκειμένου να αναδείξεις αυτή τη σχέση.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ:ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Απεξάρτηση από τα κινητά για εφήβους

Το παρακάτω κείμενο έχει δημοσιευθεί στην εφημερίδα «Καθημερινή», στην ενότητα «Κοινωνία» στις 22.10.2019 και αποτελεί αναδημοσίευση είδησης από το ειδησεογραφικό δίκτυο CNN.

ΣΕΟΥΛ. Κατασκηνώσεις απεξάρτησης από τη χρήση κινητών τηλεφώνων λειτουργούν στη Νότια Κορέα, όπου ο εθισμός των εφήβων στα κινητά τηλέφωνα έχει λάβει διαστάσεις επιδημίας. Η 16χρονη Γιο Τσάε Ριν κατάλαβε ότι έπρεπε να μπει σε μια τέτοια κατασκήνωση μια νύχτα, γύρω στις 4, όταν σήκωσε το κεφάλι της από το κινητό και συνειδητοποίησε ότι το χρησιμοποιούσε ασταμάτητα τις τελευταίες 13 ώρες.

Στην κατασκήνωση, σε μια όμορφη εξοχική τοποθεσία γεμάτη πράσινο, η Γιο και οι υπόλοιποι έφηβοι άφησαν τελείως τα κινητά τους και ασχολήθηκαν με δραστηριότητες στη φύση και ομαδικά παιχνίδια. Κάθε ημέρα συνομιλούσαν με ειδικούς, ώστε να καταλάβουν τις ρίζες του εθισμού τους και να βρουν τρόπους να τον υπερβούν, ενώ η ημέρα έκλεινε με διαλογισμό. Εξετάζοντας το πρόβλημα, κάποια παιδιά ανέφεραν ότι ο φόρτος των μαθημάτων τούς προξενεί άγχος και χρησιμοποιούν το κινητό ως αγχολυτικό. «Όταν πιάνω το κινητό, ξεχνάω προσωρινά το άγχος», είπε η 16χρονη Λι Γουό Ριν. «Αλλά τη στιγμή που το αφήνω, μου ξανάρχονται αυτά που με στενοχωρούσαν. Είναι φαύλος κύκλος».

Ο διευθυντής της κατασκήνωσης, Γιο Σουν Ντουκ, λέει ότι τις πρώτες ημέρες χωρίς τις συσκευές, τα παιδιά έχουν «μια όψη αγωνίας» στο πρόσωπο. Αγωνία γι' αυτά που «χάνουν» αποσυνδεόμενα από τη μόνιμη ροή επικοινωνίας με τους φίλους τους και τη μόνιμη αλληλεπίδραση με τις αγαπημένες τους εφαρμογές. «Έπειτα από δύο-τρεις ημέρες γαληνεύουν», προσθέτει. Στη χώρα που κατασκευάζει μερικές από τις γνωστότερες μάρκες κινητών, το 30% των παιδιών κάνει υπερβολική χρήση τους. Μετά την επιστροφή της από την κατασκήνωση, η Γιο είναι πλέον ικανή να περιορίσει τη χρήση του κινητού στις δύο με τρεις ώρες καθημερινώς. Κυρίως, έχει ανακτήσει τον έλεγχο της ζωής της. «Πριν, ακόμη και αν σκεφτόμουν ότι έπρεπε να σταματήσω, δεν μπορούσα. Τώρα, αν θέλω να σταματήσω,

σταματάω αμέσως», λέει, αλλά προσθέτει ότι οι επιδράσεις του προγράμματος απεξάρτησης δεν ήταν εξίσου θετικές για όλα τα παιδιά.

Όσα είχαν πάει στην κατασκήνωση έπειτα από πίεση των γονιών τους και χωρίς να το θέλουν πραγματικά, δεν έβλεπαν την ώρα να επιστρέψουν στα ίδια. «Όταν ολοκληρώθηκε το πρόγραμμα, μία από τις συγκατοίκους μου ούτε καν χαιρέτησε», λέει η Γιο. «Έφυγε τρέχοντας για να πάρει στα χέρια το κινητό της».

Α3. Στο κείμενο προβάλλεται ότι ο φόρτος των μαθημάτων προξενεί άγχος σε κάποια παιδιά και χρησιμοποιούν το κινητό ως αγχολυτικό. Με αφορμή την παραπάνω διαπίστωση και αξιοποιώντας την εμπειρία σου να συντάξεις ένα άρθρο (200- 250 λέξεων) για το ιστολόγιο του σχολείου σου στο οποίο θα εξηγείς τους λόγους που οι έφηβοι δημιουργούν σχέσεις εξάρτησης με το κινητό τους τηλέφωνο και θα προτείνεις τρόπους, για να περιορίσουν τη χρήση του.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΙΩΑΝΝΑ ΚΑΡΥΣΤΙΑΝΗ (1952 -)

Το φυλλάδιο(απόσπασμα)

Το παρακάτω απόσπασμα ανήκει σε «επιστολικό διήγημα» της Ιωάννας Καρυστιάνη. Σε αυτό μια ηλικιωμένη γυναίκα γράφει στην αδελφή της, στο χωριό, για να γεμίσει τα μοναχικά βράδια της στην πόλη.

Αγαπημένη μου αδελφή Ουρανία.

Έχω να γράψω ολόκληρο γράμμα από την εποχή που ο συγχωρεμένος ο Ιάκωβος ήταν στρατιώτης, στα χρόνια του Κωνσταντίνου Καραμανλή και της Φρειδερίκης.

Τότε, επί είκοσι οκτώ μήνες έκανα καθημερινή εξάσκηση. Του έγραφα τι κεντώ, πού πάω, πόσα εξοικονομώ, πόσο τον αγαπώ και να προσέχει με τα πολυβόλα του πυροβολικού.

Αυτά στη γνωστή μας, τότε, δίφυλλη με ρίγες κόλλα, σύνολον τέσσερις σελίδες τη φορά.

Η κυρία Σοφία διαβάζει και ξαναδιαβάζει αυτές τις γραμμές. Είναι ικανοποιητικές ως αρχή; Πώς θα έπρεπε να ξεκινήσει την επιστολή μετά από την πολύχρονη αποχή από

αλληλογραφίες; Και μήπως στη σημερινή εποχή είναι εντελώς άσκοπη η όλη ιστορία με φακέλους, γραμματόσημα και ταχυδρομεία;

Υπάρχει το τηλέφωνο.[...]Στρέφει το κεφάλι της προς τη συσκευή, στο επιπλάκι του χολ. Την κοιτάζει για κάμποσο. Και ξαναπιάνει το μπικ.

Ουρανία μου, μέσα στο φάκελο, εκτός από τα χρήματα για να πάρεις ένα μούλτι πολυμίξερ, το δωράκι μου για την εορτή σου, σου εσωκλείω και το φυλλάδιο της ψησταριάς. Τα σουβλάκια του Παρασκευά. Όταν ανέβαινες, μία στα τρία, στα τέσσερα χρόνια στον Πειραιά, εκεί σε πήγαινα για τα μπιφτεκάκια και τη μία μπίρα στα δύο. Τότε λεγόταν Τα σουβλάκια του Περικλή. Ο Παρασκευάς είναι γιος του, πρώην πατωματζής. Ανέλαβε την επιχείρηση μόλις επέστρεψε από τη Θεσσαλονίκη, διαζευγμένος, κακήν κακώς, όπως ακούστηκε.

Νέα διακοπή. Σκέφτεται πως η Ουρανία αποκλείεται να έχει ξεχάσει το στέκι. Ήταν και στα εγκαίνια, το ’74. Ο Ιάκωβος, με το που γύρισε από την επιστράτευση για την Κύπρο, εκεί έπιασε δουλειά [...]

Η πρώτη σελίδα γέμισε, δίχως την παραμικρή μουντζούρα, γιατί η κυρία Σοφία λέει από μέσα της δυο και τρεις φορές την κάθε πρόταση πριν τη βάλει στο χαρτί. [...]Πεντέμισι σελίδες. Ρεκόρ. Τις ξαναδιαβάζει. Κοιτάζει το ρολόι, εννιά και είκοσι. Άλλη μια ματιά στις σελίδες, άλλη μια ματιά στο ρολόι, εννιάμισι νταν.

Τι περιμένει; Αυτή η ησυχία βασιλεύει επίτηδες, για να γράψει και τα υπόλοιπα.

Ουρανία μου, θα έχεις ξεσυνηθίσει να διαβάζεις μεγάλα γράμματα, αλλά απόψε περνώ κι εγώ την ώρα μου γράφοντας, πρώτον διότι βρήκα αυτές τις παλιές λευκές κόλλες να μου παραπονούνται άγραφες, δεύτερον διότι δε θα ήταν φρόνιμο να βγω, λόγω ελαφρού κρυολογήματος ...[...]

Αυτά είναι τα πραγματικά νέα μου. Όλα τα υπόλοιπα κυλούν όπως εδώ και χρόνια, όπως τα συνοψίζομε τηλεφωνικώς.

Φτάνει, το γράμμα κινδυνεύει να γίνει βιβλίο. Η κυρία Σοφία φαντάζεται τα μάτια της μεγάλης της αδελφής, πίσω από τα γυαλιά, να το καταφέρνουν γραμμή-γραμμή.[...]

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Γιατί, κατά τη γνώμη σου, η ηρωίδα Σοφία αισθάνεται την ανάγκη να γράψει στην αδελφή της; Ο τρόπος επικοινωνίας με σύγχρονα μέσα στις μέρες μας καλύπτει τη ζωτική επιθυμία για ανθρώπινη επαφή;

ή

2. Να γράψεις έναν υποθετικό διάλογο ανάμεσα στις δύο αδελφές, στον οποίο η Ουρανία επιχειρεί να πείσει τη Σοφία να αλλάξουν τρόπο επικοινωνίας και να προσαρμοστούν στα νέα τεχνολογικά δεδομένα.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΠΕΡΑ ΑΠΟ ΤΑ ΣΥΝΟΡΑ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

[Συνέπειες του πολέμου]

Το ακόλουθο κείμενο αποτελεί διασκευή ενός άρθρου που δημοσιεύτηκε στις 19-06-2017 στην ηλεκτρονική σελίδα www.unhcr.org/gr, τον ιστότοπο της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR).

Ο πόλεμος, η βία και οι διώξεις παγκοσμίως αναγκάζουν περισσότερους ανθρώπους από ποτέ να εκτοπιστούν από τις εστίες τους, σύμφωνα με έκθεση που δημοσιεύει σήμερα η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (Υ.Α.). Σύμφωνα με τη νέα ετήσια έκθεση της Υ.Α. «Παγκόσμιες Τάσεις», που αποτελεί τη μεγαλύτερη ετήσια έρευνα του οργανισμού για το φαινόμενο του εκτοπισμού, υπήρχαν 65,6 εκατομμύρια αναγκαστικά εκτοπισμένοι παγκοσμίως στα τέλη του 2016. Ο συνολικός αυτός αριθμός αντιστοιχεί σε έναν τεράστιο αριθμό ανθρώπων που χρήζουν προστασίας σε παγκόσμιο επίπεδο.

Ο αριθμός των 65,6 εκατομμυρίων περιλαμβάνει τρεις σημαντικές κατηγορίες. Πρώτον, περιλαμβάνονται οι πρόσφυγες, στα 22,5 εκατομμύρια, τον υψηλότερο αριθμό που έχει σημειωθεί ποτέ. Η Συρία, εξαιτίας του πολέμου, εξακολουθεί να αποτελεί τη μεγαλύτερη χώρα προέλευσης προσφύγων. Δεύτερον, περιλαμβάνονται οι εσωτερικά εκτοπισμένοι, που έφτασαν τα 40,3 εκατομμύρια στα τέλη του 2016. Οι μεγαλύτερες καταστάσεις εσωτερικού εκτοπισμού σημειώθηκαν στη Συρία, το Ιράκ, αλλά και μέσα στην Κολομβία. Παρ' όλα αυτά, το πρόβλημα του εσωτερικού εκτοπισμού είναι παγκόσμιο. Τρίτον, περιλαμβάνονται οι άνθρωποι που ζητούν άσυλο, οι οποίοι εγκατέλειψαν την πατρίδα τους και αναζητούν διεθνή προστασία ως πρόσφυγες.

Όλα αυτά συνθέτουν το τεράστιο ανθρώπινο κόστος που επιφέρουν ο πόλεμος και οι διώξεις παγκοσμίως. Τα παιδιά, που αποτελούν τους μισούς πρόσφυγες στον κόσμο, εξακολουθούν να φέρουν ένα δυσανάλογο βάρος των δεινών του ξεριζωμού, κυρίως λόγω

της αυξημένης ευαλωτότητάς[1] τους. Είναι τραγικό ότι 75.000 αιτήματα ασύλου έχουν υποβληθεί από παιδιά που ταξίδευαν μόνα τους ή ήταν χωρισμένα από την οικογένειά τους.

"Από κάθε άποψη, πρόκειται για έναν απαράδεκτα υψηλό αριθμό, και καταδεικνύει με τρόπο ηχηρό την μεγάλη ανάγκη που υπάρχει για αλληλεγγύη και για έναν κοινό σκοπό, την πρόληψη και την επίλυση κρίσεων", δήλωσε ο Ύπατος Αρμοστής του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες Filippo Grandi.

Α3. Στο κείμενο αναφέρεται πως στον σύγχρονο κόσμο υπάρχει μεγάλη ανάγκη για αλληλεγγύη και για έναν κοινό σκοπό, την πρόληψη και την επίλυση κρίσεων. Με αφορμή τη φράση αυτή που σου δημιούργησε προβληματισμό, αποφασίζεις να εκφωνήσεις ομιλία (200-250 λέξεων) στο σχολείο, στο πλαίσιο Ημερίδας για την Παγκόσμια Ημέρα Ειρήνης, στην οποία θα παρουσιάζεις τις συνέπειες του πολέμου, ιδιαίτερα στα παιδιά, και θα τονίσεις τη σημασία της αλληλεγγύης μεταξύ των λαών.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό Κείμενο

ΤΙΤΟΣ ΠΑΤΡΙΚΙΟΣ (1928-)

ΚΑΜΠΑΝΙΑ[2] ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΠΕΙΝΑΣ

Το ποίημα του Τίτου Πατρίκιου, «ΚΑΜΠΑΝΙΑ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΠΕΙΝΑΣ», προέρχεται από την ποιητική συλλογή του με τίτλο "Η Νέα Χάραξη", η οποία δημοσιεύθηκε το 2007 (εκδόσεις Κέδρος).

Παίρνω από χάμω ένα κομμάτι ψωμί

ακόμα φρέσκο, από κάποιον χορτάτο πεταμένο

1ευαλωτότητα= η ιδιότητα του ευάλωτου, αυτού που δεν μπορεί να αντιμετωπίσει μία κρίση ή έναν κίνδυνο

2Καμπάνια: εκστρατεία, οργανωμένη προσπάθεια ενημέρωσης του κοινού (πχ. προεκλογική/διαφημιστική κ.λπ.)

το φιλώ όπως έκανα παιδί, το σταυρώνω

προσέχοντας να μη με δει κανείς

το ακουμπώ ψηλά σ' ένα περβάζι.

Είχα καιρό να θυμηθώ

πώς φώλιαζε στα σωθικά η πείνα

πώς άπλωνε σαν αχόρταγο χταπόδι

σ' όλα τα σπλάχνα τα πλοκάμια της.

Παίρνω από χάμω ένα κομμάτι ψωμί

από κάποιον χορτάτο πεταμένο

κι εγώ χορτάτος από χρόνια τώρα.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου που σου δίνονται. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Το ποιητικό υποκείμενο μαζεύει από τον δρόμο ένα πεταμένο κομμάτι φρέσκο ψωμί, αν και ο ίδιος είναι «χορτάτος». Γιατί, κατά τη γνώμη σου, προβαίνει σ' αυτή την ενέργεια; Ποια θα ήταν η δική σου στάση σε παρόμοια περίπτωση και γιατί;

ή

2. Η πείνα και η σπατάλη τροφίμων είναι συχνή στον πόλεμο, αλλά και σε περίοδο ειρήνης, αντίστοιχα. Αποφασίζετε με τους συμμαθητές σου να οργανώσετε «ΚΑΜΠΑΝΙΑ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΠΕΙΝΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΠΑΤΑΛΗΣ ΤΡΟΦΙΜΩΝ». Να συντάξεις ένα κείμενο που θα εκφωνήσεις σε ραδιοφωνική εκπομπή.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ Η ΦΥΣΗ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Χρησιμοποιώντας τον παγετό ως ευκαιρία άρνησης της κλιματικής αλλαγής

Το κείμενο που ακολουθεί αποτελεί διασκευή ενός άρθρου που αναρτήθηκε στον ιστότοπο https://www.iapopsi.gr. Ανακτήθηκε από το Διαδίκτυο στις 05-02-2021.

Είναι βλακεία ή στρατηγικός κυνισμός[1] ;

Για οποιονδήποτε κάτω των 50 ετών, μια κακοκαιρία ανάλογη αυτής που λαμβάνει χώρα σήμερα στις ΗΠΑ αποτελεί κάτι το πρωτοφανές. Τα τριάντα τελευταία χρόνια, η υπερθέρμανση του πλανήτη αποκτά όλο και μεγαλύτερη ένταση. Οι ωκεανοί θερμαίνονται, οι πάγοι λιώνουν και οι χώρες κοντά στον ισημερινό βρίσκονται αντιμέτωπες με ανυπόφορα υψηλές θερμοκρασίες. Φυσικά, η κλιματική αλλαγή, ακόμη κι αν μέχρι τώρα έχει κάνει αισθητή την παρουσία της στα θερμότερα κλίματα, προκαλεί αναταραχές και κατά τη διάρκεια του χειμώνα. Συνεπώς, όχι μόνο η κλιματική επικαιρότητα δεν είναι καθησυχαστική, αλλά θα έπρεπε να μας ευαισθητοποιεί ακόμη περισσότερο.

Μια τέτοιου είδους μετατροπή των ακραίων καιρικών συνθηκών μπορεί να αξιοποιηθεί από εκείνους που θέλουν να θέσουν υπό αμφισβήτηση την επιδείνωση της κλιματικής αλλαγής. Σε αυτό το πνεύμα, ο Donald Trump πρόσφατα υποστήριξε σε μια ανάρτησή του ότι «οι θερμοκρασίες και οι θυελλώδεις άνεμοι φθάνουν μείον 60 βαθμούς, το μεγαλύτερο κρύο που καταγράφηκε ποτέ». Πρόσθεσε: «Τι συμβαίνει με την υπερθέρμανση του πλανήτη; Να επιστρέψεις γρήγορα, σε χρειαζόμαστε!»

Ας παραβλέψουμε προς το παρόν ότι η υπερθέρμανση υφίσταται και ας συμφωνήσουμε με την άποψη του προέδρου των ΗΠΑ. Θα ήταν λογικό λοιπόν, εάν παρατηρούμε συχνότερα έντονη πτώση της θερμοκρασίας να καταρρίψουμε τις θεωρίες για υπερθέρμανση. Όχι.

Οι επιστήμονες πιστεύουν όλο και περισσότερο ότι η αλλαγή του κλίματος είναι ικανή να προκαλεί πιο συχνή διακοπή της «πολικής δίνης» του βόρειου ημισφαιρίου, της ζώνης ανέμων δηλαδή που «περιορίζουν» το πολικό ψύχος στη γεωγραφική περιοχή γύρω

1κυνισμός: ωμή ειλικρίνεια

από τους πόλους και κυρίως το βόρειο. Αυτό θα οδηγεί στην δημιουργία διαρροών που θα επηρεάζουν περιοχές όπως οι ΗΠΑ και η κεντρική Ευρώπη.

Ας επιστρέψουμε στην ανάρτηση του Trump, γιατί σίγουρα επιδέχεται περαιτέρω κριτική. Εδώ και πολλά χρόνια, ο συγκεκριμένος ανήκει στην κατηγορία ανθρώπων που με πάθος υπερασπίζονται την άποψη ότι οι επιστήμονες ψεύδονται και ότι η κλιματική αλλαγή δεν υφίσταται. Το άξιο αναφοράς είναι, όμως, ότι ο πρώην Πρόεδρος ξέρει πως η κλιματική αλλαγή είναι πραγματική. Το γνωρίζουμε αυτό, επειδή το ανέφερε ως λόγο, για να δοθεί ειδική άδεια για την κατασκευή ενός τείχους – το οποίο θα προστατεύσει το γήπεδο του γκολφ που έχει στην Ιρλανδία από τις επιζήμιες επιπτώσεις της αύξησης της στάθμης της θάλασσας.

Όπως και στην περίπτωση του Donald Trump, αρκετοί πολιτικοί διεθνώς πραγματοποιούν αντικρουόμενες δηλώσεις σχετικά με την κλιματική αλλαγή. Αδυνατώ να πειστώ πως η άρνηση της κλιματικής αλλαγής αποτελεί πραγματική άποψη και όχι κάποιου είδους στρατηγική κίνηση που ίσως στοχεύει στην παραπλάνηση του λαού.

Α3. Στο προηγούμενο κείμενο αναφέρεται: «Συνεπώς, όχι μόνο η κλιματική επικαιρότητα δεν είναι καθησυχαστική, αλλά θα έπρεπε να μας ευαισθητοποιεί ακόμη περισσότερο». Με αφορμή το άρθρο που διάβασες και σε προβλημάτισε, αποφασίζεις να εκφωνήσεις ομιλία στο σχολείο (200-250 λέξεων), στο πλαίσιο Ημερίδας που διοργανώνεται λόγω της Παγκόσμιας Ημέρας Περιβάλλοντος. Στην ομιλία σου θα παρουσιάσεις παραδείγματα της κλιματικής αλλαγής και θα προσπαθήσεις με επιχειρήματα να ευαισθητοποιήσεις τους συμμαθητές σου για το θέμα αυτό.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

BRENDAN KENNELY (1936-)

Η ελπίδα στα φτερά

Ο Brendan Kenelly είναι Ιρλανδός ποιητής. Το 2010 του απονεμήθηκε το ιρλανδικό βραβείο PEN για τη συνεισφορά του στην ιρλανδική λογοτεχνία.

Το κορίτσι ανοίγει το ράμφος του γλάρου μ’ ένα

κουτάλι κι αρχίζει να ξύνει το πετρέλαιο να φύγει.

Αχαλίνωτα τ’ ουρανού τα χρώματα, θρύλος και μύθος

συντηρούν την προσήλωση όσων κλείνονται σε

παραδοσιακές ανάγκες, όμως εγώ προμαντεύω τώρα

έναν άδειο από πουλιά ουρανό, στου κόσμου τις ακτές

σωρούς σκουπίδια, παχύ το μαύρο

πνιγηρό πετρέλαιο να σκοτώνει την ελπίδα στα φτερά.

Κι αυτό το κορίτσι –είναι δεν είναι στης ήβης το κατώφλι -

να περνάει τη ζωή του, αν είναι ένδειξη αυτό που κάνει τώρα,

ανασταίνοντας αυτά τα αποσβολωμένα πουλιά που

ρυπαίνουν τη θάλασσα, άψυχες πτώσεις ανάμεσα στα βράχια.

Θα στέλνει στους αιθέρες πλάσματα με λευκά φτερά

πριν μαύρες παλίρροιες πνίξουν τις απλές ανθρώπινες λέξεις.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου που σου δίνονται. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Στο ποίημα αναφέρεται: «όμως εγώ προμαντεύω τώρα έναν άδειο από πουλιά ουρανό, στου κόσμου τις ακτές σωρούς σκουπίδια, παχύ το μαύρο πνιγηρό πετρέλαιο να σκοτώνει την ελπίδα στα φτερά». Ποια πρόβλεψη κάνει το ποιητικό υποκείμενο για τη μελλοντική κατάσταση του περιβάλλοντος στο σχετικό απόσπασμα; Πιστεύεις πως είναι δικαιολογημένη η απαισιοδοξία του;

ή

2. Με τους φίλους σου αποφασίζεις να κάνεις μια εκδρομή στη θάλασσα σε αγαπημένη παραλία που έχεις να επισκεφτείς ένα χρόνο. Γρήγορα, όμως, απογοητεύεσαι από την εγκατάλειψη και τα σκουπίδια που βλέπεις στον περιβάλλοντα χώρο. Σε μία σελίδα του ημερολογίου σου να συγγράψεις τις εντυπώσεις και τις σκέψεις που σου δημιουργούνται.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

[Η αγάπη μαθαίνεται;]

Το ακόλουθο (ελαφρώς διασκευασμένο) κείμενο αντλήθηκε από το βιβλίο «Να ζεις, ν' αγαπάς και να μαθαίνεις» (εκδ. Γλάρος), που είναι από τα δημοφιλέστερα βιβλία του Λέο Μπουσκάλια, καθηγητή Παιδαγωγικής και ψυχολόγου.

Οι ψυχολόγοι, οι κοινωνιολόγοι, οι ανθρωπολόγοι μάς διδάσκουν επί χρόνια ότι η αγάπη μαθαίνεται. Δεν είναι κάτι που συμβαίνει έτσι αυθόρμητα. Νομίζω πως, επειδή έχουμε αυτή την αυταπάτη, γι' αυτό έχουμε τόσα μπλοκαρίσματα στις ανθρώπινες σχέσεις. Κι όμως, ποιος μας μαθαίνει να αγαπάμε; Βασικά η κοινωνία μέσα στην οποία ζούμε και βέβαια αυτό ποικίλλει πολύ. Οι γονείς μας μάς έμαθαν να αγαπάμε. Είναι οι πρώτοι μας δάσκαλοι, αλλά δεν είναι πάντα οι καλύτεροι. Πολλοί ζητάμε οι γονείς μας να είναι τέλειοι. Τα παιδιά πάντα απαιτούν την τελειότητα από τους γονείς, καθώς μεγαλώνουν. Κι όταν διαπιστώνουν ότι τα ταλαίπωρα αυτά ανθρωπάκια δεν είναι τέλεια, απογοητεύονται και στεναχωριούνται και θυμώνουν. Ίσως αυτό να σημαίνει η ενηλικίωση, να κοιτάζεις απέναντί σου αυτούς τους δυο ανθρώπους, αυτόν τον άνδρα και αυτή τη γυναίκα και να τους βλέπεις σαν συνηθισμένους ανθρώπους, σαν εσένα, με τα προβλήματα και τις προκαταλήψεις τους, με τρυφερότητα, με χαρά, με λύπη και με δάκρυα, καταλαβαίνοντας πως είναι απλώς άνθρωποι.

Το σημαντικό είναι πως αν έχουμε μάθει την αγάπη απ' αυτούς τους ανθρώπους και από την κοινωνία, μπορούμε να την ξεμάθουμε και να την ξαναμάθουμε από την αρχή: υπάρχει, επομένως, πολύ μεγάλη ελπίδα. Υπάρχει μεγάλη ελπίδα για όλους μας, σε κάποιο σημείο, όμως, θα πρέπει να μάθουμε ν' αγαπάμε. […] Ας ξαναγίνουμε πάλι άνθρωποι κι ας μάθουμε πάλι να αγαπάμε την ανθρώπινη υπόσταση. Όταν ξαναρχίσουμε πάλι να λέμε «είμαι άνθρωπος» και «είσαι άνθρωπος», μπορούμε να κάνουμε τρελά πράγματα. Είμαστε ωραίοι, όμως. Είμαστε τα πιο ωραία πλάσματα της γης. Είναι καλό να είσαι άνθρωπος. […] Οι φιλόσοφοι και οι ψυχολόγοι μάς το λένε αυτό για χρόνια: «Δεν έχεις τίποτε άλλο εκτός από τον εαυτό σου». Γίνε, λοιπόν, ο πιο όμορφος, ο πιο τρυφερός, συναρπαστικός άνθρωπος του κόσμου. Έτσι θα επιζήσεις για πάντα!».

Α3. Ο Λ. Μπουσκάλια αναφέρεται στους παράγοντες που συμβάλλουν ώστε να μάθουμε να αγαπάμε. Εσύ πώς νομίζεις ότι οι άνθρωποι μπορούμε να εκπαιδευτούμε στην αγάπη; Πώς μπορούν να βοηθήσουν τους νέους οι φορείς κοινωνικοποίησης, όπως η οικογένεια και το σχολείο, αλλά και το ευρύτερο κοινωνικό σύνολο σ' αυτή την κατεύθυνση; Τις απόψεις σου παρουσιάζεις σε ομιλία (200-250 λέξεων) που θα εκφωνήσεις σε μια ημερίδα του σχολείου σου με θέμα «Κοινωνία σε κρίση: η σημασία της ψυχικής ενδυνάμωσης».

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΜΑΡΙΑ ΠΟΛΥΔΟΥΡΗ (1902-1930)

Μόνο γιατί μ' αγάπησες

Η Μ. Πολυδούρη, ρομαντική μορφή της σύγχρονης ελληνικής ποίησης, ύμνησε με γνήσιο λυρισμό τον απόλυτο έρωτα. Το "Μόνο γιατί μ' αγάπησες"(από τη συλλογή «Οι τρίλιες που σβήνουν», 1928), θεωρείται από τα σημαντικότερα ερωτικά της ποιήματα.

Δεν τραγουδώ παρά γιατί μ' αγάπησες
στα περασμένα χρόνια.
Και σε ήλιο, σε καλοκαιριού προμάντεμα
και σε βροχή, σε χιόνια,
δεν τραγουδώ παρά γιατί μ' αγάπησες.

Μόνο γιατί τα μάτια σου με κοίταξαν
με την ψυχή στο βλέμμα,
περήφανα στολίστηκα το υπέρτατο
της ύπαρξής μου στέμμα,
μόνο γιατί τα μάτια σου με κοίταξαν.

Μόνο γιατί όπως πέρναγα με καμάρωσες
και στη ματιά σου να περνάει
είδα τη λυγερή σκιά μου, ως όνειρο
να παίζει, να πονάει,
μόνο γιατί όπως πέρναγα με καμάρωσες.

Γιατί δισταχτικά σα να με φώναξες
και μου άπλωσες τα χέρια
κι είχες μέσα στα μάτια σου το θάμπωμα
μια αγάπη πλέρια[1],
γιατί δισταχτικά σα να με φώναξες.

Γιατί, μόνο γιατί σε σέναν άρεσε
γι' αυτό έμεινεν ωραίο το πέρασμά μου.
Σα να μ' ακολουθούσες όπου πήγαινα,
σα να περνούσες κάπου εκεί σιμά μου.
Γιατί, μόνο γιατί σε σέναν άρεσε.

Μόνο γιατί μ' αγάπησες γεννήθηκα,
γι' αυτό η ζωή μου εδόθη.
Στην άχαρη ζωή την ανεκπλήρωτη
μένα η ζωή πληρώθη[2].
Μόνο γιατί μ' αγάπησες γεννήθηκα.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Πώς παρουσιάζει η ποιήτρια την αγάπη στο συγκεκριμένο ποίημα; Πόσο σημαντική θεωρείς την αληθινή αγάπη για τις ανθρώπινες σχέσεις και γιατί;

ή

2. Να υποθέσεις ότι η ποιήτρια ζει στην εποχή μας και αποφασίζει να εκφράσει τις σκέψεις και τα συναισθήματά της στον αγαπημένο της σε πεζό κείμενο. Γράψε την επιστολή που φαντάζεσαι ότι τού στέλνει με μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.

Μονάδες 25

1πλέρια: γεμάτη, μεστή

2πληρώθη: ολοκληρώθηκε

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΟΨΕΙΣ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

«Η διαφήμιση στη ζωή μας»

Το κείμενο (ελαφρώς διασκευασμένο) αποτελεί την εισαγωγή μιας ερευνητικής εργασίας που εκπόνησαν μαθητές και μαθήτριες Α΄ τάξης του 3ου ΓΕΛ Σερρών (σχ. έτος 2012-13).

Ένα διαφημιστικό μήνυμα έχει ως κύρια λειτουργία να δώσει πληροφορίες, να ενημερώσει το κοινό, στο οποίο απευθύνεται σχετικά με το τι είναι το προϊόν και ποια η χρησιμότητά του. Ο διαφημιστής προσπαθεί να προσελκύσει το ενδιαφέρον του κοινού, την προσοχή του, αρχικά για να ενημερώσει και στη συνέχεια για να πείσει. Γίνεται προσπάθεια να αξιοποιηθούν τα καλύτερα χαρακτηριστικά του προϊόντος που διαφημίζεται, το ξεχωριστό εκείνο στοιχείο ή ιδιότητα, που θα αποτελέσει την κεντρική ιδέα για την ανάπτυξη του μηνύματος του διαφημιζόμενου προϊόντος. Κατά κανόνα, εμφανίζεται ένα πρόβλημα και στον αντίποδά[1] του το προϊόν, ως λύση του προβλήματος αυτού. Για αυτό τον λόγο πρέπει να βρεθεί ένας κατάλληλος συνδυασμός λόγου και εικόνας. Επιλέγεται η κεντρική ιδέα του μηνύματος και κάποια αρνητικά σημεία, τα οποία ο καταναλωτής δεν έχει εντοπίσει.

Στην προβολή του διαφημιστικού μηνύματος η συνεργασία επαγγελματιών διαφόρων ειδικοτήτων είναι πολύ σημαντική: σημειολόγοι, γλωσσολόγοι και σκηνοθέτες. Το κείμενο, οι λέξεις που επιλέγουν, η συντακτική τους σειρά δημιουργούν διάφορα μηνύματα που δεν γίνονται εύκολα αντιληπτά. Αυτό σε συνδυασμό με την κινούμενη εικόνα, την ανάλυση της δράσης, τα χρώματα, τα πλάνα, το φωτισμό κατορθώνουν να διαφοροποιήσουν το ένα από το άλλο. Ο ήχος, επίσης, παίζει σημαντικό ρόλο: η σαγηνευτική φωνή μιας γυναίκας ή το θυμωμένο ύφος ενός παιδιού μπορεί να προσελκύσει την προσοχή του κοινού.

Η διαφήμιση προβάλλει και επιβάλλει αξίες. Σε κάθε εποχή, σε κάθε κοινωνία, σε κάθε πολιτισμό, οι φορείς κοινωνικοποίησης προβάλλουν κάποιες αξίες, οι οποίες γίνονται αποδεκτές από το κοινωνικό σύνολο, προβάλλουν μια «ιδεολογία» που επικρατεί. Οι αξίες

1στον αντίποδα: στην αντίθετη θέση ή κατάσταση

αυτές καθορίζουν και τη συμπεριφορά των ατόμων σε κάποια δεδομένη στιγμή, για αυτό το λόγο η διαφήμιση συνδέεται άμεσα με τον πολιτισμό.

Α3. Στο κείμενο αναφέρεται ότι η διαφήμιση «προβάλλει και επιβάλλει αξίες». Ποιες νομίζεις ότι είναι οι αξίες που προβάλλουν οι σύγχρονες διαφημίσεις και κατά πόσο καθορίζουν τις επιλογές και τον τρόπο ζωής των ανθρώπων; Ποια θεωρείς ότι πρέπει να είναι η στάση των νέων απέναντι στη διαφήμιση; Τις απόψεις σου να καταγράψεις σε επιστολή (200-250 λέξεων) που απευθύνεις στη συντακτική ομάδα ενός νεανικού περιοδικού το οποίο διαβάζεις συχνά, επισημαίνοντας ότι το τελευταίο διάστημα έχει αλλοιωθεί η μορφή του από τις πολλές διαφημιστικές καταχωρίσεις.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΜΟΡΤΕΝ ΜΠΡΑΣΚ (1970-)

«Η τέλεια ζωή του Γουίλιαμ Σίντις» (απόσπασμα)

Ο Δανός συγγραφέας Μ. Μπρασκ στο μυθιστόρημά του «Η τέλεια ζωή του Γουίλιαμ Σίντις» (εκδ. Κέδρος, 2012) καταγράφει την άγνωστη ιστορία του ανθρώπου με το υψηλότερο IQ, που αναζήτησε την τελειότητα στη ζωή μένοντας μακριά από τη δημοσιότητα. Το απόσπασμα ακολουθεί τον ήρωα στην καθημερινή του πορεία μέσα στην πολυσύχναστη Βοστόνη του 1944.

Ο Γουίλιαμ φτάνει στη στάση του 104. […] Στο κουβούκλιο της στάσης στέκονται εφτά άνθρωποι και περιμένουν κοιτάζοντας τη Στέιτ Στριτ, που χάνεται στην ομίχλη. Ο Γουίλιαμ μπαίνει στο κουβούκλιο ελαφρώς λαχανιασμένος από το γρήγορο περπάτημα. Μια γυναίκα κάνει πιο πέρα χωρίς να τον κοιτάξει. Στον μεταλλικό τοίχο είναι κολλημένη μια πολύχρωμη αφίσα που διαφημίζει την ταινία «Όσα παίρνει ο άνεμος». Ο Κλαρκ Γκέιμπλ, με λευκό κουμπωμένο πουκάμισο, κρατά στα χέρια του τη Βίβιαν Λι, που φοράει ένα κόκκινο φόρεμα με μεγάλο ντεκολτέ, έχει φουσκωτό στήθος και στρέφει το πρόσωπό της στον Γκέιμπλ με τα χείλια προτεταμένα, έτοιμα να φιλήσουν. Ο Γουίλιαμ εξετάζει στην αφίσα τον τρόπο που ο καλλιτέχνης έχει αποδώσει τις πτυχές στο πουκάμισο του Γκέιμπλ και στη συνέχεια το πώς η Βίβιαν Λι αφήνεται παραδομένη, με το στόμα στραμμένο προς τα χείλη του Κλαρκ Γκέιμπλ. Έτοιμα να φιλήσουν. Προς τι αυτό το φιλί; Γιατί συρρέουν κατά χιλιάδες οι άνθρωποι στους κινηματογράφους για να δουν αυτό το φιλί; Γιατί πηγαίνουν και ξαναπηγαίνουν να δουν την ταινία, παρ' όλο που έχει περάσει τόσος καιρός από την

πρεμιέρα, συλλογίζεται ο Γουίλιαμ. Κοιτάζει τη διπλανή αφίσα. Διαφημίζει τη σούπα Κάμπελ. Στην αφίσα υπάρχει μια ζωγραφιά ενός πιάτου σούπας και μια λεπτομερής απεικόνιση των πολυάριθμων λαχανικών που περιέχει. Το κείμενο που είναι γραμμένο πάνω πάνω έχει το ίδιο χρώμα με τη σούπα: Σούπα λαχανικών! Τόσο δυναμωτική! Τόσο λαχταριστή! Τόσο νόστιμη!

Ο Γουίλιαμ γυρίζει από την άλλη και κοιτάζει την ομίχλη περιμένοντας όπως και οι άλλοι. Οι λέξεις στις αφίσες… Ποιος τις γράφει; Τι περνά απ' το μυαλό τους, όταν γράφουν αυτά τα λόγια στις αφίσες; Τι σκέφτονται, όταν πρέπει να γράψουν ένα κείμενο που να σου ανοίγει την όρεξη να αγοράσεις μια κονσέρβα σούπας Κάμπελ; Έχουν άραγε μια σειρά από λέξεις τις οποίες συνδυάζουν; Γιατί τις συνδυάζουν μ' αυτό τον τρόπο; Ενόσω περιμένει το τραμ, οι λέξεις από τις αφίσες απασχολούν το μυαλό του. Τις αφαιρεί από τα αρχικά τους συμφραζόμενα, τις ανακατεύει φτιάχνοντας καινούργιους συνδυασμούς: Όσα παίρνει η σούπα λαχανικών! Σούπα λαχανικών με άνεμο τόσο δυναμωτικό! Ένας άνεμος τόσο νόστιμα παίρνει! Λαχταριστή παίρνει σούπα λαχανικών! Ο δυναμωτικός λαχανικοσουπάνεμος! Τόσο λαχανικοσουπολαχταριστός! Τόσο παίρνει…

[…] Δε σκέφτεται, απλώς αφήνει τις λέξεις να δημιουργήσουν συνδυασμούς. Οι περισσότεροι δε βγάζουν νόημα: τόσο παίρνει σούπα λαχανικών, παίρνει νόστιμη, δυναμωτική τόσο άνεμος…

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Τι διαφημίζουν οι αφίσες που βλέπει ο ήρωας του κειμένου και ποια ερωτήματα τού προκαλούν; Εσύ ποιες σκέψεις κάνεις παρατηρώντας τις διαφημίσεις που υπάρχουν γύρω σου και πώς σε επηρεάζουν;

ή

2. Να δημιουργήσεις μια δική σου διαφημιστική αφίσα ή να παρουσιάσεις μια σύγχρονη διαφημιστική αφίσα που θεωρείς επιτυχημένη. Να περιγράψεις την εικονογράφησή της και το κείμενο που θα τη συνοδεύει, δηλαδή τις επιλογές που έκανες, έτσι ώστε να πείσεις το καταναλωτικό κοινό.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ Η ΦΥΣΗ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Η ελληνική φύση

Το διασκευασμένο κείμενο «Η ελληνική φύση» προέρχεται από το έργο του Κωνσταντίνου Τσάτσου (1899-1987) «Πριν από το ξεκίνημα» και αντλήθηκε από την ενότητα «Οι ελληνικοί τόποι και τα μνημεία τους» του «Φωτόδεντρου[1]».

Η φύση έχει ποικίλες όψεις· όλες όμως συνοψίζονται σε δύο βασικούς τρόπους. Μια φορά, η φύση στέκεται απέναντί σου· σου αντιστέκεται. Κάποτε μάλιστα σου είναι και εχθρική. Είναι ό,τι εσύ δεν είσαι. Μια άλλη φορά η φύση σε αγκαλιάζει, σχεδόν συγχωνεύεται μαζί σου. Είναι λιγότερο απέναντί σου και περισσότερο μέσα σου. Αντί να τη φοβάσαι σαν μια ανίκητη τεράστια εχθρική δύναμη, συναδελφώνεται μαζί σου και συνομιλεί μαζί σου. Δεν είναι το «έτερον[2]» της ψυχής του ανθρώπου· είναι μια όψη του ανθρώπου του ίδιου.

Σε αυτή την τελευταία κατηγορία ανήκει και η ελληνική φύση, στα μέρη της τα πιο χαρακτηριστικά, σε αυτά ιδίως που την ξεχωρίζουν από κάθε άλλη φύση. Η ελληνική φύση γίνεται ένα στοιχείο της ψυχής μας. Γίνεται νόμος της ψυχής μας. Η ελληνική φύση είναι ελληνικός νόμος· ο βασικός νόμος της ελληνικής ψυχής. Από αυτόν τον νόμο προκύπτει το βασικό νόημα και κάθε ελληνικής ψυχής, γενικά της ελληνικής ζωής: το μέτρο· το μέτρο στα φυσικά μεγέθη, στις φυσικές δυνάμεις και στις ψυχικές εντάσεις. Ο νόμος αυτός κάνει τα πάντα στην ελληνική φύση εποπτεύσιμα[3]· το φέρνει στα μέτρα του ανθρώπου. Το τιτανικό, το γιγάντιο υπάρχει μόνο ως αντίθεση. Εδώ όλα τα συλλαμβάνει το μάτι, τα ελέγχει· γιατί όλα φαίνονται. Ο νόμος του μέτρου ανεβάζει την ελληνική φύση στο άπλετο φως. Η ελληνική φύση είναι από φως. Οι φωτισμοί της δημιουργούν το κάλλος της.

Τα γενικά αυτά γνωρίσματα τα αναγνωρίζεις διάσπαρτα παντού, όσο περιδιαβάζεις τον ελληνικό χώρο και όσο και αν έχει ο χώρος αυτός ποικίλες όψεις. Γιατί η Ελλάδα κάθε πενήντα μίλια είναι ένας άλλος κόσμος. Άλλες γραμμές βουνών, άλλα χρώματα, άλλη

---

1 "Φωτόδεντρο": επίσημη πλατφόρμα του Υπουργείου Παιδείας με ψηφιακό εκπαιδευτικό υλικό

2έτερον: άλλο, διαφορετικό

3εποπτεύσιμα: που μπορεί κάποιος να εποπτεύει/ να βλέπει, ελεγχόμενα

σύσταση της γης, άλλη πανίδα, άλλη ψυχή. Και ενώ αποτελείται από ένα πλήθος μικρόκοσμων, είναι και μια αδιαίρετη ενότητα, από όλους τους άλλους φυσικούς κόσμους ριζικά διαφορετική· ενιαία στην ποικιλία της. Και τούτη η ποικιλία πληθαίνει ακόμα περισσότερο, όταν σκεφτεί κανείς ότι η ελληνική φύση δεν είναι μόνο από γη, αλλά και από θάλασσα, ότι τα δύο αυτά στοιχεία είναι μέσα της σφιχτοδεμένα, έτσι που ορίζοντας ελληνικός δύσκολα νοείται χωρίς καμιά γαλάζια χαραμάδα θάλασσας, χωρίς ένα νησί, χωρίς ένα βράχο στημένο ενάντια στα κύματα, χωρίς κάποιο κομμάτι γης που να αγκαλιάζει το πέλαγος. Η ελληνική φύση είναι γη και θάλασσα, διότι είναι προπαντός αυτό που ενώνει τα δύο αυτά στοιχεία: ουρανός.

Α3.Ο συγγραφέας υμνεί τη φυσική ομορφιά του ελληνικού τοπίου. Στην εποχή μας, όμως, διακρίνουμε σε διάφορα μέρη της Ελλάδας έλλειψη σεβασμού προς το περιβάλλον. Αυτό διαπιστώνεις κι εσύ, όταν έπειτα από αρκετά χρόνια επισκέπτεσαι ξανά έναν τόπο, τον οποίο θυμόσουν ως ονειρεμένο. Με λύπη σου βλέπεις ότι το τοπίο έχει καταστραφεί λόγω της άναρχης οικοδόμησης ή/και της βιομηχανοποίησης. Τους προβληματισμούς και τα συναισθήματά σου σχετικά με το φαινόμενο αυτό καταθέτεις σε επιστολή (200-250 λέξεις) που αποστέλλεις στον δήμαρχο, με μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΟΡΦΕΑΣ ΠΕΡΙΔΗΣ (1957-)

«Ο Ρομπέν των καμένων δασών»

Το τραγούδι «Ο Ρομπέν των καμένων δασών», σε στίχους και μουσική του τραγουδοποιού Ορφέα Περίδη, ανήκει στον πρώτο του δίσκο με τίτλο «Αχ, ψυχή μου φαντασμένη» (1993).

Γεννήθηκα μες στην κοιλιά του τσιμεντένιου δράκου,
που από το στόμα του ξερνάει τις φλόγες του θανάτου.
Στένεψε ο κόσμος, στένεψε, στένεψε το μυαλό μου
η πολιτεία πιο μικρή απ' το δωμάτιο μου.

Σπίτι, τους φίλους, τη δουλειά, όλους θα τους αφήσω,
δίχως βοήθεια καμιά, μόνος θα πολεμήσω.

Θα πάρω κράνος διχτυωτό απ' το Μοναστηράκι,
θα βάλω πάνω ένα φτερό μαύρο από κοράκι,
θα πάρω φτυάρι και κασμά και πετσετέ φουλάρι,
θα πάρω δρόμους και βουνά πάνω σ' ένα μουλάρι.

Είμ' ο Ρομπέν των καμένων δασών
και των πολυκατοικιών.

Γεννήθηκα μέσα στη γη μια ντάλα μεσημέρι
και σε πλατεία φύτρωσα, σ' ένα μικρό παρτέρι.
Στένεψε ο κόσμος, στένεψε, στέρεψε η έμπνευσή μου,
ο αέρας μου λιγότερος απ' την αναπνοή μου.
Είμ' ένα φαλακρό βουνό, γη καταπατημένη,
μπουλντόζα ακυβέρνητη, από κλωστή δεμένη.

Είμαι εδώ, δεν είμαι εδώ, δεν ξέρω, δεν κρατιέμαι,
θηρίο είμαι ακέφαλο, θηρίο που καταριέμαι.
Φτάνει ως εδώ, βγάλτε για μένα ένα νόμο,
βάλτε με να περνάω γέρους απ' το δρόμο…

Είμ' ο Ρομπέν των καμένων δασών
και των πολυκατοικιών.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Πώς περιγράφει τις συνθήκες της ζωής του στην πόλη ο στιχουργός και ποια συναισθήματα τού προκαλούν; Συμμερίζεσαι τις ιδέες του;

ή

2. Να υποθέσεις ότι παίρνεις συνέντευξη από τον Ορφέα Περίδη με αφορμή το τραγούδι του «Ο Ρομπέν των καμένων δασών». Να καταγράψεις τις ερωτήσεις που θα του έθετες και τις απαντήσεις που θεωρείς ότι θα σου έδινε.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΑΞΙΔΙΑ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Η τέχνη της αφοσίωσης σε έναν σκοπό

Το ακόλουθο διασκευασμένο κείμενο στηρίζεται σε άρθρο δημοσιευμένο στο περιοδικό GEO (Ιανουάριος 2021).

Πολλοί επιτυχημένοι άνθρωποι σε όλο τον κόσμο είναι κυρίαρχοι μιας ικανότητας που έχουμε όλοι μας, αλλά που έχουμε ξεχάσει στον κόσμο των περισπασμών. Είναι σε θέση να συγκεντρωθούν βαθιά. Και, έτσι, να βελτιώσουν ένα από τα πιο σημαντικά προσόντα της εποχής μας: την προσοχή. Ένα πολύτιμο, σπάνιο αγαθό. Αμέτρητες εντυπώσεις ανταγωνίζονται την προσοχή μας κάθε στιγμή. Το αν θα επιτύχουμε τους στόχους μας εξαρτάται, σε μεγάλο βαθμό, από το πώς μπορούμε να απομακρύνουμε την προσοχή μας από αυτούς τους πειρασμούς –να επικεντρωθούμε σε ό,τι είναι πραγματικά σημαντικό για εμάς. Ή αν θα επιτρέψουμε να διασπαστεί η προσοχή μας από το συνεχόμενο χτύπημα του κινητού. Σε τι εστιάζουμε είναι αυτό που καθορίζει τη ζωή μας.

Αλλά πώς οι άνθρωποι καταφέρνουν να εστιάσουν ολόκληρη την ύπαρξή τους σε μια ενιαία δραστηριότητα για λίγες ώρες; Πώς ακονίζεται αυτή η ικανότητα, η οποία μας επιτρέπει να πραγματοποιούμε τόσο διαφορετικές δραστηριότητες, όπως να διευθύνουμε με μαεστρία μικροσκοπικά εργαλεία στο σώμα ενός ατόμου, να συνδυάζουμε τραγούδι, χορό και ηθοποιία σε μια σκηνή ταυτόχρονα ή να καταγράφουμε πολύπλοκα ερευνητικά αποτελέσματα με κατανοητό τρόπο; Κι αν σηκώσουμε το βλέμμα μας και κοιτάξουμε μακριά, πώς μπορούμε να καταφέρουμε έναν στόχο στο μέλλον χωρίς να απομακρυνθούμε από το μονοπάτι μας;

[…] Λίγοι άνθρωποι είναι αφοσιωμένοι σε ένα συγκεκριμένο έργο στη δουλειά τους. Αντιθέτως, είναι συχνά μέρος της καθημερινότητάς μας να εκτελούμε διάφορα καθήκοντα ταυτόχρονα: πρέπει να σχεδιάσουμε εργασίες, να κάνουμε τηλεφωνήματα, να απαντήσουμε αμέσως σε διάφορα μηνύματα. Και στο τέλος της ημέρας, όταν καθόμαστε μπροστά από την τηλεόραση, κρατάμε ακόμα τα κινητά μας, παίζουμε διαδικτυακά παιχνίδια ή σχεδιάζουμε τη συνάντηση για την επόμενη ημέρα.

Έρευνες αποκαλύπτουν τι συμβαίνει στον εγκέφαλό μας κατά τη διάρκεια της πολυδιεργασίας (διαδικασία κατά την οποία κάνουμε ταυτόχρονα πολλές ενέργειες). Δεν

υπάρχει καμία αμφιβολία: ο άνθρωπος δεν είναι σε θέση να εκτελεί πολλά πολύπλοκα καθήκοντα ταυτόχρονα. Αντιθέτως, «η προσοχή μας συνεχώς πηδάει πέρα-δώθε μεταξύ των δραστηριοτήτων, αλλά με ταχύτητα που δεν παρατηρούμε!». Όποιος αποσπάται συχνά ή εναλλάσσεται μεταξύ καθηκόντων χάνει την ικανότητα να επικεντρωθεί σε μία δουλειά και να ορίσει προτεραιότητες. Η πολυδιεργασία, λοιπόν, μας δίνει την αίσθηση της ολοκλήρωσης και για δουλειές που μπορούν να ολοκληρωθούν γρήγορα. Ο πιο σημαντικός κανόνας είναι να γνωρίζετε ποιοι είναι οι στόχοι για την καριέρα σας, τη ζωή σας ή ακόμα και για κάθε ημέρα. Διαγράψτε οποιεσδήποτε δραστηριότητες μπορούν να αποσπάσουν την προσοχή σας από αυτούς τους στόχους!

Α3. Ποια νομίζεις ότι είναι η σημασία της προσήλωσης σε έναν σκοπό; Ποια εμπόδια προς αυτή την κατεύθυνση αντιμετωπίζουν οι νέοι της σύγχρονης ψηφιακής εποχής, για τους οποίους οι «οθόνες» αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι της καθημερινότητας; Αξιοποιώντας και τις επισημάνσεις του κειμένου, να παρουσιάσεις τις σκέψεις σου σε ομιλία (200-250 λέξεων) που θα εκφωνήσεις σε ημερίδα του σχολείου σου με θέμα «Εφηβεία και σύγχρονη εποχή: προκλήσεις και ευκαιρίες», στην οποία συμμετέχουν εκπαιδευτικοί, γονείς και μαθητές.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΠΑΟΥΛΟ ΚΟΕΛΙΟ (1947-)

[Το νόημα της ζωής]

Στο απόσπασμα από το βιβλίο του βραζιλιάνου συγγραφέα Π. Κοέλιο (PauloCoelho) «Ο Αλχημιστής» (1988), κεντρικός ήρωας είναι ο Σαντιάγο, νεαρός βοσκός από την Ανδαλουσία.

Δυο χρόνια τώρα στις πεδιάδες της Ανδαλουσίας και ήξερε ήδη απ' έξω όλες τις πόλεις της περιοχής κι ήταν αυτό που έδινε νόημα στη ζωή του: να ταξιδεύει. […] Κάποιο απόγευμα που είχε επισκεφτεί την οικογένειά του, είχε βρει το θάρρος να πει του πατέρα του ότι δεν ήθελε να γίνει παπάς. Να ταξιδεύει, αυτό ήθελε!

- Άνθρωποι απ' όλο τον κόσμο έχουν περάσει απ' αυτό το χωριό, γιε μου, είπε ο πατέρας. Αναζητούν καινούργια πράγματα, αλλά παραμένουν ίδιοι. Ανεβαίνουν στον λόφο για να επισκεφτούν το κάστρο και ανακαλύπτουν ότι το παρελθόν είναι καλύτερο κι απ' το παρόν. Έχουν μαλλιά ξανθά ή σκούρο δέρμα, όμως είναι ίδιοι με τους ανθρώπους του χωριού μας.

- Μα εγώ δεν γνωρίζω τα κάστρα των χωρών τους, αποκρίθηκε το αγόρι.

- Αυτοί οι άνθρωποι, όταν γνωρίζουν τους κάμπους και τις γυναίκες μας, λένε ότι θα ήθελαν να ζουν εδώ για πάντα, συνέχισε ο πατέρας.

- Θέλω να γνωρίσω τις γυναίκες και τις χώρες απ' όπου ήρθαν, είπε το αγόρι. Γιατί ποτέ δεν θα μείνουν εδώ μαζί μας.

- Οι άνθρωποι αυτοί έχουν επάνω τους ένα γεμάτο πορτοφόλι, είπε ξανά ο πατέρας. Από μας μόνο οι βοσκοί ταξιδεύουν.

- Τότε θα γίνω βοσκός.

Ο πατέρας δεν είπε τίποτε άλλο. Την επομένη τού έδωσε μια τσάντα με τρία παλιά χρυσά ισπανικά νομίσματα.

- Τα βρήκα κάποτε στον κάμπο. […] Αγόρασε ένα κοπάδι και γύρισε τον κόσμο μέχρι να μάθεις ότι το κάστρο μας είναι το πιο σπουδαίο και οι γυναίκες μας οι πιο όμορφες.

Του έδωσε την ευχή του. Και στα μάτια του πατέρα του το αγόρι διάβασε την επιθυμία κι εκείνου να γνωρίσει τον κόσμο. Μια επιθυμία ακόμη ζωντανή, παρά τις δεκάδες χρόνια που είχε προσπαθήσει να τη θάψει καθώς συνέχιζε να πίνει, να τρώει και να κοιμάται στο ίδιο μέρος.

Ο ορίζοντας βάφτηκε κόκκινος και μετά βγήκε ο ήλιος. Το αγόρι θυμήθηκε τη συζήτηση με τον πατέρα του και αισθάνθηκε χαρούμενο· ήδη είχε γνωρίσει πολλά κάστρα και πολλές γυναίκες. […] Το πιο σημαντικό, όμως, ήταν ότι κάθε μέρα πραγματοποιούσε το μεγάλο όνειρο της ζωής του: να ταξιδεύει.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ποιο είναι το όνειρο του κεντρικού ήρωα και πώς αισθάνεται, όταν πια το έχει πραγματοποιήσει; Ποιο είναι το δικό σου όνειρο ζωής και πώς σκοπεύεις να το υλοποιήσεις;

ή

2. Να γράψεις τον διάλογο ανάμεσα στον πατέρα και στη μητέρα του αγοριού, το βράδυ πριν από την αναχώρησή του. Η μητέρα αναρωτιέται γι' αυτή την εξέλιξη και ο πατέρας τής εξηγεί τους λόγους που τον οδήγησαν στην απόφαση να υποστηρίξει την επιθυμία του γιου τους, παρά τις διαφορετικές συνήθειες του τόπου τους.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

[Ο θεσμός της οικογένειας σε κρίση]

Το κείμενο (ελαφρώς διασκευασμένο) αντλήθηκε από το δοκίμιο του Κώστα Τσιρόπουλου (1930-2017) «Οικογένεια και Ολοκληρωτισμοί» (1982), που περιλαμβάνεται στο βιβλίο «Παιδεία Ελευθερίας» (εκδ. Εκδόσεις των Φίλων, 1985).

Η συγκρότηση της οικογένειας δεν αποτελεί μονάχα μιαν ανάγκη δομής της κοινωνίας, ούτε μόνο μια σκοπιμότητα αγωγής των νέων ανθρώπων. Είναι και ανάγκη υπαρξιακή. Αυτή η αλήθεια αναδεικνύει την οικογένεια σε έναν ιερό θεμελιακό θεσμό.

Η κρίση που επισημαίνεται σήμερα σε πολλούς θεσμούς, επομένως και στον θεσμό της οικογένειας, είναι σύνθετη και απορρέει από την κρίση του ίδιου του ανθρώπου ως ηθικής οντότητας μέσα σ' έναν κόσμο που αλλάζει. Δεν πρόκειται, επομένως, για το φανέρωμα κρίσης ενός θεσμού που σημαίνει την ανάγκη ν' αναζητηθεί ένας άλλος που να τον αντικαταστήσει, αλλά για την κρίση του ανθρώπινου προσώπου, τη δοκιμασία, δηλαδή, του πνεύματος από την εποχή μας.

Για να είναι γόνιμος πνευματικά και δυναμικός ηθικά ο θεσμός της οικογένειας και για να μπορέσει να υπερνικήσει την κρίση που απειλεί τα θεμέλιά του, πρέπει να λειτουργεί ελεύθερα. Να καθορίζει την ποιότητά του, τους προσανατολισμούς του και τους ιδιαίτερους αντικειμενικούς του στόχους ελεύθερα. Γιατί η οικογένεια δεν είναι πια στον αιώνα μας θερμοκήπιο όπου τα μέλη της ζουν και αναπτύσσονται προφυλαγμένα. Είναι ανοιχτός θεσμός στην κρίση και την προβληματικότητα των καιρών μας, επομένως θεσμός που ζει τη δοκιμασία και την αναθεωρητική μανία της εποχής.

Οι κρίσεις της εποχής μας συμπλέκουν την οικογένεια μέσα στις αναθεωρητικές θύελλες των καιρών και την αδειάζουν από το μυστηριακό και συναισθηματικό της περιεχόμενο. Μόνο μια πνευματική αναγέννηση μέσα στη θετικότητα και την ελευθερία της ζωής μπορεί, στηρίζοντας τον άνθρωπο, να τον σώσει, και μαζί να σώσει τον θεσμό της οικογένειας που είναι φυσιολογική έκφραση της ανθρώπινης παρουσίας στον κόσμο.

Α3. Στο κείμενο, που γράφτηκε το 1982, αναφέρεται ότι η οικογένεια είναι «θεσμός που ζει τη δοκιμασία και την αναθεωρητική μανία της εποχής». Θεωρείς ότι αυτή η διαπίστωση

ισχύει και στις μέρες μας; Ποιες προκλήσεις αντιμετωπίζει η σύγχρονη οικογένεια ως θεσμός και πώς μπορεί να προστατευθεί; Να παρουσιάσεις τις θέσεις σου σε ομιλία (200-250 λέξεων) που θα εκφωνήσεις σε ημερίδα που διοργανώνει στο σχολείο σου ο Σύλλογος Γονέων και Κηδεμόνων με θέμα «Οικογένεια και Εφηβεία».

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΔΗΜΗΤΡΑ ΜΑΚΡΥΝΙΩΤΗ

«Ο μπαμπάς του» (απόσπασμα)

«Ο μπαμπάς του» αντλήθηκε από τη συλλογή διηγημάτων της Δ. Μακρυνιώτη, καθηγήτριας Κοινωνιολογίας στο ΕΚΠΑ, με τίτλο «Τάξε μου» (εκδ. Αλεξάνδρεια, 2016). Στο απόσπασμα, ο μικρός πρωταγωνιστής αφηγείται την εμπειρία του από το διαζύγιο των γονιών του.

Στην αρχή της χρονιάς, Σάββατο βράδυ ήταν, δεν θα το ξεχάσει εκείνο το Σάββατο, ο μπαμπάς του παράγγειλε πίτσα και κόκα-κόλες και μία μεγάλη σαλάτα με σος μαγιονέζα και η μαμά δεν έβγαλε κιχ στο άκουσμα της παραγγελίας. Αυτή που άκουγε κόκα-κόλα και την έπιανε τεταρταίος[1]. Κάτι δεν πήγαινε καλά, αλλά τι ακριβώς, εδώ σε θέλω. Μπουκιά δεν έβαλε στο στόμα της, μόνο τη μύτη της φυσούσε συνέχεια, αλλά ο πατέρας του τού έδωσε και κατάλαβε. Αυτός κοιτούσε πότε τον ένα, πότε τον άλλο, ήπιε δύο ποτήρια παρακαλώ από το απαγορευμένο ποτό και πάλι καμία αντίδραση, και τότε βεβαιώθηκε πως τα πράγματα ήταν πολύ σοβαρά.

«Ξέρεις πόσο σ' αγαπάμε κι εγώ και η μαμά σου, έτσι δεν είναι; Κι αυτό δεν θα αλλάξει με τίποτα, ακούς;» ο μπαμπάς του έκανε την εισαγωγή και τον έσφιξε στην αγκαλιά του. Άλλο και τούτο πάλι, τι τον έπιασε στα καλά καθούμενα; Και βέβαια τον αγαπούσανε. Πώς του 'ρθε τώρα αυτό; Μήπως επειδή δεν του αγόρασε το ποδήλατο και του είπε «αργότερα, αργότερα θα το πάρουμε»; Εντάξει, του κακοφάνηκε, αλλά ήταν αυτό λόγος; Δεν ήταν το ποδήλατο. Ο μπαμπάς και η μαμά του από κοντά τού ανακοίνωσαν ότι χώριζαν. Σε λίγες μέρες ο μπαμπάς θα έφευγε από το σπίτι, θα πήγαινε κάπου αλλού, αυτός θα έμενε με τη μαμά, αλλά όποτε ήθελε θα τον έβλεπε, και τα σαββατοκύριακα μαζί θα τα περνούσαν, και τις διακοπές, και θα είχε και το δικό του δωμάτιο εκεί και, και… Η πίτσα έχασε τη γεύση της και η κόκα-κόλα τού έκαψε τον ουρανίσκο. Τα γιατί τον έπνιξαν κι όσο κι αν προσπάθησε να κρατηθεί ξέσπασε σε αναφιλητά. «Σ' αγαπάω, αγόρι μου, σ' αγαπάω, τίποτα δεν θα σου λείψει», ο πατέρας του τον άγγιξε απαλά, αλλά αυτός τραβήχτηκε

1τεταρταίος: ο επαναλαμβανόμενος πυρετός κάθε τέσσερις ημέρες

έξαλλος από θυμό με ένα «Άσε με, σου λέω, εσύ θα μου λείψεις» και πήγε βολίδα στο δωμάτιό του. Μήπως εκείνος έφταιγε; Μήπως έκανε κάτι και τον ανάγκασε να φύγει; Αλλά πάλι, έτσι ξαφνικά; Έστυψε το μυαλό του να βρει κάτι, δεν τα κατάφερε. Ήρθαν όμως ξανά στ' αυτιά του οι απόηχοι από τις φωνές τους, που όλο και πιο συχνά τον ξύπναγαν το βράδυ και αναγκαζόταν να σφίγγει το μαξιλάρι για να μην τις ακούει, και τα μισόλογα στο τραπέζι, και θυμήθηκε τις απουσίες του μπαμπά για δουλειές και άλλα που έπρεπε να βάλει σε σειρά. […]

Η ζωή πήρε το ρυθμό της. Ευτυχώς είχε το σχολείο, τους φίλους του και το πιάνο. Όταν όμως γύριζε σπίτι και τύχαινε να μην τον περιμένει κανείς -η μαμά δούλευε και του είχε δώσει δικά του κλειδιά- τα δωμάτια τον έπνιγαν κι άναβε όλα τα φώτα, ακόμα και το μεσημέρι, μήπως το φως πάρει λίγη από τη μαυρίλα του.

Η Παρασκευή λοιπόν, από κείνο το Σάββατο και μετά, δεν ήταν απλά η τελευταία μέρα της εβδομάδας. Η Παρασκευή σήμαινε μπαμπάς και μία μίνι μετακόμιση. Τον έπαιρνε γύρω στις έξι και τον ξανάφερνε Κυριακή βράδυ, όσο πιο αργά γινότανε. Έτσι, από την Πέμπτη, ακόμα κι από την Τετάρτη μερικές φορές, έφτιαχνε ένα κατάλογο με όσα θα κάνανε παρέα: μπάλα βόλτες και μετά σινεμά, μακαρόνια με κιμά για βραδινό, ταινίες στο dvd ώσπου να νυστάξει στον καναπέ και να τον σηκώσει ο μπαμπάς του αγκαλιά μέχρι το δεύτερο κρεβάτι του. Ετοίμαζε από νωρίς το βαλιτσάκι με τα απαραίτητα, την τσάντα με τα μαθήματα της Δευτέρας, και περίμενε το χαρακτηριστικό κορνάρισμα για να φιλήσει τη μαμά στον αέρα και να χυθεί στο ασανσέρ.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ποιες είναι οι σκέψεις και ποια τα συναισθήματα του μικρού πρωταγωνιστή κάθε Παρασκευή, όταν προετοιμάζεται για να «μετακομίσει» στο σπίτι του πατέρα του; Πώς πιστεύεις ότι αυτή η νέα εμπειρία στη ζωή του θα τον βοηθήσει να ωριμάσει και να εξελιχθεί ως προσωπικότητα;

ή

2. Να υποθέσεις ότι είσαι ο μικρός πρωταγωνιστής του διηγήματος. Την επόμενη μέρα από την ανακοίνωση του διαζυγίου των γονιών σου να καταγράψεις στο ημερολόγιό σου τα συναισθήματα, τις επιθυμίες και τα σχέδιά σου για το μέλλον.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΠΕΡΑ ΑΠΟ ΤΑ ΣΥΝΟΡΑ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Μετανάστευση

Ο Yuval Noah Harrari (1976-) θεωρείται ένας από τους σημαντικότερους συγγραφείς του 21ου αιώνα. Το ακόλουθο κείμενο (ελαφρώς διασκευασμένο) αντλήθηκε από το βιβλίο του «21 μαθήματα για τον 21ο αιώνα» (εκδ. Αλεξάνδρεια, 2018).

Παρότι η παγκοσμιοποίηση έχει μειώσει σημαντικά τις πολιτισμικές διαφορές σε όλο τον πλανήτη, έχει συγχρόνως κάνει πολύ ευκολότερο το να συναντηθεί κανείς με ξένους. […] Καθώς ολοένα και περισσότεροι άνθρωποι διασχίζουν ολοένα και περισσότερα σύνορα αναζητώντας εργασία, ασφάλεια κι ένα καλύτερο μέλλον, η ανάγκη να αντιμετωπιστούν, να αφομοιωθούν ή να εκδιωχθούν οι ξένοι ασκεί πιέσεις στα πολιτικά συστήματα και τις συλλογικές ταυτότητες που είχαν διαμορφωθεί σε άλλες εποχές. Η Ευρωπαϊκή Ένωση δημιουργήθηκε με την υπόσχεση να υπερβεί τις πολιτισμικές διαφορές ανάμεσα στους λαούς της, δυσκολεύεται να συμπεριλάβει τις πολιτισμικές διαφορές ανάμεσα στους Ευρωπαίους και τους μετανάστες από την Αφρική και τη Μέση Ανατολή. Η ειρωνεία είναι πως το επιτυχημένο πολυπολιτισμικό σύστημα που κατάφερε να δημιουργήσει η Ευρώπη ήταν αυτό ακριβώς που τράβηξε τόσους μετανάστες.

Το κύμα προσφύγων και μεταναστών προκαλεί ανάμεικτες αντιδράσεις στους Ευρωπαίους και προκαλεί συζητήσεις για την ταυτότητα και το μέλλον της Ευρώπης. Ορισμένοι Ευρωπαίοι απαιτούν να κλείσει η Ευρώπη τις πύλες της: προδίδουν άραγε τα ευρωπαϊκά ιδεώδη της πολυπολιτισμικότητας και της ανεκτικότητας ή κάνουν απλώς κάποια λογικά βήματα για να αποφευχθεί η καταστροφή; Άλλοι ζητούν να ανοίξουν οι πύλες περισσότερο: είναι άραγε πιστοί στις βασικές ευρωπαϊκές αξίες ή μήπως φορτώνουν το ευρωπαϊκό εγχείρημα με προσδοκίες που είναι αδύνατο να εκπληρωθούν; Αυτή η συζήτηση σχετικά με τη μετανάστευση καταλήγει συχνά σε διαγωνισμό φωνών, κατά τον οποίο καμία από τις δύο πλευρές δεν ακούει την άλλη. [...]

Εκείνοι που είναι υπέρ της μετανάστευσης έχουν άδικο να παρουσιάζουν όλους τους αντιπάλους τους σαν ανήθικους ρατσιστές, ενώ εκείνοι που είναι κατά της μετανάστευσης, έχουν άδικο να απεικονίζουν όλους τους αντιπάλους τους σαν παράλογους προδότες. Η συζήτηση για τη μετανάστευση γίνεται ανάμεσα σε δύο θεμιτές απόψεις και

πρέπει να καταλήξει μέσα από την καθορισμένη δημοκρατική διαδικασία. Γι' αυτό είναι η δημοκρατία.

Α3. Το κείμενο αναδεικνύει τις συζητήσεις των σύγχρονων Ευρωπαίων με αφορμή το φαινόμενο της μετανάστευσης. Σε άρθρο (200-250 λέξεων) που θα δημοσιευτεί στην εφημερίδα του σχολείου σου αναφέρεσαι στις λόγους που προκαλούν τις διάφορες μορφές μετανάστευσης και προσπαθείς να ευαισθητοποιήσεις το ακροατήριό σου για την ανάγκη να αντιμετωπίζουμε τους μετανάστες με σεβασμό.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΑΓΚΟΤΑ ΚΡΙΣΤΟΦ (1935-2011)

Η αναλφάβητη (απόσπασμα)

Το κείμενο αποτελεί απόσπασμα από το αυτοβιογραφικό αφήγημα «Η Αναλφάβητη» (εκδ. Άγρα, 2008) της Άγκοτα Κριστόφ, που γεννήθηκε στην Ουγγαρία και έζησε στην Ελβετία.

Μια μέρα, η γειτόνισσα και φίλη μου μού λέει:

– Είδα μιαν εκπομπή στην τηλεόραση για τις αλλοδαπές εργάτριες. Δουλεύουν όλη την ημέρα στο εργοστάσιο και το βράδυ ασχολούνται με το νοικοκυριό τους με τα παιδιά τους.

Λέω:

– Αυτό έκανα φτάνοντας στην Ελβετία.

Λέει:

– Επιπλέον, δεν ξέρουν ούτε γαλλικά.

– Ούτε κι εγώ ήξερα.

Η φίλη μου ενοχλείται. Δεν μπορεί να μου διηγηθεί την εντυπωσιακή ιστορία των αλλοδαπών γυναικών που είδε στην τηλεόραση. Ξέχασε τόσο πολύ το παρελθόν μου, που δεν μπορεί να διανοηθεί ότι ανήκα σε αυτή τη φυλή των γυναικών που δεν ξέρουν τη γλώσσα της χώρας, που δουλεύουν στο εργοστάσιο και ασχολούνται με την οικογένειά τους το βράδυ.

Εγώ το θυμάμαι. Το εργοστάσιο, τα ψώνια, το παιδί, το μαγείρεμα. Και την άγνωστη γλώσσα. […] Η κορούλα μου με κοιτάζει με ορθάνοιχτα μάτια όταν της μιλώ ουγγρικά. Μια φορά πατάει τα κλάματα γιατί δεν την καταλαβαίνω, μιαν άλλη φορά επειδή εκείνη δεν με καταλαβαίνει.

Πέντε χρόνια αφότου έφτασα στην Ελβετία, μιλώ τα γαλλικά, όμως δεν τα διαβάζω. Έγινα πάλι αναλφάβητη. Εγώ που ήξερα να διαβάζω από τεσσάρων χρονών.

Ξέρω τις λέξεις. Όταν τις διαβάζω, δεν τις αναγνωρίζω. Τα γράμματα δεν αντιστοιχούν σε τίποτα. Τα ουγγρικά είναι φωνητική γλώσσα, τα γαλλικά είναι εντελώς το αντίθετο. [...]

Το παιδί μου θα είναι σε λίγο έξι χρονών θα αρχίσει σχολείο.

Αρχίζω και εγώ, ξαναρχίζω το σχολείο. Σε ηλικία εικοσιέξι ετών γράφομαι στα θερινά τμήματα του Πανεπιστημίου του Νεσατέλ, για να μάθω να διαβάζω. Είναι μαθήματα γαλλικών για αλλοδαπούς φοιτητές. Έχω συμμαθητές Άγγλους, Αμερικάνους, Γερμανούς, Ιάπωνες, γερμανόφωνους Ελβετούς. Η εισαγωγική εξέταση είναι γραπτή. Είμαι εντελώς ανίδεη, βρίσκομαι με τους αρχάριους.

Έπειτα από ορισμένα μαθήματα ο καθηγητής μού λέει:

– Μιλάτε πολύ καλά γαλλικά. Γιατί βρίσκεστε στο τμήμα των αρχαρίων;

– Δεν ξέρω ούτε να διαβάζω, ούτε να γράφω. Είμαι αναλφάβητη.

Γελάει:

–Θα τα δούμε όλα αυτά.

Δύο χρόνια μετά παίρνω το πιστοποιητικό εκμάθησης της γαλλικής γλώσσας με εύφημο μνεία[1].

Ξέρω να διαβάζω, ξέρω πάλι να διαβάζω. Μπορώ να διαβάσω Βικτόρ Ουγκώ, Ρουσσώ, Βολταίρο, Σαρτρ, Καμύ, Μισώ, Φρανσίς Πονζ, Σαντ[2], όλα όσα θέλω να διαβάσω στα γαλλικά και, επίσης, συγγραφείς μη γαλλόφωνους σε μετάφραση Φώκνερ, Στάινμπεκ, Χέμινγκουεϊ. Υπάρχουν πάρα πολλά βιβλία, βιβλία κατανοητά, επιτέλους και για μένα.

Θα κάνω άλλα δύο παιδιά. Με εκείνα θα εξασκηθώ στο διάβασμα, στην ορθογραφία, στις κλίσεις.

Όταν θα με ρωτούν τη σημασία μιας λέξης ή την ορθογραφία της δεν θα ξαναπώ ποτέ:

– Δεν ξέρω.

Θα πω:

– Θα κοιτάξω.

Και πάω να κοιτάξω στο λεξικό ακούραστα, πάω να κοιτάξω. Γίνομαι μανιώδης αναγνώστρια του λεξικού.

Ξέρω ότι τα γαλλικά δεν θα τα γράψω ποτέ όπως τα γράφουν οι εκ γενετής γαλλόφωνοι συγγραφείς, αλλά θα τα γράφω όπως μπορώ, όσα καλύτερα μπορώ.

1εύφημος μνεία: τιμητική/ επαινετική διάκριση

2Σπουδαίοι λογοτέχνες που έγραψαν τα έργα τους στη γαλλική γλώσσα

Αυτή τη γλώσσα δεν την επέλεξα. Μου την επέβαλαν η τύχη, η μοίρα, οι συγκυρίες.
Να γράφω στα γαλλικά, είμαι υποχρεωμένη. Είναι ένα στοίχημα.
Το στοίχημα μιας αναλφάβητης.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Η ηρωίδα αποφάσισε να "ξαναρχίσει το σχολείο" σε ηλικία εικοσιέξι ετών. Ποιοι παράγοντες την οδήγησαν στην επιλογή αυτή; Ποιο μήνυμα περνά για σένα η ιστορία της;

ή

2. Να αφηγηθείς την ιστορία της ηρωίδας, όπως θα την παρουσίαζε η κόρη της, στο δικό της αυτοβιογραφικό κείμενο.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Εφηβεία σε «καραντίνα»

Το κείμενο αποτελεί μέρος συνέντευξης της αναπληρώτριας καθηγήτριας Παιδικής – Εφηβικής Ιατρικής και υπεύθυνης στη Μονάδα Εφηβικής Υγείας του ΕΚΠΑ, Άρτεμις Τσίτσικα. Δημοσιεύτηκε στο περιοδικό GEO τον Ιανουάριο του 2021.

- **Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης συνέβαλαν θετικά στην «κοινωνικοποίησή» μας την περίοδο αυτή. Όμως, καταναλώσαμε πολλές ώρες μπροστά στην οθόνη του υπολογιστή, για να επικοινωνήσουμε, να παρακολουθήσουμε μαθήματα, να ενημερωθούμε, να ψυχαγωγηθούμε, να παίξουμε. Τι θα μπορούσε να ανταγωνιστεί την οθόνη στην καθημερινότητα των νέων;**

«Αυτή την περίοδο, σίγουρα οι έφηβοι χρειάζονται περισσότερη κατανόηση. Είναι σημαντικό, όμως, να μη χαθεί η σαφήνεια των ορίων της γονεϊκότητας και να ενισχυθούν η υποστήριξη και η επικοινωνία. Υπάρχουν δραστηριότητες που μπορούν να αντιρροπήσουν[1] τον χρόνο της οθόνης: καθημερινή επαφή με τη φύση, καλή επικοινωνία και κοινές δραστηριότητες εντός του σπιτιού (φαγητό, παρακολούθηση ταινιών, επιτραπέζια παιχνίδια κ.ά.). Η καλλιέργεια τέτοιων συνηθειών μπορεί να βοηθήσει, όπως και η ανάπτυξη προσωπικών επιλογών, ιδιαίτερων κλίσεων, ταλέντων κ.λπ. Μπορούν, επίσης, να συμμετέχουν με δημιουργικές ιδέες, διεκδικώντας διακρίσεις σε διάφορα ψηφιακά προγράμματα.»

- **Ήταν μια χαμένη χρονιά για τους νέους το 2020; Είτε αφορά τη γνωστική κατάρτισή τους είτε την ωρίμασή τους μέσα από διαδικασίες συναναστροφής και ανταλλαγής;**

«Σαφώς και όχι! Ο τρόπος που θα αξιοποιήσουμε αυτές τις εμπειρίες εξαρτάται από εμάς. Ο περυσινός χρόνος ήταν διαφορετικός, υπήρξαν –και συνεχίζουν να υπάρχουν– υπαρκτοί κίνδυνοι για τη δημόσια υγεία και μεταβολές

1 αντιρροπήσουν: εξισορροπήσουν

στη ζωή μας, σίγουρα όμως υπήρξαν και ευκαιρίες. Ευκαιρίες ενδυνάμωσης, καλλιέργειας δεξιοτήτων, ενίσχυσης της προσαρμοστικότητας. Δόθηκε χρόνος, για να σκεφτούμε και να συνειδητοποιήσουμε πολλά. Παιδιά κινητοποιήθηκαν και συνεισέφεραν με πολλούς τρόπους σε ευάλωτες ομάδες, καλλιέργησαν ταλέντα, ανακάλυψαν νέες ισορροπίες. Παράλληλα, εκτιμήσαμε όσα θεωρούσαμε δεδομένα και η ζωή συνεχίζεται με νέα ορμή…» […]

- **Θα μπορούσαμε να πούμε ότι η όλη κατάσταση αποτέλεσε ένα «διάλειμμα» από τη συνεχή πίεση της απόδοσης στο σχολείο, αλλά και από τις ποικίλες εξωσχολικές δραστηριότητες. Σε έρευνα του Πανεπιστημίου του Μπρίστολ, στην Αγγλία, μεγάλο δείγμα μαθητών της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης δήλωσε ότι τους δόθηκε μια μοναδική ευκαιρία να ασχοληθούν με τις τέχνες, να παίξουν με τα κατοικίδιά τους, να κοιμηθούν περισσότερο. Μπορούμε να μιλάμε για «παράπλευρα οφέλη»;**

«Κάθε κατάσταση, όσο δύσκολη και αν είναι, ενέχει και μία θετική πλευρά. Όπως ήδη ειπώθηκε, η κρίση αυτή «κρύβει» ευκαιρίες για επαναπρογραμματισμό μας. Είναι μία δύσκολη συνθήκη, η οποία απαιτεί υπομονή, επιμονή, πειθαρχία και θετική σκέψη που, ωστόσο, μας βελτιώνει, καλλιεργεί την προσαρμοστικότητά μας και προικίζει τη νέα γενιά με μοναδικές ποιότητες. Οι ευκαιρίες χαλάρωσης και ανάδειξης δεξιοτήτων ήταν, επίσης, μία θετική πλευρά της κατάστασης και η αξιοποίησή τους εξαρτάται από πολλούς παράγοντες, όπως το κλίμα της οικογένειας, η προσωπικότητα του παιδιού, η κουλτούρα της χώρας διαβίωσης κ.ά.».

Α3. Με αφορμή την παραπάνω συνέντευξη γίνεται στην τάξη σου συζήτηση για τον ρόλο των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στη ζωή των νέων και τη σημασία της δημιουργικής αξιοποίησης του ελεύθερου χρόνου τους. Να υποστηρίξεις τις προσωπικές σου απόψεις με προφορική εισήγηση 200-250 λέξεων που απευθύνεις στους συμμαθητές σου.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΘΑΝΑΣΗΣ ΓΚΑΪΦΥΛΛΙΑΣ (1947-)

Κι όλο σερφάρω

Το τραγούδι «Κι όλο σερφάρω» έγραψε ο συνθέτης και στιχουργός Θ. Γκαϊφύλλιας για τον τελευταίο δίσκο του Λαυρέντη Μαχαιρίτσα «Ψέμα στο Ψέμα» (2019).

Πάνε τρεις μέρες που έχω χάσει τα μυαλά μου,
εγώ, το πρότυπο λατίνου εραστή...
Βρε, πως την πάτησα και βρήκα τον μπελά μου
για δυο ματάκια κι ένα θεΐκό κορμί!

Πήρα τηλέφωνο το φίλο μου τον Πάνο,
που σπούδασε στα ξένα ιατρική.
Του λέω χάνομαι, δεν ξέρω τι να κάνω...
Κι αυτός μου λέει «μπες στη νέα εποχή!»

Κι όλο σερφάρω πάνω στα κύματα...
Στέλνω email, στέλνω μηνύματα...
Και ψάχνω, σαν τους χάκερς, να σπάσω το δικό σου κωδικό!

Γράφω τραγούδια, γράφω ποιήματα.
Σε κάθε τοίχο γράφω συνθήματα.
Κι ελπίζω πως μια μέρα θα διαβάσεις τον μικρό μου τον καημό...

Η ελπίδα λένε πως πεθαίνει τελευταία...
Κι εγώ θα βγω στη γύρα να σε βρω,
με μια λαχτάρα, μια φωνή και μια κεραία,
μες στων ανθρώπων το βαθύ ωκεανό […]

Κολύμπι ξέρω κι αν δεν ξέρω θα το μάθω
Για το χατήρι σου θα γίνω βουτηχτής

Όλα τα ξέρω μα δεν ξέρω τι θα πάθω
απ’ τη ζωή μου αν για πάντα θα χαθείς

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ο αφηγητής δέχεται από τον φίλο του, Πάνο, τη συμβουλή «μπες στη νέα εποχή!». Πώς αξιοποιεί αυτή τη συμβουλή; Εσύ πώς θα ενεργούσες σε μια ανάλογη περίσταση;

ή

2. Να μετατρέψεις το τραγούδι σε διήγημα. Να δώσεις τίτλο στο δημιούργημά σου.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Βελτίωση και υποβάθμιση

Το ακόλουθο διασκευασμένο άρθρο του Κώστα Μπαλάσκα, που δημοσιεύτηκε στο περιοδικό ΝΕΑ ΠΑΙΔΕΙΑ, τ. 176, 2021, αντλήθηκε στις 22-04-2021 από τον ιστότοπο https://neapaideia-glossa.gr/articles.

Η αλλαγή και η εξέλιξη είναι νόμοι της ζωής. Οι συνέπειες είναι αφενός η φθορά και ο θάνατος, αφετέρου η ανανέωση και η βελτίωση των ειδών, των συνθηκών, των θεσμών, δηλαδή των ανθρώπινων κοινωνιών, άρα και του ίδιου του ανθρώπου. Στις κοινωνίες, όμως, όπως και στον άνθρωπο, τα πράγματα είναι περίπλοκα… [...]

Αν εξετάσουμε π.χ. την περίπτωση της ελληνικής δημόσιας εκπαίδευσης, εύκολα θα διαπιστώσουμε τη βελτίωση των πάντων, σε σύγκριση με το παρελθόν, δεν θα μπορέσουμε, όμως, να υποστηρίξουμε και τη βελτίωση της ίδιας της εκπαίδευσης. Μα, θα διαφωνήσει κάποιος, αν ο αριθμός μαθητών κατά τμήμα και η αναλογία διδασκόντων-διδασκομένων μειώθηκε, αν τα μορφωτικά αγαθά εμπλουτίζονται και εκσυγχρονίζονται συνεχώς, αν τα διδακτικά βιβλία έχουν τόσο βελτιωθεί και παρέχονται όλα και σε όλους δωρεάν, αν η εκπαιδευτική τεχνολογία έχει εισαχθεί ως αρωγός[1] της διδασκαλίας, αλλά και ως υποκατάστατο σε δύσκολες συνθήκες, αν η παιδαγωγική σχέση και η διδακτική μεθοδολογία έχουν γίνει πιο προσιτές και φιλικές, όλα αυτά δείχνουν καθαρά ότι η ελληνική εκπαίδευση έχει σαφώς βελτιωθεί. [...]

Η ελληνική εκπαίδευση, βεβαίως, επεκτάθηκε και διευρύνθηκε καταπολεμώντας τον αναλφαβητισμό, δεν αγκάλιασε, όμως, με αγάπη τον λαό και κράτησε τις αποστάσεις. Απόχτησε ανέσεις και υλικοτεχνικές υποδομές, μειώθηκε όμως ο ζήλος, το ήθος και η ανθρωπιά, αυξήθηκε η αδιαφορία. Προωθήθηκαν, ασφαλώς, η δημοκρατία, οι ελευθερίες και τα δικαιώματα, παραμελήθηκαν, όμως,

1 αρωγός: βοηθός

οι υποχρεώσεις και τα καθήκοντα, η πολιτική αρετή, η κοινωνική συνείδηση, ενώ η μάθηση απαξιώθηκε.

Γενικά, διαπιστώνουμε κάτι παράδοξο, ότι η δημόσια εκπαίδευση, ενώ βελτιώθηκε, συγχρόνως υποβαθμίστηκε. Πώς συμβαίνει αυτό το οξύμωρο; Συμβαίνει, διότι η κοινωνία κινείται και μεταβάλλεται συνεχώς ωθούμενη από άλλες δυνάμεις, ισχυρότερες, τις δυνάμεις της αγοράς, οι οποίες ρυθμίζουν τα πάντα, άρα και την εκπαίδευση, τον ρόλο και το χαρακτήρα της. Συμβαίνει, διότι τα παρεχόμενα από την εκπαίδευση μορφωτικά αγαθά είναι αποσπασματικά, αποκομμένα και στεγανά, χωρίς αναφορά στην πραγματική ζωή, χωρίς να συνιστούν μέλη ενός οργανικού γνωστικού συνόλου και χωρίς να μπορούν να πείσουν για την αξία τους, καθώς μάλιστα διδάσκονται από εκπαιδευτικούς συχνά κουρασμένους και απογοητευμένους, αφήνοντας αδιάφορους τους πολλούς μαθητές. Συμβαίνει, διότι η βελτίωση της εκπαίδευσης συνίσταται συνήθως σε «μπαλώματα» εκσυγχρονισμού και εξωραϊσμού[2] και όχι σε ριζικές αλλαγές ουσίας, που θα συνδέσουν την εκπαίδευση με τη ζωή του ανθρώπου και τις κοινωνικές απαιτήσεις.

Α3. Στο κείμενο τονίζεται το παράδοξο της ταυτόχρονης βελτίωσης και υποβάθμισης της εκπαίδευσης. Ποιοι είναι οι λόγοι που οδηγούν σ' αυτή τη διαπίστωση; Πώς μπορούν οι εκπαιδευτικοί να συμβάλλουν μέσα από τον ρόλο τους στην ουσιαστική αναβάθμιση του σύγχρονου σχολείου; Να καταθέσεις τις απόψεις σου σε ομιλία 200-250 λέξεων που θα εκφωνήσεις στη Βουλή των Εφήβων.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

MARY WEBB (1881-1927)

Το ακριβό φαρμάκι (απόσπασμα)

Η Μ. Webb χαρακτηρίστηκε, μετά τον θάνατό της, ως «παραγνωρισμένη μεγαλοφυΐα». Το 1924 δημοσίευσε το βιβλίο της με τίτλο «Το ακριβό φαρμάκι» (εκδ. Νεφέλη, 1986, μετάφραση Άννας Σικελιανού).

2 εξωραϊσμού: ωραιοποίησης

Οι Μπεγκιντλύ ζούσαν στο Πλας και στο σπίτι τους, μισό υπόγειο και μισό κτιστό, έμαθα να διαβάζω. Θα παραξενευτείτε πώς μια γυναίκα της σειράς μου ξέρει να διαβάζει και να γράφει και να διηγείται όλα αυτά τα πράματα μες σε βιβλίο. Κι αλήθεια, όταν ήμουν μικρή, λίγες κυρίες ήτανε άξιες να ορνιθοσκαλίσουν τίποτε άλλο πέρα από ‘να ερωτικό γράμμα, άλλες πάλι μπορούσαν ίσα ίσα να γράψουν πάνω στα βάζα του γλυκού «κυδώνι ή μήλο» κι άλλες ίδρωναν ώσπου να γράψουν τ’ όνομά τους στο μητρώο των γάμων. Πόσες δεν ήρθαν να με παρακαλέσουν να γράψω γράμματα για τον καλό τους και τι πικρή δουλειά να γράφεις με τη λαχτάρα της δικής σου καρδιάς, ερωτικά γράμματα γι’ άλλες γυναίκες.

Χωρίς τον γέρο-Μπεγκιντλύ δεν θα τα ‘βγαζα ποτέ πέρα μ’ αυτή την ιστορία. Μ’ έμαθε να διαβάζω, να γράφω και να μετρώ. […] Πιστεύω σήμερα πως από μια μοναδική χάρη της Θείας Δύναμης ο Μπεγκιντλύ σκέφθηκε να με μάθει γράμματα. Μόλις έμαθα να γράφω, έφτιαξα ένα τετράδιο με πάνινο ξώφυλλο και κάθε Κυριακή έγραφα τις καλές στιγμές ή τα ευχάριστα γεγονότα της εβδομάδας, για να τα θυμάμαι. Κι αν ήρθαν μέρες δύστυχες και ταραγμένες για με, τις έγραψα κι αυτές κι αλάφρωσε η καρδιά μου. Κι όταν ο Πάστορας ακούοντας τα ψέματα που διαδίδανε σε βάρος μου με παρακάλεσε να γράψω ένα βιβλίο μ’ όσα θυμόμουνα και να βάλω μόνο την αλήθεια και τίποτ’ άλλο, μπόρεσα και φρεσκάρησα τις θύμησές μου, διαβάζοντας ό,τι είχα σημειώσει κάθε Κυριακή. Τέλος, όλα πέρασαν τώρα, η συμφορά καθώς κι ο αγώνας. Ο καιρός μαλάκωσε όπως σ’ αυτές τις γλυκιές νύχτες που ακολουθούν τη χιονιά και το στερέωμα είναι γαλάζιο και τ’ αρνάκια βελάζουν. Κάθομαι πλάι στο τζάκι με τη Βίβλο κοντά μου, είμαι πια μια γριά και κουρασμένη γυναίκα που έχει ένα έργο ν’ αποτελειώσει πριν καληνυχτίσει αυτό τον κόσμο.

Β3. Να επιλέξεις ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Η ηρωίδα εκφράζει την ευγνωμοσύνη της που κατάφερε να «μάθει γράμματα». Πώς αξιοποίησε αυτές τις γνώσεις στη ζωή της; Ποια σημασία έχουν για τη δική σου ζωή τα «γράμματα»;

ή

2. Η Mary Webb υπήρξε πρωτοπόρα γυναίκα για την εποχή της, όχι μόνο γιατί έμαθε γραφή κι ανάγνωση, αλλά και γιατί κατάφερε να γίνει συγγραφέας. Αξιοποιώντας στοιχεία από το απόσπασμα, γράφεις ένα σχετικό αφιέρωμα γι' αυτήν στο προσωπικό σου ιστολόγιο, με αφορμή την «Παγκόσμια Ημέρα της Γυναίκας». Να δώσεις τίτλο στο κείμενό σου.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΠΕΡΑ ΑΠΟ ΤΑ ΣΥΝΟΡΑ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Η UNICEF κρούει τον κώδωνα του κινδύνου: Δεκάδες χιλιάδες τα παιδιά στρατιώτες

Το ακόλουθο διασκευασμένο άρθρο δημοσιεύτηκε στις 11-02-2019 στον ενημερωτικό ιστότοπο https://www.cnn.gr/ και προσπελάστηκε στις 29-04-2021).

Η UNICEF[1] καταγγέλλει πως δεκάδες χιλιάδες παιδιά συνεχίζουν να υφίστανται κακομεταχείριση, αφού έχουν μετατραπεί, παρά τη θέλησή τους, σε στρατιώτες και παίρνουν μέρος σε ένοπλες συγκρούσεις σε όλο τον κόσμο. Παιδιά που ζουν σε περιοχές όπου υπάρχουν μακρόχρονες ένοπλες συρράξεις —Συρία, Σομαλία, Νότιο Σουδάν, Κεντροαφρικανική Δημοκρατία, ΛΔ Κονγκό, Υεμένη και αλλού— στρατολογούνται συχνά από τα αντιμαχόμενα μέρη. Αγόρια και κορίτσια χρησιμοποιούνται ως στρατιώτες ή βοηθητικοί από ένοπλες οργανώσεις στο Αφγανιστάν, στο Μαλί, στη Μιανμάρ, θυμίζει η οργάνωση του ΟΗΕ. Όταν δεν αναγκάζονται να εμπλέκονται σε μάχες, τα παιδιά αυτά ασκούν χρέη ανιχνευτών, μαγείρων ή στέλνονται να μαζέψουν ξύλα. Ορισμένα κορίτσια εξαναγκάζονται να «παντρευτούν» μαχητές, ενώ αγόρια και κορίτσια αδιακρίτως υφίστανται σεξουαλική κακοποίηση, υπογραμμίζει η UNICEF. Σε ακραίες περιπτώσεις, παιδιά χρησιμοποιούνται σαν «ανθρώπινες ασπίδες» ή μετατρέπονται σε βομβιστές-καμικάζι, στέλνονται να ανατιναχθούν ανάμεσα σε πλήθη. Είναι δύσκολο να εξακριβωθεί ο ακριβής αριθμός τους, κατά εκτιμήσεις, πάντως, που επικαλείται η UNICEF, υπάρχουν περίπου 250.000 παιδιά-στρατιώτες σε όλο τον πλανήτη.

Η Ημέρα της Ερυθράς Χειρός ή Ημέρα του Κόκκινου Χεριού γιορτάζεται κάθε χρόνο στις 12 Φεβρουαρίου, με σκοπό να ευαισθητοποιήσει τους πολίτες του κόσμου για τα παιδιά που στρατεύονται παρά τη θέλησή τους σε πολέμους και ένοπλες συγκρούσεις. Με την ευκαιρία της σημερινής Ημέρας του Κόκκινου Χεριού,

1Η UNICEF ιδρύθηκε το 1946 για να οικοδομήσει έναν κόσμο όπου τα δικαιώματα των παιδιών καλύπτονται πλήρως.

η οποία έχει σκοπό να δοθεί μεγαλύτερη προσοχή στην εκμετάλλευση και την κακομεταχείριση παιδιών από ένοπλες οργανώσεις, η UNICEF απευθύνει έκκληση προς όλες τις κυβερνήσεις να εμπλακούν ενεργότερα στον αγώνα εναντίον αυτών των παραβιάσεων των πιο θεμελιωδών δικαιωμάτων των παιδιών.

Α3.Το άρθρο σε προβλημάτισε έντονα και αποφασίζεις να γνωστοποιήσεις τα ζητήματα που αναδεικνύει. Να συντάξεις σχετικό άρθρο 200-250 λέξεων που θα αναρτηθεί στην ηλεκτρονική σχολική εφημερίδα, στο οποίο θα παρουσιάζεις τις πληροφορίες που κρίνεις αναγκαίες, ώστε να ευαισθητοποιήσεις τους αναγνώστες σου για τα σύγχρονα προβλήματα των παιδιών σε περίοδο πολέμου.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΟΔΥΣΣΕΑΣ ΕΛΥΤΗΣ (1911-1996)

Ο γλάρος

Το ποίημα «Ο γλάρος» του νομπελίστα Οδ. Ελύτη περιλαμβάνεται στη συλλογή «Τα ρω του έρωτα», εκδ. Ύψιλον/Βιβλία, 1986.

Στο κύμα πάει να κοιμηθεί
δεν έχει τι να φοβηθεί
Μήνας μπαίνει μήνας βγαίνει
γλάρος είναι και πηγαίνει

Από πόλεμο δεν ξέρει
ούτε τι θα πει μαχαίρι
Ο Θεός του `δωκε φύκια
και χρωματιστά χαλίκια

Αχ αλί κι αλίμονό μας
μες στον κόσμο το δικό μας
Δε μυρίζουνε τα φύκια
δε γυαλίζουν τα χαλίκια

Χίλιοι δυο παραφυλάνε

σε κοιτάν και δε μιλάνε

Είσαι σήμερα μονάρχης

κι ώσαμ’ αύριο δεν υπάρχεις

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ποια χαρακτηριστικά αποδίδει ο ποιητής στη ζωή του γλάρου; Γιατί, κατά τη γνώμη σου, η παντοδυναμία του ανθρώπου συνιστά απειλή για τον ίδιο;

ή

2. Ο ποιητής εμπνέεται από τη ζωή του γλάρου και τη συγκρίνει με τη ζωή των ανθρώπων. Με αφορμή το ποίημα αποφασίζεις να γράψεις μια σελίδα στο ημερολόγιό σου με τις σκέψεις και τα συναισθήματά σου για τους σοβαρότερους κινδύνους που απειλούν τον σύγχρονο άνθρωπο.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΑΞΙΔΙΑ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Η αξία του «ταξιδεύειν»

Το ελαφρώς διασκευασμένο κείμενο της ψυχολόγου Ηλέκτρας Χατζηδημητρίου αναλύει πώς τα ταξίδια μπορούν να συμβάλουν στην ανθρώπινη ευτυχία (https://inzone.gr/, ανακτήθηκε στις 18-04-2021).

Πολλές φορές αναρωτιόμαστε ποιο είναι το πολυτιμότερο συστατικό της ευτυχίας, η ουσία της ζωής που αξίζει να παλέψουμε, για να κατακτήσουμε, έτσι ώστε να φτάσουμε έστω κι ένα βήμα πιο κοντά στην πολυπόθητη ευδαιμονία. Αν και η ευτυχία είναι κάτι εντελώς υποκειμενικό για τον κάθε άνθρωπο, οι περισσότεροι τουλάχιστον από εμάς θα συμφωνούσαμε πως ευτυχία είναι αδιαμφισβήτητα μια ευρεία συλλογή στιγμών, στιγμών ιδιαίτερων και ξεχωριστών για τον καθέναν μας. Πολύτιμες και ανεξίτηλες στη μνήμη στιγμές μπορούν να μας χαρίσουν πολλά και διαφορετικά πράγματα στη ζωή. Ένα από αυτά είναι και τα ταξίδια.

Η αξία των ταξιδιών είναι από κάθε άποψη ανεκτίμητη. Κι αυτό, γιατί τα ταξίδια έχουν το μοναδικό χάρισμα να συνδυάζουν όλα αυτά τα συστατικά στοιχεία που χρειάζεται πραγματικά ο άνθρωπος, προκειμένου να εξελιχθεί πνευματικά και ψυχικά και, επομένως, να ολοκληρωθεί και να ευτυχήσει. Πνευματικές κατακτήσεις, απεριόριστη ψυχαγωγία, ψυχική ισορροπία, αλλά και σωματική υγεία είναι λίγα μόνο από τα πολλαπλά οφέλη που μπορεί κανείς να αποκομίσει από ένα απλό ταξίδι.

Καλώς ή κακώς, η σύγχρονη εποχή απαιτεί από εμάς μεγάλα ποσοστά ενέργειας και ψυχικών αποθεμάτων, προκειμένου να αντεπεξέλθουμε επιτυχώς στους ταχείς και άκρως πιεστικούς ρυθμούς ζωής. Συχνά, λοιπόν, παρασυρόμαστε από τη ρουτίνα της απαιτητικής καθημερινότητας και λησμονούμε να προσφέρουμε στον εαυτό μας ένα πολύτιμο δώρο: στιγμές προσωπικής ηρεμίας και ικανοποίησης.

Τα ταξίδια είναι μια ευκαιρία για φυγή από την πληκτική ή αγχογόνο[1] πραγματικότητα, αλλά και ένας τρόπος για καλύτερη γνωριμία με τον ίδιο σου τον εαυτό και τα «θέλω» σου. Η αλλαγή παραστάσεων, σε συνδυασμό με τη συσσώρευση νέων εμπειριών, καθιστά τα ταξίδια τον καταλληλότερο τρόπο ψυχικής εκτόνωσης και αναζωογόνησης.

Ακόμη, η επαφή με ανθρώπους άλλων εθνικοτήτων και διαφορετικούς πολιτισμούς συμβάλλει στην ευρύτερη μόρφωση του ανθρώπου, στη διεύρυνση των πνευματικών του οριζόντων, ακόμη και στην υιοθέτηση νέων τρόπων ζωής και σκέψης. Συμπερασματικά, διαφαίνεται πως τα ταξίδια δεν είναι κάτι απλό… Στην πραγματικότητα, αυτές οι μικρές αποδράσεις από την καθημερινότητα κρύβουν πολλά περισσότερα. Είναι από τις λίγες μορφές πραγματικής ψυχαγωγίας, που συνδυάζει με τον ωραιότερο δυνατό τρόπο τη γνώση με τη διασκέδαση και που αποτελεί πηγή αξέχαστων αναμνήσεων.

Α3. Στο κείμενο γίνεται λόγος για «τα πολλαπλά οφέλη που μπορεί κανείς να αποκομίσει από ένα απλό ταξίδι». Σε άρθρο 200-250 λέξεων, που θα δημοσιευτεί σε τοπική εφημερίδα της πόλης σου με την έναρξη της τουριστικής περιόδου, αναπτύσσεις τις απόψεις σου για την αξία των ταξιδιών στη σύγχρονη εποχή.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΙΣΙΔΩΡΟΣ ΖΟΥΡΓΟΣ (1964-)

Η ψίχα εκείνου του καλοκαιριού (απόσπασμα)

Ο Ισίδωρος Ζουργός στο μυθιστόρημά του «Η ψίχα εκείνου του καλοκαιριού» (εκδόσεις Πατάκη, 2002) αφηγείται τις αναμνήσεις του εντεκάχρονου Νικόλα από το καλοκαίρι του 1974. Ο πρωταγωνιστής, μαζί με τη μητέρα του, Ευρυδίκη, και τον αδελφό του, Δήμο, περνούν τις διακοπές τους στο χωριό καταγωγής του πατέρα του.

1 αγχογόνος: αυτός που προκαλεί άγχος

Οι δρόμοι ήταν στενοί και στρωμένοι με πέτρα. Το χωριό ήταν παλιό, ιστορικό, όπως έλεγε ο μπαμπάς ο Ορέστης, και κάθε φορά που το ανέφερε, σώπαινε για λίγα λεπτά, με την ελπίδα ίσως να μεταδοθεί και στους γιους τους λίγο από αυτό το ρίγος περηφάνιας που τον συγκλόνιζε. Έρχονταν εδώ και χρόνια στην αρχή κάθε καλοκαιριού, ο Νικόλας δε θυμόταν από πότε ακριβώς, από τότε που θυμόταν τον κόσμο, από πάντα. Φεύγανε με τα πρωτοβρόχια, όταν η ζακέτα γινόταν απαραίτητη πρωί βράδυ και στο θερινό το σινεμά έμεναν καμιά χούφτα παιδιά, καθώς το κρύο καραβόπανο στις πολυθρόνες τούς πάγωνε τα μπούτια και τραβούσαν ασυναίσθητα τα κοντά παντελόνια να μακρύνουν.

Ο Νικόλας πότε σήκωνε και πότε έσερνε τη βαριά τσάντα. Όταν τον έβλεπαν, τη σήκωνε, αλλιώς την άφηνε να σέρνεται και να κάνει καρούμπαλα στις λείες πέτρες.

«Καλώς τους! Καλώς τους! Καλώς ήρθατε!» [...]

Όλος ο κάτω μαχαλάς είχε βγει στις πόρτες. Το πιο δύσκολο σ' αυτές τις περιπτώσεις είναι ότι πρέπει να κουβαλάς και ταυτόχρονα να χαμογελάς ευγενικά. Από μέσα του ο Νικόλας προσευχόταν να κοντοσταθεί η μάνα τους πολλές φορές να χαιρετήσει, για να παίρνουν ανάσες.

«Ευρυδίκη μου, καλώς ήρθατε!»

Ο Δήμος, ένα κεφάλι πιο ψηλός απ' τον Νικόλα, χασμουριόταν· κάτι ανάμεσα στο πρωινό ξύπνημα, από θερινή ραστώνη[2] και λίγη βαρεμάρα, είχε μείνει κι ο *Λούκυ Λουκ* στη μέση… Ο Νικόλας κοίταζε τη χούφτα του, που είχε κοκκινίσει από τα χερούλια της τσάντας.

Πήραν πάλι την ανηφόρα ανάμεσα από καλωσορίσματα και ευχές. Ήξερε από προηγούμενα καλοκαίρια πως σε μια στροφή θα βλέπανε επιτέλους το καμπαναριό της εκκλησίας, εκεί θα τελείωναν τα βάσανά τους.

«Όταν σας χαιρετάει ένας άνθρωπος, δεν ξέρω γιατί κάθεστε και οι δυο σαν νερόβραστοι», μουρμούριζε η μάνα του, λες κι αυτό ήταν το πρόβλημα και όχι η θεόβαρη βαλίτσα που κουβαλούσε. […]

Το καλντερίμι μύριζε από τους ασβεστωμένους τοίχους των παλιών σπιτιών και τα φύλλα απ' τις συκιές που περνούσαν πάνω από πέτρινες μεσοτοιχίες και άπλωναν κλωνάρια καταμεσής στον δρόμο. Τα σύκα ακόμα μικρά και άγουρα, αν τα

2 ραστώνη: έλλειψη δραστηριότητας, τεμπελιά

πατούσες έβγαζαν γάλα, τα φύλλα είχαν πάντα εκείνο του χνούδι που στο άγγισμά τους ανατρίχιαζες.

Β3. Να επιλέξεις ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ποιες είναι οι πρώτες εντυπώσεις και τα συναισθήματα του Νικόλα και του αδελφού του κατά την άφιξή τους στο χωριό; Εσύ πώς αισθάνεσαι και ποια σχέδια κάνεις την πρώτη μέρα των διακοπών σου;

ή

2. Να υποθέσεις ότι είσαι ο Νικόλας και γράφεις σ' έναν φίλο σου μια επιστολή. Μοιράζεσαι μαζί του εντυπώσεις από την άφιξή σου στο χωριό την πρώτη μέρα, τα σχέδιά σου για τις επόμενες μέρες των διακοπών, τις επιθυμίες και τα συναισθήματά σου για όσα έγιναν και όσα περιμένεις να συμβούν.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΟΨΕΙΣ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Τηλεόραση, το ναρκωτικό της οικογένειας

Το ακόλουθο διασκευασμένο κείμενο στηρίχτηκε στο άρθρο του δημοσιογράφου Γιάννη Ελαφρού, που δημοσιεύθηκε στις 17-03-2002 στον διαδικτυακό ιστότοπο της εφημερίδας «Καθημερινή»: https://www.kathimerini.gr/society.

Μπαίνουμε στο σπίτι και η πρώτη μας κίνηση είναι να πατήσουμε το κουμπί του τηλεκοντρόλ. Συζητάμε με φίλους, αλλά το μάτι όλο ξεγλιστρά προς την πολύχρωμη οθόνη, οπότε δεν μπορούμε να συγκεντρωθούμε στη συζήτηση, αλλά δεν κλείνουμε και την τηλεόραση. Κατηγορούμε έντονα το περιεχόμενο των τηλεοπτικών προγραμμάτων, αλλά δεν παραλείπουμε να τα παρακολουθούμε.

Οι περισσότεροι έχουν με την τηλεόραση μια σχέση αγάπης - μίσους. «Χαζοκούτι» από τη μια, αλλά απαραίτητος σύντροφος στην καθημερινότητα. Τουλάχιστον τρεις ώρες την ημέρα περνούν, κατά μέσο όρο, οι κάτοικοι των αναπτυγμένων χωρών μπροστά στις τηλεοράσεις. Όταν ένα άτομο φτάσει στην ηλικία των 75 ετών, θα έχει περάσει τα εννιά χρόνια της ζωής του βλέποντας τηλεόραση. Πρόκειται πια για την τρίτη ανθρώπινη δραστηριότητα μετά την εργασία και τον ύπνο. Πολλοί άνθρωποι συμπεριφέρονται σαν να είναι εξαρτημένοι από τη μικρή οθόνη. Ή μήπως είναι; Είναι τελικά η τηλεόραση «ναρκωτικό», που προκαλεί εθισμό;

Μια τέτοια υπόθεση δεν είχε απασχολήσει μέχρι τώρα τους ερευνητές, παρά μόνο με τη μεταφορική της έννοια. Όμως, ένα άρθρο σε αμερικανικό επιστημονικό περιοδικό θέτει ξανά το ερώτημα. Όσοι βλέπουν υπερβολικά τηλεόραση εμφανίζουν συμπτώματα ανάλογα με εκείνους που είναι χρήστες ναρκωτικών ουσιών, σημειώνει. Μάλιστα, οι συγκεκριμένοι επιστήμονες υποστηρίζουν ότι υπάρχει μια ενστικτώδης βιολογική αντίδραση του ανθρώπου, η «αντίδραση προσανατολισμού», που δημιουργεί έλξη προς μια συσκευή που εκπέμπει έντονα χρώματα και ήχους, με απότομες εναλλαγές σκηνών και ακουσμάτων, όπως η

τηλεόραση. Θεμελιωτής της αντίδρασης προσανατολισμού είναι ο Ιβάν Παβλόφ, ο οποίος χρησιμοποιούσε στα πειράματά του σκυλάκια. Δυστυχώς, ο άνθρωπος-τηλεθεατής, ο homo-canapes[1], μέσω της υπερβολικής κατανάλωσης «τηλε-ναρκωτικών», μοιάζει να συναγωνίζεται σε υποταγή και αβουλία τα μικρά σκυλιά, με τα οποία πειραματιζόταν ο Παβλόφ. […]

Για πολλούς, οι πιο εμφανείς ομοιότητες μεταξύ εθισμού στην τηλεόραση και εξάρτησης από τα ναρκωτικά παρουσιάζονται σε όσους μειώσουν την τηλεθέαση. Πριν από σαράντα χρόνια, μελετήθηκαν στο Σικάγο οικογένειες των οποίων οι συσκευές χάλασαν. Τότε δεν υπήρχε παρά μόνο μια τηλεόραση σε κάθε σπίτι, έτσι η επαφή με τον μαγικό κόσμο της τηλεόρασης διακοπτόταν. «Η οικογένεια γυρνούσε γύρω γύρω, όπως μια κότα χωρίς κεφάλι. Συχνά ούρλιαζαν ο ένας στον άλλο, ενώ δεν μπορούσαν να κάνουν τίποτα άλλο, ούτε καν να παίξουν. Ήταν τρομερό. Η τηλεόραση ήταν κομμάτι του εαυτού τους!» Ήδη πριν από σαράντα χρόνια…

Α3. Με αφορμή το παραπάνω άρθρο, που σε προβλημάτισε, αποφασίζεις να γράψεις επιστολή 200-250 λέξεων προς τον συντάκτη του, στην οποία διατυπώνεις τη συμφωνία ή τη διαφωνία σου με τις θέσεις του για τον ρόλο της τηλεόρασης στη ζωή των σύγχρονων οικογενειών και τις συνέπειες της τηλεθέασης.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

LOUISE HAY - WISE (1926-2017)

Αγάπης λόγος (απόσπασμα)

Το ποίημα της Louise Hay - Wise περιλαμβάνει στο βιβλίο του «Ν' αγαπάμε ο ένας τον άλλον» (εκδ. Γλάρος) ο Λέο Μπουσκάλια, καθηγητής Παιδαγωγικής και ψυχολόγος, ως αφορμή για να αναφερθεί στην αποξένωση των μελών της σύγχρονης οικογένειας λόγω της συστηματικής τηλεθέασης.

Τόσοι πολλοί γάμοι από την τηλεόραση

---

1 Ειρωνεία: ο άνθρωπος σήμερα παρακολουθεί τηλεόραση από τον καναπέ του, σε αντίθεση με τον όρο homo sapiens (σοφός άνθρωπος), που χαρακτηρίζει την εξελιγμένη μορφή του

ψεύτικοι πίσω από την καλωδίωση.
Αντί δύο ζωές να γεμίζουν το δωμάτιο
υπάρχουν οι δυο ζωές τους
και οι βραδινές ειδήσεις των 11
με σταθερές διακοπές εμπορικών διαφημίσεων.
Αντί γι' αυτό που λες και γι' αυτό που λέω
είναι αυτό που λένε ο Ντικ και ο Τζώννυ
και οι καλεσμένοι τους.
Δεν γελάς, όταν γελώ,
δεν γελώ, όταν γελάς.
Όλη η σπιρτάδα τρέχει έξω
από το καλώδιο.
Και γελάμε μαζί σε βάρος του.
Όσο πιο πολύ αποφεύγουμε τη συζήτηση,
τόσο πιο παθητική γίνεται η σχέση.
Η τηλεόραση μάς επιτρέπει να περπατάμε
στη ζωή
με μικρές στιγμές ομιλίας.
Κι όσο αποτυχαίνουμε να μιλήσουμε,
τόσο πιο δύσκολη γίνεται η ομιλία.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ποια είναι η επίδραση της τηλεθέασης στις σχέσεις των πρωταγωνιστών του ποιήματος; Ποια θεωρείς ότι είναι η επιρροή που ασκεί η τηλεόραση στην προσωπική ζωή των νέων της ηλικίας σου;

ή

2. Σε κείμενο που θα γράψεις για τις ανάγκες μιας ερευνητικής εργασίας με θέμα «Διαπροσωπικές σχέσεις σε κρίση», να παρουσιάσεις την καθημερινή ρουτίνα των

πρωταγωνιστών του ποιήματος, αναδεικνύοντας ιδιαίτερα το νόημα των ακόλουθων στίχων: «Η τηλεόραση μάς επιτρέπει να περπατάμε στη ζωή *με μικρές στιγμές ομιλίας*.»

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΑΞΙΔΙΑ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Καλοκαίρι στη Ρόδο: Μεσαιωνικά κάστρα, μοναδικό παγωτό και πιταρούδια

Το ακόλουθο διασκευασμένο κείμενο στηρίχτηκε στο δημοσίευμα του Αλέξανδρου Διακοσάββα στον ιστότοπο: https://www.lifo.gr/tropos-zois/travel. Ανακτήθηκε στις 28. 04. 2021.

Όταν λείπεις από τον τόπο σου για πάνω από μια δεκαετία, παύεις να θεωρείσαι ντόπιος και «γνώστης». Ωστόσο, το νησί όπου μεγάλωσα πάντα θα με τραβάει πίσω, έστω και για λίγες μέρες κάθε χρόνο. Η Ρόδος (μπορεί να) είναι πολλά περισσότερα και όσα ακολουθούν, που αποτελούν ως επί το πλείστον κλασικές ροδίτικες αξίες, είναι μια σύνοψη αυτών που με συνδέουν με το νησί, από καθαρά υποκειμενική σκοπιά. Ξεκινώ με τα τρία πράγματα που λαχταρώ να κάνω αμέσως, κάθε φορά που θα βρεθώ καλοκαίρι στη Ρόδο.

Το πρώτο είναι μια βόλτα στο Κάστρο των Ιπποτών, στη Μεσαιωνική (Παλιά) Πόλη. Αυτό το δαιδαλώδες χωνευτήρι πολιτισμών, που αποτελεί Μνημείο Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO[1], σε προκαλεί να το εξερευνήσεις και να χαθείς ανακαλύπτοντας νέα μονοπάτια και διαδρομές. Προτιμώ πάντα τις νυχτερινές ώρες, που η απόκοσμη ησυχία και τα κλειστά τουριστικά καταστήματα παραπέμπουν σε άλλες εποχές, μολονότι έχω σταματήσει προ πολλού να επισκέπτομαι τα δεκάδες μπαρ που ανανεώνονται συχνότατα και πάντα θα μου θυμίζουν την εφηβεία μου. Αν πετύχεις συναυλία ή θεατρική παράσταση, αξίζει να την παρακολουθήσεις σε αυτό το πανέμορφο και εξαιρετικά καλοδιατηρημένο μέρος με την τέλεια ακουστική.

Το δεύτερο είναι να απολαύσω βολτάροντας στη λιακάδα ένα «θεϊκό» παγωτό, το ωραιότερο που έχω δοκιμάσει ποτέ!

---

1 UNESCO: διεθνής ειδικός οργανισμός του ΟΗΕ, με σκοπό την παγκόσμια ειρήνη μέσω της επικοινωνίας των λαών δια της εκπαίδευσης, των επιστημών και του πολιτισμού.

Το τρίτο είναι η επίσκεψη στις Πηγές Καλλιθέας. Αυτός ο μαγικός όρμος βρίσκεται κάτω από τα παλιά ιαματικά λουτρά της Καλλιθέας. Αποτελεί για μένα την πιο χαρακτηριστική εικόνα της Ρόδου και μού γεννά απίστευτη ευφορία. Συνήθως, προτιμώ τις βραδινές ώρες, αν και το μπάνιο σε έναν από τους όρμους της είναι, επίσης, κάτι που πάντα επιδιώκω, καθώς θεωρώ ότι είναι από τις πιο ενδιαφέρουσες παραλίες κοντά στην πόλη.

[…] Για να πάρεις «γερή γεύση» Ρόδου, χρειάζεσαι μέρες. Θα κολυμπήσεις σε όλη την τεράστια ακτογραμμή του Αφάντου, αν προτιμάς βότσαλο, στην πασίγνωστη Τσαμπίκα, αν θέλεις άμμο, στον όρμο του Αγίου Παύλου στη Λίνδο, σε Βλυχά, Γεννάδι, Πρασονήσι, αν θες να απομακρυνθείς από την πόλη –και πρέπει να απομακρυνθείς, για να ανακαλύψεις τις αντιθέσεις του νησιού–, και στα Μαντώματα, την επίσημη παραλία γυμνιστών στο Φαληράκι. Αυτές οι παραλίες είναι μόνο οι προσωπικές αγαπημένες, καθώς οι επιλογές είναι πράγματι ανεξάντλητες –κάθε Ροδίτης, εξάλλου, έχει διαφορετικές προτιμήσεις. Καθώς θα κάνεις τη διαδρομή της δυτικής, μη αναπτυγμένης τουριστικά πλευράς του νησιού, ξέχνα τις παραλίες για αρχή και επισκέψου τα γραφικά χωριά του. Καθώς προσεγγίζεις το νότιο άκρο του νησιού, χάζεψε το άγριο τοπίο που θυμίζει τις ακτές της Πορτογαλίας. Στην επιστροφή από την ανατολική πλευρά, κάνε μια στάση για βόλτα στα σοκάκια της Λίνδου, του μοναδικού κομματιού του νησιού που θυμίζει Κυκλάδες.

Όπου κι αν βρεθείς, δοκίμασε πιταρούδια: είναι οι ντόπιοι ρεβιθοκεφτέδες, που το κάθε μαγαζί και η κάθε νοικοκυρά φτιάχνουν με τον δικό τους τρόπο. Φεύγοντας από τη Ρόδο, μην ξεχάσεις να πάρεις μαζί σου μελεκούνια, το παραδοσιακό ροδίτικο γλύκισμα που μοιάζει με παστέλι με μυρωδικά και το δίνουν στους γάμους.

Α3. Με αφορμή το παραπάνω άρθρο, να γράψεις επιστολή (200-250 λέξεων) στο περιοδικό δημοσίευσής του, όπου θα αναφέρεσαι στους τρόπους με τους οποίους απολαμβάνουν το καλοκαίρι οι νέοι της ηλικίας σου και θα κρίνεις τις επιλογές τους.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ (1859-1943)

Το πανηγύρι του ψαρά

Το ποίημα ανήκει στη συλλογή του Κωστή Παλαμά «Οι καημοί της λιμνοθάλασσας» (1912). Ανακτήθηκε από τον ιστότοπο https://www.greek-language.gr στις 28. 04. 2021.

Στον Αϊ-Συμιό[2] στον πλάτανο, στο κρύο το πηγαδάκι
που πάνε τα κλεφτόπουλα και πίνουνε νερό,
στο πανηγύρι τ' Αϊ-Συμιού, ψαράς για το καμάκι,
το δρόμο δεν τον έμαθα που πάει προς το βουνό.

Δεν είμαι για το μακρινό λεβεντοπανηγύρι,
με φουστανέλα, με άρματα, με φέρμελη[3] χρυσή·
πάντα ξαρμάτωτο, ψαρά, γυμνό, καραβοκύρη,
σε ξέρει σκόλη[4] και δουλειά στο ξερονήσι εκεί.

Δεν είναι για χαροκοπιές και για τα πανηγύρια
οι φουστανέλες, τ' άρματα, η φέρμελη η χρυσή.
Τ' άγιασε το αίμα κι η φωτιά· φέρτε λιβανιστήρια,
τάχτε τα στα κονίσματα κι ανάφτε τους κερί.

Μα όταν κοντά της Κλείσοβας το πανηγύρι βράζει
μες στην Αγια-Τριάδα της το χρόνο μια φορά,
μέσ' απ' το γλυκοχάραμα μιαν έγνοια με τινάζει
προς της γιορτής το βούισμα στην ακροθαλασσιά.

Και μέσα στο πριάρι[5] μου το καλοσκαρωμένο

---

2 Στον Αϊ-Συμιό: στο μοναστήρι του Αγίου Συμεών στο Μεσολόγγι

3 φέρμελη: γιλέκο με χρυσό διάκοσμο, συνοδευτικό της φουστανέλας

4 σκόλη: ημέρα αργίας

5 πριάρι: μικρό σκάφος (/σκαρί) με επίπεδο πυθμένα, κατάλληλο για λιμνοθάλασσες και ποτάμια

γοργά ως τη νύχτα το λαό περνώ το γιορταστή,
ψάρι αργυρό της χάρης της και μια λαμπάδα πααίνω,
κι ύστερα κάνω ολονυχτιά με το θιακό κρασί.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ο αφηγητής-ψαράς στη λιμνοθάλασσα του Μεσολογγίου δεν συμμετέχει στο ξακουστό πανηγύρι του Αγίου Συμεών, αλλά με τον τρόπο του παίρνει μέρος στο πανηγύρι της Αγίας Τριάδας στην Κλείσοβα. Πώς γιορτάζει στο πανηγύρι της Αγίας Τριάδας; Εσύ με ποιον τρόπο συμμετέχεις στις γιορτές του τόπου σου;

ή

2. Να καταγράψεις την προσωπική σου εμπειρία από μια γιορτή ή ένα πανηγύρι που έζησες. Το κείμενό σου θα ενταχθεί σε τουριστικό οδηγό του τόπου καταγωγής σου ή ενός τόπου που αγαπάς ιδιαίτερα. Να λάβεις υπόψη σου ότι τον τουριστικό οδηγό θα εκδώσει το σχολείο σου με τίτλο «Για να σου γνωρίσω την πατρίδα μου…».

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ Η ΦΥΣΗ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

«Σώσε τη γειτονιά σου» από τα σκουπίδια

Το ακόλουθο (ελαφρώς διασκευασμένο) κείμενο στηρίχτηκε στο ρεπορτάζ της Ιφιγένειας Βιρβιδάκη, που δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα «Το Βήμα» στις 28. 02. 2021.

Η Ιωάννα, σαν αίλουρος, μπαίνει βαθιά στη σπηλιά. Ο Μανόλης, η Χρυσούλα, η Κέλλυ, ο μικρός Όθωνας και οι υπόλοιποι κάνουν αλυσίδα και τοποθετούν σε μαύρες σακούλες όσα κρύβει η σπηλιά: πολλά, μα πάρα πολλά πλαστικά μπουκάλια και ποτηράκια μιας χρήσης, ένα παλιό κλουβί, ποδήλατο χωρίς ρόδες, τοστιέρα και… μια τηλεόραση μέσα στο κουτί της. Πάνω σε αυτό, μια ετικέτα από εταιρεία κούριερ. Οι εθελοντές του «Save Your Hood[1]» στου Φιλοπάππου ειδοποιούν τον παραλήπτη και η τηλεόραση παραδίδεται εκεί που πρέπει. Τα υπόλοιπα, δηλαδή 4.000 λίτρα (!) σε 25 μαύρες σακούλες, όσα δηλαδή συγκέντρωσαν οι 13 ενήλικοι και 2 παιδιά που «σάρωσαν» τον λόφο, μεταφέρονται στο πάρκιγκ του θεάτρου Δ. Στράτου, για να τα παραλάβει ο Δήμος Αθηναίων. Αντίστοιχες εξορμήσεις έγιναν και γίνονται σε τακτική βάση σε όλη την Ελλάδα.

Όλα ξεκίνησαν όταν ο Β. Σφακιανόπουλος, εμπνευστής των δράσεων, στην καθημερινή του βόλτα στα Τουρκοβούνια, είδε κάποιον να πετά το ποτηράκι του καφέ του σε έναν γκρεμό γεμάτο σκουπίδια. «Τι κάνεις;» του λέω. «Έχεις πρόβλημα; Κοίτα κάτω. Το δικό μου σε πείραξε;» μου απαντά. «Εκεί έγινε ένα κλικ μέσα μου!», διηγείται. «Ήταν μια λογική που δεν μπορούσα να χωνέψω. Αναζήτησα έναν τρόπο που οι καθαρισμοί μπορούν να έχουν αποτέλεσμα και συνέχεια. Και κυρίως έναν τρόπο ώστε ένας πολίτης θα μπορούσε να ευαισθητοποιήσει και άλλους μέσα από τη δράση του…». Άρχισε, λοιπόν, να οργανώνει με τη βοήθεια των μέσων κοινωνικής δικτύωσης μια απλή ιδέα: «Καθαρίζουμε το μέρος, όπου

---

1 Save YourHood: Σώσε το δάσος σου (επωνυμία εθελοντικής οργάνωσης οικολογικού χαρακτήρα)

μένουμε, σε μια καθημερινή μας βόλτα.», μια ιδέα που ένωσε πολλούς που ήδη, ως άτομα, φρόντιζαν να έχουν μαζί τους μια σακούλα για σκουπίδια.

[…] Η Μαριάνθη, από την περιοχή του ΣΕΦ, εξηγεί: «Ξεκινάμε μια δράση 12-14 άτομα και, καθώς εξελίσσεται, ο κόσμος που κάνει τη βόλτα του βάζει γάντια και μας βοηθά. Πολλές φορές καταλήγουμε περισσότεροι από 30. Αυτός είναι ο στόχος μας, η ευαισθητοποίηση!». Η Μαρία από την Πάτρα συμπληρώνει: «Είναι και θέμα προσωπικής ευθύνης. Το κάνουμε, εξάλλου, πρώτα απ' όλα για εμάς. Εμείς θα φάμε τα ψάρια που έχουν καταπιεί πλαστικά, εμείς θα βγούμε βόλτα στο πάρκο, εμείς θα ξαπλώνουμε στην παραλία με τις γόπες...». Η Χρ. Δρακοπούλου από τη Θεσσαλονίκη τονίζει: «Η συμμετοχή δείχνει κάτι σημαντικό: ότι είμαστε πολλοί που θέλουμε να κάνουμε κάτι, που έχουμε βαρεθεί να διαμαρτυρόμαστε, γιατί δεν καθαρίζουν οι άλλοι…». […] Έπειτα από την ανταπόκριση του κόσμου, ο εμπνευστής της δράσης καταλήγει: «Όταν βλέπεις εθελοντές που δραστηριοποιούνται, αλλά και τη δημοσιότητα που παίρνει αυτό, τότε είτε κινητοποιείσαι είτε ντρέπεσαι. Και τα δύο είναι προς θετική κατεύθυνση.».

Α3. Η εθελοντική πρωτοβουλία που παρουσιάζεται στο άρθρο φαίνεται ότι εξαπλώνεται σε όλη την Ελλάδα σταδιακά. Αποφασίζετε μαζί με τους συμμαθητές και τις συμμαθήτριές σου να συμμετέχετε ενεργά σε αυτή τη δράση ως σχολείο. Να συντάξεις εκ μέρους της τάξης σου επιστολή 200-250 λέξεων προς τον Σύλλογο Διδασκόντων και τον Σύλλογο Γονέων και Κηδεμόνων, με σκοπό να τους πείσεις για την αξία της συμμετοχής όλων σε αυτή την πρωτοβουλία.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΟΔΥΣΣΕΑΣ ΕΛΥΤΗΣ (1911-1996)

Αυτός ο αέρας που χαζεύει

Το ποίημα «Αυτός ο αέρας που χαζεύει» του νομπελίστα Οδ. Ελύτη περιλαμβάνεται στη συλλογή «Ο ήλιος ο πρώτος» (εκδ. Ίκαρος, 1989).

Αυτός ο αέρας που χαζεύει μες στις κυδωνιές
Το ζουζούνι αυτό που πιπιλάει τα κλήματα
Η πέτρα που ο σκορπιός φοράει κατάσαρκα
Κι αυτές οι θυμωνιές μέσα στ' αλώνια
Που καμώνουνται το γίγα σε μωρά παιδιά ξυπόλυτα.

Οι ζωγραφιές τού ανάστα ο Θεός
Στον τοίχο που έξυσαν τα πεύκα με τα δάχτυλά τους
Ο ασβέστης που βαστάει στη ράχη του τα μεσημέρια
Και τα τζιτζίκια τα τζιτζίκια μες στ' αυτιά των δέντρων.

Μεγάλο καλοκαίρι από κιμωλία
Μεγάλο καλοκαίρι από φελλό
Τα κόκκινα πανιά λοξά στα σαγανάκια
Στον πάτο ζώα κατάξανθα σφουγγάρια
Των βράχων φυσαρμόνικες
Πέρκες από τις δαχτυλιές ακόμη του κακού ψαρά
Ξέρες περήφανες στις πετονιές του ήλιου.

Ένα και δυο: τη μοίρα μας δεν θα την πει κανένας
Ένα και δυο: τη μοίρα του ήλιου θα την πούμε εμείς.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Μέσα από ποιες εικόνες του καλοκαιριού αποδίδει ο ποιητής την ελληνική φύση; Εσύ με ποιες εικόνες συνδέεις τη σχέση σου με το φυσικό περιβάλλον;

ή

2. Να γράψεις ένα κείμενο που έχει τη μορφή ημερολογιακής σελίδας, στο οποίο εκθέτεις τις σκέψεις που σου προκαλούν οι δύο τελευταίοι στίχοι του ποιήματος για

τον ρόλο που έχουν νέοι της ηλικίας σου στην οικοδόμηση μιας σωστής σχέσης με τη φύση.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Ο διάλογος μεταξύ γονέων και παιδιών

Το ακόλουθο διασκευασμένο κείμενο στηρίχτηκε στην εισήγηση της Μαρίας Μαμασούλα, διευθύντριας του Μουσικού Γυμνασίου Αγρινίου, για τη λειτουργία της Σχολής Γονέων κατά το σχολικό έτος 2010-11.Ανακτήθηκε από τον ιστότοπο http://gym-mous-agrin.ait.sch.gr στις 25. 04. 2021.

Συχνά οι γονείς εκφράζουν παράπονα, γιατί τα παιδιά τους δεν τους μιλάνε, δεν τους λένε τα μυστικά τους ή τα προβλήματα που τα απασχολούν. Συνήθως είναι κλεισμένα στον εαυτό τους, αποφεύγουν να μοιράζονται ακόμη και απλά προβλήματα, ενώ εύκολα συζητούν με τους συνομηλίκους τους ή με κάποιους δασκάλους που εμπιστεύονται. Αν οι γονείς ανακαλύψουν ότι τα παιδιά τους εμπιστεύονται άλλους ανθρώπους και όχι αυτούς, συνήθως θίγονται, θυμώνουν, δεν το δέχονται με κανένα τρόπο. Γιατί, όμως, οι γονείς άφησαν τα πράγματα να φθάσουν εκεί; Γιατί δεν φρόντισαν να είναι κοντά στα παιδιά τους από τη μικρή ηλικία, ώστε στην εφηβεία να μην υπάρχει αυτή η απομάκρυνση; […]

Οι γονείς δεν πρέπει να περιμένουν το παιδί να φτάσει στην εφηβεία, για να κάνουν διάλογο μαζί του. Από τη νηπιακή ηλικία πρέπει να έχουν μια σχετική επικοινωνία, που τη διατηρούν πάση θυσία, ιδίως κατά την εφηβεία. Τα θέματα προς συζήτηση πρέπει να είναι για το παιδί αφενός ενδιαφέροντα, αφετέρου ωφέλιμα. […]

Βασικά, οι γονείς πρέπει να ξέρουν να κάνουν διάλογο. Ορισμένοι, λέγοντας ότι κάνουν διάλογο, εννοούν συνήθως ότι κάνουν υποδείξεις και δίνουν εντολές. Αυτό είναι μεγάλο λάθος. Τα παιδιά έχουν τόσο πολύ «μπουχτίσει» από διαταγές, ώστε και μόνον η σκέψη ότι οι γονείς έρχονται με τέτοιες διαθέσεις, τα κάνει να κλεισθούν στον εαυτό τους και να παρακολουθούν παθητικά. Μα, το μυστικό του διαλόγου αυτό ακριβώς είναι. Να νιώθει το παιδί ελεύθερο, ώστε να εκφράσει τον

εσωτερικό του κόσμο και τα προβλήματα που το απασχολούν. Μπορεί να ακούσουμε από αυτό πράγματα που δεν τα είχαμε φαντασθεί, εάν βέβαια μιλήσει ελεύθερα και με ειλικρίνεια.

Είναι σημαντικό για τη διεξαγωγή του διαλόγου να διασφαλίσουμε έναν χώρο εξωτερικής ησυχίας και μια κατάσταση ψυχικής γαλήνης. Δεν πρέπει να κάνουμε διάλογο μετά από δυσάρεστα γεγονότα, ψυχικές ταραχές, σχολικές δυσκολίες και εντάσεις του παιδιού ή με δική μας έλλειψη ηρεμίας, γιατί θα γίνει ένα έργο αγγαρείας και δεν θα έχει κανένα θετικό αποτέλεσμα. Ας μην αρχίζουμε διάλογο με την ψυχολογία και τη λογική ότι εμείς τα ξέρουμε όλα και το παιδί περιμένει από εμάς μόνο να μάθει. Υπάρχουν πολλά πράγματα, που οι νέοι τα ξέρουν καλύτερα από τους μεγάλους. Ας μην τα απαξιώνουμε τόσο πολύ τα παιδιά! Και από τα πιο μικρά μπορεί να ακούσουμε μια σοφή κουβέντα, να πάρουμε μια αλήθεια. Θα χρειαστεί μάλιστα για μερικά θέματα εμείς, οι μεγάλοι, να συμβουλευτούμε ειδικούς, ώστε να έχουμε στοιχεία για να τα πείσουμε. […] Εξάλλου, πρέπει προηγουμένως να κλονίσουμε τη γνώμη του συνομιλητή μας με επιχειρήματα, προκειμένου να τον πείσουμε για την ορθότητα της αντίθετης γνώμης που εμείς έχουμε. Είναι προτιμότερο στον διάλογο πρώτα ν’ ακούμε και μετά να μιλάμε. Γενικά, λόγω της αγάπης μας προς τα παιδιά και του αγαθού σκοπού που επιδιώκουμε, να σκεπτόμαστε ότι έχουμε μπροστά μας έναν σοβαρό συνομιλητή και ότι επιτελούμε ένα αξιόλογο έργο αγωγής.

Α3. Η ανάγνωση του παραπάνω κειμένου προκάλεσε συζήτηση στην τάξη σου για τον τρόπο που επικοινωνούν σήμερα οι γονείς με τα παιδιά. Να καταγράψεις σε επιστολή 200-250 λέξεων που απευθύνεις στη συγγραφέα τις απόψεις που διατυπώσατε ως τμήμα, τονίζοντας ιδιαίτερα τις προτάσεις σας για ουσιαστική επικοινωνία γονέων και παιδιών.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΛΕΟ ΜΠΟΥΣΚΑΛΙΑ (1924-1998)

Άκου

Το ακόλουθο ποίημα ανώνυμου δημιουργού περιλαμβάνει στο βιβλίο του «Ν' αγαπάμε ο ένας τον άλλον» (εκδ. Γλάρος) ο Λέο Μπουσκάλια, καθηγητής Παιδαγωγικής και ψυχολόγος.

Όταν σου ζητώ να μ' ακούσεις κι εσύ αρχίζεις
να δίνεις συμβουλές,
δεν έκανες αυτό που σου ζήτησα.
Όταν σου ζητώ να μ' ακούσεις κι εσύ αρχίζεις
να μου λες γιατί
δε νιώθω και τόσο ωραία, ποδοπατείς
τα αισθήματα μου.
Όταν σου ζητώ να μ' ακούσεις
και νιώθεις υποχρεωμένος να κάνεις κάτι
για να λύσεις τα προβλήματά μου,
δεν με κατάλαβες, όσο κι αν φαίνεται παράξενο.
Ίσως γι' αυτό η προσευχή αποδίδει σε μερικούς ανθρώπους.
Επειδή
ο Θεός είναι βουβός και δεν προσφέρει συμβουλές
και δεν προσπαθεί να τακτοποιήσει πράγματα.
Ο Θεός ακούει μόνο κι εμπιστεύεται εσένα
να τα βγάλεις πέρα με τον εαυτό σου.
Γι' αυτό, σε παρακαλώ, πρόσεξέ με κι άκουσέ με.
Κι αν θέλεις να μιλήσεις, περίμενε μια στιγμή,
θα 'ρθει η σειρά σου,
σου υπόσχομαι να σ' ακούσω κι εγώ προσεκτικά.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ποιο είναι το αίτημα του ποιητικού υποκειμένου από τον δέκτη; Εσύ τι ακριβώς θα ζητούσες σε ανάλογη περίσταση διαλόγου από τον συνομιλητή σου;

ή

2. Να υποθέσεις ότι ο ποιητής είναι ένα παιδί που απευθύνεται στον γονιό του. Γράψε τον μεταξύ τους διάλογο αξιοποιώντας τα στοιχεία που σου δίνονται στο ποίημα.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΑΞΙΔΙΑ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Καταφύγια

Το διασκευασμένο άρθρο του Κώστα Μπαλάσκα, που δημοσιεύτηκε στο περιοδικό ΝΕΑ ΠΑΙΔΕΙΑ, τ. 176, 2021, αντλήθηκε στις 22-04-2021 από τον ιστότοπο https://neapaideia-glossa.gr/articles.

Καταφύγιο είναι ο «τόπος» (γενικά) ή ο κατάλληλα διαμορφωμένος και συνήθως υπόγειος χώρος (ειδικά), στον οποίο καταφεύγει κάποιος, προκειμένου να προφυλαχτεί από κινδύνους και απειλές, από δυσμενείς καιρικές συνθήκες, από διώκτες ή ενοχλητικούς, να κρυφτεί, να προστατευτεί, ή απλώς να ησυχάσει. Αυτά ως προς την κυριολεκτική σημασία, αλλά εδώ θα μας απασχολήσει η μεταφορική σημασία της λέξης, τα καταφύγια δηλαδή που σχετίζονται με τον ψυχικό βίο των ανθρώπων, σε σχέση βέβαια με την πραγματική ζωή τους. Τέτοιο καταφύγιο της ψυχής είναι πρώτα πρώτα το όνειρο, στο οποίο καταφεύγουμε, για να αποφύγουμε μια πεζή πραγματικότητα, που μας περιβάλλει.

Άλλες φορές η πραγματικότητα δεν μας χωράει, μας πιέζει, μας προκαλεί ανία, πλήξη, θλίψη, απογοήτευση, μας φέρνει δυσκολίες, εμπόδια, διαψεύσεις, ανατροπές, ασθένειες, μας υποχρεώνει σε ανώμαλες ή αναγκαστικές προσγειώσεις και άλλοτε πάλι μας μαυρίζει τη ζωή σε βαθμό που κάποιοι καταφεύγουν στην αυτοκτονία, αλλά δεν εννοούμε εδώ τέτοιο καταφύγιο. Εννοούμε τη νοερή καταφυγή σε μια άλλη, μια δεύτερη πραγματικότητα, που τη φτιάχνουμε εμείς μόνοι μας κατά το αίσθημα και την επιθυμία μας σαν μηχανισμό άμυνας, ένα ιδιωτικό καταφύγιο, όπου καταφεύγουμε, για να αντέξουμε και να αντισταθούμε. Ένα καταφύγιο-υποκατάστατο ζωής, που μας διαφυλάσσει, μας παρηγορεί, μας βοηθάει να υπομείνουμε τις δυσκολίες και τις αναποδιές τρέφοντας την ελπίδα του άλλου και του καλύτερου, όπως είναι η Τέχνη. Αυτή η δεύτερη πραγματικότητα, του

ονείρου και της φαντασίας, γίνεται συχνά δίχτυ προστασίας, σανίδα σωτηρίας, αλλά και κίνητρο δράσης.

[…] Διάφορα είναι και τα ιδεολογικά καταφύγια στα οποία συχνά προσφεύγουν πολλοί, όπως είναι οι οργανώσεις και ενώσεις με θρησκευτικό, πολιτικό, οικολογικό ή άλλο χαρακτήρα και με σκοπό τη δημιουργία πιστών οπαδών. Εδώ εντάσσονται και οι φανατικοί οπαδοί διαφόρων, ποδοσφαιρικών κυρίως, ομάδων, συνασπισμένοι σε «συνδέσμους». Αυτά τα ιδεολογικά καταφύγια θεωρούνται κοινωνικώς αποδεκτά, εφόσον κινούνται σε πλαίσιο νομιμότητας και δεν εκτρέπονται σε αρνητικές ή βίαιες συμπεριφορές. Αντίθετα, υπάρχουν κάποια άλλα καταφύγια που θεωρούνται κακόφημα και η καταφυγή σ' αυτά αποβαίνει πάθος συχνά καταστροφικό, όπως είναι π.χ. η χαρτοπαιξία και ο τζόγος ή η συμμετοχή σε συμμορίες με δράση κοινωνικά απαράδεκτη και απαγορευμένη. Στο σημείο αυτό μπορούμε, τέλος, να αναφέρουμε και τα αρνητικά καταφύγια των αποκαλούμενων τεχνητών παραδείσων, όπως είναι το αλκοόλ και τα ποτά, τα ποικίλα ψυχοτρόπα φάρμακα και οι ναρκωτικές ουσίες, που συνήθως δημιουργούν εθισμό και είναι επικίνδυνα για την υγεία και για την ίδια τη ζωή, ένα είδος αργής αυτοκτονίας.

Βλέπουμε λοιπόν ότι υπάρχουν ποικίλα καταφύγια, στα οποία οι άνθρωποι μπορούν να καταφύγουν είτε για να γεμίσουν τη ζωή τους είτε για να αντιμετωπίσουν δυσκολίες είτε για να ελαττώσουν τη μιζέρια της καθημερινότητας με κάποιο ελκυστικό υποκατάστατο, μιας και η δουλειά τους δεν τους δίνει συνήθως άλλη ικανοποίηση πέρα από την κάλυψη αναγκών βιοπορισμού. Ο καθένας ας βρει το καταφύγιό του.

Α3. Ο αρθρογράφος αναφέρεται στην αξία των ονείρων, της Τέχνης και των ιδεολογικών οργανώσεων ως «θετικών καταφυγίων» για τον σύγχρονο άνθρωπο και ολοκληρώνει το άρθρο του με την προτροπή «Ο καθένας ας βρει το καταφύγιό του». Σε κείμενο 200-250 λέξεων που θα αναρτήσεις στο ιστολόγιο του σχολείου σου να σχολιάσεις τις απόψεις του και να αναδείξεις τη σημασία των «θετικών καταφυγίων» για τους εφήβους της ηλικίας σου.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΤΙΤΟΣ ΠΑΤΡΙΚΙΟΣ (1928-)

Ένα σημείωμα

Το ποίημα του Τίτου Πατρίκιου «Ένα σημείωμα» *περιλαμβάνεται στην ποιητική συλλογή «Αντικριστοί Καθρέφτες», εκδ. Στιγμή, 1988.*

Καθώς τίποτα δεν πετάω
μα ούτε και τίποτα ταχτοποιώ
ανακυκλώνονται χαρτιά μες στα συρτάρια
σα λαχνοί μέσα σε κληρωτίδα.
Κατά καιρούς έρχεται στην επιφάνεια
εκείνο ακριβώς που δεν χρειάζομαι
όπως προχτές ένα σημείωμα γραμμένο
από συμμαθητή την ώρα των αρχαίων
στην τελευταία τάξη του γυμνασίου:
«Θέλω να ζήσω τόσο πλούσια
ώστε να πω ότι έζησα».
Πάνε τριάντα πέντε χρόνια
που δεν τον έχω ξαναδεί.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ο ποιητής αφηγείται ένα προσωπικό του βίωμα. Γιατί έχει σημασία γι' αυτόν η τυχαία ανακάλυψη του παλιού σημειώματος; Εσύ ποια όνειρά σου θέλεις να πραγματοποιήσεις, ώστε μετά από τριάντα πέντε χρόνια να έχει για σένα νόημα η διατύπωση «Θέλω να ζήσω τόσο πλούσια ώστε να πω ότι έζησα»;

ή

2. Ο ποιητής αναφέρεται σε ένα σημείωμα που είχε γράψει ένας παλιός του συμμαθητής. Να υποθέσεις ότι τον «συναντά» μετά από τριάντα πέντε χρόνια σε

κάποιο μέσο κοινωνικής δικτύωσης. Να γράψεις το μήνυμα που θεωρείς ότι θα του έστελνε αξιοποιώντας στοιχεία που σου δίνονται στο ποίημα.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Η σημασία της φιλίας στη ζωή μας

Το ελαφρώς διασκευασμένο κείμενο της Έλενας Γκίκα αντλήθηκε στις 30-03-2021 από το εκπαιδευτικό ιστολόγιο του θεολόγου Αλέξανδρου Γκίκα: https://blogs.sch.gr/alexgkikas.

Έχετε ποτέ φανταστεί τη ζωή σας χωρίς κάποιο πρόσωπο με το οποίο να γελάτε, να περνάτε καλά, να αστειεύεστε, να μιλάτε για διάφορα θέματα, να κλαίτε μπροστά του χωρίς δισταγμό και να ακουμπάτε το κεφάλι σας στον ώμο του σε δύσκολες και όχι μόνο στιγμές; Αν αυτό ήταν ποτέ δυνατό να γίνει πραγματικότητα, η ζωή μας θα ήταν τόσο άδεια, όσο τίποτα δεν υπήρξε ποτέ σε ολόκληρο τον κόσμο. Θα ήταν όπως μια Γη χωρίς νερό, δηλαδή χωρίς κανένα σημάδι ζωής, χωρίς κανένα ζωντανό οργανισμό. Τότε, το χάος μπορεί να βασίλευε σε ολόκληρο το σύμπαν. Το νερό είναι κάτι που όλοι μας χρειαζόμαστε· κάτι το πολύ σημαντικό. Το ίδιο είναι και η φιλία.

Ωστόσο, υπάρχει ένα ζήτημα. Στη ζωή μας συναντάμε νέους ανθρώπους. Συζητάμε με αυτούς πολλά θέματα. Μοιραζόμαστε κάποιες από τις στιγμές μας μαζί τους. Έτσι, η ερώτηση είναι η εξής: «Πώς μπορούμε να καταλάβουμε αν είναι αληθινοί μας φίλοι και πότε μπορούμε να τους αισθανθούμε ως τους καλύτερούς μας φίλους;» Πιστεύω ότι η απάντηση κρύβεται στην καρδιά μας. Ήμουν πολύ προσεχτική στο να διαλέξω τη σωστή λέξη σχετικά με τη φιλία. Δε δημιουργούμε φίλους, όπως οι περισσότεροι από μας πιστεύουν. Τους κερδίζουμε. Οι φίλοι γεννιούνται, δε γίνονται. Είναι, όπως οι άγγελοι, δοσμένοι από το Θεό να μας ακολουθούν σε όλη μας τη ζωή. Και για να γίνω πιο συγκεκριμένη, πρέπει να πω οι «αληθινοί» φίλοι.

Ο καθένας έχει φίλους. Αλλά πραγματικούς, πιστούς, έμπιστους φίλους; Οι αληθινοί φίλοι είναι, όπως τα διαμάντια, ανεκτίμητοι και σπάνιοι. Οι ψεύτικοι φίλοι είναι όπως τα φύλλα, που τα βρίσκουμε παντού. Αυτός είναι και ο λόγος που ένας

πραγματικός φίλος είναι δύσκολο να βρεθεί, δύσκολο να χαθεί και αδύνατο να ξεχαστεί. […]

Α3. Στο κείμενο αναφέρεται η εξής διαπίστωση: «Δε δημιουργούμε φίλους, όπως οι περισσότεροι από μας πιστεύουν. Τους κερδίζουμε. Οι φίλοι γεννιούνται, δε γίνονται.». Εσύ πώς πιστεύεις ότι χτίζονται οι «αληθινές» φιλίες; Πόσο σημαντική είναι η φιλία για τη ζωή των εφήβων και για ποιους λόγους; Να καταθέσεις τις απόψεις σου σε άρθρο 200-250 λέξεων που θα δημοσιευτεί στο ιστολόγιο του σχολείου σου.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΕΛΕΝΑ ΦΕΡΡΑΝΤΕ (1943-)

Η υπέροχη φίλη μου (απόσπασμα)

Η δημοφιλής Ιταλίδα συγγραφέας Έλενα Φερράντε στο πρώτο βιβλίο της «Τετραλογία της Νάπολης» (2011) με τίτλο «Η υπέροχη φίλη μου», εκδ. Πατάκης, 2016, καταγράφει την ιστορία μιας παιδικής φιλίας που χτίζεται ανάμεσα στις δύο ηρωίδες στη δεκαετία του '50 σε μια φτωχογειτονιά της Νάπολης. Το απόσπασμα αναφέρεται στην εφηβεία τους: η Έλενα συνεχίζει τις σπουδές της στο Λύκειο και η Λίλα εργάζεται στο τσαγκάρικο του πατέρα της.

Οι δύο πρώτες τάξεις του Λυκείου ήταν πολύ πιο κουραστικές από το Γυμνάσιο. Με έβαλαν σε μια αίθουσα με σαράντα δύο μαθητές, μια από τις ελάχιστες μεικτές τάξεις εκείνου του σχολείου. Τα κορίτσια ήταν ελάχιστα, δεν ήξερα ούτε ένα. […] Τους πρώτους μήνες η καινούρια μου σχολική ζωή πέρασε μέσα στη σιωπή, με τα χέρια να πασπατεύουν το μέτωπο και τα μάγουλα, ερεθισμένα από την ακμή. Καθισμένη σ’ ένα από τα τελευταία θρανία απ’ όπου έβλεπα ελάχιστα όχι μόνο τους καθηγητές, αλλά και ό,τι έγραφαν στον πίνακα, ήμουν μία άγνωστη για τη διπλανή μου, όπως κι εκείνη ήταν μία άγνωστη για μένα. […] Εφάρμοζα το πρόγραμμα που είχα μάθει από το Γυμνάσιο: μελετούσα όλο το βράδυ μέχρι τις έντεκα και ύστερα από τις πέντε το πρωί μέχρι τις επτά, όταν ερχόταν η ώρα να φύγω.

Βγαίνοντας από το σπίτι φορτωμένη με βιβλία, συναντούσα συχνά τη Λίλα που έτρεχε για να ανοίξει το τσαγκάρικο, να σκουπίσει, να σφουγγαρίσει, να συγυρίσει, προτού φτάσουν ο πατέρας της και ο αδερφός της. Με ρωτούσε τι μαθήματα είχα κάθε μέρα, τι είχα διαβάσει και ήθελε ακριβείς απαντήσεις. Εάν δεν της τις έδινα, με βομβάρδιζε με ερωτήσεις που με άγχωναν ότι δεν είχα διαβάσει αρκετά, ότι δεν ήμουν σε θέση να απαντήσω στους καθηγητές, όπως συνέβαινε τότε και μ' εκείνη. Κάποια κρύα πρωινά, όταν ξυπνούσα τα χαράματα κι έκανα επανάληψη τα μαθήματα στην κουζίνα, είχα την εντύπωση πως, ως συνήθως, θυσίαζα τον ζεστό και βαθύ πρωινό μου ύπνο όχι τόσο για να κάνω καλή εντύπωση στους καθηγητές του πλούσιου σχολείου μου, αλλά στην κόρη του τσαγκάρη. Ακόμη και το πρωινό μου το έπαιρνα βιαστικά εξαιτίας της. Έπινα μονορούφι το γάλα μου κι έτρεχα στον δρόμο μόνο και μόνο για να μη χάσω ούτε ένα μέτρο της διαδρομής που διασχίζαμε μαζί.

Περίμενα στην εξώπορτα. Την έβλεπα να καταφτάνει από την πολυκατοικία της και διαπίστωνα ότι εξακολουθούσε να αλλάζει. Ήταν πλέον πιο ψηλή από μένα. Δεν περπατούσε πια σαν εκείνο το κοκαλιάρικο κορίτσι που ήταν μέχρι πριν από μερικούς μήνες, αλλά σαν να είχε γίνει το βήμα της πιο μαλακό, τώρα που το σώμα της είχε αποκτήσει καμπύλες. Γεια, γεια, πιάναμε αμέσως την κουβέντα. Όταν κοντοστεκόμασταν στη διασταύρωση και χαιρετιόμασταν, εκείνη για να πάει στο τσαγκάρικο, εγώ στον σταθμό του μετρό, έστρεφα συνεχώς πίσω το κεφάλι για να την κοιτάξω μια τελευταία φορά. […]

Το μετρό ήταν γεμάτο από αγουροξυπνημένα αγόρια και κορίτσια, από τον καπνό των πρώτων τσιγάρων. Εγώ δεν κάπνιζα, δεν μιλούσα με κανέναν. Τα λιγοστά λεπτά της διαδρομής ξανακοιτούσα τρομαγμένη τα μαθήματα…, με τρομοκρατούσε η σχολική αποτυχία. Κι όμως τώρα πια είχα μια και μοναδική πραγματική επιθυμία: να βρω ένα αγόρι αμέσως, προτού μου ανακοινώσει η Λίλα ότι τα έφτιαξε με τον Πασκουάλε. Κάθε μέρα ένιωθα να φουντώνει μέσα μου η αγωνία πως δεν θα προλάβω. […] Ορισμένες φορές, επιστρέφοντας από το σχολείο, έκανα έναν μεγάλο κύκλο για να μην περάσω μπροστά από το τσαγκάρικο. Αν πάλι την έβλεπα από μακριά, από την αγωνία μου άλλαζα δρόμο. Μόνο που ύστερα δεν άντεχα και πήγαινα να τη συναντήσω, λες και ήταν μοιραίο.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ποιον ρόλο παίζει στη ζωή της πρωταγωνίστριας η παιδική της φίλη, Λίλα; Τι σημασία έχει η φιλία στη δική σου ζωή;

ή

2. Να φανταστείς πώς θα κατέγραφε στο ημερολόγιό της η Λίλα την καθημερινότητα της δικής της ζωής, καθώς και τις σκέψεις και τα συναισθήματά της για τη φίλη της, Έλενα.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

[Η αξία των υγιών διαπροσωπικών σχέσεων]

Το ακόλουθο διασκευασμένο κείμενο αντλήθηκε από το δοκίμιό του Κώστα Τσιρόπουλου (1930-2017) «Οι φαρμακωμένοι[1]» (1964), που περιλαμβάνεται στη συλλογή δοκιμίων «Η μαρτυρία του ανθρώπου», Οι εκδόσεις των Φίλων, 1995.

Η καθημερινή μας συμμετοχή στο ζεστό, έντονο και αγωνιώδες γεγονός της ζωής, συχνότατα μάς εμποδίζει να αντικρίσουμε τους διπλανούς μας από κάποια απόσταση, να συλλάβουμε τα εσωτερικά τους χαρακτηριστικά και να μπορέσουμε να τους δώσουμε έναν σωστό χαρακτηρισμό, να ξεκαθαρίσουμε ουσιαστικά τη σημασία της παρουσίας τους στη ζωή μας. Ζούμε όχι μονάχα τη δικιά μας αποκλειστική ζωή, αλλά, κατά ένα ποσοστό, και τη ζωή των άλλων, υιοθετούμε ένα της τμήμα, γευόμαστε γειτονικές χαρές και πικρίες, συμμετέχουμε σ' αυτή την τριβή των ανθρώπων που γίνεται πείρα και τελικά φθορά. Βυθισμένοι ως το λαιμό μέσα στα καθημερινά γεγονότα, παθιασμένοι από τη φλόγα τους, συχνά δεν καταφέρνουμε να παρατηρήσουμε προσεχτικά τους άλλους. Από μέρα σε μέρα, ο κάθε άνθρωπος συγκεκριμενοποιεί όλο και σταθερότερα τον χαρακτήρα του, νιώθει ποιοι μπορεί να είναι οι «εσωτερικοί του συγγενείς», οι φίλοι του, περνά συχνά ολόκληρη τη ζωή του αναζητώντας τους.

Ευτυχείς εκείνοι που αναζητούν ανθρώπους κι όχι πράγματα! […] Τα πράγματα τ' αγγίζεις, τα 'χεις στην κατοχή σου –αγαθά υλικά, χρυσάφια, χτήματα- κι όλα είναι βέβαια κι απλοποιημένα. Οι άνθρωποι, όμως, είναι σαν καμωμένοι από νερό ανήσυχο, επαναστατημένο: διαρκώς σου ξεφεύγουν, είναι γεμάτοι ενδεχόμενα κι απρόοπτα. Αναζητείς σ' αυτούς τη φιλία, αναζητείς τον έρωτα, αναζητείς την αρμονική εκείνη συντροφιά που είναι ο μυστικός άρτος[2] της καρδιάς. Πεινάς και διψάς για ανθρώπους αληθινούς. Και συχνότατα, στην αναζήτησή σου

---

1 φαρμακωμένοι: δηλητηριασμένοι, (μεταφορικά) πληγωμένοι ψυχικά, δυστυχισμένοι

2 άρτος: ψωμί

αυτή, βρίσκεις πέτρες, αγγίζεις ίσκιους φευγαλέους, αλλά όχι ανθρώπους με αίμα αληθινό, με φωτιά και ειλικρίνεια. Συναντάς ανθρώπους εύκολους σ' ενθουσιασμούς και σε υποσχέσεις που στο τέλος δεν είναι παρά απλά πυροτεχνήματα. Κι εσύ νομίζεις πως βρήκες το ζητούμενο κι είσαι έτοιμος να παραχωρήσεις όλο τον πλούτο της καρδιάς σου, μιας και πεινούσες και διψούσες γι' αγάπη, γι' ανθρωπιά, για τρυφερότητα.

Για πόσον καιρό, όμως; Εσύ λογαριάζεις πάνω στη διάρκεια, αλλά αιφνίδια, γίνεται φως. Η αποκάλυψη τότε είναι τρομερή. Η απογοήτευση ριζική. Ραγίζεται ο κόσμος από πάνω ως κάτω και νιώθεις φαρμακωμένος κυριολεκτικά από την απογοήτευση. Ξαφνικά, χάνεις τη γεύση της χαράς, την ικανότητα του ενθουσιασμού, βουλιάζεις με καταπικραμένα χείλη σε μια μόνιμη σκιά μελαγχολίας. […] Ψυχές ευγενικές, ευαίσθητες, σοβαρές, αναζήτησαν το διαρκές στους ανθρώπους και συνάντησαν το επιπόλαιο και το παροδικό. Αναζήτησαν το ειλικρινές, το τρυφερό και βρήκαν τη συστηματική απάτη και την εγωιστική σκληρότητα. Τώρα πια, ό,τι και να 'ρθει, οι άνθρωποι αυτοί οι φαρμακωμένοι απ' την απογοήτευση, δυσπιστούν. Ανάμεσά τους και πολλοί νέοι, που δεν πιστεύουν πια ούτε σε φιλία, ούτε σε έρωτα, ούτε σε ανώτερες ηθικά αξίες, με μια καρδιά περιφρονημένη, τρυπημένη από ένα αγκάθι που αδιάκοπα σταλάζει μέσα της φαρμάκι. Τι μέλλον μπορούν να προετοιμάσουν αυτοί οι φαρμακωμένοι για τον παράλογο κόσμο μας;

Α3. Στο κείμενο, που γράφτηκε το 1964, επισημαίνεται η απογοήτευση που βιώνουν συχνά οι άνθρωποι -και μάλιστα πολλοί νέοι- στην αναζήτηση ειλικρινών διαπροσωπικών σχέσεων. Γιατί οι σκέψεις του είναι επίκαιρες και στις μέρες μας; Σε ποιους παράγοντες οφείλεται η δυσκολία απόκτησης σταθερών και υγιών σχέσεων και η αδυναμία προσφοράς αγάπης και τρυφερότητας; Τις θέσεις σου παρουσιάζεις σε άρθρο 200-250 λέξεων που θα δημοσιεύσεις στο περιοδικό του σχολείου σου.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΚΩΣΤΑΣ ΜΟΝΤΗΣ(1914-2004)

Νύχτες

Ο Κύπριος ποιητής Κώστας Μόντης απεικονίζει στο έργο του την πραγματικότητα μέσα από το προσωπικό βίωμα. Το ποίημα ανήκει στη συλλογή «Τα τραγούδια της ταπεινής ζωής» (Λευκωσία 1954).

Καλά, θ' απορροφήσουν κάτι από την έγνοια σου
η μέρα, η κίνηση, η δουλειά σου, οι φίλοι,
και θα μπορέσεις ύστερα να πας
σε κάνα θέατρο ή κέντρον ή όπου αλλού.
Όμως όταν τελειώσουν όλα
τα θέατρα και τα κέντρα κλείσουν,
και πουν οι φίλοι καληνύχτα,
και πρέπει να γυρίσεις πια στο σπίτι, τι θα γίνει;
Το ξέρεις πως σκληρή, αδυσώπητη
σε περιμένει στο κρεβάτι σου η έγνοια.
Θα 'σαι μονάχος.
Και τότες θα λογαριαστείτε.
Θες ή δε θες θα μπουν κάτω όλα, να λογαριαστείτε.
Θα 'σαι μονάχος
κι ανυπεράσπιστος απ' τα θέατρα και τα κέντρα,
κι απ' τη δουλειά σου και τους φίλους.
Σε περιμένει στο κρεβάτι σου η έγνοια.
Θά 'ρθεις, δεν γίνεται. Είν' τόσο σίγουρη γι' αυτό, και περιμένει.
Είναι στο σπίτι και σε περιμένει.

Β3. Να επιλέξεις ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ο ποιητής αποτυπώνει μια αγωνία του σύγχρονου ανθρώπου. Ποια είναι αυτή και πόσο αποτελεσματικοί είναι οι τρόποι στους οποίους καταφεύγει, για να την αντιμετωπίσει; Ποιες διεξόδους στα προβλήματά τους επιλέγουν οι νέοι της ηλικίας σου;

ή

2. Με αφορμή τον τίτλο του ποιήματος («Νύχτες») και τον τελευταίο του στίχο («Είναι στο σπίτι και σε περιμένει.»), να γράψεις ένα δικό σου κείμενο, ποιητικό ή πεζό, παρουσιάζοντας τις ιδέες σου. Να δώσεις τίτλο στο δημιούργημά σου.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΠΕΡΑ ΑΠΟ ΤΑ ΣΥΝΟΡΑ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

[Η σημασία της αλληλεγγύης]

Το ακόλουθο (ελαφρώς διασκευασμένο) κείμενο αντλήθηκε από συνέντευξη του Τίτου Πατρίκιου, δημοσιευμένη στο περιοδικό του ΚΕΘΕΑ ΑΡΙΑΔΝΗ «Σπείρα», τ. 7, Δεκέμβριος 2013. Ανακτήθηκε από τον ιστότοπο https://www.kethea.gr/Portals στις 25. 04. 2021.

- Κύριε Πατρίκιε, πώς αντιλαμβάνεστε εσείς την έννοια «αλληλεγγύη»;

«Για την αλληλεγγύη όλοι μιλάμε· και σήμερα ακόμα πιο πολύ. Όμως, είναι πολύ δύσκολο να την εφαρμόσεις. Γιατί στα λόγια είναι καλή, αλλά στην πράξη έχει δυσκολίες. Και πρώτα πρώτα αλληλεγγύη με ποιον; Μόνο με τους γνωστούς; Μόνο με τους φίλους; Μόνο με τους συγγενείς; Ή ακόμα και μ' έναν άγνωστο; Ίσως η δυσκολότερη πραγμάτωση της αλληλεγγύης είναι με κάποιον που δεν ξέρεις. Διότι, όταν είσαι αλληλέγγυος με έναν γνωστό, ίσως έστω και ασυνείδητα, περιμένεις και κάποια ανταπόδοση ή τουλάχιστον κάποια αναγνώριση. Ενώ, όταν δείξεις αλληλεγγύη προς έναν άγνωστο, δεν περιμένεις τίποτα από εκείνον και αυτό πιθανότατα να είναι η πιο ουσιαστική της μορφή. Λοιπόν, είναι καλό να μιλάμε για αλληλεγγύη, αλλά, για να την πραγματώνουμε, χρειάζεται περισσότερη προσπάθεια απ' ό,τι συνήθως νομίζουμε. Και πηγαίνοντας αυτή τη σκέψη λίγο πιο πέρα, αλληλεγγύη δεν είναι μόνο η συμπαράσταση σε έναν άνθρωπο που έχει ανάγκη και το ζητάει, αλλά πολλές φορές και σ' έναν άνθρωπο που έχει ανάγκη, αλλά δεν τη δείχνει και πρέπει να το ανακαλύψεις εσύ ο ίδιος.»

- **Η αλληλεγγύη χρειάζεται προσπάθεια. Εσείς στη ζωή σας πώς έχετε βιώσει αλληλεγγύη; Ποιοι σας βοήθησαν;**

«Εγώ βίωσα αλληλεγγύη σε μεγάλες δυσκολίες, ιδίως έξω από την Ελλάδα. Είδα ξένους φίλους να μου προσφέρουν στέγη και τροφή, όταν τα χρειάστηκα, και είναι πράγματα που δεν ξεχνώ, είναι πράγματα που όχι μόνο με βοήθησαν να τα βγάλω πέρα στη ζωή μου, αλλά με εμπλούτισαν στον τρόπο που μπορώ να επικοινωνώ με

τους ανθρώπους. Πλούτισαν την ίδια μου τη ζωή και από αυτή την άποψη διατηρώ φιλίες που κρατάνε, πάνω από μισό αιώνα τώρα.»

- Πιστεύετε ότι μπορούμε οι άνθρωποι να περάσουμε από το «εγώ» στο «εμείς»; «Μπορούμε, μπορούμε. Αλλά, όταν έχουμε καταλάβει και το «εγώ», και κυρίως, όταν έχουμε καταλάβει ότι πολλές φορές χρησιμοποιούμε το «εμείς» ως ψευδώνυμο και ότι δεν ενδιαφερόμαστε πραγματικά για τους άλλους, αλλά για τον εαυτό μας. Λοιπόν, γι' αυτό να το προσέχουμε το «εμείς» και να διακρίνουμε πότε είναι αυθεντικό και πότε είναι ψευδώνυμο του "εγώ"»

Α3. Ο Τίτος Πατρίκιος αναφέρει χαρακτηριστικά ότι «αλληλεγγύη δεν είναι μόνο η συμπαράσταση σε έναν άνθρωπο που έχει ανάγκη και το ζητάει, αλλά πολλές φορές και σ' έναν άνθρωπο που έχει ανάγκη, αλλά δεν τη δείχνει και πρέπει να το ανακαλύψεις εσύ ο ίδιος». Ποιοι άνθρωποι έχουν ανάγκη από συμπαράσταση στις μέρες μας; Με ποιες δράσεις μπορεί η σχολική κοινότητα (εκπαιδευτικοί, γονείς, μαθητές) να τους υποστηρίξουν; Να καταγράψεις τις σκέψεις σου σε άρθρο 200-250 λέξεων που θα δημοσιευτεί στην εφημερίδα του σχολείου σου.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΤΑΣΟΣ ΛΕΙΒΑΔΙΤΗΣ (1922-1988)

Αν θέλεις να λέγεσαι άνθρωπος (απόσπασμα)

Ο Τάσος Λειβαδίτης ήταν ένας από τους σημαντικότερους ποιητές της πρώτης μεταπολεμικής γενιάς. Το ποίημα «Αν θέλεις να λέγεσαι άνθρωπος» αντλήθηκε από το βιβλίο «Τάσος Λειβαδίτης, Ποίηση», εκδ. Κέδρος, 1979.

Αν θέλεις να λέγεσαι άνθρωπος
δεν θα πάψεις ούτε στιγμή ν' αγωνίζεσαι για την ειρήνη και για το δίκιο.
Θα βγεις στους δρόμους, θα φωνάξεις, τα χείλια σου θα
ματώσουν απ' τις φωνές
το πρόσωπό σου θα ματώσει από τις σφαίρες — μα ούτε βήμα πίσω.
Κάθε κραυγή σου μια πετριά στα τζάμια των πολεμοκάπηλων

Κάθε χειρονομία σου σα να γκρεμίζεις την αδικία.
Και πρόσεξε: μη ξεχαστείς ούτε στιγμή.
Έτσι λίγο να θυμηθείς τα παιδικά σου χρόνια
αφήνεις χιλιάδες παιδιά να κομματιάζονται την ώρα που παίζουν ανύποπτα στις πολιτείες
μια στιγμή αν κοιτάξεις το ηλιοβασίλεμα
αύριο οι άνθρωποι θα χάνουνται στη νύχτα του πολέμου
έτσι και σταματήσεις μια στιγμή να ονειρευτείς
εκατομμύρια ανθρώπινα όνειρα θα γίνουν στάχτη κάτω απ' τις οβίδες.
Δεν έχεις καιρό
δεν έχεις καιρό για τον εαυτό σου
αν θέλεις να λέγεσαι άνθρωπος.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ο ποιητής προσπαθεί να εμπνεύσει στον αναγνώστη αίσθημα ευθύνης απέναντι στην ανθρωπότητα. Πώς θα προστατευθεί, σύμφωνα με το ποιητικό υποκείμενο, η ανθρωπότητα από τους κινδύνους που διατρέχει; Ποιος είναι, κατά την άποψή σου, ο ρόλος των νέων ανθρώπων σ’ αυτόν τον αγώνα;

ή

2. Να γράψεις σε ελεύθερο στίχο ή σε πεζό κείμενο έναν «δεκάλογο» για την προστασία της ανθρωπότητας, ξεκινώντας ως εξής: «Αν θέλεις να λέγεσαι άνθρωπος...».

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ Η ΦΥΣΗ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

[Ειδυλλιακός τουριστικός προορισμός ή ανοιχτή χωματερή;]

Το παρακάτω διασκευασμένο κείμενο υπογράφεται από τον Θοδωρή Τσιμπίδη και δημοσιεύθηκε στις 22 Δεκεμβρίου 2020 στον ιστοχώρο «Αρχιπέλαγος». Αναφέρεται στα προβλήματα που δημιουργεί στις ελληνικές θάλασσες και την ευρύτερη επικράτεια η ανεπαρκής διαχείριση των απορριμάτων σε αντίθεση με άλλες χώρες της Ε.Ε.

Τα θραύσματα και οι ίνες των πλαστικών απορριμμάτων που βρίσκονται εκτεθειμένα στο περιβάλλον, έχουν ήδη εισχωρήσει σε όλα τα επίπεδα των οικοσυστημάτων και της τροφικής αλυσίδας των ελληνικών θαλασσών, σύμφωνα με τα αποτελέσματα έρευνας που διεξάγει το Ινστιτούτο Θαλάσσιας Προστασίας «Αρχιπέλαγος».

Σε μια εποχή που συνεχώς αναφερόμαστε στην προστασία του περιβάλλοντος, η Ελλάδα που θα έπρεπε να αποτελεί ανταγωνιστικό και ειδυλλιακό τουριστικό προορισμό, συνεχίζει να παρουσιάζει σε τόσες πολλές περιοχές τη ντροπιαστική εικόνα της ανοιχτής χωματερής, τόσο κατά την τουριστική περίοδο, όσο και κατά το υπόλοιπο έτος. Διασκορπισμένα απορρίμματα εντοπίζονται στις άκρες των αστικών και επαρχιακών δρόμων, σε τουριστικές περιοχές, σε πλούσια οικοσυστήματα, δίπλα σε αρχαιολογικούς χώρους και στην πλειονότητά τους καταλήγουν στη θάλασσα.

Διάσπαρτες στην ελληνική επικράτεια είναι οι παράνομες ή ακατάλληλες χωματερές, αλλά και πολυάριθμες χωματερές παράνομης καύσης απορριμμάτων που συνεχίζουν να λειτουργούν από κάποιους δήμους ακόμα και σήμερα[...]Όταν χώρες όπως η Γερμανία, η Δανία, η Φινλανδία, το Βέλγιο και η Ολλανδία διαχειρίζονται μέσω υγειονομικής ταφής μόνο το 1% των απορριμμάτων τους, ενώ η Σουηδία έχει ολοκληρωτικά καταργήσει την ταφή των απορριμμάτων, η Ελλάδα

επιμένει να διατηρεί το αρνητικό της ρεκόρ στην Ε.Ε. θάβοντας περισσότερο από το 80% από τα «επίσημα» απορρίμματα.[...]

Και αν όλα αυτά είναι αποτέλεσμα της διαχρονικά ανεπαρκούς διαχείρισης των απορριμμάτων, τώρα που το πρόβλημα της πλαστικής ρύπανσης έγινε πλέον μόδα για κάποιους, πολίτες και πολιτεία κοιτάμε το δέντρο και χάνουμε το δάσος. Προσπαθούμε να λύσουμε το πρόβλημα της πλαστικής ρύπανσης με περιστασιακές, εποχικές δράσεις, ή ακόμα και με τη φετινή «καινοτομία» να αναρτούμε ψευδείς και παραπλανητικές αφίσες σε αεροδρόμια κλπ για plastic-free[1] προορισμούς, αναφερόμενοι σε νησιά που δεν έχουν ούτε καν στοιχειώδη διαχείριση απορριμμάτων.[...]

Έχοντας λοιπόν σήμερα την υποχρέωση να καλύψουμε τόσο πολύ χαμένο έδαφος και χρόνο στην Ελλάδα (και) για το ζήτημα της διαχείρισης των απορριμμάτων, είναι πλέον επιτακτική ανάγκη να κινηθούμε με βήματα ταχύτατα και αποτελεσματικά. Το πώς μπορεί να γίνει η διαχείριση των απορριμμάτων είναι γνωστό και εφαρμόζεται εδώ και δεκαετίες στην πλειονότητα των χωρών της Ε.Ε.

Α3.Το κείμενο προβάλλει ως μια από τις σημαντικότερες αιτίες της μόλυνσης του οικοσυστήματος τα πλαστικά απορρίμματα. Σε άρθρο έκτασης 200-250 λέξεων που θα δημοσιευτεί στο ιστολόγιο του σχολείου σου να αναφερθείς με παραδείγματα στις συνέπειες αυτής της καταστροφής για τις ελληνικές θάλασσες και τον τουρισμό και να προτείνεις συγκεκριμένες ενέργειες για τη συμμετοχή ατόμων της ηλικίας σου σε δράσεις οικολογικού ενδιαφέροντος.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΒΡΕΤΤΑΚΟΣ (1912- 1991)

Αὐτοβιογραφία (ἀποσπάσματα)

Το παρακάτω ποίημα ανήκει στον Νικηφόρο Βρεττάκο,έναν δημιουργό που ταυτίστηκε με την ποίηση της αγάπης, της ειρήνης ,της ελληνικότητας και της ανθρωπιάς. Πηγή έμπνευσής του

[1] χωρίς πλαστικό

είναι η φύση.

«Μη μου σκοτώσετε το νερό.
Μη μου σκοτώσετε τα δέντρα.
Μη μου ξεσκίστε αυτές τις θείες σελίδες
που τις γράψανε τ' ασύλληπτο φως
κι ο ασύλληπτος χρόνος
κι όπου σταθώ με περιβάλλουν.
Μη μου σκοτώσετε της γης το ποίημα!…
Επιστρατέψετε την αιωνιότητα,
ανάβοντας το άστρο: «Αγάπη».
Επιστρατέψετε την αιωνιότητα,
ανάβοντας ψηλότερα απ' όλα,
πάνω απ' το έτοιμο βάραθρο,
το άστρο: «Ανθρώπινο μέτωπο!».
Σας παρακαλούμε:
Αφήστε μας τα πράγματα.
Μη μας τα καίτε.
Αφήστε τα έντομα να βρίσκουνε τ' άνθη τους».

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ποια παράκληση/έκκληση απευθύνει ο ποιητής και ποια συναισθήματα τον κατακλύζουν; Συμμερίζεσαι την αγωνία του;

ή

2. Να υποθέσεις ότι τηρείς προσωπικό ημερολόγιο. Να γράψεις σκέψεις και επιθυμίες που σου δημιουργήθηκαν μετά την ανάγνωση του συγκεκριμένου

ποιήματος, αξιοποιώντας λέξεις και φράσεις που μεταχειρίστηκε το ποιητικό υποκείμενο και άλλες που σχετίζονται με την οικολογική καταστροφή.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Διαπαιδαγώγηση των Εφήβων στη Σημερινή Κοινωνία: Ελευθερία και Περιορισμοί

Το παρακάτω διασκευασμένο κείμενο έχει αντληθεί από την ηλεκτρονική πηγή www.paidiatros.com και υπογράφεται από την ψυχολόγο Λουϊζα Θεοφάνους. Αναφέρεται στις δυσκολίες που έχει η διαπαιδαγώγηση των παιδιών, ειδικά των εφήβων, από τους γονείς.

Το κυριότερο γνώρισμα της εφηβείας ως στάδιο ανάπτυξης είναι η αναζήτηση της ταυτότητας του ατόμου και του ρόλου του στην οικογένεια και την κοινωνία. Αναπόφευκτα, ο έφηβος βιώνει εσωτερικές συγκρούσεις, στην προσπάθειά του να γνωρίσει τον εαυτό του και τους άλλους και να διεκδικήσει περισσότερη αυτονομία, ενώ ταυτόχρονα εξακολουθεί να χρειάζεται την αποδοχή και τη στήριξη των γονιών του. Έτσι, όταν οι γονείς γίνονται υπερπροστατευτικοί ή πολύ αυστηροί, οι προσπάθειες του έφηβου για δημιουργία ταυτότητας και αυτονομία υπονομεύονται, κάτι που τον οδηγεί στη χαμηλή αυτοεκτίμηση, την ανασφάλεια και συναισθήματα όπως ο φόβος, ο θυμός, η λύπη και η απογοήτευση, καθώς επίσης και σε συναισθήματα εχθρότητας απέναντι στους γονείς.

Ο τρόπος με τον οποίο εκφράζονται και εξωτερικεύονται οι συνέπειες αυτές καθορίζεται από διάφορους παράγοντες, όπως η ιδιοσυγκρασία του παιδιού και οι σχέσεις που έχει με άλλα μέλη της οικογένειας και της κοινωνίας. Έτσι, ενώ ορισμένοι έφηβοι αντιδρούν στην υπερπροστασία επαναστατώντας κατά των γονιών τους και πολλές φορές και κατά της κοινωνίας γενικότερα, άλλοι κλείνονται στον εαυτό τους και προσπαθούν διαρκώς να ικανοποιούν τους γονείς τους σε βάρος της δικής τους προσωπικότητας και αυτονομίας.[...]

Από την άλλη, υπάρχουν γονείς οι οποίοι θέτουν ελάχιστους ή καθόλου περιορισμούς στα έφηβα παιδιά τους.[...] Υπάρχουν επίσης γονείς οι οποίοι λόγω

χαρακτήρα και προσωπικών εμπειριών δυσκολεύονται να επιβληθούν, και άλλοι οι οποίοι λόγω υπέρμετρης αφοσίωσης στην εργασία τους ή και αδιαφορίας δεν αφιερώνουν τον απαραίτητο χρόνο και ενέργεια στη σωστή διαπαιδαγώγηση των παιδιών τους. Σε αυτές και ανάλογες περιπτώσεις, οι έφηβοι αφήνονται να αντεπεξέλθουν με μια αυτονομία που η ηλικία και οι εμπειρίες τους δεν τους επιτρέπουν συνήθως να αξιολογήσουν και να αξιοποιήσουν σωστά.[...]

Από όλα τα πιο πάνω προκύπτει ότι ο έφηβος δεν είναι πια παιδί, αλλά ούτε και ενήλικας, γι' αυτό και χρειάζεται ανάλογη συμπεριφορά από πλευράς των γονιών. Χρειάζεται οριοθέτηση που να ανταποκρίνεται στην κοινωνία στην οποία ζει, ανάλογα και με την ηλικία στην οποία βρίσκεται. Από την άλλη, έχει ανάγκη από ελευθερίες και προνόμια, το δικαίωμα να διαφωνεί με τους γονείς και η γνώμη του να λαμβάνεται υπόψη και να μπορεί να παίρνει αποφάσεις για τον εαυτό του. Κάτω από τέτοιες συνθήκες, ο έφηβος θα βοηθηθεί να ωριμάσει, να γίνει πιο υπεύθυνος, να έχει υγιείς σχέσεις και αυτοεκτίμηση και να διαμορφώσει μια προσωπικότητα ικανή για σωστή επικοινωνία με τους άλλους.

Α3. Ο αρθρογράφος υποστηρίζει ότι «ο έφηβος δεν είναι πια παιδί, αλλά ούτε και ενήλικας, γι' αυτό και χρειάζεται ανάλογη συμπεριφορά από πλευράς των γονιών». Να συντάξεις επιστολή 200 – 250 λέξεων με αποδέκτες τους γονείς σου στην οποία λαμβάνοντας υπόψη τις αλλαγές που βιώνεις ως έφηβος: α) θα εξηγείς τους λόγους για τους οποίους κάποιες φορές η σχέση σας οδηγείται σε σύγκρουση και β) θα διατυπώνεις με επιχειρήματα την ανάγκη σου να ανεξαρτητοποιηθείς, καθώς αυτό βοηθά στην ανάπτυξη της προσωπικότητάς σου. Μπορείς να αξιοποιήσεις και στοιχεία από το κείμενο αναφοράς.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΗΛΙΑΣ ΣΙΜΟΠΟΥΛΟΣ (1913 – 2015)

Εφηβεία

Το παρακάτω ποίημα είναι του Ηλία Σιμόπουλου, ποιητή με πολύχρονη παρουσία στα ελληνικά γράμματα. Μέσα από το έργο του προβάλλονται οι παγκόσμιες αξίες της πανανθρώπινης φιλίας, της αγάπης, της ελευθερίας, της ανθρώπινης αξιοπρέπειας.

Τι όμορφο που ήτανε
το παραμύθι της άνοιξης
τα κυριακάτικα πρωινά
με τις καμπάνες του Άη-Σπυρίδωνα
σε μιαν εξαίσια μουσική συναυλία-
όταν ανεβαίναμε
τα μαρμάρινα σκαλοπάτια
όταν κατεβαίναμε
τους κήπους με τις τριανταφυλλιές
όταν δεν υπήρχε χτες
ούτε σήμερα
ούτε αύριο
παρά μονάχα τα ηλιοκαμένα μας σώματα
με τα πλατιά στέρνα, τα γερά μπράτσα
τα εφηβικά μας όνειρα
που δεν υποψιάζουνταν τα δόντια της φθοράς
ο δίχως σύνορα ουρανός
κι ο στρατηλάτης άνεμος
που 'φερνε τα μηνύματα
μιας άνοιξης αιώνιας
Τι όμορφο που ήτανε
το παραμύθι της άνοιξης!

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Πώς αισθάνεται το ποιητικό υποκείμενο αναπολώντας στιγμές από την άνοιξη της εφηβικής του ηλικίας; Με ποια εποχή του χρόνου ταυτίζεις τη δική σου εφηβεία και γιατί;

ή

2. Να υποθέσεις ότι τηρείς προσωπικό ημερολόγιο. Να γράψεις τα συναισθήματα που βιώνεις από την καθημερινότητα της δικής σου εφηβείας.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΑΞΙΔΙΑ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Η Ελληνίδα που μας έμαθε να ταξιδεύουμε

Το παρακάτω διασκευασμένο κείμενο αποτελεί μέρος της συνέντευξης της δημοσιογράφου Μάγιας Τσόκλη στην Όλγα Χαραμή στις 18 Μαρτίου 2021 στον ιστοχώρο www.kathimerini.gr. Αναφέρεται στις εμπειρίες που απέκτησε από την πολύχρονη ταξιδιωτική εκπομπή της σε πολλά μέρη του κόσμου.

Αν μια Ελληνίδα είναι απόλυτα συνδεδεμένη στη συλλογική συνείδηση με το ταξίδι, αυτή είναι σίγουρα η Μάγια Τσόκλη. Δίκαια, όπως φαίνεται, όχι μόνο για τη μακρόχρονη ενασχόλησή της με το ταξιδιωτικό ρεπορτάζ, αλλά και γιατί, όπως λέει η ίδια, γεννήθηκε ταξιδεύοντας: «Γεννήθηκα στο Παρίσι και από μηνών ακόμη άρχισε το πηγαινέλα στην Ελλάδα με αεροπλάνα, τρένα και αυτοκίνητα. Πάντα λάτρευα να κοιτώ έξω από το παράθυρο, για τη μόνιμη εναλλαγή εικόνων, την αναζήτηση μιας λεπτομέρειας που κανείς άλλος δεν παρατήρησε ποτέ», θυμάται.

Για εκείνη, όσο περισσότερο ταξιδεύει κανείς τόσο πιο πλούσια σε αναμνήσεις και συγκινήσεις είναι η ζωή του: «Το ταξίδι είναι ίσως ο μοναδικός τρόπος –το λέω χρόνια και με χαρά βλέπω τη σκέψη μου να υιοθετείται και από νεόκοπους[1] ταξιδιώτες– να επιμηκύνεις τη μοναδική ζωή που σου χαρίστηκε. Περνούν μέρες, εβδομάδες και μήνες καθημερινής ρουτίνας που απλώς εξατμίζονται, σαν να μην υπήρξαν ποτέ. Και έρχεται ένα μικρό, ταπεινό Σαββατοκύριακο στο Πάπιγκο, στην Ύδρα ή στο Παρίσι να καλύψει με τη λεπτομερή θύμησή της τη θολή πάχνη[2] της καθημερινότητας», εξηγεί.

Καθώς ο κόσμος αλλάζει στο πέρασμα των χρόνων, παρατηρεί ότι αρκετοί προορισμοί που κάλυψε μέσα από την εκπομπή «Ταξιδεύοντας με τη Μάγια Τσόκλη»

[1] νεόκοπος: πρόσφατος, καινούριος

[2] πάχνη : (μτφ) πρωινή δροσιά

δεν υπάρχουν πια, όπως η Συρία, ή δεν είναι πλέον ασφαλείς, όπως πολλά μέρη του Πακιστάν, του Αφγανιστάν ή της Υεμένης: «Ακόμη και η Τουρκία, που τόσο αγαπήσαμε, σήμερα για πολιτικούς λόγους έχει απομακρυνθεί από την ψυχή μας», παρατηρεί. Ωστόσο, κάποια μέρη στα οποία αγαπά να επιστρέφει είναι «η Μαδαγασκάρη, η Αιθιοπία, το Αφγανιστάν, το Ιράν. Μέρη σκονισμένα αλλά και απαστράπτοντα. Μέρη που σε ταράζουν, σε εκπαιδεύουν, σε επιστρέφουν στην απαρχή του κόσμου μας».[...]

Προσόντα ενός ταξιδιώτη θεωρεί την ευελιξία, την περιέργεια, την ενσυναίσθηση[3], την ευγένεια και το χιούμορ, κυριότερο όλων, όμως, τον σεβασμό στη διαφορετικότητα και στην προσπάθεια κατανόησής της. «Προφανώς και θα κρίνεις, προφανώς και θα συγκρίνεις, αλλά πάντα πρέπει να έχεις στο μυαλό σου ότι δεν έχεις όλες τις παραμέτρους, για να το κάνεις αντικειμενικά.

Α3. Η Μάγια Τσόκλη στη συνέντευξή της αναφέρει ότι «το ταξίδι είναι ίσως ο μοναδικός τρόπος να επιμηκύνεις τη μοναδική ζωή που σου χαρίστηκε». Σε γνωστή σελίδα κοινωνικής δικτύωσης μερικοί/μερικές συνομήλικοί/συνομήλικές σου διαφώνησαν με την παραπάνω τοποθέτηση. Αποφασίζεις να αναρτήσεις επιστολή 200-250 λέξεων, προκειμένου να τους πείσεις για τα οφέλη (σωματικά– ψυχικά– πνευματικά- κοινωνικά)που θα αποκομίσουν από τις ταξιδιωτικές τους εμπειρίες και τη γνωριμία τους με άλλους λαούς.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΝΙΚΟΣ ΔΗΜΟΥ(1935 -)

Ο άνθρωπος που ετοίμαζε το αυτοκίνητό του(απόσπασμα)

Το κείμενο που ακολουθεί είναι απόσπασμα από το βιβλίο του Νίκου Δήμου «Η Τέλεια Διαδρομή(Θεωρία και Ποίηση της Αυτοκίνησης)», που κυκλοφόρησε το 1996 από τις εκδόσεις Opera. Αναφέρεται στον πόθο ενός ανεκπλήρωτου ταξιδιού με αυτοκίνητο.

[3]ενσυναίσθηση: η ταύτιση με την ψυχική κατάσταση ενός άλλου ατόμου

Ένιωθε την ανάγκη να είναι πάντα έτοιμος. Έβλεπε τη ζωή σαν προετοιμασία, προγύμναση, προπόνηση. Έπρεπε πάντα να είναι σε φόρμα. Σωματικά και ψυχικά. Για κάτι σημαντικό που θα συνέβαινε, για μια περιπέτεια που θα απαιτούσε τη μέγιστη απόδοση, για ένα μεγάλο πολύπλοκο ταξίδι στην άκρη των πάντων.

Όταν ήταν παιδί, διάβαζε και ξαναδιάβαζε Ιούλιο Βερν, επιστημονική φαντασία, εξερευνήσεις, περιπέτειες. Μετά έκλεινε το βιβλίο και ξαναζούσε την πλοκή, βάζοντας τον εαυτό του στη θέση του ήρωα.[...]

Ώσπου μπήκε στη ζωή – από την πίσω πόρτα – κι άρχισε να κάνει αυτά που κάνουν όλοι. Δουλειά, σπίτι, παιδιά. Αλλά δεν έπαψε να ονειρεύεται. Και κάτι παραπάνω: Να ετοιμάζεται. Για τι πράγμα; Δεν ήξερε. Ήταν σίγουρος πως κάτι σημαντικό θα συνέβαινε ξαφνικά – και θα έπρεπε να ξεκινήσει. Να φύγει, να αλλάξει τόπο και ζωή. Παίρνοντας μαζί μόνο το αυτοκίνητό του.

Αυτό ήταν ο συνένοχος και ο σύντροφός του στα όνειρα. Γιατί, βέβαια, μόνος του δε θα έφτανε μακριά. Ενώ με τη βοήθεια του τετράτροχου φίλου, θα ταξίδευε σίγουρα τις μεγάλες αποστάσεις. Γι' αυτό συνεχώς ετοίμαζε το αυτοκίνητό του.

Πρώτα το είχε πάντοτε γεμάτο με βενζίνα, ξέχειλο. «Σκέψου» μονολογούσε «να ξεκινάς και να μη βρίσκεις πρατήριο». Μόλις λοιπόν κατέβαινε ο δείκτης στα τρία τέταρτα, πήγαινε και το γέμιζε ως επάνω.

Έπειτα το συντηρούσε σχολαστικά. Άλλαζε λάδια κάθε χίλια χιλιόμετρα. («Μπορεί να μη βρεις ΕΚΕΙ», σκεπτόταν, «και να πρέπει να κάνεις τρεις χιλιάδες χιλιόμετρα με παλιό λάδι!»)Που ήταν το ΕΚΕΙ, δεν ήξερε. Έπρεπε όμως να λάβει υπ' όψη του όλα τα ενδεχόμενα.[...]

Όσο όμως λιγότερο ταξίδευε, τόσο περισσότερο φρόντιζε το αυτοκίνητό του. Το γυάλιζε, το καθάριζε, το πλούτιζε με χρήσιμα αξεσουάρ, το συντηρούσε, το ετοίμαζε. Κάθε τρεις μέρες μετρούσε τα λάδια, τις στάθμες των υγρών, τις πιέσεις των ελαστικών. «Δεν ξέρεις ποτέ ποια στιγμή θα χρειαστεί να ξεκινήσεις», συλλογιζόταν.

Να ξεκινήσει για πού; Αυτό δεν είχε σημασία. Φανταζόταν τον εαυτό του να τρέχει σε ανοιχτούς δρόμους, με βροχές, χιόνια, ανέμους δυνατούς – και να κυνηγάει κάποιον προορισμό που έμενε πάντα μακρινός.[...]

Αυτό ήταν το τρίτο του αμάξι. Τα προηγούμενα – που κι αυτά τα κρατούσε πάντα έτοιμα για μεγάλες αποδράσεις – δεν είχαν αξιωθεί να τις ζήσουν. Όταν γέρασαν, τα πούλησε – κυρίως διότι δεν θα επαρκούσαν πια στις ανάγκες του Ταξιδιού. Κι ένιωσε άσχημα, όταν τα αποχαιρετούσε, επειδή δεν εκπλήρωσε αυτό που κάθε μέρα τους υποσχόταν.[...]

Βλάβες, χτυπήματα, τον γέμιζαν άγχος. Όσο το αυτοκίνητο διανυκτέρευε στο συνεργείο – αυτός δεν έκλεινε μάτι. «Κι αν χρειαστεί τώρα να φύγω;» Όταν ξαναγύριζε σπίτι, το όνειρο συνεχιζόταν: «Το παίρνω και φεύγω, περνάω χώρες, βουνά, κάμπους...»

Ένιωθε έτοιμος. Αυτό ήταν το σημαντικό. Δεν ζούσε, αλλά περίμενε. Η αναμονή είχε αντικαταστήσει τη ζωή. Πάντοτε μέσα του αυτή η ένταση της ετοιμότητας, σαν τη χορδή του τόξου. Πάντοτε μέσα του η άλλη πραγματικότητα – σαν υπόσχεση. Και το αυτοκίνητό του, προέκταση και σύντροφος, έτοιμο, ρυθμισμένο, ανυπόμονο..[...]

Όταν, εντελώς ξαφνικά, έφυγε για την οριστική διαδρομή – (ελπίζω κι αυτή να είχε ωραίες στροφές κι ευθείες) βρήκανε το γέρικο αυτοκίνητο φορτωμένο ως επάνω εργαλεία, ανταλλακτικά, τρόφιμα... «Τι τα κουβάλαγε όλα αυτά ο μακαρίτης;», αναρωτήθηκαν.

Το αμάξι πουλήθηκε σε ένα συνταξιούχο. Ούτε αυτό έκανε το Ταξίδι.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ποιο ρόλο διαδραματίζει στη ζωή του ήρωα το αυτοκίνητο και γιατί, κατά τη γνώμη σου, συμβαίνει αυτό; Ποια συναισθήματα σου προκάλεσε η αφήγηση;

ή

2. Ο συγγραφέας αφηγείται ένα ταξίδι με το αυτοκίνητο που δεν πραγματοποιήθηκε ποτέ. Να δώσεις στο τέλος της ιστορίας μια δική σου διαφορετική εκδοχή.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Πώς τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης επηρεάζουν την εικόνα του σώματος και την αυτοεκτίμηση

Το παρακάτω διασκευασμένο άρθρο δημοσιεύθηκε στις 10 Ιουνίου 2019 στον ιστοχώρο www.athinodromio.gr από την ψυχολόγο Ιάνθη Δημητροπούλου. Αναφέρεται στον τρόπο που τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης επιδρούν στην αντίληψη που έχουν οι έφηβοι για την εξωτερική εμφάνιση και την αυτοεκτίμησή τους.

Καθημερινά οι νέοι εκτίθενται σε χιλιάδες εικόνες μέσω της τεχνολογίας και των μέσων κοινωνικής δικτύωσης. Αυτές τις εικόνες σταδιακά και ασυνείδητα αρχίζουν να τις χρησιμοποιούν σαν προσωπικά σημεία αναφοράς. Στην εφηβεία είναι δύσκολο οι νέοι να αντιληφθούν τη διαφορά μεταξύ της πραγματικής εικόνας του σώματος που αντανακλάται στον καθρέφτη και της μη ρεαλιστικής εικόνας που βλέπουν στα δημόσια/διάσημα πρόσωπα. Μπορεί γνωστικά να αντιλαμβάνονται αυτήν τη διαφορά, όμως συναισθηματικά και μετέπειτα στη συμπεριφορά φαίνεται να τους επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό. Έτσι καταλήγουν να διαμορφώνουν μια αρνητική εικόνα του σώματός τους και ψάχνουν να βρουν τρόπους, ώστε να ανταποκριθούν σε αυτά τα πρότυπα και να νιώσουν αποδεκτοί από το κοινωνικό σύνολο.[...]

Η χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης φαίνεται να συνδέεται με την αρνητική εικόνα σώματος στους νέους ανθρώπους. Η αρνητική αυτή αντίληψη για το σώμα οδηγεί σε συμπεριφορές, όπως αυστηρή δίαιτα, συχνή παρακολούθηση σωματικού βάρους, έντονη επιθυμία για πολύ αδύνατο σώμα και μια τάση να αντιμετωπίζεται το σώμα ως ένα αντικείμενο προς βελτίωση και όχι ως ζωντανός οργανισμός. Παρ' όλα αυτά, είναι σημαντικό να τονίσουμε ότι τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης δεν αποτελούν την αιτία που προκαλεί διατροφικές διαταραχές στους νέους. Αποτελεί σαφώς όμως παράγοντα που φαίνεται να επηρεάζει την εκτίμηση

για την εμφάνισή τους και κυρίως στη δημιουργία μιας λανθασμένης εικόνας σώματος.[...]

Ιστοσελίδες, όπως το Facebook και το Instagram, δείχνουν καθημερινά στους εφήβους μια πληθώρα από εικόνες και βίντεο οι οποίες απεικονίζουν τους ανθρώπους στην καλύτερή τους, εξωραϊσμένη εκδοχή, όπου ζούνε μια «τέλεια» ζωή, την οποία και οι έφηβοι φαίνεται να ζηλεύουν και να επιθυμούν. Αυτή η διαρκής έκθεση σε αυτήν την ηλικία μάλιστα είναι αρκετά επικίνδυνη καθώς νευροαναπτυξιακά οι νέοι παρουσιάζουν μειωμένη ικανότητα για σωστή κρίση και φαίνεται ο εγκέφαλος να αντιλαμβάνεται αυτό που βλέπει σαν πραγματικότητα, ακόμα κι αν πιστεύουν οι νέοι ότι μπορεί αυτές οι εικόνες να μην αντιπροσωπεύουν την πραγματικότητα.

Οι έφηβοι αναζητούν στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης επιβεβαίωση για την εμφάνισή τους, για τα ρούχα που επιλέγουν, ακόμα και για τους ανθρώπους που επιλέγουν να έχουν δίπλα τους. Τα λεγόμενα «likes[1]» του Facebook[2] και του Instagram[3] δημιουργούν μια επιθυμία για αποδοχή και οδηγούν τα νεαρά κυρίως άτομα να μιμούνται, να συγκρίνουν και να προβάλλουν τον εαυτό τους με βάση την προβολή διάσημων προσώπων και μοντέλων, τα οποία και θέλουν να τα μιμηθούν και να τους μοιάσουν σε επίπεδο «επιθυμητότητας» και αποδοχής.[...]

Α3. Στο κείμενο προβάλλεται η άποψη ότι τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης επηρεάζουν αρνητικά την αντίληψη που έχουν οι νέοι για την εικόνα τους. Ποιοι είναι οι λόγοι που,κατά τη γνώμη σου, οδηγούν σε μια τέτοια συμπεριφορά; Θεωρείς πως τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης διαμορφώνουν μόνο την εμφάνιση ή και τον τρόπο που σκέφτονται και ενεργούν τα άτομα της ηλικίας σου; Να αναπτύξεις τις απόψεις σου σε ένα άρθρο 200- 250 λέξεων που θα δημοσιευθεί στο ηλεκτρονικό περιοδικό του σχολείου σου.

Μονάδες 25

[1] θετικά σχόλια
[2]πλάτφορμα κοινωνικής δικτύωσης
[3]εφαρμογή κοινωνικής δικτύωσης

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΑΝΤΟΝ ΤΣΕΧΩΦ (1860- 1904)

Ο παραμορφωτικός καθρέφτης

Το απόσπασμα που ακολουθεί ανήκει στα πρώιμα έργα του Άντον Τσέχωφ, Ρώσου θεατρικού συγγραφέα και διηγηματογράφου. Δημοσιεύθηκε το 1882.

Μπήκαμε με τη γυναίκα μου στο σαλόνι. [...]Ρίξτε μια ματιά, για παράδειγμα, σε αυτή τη γριά, την προγιαγιά μου. Αυτή η άσχημη, τερατώδης γυναίκα έχει τη δική της, πολύ ενδιαφέρουσα ιστορία. «Βλέπεις, -ρώτησα τη γυναίκα μου,- βλέπεις τον καθρέφτη που κρέμεται εκεί στη γωνία;»

«Αυτός ο καθρέφτης έχει μαγικές ιδιότητες: κατέστρεψε την προγιαγιά μου. Πλήρωσε γι' αυτόν ένα τεράστιο ποσό και δεν τον αποχωρίστηκε μέχρι τον θάνατό της. Κοιταζότανε σ' αυτόν μέρα και νύχτα, δεν σταματούσε να κοιτάζεται, ακόμα κι αν έπινε ή έτρωγε. Ξάπλωνε να κοιμηθεί, και κάθε φορά τον έπαιρνε μαζί της στο κρεβάτι και, πεθαίνοντας, ζήτησε να τον βάλουν μαζί της στο φέρετρο.»

«Ήταν κοκέτα;» – με ρώτησε η σύζυγος.

«Ας το υποθέσουμε. Αλλά δεν είχε άλλους καθρέφτες; Γιατί της άρεσε τόσο πολύ ο συγκεκριμένος και όχι κάποιος άλλος; Μήπως δεν είχε καλύτερους καθρέφτες; Όχι, εδώ, γλυκιά μου, κρύβεται κάποιο φοβερό μυστικό.»[...]

Καθάρισα τη σκόνη από τον καθρέφτη, κοίταξα μέσα και χασκογέλασα. Ο καθρέφτης ήταν παραμορφωτικός και η φυσιογνωμία μου αλλοιωνόταν από όλες τις μεριές: η μύτη μου κατέληγε στο αριστερό μάγουλο και το πηγούνι διπλασιασμένο σκαρφάλωνε στο πλάι. «Περίεργο γούστο είχε η προγιαγιά μου!» -είπα. Η γυναίκα μου πλησίασε διστακτικά στον καθρέφτη, κοίταξε κι εκείνη μέσα και την ίδια ακριβώς στιγμή συνέβη κάτι φοβερό. Χλόμιασε, άρχισε να τρέμει όλο της το σώμα και στρίγκλιξε. [...]

Πήρα τη γυναίκα μου, την αγκάλιασα και την οδήγησα έξω από το σπίτι των προγόνων μου.

Ξύπνησε μόνο την άλλη μέρα το βράδυ.

– Τον καθρέφτη! Δώστε μου τον καθρέφτη! έλεγε, έχοντας συνέλθει.

– Πού είναι ο καθρέφτης;

Για μια ολόκληρη εβδομάδα δεν έπινε, δεν έτρωγε, δεν κοιμόταν και όλο ζητούσε να της φέρουν τον καθρέφτη. Έκλαιγε με λυγμούς, μάδαγε τα μαλλιά της, στριφογύριζε και, εντέλει, όταν ο γιατρός ανακοίνωσε ότι μπορεί να πεθάνει από την εξάντληση και ότι η κατάστασή της ήταν εξαιρετικά επικίνδυνη, εγώ, εξουδετερώνοντας τον φόβο μου, ξανακατέβηκα κάτω και της έφερα από εκεί τον καθρέφτη της προγιαγιάς μου. Βλέποντάς τον, έσκασε στα γέλια από ευτυχία, μετά τον άρπαξε, τον φιλούσε και άρχισε να τον κοιτάζει επίμονα. Και να που πέρασαν περισσότερα από δέκα χρόνια και εξακολουθεί ακόμα να κοιτάζεται στον καθρέφτη και δεν σταματάει ούτε μια στιγμή.

– Εγώ είμαι αυτή; ψιθυρίζει και στο πρόσωπό της μαζί με το κοκκίνισμα ακτινοβολεί μια έκφραση ευδαιμονίας και απόλαυσης. – Ναι, εγώ είμαι! Οι πάντες, εκτός από αυτόν τον καθρέφτη, ψεύδονται! Οι άνθρωποι λένε ψέματα, ο άνδρας μου λέει ψέματα! [...]

Μια φορά, καθώς στεκόμουν πίσω από τη γυναίκα μου, κοίταξα τυχαία στον καθρέφτη και ανακάλυψα το φοβερό μυστικό. Στον καθρέφτη είδα μια γυναίκα με εκθαμβωτική ομορφιά, την οποία δεν είχα γνωρίσει ποτέ στη ζωή μου. Ήταν ένα θαύμα της φύσης, μια αρμονία ομορφιάς. Αλλά τι ήταν αυτό; Γιατί η άσχημη, αδέξια γυναίκα μου στον καθρέφτη φαινόταν τόσο όμορφη; Γιατί;

Επειδή ο παραμορφωτικός καθρέφτης καμπύλωνε το άσχημο πρόσωπο της συζύγου μου σε όλες τις πλευρές και από αυτή την αλλαγή των χαρακτηριστικών, έγινε τυχαία όμορφη. Και τώρα οι δύο μας, εγώ και η γυναίκα μου, καθόμαστε μπροστά στον καθρέφτη και χωρίς να χάνουμε ούτε ένα λεπτό, τον κοιτάζουμε.[..]Και η γυναίκα μου ψιθυρίζει με σιγουριά:

– Τι όμορφη που είμαι!

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ο καθρέφτης είναι ένα αντικείμενο που αποκαλύπτει την αλήθεια για την εικόνα των ανθρώπων. Ποια είναι η αντίληψη που έχουν οι γυναίκες –

ηρωίδες για τον εαυτό τους μέσα από αυτόν; Στις μέρες μας τι λειτουργεί ως «καθρέφτης» για την εικόνα των ατόμων της ηλικίας σου και σε ποιο βαθμό επηρεάζει την ψυχολογία και τη διαμόρφωση της προσωπικότητάς τους;

ή

2. Να υποθέσεις ότι ο σύζυγος σπάει κατά λάθος τον αγαπημένο καθρέφτη της προγιαγιάς και της γυναίκας του. Να γράψεις τον διάλογο που φαντάζεσαι ότι ακολουθεί ανάμεσα στους δύο συζύγους.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΒΙΩΜΑΤΑ,ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ,ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Μνημεία πολιτισμού ή εξιλαστήρια θύματα;

Το συγκεκριμένο άρθρο αναρτήθηκε από την αρθρογράφο Άννα Artatouille, στην ιστοσελίδα http://www.artcoremagazine.gr, στις 08. 04. 2015 και ανακτήθηκε στις 24. 3. 2019.

Στις 19 Φεβρουαρίου στο στάδιο Olimpico της Ρώμης πραγματοποιήθηκε ο αγώνας ανάμεσα στη Ρόμα με την Ολλανδική Φέγιενορντ. Ένας αγώνας σχετικά ουδέτερης σημασίας, αφού δεν επρόκειτο για κάποιον τελικό, αλλά μόνο για τον πρώτο γύρο πρόκρισης μιας από τις δύο ομάδες για το Europa League. Ωστόσο, οι οπαδοί της ολλανδικής ομάδας θέλησαν να εκφράσουν την οργή τους, πριν ακόμα την έναρξη του αγώνα, καταστρέφοντας μνημεία στο ιστορικό κέντρο της αιώνιας πόλης, όπως το συντριβάνι Μπερνίνι.

Μια εβδομάδα αργότερα, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και επικοινωνίας κατακλύζονταν από βίντεο, όπου μέλη του ISIS στην περιοχή Νιμρούντ του Ιράκ, εφοδιασμένα με πριόνια και βαριοπούλες, καταστρέφουν αγάλματα και ολόκληρα μνημεία προβάλλοντας ως επιχείρημα –για μία ακόμα φορά- τον φόβο για την επικράτηση της εικονολατρίας μέσα από προπαγανδιστικά τέχνεργα.[1]

Και στις δύο περιπτώσεις, το μέγεθος της οργής των βανδαλιστών[2] στρέφεται εναντίον της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς. Από τη μια, φανατισμένοι οπαδοί μιας ποδοσφαιρικής ομάδας και από την άλλη, φανατισμένοι οπαδοί μιας θρησκείας. Κοινός παρανομαστής ο φανατισμός; Όχι μόνο.

Η εκδήλωση του φανατισμού και των δύο μέσων της βίαιης λεηλασίας αρχαιοτήτων είναι αυτό που ενώνει τις δύο φαινομενικά διαφορετικές περιπτώσεις.

---

[1]Τέχνεργα= αντικείμενα κατασκευασμένα από τον άνθρωπο, προϊόντα του τεχνικού πολιτισμού

[2]Βανδαλιστές= αυτοί που καταστρέφουν ολικά ή μερικά έργα τέχνης και πολιτισμού

Το αποτέλεσμα, ωστόσο, παραμένει το ίδιο. Τέχνεργα χρονολογημένα από το 5.000 π.Χ., αντικείμενα ανεκτίμητης αξίας, ξηλώθηκαν, συλήθηκαν [3] και εν τέλει αλλοιώθηκαν.

Στην πρώτη περίπτωση της Ρώμης, οι δυτικοευρωπαίοι οπαδοί παρασυρμένοι περισσότερο από τη μέθη παρά από τον αγώνα -ο οποίος άλλωστε έληξε με ισοπαλία, ένα ευνοϊκό αποτέλεσμα για την ολλανδική ομάδα- ξεχύθηκαν στο κέντρο της πόλης και λεηλάτησαν μνημεία που βρίσκονται σε ανοιχτό χώρο, αφύλαχτα, μιας που εδώ και αιώνες δεν απειλήθηκαν από τους περαστικούς. Ο Eric Gudde, διευθύνων σύμβουλος της Φέγιενορντ, σε δηλώσεις του μετά την επιστροφή του, διαχώρισε τη θέση της ομάδας, αλλά και των οπαδών που παραβρέθηκαν στον αγώνα και καταδίκασε τις ενέργειες μιας μερίδας φανατισμένων, οι οποίοι ντρόπιασαν, όπως ο ίδιος αναφέρει, τους εαυτούς τους και την ομάδα.

Στη δεύτερη περίπτωση, η Ουνέσκο, η Ένωση Μουσείων και οργανισμοί από όλο τον κόσμο καταδίκασαν την ενέργεια της ISIS και συσπειρώθηκαν ζητώντας να αποδοθούν ευθύνες, όχι μόνο στους ίδιους τους εγκληματίες, αλλά και σε οποιονδήποτε φορέα είναι υπεύθυνος για αυτήν τη λεηλασία.

Ενώ κατακριτέα είναι φυσικά η κακή συμπεριφορά και των δύο παραδειγμάτων, εντύπωση προκαλεί το γεγονός ότι, μολονότι η περίπτωση των μνημείων του Ιράκ προκάλεσε το παγκόσμιο ενδιαφέρον, προβλήθηκε πολύ και κινητοποίησε τους αρμόδιους φορείς, η περίπτωση των «χούλιγκανς» προβλήθηκε μόνο στα εγχώρια μέσα των δύο αναφερόμενων χωρών, με αποτέλεσμα η μόνη υπεύθυνη δήλωση να προέρχεται από τον διευθύνοντα σύμβουλο της ολλανδικής ομάδας. Κανένας επίσημος φορέας δεν έκανε κάποιου είδους ανακοίνωση και κανένας δεν κατηγόρησε για φανατισμό εκτός χωρικών ορίων τους φιλάθλους.

Χωρίζεται, λοιπόν, η λεηλασία σε κατηγορίες; Έχει σημασία ποιος είναι αυτός που καταστρέφει μνημεία πολιτισμικής κληρονομιάς ή πώς αντικείμενα που επιβίωσαν μέσα στον χρόνο θυσιάζονται τώρα στον βωμό οποιουδήποτε είδους φανατισμού;

[3]Συλήθηκαν= άρπαξαν αντικείμενα από τάφους, ναούς ή αρχαιολογικούς χώρους

Το συμπέρασμα που θα έπρεπε να εξαχθεί από όλα αυτά είναι ότι οι αρχαιότητες και τα μνημεία, ανεξαιρέτως πολιτισμού, ανά πάσα στιγμή είναι εκτεθειμένα στον φανατισμό. Γίνονται στόχοι, με το ατυχές αποτέλεσμα να λεηλατούνται από ανθρώπινα χέρια που δεν μπορούν να διαχωρίσουν την ιστορία και την τέχνη από οποιαδήποτε πηγή φανατισμού.

Α3. Στο πλαίσιο της Πανελλήνιας Ημέρας Αθλητισμού, ο Σύλλογος Κηδεμόνων του σχολείου σου διοργανώνει Ημερίδα για την αξία του αθλητισμού. Αποφασίζεις να εκφωνήσεις ομιλία 200-250 λέξεων, στην οποία παρουσιάζεις τις βασικότερες συνέπειες της αθλητικής βίας. Στη συνέχεια, να αναφέρεις την αξία που έχει για εσένα προσωπικά ο αθλητισμός και να προτρέψεις, με επιχειρήματα, τους συμμαθητές σου να στραφούν στον αθλητισμό.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΜΑΝΟΛΗΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΚΗΣ (1925-2005)

[Σελίδες από την ποδοσφαιρική αυτοβιογραφία μου]

Στις 28 Οκτωβρίου 1984 δημοσιεύτηκε ένα κείμενο-ωδή στη μεγάλη ομάδα του Άγιαξ, που επηρέασε όσο ελάχιστες την εξέλιξη του ποδοσφαίρου. Ο τίτλος του είναι «Άγιαξ, για πάντα Άγιαξ». Το κείμενο υπέγραφε κάποιος Α. Καμής, ψευδώνυμο που αρκετά χρόνια μετά αποδείχτηκε ότι ανήκε στον ποιητή Μανόλη Αναγνωστάκη*, που ήταν απ' τους μεγαλύτερους ποδοσφαιρόφιλους του λογοτεχνικού χώρου. Πρόκειται για διασκευή του αρχικού κειμένου.*

Υπάρχουν άνθρωποι μ' έναν και μοναδικό έρωτα στη ζωή τους. Έχουν γνωρίσει πολλές γυναίκες, τις αγάπησαν, η γυναίκα δεν έπαψε ποτέ να τους συγκινεί, αλλά κάποτε γνώρισαν τον μεγάλο, τον μοναδικό έρωτα – ύστερα, όλες οι άλλες τους φαίνονται… απλές οδοντόκρεμες.

«Όμορφη ‘σαι και καλή ‘σαι, μα Πεντάμορφη δεν είσαι…»

Γιατί η σύγκριση γίνεται με την Πεντάμορφη, τη Μοναδική!

Φίλοι του ποδοσφαίρου, όσοι τρέχετε ακόμα κάθε Κυριακή στα γήπεδα ή καθισμένοι στην αναπαυτική σας πολυθρόνα μπουχτίσατε να βλέπετε στη μικρή οθόνη τα διεθνή «μεγαθήρια», που γνωρίσαμε τον τελευταίο καιρό – βάλτε μια στιγμή το χέρι στην καρδιά, όσοι έχετε ξεπεράσει το φράγμα του φανατισμένου και τυφλού οπαδού ή του άκριτου φιλοθεάμονα και αναρωτηθείτε: μα είναι ποδόσφαιρο αυτό που βλέπω; Καλές ομάδες, δε λέω, μαχητικοί οι Βέλγοι, σταθερή η Λίβερπουλ, τεχνίτρα η Γιουβέντους, σκληροτράχηλη η Μπάγερν – αλλά, αλλά, αλλά, ποιο το διαφορετικό;

Γιατί αυτές οι αναπόφευκτες συγκρίσεις; Γιατί αυτή η αίσθηση μιας μονοτονίας, μιας επανάληψης, κάθε φορά που βλέπουμε έναν πολυδιαφημισμένο αγώνα με τις επίχρυσες βεντέτες; Γιατί αυτή η πικρή γεύση της στασιμότητας, της έλλειψης του πρωτόγνωρου, η αυθόρμητη αντίδραση: «πάμε να φύγουμε, σε αυτό το σημείο είχαμε έρθει και στο προηγούμενο έργο»;

Γιατί, φίλοι, που ζήσαμε και γεράσαμε στα γήπεδα, ψάχνοντας όχι μόνο τη νίκη, όχι μόνο τους πανηγυρισμούς, όχι μόνο τη δύναμη, την τεχνική ή τον εντυπωσιασμό, αλλά πάντα το κάτι άλλο, την πνοή που μεταβάλλει ένα «ομαδικό παιχνίδι» σε έργο τέχνης, ανεπανάληπτο, όπως όλα τα γνήσια έργα τέχνης – γιατί, φίλοι, το βρήκαμε κάποτε αυτό το όνειρο και τώρα μας καταδιώκει και θέλουμε να το ξαναζήσουμε και δε γίνεται να το ξαναζήσουμε.

«Χορταίνουμε» μπάλα τώρα κάθε Κυριακή και Τετάρτες. Συγκινούμαστε, ενθουσιαζόμαστε πάλι, παρασυρόμαστε πού και πού, θαυμάζουμε τους καινούργιους γκολτζήδες. Αλλά η υπέροχη γοητεία πια δεν υπάρχει. Την πήραν μαζί τους κι έφυγε, όπως φεύγουν όλα τα μοναδικά και ανεπανάληπτα,. Τώρα βασιλεύει η δυναστεία των συστημάτων, τα γκολ που μετρούν εντός και εκτός, οι υπολογισμοί και τα τεφτέρια.

Θα μας ξαναθυμίσει, άραγε, κάποιος καμιά φορά πως το ποδόσφαιρο δεν είναι πια απλώς τεχνική, δεν είναι πια απλώς δύναμη, δεν είναι άθροισμα από βεντέτες;

Θα μας θυμίσει πάλι κανείς την έμπνευση, τη γοητεία του απρόοπτου, τον αυθορμητισμό που γίνεται σοφία και τη σοφία που φαντάζει σαν αυθορμητισμός, το ότι το ποδόσφαιρο μπορεί να είναι το πιο μοντέρνο χορογραφικό έργο Τέχνης, όπως μας απέδειξαν και μας το δίδαξαν οι ποδοσφαιριστές της δεκαετίας του 70;

Β3.Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο θέματα</u> που σου δίνονται. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ποια συναισθήματα τρέφει και ποιες σκέψεις φαίνεται να έχει ο συγγραφέας για το ποδόσφαιρο, όπως γίνεται φανερό από την ανάγνωση του κειμένου;

ή

2. Στο προσωπικό σου ημερολόγιο καταγράφεις την πρώτη σου εμπειρία από την παρακολούθηση αγώνα (οποιουδήποτε αθλήματος) σε αθλητικό χώρο. Ποια συναισθήματα σού δημιουργήθηκαν;

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

[Η αυτοεκτίμηση του παιδιού]

Η Παναγιώτα Κυπραίου είναι ψυχοθεραπεύτρια – Συντονίστρια Σχολών Γονέων. Το κείμενό της ανακτήθηκε από τον ιστότοποwww.psychotherapeia.net.gr, στις 10-04-2021.

Αυτοεκτίμηση είναι η αξία που δίνουμε στον εαυτό μας, η γνώση και αίσθηση που έχουμε για όλα όσα θεωρούμε ότι είμαστε. Καλή αυτοεκτίμηση σημαίνει ότι έχεις μια υγιή εικόνα για τον εαυτό σου, μια ήρεμη αίσθηση ότι αξίζεις, ότι είσαι ικανός, μοναδικός, ότι σε αγαπάνε και νιώθεις γενικά ικανοποιημένος με τον εαυτό σου.

Η καλή αυτοεκτίμηση είναι η προστασία του παιδιού απέναντι στις προκλήσεις της ζωής. Τα παιδιά που γνωρίζουν τις δυνατότητες και τις αδυναμίες τους και νιώθουν καλά με τον εαυτό τους, έχουν γενικά μεγαλύτερη ευκολία να διαχειριστούν συγκρούσεις και να αντισταθούν σε αρνητικές επιρροές. Συνήθως χαμογελούν πιο εύκολα, απολαμβάνουν τη ζωή, έχουν ρεαλισμό και αισιοδοξία. Αντίθετα, τα παιδιά με χαμηλή αυτοεκτίμηση έχουν την τάση να βιώνουν τις προκλήσεις με μεγάλος άγχος και απογοήτευση και δυσκολεύονται να βρουν λύσεις στα προβλήματα. Μπορεί να σκέφτονται π.χ. «Δεν είμαι καλός» ή «Δεν μπορώ να κάνω τίποτα σωστά», οπότε γίνονται παθητικά, αποσύρονται ή παθαίνουν κατάθλιψη. Η αυτοεκτίμηση είναι πολύ σημαντικό στοιχείο για μια επιτυχημένη και χαρούμενη ζωή. Ένα άτομο μπορεί να έχει εξυπνάδα και ταλέντο, αλλά λόγω χαμηλής αυτοεκτίμησης να μην πετυχαίνει τους στόχους του στην επαγγελματική ή προσωπική του ζωή.

Η αυτοεκτίμηση αρχίζει να αναπτύσσεται πολύ νωρίς στη νηπιακή ηλικία και συνεχίζει να διαμορφώνεται μέχρι την ενηλικίωση. Από νωρίς το παιδί έχει την εμπειρία της επιτυχίας μετά από προσπάθεια και επιμονή. Καθώς προσπαθεί, αποτυγχάνει, ξαναπροσπαθεί, αποτυγχάνει ξανά και τελικά τα καταφέρνει, διαμορφώνει ιδέες για τις ικανότητές του. Γι’ αυτό η συμμετοχή του γονιού είναι

θεμελιώδης στο να βοηθήσει το παιδί να διαμορφώσει μια σωστή και υγιή αντίληψη για τον εαυτό του. Οι γονείς μπορούν να συμβάλλουν στην ανάπτυξη υγιούς αυτοεκτίμησης, δείχνοντας ενθάρρυνση και ικανοποίηση σε πολλούς τομείς. Καλό είναι να μην εστιάζουν σε έναν συγκεκριμένο τομέα, π.χ. στο να τα πάει καλά σε ένα τεστ ορθογραφίας, γιατί έτσι το παιδί μπορεί να συνδέσει την προσωπική του αξία με το βαθμό του τεστ.

Τα πρώτα χρόνια της ζωής του παιδιού είναι καθοριστικά για να χτίσει την αυτοεκτίμησή του. Οι γονείς δεν μπορούν φυσικά να ελέγξουν όλα όσα βλέπει, ακούει ή σκέφτεται το παιδί, που ίσως επηρεάσουν την εικόνα που θα σχηματίσει για τον εαυτό του. Μπορούν όμως να κάνουν αρκετά πράγματα. Μπορούν να φτιάξουν ένα «αποθεματικό[1]αυτοεκτίμησης», όπου το παιδί θα αποθηκεύει πολλά θετικά πράγματα για τον εαυτό του. Στα επόμενα χρόνια, αυτό το αποθεματικό θα αντισταθμίσει τις αρνητικές εμπειρίες που αναπόφευκτα θα έχει. Οι σχέσεις που θα αναπτύξει το παιδί με άλλα μέλη της οικογένειας, με δασκάλους, φίλους και άλλους ενηλίκους, θα επηρεάσουν φυσικά την αυτοεκτίμησή του περαιτέρω.

Α3. Στο κείμενο τονίζεται πως οι γονείς μπορούν να συμβάλλουν στην ανάπτυξη υγιούς αυτοεκτίμησης στο παιδί. Με ποιους τρόπους μπορούν να τονώσουν την αυτοεκτίμηση του παιδιού τους; Να αναφέρεις παραδείγματα, με τα οποία αποδεικνύεται ότι οι γονείς μπορούν να ενθαρρύνουν τα παιδιά τους σε διάφορους κοινωνικούς τομείς, ώστε να έχουν υγιή αντίληψη για τον εαυτό τους. Να καταθέσεις τις απόψεις σου σε άρθρο 200-250 λέξεων που θα δημοσιευτεί στο ιστολόγιο του σχολείου σου.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΦΕΡΝΑΝΤΟ ΠΕΣΣΟΑ (1888-1935)

[Ζητώ συγνώμη]

Το ποίημα ανήκει στον Πορτογάλο ποιητή και συγγραφέα Φερνάντο Πεσσόα και εντάσσεται στη συλλογή «Ποιήματα» (1935).

1 Αποθεματικό: το κεφάλαιο που σχηματίζεται από τα κέρδη μιας επιχείρησης για την κάλυψη ενδεχομένων ζημιών. Στο κείμενο χρησιμοποιείται μεταφορικά.

«Ζητώ συγνώμη που δεν απαντώ
Αλλά λάθος δικό μου δεν είναι
Που δεν αντιστοιχώ
Σ’ αυτόν που σε ’μένα αγαπάτε.

Ο καθένας μας είναι πολλοί
Εγώ είμαι αυτός που νομίζω πως είμαι.
Άλλοι με βλέπουν αλλιώς
Και πάλι λάθος κάνουν.

Μη με παίρνετε γι’ άλλον
Κι αφήστε με ήσυχο.
Αν εγώ δεν θέλω.
Να βρω τον εαυτό μου
Γιατί οι άλλοι για μένα να ψάχνουν;»

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο θέματα</u> που σου δίνονται. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Το ποιητικό υποκείμενο κάνει μια παράκληση. Ποια είναι αυτή και πόσο σύμφωνο/η σε βρίσκει; Πιστεύεις ότι στην αναζήτηση του εαυτού μας η άποψη των άλλων έχει σημαντικό ρόλο;

ή

2. Σε μια σελίδα του ημερολογίου σου, με αφορμή κριτική που σου άσκησαν συμμαθητές σου, να καταγράψεις την άποψή σου για το αν πρέπει να ανταποκρίνεσαι στην εικόνα που οι άλλοι αγαπούν σε εσένα.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ*:* ΤΑΞΙΔΙΑ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

[Η επίδραση της κινηματογραφικής εικόνας στον τουρισμό]

Το κείμενο που ακολουθεί αποτελεί απόσπασμα από την πτυχιακή εργασία της Μαρίας Πατούλα με τίτλο «Η επίδραση της κινηματογραφικής εικόνας στη δημιουργία τουριστικής ανάπτυξης» (σελ. 29-30). Δημοσιεύτηκε τον Ιούνιο του 2014.

Την περίοδο που στην Ευρώπη αναπτύσσονταν τόσο το σιδηροδρομικό δίκτυο όσο και οι ταξιδιωτικοί οδηγοί, ο ThomasCook το 1841 οργάνωσε το πρώτο ταξίδι με οδηγούς και λίγο αργότερα δημιούργησε και το πρώτο ταξιδιωτικό πρακτορείο «ThomasCookandSon» στο Λέισεστερ, το οποίο τα επόμενα χρόνια επεκτάθηκε σε όλο τον κόσμο. Δεκαετίες μετά, το 1870, ο G. M. Pullman παρουσίασε τα πολυτελή ταξίδια με τρένο και ίδρυσε τη γνωστή σε όλους «Pullmancompany».

Στη συνέχεια, με τον ερχομό του 20ού αιώνα, ο τουρισμός μετατράπηκε από προνόμιο των «λίγων» σε μαζικό καταναλωτικό φαινόμενο, το οποίο φαινόμενο απέκτησε ακόμα μεγαλύτερη μαζικότητα μετά το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Ο οργανωμένος αυτός μαζικός τουρισμός, που σαν στόχο έχει τη διασκέδαση και τη χαλάρωση, αποτέλεσε μια από τις βασικές του μορφές, η οποία κατέχει και τη μερίδα του λέοντος[1] όσον αφορά τον αριθμό τουριστών που τον πραγματοποιούν.

Οι λόγοι που πυροδότησαν αυτή τη ραγδαία ανάπτυξη του μαζικού τουρισμού ήταν κυρίως η βελτίωση του ωραρίου εργασίας, η καλύτερη αμοιβή και η αύξηση του ελεύθερου χρόνου των εργαζομένων, η εξέλιξη των μέσων μεταφοράς, η οργάνωση τουριστικών πακέτων προσφορών από ταξιδιωτικά πρακτορεία και τέλος η εξέλιξη της μαζικής τουριστικής παραγωγής, των τεχνολογιών πληροφόρησης και της διαφήμισης. Ωστόσο, στη συγκεκριμένη εξέλιξη

1 Μερίδα του λέοντος= το μεγαλύτερο μέρος/μερίδιο (μεταφορική χρήση της φράσης)

δεν μπορεί να θεωρηθεί αμελητέα και η συνεισφορά της έμφυτης ανάγκης των ανθρώπων να ξεφύγουν από το άγχος και τη ρουτίνα της καθημερινότητας την οποία βιώνουν στους χώρους εργασίας και κατοικίας τους.

Στη πορεία, αυτή η τυποποιημένη μορφή τουρισμού που προκαλούσε φθορά στο φυσικό περιβάλλον και στην οικονομία του κάθε τόπου έχασε την αίγλη της και μεγάλο μέρος τουριστών στράφηκε σε εναλλακτικές μορφές τουρισμού. Η στροφή αυτή έθεσε ως δεδομένο ότι ο κόσμος αποζητούσε κάτι περισσότερο από απλή ξεκούραση, αποζητούσε την πραγματοποίηση δραστηριοτήτων διαφορετικών από αυτές που βίωναν στην καθημερινότητά τους. Σε αυτό βοήθησε πολύ η αύξηση του χρόνου διακοπών των εργαζομένων, η οποία είχε ως αποτέλεσμα μια μεγαλύτερη τουριστική περίοδο για όλους.

Συνέπεια όλων των παραπάνω αλλαγών ήταν η εμφάνιση πολλαπλών μορφών εναλλακτικού τουρισμού όπως: γενικός τουρισμός, τουρισμός υγείας, μορφωτικός τουρισμός, τουρισμός άθλησης, αγροτικός τουρισμός, θρησκευτικός τουρισμός, οικογενειακός τουρισμός, χειμερινός τουρισμός, θαλάσσιος τουρισμός, ορεινός τουρισμός κ.ά.

Όσο η βιομηχανία του τουρισμού ολοένα αυξάνεται, αλλά και συνδέεται με την εκάστοτε τεχνολογία της εποχής που διανύει, τόσο το τουριστικό φαινόμενο, αλλά και οι ανάγκες του κόσμου θα προσαρμόζονται με την ίδια τεχνολογία. Εν κατακλείδι, ο τουρισμός αποτελεί, όπως αναφέρθηκε σε αυτή τη μίνι ιστορική αναδρομή, την αρχαιότερη και ίσως σημαντικότερη οικονομική βιομηχανία στον κόσμο, η οποία τροφοδοτείται από τις ανάγκες των ανθρώπων για ελευθερία, εξερεύνηση νέων τόπων, αλλά και διαφοροποίηση της καθημερινότητάς τους.

Α3. Στο κείμενο επισημαίνεται πως ο τουρισμός αποτελεί ίσως τη σημαντικότερη οικονομική βιομηχανία στον κόσμο, η οποία τροφοδοτείται από τις ανάγκες των ανθρώπων για ελευθερία, εξερεύνηση νέων τόπων, αλλά και διαφοροποίηση της καθημερινότητάς τους. Ποιες δικές σου ανάγκες ικανοποιούνται με ένα ταξίδι; Θα τολμούσες ένα ταξίδι εναλλακτικού τουρισμού και ποια μορφή του θα ακολουθούσες από αυτές που αναφέρονται στο κείμενο; Να καταγράψεις τις απόψεις σου σε επιστολή 200-250 λέξεων που στέλνεις σε κάποιο φίλο/η σου.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΑΛΚΥΟΝΗ ΠΑΠΑΔΑΚΗ

Είσαι για ένα ταξίδι στ' ανοιχτά;

Το παρακάτω ποίημα εντάσσεται στο έργο «Ξεφυλλίζοντας τη σιωπή» (εκδ. Καλέντης, 2004).

Είσαι για ένα ταξίδι στ' ανοιχτά;
Είσαι για ένα ρίσκο;
Θέλω να μου υποσχεθείς
πως δε θα πάρεις
μετεωρολογικό δελτίο.
Πως δε θα χεις μαζί σου
προμήθειες και αποσκευές.
Πως δε θα γεμίσεις
το πλεούμενο με σωσίβια.
Θα δέσουμε την άγκυρά μας
στα φτερά των γλάρων.
Και θα ορίσουμε τιμονιέρη μας
το πιο τρελό δελφίνι.
Θα σου χαρίσω
όλο το γαλάζιο του πελάγου.
Όλο το χρυσάφι του ήλιου.
Όλο το ροζ του δειλινού.
Να χεις χρώματα πολλά
να βάφεις τους πόθους και τις σκέψεις σου.
Θα γεμίσω τ' αμπάρι μας με όνειρα.
Να χεις πολλά.
Να μη φοβάσαι πως θα σου τελειώσουν.
Αν έχει λιακάδα θα απλώσουμε
τα δίχτυα της ζωής μας στην κουβέρτα
και θα μπαλώσουμε τις τρύπες

που μας άνοιξαν τα σκυλόψαρα.
Αν έχει βροχή θα βγάλουμε τη ψυχή μας
στ' άλμπουρο[2] να ξεπλυθεί.
Είσαι επιτέλους, για ένα ταξίδι στ' ανοιχτά;
Για ένα ρίσκο;

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο θέματα</u> που σου δίνονται. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Το ποίημα αρχίζει και ολοκληρώνεται με την προτροπή: «Είσαι επιτέλους, για ένα ταξίδι στ' ανοιχτά; Για ένα ρίσκο;». Πώς το ποιητικό υποκείμενο φαντάζεται αυτό το ταξίδι; Πιστεύεις ότι τα ταξίδια δίνουν ένα ξεχωριστό περιεχόμενο στην ανθρώπινη ζωή;

ή

2. Πραγματοποίησες ένα ταξίδι που ήθελες από καιρό να κάνεις. Στο προσωπικό σου ιστολόγιο να καταγράψεις τις εμπειρίες που έζησες, τις στιγμές που διατηρούνται περισσότερο στη μνήμη σου και οτιδήποτε νομίζεις ότι κέρδισες από το ταξίδι αυτό.

Μονάδες 25

[2] Άλμπουρο: ιστός, το κατάρτι του πλοίου

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

[Οι απόψεις και οι προσδοκίες των νέων στην Ελλάδα]

Το κείμενο που ακολουθεί αποτελεί έρευνα που δημοσιεύτηκε στον ηλεκτρονικό Τύπο, http://newpost.gr, στις 14-06-2018. Παρουσιάζονται – και σε πίνακα που ακολουθεί – οι αντιλήψεις των νέων, όπως διαμορφώθηκαν κατά την τελευταία δεκαετία στην Ελλάδα.

Η παρουσίαση της μεγάλης έρευνας «Οι θέσεις και οι απόψεις των νέων στην Ελλάδα της κρίσης», πραγματοποιήθηκε σήμερα στο ξενοδοχείο NEW HOTEL, η οποία υλοποιήθηκε με πρωτοβουλία των Ελλήνων Προσκόπων από την εταιρεία δημοσκοπήσεων ALCO.

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε πανελλαδικά σε νέους ηλικίας 17-29 ετών και είχε ως στόχο να μελετήσει ποιες είναι οι προσδοκίες που έχουν σήμερα οι νέοι, σε ποιες αξίες πιστεύουν, πως θέτουν προτεραιότητες και ποια είναι η στάση τους απέναντι στους θεσμούς.

Ο Πρόεδρος της ALCO κ. Κώστας Παναγόπουλος, παρουσίασε αναλυτικά τα ευρήματα της έρευνας. Τα σημαντικότερα ευρήματά της συνοψίζονται στα εξής:

Αποτυπώθηκε η διαπάλη αντικρουόμενων συναισθημάτων στη νεολαία. Οι νέοι άνθρωποι στην Ελλάδα φαίνεται να προσπαθούν να ξεπεράσουν την ανασφάλεια και την απογοήτευση ώστε να κρατήσουν ζωντανή την ελπίδα και την αισιοδοξία. Είναι πολύ σημαντικό το ότι ο δείκτης προσδοκίας είναι θετικός (σε ποσοστό 54%) και το ότι τα θετικά συναισθήματα υπερισχύουν των αρνητικών (ειδικά στους νέους 15-16 και 17-20 ετών), όμως η ένταση της απογοήτευσης και των αρνητικών συναισθημάτων είναι πολύ μεγαλύτερη από την επιθυμητή, για νέους ανθρώπους.

Η Ελληνική νεολαία χαρακτηρίζεται από έντονα ανθρωποκεντρική προσέγγιση / αντίληψη.

Τόσο σε επίπεδο αξιών (όπου υπερέχουν αξιοπρέπεια, φιλία και αλληλεγγύη), όσο και σε επίπεδο προτεραιοτήτων (όπου προσωπική ζωή και φίλοι υπερτερούν επαγγελματικής προοπτικής και δικαιωμάτων) φαίνεται ότι πυρήνας της κοινωνικής προσέγγισης των νέων είναι οι διαπροσωπικές σχέσεις, (πιθανότητα και ως αντίβαρο στην υψηλή ανασφάλεια και αβεβαιότητα), με την επαγγελματική προοπτική και την επιδίωξη της επιτυχίας να ακολουθούν με επίσης πολύ υψηλά ποσοστά.

Επιβεβαιώνεται, για ακόμη μία φορά, η χαμηλή εμπιστοσύνη της νεολαίας στο πολιτικό σύστημα. Μόνος θεσμός που εμπιστεύονται οι νέοι καθολικά είναι η οικογένεια, ενώ πολύ θετικά είναι τα ποσοστά και για τον εθελοντισμό και οριακά θετικά για τις ένοπλες δυνάμεις. Στον αντίποδα, πολιτικά κόμματα, Κοινοβούλιο και συνδικαλισμός βρίσκονται στις τελευταίες θέσεις με πολύ υψηλά αρνητικά ποσοστά. Χαρακτηριστικό της αντίληψης των νέων για το πολιτικό σύστημα είναι ότι η πλειοψηφία όσων είναι 15-20 ετών θεωρεί πιο σημαντική την απόκτηση διπλώματος οδήγησης στα 17 από το δικαίωμα ψήφου στην ίδια ηλικία.

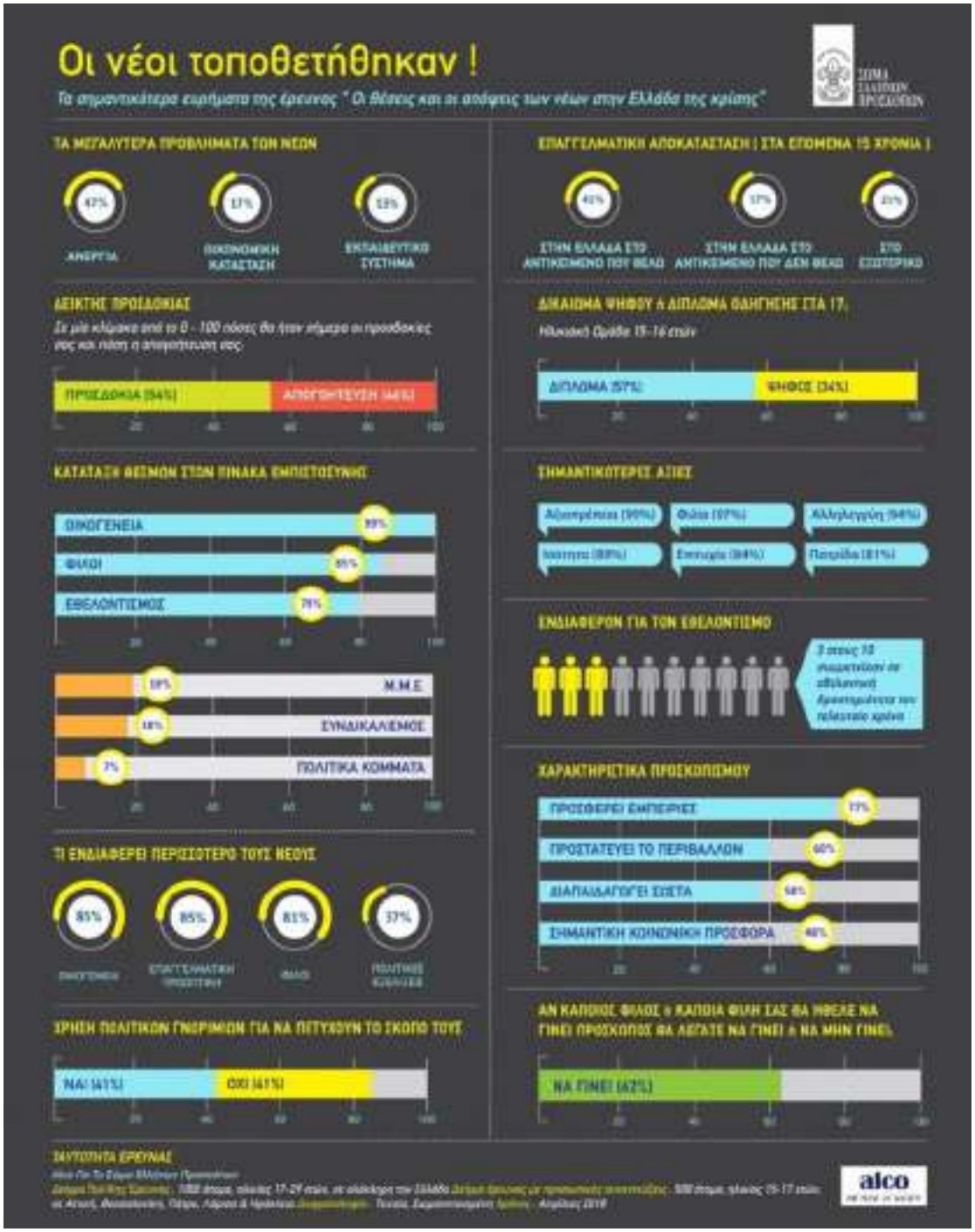

Α3. Στο κείμενο αναφέρεται πως «Οι νέοι άνθρωποι στην Ελλάδα φαίνεται να προσπαθούν να ξεπεράσουν την ανασφάλεια και την απογοήτευση, ώστε να κρατήσουν ζωντανή την ελπίδα και την αισιοδοξία». Ποια είναι τα προβλήματα των σύγχρονων νέων; Ποιες είναι οι δικές σου ανησυχίες και ποιες οι προσδοκίες σου; Αποφασίζεις να γράψεις τους

προβληματισμούς σου σε ένα κείμενο 200-250 λέξεων που θα αναρτήσεις στο ιστολόγιο του σχολείου σου.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό Κείμενο

ΣΑΜΙΟΥΕΛ ΟΥΛΜΑΝ (1840-1924)

Η νιότη

Αμερικανός επιχειρηματίας, ποιητής, ανθρωπιστής και θρησκευτικός ηγέτης. Είναι γνωστός σήμερα για το ποίημά του «Νιότη», στο οποίο εκφράζει την άποψή του για τον τρόπο που γερνάει και τον τρόπο που διατηρεί τη νεότητά του ο άνθρωπος.

«Τα νιάτα δεν είναι περίοδος ζωής, είναι η κατάσταση του νου. Δεν είναι κόκκινα μάγουλα, κόκκινα χείλη και ευλύγιστα γόνατα. Είναι η διάθεση της θέλησης, ιδιότητα της φαντασίας, η δύναμη των αισθημάτων. Είναι η φρεσκάδα της βαθιάς πηγής της ζωής. Είναι η νίκη ενάντια στην ατολμία, είναι και της επιθυμίας για περιπέτεια ενάντια στο πόθο για μια ήσυχη ζωή. Αυτός ο πόθος υπάρχει συχνά σε έναν σαραντάρη. Κανένας δεν γερνάει μόνο και μόνο επειδή ζει μερικά χρόνια. Οι άνθρωποι γερνούν όταν λιποτακτούν από τα ιδανικά τους. Και τα ωραία ακόμη πρόσωπα, όταν δεν προσέξουν να μείνουν όσο γίνεται ηθικά αμόλυντα, στιγματίζονται συχνά από την αυθάδεια ή την αηδία.

Τα χρόνια μπορεί να ρυτιδώνουν το δέρμα, αλλά όταν εγκαταλείψεις τον ενθουσιασμό, τότε ρυτιδώνεται το πνεύμα. Η ανησυχία, η αμφιβολία, η έλλειψη εμπιστοσύνης στον εαυτό σου, ο φόβος και η απελπισία, αυτά τα μυσαρά[1] μακρά χρόνια που γέρνουν το κεφάλι και κάνουν σκόνη το πνεύμα που γέρασε.

Και αν είναι κανείς εβδομήντα ή δεκάξι χρόνων, πάντα στην καρδιά του μπορεί να υπάρχει η αγάπη για το θαύμα, ο θαυμασμός για τα άστρα και τα πράγματα και για τις σκέψεις. Η θέληση να αντιμετωπίσει κανείς τα γεγονότα, η αδιάκοπη παιδιάστικη όρεξη για κείνο που πρόκειται να ’ρθει. Έπειτα, και η μεγάλη χαρά για το παιχνίδι ζωής.

[1] Μυσαρά= αυτά που προκαλούν αποστροφή, μίσος

Είστε τόσο νέοι, όση είναι η πίστη σας στη ζωή. Τόσο γέροι, όση είναι η αμφιβολία σας. Τόσο νέοι, όση είναι εμπιστοσύνη στον εαυτό σας. Τόσο γέροι, όση είναι η απελπισία σας.

Μέσα στο κέντρο της καρδιάς σας βρίσκεται ένας σταθμός ασυρμάτου. Όσα χρόνια αυτός παίρνει μηνύματα ομορφιάς, ελπίδας, χαράς, μεγαλείου, θάρρους και δύναμης από τη γη, από τους ανθρώπους και από τον Θεό, τότε είστε πάντα νέος. Όταν τα μηνύματα αυτά πάψουν να έρχονται, και το κέντρο της καρδιά σας έχει σκεπαστεί με τα χρόνια της απαισιοδοξίας και τον πάγο της αδιαφορίας και του κυνισμού[2], τότε πραγματικά μεγαλώσατε και γεράσατε».

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο θέματα</u> που σου δίνονται. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ποια στοιχεία, κατά τον συγγραφέα, διατηρούν τη νεότητα στον άνθρωπο και ποια είναι εκείνα που τον οδηγούν στα γηρατειά; Να γράψεις τις σκέψεις και τα συναισθήματά σου που δημιουργήθηκαν από την ανάγνωση του κειμένου;

ή

2. Να υποθέσεις ότι τηρείς προσωπικό ημερολόγιο. Σε μια σελίδα του να καταγράψεις τα όνειρα/στόχους που επιθυμείς να υλοποιήσεις κατά την ενηλικίωσή σου. Μπορείς να αξιοποιήσεις σκέψεις και συναισθήματα που παραθέτει ο συγγραφέας στο κείμενο.

Μονάδες 25

[2] Κυνισμός = ωμή ειλικρίνεια

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Το παρακάτω κείμενο (διασκευή) είναι απόσπασμα από συνέντευξη του πρύτανη του Πανεπιστημίου Κρήτης, Γιώργου Γραμματικάκη, στην εφημερίδα «Τα Νέα» (1993).

Ερ.: Κύριε πρύτανη, 48 χρόνια μετά τη ρίψη της βόμβας στη Χιροσίμα, υποστηρίζεται ότι η πυρηνική ενέργεια αποτελεί την ύβριν[1] του ανθρώπινου γένους. Συμφωνείτε;

Απ.: Συμφωνώ και θα έλεγα ότι η λέξη ύβρις με την αρχαιοελληνική της έννοια είναι εντυπωσιακή και χαρακτηρίζει με ακρίβεια το θέμα. Γιατί η πυρηνική ενέργεια είναι πέρα από τα ανθρώπινα μέτρα.

Ερ.: Τι είναι για σας η φοβερή στιγμή της έκρηξης στη Χιροσίμα[2] και το Ναγκασάκι[3].

Απ.: Είναι η στιγμή που σφραγίζει ένα παρελθόν, αλλά ταυτόχρονα αποτελεί και μια μεγάλη προειδοποίηση για το μέλλον. Γιατί, όπως αποδείχθηκε, δεν είχε μόνο θύματα της γενιάς εκείνης, είχε θύματα και στις επερχόμενες γενιές(ακόμη γεννιούνται παιδιά με προβλήματα από τη ραδιενέργεια).

Ερ.: Ποια ήταν η στάση των επιστημόνων στην απόφαση χρήσης της βόμβας στη Χιροσίμα;

Απ.: Αυτό που έχει μείνει, ας πούμε συμβολικά, είναι η αντίρρηση του Αϊνστάιν[4], ο οποίος στο κάτω κάτω ήταν ο θεωρητικός εφευρέτης της βόμβας. Κράτησε την πιο σωστή και ηθική στάση.

Υπήρχε και μια δεύτερη κατηγορία που τους εκπροσωπεί ο Οπενχάιμερ[5]. Συμμετείχαν στην κατασκευή και συμφώνησαν στη χρήση της βόμβας, αλλά έκτοτε – κι αυτό είναι πάρα πολύ ενδιαφέρον – καταδιώκονται από τύψεις και μάλιστα ο Οπενχάιμερ, ένας από τους λαμπρότερους επιστήμονες, στην ουσία εγκαταλείπει την επιστημονική έρευνα και κηρύσσει πλέον την ειρήνη και

---

[1] Η υπέρβαση του μέτρου, η αλαζονική στάση/συμπεριφορά.

[2] Πόλη της Ιαπωνίας, παγκοσμίως γνωστή ως η πρώτη πόλη στην Ιστορία που βομβαρδίστηκε με ατομική βόμβα κατά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο από τις ΗΠΑ.

[3] Η δεύτερη και τελευταία πόλη στην Ιστορία που βομβαρδίστηκε με ατομική βόμβα, τρεις μέρες μετά τη Χιροσίμα.

[4] Γερμανός φυσικός εβραϊκής καταγωγής, βραβευμένος με το Νόμπελ Φυσικής το 1921. Όπως αποδεικνύεται από τα χειρόγραφά του, έπαιξε ρόλο στη δημιουργία των ατομικών βομβών.

[5] Αμερικανός θεωρητικός φυσικός γερμανικής καταγωγής, γνωστός κυρίως για τη δουλειά του στην κατασκευή της πρώτης ατομικής βόμβας (ο «πατέρας» της ατομικής βόμβας).

τη συναδέλφωση των λαών. Η τρίτη κατηγορία είναι οι κυνικοί[6], με κυριότερο εκπρόσωπο τον Έντουαρντ Τέλερ[7], οι οποίοι εξακολουθούν να υποστηρίζουν ότι αυτό ήταν τότε το καθήκον της Αμερικής και υπερασπίζονται σήμερα τη χρήση των πυρηνικών όπλων. Νομίζω ότι επικρατούσα είναι η τρίτη, αφού τα πυρηνικά όπλα εξακολουθούν να κατασκευάζονται και μάλιστα με καινούργιες τεχνικές.

Ερ.: Ας κάνουμε ένα μεγάλο άλμα. Ποια θα είναι η κατάσταση στη γη ύστερα από 100 – 200 χρόνια;

Απ.: Δε θα ξεφύγω από ένα δύσκολο ερώτημα, αλλά θα πω ότι υπάρχουν δυο εναλλακτικές λύσεις. Έχω πει πολλές φορές ότι αυτό που απαιτείται, για να σωθεί ο πλανήτης μας, είναι να αλλάξει η ίδια η ανθρωπότητα. Ορισμένοι νομίζουν ότι, αν περιορίσουμε τη ρύπανση ή τον υπερπληθυσμό και παύσουμε τα πυρηνικά όπλα, θα πάμε σε μια πρόοδο. Κατ' αρχήν η έννοια της προόδου αποδείχθηκε ότι δεν έχει και πολύ νόημα. Με την πρόοδο γίναμε καλύτεροι; Δε γίναμε. Αυτό σημαίνει ότι η αλλαγή πρέπει να είναι τελείως ριζική. Πράγμα που δεν μπορώ να το περιγράψω. Αυτό που μπορώ να πω είναι ότι χρειάζεται να φτάσουμε τα πράγματα στον αντίποδα του σημερινού τρόπου ζωής. Ο άνθρωπος θα «στερηθεί» όλα τα σημερινά αγαθά, πιθανόν και το αυτοκίνητο. Η Γη θα σωθεί με μια μεγάλη μεταστροφή που θα 'ρθει με την απόγνωση του ανθρώπου. Γιατί η εξάντληση των φυσικών αποθεμάτων μπορεί να μοιάζει αργή, αλλά κάποια στιγμή θα γίνει με ανεξέλεγκτο και επιταχυνόμενο τρόπο.

Τάσσομαι με την αισιόδοξη άποψη, ότι θα υπάρξει αντίστροφη πορεία και αναδημιουργία, θα ξανανθίσουν η φιλία, η συλλογικότητα, ο σεβασμός στη φύση, ο έρωτας, οι τέχνες.

[…]

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Α1. Να χαρακτηρίσεις ως Σωστή (Σ) ή Λάθος (Λ) καθεμιά από τις παρακάτω προτάσεις, σύμφωνα με το περιεχόμενο της συνέντευξης που διάβασες:

1. Τα αποτελέσματα της ρίψης βόμβας στη Χιροσίμα αφορούσαν αποκλειστικά τους ανθρώπους που ζούσαν την εποχή εκείνη.
2. Η μετέπειτα στάση των επιστημόνων για τη χρήση βόμβας στη Χιροσίμα δεν ήταν κοινή.
3. Κανείς από τους επιστήμονες που συμμετείχαν στην κατασκευή της βόμβας δεν τάχθηκε υπέρ της ειρήνης.

---

[6] Κυνικός είναι αυτός που χαρακτηρίζεται από παντελή έλλειψη συναισθηματικής ή ηθικής ευαισθησίας.

[7] Ουγγρο – Αμερικανός θεωρητικός φυσικός, γνωστός ως ο «πατέρας» της βόμβας υδρογόνου.

4. Ο πρύτανης υποστηρίζει πως ο περιορισμός της ρύπανσης, του υπερπληθυσμού και η παύση των πυρηνικών όπλων είναι η λύση, για να σωθεί ο πλανήτης.
5. Ο πρύτανης αμφισβητεί τη σημασία και τη συμβολή της υλικοτεχνικής προόδου στη σωτηρία του πλανήτη.

Μονάδες 15

Α2. «Γιατί η πυρηνική ενέργεια είναι πέρα από τα ανθρώπινα μέτρα»: Να εντοπίσεις τη μεταφορά στη συγκεκριμένη φράση του Γ. Γραμματικάκη και να την ερμηνεύσεις, με βάση τα κειμενικά συμφραζόμενα, όπως προκύπτουν από την απάντησή του στην πρώτη ερώτηση που του απευθύνεται.

Μονάδες 10

Α3. Έχει διατυπωθεί από πολλούς σύγχρονους στοχαστές η άποψη ότι η επιστημονική και τεχνολογική επανάσταση αποτελεί ευχή και κατάρα για τον άνθρωπο. Με αφετηρία την παραπάνω θέση και σε συνδυασμό με τη συνέντευξη που διάβασες, αλλά και τα προσωπικά σου βιώματα, να γράψεις ένα άρθρο 200 – 250 λέξεων για τη σχολική εφημερίδα, στο οποίο θα καταθέτεις την άποψή σου για το θέμα.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΑΛΝΤΟΥΣ ΧΑΞΛΕΫ (1894 – 1963)

Θαυμαστός καινούργιος κόσμος

Ο Άλντους Χάξλεϋ στο βιβλίο του «Θαυμαστός καινούργιος κόσμος» (εκδ. Μέδουσα, 1991) μάς παρουσιάζει ένα εφιαλτικό μέλλον όπου η βιοεπιστήμη και η γενετική έχουν φτάσει σε τέτοιο σημείο που υποκαθιστούν τη φυσική εξέλιξη του ανθρώπινου είδους. Ο χαρακτήρας, η ευτυχία, η κοινωνική του θέση είναι προκαθορισμένα πολύ πριν από τη γέννησή του (από το οπισθόφυλλο του βιβλίου).

Το κτήριο: γκρίζο, τετράγωνο, τριάντα τέσσερα ολόκληρα πατώματα. Και στην είσοδο η επιγραφή: ΚΕΝΤΡΟ ΕΠΩΑΣΗΣ ΚΑΙ ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ ΚΕΝΤΡΙΚΟΥ ΛΟΝΔΙΝΟΥ. Στον θυρεό[8] το έμβλημα του Παγκόσμιου Κράτους: ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ, ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ, ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΤΑ.

Η πελώρια αίθουσα, στο ισόγειο, έβλεπε κατά τον Βορρά. Έξω ήταν καλοκαίρι. Μέσα στην αίθουσα η θερμοκρασία ήταν τροπική. Κι όμως, τι χειμώνας γύρω! Τι παγωνιά! Μια ηλιαχτίδα που

[8] Έμβλημα κράτους, δυναστείας ή παλιάς αριστοκρατικής οικογένειας – συνήθως σε σχήμα ασπίδας και με διάφορες παραστάσεις (εικόνες).

ταξίδευε, απ' το μεγάλο παράθυρο, μάταια έψαχνε να βρει κάποια επιφάνεια που να την σκεπάζει κανένα βαρύ, σπλαχνικό υφαντό. Κάποιο ρίγος πνευματικότητας σ' ένα αχνό σχήμα.

Όλα γύρω, χειμωνιά στη χειμωνιά. Τζάμι και νίκελ, και η ζοφερά γυαλισμένη πορσελάνη των επιστημονικών εργαστηρίων. Άσπρες οι φόρμες των εργαζομένων, και τα χέρια τους ντυμένα με γάντια από καουτσούκ στο χρώμα των πτωμάτων. Φάντασμα το φως, παγωμένο λείψανο. Μόνο από τους μπρούντζινους σωλήνες των μικροσκοπίων δανειζότανε μια ουσία κάπως πλούσια και ζωντανή. […]

«Κι αυτός», είπε ο Διευθυντής ανοίγοντας την πόρτα, «είναι ο Θάλαμος Γονιμοποίησης».

Την ώρα που ο Διευθυντής Επωαστηρίων[9] και Πληθυσμιακού Προγραμματισμού μπήκε στον θάλαμο, τριακόσιοι Γονιμοποιοί, σκυμμένοι πάνω στα όργανα της εργασίας τους, ήταν βυθισμένοι στη δουλειά τους, μέσα σε μια αποπνικτική, σχεδόν, σιγή, τη σιγή της απόλυτης προσήλωσης, που την διέκοπτε μόνον κάποιος ψίθυρος, ή έστω κι ένα μικρό μηχανικό σύριγμα[10]. Μια ομάδα από νέους φοιτητές που μόλις είχαν φτάσει στο Κέντρο, νεαρά ροδομάγουλα ξεπεταρούδια, ακολουθούσαν τον Διευθυντή κατά πόδας, σχεδόν, σαν αυτόματα. Ο καθένας τους κρατούσε ένα σημειωματάριο όπου σημείωνε, με βιάση, τα όσα έλεγε ο διαπρεπέστατος άνδρας. Ναι, είχαν το προνόμιο να αντλούν τη γνώση από την πηγή. Και τι προνόμιο! Ο Διευθυντής Επωαστηρίων και Πληθυσμιακού Προγραμματισμού του Κεντρικού Λονδίνου πάντοτε φρόντιζε να οδηγεί προσωπικά τους νέους φοιτητές στην πρώτη επίσκεψη των διαφόρων τμημάτων.

[…]

«Αυτοί», εξήγησε, «είναι οι Εκκολαπτήρες». Άνοιξε μια μονωμένη πόρτα και τους έδειξε μια σειρά από αριθμημένους δοκιμαστικούς σωλήνες, τοποθετημένους σ' ατέλειωτα ράφια. «Ιδού το εβδομαδιαίο απόθεμα ωαρίων», είπε. «Διατηρούνται σε θερμοκρασία σώματος». Ύστερα άνοιξε μια άλλη πόρτα. «Ενώ οι αρσενικοί γαμέτες[11]», συνέχισε, «πρέπει να τηρούνται σε θερμοκρασία 35 και όχι 37 βαθμών. Η πλήρης θερμοκρασία σώματος προκαλεί στείρωση[12], διότι τα πειράματα απέδειξαν ότι ορισμένοι τράγοι, περιβεβλημένοι με απόλυτη θερμογένεια[13], είναι ανίκανοι να τεκνοποιήσουν».

[…]

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

---

[9] Εκκολαπτήριο, ο χώρος που γίνεται η εκκόλαψη των αβγών

[10] Ήχος σφυρίγματος

[11] Σπερματοζωάρια

[12] Ιατρική μέθοδος περιορισμού γεννήσεων

[13] Αύξηση της θερμοκρασίας του σώματος

Β1. Ποια εντύπωση δημιουργεί στον/στην αναγνώστη/-στρια η περιγραφή του «ΚΕΝΤΡΟΥ ΕΠΩΑΣΗΣ ΚΑΙ ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ ΚΕΝΤΡΙΚΟΥ ΛΟΝΔΙΝΟΥ» ως προς τον εξωτερικό, αλλά και εσωτερικό του χώρο; Να στηρίξεις την απάντησή σου με αναφορές σε χωρία του κειμένου.

Μονάδες 15

Β2. «Μια ομάδα από νέους … Και τι προνόμιο!»: Να γράψεις δύο σημεία του αποσπάσματος από τα οποία φαίνεται το προσωπικό σχόλιο του αφηγητή σε σχέση με τα αφηγούμενα από μέρους του. Πώς διαμορφώνουν τα σημεία αυτά, κατά τη γνώμη σου, το ύφος του αποσπάσματος;

Μονάδες 10

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100 – 150 λέξεων.

1. Ο «Θαυμαστός καινούργιος κόσμος» δημοσιεύτηκε το 1932 και περιγράφει μια «δυστοπία», με την έννοια μιας εφιαλτικής μελλοντικής κοινωνίας. Ποια είναι, κατά τη γνώμη σου, τα χαρακτηριστικά της; Λαμβάνοντας υπόψη τη χρονολογία έκδοσης του έργου, αλλά και με βάση τις γνώσεις σου για τη σύγχρονή σου πραγματικότητα, θεωρείς ότι μπορούμε να κάνουμε αισιόδοξες προβλέψεις για το μέλλον;

ή

2. Να υποθέσεις πως είσαι ένας από τους φοιτητές του αποσπάσματος που διάβασες. Να γράψεις στο ημερολόγιό σου τα συναισθήματά σου από την ξενάγηση του Διευθυντή στον «Θάλαμο Γονιμοποίησης».

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή)

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Α1. (Μονάδες 15)

1. Λ
2. Σ
3. Λ
4. Λ
5. Σ

Α2. (Μονάδες 10)

Ο πρύτανης, Γ. Γραμματικάκης, υποστηρίζει πως «… η πυρηνική ενέργεια είναι πέρα από τα ανθρώπινα μέτρα». Η μεταφορά σε αυτή τη φράση έγκειται στο σημείο «πέρα από τα ανθρώπινα μέτρα». Με την επιλογή της ποιητικής γλωσσικής λειτουργίας απαντά με τρόπο γλαφυρό στην ερώτηση αναφορικά με τη χρήση της πυρηνικής ενέργειας ως δείκτη υβριστικής ανθρώπινης συμπεριφοράς. Σε συνάρτηση με το γεγονός της ρίψης της πυρηνικής βόμβας στις ιαπωνικές πόλεις και τις τρομακτικές της συνέπειες για τον ιαπωνικό λαό, ο πρύτανης στιγματίζει την αλαζονική στάση του νικητή, που αφανίζει αμάχους, για να δείξει ακόμη πιο τρομερή την «πλανητική» του κατίσχυση. Πρόκειται για συμπεριφορά που δεν ταιριάζει στο ανθρώπινο γένος, χαρακτηριστικό του οποίου θα έπρεπε να είναι η δημιουργία και όχι η καταστροφή, η σύνεση – ειδοποιός διαφορά από τα υπόλοιπα ζώντα πλάσματα – και όχι η αφροσύνη υπό την έννοια της υπέρβασης του μέτρου, που οδήγησαν στον όλεθρο τη Χιροσίμα και το Ναγκασάκι.

Α3. (Μονάδες 25)

Ενδεικτικός τίτλος άρθρου: «Με στόχο τον εξανθρωπισμό της επιστήμης»

Θέση: Ο/η μαθητής/-τρια μπορεί να υποστηρίξει ότι η επιστημονική και τεχνολογική «έκρηξη» δημιουργεί ένα διφορούμενο φάσμα αντιδράσεων, ωθώνταςκάποιους να τη θεωρούν ευχή και κάποιους κατάρα για τον ανθρώπινο πολιτισμό. Αυτή η εξέλιξη σε ασύλληπτους ρυθμούς διαμορφώνει κάθε πτυχή της κοινωνικής ζωής, επενεργώντας άλλοτε ευεργετικά και άλλοτε καταλυτικά. Επομένως, δεν θα έπρεπε να προβαίνουμε σε απόλυτους ισχυρισμούς, αλλά να φροντίζουμε να αξιοποιούμε τις δυνατότητες της επιστήμης και της τεχνολογίας με μοναδικό κριτήριο το όφελος για τον άνθρωπο.

Ενδεικτική τεκμηρίωση: Στη συνέχεια ο/η μαθητής/-τρια μπορεί να αναφέρει ενδεικτικά κάποια από τα οφέλη, αλλά και τα προβλήματα που προκύπτουν από την επιστημονικο-τεχνική επανάσταση, όπως:

Οφέλη

- Ανάπτυξη παραγωγικών οικονομικών κλάδων
- Βελτίωση βιοτικού επιπέδου
- Προώθηση της έρευνας και μείωση της θνησιμότητας που προκαλείται από διάφορες μορφές ασθενειών
- Διευκόλυνση επικοινωνίας μεταξύ ανθρώπων και λαών (ΜΜΕ και Μέσα Μαζικής Μεταφοράς)
- Αίσθημα αισιοδοξίας για την ανθρωπότητα

Προβλήματα

- Επιβάρυνση του φυσικού περιβάλλοντος
- Δημιουργία όπλων μαζικής καταστροφής (πχ. πυρηνικά όπλα)
- Επιτεύγματα που εγείρουν ζητήματα ηθικής (πχ. κλωνοποίηση)
- Επιτεύγματα που αποτελούν μηχανισμό καθοδήγησης της κοινής γνώμης, ελέγχου και παραβίασης προσωπικών δεδομένων (πχ. διαδίκτυο)

Επίλογος: Ο/η μαθητής/-τρια μπορεί να ολοκληρώσει το άρθρο του/της εστιάζοντας στην ευθύνη του σύγχρονου ανθρώπου για εκμετάλλευση του τεχνολογικού πολιτισμού υπό την προϋπόθεση ότι ο πολιτισμός αυτός εδράζεται στα θεμέλια της έννοιας του «ανθρωπισμού».

Β1. (Μονάδες 15)

Η περιγραφή του «ΚΕΝΤΡΟΥ ΕΠΩΑΣΗΣ ΚΑΙ ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ ΚΕΝΤΡΙΚΟΥ ΛΟΝΔΙΝΟΥ» γεννά ένα αίσθημα ψυχρότητας και αποστροφής στον/στην αναγνώστη/-στρια του κειμένου. Το κτήριο που φιλοξενεί το Κέντρο μοιάζει με ένα άψυχο και τρομακτικό οίκημα («γκρίζο, τετράγωνο, τριάντα τέσσερα ολόκληρα πατώματα) και η ατμόσφαιρα που το περιβάλλει είναι παγωμένη και αποκρουστική («Κι όμως, τι χειμώνας γύρω! Τι παγωνιά!», «Όλα γύρω, χειμωνιά στη

χειμωνιά»). Ο εσωτερικός χώρος είναι κι αυτός απωθητικός («Τζάμι και νίκελ, και η ζοφερά γυαλισμένη πορσελάνη των επιστημονικών εργαστηρίων», «Φάντασμα το φως, παγωμένο λείψανο»). Τα όργανα στον «Θάλαμο Γονιμοποίησης», οι «Εκκολαπτήρες», είναι τοποθετημένα με μία σχολαστική συμμετρία, έτοιμα να εκτελέσουν μία προγραμματισμένη και αυτοματοποιημένη ενέργεια («Άνοιξε μια μονωμένη πόρτα και τους έδειξε μια σειρά από αριθμημένους δοκιμαστικούς σωλήνες, τοποθετημένους σ' ατέλειωτα ράφια»), τη μηχανική αναπαραγωγή. Έξω από το Κέντρο, αλλά και μέσα σ' αυτό, όλα λειτουργούν στην εντέλεια, μόνο και μόνο για να υπηρετήσουν την ομοιομορφία και να αυξήσουν την παραγωγικότητα.

Β2. (Μονάδες 10)

Ο αφηγητής μάς πληροφορεί πως ο επικεφαλής της ερευνητικής ομάδας των φοιτητών που επισκέπτονται το Κέντρο επιδιώκει να τους εξηγήσει τα μυστικά της εργασίας· εκείνοι είναι «νεαρά ροδομάγουλα ξεπεταρούδια», άπειροι και αμύητοι στην εργασία που διεξάγεται στον «Θάλαμο Γονιμοποίησης», ακολουθώντας με κινήσεις που θυμίζουν άψυχες μηχανές τον Διευθυντή («σχεδόν, σαν αυτόματα»), ενώ εκείνος είναι «ο διαπρεπέστατος άνδρας», έμπειρος και γεμάτος αυτοπεποίθηση καθοδηγητής. Οι λέξεις που επιλέγει ο αφηγητής είναι προφανώς δηλωτικές της τυποποίησης που χαρακτηρίζει τη νέα ζοφερή πραγματικότητα, μέσω των οποίων αντιλαμβανόμαστε τη γνώμη του για τα πρόσωπα, αλλά και για τα τεκταινόμενα στο Κέντρο. Το ύφος γίνεται ειρωνικό και καυστικό, για να δηλώσει την αποδοκιμασία του συγγραφέα για τον «θαυμαστό» καινούριο κόσμο της Γενετικής.

Β3. (Μονάδες 25)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης:**

Η δυστοπία στο συγκεκριμένο μυθιστόρημα του Χάξλεϋ αποτυπώνεται στα ακόλουθα χαρακτηριστικά: στο αφιλόξενο περιβάλλον εντός του οποίου εκτελούνται τα πειράματα Γενετικής – με την τυποποίηση που τα χαρακτηρίζει – στην παγερή και νεκρική ατμόσφαιρα που αναδύεται από την εμφάνιση που έχουν οι επιστήμονες «γονιμοποιοί» – μέσω της δόμησης του χώρου των εργαστηρίων, η οποία παραπέμπει στην απόλυτη ομοιομορφία και τη μαζοποίηση.

Στις μέρες μας, η κλωνοποίηση ανθρώπινων οργάνων και το συνακόλουθο εμπόριο γύρω από αυτά, αποτελεί θλιβερή πραγματικότητα, την οποία επέτρεψε, με μια έννοια, η επιστημονική και τεχνολογική εξέλιξη της εποχής μας. Υπό την έννοια αυτή, το αφήγημα του Χάξλεϋ

αποδεικνύεται τρομακτικά προφητικό για τη σύγχρονη εποχή. Επειδή όμως η Επιστήμη είναι σαν ένα παράθυρο ανοικτό στη Γνώση και ο άνθρωπος ποτέ δεν χάνει τις ηθικές του αξίες, υπάρχει πάντα το ενδεχόμενο η λογική να υπερισχύσει και να αναχαιτίσει τους κινδύνους που κρύβουν οι επιστημονικοί πειραματισμοί. Μπορούμε λοιπόν, έστω, να ελπίζουμε σε έναν κόσμο πιο συνεσταλμένο, λιγότερο αλαζονικό.

ή

2. **Θέμα δημιουργικής γραφής:**

Αφήγηση: σε α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο – Εντυπώσεις: η ψυχρότητα του χώρου, η ανάγκη για προσήλωση, η δεσποτική φιγούρα του Διευθυντή, η συστηματική οργάνωση του έργου επιβάλλει πειθαρχία, συγκέντρωση, σιωπή. Νιώθω εντυπωσιασμένος, αμήχανος και γεμάτος περιέργεια, κάπως φοβισμένος, αλλά και πρόθυμος να γνωρίσω τον παράξενο καινούριο κόσμο.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΑΞΙΔΙΑ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Κορίτσια μόνα γυρίζουν τον κόσμο

Το ακόλουθο (ελαφρώς διασκευασμένο) άρθρο της Ντέπυ Κουρέλλου δημοσιεύτηκε την 1/11/2021στην εφημερίδα «Καθημερινή» (ανακτήθηκε στις 8/11/2021).

«Στα μοναχικά μου ταξίδια είχα τη δυνατότητα να κάνω ό,τι μου περνούσε από το μυαλό. Να περνάω ώρες μαζί με τους ντόπιους, ακόμη και αν ήμουν σιωπηλή. Να φωτογραφίζω, να σκέφτομαι και να γεμίζω ζωή και εικόνες. Δεν είναι εύκολο να αντέξεις τον εαυτό σου. Αποδείχθηκε μεγάλη ανακάλυψη και βοήθεια συνολικά για τη ζωή μου». Η δημοσιογράφος Δώρα Μάστορα είναι μία από τις πολλές –πλέον– γυναίκες που τολμούν να ταξιδεύουν μόνες τους. Και τα μοναχικά ταξίδια, μία από τις πιο αναπτυσσόμενες τάσεις στον τουρισμό. Σύμφωνα με την Google, οι αναζητήσεις με τον όρο «solowomentravel» (γυναίκες ταξιδεύουν μόνες) αυξήθηκαν κατά 32% το 2017, κατά 59% το 2018 και κατά 230% (!) το 2019, πριν δηλαδή η πανδημία μάς κλείσει στα σπίτια μας. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα στοιχεία που έχει να επιδείξει η OverseasAdventureTravel, αμερικανικό ταξιδιωτικό πρακτορείο που ειδικεύεται σε εξατομικευμένα[1] ταξίδια για ηλικίες άνω των 50 ετών: από τους 71.000 ανθρώπους που έχουν προχωρήσει ήδη σε κρατήσεις μαζί του για το 2021 και το 2022, οι 38.000 είναι γυναίκες.

Η τάση αποτυπώνεται στα κοινωνικά δίκτυα, με τις γυναίκες να δημοσιοποιούν τα μοναχικά τους ταξίδια, συνοδεύοντας την εμπειρία με εικόνες ευτυχίας, ανακάλυψης, περιπέτειας και ηρεμίας. Πριν από κάποιες δεκαετίες, κάτι τέτοιο δεν ήταν απλώς περίεργο ή εκκεντρικό, αλλά σχεδόν ακατόρθωτο. Οι γυναίκες σήμερα έχουν περισσότερα μέσα και λιγότερες υποχρεώσεις από τις γυναίκες των προηγούμενων γενεών, ενώ την ίδια στιγμή τα ταξίδια είναι πιο εφικτά και πιο προσιτά από οικονομικής άποψης. Δεν είναι όμως μόνο αυτοί οι λόγοι που ωθούν τις γυναίκες να ταξιδέψουν μόνες τους, αλλά και η αντίληψη ότι τα ταξίδια είναι ένα είδος φροντίδας του εαυτού τους. Μια διαφορετική αντίληψη της ευεξίας,[2] που δεν βρίσκει καταφύγιο σε κάποιο ακριβό ξενοδοχείο. Μια κίνηση αυτοπραγμάτωσης, κατάκτησης, ελευθερίας. Μια, εν τέλει, φεμινιστική

[1] Σύμφωνα με τις ανάγκες ή/και επιθυμίες ενός ατόμου.

[2] Ευεξία = γενική αίσθηση πολύ καλής σωματικής κατάστασης, κυρίως υγείας, με συνέπεια τη δημιουργία ευχάριστης ψυχικής διάθεσης.

πράξη. «Για χρόνια, μας έλεγαν ότι είναι επικίνδυνο για τις γυναίκες να ταξιδεύουν μόνες. Και ναι, εξαιτίας και των ανδρών, αυτό εξακολουθεί να ενέχει ένα επιπλέον στοιχείο κινδύνου. Αλλά από εμάς εξαρτάται να το αμφισβητήσουμε, να είμαστε προετοιμασμένες, να μη φοβόμαστε να εξερευνήσουμε. Το να λένε στις γυναίκες ότι είναι επικίνδυνο να ταξιδεύουν μόνες είναι μία ακόμη μορφή ελέγχου, για να μένουν οι γυναίκες στο σπίτι.»[…]

Είναι όμως τελικά επικίνδυνο για μια γυναίκα να ταξιδεύει μόνη; Η Χρυσή Μπαγέρη, εκπαιδευτικός ειδικής αγωγής, έκανε το πρώτο σόλο ταξίδι της στο Πόρτο της Πορτογαλίας […] σε ηλικία 22 ετών. «Προσπαθώ πάντα να ακολουθώ τους άτυπους και τυπικούς κοινωνικούς κανόνες που ισχύουν στον εκάστοτε προορισμό. Ντύνομαι όπως οι γυναίκες της περιοχής και ακολουθώ τις συνήθειές τους, ώστε να αναμειχθώ με τους ντόπιους και να προσαρμοστώ όσο καλύτερα μπορώ. Για παράδειγμα, στην Κένυα και στην Τανζανία πήγα στην εκκλησία και παρακολούθησα τις γκόσπελ λειτουργίες τους, τις οποίες παρεμπιπτόντως απόλαυσα απίστευτα. Γενικά προσπαθώ να διαφέρω όσο γίνεται λιγότερο από τις γυναίκες της τοπικής κοινωνίας, και ας είμαι ενίοτε η μοναδική λευκή σε όλη την πόλη – έχω επισκεφθεί μέρη όπου κάποιοι έβλεπαν λευκό άνθρωπο, εμένα, για πρώτη φορά στη ζωή τους».

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Α1. Να παρουσιάσεις σε μία παράγραφο 60 περίπου λέξεων τα στοιχεία που αποδεικνύουν, σύμφωνα με την αρθρογράφο, ότι τα μοναχικά ταξίδια των γυναικών ανά τον κόσμο έχουν αυξηθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια.

Μονάδες 15

Α2. «Στα μοναχικά μου ταξίδια είχα τη δυνατότητα να κάνω ό,τι μου περνούσε από το μυαλό. Να περνάω ώρες μαζί με τους ντόπιους, ακόμη και αν ήμουν σιωπηλή.» Να μετασχηματίσεις το παραπάνω απόσπασμα, ξεκινώντας με τη φράση: Η δημοσιογράφος Δώρα Μάστορα αναφέρει ότι… (μονάδες 5). Ποια αλλαγή παρατηρείς στο ύφος του κειμένου που έγραψες; (μονάδες 5)

Μονάδες 10

Α3. Η αρθρογράφος αναρωτιέται αν είναι επικίνδυνο για μια γυναίκα να ταξιδεύει μόνη. Σε άρθρο (200-250 λέξεων) που θα δημοσιευτεί στη σχολική εφημερίδα να αναφερθείς, αξιοποιώντας στοιχεία του κειμένου, σε δύο δυσκολίες, που ίσως αυτή αντιμετωπίσει, και στους αντίστοιχους τρόπους με τους οποίους θα μπορούσε να τις διαχειριστεί.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΑΛΚΥΟΝΗ ΠΑΠΑΔΑΚΗ

Ξεφυλλίζοντας τη σιωπή

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το ομότιτλο βιβλίο της Αλκυόνης Παπαδάκη (Αθήνα, Καλέντης, 2004, σ. 113-114).

Είσαι για ένα ταξίδι στ'ανοιχτά;
Είσαι για ένα ρίσκο;
Θέλω να μου υποσχεθείς πως δε θα πάρεις μετεωρολογικό δελτίο.
Πως δε θα 'χεις μαζί σου προμήθειες και αποσκευές.
Πως δε θα γεμίσεις το πλεούμενο με σωσίβια.
Θα δέσουμε την άγκυρά μας στα φτερά των γλάρων.
Και θα ορίσουμε τιμονιέρη μας το πιο τρελό δελφίνι.
Θα σου χαρίσω όλο το γαλάζιο του πελάγου.
Όλο το χρυσάφι του ήλιου.
Όλο το ροζ του δειλινού.
Να 'χεις χρώματα πολλά, να βάφεις τους πόθους και τις σκέψεις σου.
Θα γεμίσω τ' αμπάρι μας με όνειρα.
Να 'χεις πολλά. Να μη φοβάσαι πως θα σου τελειώσουν.
Αν έχει λιακάδα, θα απλώσουμε τα δίχτυα της ζωής μας
στην κουβέρτα[3]και θα μπαλώσουμε τις τρύπες που
μας άνοιξαν τα σκυλόψαρα.
Αν έχει βροχή, θα βγάλουμε την ψυχή μας
στ' άλμπουρο[4] να ξεπλυθεί.
Είσαι επιτέλους, για ένα ταξίδι στ΄ ανοιχτά;
Για ένα ρίσκο;

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Β1. Να παρουσιάσεις σε μία παράγραφο τα χαρακτηριστικά του ταξιδιού για το οποίο γίνεται λόγος στο κείμενο.

[3] κουβέρτα = το κατάστρωμα πλοίου

[4] άλμπουρο = ιστός πλοίου

Μονάδες 15

Β2.«*Θα δέσουμε την άγκυρά μας στα φτερά των γλάρων.*

Και θα ορίσουμε τιμονιέρη μας το πιο τρελό δελφίνι.

Θα σου χαρίσω όλο το γαλάζιο του πελάγου.

Όλο το χρυσάφι του ήλιου.

Όλο το ροζ του δειλινού.

Να ‘χεις χρώματα πολλά, να βάφεις τους πόθους και τις σκέψεις σου.»

Στο παραπάνω απόσπασμα να εντοπίσεις δύο σχήματα λόγου (μονάδες 4) και να εξηγήσεις τη λειτουργία τους (μονάδες 6).

Μονάδες 10

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Η φωνή που ακούγεται στο κείμενο απευθύνεται σε κάποιο αγαπημένο πρόσωπο, προσκαλώντας το σ’ ένα μακρινό θαλάσσιο ταξίδι. Γιατί του το ζητάει; Ποια είναι τα δικά σου συναισθήματα για αυτό το ταξίδι;

ή

2. Να γράψεις στο ημερολόγιό σου τις σκέψεις και τα συναισθήματά σου για ένα μακρινό θαλάσσιο ταξίδι που πάντα ονειρευόσουν.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΑΞΙΔΙΑ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή)

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Α 1. (μονάδες 15)

Τα στοιχεία που αποδεικνύουν ότι τα μοναχικά ταξίδια των γυναικών ανά τον κόσμο αυξήθηκαν σημαντικά τα τελευταία χρόνια είναι:

- Η αλματώδης αύξηση των σχετικών αναζητήσεων στο διαδίκτυο
- Οι κρατήσεις που έχουν κάνει γυναίκες άνω των 50 ετών για τέτοιου είδους ταξίδια σε αμερικανικό ταξιδιωτικό πρακτορείο (και αφορούν πάνω από τις μισές συνολικές κρατήσεις)
- Τα δεδομένα από αντίστοιχα ταξίδια που αναρτώνται από γυναίκες στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

Α2. (μονάδες 10)

Η δημοσιογράφος Δώρα Μάστορα αναφέρει ότι στα μοναχικά της ταξίδια είχε τη δυνατότητα να κάνει ό,τι της περνούσε από το μυαλό, να περνάει ώρες μαζί με τους ντόπιους, ακόμη και αν ήταν σιωπηλή.

Με την αλλαγή του ευθύ λόγου σε πλάγιο, το ύφος του αποσπάσματος χάνει τη βιωματικότητα, την αμεσότητα και τη ζωντάνια του α΄ ενικού προσώπου και γίνεται απρόσωπο, ουδέτερο και αποστασιοποιημένο.

Α3. (μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Θετικά αξιολογούνται:

- *Ένας πετυχημένος, περιεκτικός και ελκυστικός τίτλος*
- *Αφόρμηση από την επικαιρότητα στον πρόλογο*
- *Η κατάλληλη τεκμηρίωση (γιατί όσα αναφέρουν συνιστούν δυσκολίες για τις γυναίκες που ταξιδεύουν μόνες και γιατί ενδείκνυνται οι τρόποι διαχείρισης των κινδύνων που προτείνουν)*
- *Η αναφορική λειτουργία της γλώσσας, το ουδέτερο ύφος*

Αρνητικά αξιολογούνται:

- *Η απουσία τίτλου ή ένας μακροσκελής ή ασαφής τίτλος*
- *Ένας γενικόλογος πρόλογος*
- *Η πληθώρα παραδειγμάτων και η έλλειψη τεκμηρίωσης*
- *Το προσωπικό, εξομολογητικό ύφος.*

Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:

Ι. Δυσκολίες για μια γυναίκα που ταξιδεύει μόνη:

- Υπάρχει η σοβαρή πιθανότητα να την αντιμετωπίσουν, σε πολλές περιοχές του κόσμου, με επιθετικότητα/επιφύλαξη/σκεπτικισμό λόγω του φύλου της.
- Μπορεί να έρθει αντιμέτωπη όχι μόνο με έμφυλες αλλά και με φυλετικές προκαταλήψεις.
- Ίσως να θεωρηθεί από κάποιους ότι είναι πιο εύκολο, λόγω του φύλου της, να την εκμεταλλευτούν και να κοστολογήσουν επιπλέον προϊόντα ή υπηρεσίες (π.χ. σε αγορές ή ξεναγήσεις).
- Η όλη οργάνωση του ταξιδιού είναι ευθύνη ενός μόνο ατόμου, συνεπώς υπάρχει περίπτωση να γίνουν λάθη ή αβλεψίες.
- Είναι υπαρκτό το ενδεχόμενο ασθένειας, χωρίς να υπάρχει υποστήριξη από κάποιο οικείο πρόσωπο.
- Μπορεί να δημιουργηθούν συναισθήματα μοναξιάς.

ΙΙ. Τρόποι διαχείρισης των κινδύνων:

- Προσεκτικός σχεδιασμός και ρεαλιστική εκτίμηση των προκλήσεων, πριν από την έναρξη του ταξιδιού (π.χ. ταξιδιωτική ασφάλεια, άτομα επικοινωνίας κτλ.)
- Γνώση και σεβασμός της τοπικής κουλτούρας/των εθίμων.
- Συνειδητή προσπάθεια εξεύρεσης σημείων επαφής με τους κατοίκους.
- Αντιμετώπιση με δυναμισμό και αποφασιστικότητα κάθε απόπειρας εκμετάλλευσης ή υπερτιμολόγησης αγαθών και υπηρεσιών.

Β1. (μονάδες 15)

Στο κείμενο παρουσιάζεται η πρόσκληση σε ένα ταξίδι, το οποίο δεν είναι συνηθισμένο και χαρακτηρίζεται από ιδιαίτερα στοιχεία. Δεν έχει προκαθορισμένους προορισμούς, μεγάλες προετοιμασίες και δικλείδες ασφαλείας. Ενέχει, όμως, την περιπέτεια, τη φροντίδα και την προσφορά ως κύρια γνωρίσματά του. Πρόκειται, δηλαδή, για ένα ταξίδι συναισθηματικής ελευθερίας, που ενώ είναι επικίνδυνο, θα διαμορφώσει, ίσως, το είδος της σχέσης των δύο προσώπων.

Β2. (μονάδες 10)

Ο μαθητής/η μαθήτρια αναμένεται να αναφέρει δύο από τα παρακάτω σχήματα λόγου:

Εικόνα: «*Θα δέσουμε την άγκυρά μας στα φτερά των γλάρων»* (οπτικοποιεί την επιθυμία φυγής)

Προσωποποίηση: «*Και θα ορίσουμε τιμονιέρη μας το πιο τρελό δελφίνι»* (προσδίδει λυρικότητα, υπογραμμίζει το παράτολμο εγχείρημα)

Υπερβολή και Επανάληψη*: «Θα σου χαρίσω όλο το γαλάζιο του πελάγου*

Όλο το χρυσάφι του ήλιου.

Όλο το ροζ του δειλινού»(δηλώνεται εμφατικά το μέγεθος της αγάπης, η διάθεση για προσφορά προς το αγαπημένο πρόσωπο).

Μεταφορά: *«Να 'χεις χρώματα πολλά, να βάφεις τους πόθους και τις σκέψεις σου»* (αυξάνεται η συναισθηματική ένταση και τονίζεται το έντονο ενδιαφέρον του προσώπου που απευθύνει την πρόσκληση).

- *Αρνητικά αξιολογείται η αδυναμία σύνδεσης των γλωσσικών επιλογών με το περιεχόμενο του κειμένου.*

Β3. (μονάδες 25)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης**

Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης

Η φωνή που ακούγεται στο κείμενο προτείνει σε κάποιο αγαπημένο πρόσωπο ένα μακρινό θαλάσσιο ταξίδι, γιατί θέλει

- να του δείξει την αγάπη της (στ. 8-13),
- να ξεφύγουν μαζί από την καθημερινή ρουτίνα και τα προβλήματά της (στ. 17-18),
- να ζήσουν μία περιπέτεια, ένα όνειρο, ελεύθεροι χωρίς δικλείδες ασφαλείας (στ. 3-7),
- να απομακρυνθούν από όλους, με οδηγό την πιο παράτολμη φαντασία (στ. 7).

Ο μαθητής/η μαθήτρια καλείται να εκφράσει ελεύθερα την προσωπική του ανταπόκριση σε αυτό το θαλάσσιο ταξίδι. Μπορεί να γράψει ότι νιώθει:

- ενθουσιασμό
- επιθυμία συμμετοχής σ' ένα τέτοιο παράτολμο ταξίδι
- λαχτάρα για το όνειρο και την ελευθερία που είναι σύμφυτα με αυτό το ταξίδι
- διάθεση να ξεφύγει από τα δεσμά της καθημερινότητας, ώστε να ζήσει και ο ίδιος/η ίδια την περιπέτεια
- την ανάγκη να βιώσει αντίστοιχα συναισθήματα χαράς, προσφοράς, αγάπης για έναν άλλο άνθρωπο, ή αντίθετα:
- δισταγμό και φόβο για τους κινδύνους και το ρίσκο που κρύβει αυτό το ταξίδι
- ανασφάλεια για τη φυγή από την καθημερινότητα χωρίς σχέδιο, προετοιμασία και οργάνωση
- απαισιοδοξία για την ανταπόκριση του αγαπημένου προσώπου
- αμφιβολία για τη δυνατότητα πραγματοποίησης ενός τέτοιου ταξιδιού.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

<u>Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης</u>

- Κειμενικό είδος: ημερολόγιο (ημερομηνία, προσφώνηση: αγαπημένο μου ημερολόγιο ή οποιαδήποτε ανάλογη, αποφώνηση: δικός σου/δική σου ή οποιαδήποτε ανάλογη)
- Συντάκτης/συντάκτρια: μαθητής/μαθήτρια
- Αποδέκτης/αποδέκτρια: το ημερολόγιο, στην ουσία ο ίδιος ο μαθητής/η ίδια η μαθήτρια
- Ύφος: άμεσο και εξομολογητικό (α και β ενικό πρόσωπο)
- Γλώσσα: απλή, αναφορική ή/και ποιητική λειτουργία
- Σκοπός για τον οποίο γράφεται το κείμενο: να εκφράσει ο μαθητής/η μαθήτρια με δημιουργικό τρόπο τις σκέψεις και τα συναισθήματά του/της για ένα μακρινό θαλάσσιο ταξίδι, όπως το ονειρεύεται ο ίδιος/η ίδια, με βάση τη συγκίνηση που του προκάλεσε το λογοτεχνικό κείμενο.
- Ο μαθητής/η μαθήτρια μπορεί να

- αναφερθεί στην αδημονία της προετοιμασίας και στη χαρά της πραγματοποίησης ενός τέτοιου ταξιδιού,
- περιγράψει την αναχώρηση από το λιμάνι, τον διάπλου της ανοιχτής θάλασσας, την άφιξη στον προορισμό,
- κάνει λόγο για την περιπέτεια, τη δυνατότητα ρεμβασμού στο κατάστρωμα, την ανάγκη γνωριμίας νέων τόπων και ανθρώπων,
- υπογραμμίσει την επιθυμία φυγής από τους περιορισμούς ενός ασφυκτικού κοινωνικού περιβάλλοντος και καταφυγής στους ανοιχτούς θαλάσσιους ορίζοντες,
- μιλήσει για την ανεξαρτησία που προσφέρει η θάλασσα στον ταξιδιώτη.

- Η εκφώνηση επιτρέπει την καταγραφή των προσωπικών ιδεών των μαθητών, αρκεί να είναι ολοκληρωμένες ως προς τη διατύπωση και τα νοήματα.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Έφηβοι στην πρίζα

Το ακόλουθο διασκευασμένο άρθρο του Άθω Δημουλά δημοσιεύθηκε στο περιοδικό «Κ» της εφημερίδας «Καθημερινή» στις 28-01-2019 και αντλήθηκε από τον ιστότοπο www.kathimerini.gr/k/k-magazine/1006702/efivoi-stin-priza.

Η γενιά των σημερινών εφήβων είναι η πρώτη γενιά που δεν έχει μνήμες από έναν κόσμο χωρίς ίντερνετ, είναι τα παιδιά που έμαθαν από νωρίς πώς είναι να χτυπάει ένα κινητό τηλέφωνο στο σπίτι, που εξοικειώθηκαν από μικροί με τις οθόνες και σήμερα διαμορφώνουν την προσωπικότητά τους μέσα από τα προφίλ τους στα social media[1]. «Για εμένα και τα παιδιά της ηλικίας μου το κινητό μας είναι σαν προέκταση του χεριού μας», είπε στο «Κ» ο Γιώργος, μαθητής Γ΄ Λυκείου, ο οποίος απέκτησε το πρώτο του τηλέφωνο, όταν ήταν 12 ετών.

Την ίδια ακριβώς στιγμή που τα «έξυπνα» τηλέφωνα άρχισαν να εξαπλώνονται, ας πούμε στο τέλος της προηγούμενης και στην αρχή της τρέχουσας δεκαετίας, άρχισε να παρατηρείται και μια σημαντική αλλαγή στη συμπεριφορά των εφήβων. Μια αμερικανική έρευνα («Monitoring the Future»[2]) που βρίσκεται σε εξέλιξη εδώ και δεκαετίες, εξετάζοντας τις συνήθειες και τα χαρακτηριστικά αυτών των ηλικιών, παρουσίασε μια σειρά από πολύ εντυπωσιακά ευρήματα. Φαίνεται, λοιπόν, ότι οι σημερινοί έφηβοι βγαίνουν έξω πολύ λιγότερο, δεν επιδιώκουν τις κοινωνικές συναναστροφές, αλλά ούτε και την ανεξαρτησία τους από την πατρική οικογένεια, ενώ εμφανίζονται απρόθυμοι να εμπλακούν συναισθηματικά μεταξύ τους.

Η έρευνα έδειξε επίσης ότι μετά το 2007 (ημερομηνία κυκλοφορίας του πρώτου iPhone) οι έφηβοι σαν να άλλαξαν ξαφνικά γνώμη και άρχισαν να απαντούν όλο και συχνότερα καταφατικά στην ερώτηση αν νιώθουν μοναξιά. Προφανώς ένιωθαν. Κι ας αντάλλασσαν όλη τη μέρα μηνύματα. Γιατί τελικά βρίσκονταν μόνοι στο δωμάτιό τους. Η αίσθηση που προσφέρει η επαφή δεν αναπληρώνεται.

«Η μόνιμη ανάγκη να αποτυπώσουμε και να αναρτήσουμε κάθε στιγμή και κάθε εμπειρία μας αποζητώντας κάποιου είδους επιβεβαίωση και θαυμασμό από τους ακολούθους μας, η βασανιστική σύγκρισή μας με μοντέλα και μη κάθε φορά που ανοίγουμε το Instagram, αλλά και η έλλειψη ανάγκης για πραγματική επαφή αποτελούν μόνο την κορυφή του παγόβουνου για τις επιπτώσεις στην ψυχική μας υγεία», αναφέρει στο «Κ» η Άννα, 18 ετών, πρωτοετής φοιτήτρια Ψυχολογίας. Και καταλήγει: «Η τραγική ειρωνεία είναι ότι έχω απόλυτη συνείδηση της κατάστασης, αλλά εξακολουθώ να είμαι ένα με το κινητό μου!». Ο Γιώργος αναφέρει κάτι αντίστοιχο: «Αν έχω πέντε λεπτά ελεύθερα, θα μπω να χαζέψω στο

1 Social media : μέσα κοινωνικής δικτύωσης

2 Monitoring the Future : Κοιτάζοντας το μέλλον

Instagram και πριν το καταλάβω θα έχει περάσει μία ώρα. Ξέρω ότι χάνω τον χρόνο μου και ότι αυτό που κάνω δεν είναι ενδιαφέρον, αλλά συνεχίζω να το κάνω, γιατί είναι εθιστικό».

Είναι εθιστικό, πράγματι. Σύμφωνα με μια πρόσφατη βρετανική έρευνα («A decade of Digital Dependency[3]»), άτομα ηλικίας από 15 έως 24 ετών περνούν κατά μέσο όρο τέσσερις ώρες τη μέρα στο κινητό τους. Με άλλα λόγια, κοιτάζουν το τηλέφωνό τους κάθε οκτώ λεπτά.

Για τους σημερινούς εφήβους το κινητό σπάνια κλείνει. Ή και ποτέ. Οι περισσότεροι κοιμούνται δίπλα του. Η μέρα τους τελειώνει με μια ματιά στην οθόνη και αρχίζει με τον ίδιο τρόπο. Αλλά δεν είναι μόνο το βράδυ. Ακόμα και όταν οι έφηβοι βρίσκονται μεταξύ τους, τα τηλέφωνά τους δεν κρύβονται στις τσέπες ή στις τσάντες τους. Στο τραπέζι της καφετέριας τα smartphones είναι ακουμπισμένα δίπλα στο ποτήρι του καθενός και πολλές φορές μάλιστα χρησιμοποιούνται, γιατί υπάρχει σε εξέλιξη μια παράλληλη συζήτηση σε κάποια εφαρμογή ανταλλαγής μηνυμάτων ή γιατί κάποιος έκανε μια ανάρτηση που απαιτεί σχολιασμό ή και απλή παρατήρηση. Μια μόνιμη πηγή διάσπασης της προσοχής.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Α1. Να παρουσιάσεις τις χρήσεις του κινητού τηλεφώνου, όπως τις επισημαίνουν οι νεαροί χρήστες που έδωσαν συνέντευξη στο περιοδικό «Κ» και παρουσιάζονται στις 3 τελευταίες παραγράφους του κειμένου. (50-60 λέξεις)

Μονάδες 15

Α2. Να ερμηνεύσεις τη χρήση των σημείων στίξης στις παρακάτω περιπτώσεις:

- των εισαγωγικών (1η παράγραφος) *«Για εμένα και τα παιδιά της ηλικίας μου το κινητό μας είναι σαν προέκταση του χεριού μας»*
- των εισαγωγικών (2η παράγραφος) *«Monitoring the Future»*
- της παρένθεσης (3η παράγραφος) *το 2007 (ημερομηνία κυκλοφορίας του πρώτου iPhone)*
- των εισαγωγικών (4η παράγραφος) *αναφέρει στο «Κ» η Άννα*
- του θαυμαστικού (4η παράγραφος) *Η τραγική ειρωνεία είναι ότι έχω απόλυτη συνείδηση της κατάστασης, αλλά εξακολουθώ να είμαι ένα με το κινητό μου!*

Μονάδες 10

Α3. Το άρθρο του κ. Δημουλά παρουσιάζει αρκετούς κινδύνους που συνδέονται με τη χρήση των κινητών τηλεφώνων από τους εφήβους. Σε ένα άρθρο (200-250 λέξεων) για το ιστολόγιο της τάξης σου να καταγράψεις τους προβληματισμούς και τις ανησυχίες που σού προκάλεσε η ανάγνωση του κειμένου αναφορικά με τη σχέση τη δική σου και των συνομηλίκων σου με τα κινητά τηλέφωνα.

3 A decade of Digital Dependency: μια δεκαετία ψηφιακής εξάρτησης

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΚΩΣΤΑΣ ΛΟΓΑΡΑΣ (1950-)

ΤΑ ΠΟΥΛΙΑ ΜΕ ΤΟ ΜΑΥΡΟ ΚΟΛΑΡΟ

Το κείμενο που ακολουθεί είναι απόσπασμα από το μυθιστόρημα του Κώστα Λογαρά «Τα πουλιά με το μαύρο κολάρο» εκδ. Καστανιώτη 2017. Ο Μαρίνος μόλις έχει αποφυλακιστεί μετά από 30 χρόνια κάθειρξης και παλεύει να προσαρμοστεί στη νέα πραγματικότητα. Η δράση τοποθετείται το 2011.

Σ' αυτή την περιοχή του λιμανιού, κέντρο απόκεντρο, ζει μόνος του. Δίχως επαφές ή φίλους. Ό,τι μαθαίνει για τον κόσμο φτάνει στ' αφτιά του μέσα απ' το γυαλί, ή απ' όσα μπορεί να δει και να καταλάβει ο ίδιος. Μένει μονάχος του σχεδόν. Ένα σκυλί, Ραμόν τον λέει, είναι μαζί του νύχτα μέρα. Διασταύρωση λαμπραντόρ με τσοπανόσκυλο. Βλέμμα ζωηρό και ήρεμο, σώμα ρωμαλέο και στο στέρνο σχηματίζονται δυο μυώνες δυνατοί σαν γυμνασμένου αθλητή. Έξυπνο ζώο. [...]

Του μιλάει ο Μαρίνος, του λέει λόγια που δεν έχει πει ποτέ σε άνθρωπο, εκείνο έρχεται κοντά του, τρίβεται πάνω του και παραδίνεται στα χάδια του. Τον παρακολουθεί με το βλέμμα, αθόρυβα. Όταν μετακινείται, όταν διαβάζει χαμένος στα βιβλία του, όταν στήνεται μπροστά στην τηλεόραση. Πολλές φορές ξαπλώνει δίπλα του και κλείνει τα μάτια του νωχελικά. Ο Ραμόν είναι η παρέα του εδώ και πολύ καιρό.

Πρέπει να ξαναφτιάξω τη ζωή μου, συλλογίζεται ο Μαρίνος, καθώς κοιτάζει έξω από το παράθυρο, κάτι να κάνω. Να βρω κάποια δουλειά, οτιδήποτε. *Φτάνει να μη ζητήσουν τίποτα χαρτιά, μη σκαλίσουνε το παρελθόν*... Παίρνει τη ματιά του απ' το γκρίζο απομεινάρι, αναζητώντας μια διέξοδο στα ανοίγματα της θάλασσας. Αν έψαχνα κάποιον απ' τους παλιούς γνωστούς; αναρωτιέται, χωρίς να ενθουσιάζεται και πολύ με την ιδέα. Το μυαλό του πηγαίνει μονάχα στον Λεωνίδα. Δεν είχε κρατήσει με κανέναν επαφές. Τους είχε σβήσει όλους απ' τα κατάστιχα.

Τινάζεται ο Μαρίνος νευρικά κι ο Ραμόν τεντώνοντας τα αφτιά του τον παρακολουθεί δίχως να σαλεύει, ακίνητος. Ανοίγει το παράθυρο, έξω η λεπτή ομίχλη θολώνει τα νερά, ένα σεντόνι διάφανο σκεπάζει τη θάλασσα.

Για λίγο, μόνο για λίγο, μπαίνει στη σκέψη του από κάποια χαραμάδα μια γυναικεία φιγούρα. Που τη θυμήθηκε; Δεν ξέρει καν που βρίσκεται, λες κι άνοιξε ένα κενό και την κατάπιε.

Β1. Ποια είναι η συναισθηματική κατάσταση του ήρωα της ιστορίας και πώς αυτή δικαιολογείται; Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου με στοιχεία του κειμένου.

Μονάδες 15

Β2. α) Να αντιστοιχίσεις τα στοιχεία της Α' στήλης με αυτά της Β' στήλης:

ΣΤΗΛΗ Α΄	**ΣΤΗΛΗ Β΄**
1. ...δυο μυώνες δυνατοί σαν γυμνασμένου αθλητή.	α) μεταφορά
2. Όταν μετακινείται, όταν διαβάζει χαμένος στα βιβλία του, όταν στήνεται μπροστά στην τηλεόραση.	β) προσωποποίηση
3. Ένα σεντόνι διάφανο σκεπάζει τη θάλασσα.	γ) παρομοίωση
4. Το μυαλό του πηγαίνει μονάχα στον Λεωνίδα.	δ) επανάληψη
5. ζει μόνος του.... Μένει μονάχος....	ε) ασύνδετο σχήμα

Μονάδες 5

β) Από τα παραπάνω εκφραστικά μέσα να ερμηνεύσεις τη λειτουργία της επανάληψης στο κείμενο.

Μονάδες 5

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο θέματα</u> που σου δίνονται. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Το βασικό πρόβλημα που αντιμετωπίζει ο ήρωας στο παραπάνω απόσπασμα είναι η μοναξιά. Πώς επιλέγει ο ήρωας να ξεπεράσει αυτό το πρόβλημα και πώς αντιμετωπίζεις εσύ τη μοναξιά στη σύγχρονη εποχή της τεχνολογικής προόδου;

ή

2. Να υποθέσεις ότι ο ήρωας έχει στα χέρια του ένα κινητό. Να δώσεις μια άλλη εκδοχή της ιστορίας, προσπαθώντας να μην αλλάξεις τις συνθήκες και την ψυχοσύνθεση του ήρωα. Η ιστορία σου θα ξεκινά ως εξής: «Ο Μαρίνος πήρε γρήγορα το κινητό και με τρεμάμενο χέρι πάτησε ...».

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Α1. Βασικά σημεία του κειμένου στα οποία θα στηριχτεί η απάντηση για τη χρήση του κινητού από τους νέους:

- αναρτήσεις στο διαδίκτυο με στόχο τα θετικά σχόλια των ακολούθων (4η παράγραφος).
- σύγκριση με προβαλλόμενα πρότυπα στα κοινωνικά δίκτυα (4η παράγραφος).
- πλοήγηση στο διαδίκτυο (4η παράγραφος).
- συμμετοχή σε συζητήσεις- σχολιασμός (5η παράγραφος).

Α2.

1. αυτούσια μεταφορά λόγων τρίτου.
2. τίτλος έρευνας στα αγγλικά.
3. πρόσθετη – συμπληρωματική πληροφορία που διασαφηνίζει τι έγινε το 2007.
4. τίτλος περιοδικού.
5. ειρωνεία, έκπληξη.

Α3.

Στοιχεία που υπηρετούν το επικοινωνιακό πλαίσιο του άρθρου σε ιστολόγιο της τάξης

- τίτλος – αφόρμηση από το άρθρο του κ. Δημουλά για τους κινδύνους από τη χρήση του κινητού
- χρήση α΄ ρηματικού προσώπου (ενικού και πληθυντικού)

Περιεχόμενο:

Οι κίνδυνοι που επισημαίνονται στο άρθρο και μπορούν να αξιοποιηθούν από τους μαθητές ως αφορμή προβληματισμού είναι :

- η απομόνωση, η απουσία κοινωνικοποίησης, η μοναξιά
- η απεγνωσμένη ανάγκη για επιβεβαίωση στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης
- τα “επικίνδυνα” πρότυπα που προωθούνται στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης
- η εξάρτηση από τα κινητά

- η ανούσια πλοήγηση στο διαδίκτυο
- η διάσπαση της προσοχής

Παράλληλα, θα μπορούσαν να αναφερθούν :

- φαινόμενα ηλεκτρονικού εκφοβισμού με τη λήψη φωτογραφιών και την προώθησή τους στα κοινωνικά δίκτυα
- φαινόμενα παραπλάνησης και εξαπάτησης μέσα από συνομιλίες με αγνώστους
- η παραμέληση βασικών υποχρεώσεων

Λογοτεχνικό κείμενο

Β1. *Ο ήρωας βρίσκεται σε άσχημη συναισθηματική κατάσταση. Τα βασικά συναισθήματα :*

- μοναξιά *(ζει μόνος του.... Μένει μονάχος....)*
- απόγνωση (*Δεν είχε κρατήσει με κανέναν επαφές. Τους είχε σβήσει όλους απ' τα κατάστιχα. Τινάζεται ο Μαρίνος νευρικά*)
- θλίψη, μελαγχολία *(αναζητώντας μια διέξοδο στα ανοίγματα της θάλασσας)*

Β2.α) 1 γ

2 ε

3 β

4 α

5 δ

β) η <u>επανάληψη</u> τονίζει με έμφαση τη μοναξιά του ήρωα

Β3.

1) Ο ήρωας αντιμετωπίζει τη μοναξιά με μόνη συντροφιά τον σκύλο του, που μετριάζει το πρόβλημά του, υποκαθιστά την ανθρώπινη επαφή και τρυφερότητα.

Ο μαθητής μπορεί να αναφερθεί στη μοναξιά που βιώνουν οι σύγχρονοι νέοι και την αντιμετωπίζουν με την πλοήγηση στο διαδίκτυο, την επικοινωνία στα κοινωνικά δίκτυα ή την τηλεθέαση αλλά ακόμη και την ανάγνωση βιβλίων, μια βόλτα στη φύση, την ενασχόληση με την τέχνη...

2) «Ο Μαρίνος πήρε γρήγορα το κινητό και με τρεμάμενο χέρι πάτησε ...»

Ο μαθητής καλείται να διηγηθεί σε γ΄ ρηματικό πρόσωπο τη συνέχεια της ιστορίας προσέχοντας να μην απομακρυνθεί από το κλίμα που δημιουργήθηκε στο απόσπασμα (μοναξιά, θλίψη..) και λαμβάνοντας υπόψη ότι ο ήρωας έχει στα χέρια του ένα κινητό που του προσφέρει πλήθος επιλογών, όπως :

- Να αναζητήσει στο διαδίκτυο παλιούς φίλους.
- Να πλοηγηθεί απλά για να καλύψει τη μοναξιά του.

- Να πάρει τηλέφωνο συγγενικά του πρόσωπα.
- Να αναζητήσει αγγελίες για δουλειά.
- Να ανοίξει καινούριο προφίλ στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης κλπ.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Α΄ ΤΑΞΗ ΕΠΑΛ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Προτερήματα και ελαττώματα

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί απόσπασμα από το βιβλίο του Γιώργου Πιντέρη «Συντροφικότητα και Αυτονομία στις Σχέσεις του Ζευγαριού» (1989, εκδ. Θυμάρι) – με ελάχιστες αλλαγές.

Σε σχέση με τις προδιαγραφές που θέτουμε για τους συντρόφους μας, ας ρίξουμε μια ματιά στο θέμα των προτερημάτων και των ελαττωμάτων ενός ανθρώπου.

Πιστεύω ότι ένας άνθρωπος έχει ορισμένα χαρακτηριστικά. Τα χαρακτηριστικά του αυτά θα μπορούσαν να θεωρηθούν και σαν προτερήματα και σαν ελαττώματα, ανάλογα με την περίσταση και τον άνθρωπο που τα κρίνει. Φέρνω ένα παράδειγμα από τον εαυτό μου: Οι περισσότεροι φίλοι μου με θεωρούν άνθρωπο με «ζωντάνια». Πραγματικά, μερικές φορές απορώ κι εγώ ο ίδιος με την ενεργητικότητά μου. Γενικά στις συντροφιές είμαι από τους πρωταγωνιστές στην πλάκα, το γλέντι, το κέφι και έχω μία σχετική ευκολία να ξεσηκώνω και τους άλλους. Ας υποθέσουμε, λοιπόν, τώρα ότι εσύ θέλεις έναν σύντροφο που να έχει αυτό το χαρακτηριστικό. Για σένα η «ζωντάνια» αυτή θα είναι προτέρημα. Αν όμως είσαι ένας άνθρωπος που δεν του αρέσει η πολλή φασαρία, θα θεωρήσεις αυτό μου το χαρακτηριστικό σαν ελάττωμα. Στην περίπτωση αυτή δεν θα διαλέξεις τη λέξη «ζωντανός» ή «ενεργητικός» για να με περιγράψεις, αλλά θα βρεις κάποια άλλη που ν΄ ακούγεται σαν ελάττωμα, όπως για παράδειγμα «νευρόσπαστο», «φωνακλάς» ή κάποιο άλλο κοσμητικό επίθετο, από εκείνα που κατά καιρούς ακούω.

Ένα χαρακτηριστικό μας δεν είναι μόνο προτέρημα ή ελάττωμα ανάλογα με τον άνθρωπο που το κρίνει, αλλά και ανάλογα με τη διάθεση αυτού του ανθρώπου. Έτσι, ακόμη και όταν σου αρέσει ένας άνθρωπος ζωντανός, πάλι θα χρησιμοποιήσεις άλλη λέξη για το ίδιο χαρακτηριστικό, κάποια φορά που δεν θα έχεις πολλή διάθεση για φασαρία και θα θέλεις να ηρεμήσεις. Κάτι τέτοιες στιγμές, πίστεψέ με, δεν θα ήμουν ο άνθρωπος που θα ’θελες να έχεις κοντά σου.

Κάθε χαρακτηριστικό μας έχει δύο όψεις: η μία είναι τα προτερήματα αυτού του χαρακτηριστικού και η άλλη τα ελαττώματά του. Πρόσεξε που σκόπιμα μιλάω για προτερήματα και ελαττώματα του χαρακτηριστικού και όχι του ανθρώπου. Για μένα κάθε χαρακτηριστικό περιέχει και καλά και κακά. Άλλωστε, υπάρχει και το γνωστό ρητό: «Οὐδέν κακόν ἀμιγές καλοῦ[1]». Φυσικά ισχύει και το αντίστροφο. Σκέψου και αυτό: αυτό που συνήθως σε τραβάει σ΄ έναν άνθρωπο δεν αποκλείεται να γίνει αργότερα και ο μεγάλος μπελάς σου.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Α1. Πώς αντιλαμβανόμαστε τα προτερήματα και τα ελαττώματα του ανθρώπου που θέλουμε να γίνει σύντροφός μας; Να συνοψίσεις σε 50 – 60 λέξεις τι αναφέρει ο συγγραφέας για το ζήτημα αυτό.

(Μονάδες 15)

Α2.Να βρεις δύο από τα τέσσερα ρηματικά πρόσωπα που χρησιμοποιούνται στην 3η παράγραφο του κειμένου (μονάδες 4) και να εξηγήσεις τη λειτουργία τους. (μονάδες 6).

(Μονάδες 10)

Α3. Σε συζήτηση που έγινε στην τάξη σου, με θέμα τη φιλία, ακούστηκαν πολλές και διαφορετικές απόψεις για τα κριτήρια επιλογής φίλων από τους νέους σήμερα. Εσύ αποφασίζεις να εκφωνήσεις μία ομιλία (200-250 λέξεις), στην οποία θα παρουσιάσεις ποια χαρακτηριστικά πρέπει να έχει κάποιος / κάποια για να γίνει φίλος / φίλη σου.

(Μονάδες 25)

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΚΩΣΤΑΣ ΟΥΡΑΝΗΣ (1890-1953)

Ταξίδι στα Κύθηρα

Το παρακάτω ποίημα ανήκει στη συλλογή «Νοσταλγίες» και παρατίθεται στον τόμο «Ποιήματα» (2009[2], Βιβλιοπωλείον της Εστίας).

Τ΄ ωραίο καράβι, έτοιμο στο χαρωπό λιμάνι, 1

1 Δεν υπάρχει κακό που να μην κρύβει κάτι καλό

γιορταστικά με γιασεμιά και ρόδα στολισμένο,
με τις παντιέρες[2] του αλαφριές στην ανοιξιάτική αύρα
και τ' Όνειρό μας στο χρυσό πηδάλιο καθισμένο,
μας πήρε για τα Κύθηρα , τα θρυλικά, όπου μέσα
σε δέντρα και σε λούλουδα και γάργαρα νερά
υψώνεται ο μαρμάρινος ναός για τη λατρεία
της Αφροδίτης – του έρωτα θριαμβική θεά.
Μα το ταξίδι ήταν μακρύ κ΄ η χειμωνιά μας βρήκε ! …
Οι φανταχτές[3] κι ανάλαφρες παντιέρες μουσκευτήκαν,
Τα χρώματα ξεβάψανε και τ΄ άνθη εμαραθήκαν
και, κάτου από τους άξενους[4] τους ουρανούς, το πλοίο
απόμεινε ακυβέρνητο στο κύμα τ' αφρισμένο

με το φτωχό μας Όνειρο στην πρύμνη πεθαμένο.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Β1. Ποιο είναι, κατά τη γνώμη σου, «το Όνειρό μας» (μονάδες 10) και γιατί οι ταξιδιώτες του ποιήματος επέλεξαν για προορισμό τα Κύθηρα (μονάδες 5); Να αιτιολογήσεις την απάντησή σου με στοιχεία από τους στίχους 4 και 7-8.

(Μονάδες 15)

Β2. Να γράψεις τρεις φράσεις που περιγράφουν την αρχή και τρεις που περιγράφουν το τέλος του ταξιδιού (μονάδες 6). Ποια σχέση αναπτύσσεται μεταξύ τους (μονάδες 4);

(Μονάδες 10)

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις την απάντησή σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

2Σημαίες
3 Φανταχτερές, πολύχρωμες
4 Αφιλόξενους

1. Ποια είναι η ιστορία του ποιήματος; Να την αναδιηγηθείς με δικά σου λόγια εστιάζοντας στο σύμβολο του καραβιού που ξεκινά για τα Κύθηρα, αλλά δεν φτάνει ποτέ.

ή

2. Γράψε ένα πεζό κείμενο, στο οποίο να αφηγείσαι την ιστορία μιας σχέσης ανάμεσα σε δύο ανθρώπους, όπως αυτή που περιγράφεται στο ποίημα.

(Μονάδες 25)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Α΄ ΤΑΞΗ ΕΠΑΛ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΒΙΩΜΑΤΑ,ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή)

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Α1. (Μονάδες 15)

Η απάντηση αντλείται από τη 2η και την 3η παράγραφο του μη λογοτεχνικού κειμένου.

Κρίνουμε τα χαρακτηριστικά ενός ανθρώπου είτε ως προτερήματα είτε ως ελαττώματα ανάλογα με:

- την περίσταση
- τον άνθρωπο που τα κρίνει
- την διάθεση του ανθρώπου που τα κρίνει.

Η άποψη του συγγραφέα τεκμηριώνεται με παραδείγματα.

Α2. (Μονάδες 10)

Τα ρηματικά πρόσωπα στην 3η παράγραφο του κειμένου:

- α΄ πληθυντικό (*ένα χαρακτηριστικό **μας***)
- γ΄ ενικό (*είναι, κρίνει*),
- β΄ ενικό (*σου αρέσει, θα χρησιμοποιήσεις, δεν θα έχεις, θα θέλεις να ηρεμήσεις, θα ΄θελες)*
- α΄ ενικό *(πίστεψέ **με**, δεν θα ήμουν)*

Η λειτουργία τους:

- Με το α΄ πληθυντικό ο συγγραφέας εκφράζεται ως μέλος της ευρύτερης ομάδας των ανθρώπων / του κοινού, στο οποίο απευθύνεται. Τονίζει ότι αυτό που αναφέρει είναι χαρακτηριστικό όλων, όχι αποκλειστικά δικό του.
- Με το γ΄ ενικό παρουσιάζει τη θέση του αντικειμενικά, ως γενική κρίση και αλήθεια. Υπογραμμίζει δηλαδή τη γενική και άνευ προϋποθέσεων ισχύ της άποψης

ότι το κάθε χαρακτηριστικό του ανθρώπου αξιολογείται διαφορετικά, ανάλογα με τη διάθεση του κρίνοντος.

- Με το β΄ ενικό απευθύνεται άμεσα στον αναγνώστη και τον προσεγγίζει, προσδίδοντας ζωντάνια στο ύφος. Ειδικότερα, ισχυροποιεί το παράδειγμα που χρησιμοποιεί για τη «ζωντάνια», ως ανθρώπινο χαρακτηριστικό.
- Με το α΄ ενικό το κείμενο αποκτά βιωματικό χαρακτήρα και εξομολογητικό τόνο. Κερδίζει σε ζωντάνια και αμεσότητα. Παράλληλα, ο συγγραφέας και πάλι εστιάζει στο παράδειγμα που χρησιμοποίησε, κάνοντας άμεση αναφορά στον εαυτό του.

Σημείωση: Στις ενδεικτικές απαντήσεις περιλαμβάνονται, για λόγους πληρότητας, και τα 4 ρηματικά πρόσωπα της παραγράφου. Οι μαθητές / οι μαθήτριες αρκεί να αναφερθούν μόνο στα δύο (όποια εντοπίσουν) και να τα αιτιολογήσουν.

Α3. (Μονάδες 25)

Αναμένεται ομιλία ανεπίσημου χαρακτήρα (στην τάξη). Στοιχεία που υπηρετούν το επικοινωνιακό αυτό πλαίσιο:

- προσφώνηση / αποφώνηση
- χρήση α΄ προσώπου (ενικού και πληθυντικού)
- στοιχεία προφορικότητας
- ρητορικές ερωτήσεις
- φράσεις επανασύνδεσης με το κοινό

Περιεχόμενο: Θετικά αξιολογείται η ικανότητα του μαθητή / της μαθήτριας να εκφράζει με σαφήνεια και ακρίβεια την προσωπική θέση για τα χαρακτηριστικά του ιδανικού φίλου / της ιδανικής φίλης.

Ενδεικτικά, ο μαθητής θα μπορούσε να αναφέρει τεκμηριωμένα κάποιες αρετές όπως:

- η ειλικρίνεια, η τιμιότητα, η εχεμύθεια, η αίσθηση εμπιστοσύνης ·
- το χιούμορ, η θετική και αισιόδοξη στάση απέναντι στα προβλήματα ·
- η καλοσύνη, η ευγένεια και η γλυκύτητα, η υπομονή ·
- η αυτοπεποίθηση και η αίσθηση ασφάλειας ·

- η ευφυία, το ταλέντο σε τέχνες ή στον αθλητισμό ·
- η αποδοχή από τον περίγυρο ·
- η κατ' αρχήν συμφωνία ή η γόνιμη διαφωνία σε ιδέες, στον τρόπο συμπεριφοράς, στο ντύσιμο κ.λπ. ·
- η πειθαρχία, η επιμονή, η πίστη σε αξίες και ιδανικά, η διάθεση για αλλαγή και το όραμα ·
- τα κοινά ενδιαφέροντα και άλλα.

Β1. (Μονάδες 15)

Ο μαθητής / η μαθήτρια μπορεί να δώσει την προσωπική του ερμηνεία στο «Όνειρο» και να θεωρηθεί σωστή, αρκεί να είναι τεκμηριωμένη με βάση στοιχεία του ποιήματος. Θα μπορούσε αν κάνει λόγο για:

- την πραγμάτωση της αγάπης, του έρωτα τους, το όνειρό τους να γίνουν ζευγάρι ·
- τη διατήρηση της σχέσης τους, παρά τα όσα προβλήματα προκύψουν ·
- την δέσμευση ότι η αγάπη τους θα είναι παντοτινή .

Για την τεκμηρίωση θα μπορούσε να χρησιμοποιήσει ολόκληρο τον στ. 4 («και τ' Όνειρό μας στο χρυσό πηδάλιο καθισμένο»), εστιάζοντας στην κυρίαρχη θέση του προσωποποιημένου Ονείρου, που «κυβερνά» το ταξίδι.

Στα Κύθηρα βρίσκεται ο ναός της θεάς του Έρωτα, Αφροδίτης. Άρα, ο προορισμός αποκτά συμβολικό περιεχόμενο.

Β2. **(Μονάδες 10)**

Ο μαθητής μπορεί να αναφερθεί σε φράσεις των τεσσάρων πρώτων και των τεσσάρων τελευταίων στίχων και να δηλώσει τη σχέση της αντίθεσης που αναπτύσσεται μεταξύ τους.

Ενδεικτικά:

- ωραίο καράβι ≠ το πλοίο απόμεινε ακυβέρνητο
- με γιασεμιά και ρόδα στολισμένο ≠ τ' άνθη εμαραθήκαν
- παντιέρες αλαφριές στην ανοιξιάτικη αύρα ≠ οι φανταχτές κι ανάλαφρες παντιέρες μουσκευτήκαν
- τ' Όνειρό μας στο χρυσό πηδάλιο καθισμένο ≠ με το με το φτωχό μας Όνειρο στην πρύμνη πεθαμένο

Β3. **(Μονάδες 25)**

1. Ο μαθητής / η μαθήτρια αναμένεται να αναδιηγηθεί με δικά του / της λόγια την ιστορία που παρουσιάζει το ποίημα, με βάση τα στοιχεία του κειμένου, και να καταγράψει τις εντυπώσεις του.

Το πρώτο σκέλος της ερώτησης είναι ερμηνευτικό, το δεύτερο ελέγχει περισσότερο την αναγνωστική ανταπόκριση. Θετικά αξιολογείται η αναδιήγηση που θα αναδεικνύει τον ρομαντισμό και την αισιοδοξία της αρχής του ταξιδιού, σε αντίθεση με το πικρό και απογοητευτικό τέλος, καθώς και η ερμηνεία των όρων του ταξιδιού – που οι μαθητές / οι μαθήτριες έχουν ήδη καταγράψει στην άσκηση Β2 – ως συμβόλων.

2. Ο μαθητής / η μαθήτρια μπορεί να βασιστεί στην προσωπική του / της εμπειρία, να αναφερθεί σε ιστορίες ερωτικών σχέσεων που έχει ακούσει από άλλους, σε φανταστικές ιστορίες και άλλα. Το αναμενόμενο κείμενο είναι ένα μικρό πεζογράφημα, με ευδιάκριτη αρχή, μέση και τέλος.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΠΕΡΑ ΑΠΟ ΤΑ ΣΥΝΟΡΑ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Διαπολιτισμική εκπαίδευση: μια εισαγωγή

Το (διασκευασμένο) κείμενο είναι άρθρο της Αναστασίας Κεσίδου, δημοσιευμένο στον Οδηγό επιμόρφωσης του ΥΠ.Ε.Π.Θ. *«Ένταξη παιδιών παλιννοστούντων και αλλοδαπών στο σχολείο (γυμνάσιο)», Δ. Κ. Μαυροσκούφης (Επιμ.), Θεσσαλονίκη, 2008.*

Από το τέλος της δεκαετίας του 1980 και τις αρχές της δεκαετίας του 1990 αρχίζει να γίνεται σταδιακά όλο και περισσότερο συνείδηση ότι η ελληνική κοινωνία έχει έναν έντονο πολυπολιτισμικό[1] χαρακτήρα. Σε αυτό συμβάλλει η μαζική μετακίνηση κατά το συγκεκριμένο διάστημα στην Ελλάδα παλιννοστούντων (Ελληνοποντίων από τις χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης και Βορειοηπειρωτών από την Αλβανία) και αλλοδαπών (κυρίως οικονομικών και πολιτικών μεταναστών από τα Βαλκάνια, χώρες της ανατολικής Ευρώπης και της πρώην Σοβιετικής Ένωσης, τη Μέση και Άπω Ανατολή και την Αφρική). […] Βέβαια, σε όλες τις δυτικές κοινωνίες διαπιστώνουμε πληθυσμιακές μετακινήσεις που προκύπτουν από τη μετανάστευση ή την παρουσία των παραδοσιακών μειονοτήτων μέσα στα όρια των εθνών-κρατών.

[…] Είναι σημαντικό να ληφθεί, πάντως, υπόψη το γεγονός ότι η ετερότητα αφορά και τις σχετικά ομοιογενείς κοινωνίες και ομάδες: αρκεί να αναλογιστούμε, ότι ο καθένας από εμάς αποτελεί μια διαφορετική προσωπικότητα, άρα είναι «διαφορετικός». Τα παραπάνω καθιστούν σαφές ότι ο μέχρι σήμερα μονοπολιτισμικός[2] προσανατολισμός της εκπαίδευσης […] αποτελεί πλέον ένα αναχρονιστικό στοιχείο μέσα στο διαφοροποιημένο πλαίσιο που διαμορφώνεται. Υπάρχει πράγματι μια αντίφαση ανάμεσα στην επικρατούσα μονοπολιτισμική και εθνικά προσανατολισμένη εκπαίδευση και αγωγή και την πολυπολιτισμική και πολυγλωσσική πραγματικότητα, στην οποία ζει και θα ζήσει στο μέλλον η νέα γενιά. Η μονοπολιτισμική εκπαίδευση αναδεικνύεται όχι μόνο ως αναχρονιστικός, αλλά και δυσλειτουργικός[3] παράγοντας. Αυτό συμβαίνει, καθώς η εκπαίδευση και το σχολείο σήμερα δεν παρακολουθούν τις κοινωνικές αλλαγές και δεν προσαρμόζονται στις νέες, κοινωνικές συνθήκες. Υπάρχει, συνεπώς, μια αναντιστοιχία

[1] Πολυπολιτισμικός: η συνύπαρξη διαφορετικών πολιτισμών στον ίδιο γεωγραφικό χώρο.

[2] Μονοπολιτισμικός: η ύπαρξη ενός μόνο πολιτισμού σε έναν γεωγραφικό χώρο.

[3] Δυσλειτουργικός: αυτός που δεν λειτουργεί σωστά και αποτελεσματικά.

μεταξύ κοινωνικών απαιτήσεων και εκπαίδευσης, πράγμα που σημαίνει ότι η τελευταία δεν προετοιμάζει επιτυχώς τους μαθητές να ανταποκριθούν στις διαφορετικές συνθήκες και απαιτήσεις που θέτει η πολυπολιτισμική κοινωνία. […] Καθώς, όμως, η συνύπαρξη πολλών πολιτισμών αποτελεί μια κατάσταση που όχι μόνο θα διατηρηθεί, αλλά και θα ενισχυθεί μελλοντικά, προκύπτει ότι θα πρέπει να υπάρξουν αντίστοιχες αλλαγές τόσο στον ιδεολογικό προσανατολισμό, όσο και στους θεσμούς της δεδομένης κοινωνίας.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Α1. Για ποιον λόγο, κατά τη συγγραφέα του κειμένου, η ελληνική κοινωνία κατά τις δεκαετίες του 1980 και 1990 είχε «έναν έντονο πολυπολιτισμικό χαρακτήρα» και γιατί η μονοπολιτισμική εκπαίδευση υπήρξε «δυσλειτουργικός παράγοντας»; (περίπου 50 λέξεις)

Μονάδες 15

Α2. «Η μονοπολιτισμική εκπαίδευση αναδεικνύεται όχι μόνο ως αναχρονιστικός, αλλά και δυσλειτουργικός παράγοντας. Αυτό συμβαίνει, καθώς η εκπαίδευση και το σχολείο σήμερα δεν παρακολουθούν τις κοινωνικές αλλαγές και δεν προσαρμόζονται στις νέες, κοινωνικές συνθήκες». Να καταγράψετε τη μέθοδο με την οποία οργανώνεται ο λόγος στο απόσπασμα της 2ης παραγράφου του κειμένου. (5 μονάδες) Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας. (5 μονάδες)

Μονάδες 10

Α3. Στο κείμενο διατυπώνεται ένα πρόβλημα της εκπαίδευσης, ότι δηλαδή «δεν προετοιμάζει επιτυχώς τους μαθητές να ανταποκριθούν στις διαφορετικές συνθήκες και απαιτήσεις που θέτει η πολυπολιτισμική κοινωνία». Σε ομιλία (200-250 λέξεις) που θα εκφωνήσεις στο σχολείο σου στο πλαίσιο Ημερίδας με θέμα «Νέες πολιτισμικές συνθήκες», εκθέτεις τεκμηριωμένα τη συμφωνία ή τη διαφωνία σου με την παραπάνω θέση. Μπορείς να αναφέρεις παραδείγματα από την εμπειρία σου στη σχολική ζωή και να αξιοποιήσεις πληροφορίες από το κείμενο.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΕΥΓΕΝΙΑ ΦΑΚΙΝΟΥ (1945-)

[Για μια καινούρια ζωή]

Η Ευγενία Φακίνου έχει ασχοληθεί με το κουκλοθέατρο, το λεύκωμα και το διήγημα. Ωστόσο, το μεγαλύτερο μέρος του έργου της απαρτίζεται από μυθιστορήματα. Το απόσπασμα προέρχεται από το πρώτο της μυθιστόρημα «Αστραδενή» (Αθήνα, Κέδρος, 1982).

[…] Στο τραπέζι ο πατέρας μού είπε ότι αύριο ξεκινάει δουλειά. Σ' ένα μηχανουργείο στον Πειραιά. Τα λεφτά δεν είναι καλά. Το ξέρει. Τον πληρώνουν, λέει, κάτω απ' το βασικό. Αλλά τι να κάνει… Δε γίνεται αλλιώς. Δεν μπορεί να περιμένει άλλο για μια καλύτερη δουλειά.

Αν όμως κάνουμε οικονομίες, και μ' αυτά τα λεφτά που θα παίρνει, μπορεί σε έξι μήνες…σ' ένα χρόνο, το πολύ, να μαζέψουμε εκατό χιλιάδες[4]!... τόσα του χρειάζονται για να πάρει ένα μεταχειρισμένο τόρνο[5] μικρό. Μετά θα γυρίσουμε στη Σύμη. Θ' ανοίξει ένα μηχανουργείο. Θα 'χει πολλή δουλειά, γιατί τώρα με τα καραβάκια, με τα τουριστικά μαγαζιά, το χρειάζεται η Σύμη ένα μηχανουργείο. Θα φτιάχνει βίδες, παξιμάδια, καρφιά, τέτοια… έξι μήνες θα στριμωχτούμε… το πολύ ένα χρόνο… και μετά ποιος μας πιάνει!

«Γιατί εδώ στην Αθήνα, λέει ο πατέρας, δεν μπορείς να δεις προκοπή. Σε τρώνε τα έξοδα. Νοίκι, φώτα, εισιτήρια για να πας και να ΄ρθεις στη δουλειά σου, καλύτερο ντύσιμο, πετρέλαιο, κοινόχρηστα… άσε το φαγητό που είναι ακριβότερο… Ενώ στη Σύμη…το σπίτι μας το 'χουμε, το μποστανάκι μας το 'χουμε, καμιά κοτούλα μπορεί να ξαναβάλουμε (εδώ, κοίταξε με τρόπο τη μάνα μου), μπορείς να κατέβεις με τα παλιόρουχα της δουλειάς απ' το σπίτι στο Γιαλό. Όλοι έτσι γυρίζουν… Εισιτήρια δε χρειάζεσαι, πετρέλαιο δε χρειάζεσαι… Άρα η ζωή είναι φτηνότερη…»

«Και καλύτερη», είπε η μάνα μου, που δε λέει πολλά.

Εγώ δε μιλάω. Τι να πω κιόλας; Ούτε ξέρω πια αν θέλω να μείνω στην Αθήνα ή να γυρίσω στη Σύμη… Βέβαια, στεναχωριέμαι λίγο στην Αθήνα, αλλά επειδή είναι αρχή… Μετά… δεν μπορεί να 'ναι έτσι η ζωή στην Αθήνα! Δεν μπορεί!... Γιατί τότε, γιατί όλο να έρχονται απ' τα νησιά και τα χωριά στην Αθήνα κι όλο να μένουν;… Δεν μπορεί, και σε καλύτερα σπίτια από του Σταύρου θα μένουν και θα γλεντάνε και ωραία θα ντύνονται και σε ωραία σχολεία θα πηγαίνουν. Γιατί, αλλιώς, γιατί θα μείνανε;… Γιατί;… Μπορεί τώρα που θα πιάσει δουλειά ο πατέρας ν' αλλάξει η ζωή μας και σιγά σιγά ν' αλλάξει κι αυτό και να θέλει να μείνει…

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

[4] Ενν. δραχμές, το ελληνικό νόμισμα, πριν την νομισματική ενοποίηση της ΕΕ (1 ευρώ= 340 δραχμές).
[5] Τόρνος: μηχανή που χρησιμοποιείται για τη μορφοποίηση ξύλου, μετάλλου κ.ά.

Β1. Ποια είναι η γνώμη του πατέρα, της μητέρας και της αφηγήτριας για τη ζωή στην Αθήνα; Να την παρουσιάσεις συνοπτικά με αναφορές στο απόσπασμα.

Μονάδες 15

Β2. Η αφηγήτρια προβληματίζεται για τη νέα της ζωή στην Αθήνα. Να εντοπίσεις δύο διαφορετικές γλωσσικές επιλογές με τις οποίες διατυπώνεται ο προβληματισμός της.

Μονάδες 10

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Η ηρωίδα του μυθιστορήματος, η Αστραδενή, ακούει από τον πατέρα της στο απόσπασμα, που διάβασες, τα σχέδια που ο ίδιος κάνει για το μέλλον της οικογένειάς τους. Ποια είναι αυτά τα σχέδια; Πιστεύεις ότι η Αστραδενή θέλει να μείνει στην Αθήνα ή να επιστρέψει στην ιδιαίτερη πατρίδα της;

ή

2. Να φανταστείς πως επιχειρείς να απαντήσεις στην Αστραδενή, όταν κάνει την ερώτηση «Γιατί τότε, γιατί όλο να έρχονται απ' τα νησιά και τα χωριά στην Αθήνα κι όλο να μένουν;». Να γράψεις το κείμενό σου με μορφή επιστολής προς την Αστραδενή, υιοθετώντας τη φωνή κάποιου ή κάποιας που ήρθε αναγκαστικά στην Αθήνα πριν από χρόνια και επέλεξε να μείνει σε αυτή.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΠΕΡΑ ΑΠΟ ΤΑ ΣΥΝΟΡΑ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Α1. (μονάδες 15)

Κατά τη συγγραφέα του μη λογοτεχνικού κειμένου, η ελληνική κοινωνία κατά τις δεκαετίες του 1980 και 1990 είχε έντονο πολυπολιτισμικό χαρακτήρα, εξαιτίας των μαζικών πληθυσμιακών μετακινήσεων προς την Ελλάδα παλιννοστούντων και αλλοδαπών. Η μονοπολιτισμική εκπαίδευση υπήρξε δυσλειτουργικός παράγοντας, επειδή το σύγχρονο σχολείο αδυνατούσε να προσαρμοστεί στις νέες κοινωνικές συνθήκες που θέτουν οι πολυπολιτισμικές κοινωνίες.

Α2. (μονάδες 10)

Ο λόγος οργανώνεται στο απόσπασμα με αιτιολόγηση. Η συγγραφέας αναφέρει, χρησιμοποιώντας τον αιτιολογικό σύνδεσμο «καθώς», την αδυναμία προσαρμογής του σύγχρονου σχολείου στις νέες κοινωνικές συνθήκες, προκειμένου να εξηγήσει τον λόγο που η μονοπολιτισμική εκπαίδευση αποτελεί αναχρονιστικό και δυσλειτουργικό θεσμό.

Α3. (μονάδες 25)

Ύφος σοβαρό, απρόσωπο, πληροφοριακό – γ΄ πρόσωπο στην επιχειρηματολογία, ενδεχομένως α΄ εν. στις προσωπικές τοποθετήσεις – λεξιλόγιο επίσημο

Προσφώνηση ομιλίας: Κυρίες και κύριοι, Αγαπητές συμμαθήτριες και αγαπητοί συμμαθητές…

Εισαγωγή/πρόλογος: Παρουσίαση του προβλήματος της εκπαίδευσης (το ότι δεν προετοιμάζει κατάλληλα τους μαθητές και τις μαθήτριες να ενταχθούν ομαλά στις νέες πολυπολιτισμικές κοινωνίες) και καταγραφή της θέσης (συμφωνία ή διαφωνία).

Τεκμηρίωση της θέσης: Το σχολείο ΔΕΝ προετοιμάζει κατάλληλα τους μαθητές και τις μαθήτριες να ενταχθούν στις νέες πολυπολιτισμικές κοινωνίες.

- Γιατί η εκπαίδευση είναι εθνικά προσανατολισμένη και δεν έχει πολυπολιτισμικό χαρακτήρα (μέθοδοι διδασκαλίας, βιβλία κ.ά.)
- Γιατί το σχολείο είναι αποκομμένο από τις σύγχρονες κοινωνικές αλλαγές και δεν καλλιεργεί τον σεβασμό στη διαφορετικότητα
- Γιατί οι εκπαιδευτικοί δεν έχουν επιμορφωθεί κατάλληλα, ώστε να εντάσσουν στη διδασκαλία τους τεχνικές διαφοροποιημένης διδασκαλίας (να σχεδιάζουν δηλαδή δραστηριότητες κατάλληλες για όλους τους μαθητές και τις μαθήτριες και να προωθούν τη συνεργασία μεταξύ τους) κ.ά.

Τεκμηρίωση της θέσης: Το σχολείο προετοιμάζει κατάλληλα τους μαθητές και τις μαθήτριες να ενταχθούν στις νέες πολυπολιτισμικές κοινωνίες.

- Γιατί τα τελευταία χρόνια έχουν δημιουργηθεί στην Ελλάδα τάξεις υποδοχής προσφύγων και υποδομές για τη φιλοξενία προσφύγων
- Γιατί γράφονται νέα σχολικά βιβλία και παράγεται διδακτικό υλικό, στο οποίο γίνεται προσπάθεια ένταξης στο μάθημα και της φωνής των αλλοδαπών μαθητών και μαθητριών
- Γιατί υλοποιούνται ποικίλα πολιτισμικά και ευρωπαϊκά ή διεθνή εκπαιδευτικά προγράμματα στα οποία συμμετέχουν μαθητές και μαθήτριες με διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο κ.ά.

Επισήμανση: Οι μαθητές και οι μαθήτριες μπορούν να εμπλουτίσουν τα επιχειρήματά τους με παραδείγματα από την εμπειρία τους.

Επίλογος: Ανακεφαλαίωση/αναδιατύπωση της τεκμηριωμένης πλέον θέσης

Αποφώνηση: Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας

Β1. (μονάδες 15)

Η γνώμη του πατέρα για τη ζωή στην Αθήνα: διαπιστώνει εκμετάλλευση των εργοδοτών προς τους εργαζομένους «Τον πληρώνουν, λέει, κάτω απ' το βασικό.» Ταυτόχρονα πιστεύει πως είναι πολυέξοδη «Γιατί εδώ στην Αθήνα, λέει ο πατέρας, δεν μπορείς να δεις προκοπή. Σε τρώνε τα έξοδα.»

Η γνώμη της μητέρας για τη ζωή στην Αθήνα: η μητέρα συμφωνεί με τον πατέρα πως είναι ακριβή η ζωή στην Αθήνα και, επιπλέον, δεν είναι ευχαριστημένη από την ποιότητα ζωής, γι' αυτό σχολιάζει λακωνικά για τη ζωή στη Σύμη «Και καλύτερη».

Η γνώμη της αφηγήτριας για τη ζωή στην Αθήνα: δεν έχει άποψη ξεκάθαρη και δεν μπορεί να εντοπίσει κάτι αρνητικό ή θετικό. Εφόσον δεν δηλώνει επιθυμία να επιστρέψει στην ιδιαίτερη πατρίδα της, μάλλον δείχνει πως σιγά σιγά την κερδίζει η Αθήνα, αλλά η νοσταλγία για το αγαπημένο της νησί είναι εμφανής. «Ούτε ξέρω πια αν θέλω να μείνω στην Αθήνα ή να γυρίσω στη Σύμη… Βέβαια, στεναχωριέμαι λίγο στην Αθήνα, αλλά επειδή είναι αρχή…»

Β2 (μονάδες 10)

Η αφηγήτρια χρησιμοποιεί το α΄ ενικό πρόσωπο, για να δηλώσει τον προβληματισμό της και να καταθέσει τις σκέψεις της με εξομολογητικό τόνο. Επίσης, χρησιμοποιεί πολλές ευθείες ερωτήσεις τις οποίες φαίνεται να υποβάλλει στον εαυτό της, αναζητώντας απαντήσεις στον προβληματισμό της για τη νέα της ζωή στην Αθήνα. «Εγώ δε μιλάω. Τι να πω κιόλας; Γιατί, αλλιώς, γιατί θα μείνανε;… Γιατί;…»

Β3 (μονάδες 25)

1.Η Αστραδενή ακούει τα σχέδια που κάνει ο πατέρας της: να δουλέψει όσο χρόνο χρειαστεί, ακόμη και με μικρό μεροκάματο, αρκεί να συγκεντρώσει το απαιτούμενο ποσό, ώστε να αγοράσει ένα μηχάνημα, για να κάνει τη δική του δουλειά στο νησί τους, στο οποίο θα επιστρέψουν. «Αν όμως κάνουμε οικονομίες, και μ' αυτά τα λεφτά που θα παίρνει, μπορεί σε έξι μήνες… σ' ένα χρόνο, το πολύ, να μαζέψουμε εκατό χιλιάδες!... τόσα του χρειάζονται για να πάρει ένα μεταχειρισμένο τόρνο μικρό. Μετά θα γυρίσουμε στη Σύμη.»
Η Αστραδενή: προβληματίζεται για τη ζωή στην Αθήνα, καθώς η εσωτερική μετανάστευση την οδήγησε έξω από τα σύνορα της ιδιαίτερης πατρίδας της, αλλά δεν φαίνεται δυσαρεστημένη με τη νέα της ζωή. Νοσταλγεί τη Σύμη, αλλά προσπαθεί να συμβιβαστεί στον νέο τόπο. Ενδόμυχα θέλει να μείνει στην Αθήνα. «Μπορεί τώρα που θα πιάσει δουλειά ο πατέρας ν' αλλάξει η ζωή μας και σιγά σιγά ν' αλλάξει κι αυτό και να θέλει να μείνει…»

ή

2.Το κείμενο θα πρέπει να έχει τη μορφή φιλικής επιστολής. Αν θέλουν οι μαθητές/τριες, μπορούν να φανταστούν πως την επιστολή γράφει κάποιος/α μακρινός/ή συγγενής ή φίλος/η της οικογένειας που βλέπει την Αστραδενή να προβληματίζεται στον νέο τόπο κατοικίας της.

Ύφος λόγου άμεσο, προσωπικό, εξομολογητικό – α΄ εν. πρόσωπο – λεξιλόγιο απλό.

Προσφώνηση: Αγαπημένη μου Αστραδενή,

Πρόλογος: για ποιο λόγο ήρθε στην Αθήνα πριν χρόνια ο συντάκτης της επιστολής

Κύριο μέρος: για ποιους λόγους έμεινε μόνιμα

- Βρήκε ευκαιρίες επαγγελματικής απασχόλησης
- Τα παιδιά του/της είχαν πολλές και καλές ευκαιρίες για μόρφωση
- Η πόλη προσφέρει πλούσιες δραστηριότητες για ψυχαγωγία

Επίλογος: προτροπή να εκτιμήσει τα θετικά της νέας ζωής και του νέου τόπου κατοικίας.

Αποφώνηση: Με αγάπη (όνομα)

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

[Ο θεσμός της οικογένειας σε κρίση]

Το (ελαφρώς διασκευασμένο) κείμενο αντλήθηκε από το δοκίμιο του Κώστα Τσιρόπουλου (1930-2017) «Οικογένεια και Ολοκληρωτισμοί» (1982), που περιλαμβάνεται στο βιβλίο «Παιδεία Ελευθερίας» (Εκδόσεις των Φίλων).

Η συγκρότηση της οικογένειας δεν αποτελεί μονάχα μιαν ανάγκη δομής της κοινωνίας, ούτε μόνο μια σκοπιμότητα αγωγής των νέων ανθρώπων. Είναι και ανάγκη υπαρξιακή. Αυτή η αλήθεια αναδεικνύει την οικογένεια σε έναν ιερό θεμελιακό θεσμό.

Η κρίση που επισημαίνεται σήμερα σε πολλούς θεσμούς, επομένως και στον θεσμό της οικογένειας, είναι σύνθετη και απορρέει από την κρίση του ίδιου του ανθρώπου ως ηθικής οντότητας μέσα σ' έναν κόσμο που αλλάζει. Δεν πρόκειται, επομένως, για το φανέρωμα κρίσης ενός θεσμού που σημαίνει την ανάγκη ν' αναζητηθεί ένας άλλος που να τον αντικαταστήσει, αλλά για την κρίση του ανθρώπινου προσώπου, τη δοκιμασία, δηλαδή, του πνεύματος από την εποχή μας.

Για να είναι γόνιμος πνευματικά και δυναμικός ηθικά ο θεσμός της οικογένειας και για να μπορέσει να υπερνικήσει την κρίση που απειλεί τα θεμέλιά του, πρέπει να λειτουργεί ελεύθερα. Να καθορίζει την ποιότητά του, τους προσανατολισμούς του και τους ιδιαίτερους αντικειμενικούς του στόχους ελεύθερα. Γιατί η οικογένεια δεν είναι πια στον αιώνα μας θερμοκήπιο όπου τα μέλη της ζουν και αναπτύσσονται προφυλαγμένα. Είναι ανοιχτός θεσμός στην κρίση και την προβληματικότητα των καιρών μας, επομένως θεσμός που ζει τη δοκιμασία και την αναθεωρητική μανία της εποχής.

Οι κρίσεις της εποχής μας συμπλέκουν την οικογένεια μέσα στις αναθεωρητικές θύελλες των καιρών και την αδειάζουν από το μυστηριακό και συναισθηματικό της περιεχόμενο. Μόνο μια πνευματική αναγέννηση μέσα στη θετικότητα και την ελευθερία της ζωής μπορεί, στηρίζοντας τον άνθρωπο, να τον σώσει, και μαζί να σώσει τον θεσμό της οικογένειας που είναι φυσιολογική έκφραση της ανθρώπινης παρουσίας στον κόσμο.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Α1. Τι ακριβώς ισχυρίζεται ο συγγραφέας στις δύο τελευταίες παραγράφους του κειμένου;

α. Η εξέλιξη του πολιτισμού απαιτεί την αντικατάσταση της οικογένειας με έναν πιο σύγχρονο θεσμό.

β. Στη σύγχρονη εποχή η οικογένεια λειτουργεί ως θερμοκήπιο για τα παιδιά.

γ. Η οικογένεια, ως θεσμός, πρέπει να αναγεννηθεί, για να αντιμετωπίσει τις σύγχρονες προκλήσεις.

Να επιλέξεις τη σωστή απάντηση (μονάδες 5) και να εξηγήσεις σε μία παράγραφο 50 περίπου λέξεων από ποιες θέσεις καταλήγει σε αυτό τον ισχυρισμό. (μονάδες 10)

Μονάδες 15

Α2. Να αναλύσεις τις ακόλουθες λέξεις στα συνθετικά τους μέρη και να γράψεις μία νέα λέξη σύνθετη με το α΄ συνθετικό: οικογένεια, υπερνικήσει, θερμοκήπιο, συμπλέκουν, αναθεωρητικές.

Μονάδες 10

Α3. Στο κείμενο, που γράφτηκε το 1982, αναφέρεται ότι η οικογένεια είναι «θεσμός που ζει τη δοκιμασία και την αναθεωρητική μανία της εποχής». Θεωρείς ότι αυτή η διαπίστωση ισχύει και στις μέρες μας; Ποιες προκλήσεις αντιμετωπίζει η σύγχρονη οικογένεια ως θεσμός και πώς μπορεί να προστατευθεί; Να παρουσιάσεις τις θέσεις σου σε ομιλία (200-250 λέξεων) που θα εκφωνήσεις σε ημερίδα που διοργανώνει στο σχολείο σου ο Σύλλογος Γονέων και Κηδεμόνων με θέμα «Οικογένεια και Εφηβεία».

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΔΗΜΗΤΡΑ ΜΑΚΡΥΝΙΩΤΗ

«Ο μπαμπάς του» (απόσπασμα)

Το απόσπασμα αντλήθηκε από τη συλλογή διηγημάτων της Δήμητρας Μακρυνιώτη, καθηγήτριας Κοινωνιολογίας στο ΕΚΠΑ, με τίτλο «Τάξε μου» (εκδ. Αλεξάνδρεια, 2016).

Στην αρχή της χρονιάς, Σάββατο βράδυ ήταν, δεν θα το ξεχάσει εκείνο το Σάββατο, ο μπαμπάς του παράγγειλε πίτσα και κόκα-κόλες και μία μεγάλη σαλάτα με σος μαγιονέζα και η μαμά δεν έβγαλε κιχ στο άκουσμα της παραγγελίας. Αυτή που άκουγε κόκα-κόλα και την έπιανε τεταρταίος[1]. Κάτι δεν πήγαινε καλά, αλλά τι ακριβώς, εδώ σε θέλω. Μπουκιά δεν έβαλε στο στόμα της, μόνο τη μύτη της φυσούσε συνέχεια, αλλά ο πατέρας του τού έδωσε

1 τεταρταίος: ο επαναλαμβανόμενος πυρετός κάθε τέσσερεις ημέρες

και κατάλαβε. Αυτός κοιτούσε πότε τον ένα, πότε τον άλλο, ήπιε δύο ποτήρια παρακαλώ από το απαγορευμένο ποτό και πάλι καμία αντίδραση, και τότε βεβαιώθηκε πως τα πράγματα ήταν πολύ σοβαρά.

«Ξέρεις πόσο σ' αγαπάμε κι εγώ και η μαμά σου, έτσι δεν είναι; Κι αυτό δεν θα αλλάξει με τίποτα, ακούς;» ο μπαμπάς του έκανε την εισαγωγή και τον έσφιξε στην αγκαλιά του. Άλλο και τούτο πάλι, τι τον έπιασε στα καλά καθούμενα; Και βέβαια τον αγαπούσανε. Πώς του 'ρθε τώρα αυτό; Μήπως επειδή δεν του αγόρασε το ποδήλατο και του είπε «αργότερα, αργότερα θα το πάρουμε»; Εντάξει, του κακοφάνηκε, αλλά ήταν αυτό λόγος; Δεν ήταν το ποδήλατο. Ο μπαμπάς και η μαμά του από κοντά τού ανακοίνωσαν ότι χώριζαν. Σε λίγες μέρες ο μπαμπάς θα έφευγε από το σπίτι, θα πήγαινε κάπου αλλού, αυτός θα έμενε με τη μαμά, αλλά όποτε ήθελε θα τον έβλεπε, και τα σαββατοκύριακα μαζί θα τα περνούσαν, και τις διακοπές, και θα είχε και το δικό του δωμάτιο εκεί και, και… Η πίτσα έχασε τη γεύση της και η κόκα-κόλα τού έκαψε τον ουρανίσκο. Τα γιατί τον έπνιξαν κι όσο κι αν προσπάθησε να κρατηθεί ξέσπασε σε αναφιλητά. «Σ' αγαπάω, αγόρι μου, σ' αγαπάω, τίποτα δεν θα σου λείψει», ο πατέρας του τον άγγιξε απαλά, αλλά αυτός τραβήχτηκε έξαλλος από θυμό με ένα «Άσε με, σου λέω, εσύ θα μου λείψεις» και πήγε βολίδα στο δωμάτιό του. Μήπως εκείνος έφταιγε; Μήπως έκανε κάτι και τον ανάγκασε να φύγει; Αλλά πάλι, έτσι ξαφνικά; Έστυψε το μυαλό του να βρει κάτι, δεν τα κατάφερε. Ήρθαν όμως ξανά στ' αυτιά του οι απόηχοι από τις φωνές τους, που όλο και πιο συχνά τον ξύπναγαν το βράδυ και αναγκαζόταν να σφίγγει το μαξιλάρι για να μην τις ακούει, και τα μισόλογα στο τραπέζι, και θυμήθηκε τις απουσίες του μπαμπά για δουλειές και άλλα που έπρεπε να βάλει σε σειρά. […]

Η ζωή πήρε το ρυθμό της. Ευτυχώς είχε το σχολείο, τους φίλους του και το πιάνο. Όταν όμως γύριζε σπίτι και τύχαινε να μην τον περιμένει κανείς -η μαμά δούλευε και του είχε δώσει δικά του κλειδιά- τα δωμάτια τον έπνιγαν κι άναβε όλα τα φώτα, ακόμα και το μεσημέρι, μήπως το φως πάρει λίγη από τη μαυρίλα του.

Η Παρασκευή λοιπόν, από κείνο το Σάββατο και μετά, δεν ήταν απλά η τελευταία μέρα της εβδομάδας. Η Παρασκευή σήμαινε μπαμπάς και μία μίνι μετακόμιση. Τον έπαιρνε γύρω στις έξι και τον ξανάφερνε Κυριακή βράδυ, όσο πιο αργά γινότανε. Έτσι, από την Πέμπτη, ακόμα κι από την Τετάρτη μερικές φορές, έφτιαχνε ένα κατάλογο με όσα θα κάνανε παρέα: μπάλα βόλτες και μετά σινεμά, μακαρόνια με κιμά για βραδινό, ταινίες στο dvd ώσπου να νυστάξει στον καναπέ και να τον σηκώσει ο μπαμπάς του αγκαλιά μέχρι το δεύτερο κρεβάτι του. Ετοίμαζε από νωρίς το βαλιτσάκι με τα απαραίτητα, την τσάντα με τα

μαθήματα της Δευτέρας, και περίμενε το χαρακτηριστικό κορνάρισμα για να φιλήσει τη μαμά στον αέρα και να χυθεί στο ασανσέρ.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Β1. Ποια γεγονότα παρουσιάζονται στις δύο πρώτες παραγράφους του κειμένου και πώς αντιδρά το παιδί σε αυτά; Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου αξιοποιώντας χωρία του κειμένου.

Μονάδες 15

Β2. Στα ακόλουθα χωρία να εντοπίσεις τα εκφραστικά μέσα που χρησιμοποιούνται και να εξηγήσεις τη λειτουργία τους στο κείμενο:

α. «Τα γιατί τον έπνιξαν κι όσο κι αν προσπάθησε να κρατηθεί ξέσπασε σε αναφιλητά.»

β. «τα δωμάτια τον έπνιγαν κι άναβε όλα τα φώτα, ακόμα και το μεσημέρι, μήπως το φως πάρει λίγη από τη μαυρίλα του.»

Μονάδες 10

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ποιες είναι οι σκέψεις και ποια τα συναισθήματα του μικρού πρωταγωνιστή κάθε Παρασκευή, όταν προετοιμάζεται για να «μετακομίσει» στο σπίτι του πατέρα του; Πώς πιστεύεις ότι αυτή η νέα εμπειρία στη ζωή του θα τον βοηθήσει να ωριμάσει και να εξελιχθεί ως προσωπικότητα;

ή

2. Να υποθέσεις ότι είσαι ο μικρός πρωταγωνιστής του διηγήματος. Την επόμενη μέρα από την ανακοίνωση του διαζυγίου των γονιών σου να καταγράψεις στο ημερολόγιό σου τα συναισθήματα, τις επιθυμίες και τα σχέδιά σου για το μέλλον.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο (Μονάδες 50)

Α1. (Μονάδες 15)

Σωστή απάντηση: γ

Ο συγγραφέας ισχυρίζεται ότι η κρίση της σύγχρονης οικογένειας είναι σύνθετη και σχετίζεται με την ηθική και πνευματική κρίση του ίδιου του ανθρώπου. Για να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις, πρέπει να καθορίσει ελεύθερα τους στόχους της και να προστατεύσει τα μέλη της, ενισχύοντας τους συναισθηματικούς δεσμούς τους.

Α2. (Μονάδες 10)

οικογένεια: οίκος + γένος – οικόπεδο, οικοδομή, οικογενειάρχης

υπερνικήσει: υπέρ + νικώ – υπεραγορά, υπερτερώ, υπέροχος

θερμοκήπιο: θερμός + κήπος – θερμόμετρο, θερμοσυσσωρευτής, θερμοσίφωνο

συμπλέκουν: συν + πλέκω – συμμαθητής, συνέχεια, συμπεριλαμβάνω

αναθεωρητικές: ανά + θεωρώ – αναδάσωση, ανακοινώνω, αναγέννηση

Α3. (Μονάδες 25)

Ως προς το επικοινωνιακό πλαίσιο (ομιλία σε σχολική ημερίδα) λαμβάνουμε υπόψη:

δομή: απαιτείται ανάλογη προσφώνηση και αποφώνηση

ύφος: σοβαρό

γλώσσα: αναφορική λειτουργία

Ενδεικτικοί άξονες ανάλυσης:

Ανάλυση δεδομένων (χωρίου του κειμένου) και σύνδεση με τη σύγχρονη εποχή: η οικογένεια, ως θεσμός, επηρεάζεται από τις εκάστοτε πολιτικές, οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες. Οι μεταβολές του σύγχρονου πολιτισμού ασκούν πιέσεις στα μέλη της οικογένειας, οι οποίες μετατρέπονται σε αιτίες κρίσης του θεσμού. Επομένως, η διατύπωση αυτής της θέσης έχει διαχρονικό χαρακτήρα.

Προκλήσεις της σύγχρονης οικογένειας:

- Η γυναικεία χειραφέτηση, η δυναμική «έξοδος» της γυναίκας στην αγορά εργασίας,
- η ανάληψη νέων ευθυνών και πολλαπλών ρόλων από τους γονείς,
- οι έντονοι ρυθμοί της καθημερινότητας,
- εποχή οικονομικής ύφεσης,
- χάσμα γενεών, έλλειψη επικοινωνίας ανάμεσα στους γονείς και στα παιδιά.

Τρόποι προστασίας του οικογενειακού θεσμού:

-συνειδητοποίηση της αξίας της οικογένειας ως θεσμού αναντικατάστατου για τη διαπαιδαγώγηση και την κοινωνικοποίηση των νέων μελών της,
- σαφές και δημοκρατικό πλαίσιο ορίων και κανόνων,
- αναγνώριση της προσωπικότητας και της ισοτιμίας όλων των μελών,
- αγάπη και κατανόηση, αμοιβαίες υποχωρήσεις, αλληλοσεβασμός, αλληλοεκτίμηση,
- διάλογος ως μέσο επίλυσης διαφωνιών,
- ενίσχυση της οικογένειας από την Πολιτεία (επιδόματα, ιατροφαρμακευτική περίθαλψη…)

Β. Λογοτεχνικό κείμενο (Μονάδες 50)

Β1. (Μονάδες 15)

Γεγονότα: διοργάνωση οικογενειακού δείπνου ένα σαββατόβραδο (Σάββατο βράδυ ήταν) – παραγγελία έτοιμου φαγητού (ο μπαμπάς του παράγγειλε πίτσα και κόκα-κόλες και μία μεγάλη σαλάτα με σος μαγιονέζα) – ανακοίνωση της είδησης του επικείμενου διαζυγίου των γονέων στο παιδί της οικογένειας – προσπάθεια των γονέων να καθησυχάσουν το παιδί – έντονη αντίδραση του παιδιού με κλάματα και θυμό – άρνησή του να συνεχίσει τη συζήτηση – απόσυρση στο δωμάτιό του για να συνειδητοποιήσει το δυσάρεστο νέο.

Αντίδραση του παιδιού: Το παιδί βιώνει την ανακοίνωση του χωρισμού των γονιών του πολύ έντονα, γιατί πρόκειται για ένα γεγονός καθοριστικό στη ζωή του (δεν θα το ξεχάσει εκείνο το Σάββατο): προαισθάνεται από τις αντιδράσεις των δύο γονέων πως συμβαίνει κάτι ιδιαίτερο, χωρίς να μπορεί να το προσδιορίσει επακριβώς (Κάτι δεν πήγαινε καλά, αλλά τι ακριβώς, εδώ σε θέλω), ανησυχεί (Αυτός κοιτούσε πότε τον ένα, πότε τον άλλο,... και τότε βεβαιώθηκε πως τα πράγματα ήταν πολύ σοβαρά.), αναρωτιέται για τις ξαφνικές δηλώσεις αγάπης των γονιών του (Άλλο και τούτο πάλι, τι τον έπιασε στα καλά καθούμενα; Και βέβαια τον αγαπούσανε. Πώς του ‘ρθε τώρα αυτό;) και προσπαθεί να ερμηνεύσει τα γεγονότα αναζητώντας τις αιτίες σε κάτι που έχει προηγηθεί και στις δικές του ευθύνες (Μήπως επειδή δεν του αγόρασε το ποδήλατο και του είπε «αργότερα, αργότερα θα το πάρουμε»; Εντάξει, του κακοφάνηκε, αλλά ήταν αυτό λόγος;) - συγκλονίζεται από την

ανακοίνωση του χωρισμού και της αποχώρησης του πατέρα του από το σπίτι (Η πίτσα έχασε τη γεύση της και η κόκα-κόλα τού έκαψε τον ουρανίσκο.), δεν τον καθησυχάζουν καθόλου οι διαβεβαιώσεις ότι δεν θα χάσει την επαφή μαζί του («Άσε με, σου λέω, εσύ θα μου λείψεις»), ούτε οι υποσχέσεις πως θα τον βλέπει συχνά (όποτε ήθελε θα τον έβλεπε, και τα σαββατοκύριακα μαζί θα τα περνούσαν, και τις διακοπές, και θα είχε και το δικό του δωμάτιο εκεί και, και…) - τον κατακλύζει η θλίψη, η απόγνωση και το αίσθημα της αδικίας (Τα γιατί τον έπνιξαν…), ξεσπά σε κλάμα (κι όσο κι αν προσπάθησε να κρατηθεί ξέσπασε σε αναφιλητά.) και δείχνει τον θυμό του αποχωρώντας (τραβήχτηκε έξαλλος από θυμό… και πήγε βολίδα στο δωμάτιό του), ενοχοποιεί τον εαυτό του (Μήπως εκείνος έφταιγε; Μήπως έκανε κάτι και τον ανάγκασε να φύγει;) - προσπαθεί να τακτοποιήσει στο μυαλό του τα γεγονότα (Ήρθαν όμως ξανά στ' αυτιά του οι απόηχοι από τις φωνές τους, που, όλο και πιο συχνά τον ξύπναγαν το βράδυ και αναγκαζόταν να σφίγγει το μαξιλάρι για να μην τις ακούει, και τα μισόλογα στο τραπέζι) και να δώσει κάποια λογική εξήγηση (θυμήθηκε τις απουσίες του μπαμπά για δουλειές και άλλα που έπρεπε να βάλει σε σειρά.)

<u>Σημείωση</u>: δεν είναι υποχρεωτικό να συμπεριληφθούν όλα τα χωρία στην τεκμηρίωση.

Β2. (Μονάδες 10)

α. «Τα γιατί τον έπνιξαν κι όσο κι αν προσπάθησε να κρατηθεί ξέσπασε σε αναφιλητά.»

προσωποποίηση: Τα γιατί τον έπνιξαν

μεταφορά: ξέσπασε σε αναφιλητά

Τα εκφραστικά μέσα αποδίδουν με ζωντανό και παραστατικό τρόπο τη συναισθηματική κατάσταση του πρωταγωνιστή και αισθητοποιούν την αντίδρασή του.

β. «τα δωμάτια τον έπνιγαν κι άναβε όλα τα φώτα, ακόμα και το μεσημέρι, μήπως το φως πάρει λίγη από τη μαυρίλα του.»

προσωποποίηση: τα δωμάτια τον έπνιγαν

μεταφορά: μήπως το φως πάρει λίγη από τη μαυρίλα του

αντίθεση: φως – μαυρίλα

Τα εκφραστικά μέσα αναδεικνύουν την προσπάθεια του πρωταγωνιστή να ξεπεράσει τη θλίψη και τη μοναξιά που αισθάνεται.

Β3. (Μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

<u>Ενδεικτικοί άξονες απάντησης:</u>

- Χαρά και προσδοκία της Παρασκευής, ως μιας μέρας που «σήμαινε μπαμπάς».

- Η μεγάλη σημασία που απέδιδε στη μέρα αυτή φαίνεται από τα λεγόμενά του, αφού ήδη «από την Πέμπτη, ακόμα κι από την Τετάρτη μερικές φορές, έφτιαχνε ένα κατάλογο με όσα θα κάνανε παρέα».
- Η αγάπη προς τον πατέρα και η διάχυτη αίσθηση έλλειψής του στην καθημερινότητα του μικρού πρωταγωνιστή τον τροφοδοτεί με διάφορες ιδέες και σχεδιασμούς, ώστε να απολαύσουν ευχάριστα και δημιουργικά τον κοινό τους χρόνο, που έχει περιορισθεί στο τέλος της εβδομάδας.
- Η ανάγκη του για την τρυφερότητα και το πατρικό χάδι («να τον σηκώσει ο μπαμπάς του αγκαλιά μέχρι το δεύτερο κρεβάτι του»), η αίσθηση της ανεμελιάς και ελευθερίας που μοιράζονται με κοινές δραστηριότητες («μπάλα βόλτες και μετά σινεμά, μακαρόνια με κιμά για βραδινό, ταινίες στο dvd ώσπου να νυστάξει») φαίνεται στην προσμονή της ώρας αναχώρησής του («να χυθεί στο ασανσέρ») και αναπληρώνει το κενό της απουσίας του πατέρα στη διάρκεια της υπόλοιπης εβδομάδας.
- Ταυτόχρονα, η ανάληψη της ευθύνης για τον σχεδιασμό, την οργάνωση των υποχρεώσεών του («μίνι μετακόμιση») και τον καταμερισμό του χρόνου διασκέδασης και μελέτης το σαββατοκύριακο («το βαλιτσάκι με τα απαραίτητα, την τσάντα με τα μαθήματα της Δευτέρας») συντελούν στη δική του προσωπική εξέλιξη.
- Η όλη αυτή εμπειρία, την οποία βιώνει θετικά, μπορεί να βοηθήσει τον πρωταγωνιστή να ωριμάσει, να δεθεί με τον πατέρα του περισσότερο και να τον γνωρίσει ακόμη καλύτερα ως άνθρωπο.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

<u>Ενδεικτικοί άξονες διόρθωσης:</u>

Η εκφώνηση επιτρέπει την καταγραφή των προσωπικών ιδεών των μαθητών, αρκεί να είναι ολοκληρωμένες ως προς τη διατύπωση και τα νοήματα.

Απαραίτητα κρίνονται: η χρήση του α΄ ενικού προσώπου, το άμεσο και εξομολογητικό ύφος, η απλή γλώσσα.

Ως προς τη μορφή, απαιτείται η αναγραφή της ημερομηνίας, καθώς πρόκειται για προσωπικό ημερολόγιο. Συνεκτιμάται θετικά η προσφώνηση «Αγαπητό μου ημερολόγιο,» ή οποιαδήποτε ανάλογη.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ Η ΦΥΣΗ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

«Όχι σκουπίδια, όχι πλαστικά…»: Το σποτάκι[1] που έγινε σλόγκαν[2]

Κείμενο της Ι. Αναστασιάδου, δημοσιευμένο το 2014 στο ηλεκτρονικό περιοδικό της Βέροιας arive.gr (διασκευασμένο).

«Αααχ! Καλοκαίρι. Μας περιμένουν οι χαρές της θάλασσας. Της καθαρής θάλασσας. Γι' αυτό προσέξτε! Όχι σκουπίδια, όχι πλαστικά σε θάλασσες και ακτές. Για να μπορούμε να χαιρόμαστε όλοι μας την καθαρή θάλασσα κι αυτό το καλοκαίρι.»

Τα 31 του χρόνια κλείνει φέτος ο αγαπημένος μας Γλάρος που έχει αποτελέσει πλέον αναπόσπαστο στοιχείο του ελληνικού καλοκαιριού. Το ημερολόγιο έδειχνε 1983, όταν το συγκεκριμένο διαφημιστικό της Ελληνικής Ένωσης Προστασίας Θαλάσσιου Περιβάλλοντος, κατά κόσμον HELMEPA, έκανε για πρώτη φορά την εμφάνισή του στην ελληνική τηλεόραση.

Στο πλαίσιο του εθελοντισμού ο ζωγράφος Σταύρος Γεωργιάδης δημιουργεί και χαρίζει στον οργανισμό τον Γλάρο, που από εκείνη τη στιγμή και μετά πρωταγωνιστεί σε κάθε καλοκαιρινή εκστρατεία. Το μήνυμα κάνει κάθε χρόνο πρεμιέρα στις αρχές Ιουνίου και αποδεικνύεται διαχρονικό. Οι Έλληνες πια, ακούγοντας τα λόγια του συμπαθητικού πτηνού, σκέφτονται πως «τέλος πια τα ψέματα, το καλοκαίρι είναι εδώ.»

1σποτάκι: σύντομο διαφημιστικό μήνυμα

2σλόγκαν: σύνθημα

Με το κύμα να σκάει στα βράχια και φόντο τον καταγάλανο ουρανό, ο Γλάρος στέλνει παντού το μήνυμα της εκστρατείας, το οποίο είναι ένα: κοιτάξτε να φροντίζετε τις παραλίες μας και να μην τις μολύνετε με σκουπίδια, γιατί πάλι εσείς θα τις επισκεφτείτε. Και όταν γίνει αυτό, καλό θα είναι, θα τις βρείτε καθαρές για να μπορέσετε και να τις χαρείτε. Αυτά τα τόσο απλά και μεστά λόγια έχουν ταξιδέψει ακόμη και στους ωκεανούς, πάνω στα 450 ποντοπόρα πλοία της HELMEPA, ενώ αντίτυπα έχουν σταλεί και στο εξωτερικό. Μέσα από τη δράση εθελοντικών ομάδων, οι αφίσες όπου ποζάρει ο Γλάρος αναρτώνται σε αμέτρητες γειτονιές, σχολεία και παραλίες. Δυστυχώς, όμως, για πολλούς ανθρώπους, το σποτ κατέληξε να είναι σαν ένα ελαφρό σουξέ. Όλοι το τραγουδάνε, αλλά κανένας δεν προσέχει τα λόγια.

Ο Γλάρος πια μεγάλωσε. Τα τελευταία χρόνια εμφανίζεται με γυαλάκια και περιστοιχισμένος από μικρά γλαράκια, τα οποία αναλαμβάνουν να συνεχίσουν το έργο του. Στα τόσα χρόνια προσπάθειας και ενημέρωσης των πολιτών, θα έλεγε κανείς πως η εκστρατεία αποδείχθηκε πετυχημένη και ανεπιτυχής μαζί. Πετυχημένη γιατί κατάφερε να αντέξει στον χρόνο. Ανεπιτυχής γιατί, ανατρέχοντας στις πανέμορφες παραλίες της Ελλάδας, θα διαπιστώσουμε πως ακόμα και τώρα, μετά από τόσα χρόνια, την ομορφιά διακόπτουν μπουκάλια, σακουλάκια και κουτιά. Κοινώς, σκουπίδια και πλαστικά σε θάλασσες και ακτές. Ας ελπίσουμε μόνο ο Γλάρος μας και οι διάδοχοί του να έχουν κουράγιο για να συνεχίζουν να θυμίζουν στους ανθρώπους το καθήκον τους.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Α1. Το συγκεκριμένο διαφημιστικό μήνυμα πέτυχε τον σκοπό του μέσα στα χρόνια που πέρασαν από την πρώτη προβολή του, σύμφωνα με την συντάκτρια του άρθρου; Να αιτιολογήσεις την απάντησή σου με στοιχεία του κειμένου σε μία παράγραφο 50 περίπου λέξεων.

Μονάδες 15

Α2. Να εντοπίσεις δύο σημεία του κειμένου στα οποία χρησιμοποιούνται εισαγωγικά και να εξηγήσεις τη χρήση τους σε κάθε περίπτωση.

Μονάδες 10

Α3. Είσαι μέλος μιας ομάδας εθελοντών για την προστασία του περιβάλλοντος και στέλνεις σε έναν φίλο ή μια φίλη σου μια καρτ-ποστάλ με τον Γλάρο της HELMEPA και μια επιστολή.

Να συντάξεις το κείμενο (200-250 λέξεων) της επιστολής αυτής, στην οποία: α) εξηγείς τα μηνύματα που στέλνει ο Γλάρος στους νέους ανθρώπους σχετικά με τους κινδύνους που απειλούν τις θάλασσες και τις ακτές και β) του/της προτείνεις τρόπους με τους οποίους εσείς, οι νέοι, μπορείτε να βοηθήσετε στην προσπάθεια για την προστασία τους.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΟΔΥΣΣΕΑΣ ΕΛΥΤΗΣ (1911-1996)

Του Αιγαίου

Το παρακάτω ποίημα του Οδυσσέα Ελύτη δημοσιεύθηκε για πρώτη φορά το 1935 και ανήκει στην ενότητα «Πρώτα ποιήματα» της συλλογής «Προσανατολισμοί» (1940). Έχει μελοποιηθεί.

I

Ο έρωτας
Το αρχιπέλαγος
Κι η πρώρα των αφρών του
Κι οι γλάροι των ονείρων του
Στο πιο ψηλό κατάρτι του ο ναύτης ανεμίζει
Ένα τραγούδι

Ο έρωτας
Το τραγούδι του
Κι οι ορίζοντες του ταξιδιού του
Κι η ηχώ της νοσταλγίας του
Στον πιο βρεμένο βράχο της η αρραβωνιαστικιά προσμένει
Ένα καράβι

Ο έρωτας
Το καράβι του
Κι η αμεριμνησία των μελτεμιών του
Κι ο φλόκος[3] της ελπίδας του

3 φλόκος: μικρό τριγωνικό πανί πλώρης ιστιοφόρου

Στον πιο ελαφρό κυματισμό του ένα νησί λικνίζει
Τον ερχομό.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Β1. Να εντοπίσεις στο ποίημα τον τόπο και τα πρόσωπα. Πώς συνδέονται μεταξύ τους;

Μονάδες 15

Β2. Ποια στοιχεία (λέξεις ή φράσεις) του ποιήματος αναφέρονται στη φύση και ποια αναφέρονται στον άνθρωπο; Να καταγράψεις δύο στοιχεία για τη φύση και τρία για τον άνθρωπο.

Μονάδες 10

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ο Ελύτης χαρακτηρίστηκε από μελετητές ως «ποιητής της χαράς» και «ποιητής του Αιγαίου». Ποιες χαρούμενες και αμέριμνες εικόνες περιγράφει στο ποίημά του; Παραμένει στις μέρες μας, κατά τη γνώμη σου, το Αιγαίο μια θάλασσα χαράς και αισιοδοξίας;

ή

2. Να υποθέσεις ότι η αρραβωνιαστικιά του ναύτη γράφει στο ημερολόγιό της σκέψεις και συναισθήματα για τον αγαπημένο της που περιμένει να γυρίσει απ' το ταξίδι του. Να καταγράψεις αυτή τη σελίδα του ημερολογίου της.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ Η ΦΥΣΗ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Α1. **(Μονάδες 15)**

Η απάντηση μπορεί να δοθεί και να αιτιολογηθεί με στοιχεία από την τελευταία παράγραφο του κειμένου, κυρίως, και συγκεκριμένα από το απόσπασμα «Στα τόσα χρόνια προσπάθειας και ενημέρωσης των πολιτών, θα έλεγε κανείς πως η εκστρατεία αποδείχθηκε πετυχημένη και ανεπιτυχής μαζί. Πετυχημένη γιατί κατάφερε να αντέξει στον χρόνο. Ανεπιτυχής γιατί, ανατρέχοντας στις πανέμορφες παραλίες της Ελλάδας, θα διαπιστώσουμε πως ακόμα και τώρα, μετά από τόσα χρόνια, την ομορφιά διακόπτουν μπουκάλια, σακουλάκια και κουτιά. Κοινώς, σκουπίδια και πλαστικά σε θάλασσες και ακτές.»

Α2. **(Μονάδες 10)**

«Όχι σκουπίδια, όχι πλαστικά…»: αυτούσια παράθεση του διαφημιστικού μηνύματος

«Αααχ! Καλοκαίρι. Μας περιμένουν οι χαρές της θάλασσας. Της καθαρής θάλασσας. Γι' αυτό προσέξτε! Όχι σκουπίδια, όχι πλαστικά σε θάλασσες και ακτές. Για να μπορούμε να χαιρόμαστε όλοι μας την καθαρή θάλασσα κι αυτό το καλοκαίρι.»: αυτούσια παράθεση των λόγων του Γλάρου που μεταφέρουν το οικολογικό του μήνυμα

«τέλος πια τα ψέματα, το καλοκαίρι είναι εδώ.»: αυτούσια παράθεση των λόγων/ σκέψεων όσων ακούνε το μήνυμα

Α3. (Μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Ως προς το επικοινωνιακό πλαίσιο (φιλική επιστολή) λαμβάνουμε υπόψη: Δομή: απαιτείται ανάλογη προσφώνηση και αποφώνηση Ύφος: οικείο/ άμεσο/ προσωπικό, ενδεχομένως και εξομολογητικό Γλώσσα: αναφορική ή/ και ποιητική λειτουργία, αποδεκτό το λεξιλόγιο της νεανικής ιδιολέκτου ή/και με στοιχεία προφορικού λόγου

<u>Ενδεικτικοί άξονες ανάλυσης:</u>

α) – αναφορά στον προβληματισμό που προκάλεσε η διαφημιστική εκστρατεία του Γλάρου

- ανάδειξη του κεντρικού μηνύματος της εκστρατείας που είναι: κοιτάξτε να φροντίζετε τις παραλίες μας και να μην τις μολύνετε με σκουπίδια, γιατί πάλι εσείς θα τις επισκεφτείτε. Και όταν γίνει αυτό, καλό θα είναι, θα τις βρείτε καθαρές, για να μπορέσετε και να τις χαρείτε.
- υπενθυμίζει στους ανθρώπους το καθήκον τους απέναντι στο φυσικό περιβάλλον και στους συνανθρώπους τους.
- οι νέοι άνθρωποι έχουν χρέος να αποσοβήσουν περαιτέρω μόλυνση των θαλασσών και των ακτών.
- η ενεργητική στάση των νέων για την προστασία του περιβάλλοντος εκφράζει αίσθημα ευθύνης για το μέλλον.

β) – διοργάνωση εθελοντικών δράσεων καθαρισμού των ακτών

- κινητοποίηση μέσα από σχολικές δράσεις για την ευαισθητοποίηση της εκπαιδευτικής κοινότητας και των τοπικών φορέων αυτοδιοίκησης (ερευνητικές εργασίες, καμπάνιες προβολής των αποτελεσμάτων τους, ημερίδες, δημιουργία αφίσας, αναρτήσεις στο διαδίκτυο μέσω του σχολικού ιστολογίου, δημοσιεύσεις άρθρων στη σχολική εφημερίδα ή στο σχολικό περιοδικό ή/και στον τοπικό Τύπο, συνεργασία με τους συλλόγους Γονέων και Κηδεμόνων και τον σύλλογο διδασκόντων του σχολείου τους, διασχολικά προγράμματα, ανακοινώσεις σε ραδιοφωνικές ή/και τηλεοπτικές εκπομπές, ενημέρωση στους τουρίστες και γενικά στους επισκέπτες των ακτών μέσω σχετικών εντύπων)

Β1. **(Μονάδες 15)**

Ο τόπος: ένα καράβι που ταξιδεύει στο αρχιπέλαγος - ένας βράχος στην ακροθαλασσιά σ' ένα νησί

Τα πρόσωπα: ο ναύτης - η αρραβωνιαστικιά του ναύτη

Τα συναισθήματα και οι σκέψεις των προσώπων καθορίζονται από τον τόπο, όπου βρίσκονται. Ο ναύτης ανεβασμένος στο πιο ψηλό κατάρτι του καραβιού τραγουδά νοσταλγώντας την αγαπημένη του και το νησί του. Η αρραβωνιαστικιά του ναύτη στον βράχο πλάι στη θάλασσα περιμένει τον ερχομό του αγαπημένου της με ανυπομονησία και αγναντεύει το πέλαγος που θα της φέρει το καράβι με τον καλό της.

Β2. **(Μονάδες 10)**

φύση: Το αρχιπέλαγος - η πρώρα των αφρών του - οι γλάροι - Στον πιο βρεμένο βράχο - η αμεριμνησία των μελτεμιών του

άνθρωπος: Στο πιο ψηλό κατάρτι του ο ναύτης ανεμίζει/ Ένα τραγούδι - Το τραγούδι του - Κι η ηχώ της νοσταλγίας του - Ο έρωτας - Τον ερχομό.

Β3. (Μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Το ποίημα παρουσιάζει εικόνες της ζωής ενός ερωτευμένου ναύτη που με ρομαντισμό και νοσταλγία τραγουδά για την αγαπημένη του, η οποία τον περιμένει πίσω στο νησί και αγναντεύει το πέλαγος προσδοκώντας τον ερχομό του. Η αισιοδοξία των δύο ερωτευμένων ανθρώπων ενισχύεται από τις αναφορές που συνδέουν τη ζωή τους με το στοιχείο της θάλασσας πολύ γλαφυρά (οι γλάροι των ονείρων του, οι ορίζοντες του ταξιδιού του, αμεριμνησία των μελτεμιών, φλόκος της ελπίδας, Στον πιο ελαφρό κυματισμό του ένα νησί λικνίζει).

Το Αιγαίο με την απεραντοσύνη του συνεχίζει να εμπνέει τους ανθρώπους και να προκαλεί χαρά και αισιοδοξία στους Έλληνες. Το δυσάρεστο είναι πως τα μηνύματα για τη μόλυνσή του είναι ολοένα και πυκνότερα και πιο ανησυχητικά. Ωστόσο, οι απλοί άνθρωποι δεν παύουν να ονειρεύονται με αφορμή τη θέα του απέραντου γαλάζιου και να ελπίζουν πως με την ενεργό δράση τους και τη συνδρομή της επιστήμης και της τεχνολογίας θα καταφέρουν να το προστατεύσουν αποτελεσματικά.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

<u>Ενδεικτικοί άξονες διόρθωσης:</u>

Η εκφώνηση επιτρέπει την καταγραφή των προσωπικών ιδεών των μαθητών, όπως απορρέουν από τη συγκινησιακή σχέση που ανέπτυξαν με το ποίημα, αρκεί να είναι ολοκληρωμένες ως προς τη διατύπωση και τα νοήματα.

Απαραίτητα κρίνονται: η χρήση του α΄ ενικού προσώπου, το άμεσο και εξομολογητικό ύφος (δεδομένου ότι η αρραβωνιαστικιά είναι ερωτευμένη), η απλή γλώσσα.

Ως προς τη μορφή, απαιτείται η αναγραφή της ημερομηνίας, καθώς πρόκειται για προσωπικό ημερολόγιο. Συνεκτιμάται θετικά η προσφώνηση «Αγαπητό μου ημερολόγιο,» ή οποιαδήποτε ανάλογη.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Το χάσμα των γενεών

Το (διασκευασμένο) κείμενο στηρίχτηκε σε άρθρο που δημοσίευσε στην εφημερίδα «Το Βήμα» στις 31.03.1985 ο Μανόλης Ανδρόνικος (1919-1992), καθηγητής Πανεπιστημίου.

Είναι κοινός τόπος στους ανθρώπους της ώριμης ηλικίας να επικρίνουν τη συμπεριφορά των νεοτέρων και να επιχειρούν συγκρίσεις με τη δική τους νεότητα, όταν όλα, κατά τη γνώμη τους, ήταν καλύτερα και η ζωή και τα ήθη και ο πολιτισμός, ακόμα και η φύση. […]

Η ίδια η βιολογική διαφορά των δύο οργανισμών, του παλιού και του νέου, τους οδηγεί σε διαφορετική θεώρηση του κόσμου και σε ανταγωνιστική στάση μέσα στη ζωή. Ο νέος κινείται προς τα εμπρός, ο ηλικιωμένος, όταν δεν γυρίζει πίσω, προσπαθεί να συγκρατήσει το παρόν, αυτό που του εξασφαλίζει την ύπαρξή του, να συντηρήσει όσα κατόρθωσε να αποχτήσει. Η συντηρητική στάση είναι αυτονόητη για τον άνθρωπο μιας κάποιας ηλικίας, αφού με τα χρόνια έχει εξαντλήσει πολλές από τις πιο ζωτικές δυνάμεις του και προχωρά προς την αναπόφευκτη φθορά. Είναι απόλυτα κατανοητή η στροφή των ώριμων προς το παρελθόν, προς την περίοδο εκείνη της ζωής τους «που είχαν και δύναμη και λόγο και ομορφιά». Η νοσταλγία των χρόνων εκείνων δεν αποτελεί συναισθηματική κατάσταση φευγαλέα και ρομαντική˙ αποτελεί ανάγκη βιολογική, για να δικαιώσει ολόκληρη την ανθρώπινη ζωή, που τώρα μόλις διαπιστώνει ο ώριμος πως είναι τρομακτικά σύντομη και αφάνταστα ωραία.

Και ενώ ο ώριμος άνθρωπος κινείται προς τα περασμένα, ωραιοποιώντας καθετί που συνδέεται με τη δική του ωραία περίοδο της νιότης, ο νέος ατενίζει μπροστά, το μέλλον, και πιστεύει πως μπορεί και πρέπει να το κάνει καλύτερο από το παρόν. Ο νέος, με ακέραιες όλες τις δυνάμεις του, πιστεύει πως έχει τη δύναμη και την υποχρέωση να καταχτήσει τον κόσμο που ανοίγεται μπροστά στα έκπληκτα μάτια του. Και, προπάντων, νιώθει πως μπορεί και πρέπει να ζήσει αυτό που λέγεται ζωή, πρώτα και κύρια να ερωτευθεί…

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Α1. Ποιο είναι το κεντρικό θέμα του κειμένου; Ποια είναι η κύρια θέση του συγγραφέα; Να απαντήσεις σε μία παράγραφο 50-60 λέξεων.

Μονάδες 15

Α2. Να αντιγράψεις τις ακόλουθες περιόδους λόγου αντικαθιστώντας τις υπογραμμισμένες λέξεις/ φράσεις με συνώνυμες:

Είναι κοινός τόπος στους ανθρώπους της ώριμης ηλικίας να επικρίνουν τη συμπεριφορά των νεοτέρων και να επιχειρούν συγκρίσεις με τη δική τους νεότητα…

Και ενώ ο ώριμος άνθρωπος κινείται προς τα περασμένα, ωραιοποιώντας καθετί που συνδέεται με τη δική του ωραία περίοδο της νιότης

Μονάδες 10

Α3. Πώς ερμηνεύεται η συμπεριφορά των μεγαλύτερων σε ηλικία προς τους νέους, σύμφωνα με το κείμενο; Ποιες είναι οι προσδοκίες των σύγχρονων νέων από τους μεγαλύτερους; Να παρουσιάσεις τις θέσεις σου σε ομιλία (200-250 λέξεων) που θα εκφωνήσεις στη Βουλή των Εφήβων.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΦΕΔΕΡΙΚΟ ΓΚΑΡΘΙΑ ΛΟΡΚΑ (1898-1936)

Το σπίτι της Μπερνάντα Άλμπα (απόσπασμα)

Το απόσπασμα προέρχεται από το θεατρικό έργο «Το σπίτι της Μπερνάντα Άλμπα» (1936) του Ισπανού συγγραφέα Φεδερίκο Γκαρθία Λόρκα (Θέατρο και Ποίηση, εκδ. Ίκαρος, μτφρ. Ν. Γκάτσος). Στη σκηνή, τέσσερεις από τις πέντε κόρες της Μπερνάντα Άλμπα (η 30χρονη Μαγδαλένα, η 27χρονη Αμέλια, η 24χρονη Μαρτίριο κι η 20χρονη Αδέλα), επέστρεψαν από την κηδεία του πατέρα τους και συζητούν για τη φήμη πως η 39χρονη ετεροθελής αδελφή τους, Ανγκούστιας, θα παντρευτεί έναν 25χρονο νέο που αγαπούν κρυφά η Αδέλα κι η Μαρτίριο.

ΜΑΓΔΑΛΕΝΑ: Α! Το χωριό δεν έχει άλλη κουβέντα! Το ‘χουνε κάνει βούκινο! Ο Πέπε Ρομάνο θα παντρευτεί την Ανγκούστιας – αυτό λένε! Χτες όλη τη νύχτα τριγύριζε έξω από το σπίτι! Μου φαίνεται πως δε θ’ αργήσει να στείλει προξενητή!

ΜΑΡΤΙΡΙΟ: Εγώ χαίρομαι! Καλός άνθρωπος είναι!

ΑΜΕΛΙΑ: Κι εγώ το ίδιο! Μια χαρά θα ταιριάξουνε!

ΜΑΓΔΑΛΕΝΑ: Λέτε ψέματα! Καμιά σας δε χαίρεται!

ΜΑΡΤΙΡΙΟ: Τρελάθηκες;

ΜΑΓΔΑΛΕΝΑ: Αν ήθελε την Ανγκούστιας γιατί του άρεσε σα γυναίκα, τότε κι εγώ θα χαιρόμουνα! Αλλά τη θέλει μονάχα για τα λεφτά! Βέβαια, η Ανγκούστιας είναι αδερφή μας, αλλά, εδώ που τα λέμε, είναι αρρωστιάρα και γριά κι η ασκημότερη του σπιτιού! Γιατί αν τότε που ήταν είκοσι χρονών έμοιαζε με ομορφοντυμένο σκουπόξυλο, σκεφτείτε με τι μοιάζει τώρα που κοντεύει σαράντα!

ΜΑΡΤΙΡΙΟ: Μη μιλάς έτσι! Η τύχη γελάει καμιά φορά σ' αυτούς που την περιμένουν λιγότερο…

ΑΜΕΛΙΑ: Η Μαγδαλένα έχει δίκιο! Τι να κρυβόμαστε πίσω από το δάχτυλό μας; Τώρα που πέθανε ο πατέρας μας, η περιουσία θα μοιραστεί! Η Ανγκούστιας όμως θα πάρει όλα τα λεφτά του δικού της πατέρα και θα 'ναι η μόνη πλούσια εδώ μέσα! Οι γαμπροί θα 'ρχονται αράδα να τη γυρεύουνε!

ΜΑΓΔΑΛΕΝΑ: Ο Πέπε Ρομάνο είναι εικοσιπέντε χρονών και τ' ομορφότερο παλικάρι του τόπου. Σωστό θα ήταν να παντρευτεί εσένα, Αμέλια, ή την Αδέλα μας, που είναι είκοσι χρονών, κι όχι την ασκημότερη του σπιτιού που μιλάει με τη μύτη σαν τον πατέρα της.

ΜΑΡΤΙΡΙΟ: Μπορεί εκείνου να του αρέσει!

ΜΑΓΔΑΛΕΝΑ: Ποτέ μου δεν μπόρεσα να χωνέψω την υποκρισία σου!

ΜΑΡΤΙΡΙΟ: Ω, Θέ μου! Εγώ υποκρισία; (Μπαίνει η Αδέλα.)

ΜΑΓΔΑΛΕΝΑ (στην Αδέλα): Σε καμαρώσαν οι κότες;

ΑΔΕΛΑ: Μα τι θέλατε να κάμω;

ΑΜΕΛΙΑ: Αν σ' έβλεπε η μάνα μας, θα σου ξερίζωνε τα μαλλιά, κακομοίρα μου.

ΑΔΕΛΑ: Να 'ξερες τι όνειρα είχα κάνει γι' αυτό το φόρεμα. Έλεγα να το βάλω στη γιορτή μου… Δε θα φορούσε άλλη καλύτερο! […]

ΜΑΡΤΙΡΙΟ: Το καλύτερο που 'χεις να κάνεις είναι να το βάψεις μαύρο.

ΜΑΓΔΑΛΕΝΑ: Μπα! Το καλύτερο είναι να το χαρίσεις στην Ανγκούστιας, όταν θα παντρευτεί τον Πέπε Ρομάνο.

ΑΔΕΛΑ (με συγκρατημένη συγκίνηση): Τον Πέπε Ρομάνο;

ΑΜΕΛΙΑ: Τι; Δεν το 'ξερες;

ΑΔΕΛΑ: Όχι.

ΜΑΓΔΑΛΕΝΑ: Να που το 'μαθες!

ΑΔΕΛΑ: Μα αυτό δεν μπορεί να γίνει!

ΜΑΓΔΑΛΕΝΑ: Με τα λεφτά όλα γίνονται. […]

ΜΑΡΤΙΡΙΟ: Τι συλλογιέσαι, Αδέλα;

ΑΔΕΛΑ: Συλλογιέμαι πως ο πατέρας μας διάλεξε τη χειρότερη εποχή της ζωής μου για να πεθάνει!

ΜΑΓΔΑΛΕΝΑ: Έννοια σου και θα το συνηθίσεις.

ΑΔΕΛΑ (ξεσπάει σε οργισμένο κλάμα): Δε θα το συνηθίσω! Δεν μπορώ να μείνω κλεισμένη εδώ μέσα! Δε θέλω να σας μοιάσω! Δε θέλω το πρόσωπό μου να γίνει σαν το δικό σας! Δε θέλω να μαραζώσω μέσα σε τούτο το σκοτεινό σπίτι! Αύριο θα βάλω το πράσινο φουστάνι μου και θα βγω να περπατήσω στους δρόμους! Θέλω να φύγω, να φύγω από δω! Να φύγω!

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Β1. Ποια είναι τα πρόσωπα που συμμετέχουν στην παραπάνω σκηνή και ποια η μεταξύ τους σχέση; Πώς αντιμετωπίζουν το πρόσφατο γεγονός που καθορίζει τη ζωή τους;

Μονάδες 15

Β2. Να εντοπίσεις στο κείμενο δύο εκφραστικά μέσα και να εξηγήσεις τη λειτουργία τους.

Μονάδες 10

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Γιατί η Αδέλα ξεσπώντας σε οργισμένο κλάμα διατυπώνει την επιθυμία της να φύγει από το σπίτι; Πώς θα αντιδρούσε, κατά τη γνώμη σου, μια σύγχρονη νέα στη θέση της (αν δηλαδή ζούσε σε καταπιεστικό οικογενειακό περιβάλλον);

ή

2. Να αφηγηθείς την δική σου εκδοχή για την εξέλιξη της πλοκής. Να δώσεις το δικό σου τέλος στην ιστορία.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Α1. (Μονάδες 15)

Το κεντρικό θέμα του κειμένου είναι το χάσμα των γενεών. Η θέση του συγγραφέα είναι ότι είναι φυσιολογικό το φαινόμενο να έχουν διαφορετική θεώρηση της ζωής οι νέοι και οι ηλικιωμένοι λόγω των διαφορετικών τους αναγκών. Το γεγονός αυτό οδηγεί συχνά σε αντιπαραθέσεις μεταξύ τους και στην επίκριση των νέων από τους μεγαλύτερους.

Α2. (Μονάδες 10)

Είναι κοινός τόπος : Είναι συνηθισμένο/ σύνηθες/ κοινότοπο, συνηθίζεται

επιχειρούν συγκρίσεις : προσπαθούν/ αποπειρώνται/ κάνουν προσπάθεια να συγκρίνουν, συγκρίνουν, προβαίνουν σε συγκρίσεις

τα περασμένα : το παρελθόν, όσα έχουν περάσει/ όσα αποτελούν παρελθόν

ωραιοποιώντας : εξωραϊζοντας, παρουσιάζοντας ως ωραίο

συνδέεται : σχετίζεται, έχει σχέση, είναι σχετικό

Α3. (Μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
Ως προς το επικοινωνιακό πλαίσιο (ομιλία) λαμβάνουμε υπόψη:
δομή: απαιτείται ανάλογη προσφώνηση και αποφώνηση.
ύφος: σοβαρό, επίσημο.
γλώσσα: αναφορική λειτουργία.

Ενδεικτικοί άξονες ανάλυσης:

Ερμηνεία συμπεριφοράς ηλικιωμένων προς τους νέους:

- βιολογικές διαφορές.

- ανάγκη για δικαίωση της ζωής τους: ρομαντική εξιδανίκευση της νεότητάς τους
- προοπτική της φθοράς.
- στο πλαίσιο της νοσταλγίας αναπόφευκτη η σύγκριση της δικής τους νεότητας με τον τρόπο που βιώνουν τη νεότητά τους οι σύγχρονοι νέοι.

Προσδοκίες των σύγχρονων νέων από τους μεγαλύτερους:

- σεβασμός, κατανόηση, ανεκτικότητα των διαφορετικών οπτικών στη ζωή.
- υποστήριξη, συμπαράσταση στις δύσκολες φάσεις της ζωής των νέων.
- επίλυση διαφορών μέσω γόνιμου διαλόγου.
- δημιουργία προοπτικών για καλύτερη ζωή των νέων, απαλλαγμένη από τον φόβο του πολέμου και της οικολογικής καταστροφής, τις κοινωνικές αγκυλώσεις και τα στερεότυπα που οδηγούν σε διάφορες μορφές ανελευθερίας.
- εχέγγυα για ισότιμη πρόσβαση στην εκπαίδευση και στην εργασία.
- ενίσχυση της αξιοκρατίας και της δικαιοσύνης μέσω της ισχυροποίησης των δημοκρατικών θεσμών από τους μεγαλύτερους, οι οποίοι κατέχουν θέσεις εξουσίας και διαμορφώνουν τα πολιτικά και κοινωνικά ήθη.

Β1. (Μονάδες 15)

Τα πρόσωπα είναι οι τέσσερεις νεότερες κόρες της Μπερνάντα Άλμπα: η 30χρονη Μαγδαλένα, η 27χρονη Αμέλια, η 24χρονη Μαρτίριο και η 20χρονη Αδέλα. Οι κοπέλες είναι αδελφές από τον ίδιο πατέρα, ο οποίος πέθανε πρόσφατα. Φαίνεται ότι τα κορίτσια αγαπούσαν τον πατέρα τους και είχαν καλή σχέση μαζί του (Συλλογιέμαι πως ο πατέρας μας διάλεξε τη χειρότερη εποχή της ζωής μου για να πεθάνει!). Συζητάνε τη φήμη ότι ο νεαρός και όμορφος Πέπε Ρομάνο θα παντρευτεί τη μεγαλύτερη ετεροθαλή αδελφή τους Ανγκούστιας, που είναι και πλούσια κληρονόμος. Οι αδελφές σχολιάζουν αρνητικά την προοπτική αυτή, γιατί θεωρούν ότι ο νεαρός θα παντρευτεί την Ανγκούστιας για την προίκα της. Φαίνεται μάλιστα ότι τη ζηλεύουν γι' αυτή την προοπτική και τη χαρακτηρίζουν άδικη και αταίριαστη επιλογή, γιατί είναι μεγαλύτερη ηλικιακά από τον επίδοξο γαμπρό, η πιο άσχημη από όλες τους και μάλλον αλαζονική (όχι την ασκημότερη του σπιτιού που μιλάει με τη μύτη). Η νεότερη αδελφή μάλιστα, η Αδέλα, συγκλονίζεται από το νέο αυτό και δηλώνει την επιθυμία της να ξεφύγει από την άχαρη και περιορισμένη ζωή που τους επιβάλλει το πένθος για τον πατέρα τους και η αυταρχική μητέρα τους.

Β2. (Μονάδες 10)

Ενδεικτικά παρατίθενται ορισμένα διαφορετικά εκφραστικά μέσα. Προφανώς, υπάρχουν και άλλα που ενδέχεται να εντοπιστούν. Οι μαθητές/τριες καλούνται να επιλέξουν δύο από αυτά:

- «Η τύχη γελάει καμιά φορά σ' αυτούς που την περιμένουν λιγότερο»: προσωποποίηση. Πρόκειται για μία παροιμιώδη φράση, που προσωποποιεί την τύχη και της προσδίδει ανθρώπινα χαρακτηριστικά (ανιμισμός), για να αποδώσει γλαφυρά την πιθανότητα της ευτυχούς έκβασης στη ζωή ενός ανθρώπου.
- «αν τότε που ήταν είκοσι χρονών έμοιαζε με ομορφοντυμένο σκουπόξυλο»: παρομοίωση. Αποδίδει με ειρωνικό τρόπο την εξωτερική εμφάνιση της Ανγκούστιας.
- «Ποτέ μου δεν μπόρεσα να χωνέψω την υποκρισία σου!»: μεταφορά. Αποδίδει παραστατικά την οργισμένη αντίδραση της Μαγδαλένας για το υποκριτικό σχόλιο της Μαρτίριο.
- «Θέλω να φύγω, να φύγω από δω! Να φύγω!»: επανάληψη. Αποδίδει εμφατικά την ένταση της Αδέλα να (ξε)φύγει από τους περιορισμούς και τονίζει τη βαθιά επιθυμία της να ζήσει ελεύθερη.

Β3. **(Μονάδες 25)**

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Η Αδέλα φοράει το καινούργιο πράσινο φόρεμά της και πηγαίνει μια βόλτα στην αυλή του σπιτιού τους, ως αντίδραση στη δυστυχία που συμβολίζει το μαύρο χρώμα του πένθους, το οποίο είναι υποχρεωμένη να υιοθετήσει, λόγω του θανάτου του πατέρα της. Με το φόρεμά της αυτό νιώθει όμορφη και δυνατή, γιατί ονειρευόταν ότι θα κέρδιζε τον θαυμασμό όλων, αν το φορούσε στη γιορτή της. Παρόλο που οι αδελφές της την πειράζουν για τον τρόπο που σκέφτεται (Σε καμαρώσαν οι κότες;), να την προειδοποιήσουν ότι μπορεί να τιμωρηθεί για την ανυπακοή της (Αν σ' έβλεπε η μάνα μας, θα σου ξερίζωνε τα μαλλιά, κακομοίρα μου) και προσπαθούν να την προσγειώσουν στην πραγματικότητα (Το καλύτερο που 'χεις να κάνεις είναι να το βάψεις μαύρο / Το καλύτερο είναι να το χαρίσεις στην Ανγκούστιας, όταν θα παντρευτεί τον Πέπε Ρομάνο), εκείνη θέλει να αντιδράσει. Λυπάται που ο πατέρας της πέθανε, αλλά νιώθει ότι ασφυκτιά από τους περιορισμούς και αυτό το αίσθημα του πνιγμού την οδηγεί σε οργισμένο κλάμα. Δηλώνει, μάλιστα, ότι θέλει να φύγει, για να ξεφύγει από την προοπτική της μίζερης ζωής που τους επιφυλάσσει η υπακοή στους κανόνες της μητέρας τους και να ζήσει τα νιάτα της ελεύθερα (Δε θέλω να μαραζώσω μέσα σε τούτο το σκοτεινό σπίτι! Αύριο θα βάλω το πράσινο φουστάνι μου και θα βγω να περπατήσω στους δρόμους! Θέλω να φύγω, να φύγω από δω!).

Το δεύτερο ερώτημα εναπόκειται στην κρίση του/της μαθητή/τριας.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Οποιαδήποτε επιλογή του/της μαθητή/τριας για την εξέλιξη της πλοκής θεωρείται αποδεκτή, αρκεί να είναι ολοκληρωμένη νοηματικά και εκφραστικά και να παρουσιάζεται σε αφηγηματική μορφή.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ Η ΦΥΣΗ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

[Νέο πρωτοφανές κύμα καύσωνα στη χώρα: Τι λένε οι ειδικοί]

Ο Κωνσταντίνος Συνολάκης, καθηγητής Διαχείρισης Φυσικών Καταστροφών του Πανεπιστημίου Κρήτης και πρόεδρος της Εθνικής Ειδικής Επιτροπής για την Κλιματική Αλλαγή σχολιάζει στο άρθρο που ακολουθεί το νέο κύμα καύσωνα που θα έφτανε στη χώρα μας εκείνη την εβδομάδα το καλοκαίρι του 2021. Πηγή: Protagon.gr

Το φαινόμενο των υψηλών θερμοκρασιών που παρατηρούνται το φετινό καλοκαίρι και ειδικά αυτό του δεκαήμερου καύσωνα που μας έρχεται από την Αφρική σχολίασε ο καθηγητής Διαχείρισης Φυσικών Καταστροφών του Πολυτεχνείου Κρήτης κύριος Συνολάκης «Προφανώς δεν είναι φυσιολογικό» σχολίασε επισημαίνοντας πως ενώ υπήρχε πρόβλεψη τα παραπάνω φαινόμενα να συμβούν το 2040, ξαφνικά τα βλέπουμε να συντελούνται το 2021. Έρχεται εφιαλτικός δεκαήμερος καύσωνας από την Αφρική!

Μιλώντας σε τηλεοπτικό σταθμό ο καθηγητής ανέφερε ότι «είναι κάτι το οποίο δυστυχώς είναι συμβατό με τις προβλέψεις που γίνονταν από τα κλιματολογικά μοντέλα, εδώ και 10 χρόνια, για τις επιπτώσεις της υπερθέρμανσης του πλανήτη» και πρόσθεσε πως δυστυχώς φαινόμενα σαν κι αυτά, με 10 μέρες συνεχόμενου καύσωνα, για τα οποία υπήρχε η πρόβλεψη πως θα συμβούν το 2040, ξαφνικά τα βλέπουμε να συντελούνται ήδη από το 2021. «Κι αυτό πραγματικά είναι ανησυχητικό», τόνισε. Όπως εξήγησε, υπάρχουν πάρα πολλά κλιματολογικά μοντέλα, με τις προβλέψεις τους μάλιστα να είναι ακόμη πιο δυσοίωνες αφού εάν δεν κάνουμε απολύτως τίποτα, φαίνεται πως όταν αλλάξει ο 21ος αιώνας, θα έχουμε ακόμη περισσότερες ημέρες ακραίων καιρικών φαινομένων.

«Ακόμη και τέσσερις φορές περισσότερο» είπε συγκεκριμένα επισημαίνοντας πως το ζήτημα είναι πλέον πως θα σταθεροποιήσουμε το παγκόσμιο κλίμα και θα επιβραδύνουμε την τάση υπερθέρμανσης του πλανήτη ώστε να μην φτάσουμε σε αυτά τα πολύ δυσοίωνα σενάρια. «Εισπράττουμε ήδη τα αποτελέσματα της κλιματικής αλλαγής» τόνισε και εξήγησε πως στατιστικά αυτό που βλέπουμε είναι πως δυστυχώς τα μετεωρολογικά μοντέλα που έκαναν διάφορες εκτιμήσεις για τα ακραία φαινόμενα, την κλιματική αλλαγή και το πόσες μέρες καύσωνα θα έχουμε, αρχίζουν όχι μόνο να επαληθεύονται, αλλά επαληθεύονται νωρίτερα απ’ ότι αναμενόταν.

Α3. Συμμετέχεις σε ημερίδα που διοργανώνει το σχολείο σου με θέμα «Νέοι και κλιματική αλλαγή». Να γράψεις μία ομιλία 200-250 λέξεων με την οποία θα προσπαθείς να ευαισθητοποιήσεις το κοινό σου για την κλιματική αλλαγή, αλλά και να προτείνεις δράσεις με τις οποίες εσύ κι οι συμμαθητές σου μπορείτε να συμβάλλετε στην προστασία της φύσης.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

Ν. ΒΕΛΙΩΤΗΣ (1970 -)

Ν΄ αγαπάς τα βουνά και τα πέλαγα

Το τραγούδι έχει ερμηνεύσει ο Παντελής Θαλασσινός στον δίσκο «Στης καρδιάς μου τ΄ανοιχτά», που κυκλοφόρησε το 2010.

Ν' αγαπάς τα βουνά και τα πέλαγα,
τους γνωστούς και τους άγνωρους τόπους,
τα πουλιά, τα λουλούδια, τα σύννεφα,
και πολύ ν' αγαπάς τους ανθρώπους.
Τα θεριά ν' αγαπάς και τ' ανήμερα,
τα νησιά, τα ποτάμια, τ' αστέρια.
Κι αν ποτέ σε πληγώσουν κατάστηθα
φίλοι, αγρίμια, λευκά περιστέρια .

Ν' αγαπάς τα βουνά και τα πέλαγα,
τους γνωστούς και τους άγνωρους τόπους,
τα πουλιά, τα λουλούδια, τα σύννεφα,
και πολύ ν' αγαπάς τους ανθρώπους.
Ν' αγαπάς, να ξεχνάς και να χαίρεσαι
τη δική σου γαλήνη και κείνα
που μ' αγάπη το νου μας φωτίζουνε,
και βλασταίνουν αμάραντα[1]κρίνα.

1αμάραντα: που δε μαραίνονται

Ν' αγαπάς τα βουνά και τα πέλαγα,
τους γνωστούς και τους άγνωρους τόπους,
τα πουλιά, τα λουλούδια, τα σύννεφα,
και πολύ ν' αγαπάς τους ανθρώπους.
Ν' αγαπάς τα βουνά και τα πέλαγα,
τους γνωστούς και τους άγνωρους τόπους,
τα πουλιά, τα λουλούδια, τα σύννεφα,
και πολύ ν' αγαπάς τους ανθρώπους.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ο τραγουδοποιός προτρέπει κάθε άνθρωπο να αγαπά τη φύση γύρω του. Τι πιστεύεις πως είναι αυτό που τον ενέπνευσε; Πώς νιώθεις εσύ όταν βρίσκεσαι στη φύση;

ή

2. Να γράψεις ένα πεζό κείμενο βασισμένο στους στίχους του Π. Θαλασσινού με το οποίο η υπεύθυνη / ο υπεύθυνος του πολιτιστικού προγράμματος του σχολείου σου θα προσκαλεί τους μαθητές να συμμετάσχουν στο πρόγραμμά της.

Μονάδες 25

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή)

Α3. (μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
Αναμένεται ομιλία επίσημου χαρακτήρα. Στοιχεία που υπηρετούν το επικοινωνιακό αυτό πλαίσιο: • προσφώνηση / αποφώνηση • χρήση α΄ ρηματικού προσώπου (ενικού και πληθυντικού) • χρήση β΄ προσώπου στην προσπάθεια ευαισθητοποίησης • στοιχεία προφορικότητας • ρητορικές ερωτήσεις • φράσεις επανασύνδεσης με το κοινό

Περιεχόμενο

Θετικά αξιολογείται η ικανότητα του/της μαθητή / της μαθήτριας να εκφράζει με σαφήνεια και ακρίβεια τις απόψεις του και να επιχειρηματολογεί σχετικά με το πρόβλημα της κλιματικής αλλαγής. Ο λόγος του θα πρέπει να χαρακτηρίζεται από ζωντάνια και αμεσότητα.

Ενδεικτικά, για το α΄ ζητούμενο θα μπορούσε να αναφερθεί:

- η σημασία του φυσικού περιβάλλοντος για τη σωματική, πνευματική και ψυχοσυναισθηματική υπόσταση του ανθρώπου.
- ο ποιοτικός και πολιτισμένος τρόπος διαβίωσης, ο οποίος επιτυγχάνεται μέσω της επαφής με τη φύση
- η ισορροπία ατόμου - κοινωνίας - φύσης ως πυξίδα προσανατολισμού για τον άνθρωπο και την ανθρώπινη κοινωνία και ως προϋπόθεση ισορροπίας και ευτυχίας κάθε ανθρώπινης ύπαρξης.
- η συνειδητοποίηση του ότι η κλιματική αλλαγή δεν είναι ένας θεωρητικός κίνδυνος αλλά μια πραγματικότητα.
- οι συνέπειες της κλιματικής αλλαγής, έτσι όπως περιγράφονται από τα ΜΜΕ αλλά και έτσι, όπως ο ίδιος/η ίδια τις αντιλαμβάνεται στην καθημερινότητά του.

Ενδεικτικά, για το β΄ ζητούμενο θα μπορούσε να αναφερθεί:

- η συμμετοχή σε εθελοντικές δράσεις και περιβαλλοντικά προγράμματα (δενδροφυτεύσεις, καθαρισμός παραλιών, δημόσιων χώρων κτλ)
- η ανακύκλωση υλικών, τόσο στο σπίτι όσο και στο σχολείο (τοποθέτηση ειδικών κάδων, ενημέρωση της σχολικής κοινότητας)
- η πρόσκληση στον χώρο του σχολείου ειδικών επιστημόνων (βιολόγων, χημικών κτλ), προκειμένου να ενημερώσουν τους μαθητές για το πρόβλημα
- η άσκηση πίεσης προς το Υπουργείο Παιδείας για ένταξη του μαθήματος της περιβαλλοντικής αγωγής στο ωρολόγιο πρόγραμμα
- εξορμήσεις στη φύση και εξερεύνηση οικοσυστημάτων ή προστατευόμενων περιοχών natura

Β3. (μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης:

Σχετικά με το πρώτο ζητούμενο ο μαθητής / η μαθήτρια μπορεί να εκφράσει ελεύθερα την προσωπική του άποψη σχετικά με αυτό που κινητοποίησε / ενέπνευσε τον τραγουδοποιό να γράψει αυτούς τους στίχους. Ενδεικτικά θα μπορούσε να κάνει λόγο για:

- την μεγάλη του αγάπη προς τη φύση
- τη συνειδητοποίησή του ότι η φύση είναι το σπίτι κάθε ανθρώπου
- τον φόβο του ότι η κλιματική αλλαγή μπορεί να ανατρέψει κάθε τάξη και κάθε ισορροπία
- μια πρόσφατη περιήγησή του στην εξοχή ή σε ένα παραθαλάσσιο μέρος
- το ενδιαφέρον του για τα αποτελέσματα της κλιματικής αλλαγής
- την ανάγκη του να μοιραστεί με τον κόσμο τα συναισθήματα ευφορίας και αγαλλίασης τα οποία νιώθει μέσα στη φύση κτλ\

Σχετικά με το δεύτερο ζητούμενο, ο/η μαθητής / η μαθήτρια καλείται να εκφράσει τα συναισθήματα τα οποία βιώνει κάθε φορά που βρίσκεται κοντά στη φύση. Κάθε απάντηση θεωρείται αποδεκτή αρκεί να είναι τεκμηριωμένη.

2. Θέμα δημιουργικής γραφής:

Ο μαθητής / η μαθήτρια καλείται να συντάξει ένα κείμενο, το οποίο θα παρακινεί για συμμετοχή σε ένα σχολικό περιβαλλοντικό πρόγραμμα. Θετικά αξιολογείται:

- η αξιοποίηση των βασικών ιδεών και των άρρητων νοημάτων του λογοτεχνικού κειμένου
- η ζωντάνια και η αμεσότητα στο ύφος
- το κατάλληλο επικοινωνιακό πλαίσιο

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

«Είναι στο χέρι σου»

Το παρακάτω κείμενο είναι το δελτίο τύπου που δημοσιεύθηκε στον ιστότοπο www.synigoros.gr στις 29 Απριλίου 2010. Διασκευασμένο για τις ανάγκες της εξέτασης.

Με αυτό το κεντρικό σύνθημα διοργανώνονται φέτος εκδηλώσεις με αφορμή την 30ή Απριλίου, Παγκόσμια Ημέρα κατά της Σωματικής Τιμωρίας των Παιδιών στη Θεσσαλονίκη, από το Κέντρο Ενταξιακής Πολιτικής της Παιδαγωγικής Σχολής του ΑΠΘ, σε συνεργασία με το Δίκτυο για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Σωματικής Τιμωρίας στα Παιδιά και τον Συνήγορο του Παιδιού. Στις εκδηλώσεις περιλαμβάνονται: εικαστικό εργαστήριο ευαισθητοποίησης, θεατρικά δρώμενα, έκθεση αφισών, εργαστήριο βιωματικής εμπειρίας για μαθητές, στρογγυλό τραπέζι με θέμα «Από τη διαπαιδαγώγηση των παιδιών χωρίς βία σε μια κοινωνία χωρίς βία».

Παράλληλα, στο πλαίσιο της Παγκόσμιας Ημέρας, το Υπουργείο Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων διακίνησε Εγκύκλιο σε όλα τα σχολεία της χώρας με την οποία προτείνεται, την 30ή Απριλίου, οι δύο τελευταίες διδακτικές ώρες να αφιερωθούν σε εκδηλώσεις και εκπαιδευτικές δράσεις με το θέμα αυτό.

Οι φετινές εκδηλώσεις έρχονται σε συνέχεια παρόμοιων εκδηλώσεων, συζητήσεων στα σχολεία και επιμορφωτικών ημερίδων που διοργανώνονται τα τελευταία χρόνια από το Δίκτυο και τα μέλη του. Σκοπός των δράσεων αυτών είναι η ευαισθητοποίηση των παιδιών και κυρίως των γονέων και των εκπαιδευτικών, για τις αρνητικές συνέπειες της χρήσης βίας στη διαπαιδαγώγηση των παιδιών και τη διαιώνιση του κύκλου της βίας που συνεπάγεται.

Πρόσφατες έρευνες στην Ελλάδα δείχνουν ότι, παρά τη ρητή νομοθετική απαγόρευση της χρήσης της σωματικής τιμωρίας των παιδιών (ν. 3500/06, άρθρο 4), οι γονείς εξακολουθούν σε μεγάλο ποσοστό να την χρησιμοποιούν ως μέθοδο σωφρονισμού.

Το Δίκτυο για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Σωματικής Τιμωρίας καλεί τους γονείς, τους εκπαιδευτικούς όλων των βαθμίδων, όλους τους επαγγελματίες που ασχολούνται με το παιδί και την οικογένεια, αλλά και τα ίδια τα παιδιά να δραστηριοποιηθούν ενάντια στη σωματική τιμωρία, να εναντιωθούν σ’ αυτήν και να ενισχύσουν τη διάδοση τους μη βίαιης διαπαιδαγώγησής τους.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Α1. Ποιος είναι ο βασικός στόχος για τον οποίο οργανώνονται οι δράσεις που περιγράφει το κείμενο, με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρα κατά της Σωματικής Τιμωρίας των Παιδιών και ποιους αφορά; Να απαντήσεις σε 50-60 λέξεις.

Μονάδες 15

Α2. Στην πρώτη και στην τέταρτη παράγραφο του κειμένου ο συντάκτης του χρησιμοποιεί αντίστοιχα τα εισαγωγικά και την παρένθεση. Ποια είναι η λειτουργία τους μέσα στο κείμενο;

Μονάδες 10

Α3. Σε εκδήλωση που γίνεται στο Δημαρχείο της περιοχής σου με θέμα την ενδοοικογενειακή βία συμμετέχεις ως εκπρόσωπος της μαθητικής κοινότητας του σχολείου σου. Σε εισήγηση 200-250 λέξεων να εκθέσεις τεκμηριωμένα τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι έφηβοι που βιώνουν αντίστοιχες συμπεριφορές και να διατυπώσεις συγκεκριμένες δράσεις/ενέργειες που πρέπει να γίνουν εκ μέρους του σχολείου και των αρμόδιων φορέων, για να τους βοηθήσεις.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΠΗΝΕΛΟΠΗ ΔΕΛΤΑ (1874-1941)

Πρώται ενθυμήσεις

Το κείμενο που ακολουθεί είναι απόσπασμα από τον πρώτο τόμο του αυτοβιογραφικού έργου της Πηνελόπης Δέλτα «Πρώτες ενθυμήσεις» (εκδ. Ερμής, 2008).

Θυμούμαι ένα μεσημεριανό γεύμα, πρέπει να ήμουν πολύ μικρή, όπου με σήκωσε από το τραπέζι ο πατέρας, με φώναξε κοντά του, και με το μεγάλο μαχαίρι που έκοβε το ροζμπίφ φοβέριζε πως θα μου κόψει το δάκτυλο. Είχα φάγει το νύχι μου, και το να τρώγει κανείς τα νύχια του ήταν, με το ψέμα, τα δύο πράγματα που αγρίευαν το περισσότερο τον πατέρα μας. Θυμούμαι το σηκωμένο μαχαίρι, τα σουρωμένα φρύδια του πατέρα, τα μαύρα του μάτια που βγάζαν φωτιές, τις στριγγλιές μου, και θυμάμαι ακόμα το αίσθημα του πανικού, που μου έκοψε τη φωνή σα νόμισα πως πέφτει το μαχαίρι στο αιχμαλωτισμένο μου δάχτυλο στο χέρι του πατέρα μου. Πώς «με συγχώρεσε» και γιατί, δε θυμούμαι πια. Θυμούμαι μόνο πως μου είπε να πάγω στη θέση μου και πως ήθελα να πάγω και δεν μπορούσα, τόσο έτρεμαν τα πόδια μου, και πως φοβόμουν που ήμουν κοντά του, και πάσχιζα να φύγω, και δεν μπορούσα. Και ύστερα θυμούμαι πως σκαρφάλωνα στην καρέγλα[1] μου και μου είπαν

1 καρέγλα: καρέκλα

να φάγω και δεν μπορούσα να καταπιώ, από τα αναφιλητά που μου ανέβαιναν όλην την ώρα. Και τα αδέλφια μου τα μεγάλα τρομαγμένα με κοίταζαν, κι εγώ ντρεπόμουν φοβερά.

Αυτό το φάγωμα των νυχιών στάθηκε αιτία να φάγω πολύ ξύλο. Ήμουν τόσο μικρή που δεν το θυμούμαι, όταν μ΄ έδειρε ο πατέρας μου με το καμτσί[2] του του αλόγου, και γέμισαν τα πόδια μου σπυριά. Μου το διηγήθηκε η μητέρα μου σα μεγάλωσα. […]

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Β1. Χρησιμοποιώντας κειμενικές αναφορές να χαρακτηρίσεις τον πατέρα της ηρωίδας.

Μονάδες 15

Β2. Ποιο ρηματικό πρόσωπο επιλέγεται ως κυρίαρχο για την αφήγηση της ιστορίας και πώς η επιλογή αυτή σχετίζεται με τα συναισθήματα που εκφράζει η ηρωίδα;

Μονάδες 10

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Η ηρωίδα αποδέχεται τη σωματική τιμωρία ως κάτι αυτονόητο. Σε ποιες στερεότυπες αντιλήψεις για τη συμπεριφορά των παιδιών και τον τρόπο διαπαιδαγώγησής τους εκείνης της εποχής θεωρείς πως ταιριάζει η αντίδραση της; Ποια θα ήταν η δική σου αντίδραση σε αντίστοιχη περίπτωση;

ή

2. Να γράψεις μια επιστολή της κόρης μετά την ενηλικίωσή της στον πατέρα με την οποία θα εκφράζει πόσο την πλήγωσε αυτή του η συμπεριφορά στη διάρκεια της παιδικής της ηλικίας.

Μονάδες 25

2 καμτσί: καμτσίκι, μαστίγιο

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή).

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Α1. (Μονάδες 15)

Ο βασικός στόχος των δράσεων είναι κυρίως να αποτρέψουν γονείς και εκπαιδευτικούς από το να χρησιμοποιούν τη σωματική τιμωρία και τη βία ως μέσο διαπαιδαγώγησης και οριοθέτησης της συμπεριφοράς των παιδιών και να ευαισθητοποιήσουν τα ίδια τα παιδιά ενάντια στη χρήση βίας ως μέσο επιβολής, ώστε να μην την αναπαράγουν, αλλά να αντιδρούν σ' αυτήν.

Α2. (Μονάδες 10)

1η παράγραφος: «Από τη διαπαιδαγώγηση των παιδιών χωρίς βία σε μια κοινωνία χωρίς βία»: Τα εισαγωγικά χρησιμοποιούνται, για να δηλωθεί από τον συντάκτη ο τίτλος του θέματος συζήτησης για το στρογγυλό τραπέζι που αναφέρεται στις δράσεις.

4η παράγραφος: (ν. 3500/06, άρθρο 4): η παρένθεση αποτελεί διευκρίνιση του νόμου που απαγορεύει τη βία στα παιδιά και λειτουργεί ως απαραίτητο συμπλήρωμα της προηγούμενης φράσης «ρητή νομοθετική απαγόρευση», για όποιον επιθυμεί να ανατρέξει στον νόμο.

Α3. (Μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Ως προς το επικοινωνιακό πλαίσιο (ομιλία) λαμβάνουμε υπόψη:

δομή: απαιτείται ανάλογη προσφώνηση και αποφώνηση π.χ. Αξιότιμε κ. Δήμαρχε, αξιότιμοι παρευρισκόμενοι, Κυρίες και κύριοι . . . / Ευχαριστώ για την προσοχή σας.

ύφος: σοβαρό, επίσημο, επειδή πρόκειται για εκδήλωση του Δημάρχου και την παρακολουθούν και φορείς εξουσίας.

γλώσσα: αναφορική λειτουργία, γ΄ ενικό πρόσωπο, χρήση α΄ πληθυντικού προσώπου.

Ενδεικτικοί άξονες ανάλυσης:

α) <u>Προβλήματα εφήβων που βιώνουν ενδοοικογενειακή βία</u>:

- Ελλιπής αυτοεκτίμηση / αποστασιοποίηση από παρέες και σχολικές εκδηλώσεις / μειωμένη σχολική επίδοση → μοναξιά– περιθωριοποίηση.
- Κυριαρχία του φόβου που μπορεί να οδηγήσει τον έφηβο στο να το σκάσει από το σπίτι και να μπλέξει σε παράνομες δραστηριότητες ή παρέες για να επιβιώσει.
- Αναπτυγμένο αίσθημα ντροπής, ανικανότητας ή θυμού, καθώς αισθάνεται την αδυναμία αντίδρασης → ψυχικά τραύματα / αναπαραγωγή βίας στο φιλικό ή σχολικό περιβάλλον (εκφοβισμός άλλων παιδιών).

β) <u>Δράσεις και ενέργειες για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας</u>:

- προγράμματα ενημέρωσης στα σχολεία (ομιλίες, εκπαιδευτικές δράσεις, εργασίες παιδιών), ώστε τα παιδιά - θύματα να κατανοήσουν πως δεν φταίνε τα ίδια, να ενδυναμωθούν ψυχολογικά και να καταγγείλουν τη βία.
- εξειδικευμένες ομάδες συμβούλων, ψυχολόγων και κοινωνικών λειτουργών θα πρέπει να επισκέπτονται σχολεία, με στόχο την προσέγγιση και στήριξη των παιδιών που τους ασκείται οικογενειακή βία.
- ψυχολογικές γραμμές τηλεφωνικής υποστήριξης και δομές φροντίδας για ανήλικους ή και για τον γονέα που υφίσταται τη βία, αν αποφασίσουν να φύγουν από το κακοποιητικό περιβάλλον.
- εκπαιδευτικά προγράμματα στα σχολεία για την οικογενειακή βία και τον εκφοβισμό / επιμορφώσεις γονέων, ώστε αφενός οι έφηβοι να κατανοήσουν πως δεν είναι ανεκτή η βία από οποιονδήποτε και να αντιστέκονται στην κουλτούρα της βίας που συχνά προβάλλεται από τα ΜΜΕ, αφετέρου οι γονείς να συνειδητοποιήσουν πως η βία (λεκτική, ψυχολογική, σωματική) μόνο ζημία μπορεί να επιφέρει στην προσωπικότητα του παιδιού τους.

Β1. (Μονάδες 15)

Ο πατέρας της ηρωίδας είναι ένας άνθρωπος αυστηρός και σκληρός. Δεν διστάζει να τρομοκρατήσει την κόρη του και τα άλλα παιδιά του με την απειλή ακρωτηριασμού ή να τα τιμωρήσει με ξύλο «και με το μεγάλο μαχαίρι . . . φοβέριζε πως θα μου κόψει το δάκτυλο / το φάγωμα των νυχιών . . .να φάω πολύ ξύλο», για να διδάξει κάποιους κανόνες ευπρέπειας και σωστής εμφάνισης. Είναι απωθητικός και τρομακτικός για το παιδί του, «που φοβόμουν που ήμουν κοντά του» το οποίο τον τρέμει σε σημείο που δεν μπορεί να λειτουργήσει φυσιολογικά, όταν είναι δίπλα του «μου είπαν να φάγω και δεν μπορούσα . . . μου ανέβαιναν όλην την ώρα».

Β2. (Μονάδες 10)

Το ρηματικό πρόσωπο που επιλέγεται από την αφηγήτρια, που δείχνει να αφηγείται μέσω της κεντρικής ηρωίδας μια δική της ιστορία, είναι κυρίως το α' ενικό «Θυμούμαι ένα μεσημεριανό / Είχα φάγει το νύχι μου / δεν μπορούσα». Αυτό είναι απολύτως κατανοητό, επειδή στο κείμενο με την μορφή της τραυματικής, βιωμένης προσωπικής εμπειρίας η μικρή ηρωίδα θυμάται όλα τα συναισθήματα τρόμου και απόγνωσης, καθώς και ντροπής για την ανεπάρκειά της που της προκαλούσε η απίστευτη σκληρότητα και αυστηρότητα του πατέρα της, και μάλιστα για θέματα μηδαμινής σημασίας. Ο λόγος γίνεται έτσι εξομολογητικός και ο αναγνώστης συμπάσχει με το μικρό και ανήμπορο παιδί.

Β3. (Μονάδες 25)

1. Σε παλαιότερες εποχές τα παιδιά δεν θεωρούνταν ίσως άξια ιδιαίτερης προσοχής ή ιδιαίτερου τρόπου προσέγγισης, όταν επρόκειτο να διαπαιδαγωγηθούν. Θεωρούσαν όλοι πως όφειλαν να είναι απόλυτα υπάκουα και να δέχονται αδιαμαρτύρητα οποιαδήποτε τιμωρία, όσο σκληρή κι αν είναι αυτή «Και τα αδέλφια μου τα μεγάλα τρομαγμένα με κοίταζαν, κι εγώ ντρεπόμουν φοβερά». Ιδιαίτερα τα κορίτσια έπρεπε να έχουν άψογη εμφάνιση και να αποφεύγουν οποιαδήποτε αταξία, που θα τα κακοχαρακτήριζε και στην οικογένεια τους και στην ευρύτερη κοινωνία «το να τρώγει κανείς τα νύχια του . . . αγρίευαν το περισσότερο τον πατέρα μας». Το ξύλο θεωρούνται απαραίτητη μέθοδος διαπαιδαγώγησης και κανείς δεν εξαιρούνταν, όσο μικρός και αδύναμος κι αν ήταν «με έδειρε με το καμτσί . . . σπυριά».

Σήμερα αυτά θεωρούνται απόλυτα ξεπερασμένες μέθοδοι αγωγής και επικίνδυνες για την ψυχολογική ισορροπία ενός παιδιού. Εγώ, αν βρισκόμουν στη θέση της ηρωίδας, θα αντιδρούσα έντονα, αρνούμενος / η να αποδεχτώ την τιμωρία, και θα ζητούσα τη βοήθεια της μητέρας ή των αδερφών μου και βέβαια θα είχα το θάρρος να απευθυνθώ στον πατέρα μου και να εκφράσω με τόλμη τα συναισθήματα μου και την απογοήτευση μου από αυτόν, που υποτίθεται ότι έπρεπε να με προστατεύει και να με αγαπάει.

ή

2. Οποιαδήποτε επιλογή του/της μαθητή/τριας για το περιεχόμενο αυτής της επιστολής είναι αποδεκτό, εφόσον ο λόγος είναι δόκιμος και τηρούνται οι βασικές προϋποθέσεις του κειμενικού είδους της επιστολής (Ημερομηνία και τόπος πάνω δεξιά / προσφώνηση αριστερά π.χ. Αγαπητέ πατέρα, σας γράφω . . . / αποφώνηση: Με σεβασμό, η κόρη σας / ο γιος σας). Επίσης, χρειάζεται ο/η μαθητής/τρια να αξιοποιήσει στην επιστολή στοιχεία του λογοτεχνικού κειμένου.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Α΄ ΤΑΞΗ ΕΠΑΛ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΑΞΙΔΙΑ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Διαφορές της καθημερινότητας σε Ελλάδα και Ιαπωνία

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί απόσπασμα από άρθρο του Θέμη Κατσιμίχα που δημοσιεύτηκε στο ιστολόγιοwww.huffingtonpost.gr/themis-katsimichas/-_4511_b_9407868.html.

Η Ιαπωνία είναι ίσως η πιο «Δυτική» από τις χώρες της Ανατολικής Ασίας και κατά συνέπεια η καθημερινότητα των πολιτών της μοιάζει σε αρκετά σημεία με τη ζωή στη Δύση. Ωστόσο, όπως συμβαίνει με όλους τους πολιτισμούς, υπάρχουν πολλά ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της ιαπωνικής καθημερινότητας που δεν τα βρίσκουμε εύκολα αλλού. Ειδικότερα, ο κατάλογος των διαφορών με την Ελλάδα είναι μακρύς, γεμάτος μικρές και μεγάλες, αστείες, περίεργες ή και εξοργιστικές διαφορές, άλλοτε προς το καλύτερο και άλλοτε προς το χειρότερο. Ιδού τα πιο τρανταχτά παραδείγματα:

Παρακαλώ βγάλτε τα παπούτσια σας! Στην Ιαπωνία κανείς μα κανείς δεν φοράει παπούτσια μέσα στο σπίτι και όλοι τα βγάζουν στην είσοδο. Πρόκειται για ένα μέτρο υγιεινής και καθαριότητας που τηρείται ευλαβικά και παντού. Τα περισσότερα ιαπωνικά σπίτια έχουν το πάτωμα υπερυψωμένο σε σχέση με τον χώρο μπροστά από την είσοδο, ώστε κάποιος να αφαιρεί τα παπούτσια του στον χώρο αυτό και στη συνέχεια να πατά με τις κάλτσες ή με παντόφλες στο εσωτερικό της οικίας. Το μέτρο αυτό τηρείται ακόμα και σε πολλά γραφεία, ιατρεία, εστιατόρια, καθώς και στα σχολεία, όπου οι μαθητές έχουν άλλα παπούτσια για να πηγαίνουν στο σχολείο και άλλα για να κυκλοφορούν μέσα σ' αυτό!

Καλώς ήλθατε, περάστε! Αν και η ευγένεια στην εξυπηρέτηση δεν λείπει -σε γενικές γραμμές- από τη χώρα μας, στην Ιαπωνία το επίπεδο εξυπηρέτησης σε υπηρεσίες και καταστήματα βρίσκεται σε δυσθεώρητα ύψη. Η ευγένεια ξεχειλίζει από παντού και απευθύνεται προς όλους ανεξαιρέτως· είτε μπει σ' ένα κατάστημα ο Κώστας από το Διακοφτό είτε η Βασίλισσα Ελισάβετ της Αγγλίας, η αντιμετώπιση είναι η ίδια. Οι υπάλληλοι θα σε καλωσορίσουν, θα χρησιμοποιήσουν την πιο ευγενική μορφή του προφορικού λόγου, για να σου μιλήσουν, και στο τέλος θα σου φέρουν τα προϊόντα που αγόρασες μέχρι την έξοδο, όπου θα στα παραδώσουν, θα σε ευχαριστήσουν για την επίσκεψή σου και θα υποκλιθούν μέχρι το πάτωμα ως ένδειξη ευγνωμοσύνης που προτίμησες το κατάστημά τους. Στα εστιατόρια, οι σερβιτόροι συνήθως γονατίζουν, για να πάρουν παραγγελία (ένδειξη σεβασμού στον πελάτη που κάθεται και βρίσκεται χαμηλότερα από τον όρθιο σερβιτόρο),

πληρώνεις όχι στο τραπέζι, αλλά σε ταμείο δίπλα στην έξοδο και το φιλοδώρημα είναι άγνωστη λέξη, καθώς δεν υπάρχει τέτοιο έθιμο στη χώρα.

Μας συγχωρείτε, το τρένο θα αργήσει 17 δευτερόλεπτα. Τα Μέσα Μαζικής Μεταφοράς στις μεγάλες ιαπωνικές πόλεις είναι πεντακάθαρα, τελείως ακριβή στην ώρα τους και τα οδηγούν υπάλληλοι που φοράνε κοστούμι, γραβάτα (οι άντρες) και λευκά γάντια, οι οποίοι μιλάνε μέσω μικροφώνου στους επιβάτες, ανακοινώνοντας στάσεις ή δίνοντας διάφορες οδηγίες. Οι Ιάπωνες κινούνται κατ' εξοχήν με αυτά εντός των πόλεων, βασιζόμενοι στην ασφάλεια, την ευκολία πρόσβασης, την άνεση (εκτός των ωρών αιχμής) και την απόλυτη αξιοπιστία τους. Τις σπάνιες φορές που το τρένο θα αργήσει (π.χ. επειδή κάποιος έπεσε στις γραμμές από απροσεξία ή για να αυτοκτονήσει), οι υπάλληλοι στους σταθμούς και μέσα στο συρμό ενημερώνουν συνεχώς, ζητάνε εκατό φορές συγγνώμη για την ταλαιπωρία και, όταν φτάσεις στον προορισμό σου, λαμβάνεις από το γραφείο του σταθμάρχη γραπτή βεβαίωση ότι η αργοπορία σου οφείλεται σε καθυστέρηση του τρένου. Αν η λειτουργία της γραμμής διακοπεί για απροσδιόριστο χρονικό διάστημα, λαμβάνεις κουπόνι δωρεάν μετεπιβίβασης και μετακίνησης με τρένο άλλης εταιρείας.

Αυτές ήταν μερικές χαρακτηριστικές διαφορές στην καθημερινότητα Ελλάδας και Ιαπωνίας. Επιφυλασσόμαστε να επανέλθουμε στο μέλλον με κάμποσα παραδείγματα ακόμα.

Α3. Ποιο από τα στιγμιότυπα της ιαπωνικής καθημερινότητας, όπως περιγράφονται στο κείμενο, σου έκανε περισσότερη εντύπωση και γιατί; Μπορείς να το συγκρίνεις με κάτι αντίστοιχο από τη ζωή στην Ελλάδα; Να γράψεις ένα σχετικό άρθρο (200-250 λέξεων) που θα δημοσιευτεί σε ταξιδιωτικό περιοδικό.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΟΔΥΣΣΕΑΣ ΕΛΥΤΗΣ (1911-1996)

Ο Ήλιος ο Ηλιάτορας

Το παρακάτω ποίημα αποτελεί απόσπασμα από την ομώνυμη ποιητική συλλογή (Ίκαρος, 2002).

ΑΦΗΓΗΤΗΣ

Ο ήλιος ο ηλιάτορας 1

Ο πετροπαιχνιδιάτορας

από την άκρη των ακρώ

κατηφοράει στο Ταίναρο[1]
φωτιά ’ναι το πηγούνι του
χρυσάφι το πιρούνι του.

Ο ΗΛΙΟΣ
Ε σεις στεριές και θάλασσες
τ’ αμπέλια και οι χρυσές ελιές
ακούτε τα χαμπέρια μου
μέσα στα μεσημέρια μου
«Σ’ όλους τους τόπους κι αν γυρνώ
μόνον ετούτον αγαπώ!»
Από τη μέση του γκρεμού
στη μέση του άλλου πέλαγου
κόκκινα κίτρινα σπαρτά
νερά πράσινα κι άπατα[2].
«Σ’ όλους τους τόπους κι αν γυρνώ
μόνον ετούτον αγαπώ!»

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις την απάντησή σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ποια είναι η πατρίδα του ήλιου στο ποίημα και με βάση ποια χαρακτηριστικά της δηλώνει ότι την αγαπάει; Εσύ ποια συναισθήματα τρέφεις απέναντι στη χώρα ή στον τόπο που θεωρείς πατρίδα σου;

2. Γράψε εσύ ένα δικό σου κείμενο (ποιητικό ή πεζό), στο οποίο ο πρωταγωνιστής (εσύ ή ένα φανταστικό πρόσωπο) να περιγράφει την πατρίδα του.

Μονάδες 25

1Το ακρωτήριο στο άκρο της Πελοποννήσου
2Πολύ βαθιά

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Α΄ ΤΑΞΗ ΕΠΑΛ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΑΞΙΔΙΑ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή)

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Α3.

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Αναμένεται άρθρο (δημοσίευση σε ταξιδιωτικό περιοδικό). Στοιχεία που υπηρετούν αυτό το επικοινωνιακό πλαίσιο:

- ύπαρξη τίτλου· ο τίτλος αξιολογείται αυτός καθαυτός, ωστόσο θετικά προσμετρώνται και η συνάφεια με το θέμα και η πρωτοτυπία του·
- πρόλογος που περιλαμβάνει την αφόρμηση και τον κεντρικό άξονα, στον οποίο θα κινηθεί το άρθρο·
- ύφος τυπικό και επίσημο, που δεν αποκλείει τη χρήση α΄ ρηματικού ενικού προσώπου, εφόσον ζητείται κατάθεση προσωπικής άποψης·
- χρήση αιτιολογικών προτάσεων·
- επίλογος με στοιχεία σύνοψης και τελική – περιληπτική έκφραση άποψης.
- Περιεχόμενο: πρέπει να αντληθεί από το μη λογοτεχνικό κείμενο και να συνδυαστεί με προσωπική τοποθέτηση και σύγκριση. Βάσει της εκφώνησης, ο μαθητής / η μαθήτρια αναμένεται να επιλέξει έναν τομέα της ιαπωνικής καθημερινότητας, από τους τρεις που περιλαμβάνονται στο κείμενο, και να τον συγκρίνει με τον αντίστοιχο ελληνικό, με την κατάλληλη ανάλυση και τεκμηρίωση.

Ενδεικτικά:

Αν ο μαθητής / η μαθήτρια επιλέξει:

- τον πρώτο τομέα, που σχετίζεται με τα μέτρα υγιεινής στους εσωτερικούς χώρους,

αναμένεται να εξηγήσει στο άρθρο γιατί τού / τής έκανε ιδιαίτερη εντύπωση (π.χ. λόγω των διαφορετικών συνηθειών στην Ελλάδα και της απουσίας υποχρεωτικότητας) και να συγκρίνει με τις συνήθειες στη χώρα μας, βάσει των οποίων η υγιεινή των εσωτερικών χώρων εξασφαλίζεται διαφορετικά (π.χ. με τον συχνό καθαρισμό τους) και όχι με την υποχρέωση του οποιουδήποτε να κάνει οτιδήποτε ·

- τον δεύτερο τομέα, ο οποίος έχει να κάνει με τις εκδηλώσεις ευγένειας κατά την εξυπηρέτηση των πελατών σε καταστήματα και εστιατόρια, αναμένεται να επισημάνει τον τυπικό και υπερβολικό χαρακτήρα της ιαπωνικής εθιμοτυπίας, που ναι μεν τιμά τον πελάτη αλλά και τον κρατά σε απόσταση, σε αντιδιαστολή με την ελληνική έκφραση οικειότητας, την ευγένεια που εκδηλώνεται ως ζεστασιά και φιλικότητα, σε περιστάσεις εξυπηρέτησης ·
- τον τρίτο τομέα, ο οποίος αφορά την ακρίβεια των δρομολογίων στα Μέσα Μαζικής Μεταφοράς και τον σεβασμό προς τους μεταφερόμενους πολίτες, αναμένεται να τονίσει ότι ναι μεν η ιαπωνική λογική της απόλυτης συνέπειας υπερέχει σαφώς της ελληνικής, ωστόσο η ελληνική νοοτροπία και κουλτούρα είναι πιο φιλική προς τον εργαζόμενο, εφόσον δικαιολογεί πλήρως τις εύλογες καθυστερήσεις, χωρίς να χρειάζονται αποδεικτικά έγγραφα και τα συναφή.

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

Β3.

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης**

Η πατρίδα του προσωποποιημένου ήλιου είναι η Ελλάδα, όπως αποδεικνύεται από τον στ. 4, με την αναφορά στο Ταίναρο.

- Ο προσωποποιημένος ήλιος αναγγέλλει σε θάλασσες και στεριές – δηλαδή σε ολόκληρο τον κόσμο – ότι, παρ' όλο που γυρίζει σε όλη τη γη, μόνο την πατρίδα του αγαπάει (στ. 11-12).
- Αιτιολογεί την αγάπη του αυτή με βάση τα στοιχεία της γεωμορφολογίας (γκρεμοί και πέλαγα ολόγυρα, δηλαδή ανάγλυφο άγριο και εντυπωσιακό, στ. 13-14) και της φύσης της (σπαρτά πολύχρωμα στη στεριά, στ. 15, βαθιά νερά στη θάλασσα, στ. 16). Θετικά αξιολογείται στο σημείο αυτό αν οι μαθητές / οι μαθήτριες αναφέρουν τις οπτικές εικόνες των στ. 15-16, με τα ιδιαίτερα τονισμένα επίθετα των χρωμάτων, οι οποίες μέσα σε ελάχιστες λέξεις συναιρούν όλη τη μαγεία της ελληνικής φύσης.

Ως προς το ποια συναισθήματα τρέφει ο μαθητής / η μαθήτρια προς τον τόπο ή τη χώρα που θεωρεί πατρίδα του / της, η απάντηση είναι, προφανώς, ελεύθερη, πρέπει ωστόσο να αιτιολογείται.

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Το κείμενο που καλούνται να γράψουν οι μαθητές / οι μαθήτριες είναι είτε ένα μικρό ποίημα είτε ένα μικρό πεζογράφημα, με στοιχεία περιγραφής.

Στο ποιητικό κείμενο αναμένονται:

- α΄ ενικό πρόσωπο·
- λυρικό ύφος ·
- περιγραφές της φύσης της πατρίδας ·
- παρουσίαση των συναισθηματικών δεσμών με τον τόπο και τους ανθρώπους.

Στο πεζό κείμενο αναμένονται:

- α΄ ενικό πρόσωπο ·
- εξομολογητικό ύφος ·
- λογική ακολουθία (αρχή – μέση – τέλος) στις περιγραφές της φύσης και στην αιτιολόγηση των συναισθηματικών δεσμών με τον τόπο και τους ανθρώπους.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Streetart[1]: η έκφραση των νέων στην Αθήνα

Το παρακάτω κείμενο (διασκευή) υπογράφεται από τις Έβη Τσαπάρα και Αλεξία Σίλια. Δημοσιεύτηκε στο ηλεκτρονικό περιοδικό Athens Voice στις 23.11.2016.

Μικρές φράσεις, λέξεις και εικόνες που δηλώνουν την αγανάκτηση για τον κόσμο, όπως έχει γίνει σήμερα. Δυσπιστία και απογοήτευση απέναντι στους κρατικούς μηχανισμούς, ιδιαίτερα στη Δικαιοσύνη. Στέλνουν μήνυμα συμπαράστασης, καλούν όλους να αφυπνιστούν και να γίνουν αυτοί οι ήρωες «Avengers»[2].Προσωπικά, με προκαλούν με την ευστοχία τους και αναδεικνύουν αλήθειες που δεν θέλω να βλέπω. Τέτοιου είδους μηνύματα, που επαναλαμβάνονται σε πολλά σημεία της Αθήνας, με κάνουν να νιώθω ότι η γενιά μου δεν είναι μόνο αυτό που πολλοί θέλουν να πιστεύουν, μια γενιά χαμένη στο κόσμο των smartphones[3], αλλά μια γενιά που δεν φοβάται να πάρει πολιτική θέση και να αμφισβητήσει τις αποφάσεις των μεγάλων.

Λέξεις σκόρπιες εδώ και εκεί που αποτελούν την υπογραφή ή τη δήλωση κάποιου που θέλει να συνομιλήσει με τον κόσμο. Το «βασανίζομαι…» των graffiti είναι η λέξη που κατέληξε να περάσει και στο λεξικό της καθημερινότητάς μας. Άραγε, από τι βασανίζεται ο καλλιτέχνης του συγκεκριμένου graffiti;

Αυτή η μορφή τέχνης έκανε μεγάλο«άνοιγμα» στην Ελλάδα το 1990, έχοντας ξεκινήσει το 1960 από την Αμερική. Διάφορα στυλ ξεπηδούν κάθε τόσο, καθώς οι graffitiartists[4] καινοτομούν καθημερινά. Τα graffiti δεν είναι μόνο μια μορφή τέχνης, αλλά και στάση ζωής. Οι διάφορες ομάδες των «γκραφιτάδων» είναι μια δεύτερη οικογένεια για τα μέλη που τις αποτελούν. Μεγαλώνοντας άκουγα γονείς και συγγενείς να κατηγορούν αυτού του είδους την έκφραση που «βρωμίζει τους τοίχους» και ποτέ δεν μπορούσα να καταλάβω γιατί. Για μένα αυτή η μορφή τέχνης είναι κάτι περισσότερο από «βρωμιά». Σπάει τη μουντάδα και το γκρίζο της πόλης και αυτή η αναστάτωση που μου προκαλεί έχει στόχο να μου δείξει ότι υπάρχει κι ένας άλλος πιο «όμορφος κόσμος» εκεί έξω.

---

[1] τέχνη του δρόμου

[2] οι Εκδικητές είναι αμερικανική ταινία υπερηρώων βασισμένη στο ομώνυμο κόμικ

[3] «έξυπνο» κινητό τηλέφωνο

[4] καλλιτέχνες των graffiti

Οι πιο πολυσύχναστοι δρόμοι του ιστορικού κέντρου της Αθήνας είναι ο κυρίαρχος καμβάς. Φαίνεται πως το κέντρο είναι και το κατάλληλο καταφύγιο για νέους καλλιτέχνες να πειραματιστούν, να προκαλέσουν δέος με τις δημιουργίες τους, επιθυμώντας, ίσως, να συνδιαλλαγούν με όσο περισσότερο κόσμο γίνεται.

Έντονα χρώματα και πολύβουες «θορυβώδεις» συνθέσεις που μπορεί κανείς να δει παντού. Στην αρχή μού προκαλούσαν αναστάτωση και μου χαλούσαν την κανονικότητα του μονότονου και ανιαρού urbanlandscape[5]. Κυκλοφορώντας, όμως, περισσότερο ανάμεσα σε αυτά τα έργα τέχνης, ανακάλυψα πόσο καλύτερα με έκαναν να αισθάνομαι δίνοντας χρώμα στην καθημερινότητά μου.

Δημιουργίες που σου παίρνει λίγο χρόνο μέχρι να καταλάβεις τι ακριβώς είναι αυτό που βλέπεις. Οι καλλιτέχνες αγαπούν τη «γεωμετρική περίοδο», καθώς τα έργα τους διακρίνονται από την επανάληψη της καμπύλης ή σχημάτων με αιχμές. Ίσως δεν έχουν γίνει με σκοπό να έχουν κάποιο συγκεκριμένονόημα, αλλά να σε... υπνωτίσουν με την επανάληψη των μοτίβων.

Πάντα προτιμούσα την παραστατική τέχνη, αυτήν μπορώ να τη νιώσω περισσότερο. Τα αφηρημένα μοτίβα μού φαίνονται ανούσια. Όμως, κοιτάζοντάς τα περισσότερο, βυθίζομαι μέσα στον κόσμο που αναπαριστούν. Συνειδητοποιώ ότι τελικά προτιμώ τα έργα με καμπύλες. Σε μια πόλη με τόσες αιχμές και γωνίες, αυτές με κάνουν να χαμογελώ.

Α3. Οι συντάκτριες του κειμένου σημειώνουν: «Για μένα αυτή η μορφή τέχνης είναι κάτι περισσότερο από «βρωμιά». Σπάει τη μουντάδα και το γκρίζο της πόλης και αυτή η αναστάτωση που μου προκαλεί έχει στόχο να μου δείξει ότι υπάρχει κι ένας άλλος πιο «όμορφος κόσμος» εκεί έξω». Ποια είναι η δική σου άποψη για την παρουσία των graffiti στους τοίχους της πόλης σου; Θεωρείς πως αποτελούν μορφή τέχνης και, ταυτόχρονα, είναι φορείς κοινωνικών μηνυμάτων; Σε ένα άρθρο έκτασης 200-250 λέξεων που θα δημοσιευτεί στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, να διατυπώσεις την άποψή σου, τεκμηριώνοντάς την με κατάλληλα επιχειρήματα.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΕΛΕΝΗ ΠΡΙΟΒΟΛΟΥ (1959 –)

Αδέσποτος

Στο παρακάτω απόσπασμα από το μυθιστόρημα της Ελένης Πριοβόλου, «Φως σε μαύρο ουρανό» (Καστανιώτης, 2020), ο δεκαεξάχρονος Ντίνος, μαθηματικό μυαλό, βιώνει «δύσκολες» οικογενειακές συνθήκες.

[5] αστικό περιβάλλον

Τον καλό καιρό οι γονείς έπρεπε να έχουν καλή εμφάνιση. «Η βιτρίνα παίζει μεγάλο ρόλο στη δουλειά μας» έλεγε η μάνα μου, που ήταν πάντα του κουτιού. Αψεγάδιαστη. Λεπτή, γυμνασμένη, ωραία. Και εγώ υπερήφανος. Όταν έρχονταν στο σχολείο, για να πάρουν βαθμούς, κορδωνόμουνα. Οι πιο ωραίοι γονείς ήταν οι δικοί μου. Μα κι αυτοί καμάρωναν, επειδή άκουγαν τα καλύτερα από τους δασκάλους μου. Ακόμα διάβαζα σε όλα τα μαθήματα. Μετά την κάθετη πτώση της οικογενειακής ευημερίας, τα φόρτωσα όλα στον κόκορα, εκτός από τα μαθηματικά που τα 'χω κάτω από το πετσί μου και με πυρώνουν.

Όταν τους πήρε και τους σήκωσε και έμειναν άνεργοι, μια μέρα ήσυχη δεν είχαμε. Η μάνα μου κατηγορούσε τον πατέρα και ο πατέρας τη μάνα. Πώς από μια κουβέντα έφταναν να αραδιάζουν όλα τα παράπονα που στοίβαζαν στον σκληρό δίσκο ο ένας για τον άλλο στα δεκαεφτά χρόνια γάμου;

«Εσύ φταις, επειδή θα μπορούσαμε να έχουμε πέντε φράγκα στην άκρη. Όλα για λούσα, στολίδια και διακοπές τα ξόδευες. Άσε τις ανανεώσεις στο σπίτι κάθε λίγο και λιγάκι, αλλαγές στα έπιπλα και στις κουρτίνες. Φάε έπιπλα και κουρτίνες τώρα».

«Κι εσύ; Εσύ που πάντα πρόβλεπες, γιατί δεν εμπόδιζες την παραφροσύνη μου; Παρέα δεν τα τρώγαμε; Μαζί δεν διασκεδάζαμε; Εσύ δεν έπαιρνες τόσα δάνεια;».

Μου γέμιζαν το κεφάλι σκουπίδια και δεν μπορούσα να κάνω μια όμορφη σκέψη. Έφτασα στην πλατεία μέσα στη μαυρίλα, όταν άκουσα τη μουσική καποέιρα. Ένας χορευτής του δρόμου χόρευε στο ρυθμό της και πολύς κόσμος παρακολουθούσε με θαυμασμό. Έμεινα λίγο να δω και έπειτα συνέχισα το δρόμο μου χωρίς σαφή προορισμό. Η μουσική και ο χορός κατάφερναν κάπως να μου αλλάξουν τη διάθεση.

[…] Δεν ήξερα πού να πάω και τι να κάνω. Πιο πολύ την έβρισκα στο στέκι των γκραφιτάδων. Την μπάντα τους την ονόμαζαν *Ελεύθεροι Πολιορκημένοι* και μαζεύονταν για πρόβες στο εγκαταλελειμμένο παγοποιείο. Άπαιχτοι μουσικοί. Έπαιζαν, φυσικά, και τα ξενέρωτα στις γιορτές του σχολείου, αλλά αυτά τους τα επέβαλλαν οι καθηγητές. Έγραφαν και δικά τους κομμάτια. Ραπ και ροκάδικα. Ήταν πολύ δημοφιλείς. Κυρίως στα κορίτσια, που μασάνε πιο πολύ με τις διασημότητες και τέτοια. Εκείνη τη μέρα είχα ακούσει να λένε πως θα ζωγράφιζαν τους τοίχους του παγοποιείου, επειδή σε λίγες μέρες θα έδιναν στο χώρο μια συναυλία. Για εκεί τράβηξα.

Βρίσκονταν όντως στο παγοποιείο. Έριχναν το τελευταίο χρώμα στους τοίχους. Πολλά χρώματα, ακανόνιστα σχήματα, λέξεις, αριθμοί. Ένας κόμπος άλυτος, αλλά ωραίος. Είναι ταλεντάρες! Η αλήθεια να λέγεται.

Η Ντόρη με είδε από μακριά και φώναξε:

«Ο Ντίνος!»

Με χαιρέτησαν. Πλησίασα αργά, κλωτσώντας τα σκουπίδια. Μέχρι να φτάσω κοντά τους, είχα ξεθαρρέψει αρκετά.

«Να ζωγραφίσω και εγώ κάτι;» ρώτησα κοιτώντας την Ντόρη.

Δεν αναρωτήθηκαν πώς και γιατί. Μου πρότειναν να διαλέξω χρώμα. Διάλεξα το μαύρο και σχεδίασα την απόλυτη εξίσωση:

$$\psi^{2 =} - \chi^2 + \chi - 1$$

«Είσαι φοβερός, ρε!» είπε ο Θανάσης και μου πρότεινε να μπω μόνιμα στην παρέα.

Μου άρεσε μέσα μου αυτό, αλλά δεν τους απάντησα. Τους είπα μόνο ότι θα πάω στη συναυλία τους και απομακρύνθηκα. Αν έμενα, ίσως ξεσπούσα σε εξομολογήσεις και δεν γούσταρα. Το μόνο που ήθελα ήταν να τιμωρήσω τους γονείς και να μείνω έξω από το σπίτι μια ολόκληρη νύχτα.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Στο απόσπασμα που διάβασες από το μυθιστόρημα της Ελένης Πριοβόλου περιγράφονται «δύσκολες» οικογενειακές συνθήκες. Ποια είναι τα συναισθήματα που βιώνει ο Ντίνος με αφορμή τους καβγάδες των γονιών του; Πώς κρίνεις τις διεξόδους που καταφεύγει, για να αποφύγει το δυσάρεστο κλίμα στο σπίτι του;

ή

2. Να γράψεις έναν υποθετικό διάλογο, στον οποίο ο Ντίνος θα παρουσιάζει σε έναν πολύ καλό του φίλο τα συναισθήματα και τις σκέψεις του σε σχέση με τα γεγονότα στο σπίτι ή/και τις διεξόδους στις οποίες έχει στραφεί.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή.)

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Α3. (Μονάδες 25)

Ενδεικτικός τίτλος άρθρου: «Τέχνη καθ' οδόν» ή «Η Πινακοθήκη του δρόμου»

Θέση: Ο/η μαθητής/-τρια δύναται να συμφωνήσει με την άποψη των συντακτριών του άρθρου αναφορικά με τον χαρακτηρισμό των graffiti ως μορφής τέχνης, αλλά και ως φορέων κοινωνικών μηνυμάτων.

Ενδεικτική τεκμηρίωση: Τέχνη είναι η ικανότητα του ανθρώπου να εκφράζεται χρησιμοποιώντας δεξιότητα, εμπειρία και αισθητική αντίληψη. Τα graffiti αποτελούν μορφή τέχνης και είναι φορείς μηνυμάτων, αφού:

- απαιτούν ιδιαίτερη δεξιότητα εκ μέρους του καλλιτέχνη
- είναι ανατρεπτικά, συχνά φιλοσοφημένα και «φιλοξενούνται» πλέον στον δημόσιο χώρο και τις πόλεις όλου του κόσμου
- βελτιώνουν την αισθητική μιας πόλης
- εξωτερικεύουν τις σκέψεις, τα συναισθήματα και τις πτυχές της καθημερινότητας των καλλιτεχνών ή και τα φαινόμενα που αφήνουν το στίγμα τους σε κάθε εποχή
- σχολιάζουν τη φτώχεια, την απελπισία, την απόγνωση
- έχουν απίστευτη απεικονιστική δύναμη, με αποτέλεσμα να μεταδίδουν τα κοινωνικο-πολιτικά τους μηνύματα με αισθητικά άρτιο τρόπο
- εκφράζουν τον κόσμο σε μεγάλο βαθμό
- ο Banksy, ο πιο γνωστός street artist του κόσμου, αναφέρει: «Όπως και οι ποιητές που βάζουν τις σκέψεις και τους προβληματισμούς τους πάνω σε χαρτί, θέλω η δική μου φωνή να ακουστεί»

Ενδεικτικός επίλογος: Είναι σημαντικό οι γκραφιτάδες να δημιουργούν με γνώμονα την ελεύθερη καλλιτεχνική έκφραση που δεν φοβάται το χρώμα και το ελεύθερο σχέδιο και που, ταυτόχρονα, διέπεται από αισθητικούς κανόνες.

Β3. (Μονάδες 25)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης:**

Συναισθήματα που βιώνει ο Ντίνος με αφορμή τους καυγάδες των γονιών του: θλίψη και απόγνωση για την οικογένεια που δεν αποτελεί πια αγκαλιά και καταφύγιο για τον ίδιο («Μου γέμιζαν το κεφάλι … μια όμορφη σκέψη»), αβεβαιότητα («Δεν ήξερα πού να πάω και τι να κάνω»), αίσθημα ματαιότητας και παραίτησης («Μετά την κάθετη πτώση … τα φόρτωσα όλα στον κόκορα…»), εκδικητικότητα («Το μόνο που ήθελα … μια ολόκληρη νύχτα»).

Αποφασίζει να απομακρυνθεί από το αρρωστημένο οικογενειακό περιβάλλον και η επαφή του με τη μουσική και τον χορό επιδρά ευεργετικά στη διάθεσή του. Καταλήγει στο στέκι των γκραφιτάδων, που ταυτόχρονα ήταν και μουσικοί. Η απόφασή του να ζωγραφίσει ένα γκράφιτι εκφράζοντας την αγάπη του για τα μαθηματικά δείχνει ένα ώριμο και ταυτόχρονα ευαίσθητο παιδί. Αντιλαμβάνεται πως πρέπει να βρει «υγιείς» τρόπους για να εκτονώσει τα συναισθήματά του και να αντιμετωπίσει τις δυσκολίες της ζωής στρέφοντας το βλέμμα του στην τέχνη που έχει λυτρωτικό χαρακτήρα.

ή

2. **Θέμα δημιουργικής γραφής:**

Ντίνος: Δεν αντέχω άλλο να τους ακούω να μαλώνουν. Το μόνο που κάνουν είναι να αποδίδουν ευθύνες ο ένας στον άλλο.
Μάρκος: Γιατί δεν τους μιλάς, για να καταλάβουν πώς αισθάνεσαι;
Ντίνος: Είναι τόσο δύσκολο να καταλάβουν δυο ενήλικες πως αυτό που ζω μου προκαλεί φόβο; Πως αφού αποφάσισαν να γίνουν γονείς, οφείλουν να παραμερίσουν τον θυμό τους και να συμπεριφερθούν με ωριμότητα;
Μάρκος: Μερικές φορές αυτός ο θυμός μάς κάνει να μη βλέπουμε τα πράγματα με καθαρό μυαλό και να μην μπορούμε να ελέγχουμε τις αντιδράσεις μας.
Ντίνος: Μα οφείλουν να σκεφτούν πως το μόνο που καταφέρνουν είναι να με διώχνουν από κοντά τους. Δεν τους αντέχω!
Μάρκος: Κοίταξε να κάνεις πράγματα που σου δίνουν χαρά και σε κάνουν να ξεχνιέσαι.

Ντίνος: Έχω βρει μια παρέα μουσικών που είναι και γκραφιτάδες. Μου αρέσει να βρίσκομαι μαζί τους. Η μουσική με χαλαρώνει και, όταν ζωγραφίζω στους τοίχους, είναι σαν να βγάζω από μέσα μου ό,τι με προβληματίζει.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Ο ρόλος του δασκάλου στο σύγχρονο σχολείο

Το κείμενο αποτελεί (διασκευασμένο) απόσπασμα από την εισήγηση του Δημήτρη Δρογίδη και της Άννας Παππά στο 3ο Πανελλήνιο Συνέδριο Εταιρείας Επιστημών Αγωγής Δράμας (17–19.10.2008) με θέμα «Ο Εκπαιδευτικός και το έργο του: Παρελθόν – Παρόν – Μέλλον». Ανακτήθηκε στις 14.10.2021 από το ιστολόγιο https://pappanna.wordpress.com/.

Για να ανταποκριθεί ο δάσκαλος στο δύσκολο έργο του σήμερα απαιτείται να είναι ολοκληρωμένος άνθρωπος, θετικός παρατηρητής και ερμηνευτής των γεγονότων. Ο νέος άνθρωπος, που προσφέρει τη φρεσκάδα του, την προθυμία του, τα χρόνια της νεανικής ηλικίας του, ζητά από τον σημερινό δάσκαλό του να είναι μια καλλιεργημένη διάνοια, ένα πνεύμα ανοιχτό και ανήσυχο. Στην εποχή της στενής επαγγελματικής εξειδίκευσης, όπου οι εμπειρικές γνώσεις δεν αρκούν, κυριαρχεί περισσότερο από κάθε άλλη στιγμή του παρελθόντος, ο άκαμπτος νόμος της επιστημονικής ειδίκευσης.

Χρειάζεται, λοιπόν, επίμονη παρακολούθηση των παιδαγωγικών επιστημών και προοδευτική ολοκλήρωση της γενικής καλλιέργειας του δασκάλου, για να μπορέσει να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά τη σύγχρονη σχολική πραγματικότητα, να μπορέσει να μεταδώσει ιδανικά πολιτισμού και ανθρωπισμού, να οδηγήσει φυσικά και αβίαστα στην ωρίμαση τους μαθητές του, καλλιεργώντας τους τη γνωστική περιέργεια. Απαιτείται από μέρους του έρευνα και διάγνωση της παιδικής κι εφηβικής νοοτροπίας του καιρού μας, των ενδιαφερόντων, των αναγκών και ροπών[1] του νέου ανθρώπου.

Με αδιάκοπη μελέτη και συνεχείς επιμορφώσεις πρέπει ασταμάτητα να διευρύνει τους πνευματικούς του ορίζοντες, για να καταφέρει να ξεφύγει από τη ρουτίνα που βασανίζει άλλους υπαλλήλους. Είναι λάθος ν’ ασκεί τη διδασκαλία όπως ο δικός του δάσκαλος παλαιότερα. Τη θεωρία που είναι αποταμιευμένη στα βιβλία οφείλει να την ξεπεράσει. Να την κάνει πράξη ανανεωτική, ευεργετική και λυτρωτική στη σχολική του πρακτική. Η διδασκαλία χρειάζεται ψυχή, χρειάζεται προσωπικότητα, για να μπορούν να σε νιώσουν και να βγαίνουν οι μαθητές σου πλουσιότεροι σε γνώσεις και καλύτεροι ως άνθρωποι. Ο δάσκαλος δεν είναι διεκπεραιωτής[2] εγγράφων, δεν κάθεται σε μια καρέκλα

1 ροπών: τάσεων, κλίσεων

2 διεκπεραιωτής: αυτός που ολοκληρώνει με τρόπο τυπικό και απρόσωπο την εργασία του

ενός γραφείου, αντίθετα είναι δημιουργός ανθρώπων και κοινωνίας. Ο δάσκαλος δεν είναι ένας «ξερός» επαγγελματίας, έχει απέναντί του καθημερινά μάτια άδολα[3], αθώα, αγνά, γεμάτα απορία και ψυχές που αναζητούν την αλήθεια. Είναι «ψυχοπλάστης».

Α3. Το κείμενο καταλήγει με τον χαρακτηρισμό του δασκάλου ως «ψυχοπλάστη», δηλαδή ενός ανθρώπου που διαμορφώνει τις ψυχές των μαθητών. Σε άρθρο (200-250 λέξεων) για το σχολικό ιστολόγιο τεκμηριώνεις τη συμφωνία ή τη διαφωνία σου με αυτόν τον χαρακτηρισμό και παρουσιάζεις τον ιδανικό εκπαιδευτικό, που, κατά την προσωπική σου άποψη, ανταποκρίνεται στις ανάγκες των σημερινών εφήβων.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΘΑΝΑΣΗΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ

Το παιδί που αγαπούσε τα πουλιά

Το απόσπασμα προέρχεται από το ομότιτλο διήγημα που περιλαμβάνεται στο βιβλίο του Θανάση Αθανασίου «Το παιδί που αγαπούσε τα πουλιά και άλλα αφηγήματα» (εκδ. Επίκεντρο, Θεσσαλονίκη, 2015).

Ο μικρός Σωτηράκης, στην Τετάρτη τάξη του δημοτικού, άντεχε μεν το ξύλο που κάθε μέρα έτρωγε από τον δάσκαλό του, που πάντα «φρόντιζε» γι' αυτό, αλλά τα δυνατά χαστούκια από τα τεράστια χέρια του δασκάλου που προσγειώνονταν σαν κεραυνοί, μονοκόμματα, στα μάγουλα, στ' αυτιά, στο σαγόνι και λίγο στην άκρη τον ματιών του τον αποδιοργάνωναν, τον πανικόβαλλαν, τον κατέβαλλαν. Ήταν ανυπόφορα οδυνηρά ακόμη και για τον σκληραγωγημένο Σωτηράκη που, αν και είχε αναπτύξει τεχνικές προφύλαξης, δεν κατάφερνε να προστατευτεί αποτελεσματικά. […] Έσκυβε πάνω στο θρανίο, κολλούσε το πρόσωπό του στο σανίδι, κάλυπτε το κεφάλι του με τα χέρια του σφιχτά-σφιχτά ώσπου κοκάλωναν, αλλά ποτέ δεν μπόρεσε να καταλάβει την «τεχνική» του δασκάλου, πώς εύρισκε τον τρόπο να του «εφαρμόζει» τα χαστούκια και να μένουν οι σχηματισμοί της παλάμης, ακόμη και οι λεπτομέρειες των δαχτύλων του, πάνω στα μάγουλά του σαν έργο μοντέρνας γλυπτικής! Απόγνωση! «Όλα τα αντέχω, αλλά αυτά τα χαστούκια δεν αντέχονται» είχε εκμυστηρευτεί στον φίλο και συμμαθητή του, Αντώνη. Και το κακό ήταν ότι δεν μπορούσε, έστω, να τα παρατήσει, να εγκαταλείψει το σχολείο, να σωθεί από το μαρτύριο. Ήταν γείτονες, βλέπεις με τον δάσκαλο και καθημερινά τον είχε μέσα στα πόδια

3 άδολα: χωρίς δόλο / πονηριά

του. Αν δεν ερχόταν σχολείο, πάλι δεν θα γλίτωνε, γιατί ο δάσκαλος θα το θεωρούσε καθήκον του να τον δέρνει όπου και να τον εύρισκε μέχρι να τον «πείσει» να επανέλθει.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Με ποιους τρόπους προσπαθούσε ο δάσκαλος του Σωτηράκη να τον κρατήσει στο σχολείο και να τον κάνει να ενδιαφερθεί γι' αυτό; Πώς κρίνεις τις «παιδαγωγικές» μεθόδους που εφάρμοζε;

ή

2. Να φανταστείς τη συνέχεια στη ζωή του Σωτηράκη και την πορεία του ως ενηλίκου. Να καταγράψεις αυτή την εξέλιξη σε ένα δικό σου διήγημα, στο οποίο θα δώσεις τίτλο.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (Μονάδες 25)

Ως προς το επικοινωνιακό πλαίσιο (άρθρο) λαμβάνουμε υπόψη:

Δομή: απαιτείται τίτλος.

Ύφος λόγου: σοβαρό, πληροφοριακό.

Γλώσσα: αναφορική λειτουργία, γ΄ πρόσωπο στην επιχειρηματολογία, α΄ εν. πρόσωπο στις προσωπικές τοποθετήσεις.

Ενδεικτικοί άξονες ανάλυσης:

Παρουσίαση και ανάπτυξη του δεδομένου: (χαρακτηρισμός του δασκάλου ως «ψυχοπλάστη») με βάση τα στοιχεία που δίνονται στο κείμενο αναφοράς:

- δεν είναι ένας «ξερός» επαγγελματίας, έχει απέναντί του καθημερινά μάτια άδολα, αθώα, αγνά, γεμάτα απορία και ψυχές που αναζητούν την αλήθεια → ασκεί επιρροή πάνω τους,
- δεν είναι διεκπεραιωτής εγγράφων, δεν κάθεται σε μια καρέκλα ενός γραφείου, αντίθετα είναι δημιουργός ανθρώπων και κοινωνίας,
- τη θεωρία που είναι αποταμιευμένη στα βιβλία την κάνει πράξη ανανεωτική, ευεργετική και λυτρωτική στη σχολική του πρακτική,
- η δουλειά του χρειάζεται ψυχή και προσωπικότητα, για να μπορούν να τον νιώσουν οι μαθητές του, να εμπλουτισθούν σε γνώσεις και να γίνουν καλύτεροι άνθρωποι,
- λειτουργεί ως πρότυπο για τους μαθητές → έχει καταλυτική επίδραση στη διάπλαση του χαρακτήρα και στη διαμόρφωση της προσωπικότητάς τους.

Από τα παραπάνω γνωρίσματα του «ψυχοπλάστη» δασκάλου, τα οποία αναδεικνύει το κείμενο αναφοράς, ο/η μαθητής/τρια επιλέγει και αναπτύσσει όσα τον/την βρίσκουν σύμφωνο/η ή ανασκευάζει αυτά με τα οποία διαφωνεί, τεκμηριώνοντας τις προσωπικές του/της θέσεις.

Σε περίπτωση διαφωνίας, (ενδεικτικά) θα μπορούσαν να αναφερθούν τα ακόλουθα:

- σπουδαιότερο ρόλο στη διαμόρφωση της προσωπικότητας παίζει η οικογένεια και ο κοινωνικός περίγυρος,

- στις μέρες μας, τα παιδιά και οι έφηβοι επηρεάζονται περισσότερο από τα προβαλλόμενα στα ΜΚΔ και στα ΜΜΕ πρότυπα (: καλλιτέχνες, αθλητές, μοντέλα, youtubers, influencers),
- το κύρος του δασκάλου έχει πληγεί, γιατί δεν ανταποκρίνεται στα σύγχρονα πρότυπα επιτυχίας, που υποτιμούν τη μόρφωση, αν δεν συνοδεύεται από υψηλές οικονομικές απολαβές, δημοσιότητα, εξουσία.

Ως προς τον ιδανικό δάσκαλο, ο/η μαθητής/τρια μπορεί να αντλήσει στοιχεία από το κείμενο αναφοράς και να τα εμπλουτίσει με τις προσωπικές του/της απόψεις. Σε κάθε περίπτωση, όμως, πρέπει να αποσαφηνίσει και να υποστηρίξει τη γνώμη του/της.

Β3. (Μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Ενδεικτικοί άξονες απάντησης:

Ο δάσκαλος του Σωτηράκη, για να τον κρατήσει στο σχολείο και να τον κάνει να ενδιαφερθεί γι' αυτό ακολουθούσε απάνθρωπες και αντιπαιδαγωγικές μεθόδους, όπως:
- «φρόντιζε» να τον ξυλοφορτώνει καθημερινά,
- τον αιφνιδίαζε με δυνατά χαστούκια, που τον αποδιοργάνωναν και τον πανικόβαλλαν,
- αν δεν ερχόταν στο σχολείο, θεωρούσε καθήκον του να τον δέρνει όπου και να τον έβρισκε, μέχρι να τον «πείσει» να επανέλθει,
- δεν τον άφηνε σε ησυχία, προκειμένου να του δημιουργήσει την αίσθηση της υποχρέωσης να γίνει ένας επιμελής και υπάκουος μαθητής, οδηγώντας το παιδί σε απελπισία (Απόγνωση!).

Η απάντηση στο δεύτερο ερώτημα είναι υποκειμενική, εξαρτάται από τη συναισθηματική ανταπόκριση και την κριτική τοποθέτηση του/της μαθητή/τριας.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Ενδεικτικοί άξονες διόρθωσης:

Η εκφώνηση απαιτεί να γραφεί η απάντηση σε μορφή διηγήματος με τίτλο.

Ως προς το περιεχόμενο του διηγήματος, ο/η μαθητής/τρια επιλέγει ελεύθερα πώς θα πραγματευθεί την εξέλιξη της ζωής του ήρωα.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Πόσους ακόμα θα θάψουμε στην άσφαλτο;

Το ακόλουθο (ελαφρώς διασκευασμένο) άρθρο είναι του Θεόκριτου Αργυριάδη, φοιτητή Πολιτικής Επιστήμης στο Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης και δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα των Συντακτών στις 18-9-2021 (https://www.efsyn.gr/).

Κάθε φορά μπρος στον χαμό ενός νέου ανθρώπου πονάει η καρδιά μας, μαυρίζει η ψυχή μας. Πόσο μάλλον όταν αυτό γίνεται τόσο αιφνίδια, τόσο απρόσμενα που ούτε για δευτερόλεπτο δεν μπορεί να το χωρέσει ο νους μας. Μας «αποχαιρετούν» αγκαλιά με ένα τιμόνι και εμείς μένουμε πίσω κραυγάζοντας ένα τεράστιο «γιατί», κουνώντας ταυτόχρονα το δάχτυλο στους επίδοξους «γκαζιάρηδες», «κοντράκηδες», απρόσεκτους και άλλους, φοβούμενοι πως θα αποτελέσουν το επόμενο όνομα στη μακάβρια, με πίσσα στρωμένη λίστα.

Μόνο στη χώρα μας ετησίως σκοτώνονται εκατοντάδες (701 το 2019) άνθρωποι σε αυτοκινητικά δυστυχήματα. Άτομα με ονόματα, διευθύνσεις, οικογένειες, όνειρα. Είναι ο Mad Clip (κατά κόσμον Πίτερ), ο Γιώργος, ο Παντελής, ο Νίκος, η Κατερίνα, η Ελένη, η Γεωργία. Είναι ένας φίλος μας, ένας γείτονας, ένας πατέρας, μια μητέρα. Τους θρηνούμε, μα δεν διορθωνόμαστε. Ούτε ατομικά, μα ακόμα περισσότερο ούτε ως οργανωμένη πολιτεία. Την επόμενη κιόλας μέρα υποπίπτουμε στα ίδια σφάλματα που μας στέρησαν αγαπημένους συνοδοιπόρους της ζωής. Γιατί όμως;

Γιατί ως άνθρωποι είμαστε από τη φύση μας εγωιστές και αλαζόνες. Κριτικάρουμε όσους πίνουν και οδηγούν, αλλά αφαιρούμε τον εαυτό μας καθώς «εγώ είμαι ο καλύτερος οδηγός και δεν επηρεάζονται τα αντανακλαστικά μου όσο κι αν πιω». Αυτό το σύνδρομο του «καλύτερου οδηγού» σε συνδυασμό με τον παραλογισμό του τύπου «ε, καλά, σε μένα θα τύχει;» δημιουργούν μια εσφαλμένη εντύπωση ασφάλειας και σωματικής ανθεκτικότητας, τη στιγμή που κανείς δεν είναι άτρωτος[1] μπροστά στον θάνατο. [...]

Επίσης, ποτέ κανείς και σε καμία ηλικία δεν μας διδάσκει το πώς θα πρέπει να συμπεριφερόμαστε στο τιμόνι. Και μη μου πείτε για τις εξετάσεις στο δίπλωμα. Το θέμα είναι να μιλήσουμε στα παιδιά όταν ακόμα είναι ακατέργαστα διαμάντια. Στην παιδική τους ηλικία να τους επιμορφώσουμε σχετικά με την οδική ασφάλεια και τον σεβασμό της ζωής. Της δικής τους αλλά και των διπλανών τους.

1 άτρωτος: αυτός που δεν μπορεί να νικηθεί ή να πληγωθεί

Μας νοιάζει το παιδί μας να μάθει από μικρός να οδηγεί, αλλά δεν του μιλάμε για τη ζώνη και το κράνος ή για τη συνέπεια που οφείλει να επιδεικνύει όντας οδηγός. Αντ' αυτού σβήνουμε τα πρόστιμα που του επιβάλλονται αξιοποιώντας τις γνωριμίες μας, κάνοντας και επίδειξη δύναμης. Έτσι, ο νέος διακατέχεται από μια αίσθηση ατιμωρησίας και δεν αντιλαμβάνεται την ανάγκη τήρησης των νόμων ως προαπαιτούμενο μιας ασφαλούς οδήγησης και συνάμα της ζωής.

Τα παιδιά είναι η συνέχεια της ζωής. Πώς θα πάμε παρακάτω, εάν δεν τους συνδράμουμε με τα απαραίτητα εκείνα εφόδια για μια ασφαλή ζωή; Ναι στην Κυκλοφοριακή Αγωγή, αλλά με διαφορετικό τρόπο. Με βιβλίο ειδικά γραμμένο για παιδιά και εφήβους, με προγράμματα θεωρητικής και πρακτικής διδασκαλίας, με παιχνίδι που θα στοχεύει στην ασυναίσθητη απορρόφηση γνώσεων. [...]

Εν κατακλείδι, για να πάμε επιτέλους μπροστά, πρέπει πρώτα να κοιτάξουμε πίσω και να διορθώσουμε τα κακώς κείμενα. Κάνοντας αυτοκριτική να γίνουμε καλύτεροι, αλλιώς να πάψουμε να θρηνούμε, γιατί θρήνος δίχως επαναπροσέγγιση της δικής μας προσωπικής οδικής συμπεριφοράς μάλλον αποτελεί προϊόν υποκρισίας.

Α3. Στο πλαίσιο Ημερίδας για την Κυκλοφοριακή Αγωγή, που διοργανώνει το σχολείο σου, αποφασίζεις να εκφωνήσεις ομιλία 200-250 λέξεων, στην οποία θα επισημαίνεις τους κινδύνους που εγκυμονεί η χρήση των μέσων μεταφοράς που επιλέγουν οι νέοι, όπως το ποδήλατο, το ηλεκτρικό πατίνι ή το μηχανάκι. Έπειτα, να προτείνεις τρόπους με τους οποίους το σχολείο μπορεί να βοηθήσει στην Κυκλοφοριακή Αγωγή των συνομηλίκων σου.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΟΔΥΣΣΕΑΣ ΕΛΥΤΗΣ (1911-1996)

Η Ποδηλάτισσα

Το παρακάτω ποίημα του Οδυσσέα Ελύτη προέρχεται από τη συλλογή «Τα Ρω του Έρωτα» (εκδ. Ύψιλον, 1972).

Τον δρόμο πλάι στη θάλασσα περπάτησα
που 'κανε κάθε μέρα η ποδηλάτισσα.
Βρήκα τα φρούτα που 'χε το πανέρι της,
το δαχτυλίδι που 'πεσε απ' το χέρι της.

Βρήκα το κουδουνάκι και το σάλι της,
τις ρόδες, το τιμόνι, το πεντάλι της.
Τη ζώνη της τη βρήκα σε μιαν άκρη,

μια πέτρα διάφανη που ’μοιαζε δάκρυ.

Τα μάζεψα ένα ένα και τα κράτησα
κι έλεγα «πού ’ναι;» «πού ’ναι η ποδηλάτισσα;»
Την είδα να περνά πάνω απ’ τα κύματα,
την άλλη μέρα πάνω από τα μνήματα.

Την τρίτη νύχτωσε, έχασα τα χνάρια της,
στους ουρανούς ανάψαν τα φανάρια της...

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο θέματα</u> που σου δίνονται. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Το ποιητικό υποκείμενο μάζεψε ένα ένα τα πράγματα της ποδηλάτισσας και τα κράτησε. Ποια συναισθηματική κατάσταση νομίζεις ότι το οδήγησε σε αυτήν την ενέργεια; Ποια συναισθήματα προκάλεσε σε σένα η αναζήτηση της ποδηλάτισσας;

ή

2. Να υποθέσεις ότι είσαι το άτομο που βρήκε τα πράγματα της ποδηλάτισσας. Να συντάξεις ένα αφηγηματικό κείμενο στο οποίο θα αφηγείσαι τι μπορεί να της συνέβη, ώστε να αναρωτιέσαι «πού ’ναι η ποδηλάτισσα;».

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή)

ΘΕΜΑ Α3 (μονάδες 25)

Επικοινωνιακό πλαίσιο: Ομιλία στο σχολείο στο πλαίσιο ημερίδας.

Χαιρετισμός στο ακροατήριο - αναφορά στην ημερίδα Κυκλοφοριακής Αγωγής - Ευχαριστίες στο τέλος της ομιλίας.

Χρήση α΄ ή β΄ πληθυντικού ρηματικού προσώπου.

Ενδεικτικοί άξονες ανάλυσης:

Ι. Κίνδυνοι από τη χρήση των μέσων μεταφοράς που επιλέγουν οι νέοι, όπως το ποδήλατο, το ηλεκτρικό πατίνι ή το μηχανάκι:

- τραυματισμοί, σωματικές βλάβες, απώλεια ζωής
- πρόκληση ατυχήματος (ακόμη και θανατηφόρου).
- πρόκληση υλικών ζημιών, καταβολή οικονομικών αποζημιώσεων.
- δυσαρέσκεια, παράπονα των πολιτών για την απροσεξία και την επιπολαιότητα των νέων οδηγών (πχ πατίνια στους πεζόδρομους, αγώνες ταχύτητας με τα μηχανάκια).

ΙΙ. Τρόποι με τους οποίους το σχολείο θα συνδράμει στην Κυκλοφοριακή Αγωγή των νέων:

- εισαγωγή «μαθήματος» Κυκλοφοριακής Αγωγής, που θα οδηγεί μακροπρόθεσμα και στην απόκτηση διπλώματος οδήγησης μετά από θεωρητικά και πρακτικά μαθήματα για την τήρηση του ΚΟΚ.
- επισκέψεις και βιωματικές δράσεις σε πάρκα Κυκλοφοριακής Αγωγής.
- συμμετοχή σε επιμορφωτικές ημερίδες με εκπροσώπους της Τροχαίας ή σχετικών ιδρυμάτων / φορέων με άξονα τους κινδύνους από την αλόγιστη και επικίνδυνη οδήγηση.

- συζητήσεις στην τάξη για την αναγκαιότητα χρήσης της ζώνης και του κράνους και το σεβασμό στους πεζούς και τους άλλους οδηγούς.

Στοιχεία του κειμένου προς αξιοποίηση*:*

- *Ναι στην Κυκλοφοριακή Αγωγή, αλλά με διαφορετικό τρόπο. Με βιβλίο ειδικά γραμμένο για παιδιά και εφήβους, με προγράμματα θεωρητικής και πρακτικής διδασκαλίας, με παιχνίδι που θα στοχεύει στην ασυναίσθητη απορρόφηση γνώσεων.*
- *να μιλήσουμε στα παιδιά όταν ακόμα είναι ακατέργαστα διαμάντια. Στην παιδική τους ηλικία να τους επιμορφώσουμε σχετικά με την οδική ασφάλεια και τον σεβασμό της ζωής. Της δικής τους αλλά και των διπλανών τους.*

ΘΕΜΑ Β3 (μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης:

Συναισθήματα ποιητικού υποκειμένου: αγωνία (απελπισμένες και εντατικές προσπάθειες να βρει την ποδηλάτισσα) ενδιαφέρον για την τύχη της, απόγνωση.

Βασικά σημεία του κειμένου στα οποία μπορεί να στηριχθεί η απάντηση:

- *κι έλεγα «πού ’ναι;» «πού ’ναι η ποδηλάτισσα;».*
- Το ασύνδετο σχήμα λόγου: *Βρήκα το κουδουνάκι και το σάλι της, τις ρόδες, το τιμόνι, το πεντάλι της*.
- Επανάληψη *Βρήκα...βρήκα...βρήκα*
- Ο λυρισμός που επιτυγχάνεται μέσα από την ομοιοκαταληξία.

Συναισθήματα αναγνώστη : αγωνία, ταύτιση με το ποιητικό υποκείμενο, περιέργεια για την τύχη της ποδηλάτισσας, απογοήτευση για το χαμό της.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής:

Η αφήγηση καλό είναι να γίνει σε **α΄ ρηματικό πρόσωπο,** όταν ο αφηγητής μιλάει για τον εαυτό του και σε **γ΄ ρηματικό πρόσωπο,** όταν αναφέρεται στην ποδηλάτισσα.

Η ιστορία οδηγεί στην εξαφάνιση της ποδηλάτισσας και ο αφηγητής αναρωτιέται «πού ’ναι η ποδηλάτισσα;».

Πιθανές εκδοχές (ενδεικτικά):

- τροχαίο ατύχημα -τραυματισμός ποδηλάτισσας- μεταφορά της σε νοσοκομείο.
- απρόοπτο συμβάν που ανάγκασε την ποδηλάτισσα να εγκαταλείψει βιαστικά τα πράγματά της (πχ μάρτυρας σε τροχαίο στο οποίο έσπευσε να βοηθήσει).

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Ρομποτικοί διασώστες με έλληνα «προπονητή»

Το ακόλουθο (ελαφρώς διασκευασμένο) άρθρο του Βαγγέλη Πρατικάκη δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα Το Βήμα *στις 10 Οκτωβρίου 2021.*

Θυμίζει τον διαγωνισμό του Survivor, μόνο που εδώ οι παίκτες είναι μηχανές: αυτόνομα ρομπότ από όλον τον κόσμο αναμετρήθηκαν στην εξερεύνηση σκοτεινών, υπόγειων χώρων, στο πλαίσιο ενός ασυνήθιστου διαγωνισμού που διήρκεσε τρεις σεζόν. Η αναμέτρηση της «Υπόγειας Δοκιμασίας», την οποία οργάνωσε το ερευνητικό σκέλος του αμερικανικού υπουργείου Άμυνας, ανέδειξε νικητή στις 23 Σεπτεμβρίου τη διεθνή ομάδα CERBERUS, με επικεφαλής τον Κώστα Αλέξη, απόφοιτο του Πανεπιστημίου Πατρών και σήμερα καθηγητή του Νορβηγικού Πανεπιστημίου Επιστήμης και Τεχνολογίας.Η ομάδα του θα λάβει ως έπαθλο πρόσθετη χρηματοδότηση δύο εκατομμυρίων δολαρίων με απώτερο στόχο την ανάπτυξη μηχανών που αναζητούν επιζώντες σε ερείπια, βόμβες στο μετρό ή αγνοούμενους σε στοές ορυχείων και σπήλαια.

«Για να κερδίσεις πόντους, τα ρομπότ έπρεπε να αναγνωρίσουν σωστά μια σειρά από αντικείμενα και να αναφέρουν τη θέση τους με ακρίβεια 5 μέτρων» εξηγεί στο BHMA-Science ο Δρ Αλέξης, του οποίου η ομάδα ανέπτυξε 12 ρομπότ, έναν συνδυασμό τετράποδων και μικρών drones. Διαγωνίστηκαν σε τρεις ετήσιες δοκιμασίες, στις οποίες κλήθηκαν να εξερευνήσουν σπηλιές, ορυχεία και προσομοιώσεις υποδομών όπως σήραγγες του μετρό.[…]

Οι τρεις δοκιμασίες πραγματοποιήθηκαν σε σπήλαια του Πίτσμπουργκ, ένα ανενεργό πυρηνικό εργοστάσιο στην Πολιτεία της Ουάσιγκτον και ένα παλιό ορυχείο στο Κεντάκι. Σημείο αφετηρίας ήταν μια πόρτα που οδηγούσε στο άγνωστο, και μόνο ένας χειριστής από κάθε ομάδα μπορούσε να επικοινωνεί με τα ρομπότ.[…]

Η ομάδα CERBERUS εντόπισε 23 από τα 40 αντικείμενα, όσα και η ομάδα του αυστραλιανού οργανισμούCSIRO, κέρδισε όμως το μεγάλο βραβείο επειδή ανέφερε πρώτη τη θέση του τελευταίου αντικειμένου. Ο Δρ Αλέξης αποδίδει τη νίκη σε μια σειρά από παράγοντες: το κύριο ρομπότ της ομάδας, το Anymal-C, πέτυχε εξαιρετικές επιδόσεις σε δύσβατους χώρους και στενές περιοχές […]. Το σύστημα μηχανικής όρασης, το οποίο περιλάμβανε κάμερες, υπέρυθρους αισθητήρες και LIDAR (ένα περιστρεφόμενο λέιζερ που σκανάρει τον χώρο μετρώντας αποστάσεις), δεν τυφλώθηκε από τα σύννεφα καπνού, όπως άλλα ρομπότ. «Ένας άλλος λόγος είναι ότι η ομάδα μας δούλεψε και τα

τρία χρόνια στην ίδια ιδέα, τη συνεργασία τετράποδων και ιπτάμενων ρομπότ» προσθέτει ο αρχηγός των CERBERUS. Ήταν όμως και θέμα στρατηγικής, επισημαίνει: «Όταν εξερευνάς μια τοπολογία που μοιάζει με δέντρο, υπάρχουν δύο τρόποι να χαρτογραφήσεις τα κλαδιά. Η πρώτη προσέγγιση είναι να αρχίσεις από τον κορμό και να συνεχίσεις στα περιφερειακά κλαδιά, ο δεύτερος είναι να ακολουθήσεις πρώτα τα κεντρικά κλαδιά όσο πιο βαθιά γίνεται, πριν προχωρήσεις στην περιφέρεια». Η ομάδα των CERBERUS επέλεξε τη δεύτερη προσέγγιση και απέφυγε να στείλει εξαρχής τα ρομπότ στα βαθύτερα σημεία, όπου το δίκτυο Wi-Fi θα μπορούσε να κοπεί. «Αυτό μας επέτρεψε να μη χάνουμε τα δεδομένα των ρομπότ και να σκοράρουμε μέσα στον διαθέσιμο χρόνο» λέει.

Α3. Με αφορμή τη βράβευση του Κώστα Αλέξη και της ομάδας του αναλαμβάνεις να γράψεις ένα άρθρο (200-250 λέξεων), που θα αναρτηθεί στον ιστότοπο του σχολείου σου, στο οποίο θα παρουσιάζεις συνοπτικά την επιτυχία της ρομποτικής ομάδας και θα αναπτύσσεις τεκμηριωμένα τις απόψεις σου για την επίδραση της τεχνολογίας στη ζωή των νέων.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΟΝΤΟΣ (1943-2015)

Η μνήμη των κομπιούτερς

Το ποίημα «Η μνήμη των κομπιούτερς» του Γιάννη Κοντού, βασικού εκπροσώπου της γενιάς του 1970, ανήκει στην ποιητική συλλογή Ο αθλητής του τίποτα *(εκδ. Κέδρος, Αθήνα, 1997).*

Το χαδάκι στο λαιμό σου
δεν το πιάνει το πεδίο ενεργείας
του κομπιούτερ. Δεν μπαίνει στο
πρόγραμμά του. Αρνείται αυτές
τις λεπτομέρειες. Ούτε τις κάλτσες σου
πιάνει, γιατί τις έχεις στο χέρι
και ακουμπάει στον ώμο μου.
Τα φιλιά σου τα μεταγράφει
ως θερμότητα. Δεν βλέπει τον
αποχαιρετισμό, το φως που κάνει
ρίγες στη φούστα σου. Ούτε το μολύβι
που γράφει τις παραγγελίες

για τον μπακάλη. Κάνει ένα μονότονο
θόρυβο, σαν ανεμιστήρας, και βγάζει
ταινίες με στοιχεία για πολύ σοβαρά πράγματα.
Την τετραγωνική ρίζα της λύπης
δεν θα τη βρει ποτέ. Ούτε
το ενδιαφέρει. Θα ανακαλύψει
πολλά και διάφορα, αλλά
τα μικρά, τα μισοσβησμένα,
θα τα έχει σε κενό στις καταγραφές
με τα αθροίσματά του.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Το ποιητικό υποκείμενο αναφέρεται σε όσα μπορεί και όσα δεν μπορεί να κάνει ο ηλεκτρονικός υπολογιστής του. Ποιες δυνατότητες του ηλεκτρονικού υπολογιστή αναφέρει; Ποια θέση έχει στη δική σου ζωή ο ηλεκτρονικός υπολογιστής ή το τάμπλετ;

ή

2. Να μεταφέρεις τις σκέψεις και τα συναισθήματα του ποιητικού υποκειμένου για το κομπιούτερ στο ημερολόγιό του, υιοθετώντας τη δική του οπτική γωνία και μετατρέποντας τον ποιητικό του λόγο σε πεζό.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Α3. (μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

- Κειμενικό είδος: Διαδικτυακό άρθρο γνώμης (αναμένεται να ακολουθηθούν τα χαρακτηριστικά στοιχεία του άρθρου γνώμης: τίτλος, αφόρμηση από επίκαιρο γεγονός στον πρόλογο, κτλ.).
- Συντάκτης: Ο μαθητής/η μαθήτρια.
- Αποδέκτης: Η σχολική κοινότητα κατά πρώτο λόγο, οποιοσδήποτε αναγνώστης του διαδικτύου κατά δεύτερο λόγο.
- Ύφος: Οικείο (χρήση α’ και γ΄ προσώπου, προσεγμένο λεξιλόγιο).
- Γλώσσα: αναφορική λειτουργία.

Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:

Ο μαθητής/η μαθήτρια αναμένεται:

- να παρουσιάσει συνοπτικά την επιτυχία της ρομποτικής ομάδας CERBERUS του Δρ Κώστα Αλέξη (κέρδισε την πρώτη θέση σε διεθνή διαγωνισμό, στον οποίο ρομπότ που εξερευνούσαν δύσβατους υπόγειους χώρους έπρεπε να αναγνωρίσουν όσο το δυνατόν περισσότερα αντικείμενα, εντοπίζοντας ταυτόχρονα τη θέση τους παρά τις αντικειμενικές δυσκολίες),
- να διακρίνει δύο πτυχές της θετικής ή/και αρνητικής επίδρασης της τεχνολογίας στη ζωή των νέων, τεκμηριώνοντας την άποψή του/της (μπορεί π.χ. να αναφερθεί στον θρίαμβο της πληροφορικής και του διαδικτύου που πρόσφερε τεράστιες δυνατότητες στο χώρο της πληροφόρησης και των επικοινωνιών, στην εφεύρεση νέων ιατρικών οργάνων, στην κατασκευή ρομπότ για την εξυπηρέτηση των

ανθρώπινων αναγκών, αλλά και στη μηχανοποίηση του σύγχρονου τρόπου ζωής, στην απομάκρυνση του ανθρώπου από τη φύση, στα οικολογικά προβλήματα που προκάλεσε η τεχνολογία).

Θετικά αξιολογούνται:

- *Ένας πετυχημένος, περιεκτικός και ελκυστικός τίτλος*
- *Η κατάλληλη τεκμηρίωση (γιατί η τεχνολογία επιδρά θετικά ή/και αρνητικά στη ζωή των νέων;)*

Αρνητικά αξιολογούνται:

- *Η απουσία τίτλου ή ένας μακροσκελής ή ασαφής τίτλος*
- *Ένας γενικόλογος πρόλογος*
- *Η πληθώρα παραδειγμάτων και η έλλειψη τεκμηρίωσης*
- *Το προσωπικό, εξομολογητικό ύφος.*

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

Β3. (μονάδες 25)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης**

Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:

Το ποιητικό υποκείμενο αναφέρει ότι ο υπολογιστής του έχει τη δυνατότητα:

- να αναγνωρίσει τα φιλιά της αγαπημένης του ως θερμότητα (στ. 8-9)
- να παράγει ένα μονότονο, θορυβώδη ήχο (στ. 13-14)
- να εκτυπώνει δεδομένα για σημαντικές δουλειές (στ. 15)
- να ανακαλύπτει διάφορα μετρήσιμα και αντικειμενικά στοιχεία (στ. 18-19)
- να καταγράφει αθροίσματα με κενά (στ. 21-22).

Στη συνέχεια, ο μαθητής/η μαθήτρια καλείται να εκφράσει ελεύθερα την προσωπική του στάση απέναντι στον ηλεκτρονικό υπολογιστή ή στο τάμπλετ. Μπορεί να γράψει ότι ο υπολογιστής:

- έχει κυρίαρχο ρόλο στη ζωή του/της, καθώς προσφέρει τη δυνατότητα πληροφόρησης, μάθησης, εκπαίδευσης, ψυχαγωγίας, επικοινωνίας, ή αντίθετα:

- δεν έχει ιδιαίτερο ρόλο στη ζωή του/της, αφού δεν μπορεί να υποκαταστήσει τη θέρμη της ανθρώπινης επαφής και αλληλεπίδρασης.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:

- Κειμενικό είδος: ημερολόγιο (ημερομηνία, προσφώνηση: αγαπημένο μου ημερολόγιο ή οποιαδήποτε ανάλογη, αποφώνηση: δικός σου/δική σου ή οποιαδήποτε ανάλογη)
- Συντάκτης/συντάκτρια: μαθητής/μαθήτρια που έχει υιοθετήσει την οπτική γωνία του ποιητικού υποκειμένου
- Αποδέκτης/αποδέκτρια: το ημερολόγιο, στην ουσία ο ίδιος ο μαθητής/η ίδια η μαθήτρια ως ποιητικό υποκείμενο
- Ύφος: άμεσο και εξομολογητικό (α και β ενικό πρόσωπο)
- Γλώσσα: απλή, αναφορική ή/και ποιητική λειτουργία
- Σκοπός για τον οποίο γράφεται το κείμενο: να εκφράσει ο μαθητής/η μαθήτρια με δημιουργικό τρόπο τις σκέψεις και τα συναισθήματα του ποιητικού υποκειμένου για το κομπιούτερ του, μετασχηματίζοντας τον ποιητικό λόγο σε πεζό.
- Ενδεικτικά, ο μαθητής/η μαθήτρια μπορεί να
    - αναφερθεί στις απτές και συγκεκριμένες δυνατότητες του υπολογιστή να αθροίζει, να καταγράφει, να συγκεντρώνει μετρήσιμα στοιχεία, να λειτουργεί ως επαγγελματικό εργαλείο
    - επισημάνει ότι οι δυνατότητές του δεν είναι ουσιαστικές, καθώς τα συναισθήματα και τις συγκινήσεις (την τρυφερότητα, τον έρωτα, τη λύπη) και γενικότερα ό,τι δίνει νόημα στη ζωή (την ανθρώπινη εγγύτητα, το φως) δεν μπορεί να τα αναγνωρίσει ούτε να τα ερμηνεύσει.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Οι έφηβοι εγκαταλείπουν το σχολείο

Το κείμενο είναι διασκευασμένο άρθρο που έχει δημοσιευθεί από τη Βίκυ Κατεχάκη στην ηλεκτρονική έκδοση της εφημερίδας «Καθημερινή» στις 28 Ιουλίου 2017 και αναφέρεται στους λόγους που οδηγούν τους μαθητές να εγκαταλείπουν το σχολείο, έστω και για μικρό χρονικό διάστημα.

«Ένα πρωί ξεκίνησα να πάω στο σχολείο και, όσο πλησίαζα, ένιωθα τα πόδια μου να τρέμουν και την καρδιά μου να χτυπά δυνατά. Ήθελα να βάλω τα κλάματα. Δεν ήταν ότι ήμουν αδιάβαστος. Αυτό που φοβόμουν ήταν η ώρα του διαλείμματος. Εκείνη την ώρα υπάρχει πάντα ο χρόνος να συγκρίνω τον εαυτό μου με άλλους εφήβους και την οικογένειά μου με άλλες οικογένειες. Δεν άντεχα να το ζω άλλο αυτό κάθε μέρα. Με έπνιγε».

Ο 17χρονος Δημήτρης αποφάσισε να καλέσει τη Γραμμή της Μονάδας Εφηβικής Υγείας, αναζητώντας βοήθεια από τους ειδικούς. Λίγο μετά, αφότου έληξε η σχολική περίοδος, σκέφθηκε ότι θα του ήταν πιο εύκολο να μιλήσει για το πρόβλημα που αντιμετώπιζε τους τελευταίους μήνες να αρνείται το σχολείο. Η περίπτωσή του, ωστόσο, δεν είναι η μοναδική, αφού σύμφωνα με τα στοιχεία της Μονάδας Εφηβικής Υγείας της Β΄ Παιδιατρικής Κλινικής ΕΚΠΑ του Νοσοκομείου Παίδων ένα ποσοστό περίπου 10% των Ελλήνων μαθητών αποφασίζει, έστω και για κάποια περίοδο, να εγκαταλείψει το σχολείο.

«Η απόφαση αυτή συνήθως έρχεται σταδιακά. Πολύ συχνά συνδέεται με την υπερβολική ενασχόληση του μαθητή με τον υπολογιστή και το Διαδίκτυο, ενώ άλλες φορές έχει να κάνει με τον εκφοβισμό που υφίσταται στο σχολείο», αναφέρει η επιστημονική υπεύθυνη της μονάδας, τονίζοντας πως στις περισσότερες περιπτώσεις η άρνηση συνδέεται και με το οικογενειακό περιβάλλον. «Η μαθησιακή διαδικασία είναι μια συναισθηματική διαδικασία, οπότε ένα παιδί που αντιμετωπίζει έντονα προβλήματα στο σπίτι έχει το μυαλό του συνεχώς εκεί. Θέλει να βρίσκεται στο σπίτι, γιατί αρχίζει να νιώθει πως μόνο έτσι θα μπορέσει να κρατήσει την οικογένεια ενωμένη».[...]

«Η σχολική άρνηση ξεκινάει συνήθως από το Γυμνάσιο, ωστόσο τα περισσότερα περιστατικά που φθάνουν εδώ αφορούν κυρίως μαθητές Λυκείου», αναφέρει ψυχολόγος που συνεργάζεται με τη μονάδα. «Συνήθως η πρώτη απάντηση στο γιατί το κάνουν είναι «βαριέμαι». Οι έφηβοι χρησιμοποιούν συχνά αυτό το ρήμα, γιατί σε αυτό συγκεντρώνουν όλα τα συναισθήματά τους. Και η θλίψη είναι «βαριέμαι» και ο θυμός είναι «βαριέμαι». Με το πέρασμα του χρόνου, συζητώντας μαζί τους, αναδεικνύονται οι πραγματικοί λόγοι για τους οποίους αρνούνται τη σχολική διαδικασία».[...]

Α3. Στο κείμενο προβάλλονται ως αιτίες που οδηγούν τους εφήβους να εγκαταλείπουν το σχολείο η εξάρτηση από το διαδίκτυο και ο σχολικός εκφοβισμός. Να γράψεις ένα άρθρο 200-250 λέξεων που θα δημοσιευθεί στη σχολική εφημερίδα στο οποίο θα εκφράζεις τη συμφωνία ή διαφωνία σου με την παραπάνω θέση. Μπορείς να παραθέσεις και παραδείγματα από περιστατικά που έχουν υποπέσει στην αντίληψή σου, για να ενισχύσεις την επιχειρηματολογία σου.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

Οι Επισκέπτες

Το κείμενο προέρχεται από το μυθιστόρημα της Διδώς Σωτηρίου (1909-2004) «Οι Επισκέπτες»: Εκδόσεις Κέδρος, 1979.

Από μικρό παιδί ένιωθα μια φλόγα να με καίει. Ήθελα να εκφραστώ, να γράψω. Πώς όμως; Γράμματα δεν ήξερα. Ως τα οχτώ μου χρόνια, όπως σου είπα, αγνοούσα και αυτό το αλφάβητο. Κανείς απ' τους υπεύθυνους για την αγωγή μου δεν είχε διάθεση να ικανοποιήσει τη λαχτάρα που ένιωθα για τα γράμματα. Παρακάλεσα κάποτε την άλλη φυλακισμένη, τη μητέρα μου, να μου δείξει αυτή τα λίγα γραμματάκια που ήξερε. Η καημενούλα έκανε προσπάθεια ν' ανταποκριθεί. Άρχισε από το «Άγιος ο Θεός, άγιος ισχυρός ... ». Αυτό το ελάχιστο που μπόρεσε να μου δώσει το άρπαξα και από τότε μόνη μου επιδόθηκα με το ζήλο εφευρέτη, γιατί πραγματικά εφεύρισκα όσα εκείνη δεν ήξερε να μου εξηγήσει. Αυτό ήταν το πρώτο μου ξεκίνημα, μια και ο πατέρας μου και ο αδελφός μου που είχαν φοιτήσει στα μεγαλύτερα Κολέγια και Πανεπιστήμια της Ευρώπης, ούτε ήθελαν ούτε καταδέχονταν να ασχοληθούν με τη μόρφωση ενός κοριτσιού. Τους φαινόταν ανήκουστο και επιζήμιο να γυρεύει γράμματα ένα κορίτσι!

Ωστόσο, μια φορά που ζήσαμε για λίγες μέρες με τον πατέρα μου στην εξοχή και δεν είχε πώς να περάσει την ώρα του, το βρήκε διασκεδαστικό να μου δείξει να διαβάζω ιταλικά. Ήταν σίγουρος πως δε θα καταλάβαινα και πολλά πράγματα. Εγώ όμως άνοιξα μάτια και αυτιά και όλα τα πορτοπαράθυρα του μυαλού μου και ρούφηξα τη διδαχή του όπως το ξερό σφουγγάρι το νερό. Από κει και πέρα τη γλώσσα την έμαθα με τη βοήθεια μιας «Μεθόδου εκμαθήσεως της Ιταλικής γλώσσης», που την ανακάλυψα στη βιβλιοθήκη. Από τη μια σελίδα είχε το ιταλικό κείμενο και από την άλλη την ελληνική εξήγησή του. Ανασκουμπώθηκα λοιπόν και άρχισα το επίμονο και τόσο απολαυστικό έργο της αυτομόρφωσης. Η χαρά και η ικανοποίησή μου ήταν τόση, θαρρείς και είχα ανακαλύψει χρυσωρυχείο ... Έπεσα με τα μούτρα στις γραμματικές και στα συντακτικά και προχώρησα γρήγορα και στις δύο γλώσσες.

Αυτή η τόσο θερμή προσήλωσή μου στο διάβασμα φυσικό ήταν να με κάνει να παραμελώ το μισητό εργόχειρο, πράγμα που δυσαρέστησε τη μητέρα και τη γιαγιά μου. Πού ακούστηκε κορίτσι να παρατάει το εργόχειρο για διαβάσματα! […] Έτσι τα διαβάσματα γίνονταν κρυφά σαν να έκανα κάποια κακή πράξη. […]

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ποια είναι η επιθυμία της πρωταγωνίστριας του κειμένου και ποια εμπόδια ορθώνονται στην ικανοποίησή της; Πώς κρίνεις τη λύση που επέλεξε;

ή

2. Να γράψεις έναν υποθετικό διάλογο ανάμεσα στην ηρωίδα και τον πατέρα της, ώστε να φανεί η διαφορετική οπτική τους στο θέμα της εκπαίδευσής της.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (Μονάδες 25)

Ως προς το επικοινωνιακό πλαίσιο (άρθρο) λαμβάνουμε υπόψη:

δομή: απαιτείται τίτλος σύντομος και περιεκτικός

ύφος: σχολικό έντυπο => απλό- οικείο

γλώσσα: αναφορική λειτουργία

Ενδεικτικοί άξονες ανάλυσης:

Οι μαθητές/τριες τοποθετούνται για συγκεκριμένο αίτιο με την αποδοχή ή την απόρριψή του.

- εξάρτηση από το διαδίκτυο: τάση για απομόνωση, παθητικότητα, αδιαφορία για τη σχολική επίδοση που ενδεχομένως να οδηγεί σε σταδιακή απομάκρυνση από το σχολικό περιβάλλον.
- σχολικός εκφοβισμός: φόβος του εφήβου να προσέλθει στο σχολείο, άγχος, ψυχικός πόνος που προκαλεί αναστάτωση, χαμηλή αυτοεκτίμηση, συναισθήματα κατωτερότητας, με αποτέλεσμα να αποσύρεται από την ενεργό σχολική ζωή.

Οι μαθητές/τριες μπορούν να επιχειρηματολογήσουν αναφέροντας παραδείγματα από την εμπειρία τους για τον τρόπο που οι παραπάνω λόγοι αποθαρρύνουν τους εφήβους από τη συνέχιση των σπουδών, επηρεάζουν τη σχολική επίδοση, δημιουργούν προβλήματα συμπεριφοράς και πειθαρχίας. Σε περίπτωση μη αποδοχής των συγκεκριμένων αιτιών οφείλουν να τεκμηριώσουν με κατάλληλη επιχειρηματολογία, όπως δυσλειτουργία οικογένειας, χαμηλή κοινωνικοοικονομική κατάσταση, μειωμένες προσδοκίες γονέων κ.ά.

Β3. (Μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Ενδεικτικοί άξονες απάντησης:

Η πρωταγωνίστρια από την παιδική της ηλικία έχει σφοδρή επιθυμία για μάθηση. Πάρα το γεγονός ότι το οικογενειακό περιβάλλον δεν ενθαρρύνει και δεν ενισχύει αυτό το ενδιαφέρον, επιδίδεται σε έναν προσωπικό αγώνα για τη μόρφωσή της. Είναι έτοιμη να δεχτεί το νέο κόσμο που ανοίγεται μπροστά της και ο ζήλος της για γνώση συνιστά για την ύπαρξή της πηγή ζωής. Έρχεται αντιμέτωπη

με αναχρονιστικές απόψεις, τόσο από τις γυναίκες τους περιβάλλοντός της όσο και από τους άνδρες, που αναπαράγουν στερεότυπα της εποχής για την κατωτερότητα της γυναίκας.

Ο/Η μαθητής/τρια για την απάντησή του/της θα τεκμηριώσει με κειμενικές αναφορές που δείχνουν τη στάση της πρωταγωνίστριας.

Ο/Η μαθητής/τρια μπορεί να θεωρήσει τη στάση της αξιέπαινη και αξιοθαύμαστη, καθώς, παρά το γεγονός ότι οι γυναίκες στερούνταν βασικών δικαιωμάτων και ο κοινωνικός περίγυρος ήταν ασφυκτικός για αυτές, η πρωταγωνίστρια ξεπερνά κάθε προσδοκία και τα καταφέρνει.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Η απάντηση θεωρείται αποδεκτή, αρκεί να είναι ολοκληρωμένη νοηματικά και εκφραστικά και να παρουσιάζεται σε διαλογική μορφή.

Μέσα από τον διάλογο οι μαθητές/τριες είναι απαραίτητο από τη μια να εστιάσουν σε επιχειρήματα που θα φανερώνουν την αγάπη της ηρωίδας για τα γράμματα και από την άλλη να αναδείξουν τη στάση του πατέρα που – παρά τις σπουδές του – δεν ενισχύει τη μόρφωση της κόρης του.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΑΞΙΔΙΑ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Τουρίστες ή ταξιδιώτες;

Το κείμενο είναι (διασκευασμένο) άρθρο της Ελένης Φράγκου, που δημοσιεύτηκε στις 25.06.2009 στον ιστότοπο «Οδοδείκτες» (προσπέλαση 16.10.2021) με θέμα τα ταξίδια και την νοοτροπία των ανθρώπων που ταξιδεύουν.

Από τους πρώτους Δυτικοευρωπαίους περιηγητές, οι οποίοι από τον 15ο αιώνα […] ταξιδεύουν στην ανεξερεύνητη τότε Μεσόγειο από επιστημονικό ενδιαφέρον, αρχαιολατρία ή με σκοπό την αρχαιοκαπηλία, μέχρι τα εκατομμύρια των τουριστών που επισκέπτονται στη σύγχρονη εποχή τη Μεσόγειο […] έχουν μεσολαβήσει πολλά: μεγάλες οικονομικές, κοινωνικές και πολιτικές αλλαγές, επιστημονικές πρόοδοι, τεχνολογική επανάσταση, παγκοσμιοποίηση, κρίση θεσμών, εκδήλωση κρίσης στις προσωπικές σχέσεις των ανθρώπων, ανάδυση του υπαρξιακού αδιέξοδου … και τόσα άλλα… Ο τουρισμός έγινε βιομηχανία που κινεί σε σημαντικό βαθμό τη διεθνή οικονομία, απασχολεί πάρα πολλούς εργαζόμενους και απευθύνεται σε εκατομμύρια πελατών διαφορετικού μορφωτικού και εισοδηματικού επιπέδου - όχι απαραίτητα σε κάποια ελίτ[1]. […]

Η κυρίαρχη εικόνα που παρουσιάζει σήμερα ο τουρισμός διεθνώς, έτσι όπως αυτή παρατηρείται και βιώνεται στην πράξη, αλλά και αποτυπώνεται στις διαφημίσεις, είναι μια θορυβώδης, εσωτερικά και εξωτερικά, μαζική και σπασμωδική κίνηση και μετακίνηση με σκοπό την εκτόνωση από το στρες, την αλόγιστη κατανάλωση, που εκφράζεται συχνά και με… λυσσαλέες επιδρομές στα μαγαζιά, το άσκοπο ξενύχτι, το «άραγμα» και άλλα παρόμοια. […] Αυτή η σφοδρή επιθυμία για εκτόνωση ερμηνεύεται εν μέρει, αν λάβουμε υπόψη το γεγονός ότι το μεγαλύτερο διάστημα του έτους βιώνουμε έναν εγκλωβισμό μέσα στο επάγγελμά μας, που οι περισσότεροι δεν το αγαπάμε και το βλέπουμε μάλλον σαν καταναγκαστικό έργο, καθώς δεν μας ικανοποιεί εσωτερικά. Κι αν ακόμη εξασκούμε κάποιο επάγγελμα που μας ταιριάζει, αυτό είναι ενταγμένο σε ένα ευρύτερο σύστημα λίγο-πολύ αρρωστημένο, που μας καταπονεί και πολλές φορές μας εξουθενώνει ψυχολογικά. Περιμένουμε, λοιπόν, τις διακοπές, για να ξεκουραστούμε, να χαρούμε, να χαλαρώσουμε. Μόνο που, έχοντας, όπως φαίνεται, εθιστεί στον εγκλωβισμό, βγαίνουμε από το καλούπι

[1] Ελίτ: είναι μια μικρή ομάδα ισχυρών ατόμων που κατέχουν ένα δυσανάλογο μερίδιο πλούτου, προνομίων, πολιτικής εξουσίας ή ικανότητας σε μια κοινωνία.

που λέγεται δουλειά και μπαίνουμε απλώς σε ένα άλλο: αυτό που λέγεται διακοπές, δηλαδή ταβέρνα, θάλασσα, ξαπλώστρα, βόλτα, μουσείο, μπαράκι... […]

Η επιλογή δε του προορισμού μας γίνεται κατά κανόνα με κριτήρια εξωτερικά: περιέργεια για κάτι που ακούσαμε, διαθέσιμα χρήματα, επηρεασμός από διαφημίσεις, γενική τάση του περίγυρου ή της εποχής, ζήλιες κ.ά. Σπάνια επιλέγουμε κάτι βασιζόμενοι σε μια βαθύτερη ανάγκη του εαυτού μας –άλλωστε πόσο συχνά στεκόμαστε σιωπηλοί να ακούσουμε τη φωνή του; Σπάνια γίνονται οι επιλογές μας από γνήσια φιλομάθεια, από αληθινό ενδιαφέρον για κάποιον τόπο και τους ανθρώπους του. […]

Α3. Στο κείμενο παρουσιάζεται η συμπεριφορά των ανθρώπων που κάνουν τουρισμό. Να εκθέσεις σε 200-250 λέξεις με ποιες επιλογές, κατά τη γνώμη σου, οι τουρίστες θα ένιωθαν πραγματικά ευχαριστημένοι με το ταξίδι τους. Υπόθεσε ότι το κείμενό σου θα δημοσιευτεί ως άρθρο στην εφημερίδα του σχολείου σου.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΒΡΕΤΤΑΚΟΣ (1912-1991)

Επιστροφή από τους Δελφούς

Το παρακάτω απόσπασμα προέρχεται από την ποιητική συλλογή του βραβευμένου ποιητή και πεζογράφου Νικηφόρου Βρεττάκου με τίτλο «Ο χρόνος και το ποτάμι» (1957).Το ποίημα ανθολογείται στην Ποιητική Ανθολογία (βιβλίο όγδοο) του Λίνου Πολίτη, Δωδώνη, 1977.

Δίπλα μας πάνω στο άρμα του, ταξίδευε ο Ηνίοχος[2].
Ακολουθούσαν πίσω μας οι Φαιδριάδες[3].
Αντίλαλοι παράξενοι γύριζαν μες στη νύχτα,
μια νύχτα που δεν έμοιαζε όπως τις άλλες νύχτες
του κόσμου τόσο που, μπρος της, παραμέρισαν
ακόμα κι οι βασιλικές νύχτες των παιδικών μου χρόνων.
[…]
Πάνω απ' τα ελάτια του βουνού, ολόχρυσο, παιχνιδίζοντας,
έτρεχε ανάλαφρο μαζί μας το δρεπάνι του φεγγαριού,

[2] Ηνίοχος: το άγαλμα του Ηνιόχου βρίσκεται στο Αρχαιολογικό μουσείο των Δελφών

[3] Φαιδριάδες: οι Φαιδριάδες πέτρες είναι δύο βραχώδη απότομα υψώματα πάνω από το Μαντείο των Δελφών.

σαν ελαφάκι, ώσπου έδυσε τέλος κι ο κόσμος άλλαξε
σάμπως να γύρισε ὁ Θεός σελίδα. Σάμπως να ‘γινε
πάνω μας μια παράξενη άνοιξη, ο ουρανός
έμοιαζε με κλαδί ανθισμένο.
[…]
Βλέπαμε ο ένας τον άλλο παραξενεμένοι.
Δεν ξέραμε αν ήτανε νύχτα στη γη ή μέρα,
κάπου, σε κάποιον κόσμον άλλο. Και δεν ξέραμε
τι είχε συμβεί πάνω στη γη. Νιώθαμε την ψυχή μας
θησαυρισμένη μουσική. Φεύγαμε κι οι καρδιές μας
χτυπούσαν όπως το πρωί οι καμπάνες. Θα τελειώσει;

Μέσα μας ζούσαμε έναν φόβο. Τούτο το ταξίδι
μπορεί σε λίγο να τελειώσει; Θεέ μου, θα τελειώσει;
Και τι θα γίνει αυτό το φως όλο που αναδιπλώνεται
και ξεχειλίζει και κυλάει παντού, σε μιαν αδιάκοπη
άμπωτη[4], σαν να μη χωράει; Τα πάντα έλαμπαν σάμπως
να βγήκανε όλες οι άνοιξες των αιώνων στο στερέωμα
και βάδιζαν σιγά -σιγά βαστάζοντας αστέρια
και λουλούδια στα χέρια
Ας μη τελειώσει!
[…]

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο θέματα που σου δίνονται</u>. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Στο ποίημα περιγράφεται ένα ταξίδι διαφορετικό από τα συνηθισμένα που γνωρίζουμε και έχουμε βιώσει. Ποιες εικόνες προβάλλει και αξιοποιεί το ποιητικό υποκείμενο, για να αποτυπώσει το ταξίδι του; Ποιες σκέψεις και ποια συναισθήματα σού προκαλούν οι εικόνες αυτές;

ή

[4] Άμπωτη: η πτώση της στάθμης της θάλασσας λόγω παλιρροϊκών φαινομένων

2. Οι ταξιδιώτες στο ποίημα δεν θέλουν να τελειώσει το ταξίδι τους. Αν υποθέσεις ότι ταξίδευες μαζί τους, πώς θα περιέγραφες αυτή την ταξιδιωτική σου εμπειρία σε ένα κείμενο που θα ανεβάσεις στο προσωπικό σου ιστολόγιο;

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΑΞΙΔΙΑ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ Α3 (25 μονάδες)

Το κείμενο που θα γράψει ο μαθητής είναι άρθρο στη σχολική εφημερίδα, γι' αυτό θα κάνει αναφορά σε ένα γεγονός της επικαιρότητας ως αφορμή (εναλλακτικά μπορεί να επινοήσει ο μαθητής ένα γεγονός που θα το προβάλει ως επίκαιρο), για να γράψει το άρθρο του στη συνέχεια.

Με ποιες επιλογές οι τουρίστες θα ένιωθαν πραγματικά ευχαριστημένοι με το ταξίδι τους:

- Επίσκεψη σε μέρη με αρχαιολογικό ενδιαφέρον και όμορφο φυσικό χώρο
- Επίσκεψη σε μέρη που διαφέρουν από τον τόπο της μόνιμης κατοικίας τους
- Ξενάγηση που θα αφορά όχι μόνο τη γνωριμία με το μέρος, αλλά και τις συνθήκες ζωής των ανθρώπων (ψυχαγωγία, διατροφικές συνήθειες, καθημερινότητα)
- Ταξίδι που θα προσφέρει ψυχική και σωματική ανανέωση, ξεκούραση, γνώσεις, εμπειρίες, συναισθήματα

ΘΕΜΑ Β3 (25 μονάδες)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης:**

Ενδεικτικά κάποιες εικόνες που θα μπορούσε να αναφέρει ο μαθητής είναι:

- Δίπλα μας πάνω στο άρμα του, ταξίδευε ο Ηνίοχος
- Ακολουθούσαν πίσω μας οι Φαιδριάδες
- Πάνω απ' τα ελάτια του βουνού, ολόχρυσο, παιχνιδίζοντας
- Έτρεχε ανάλαφρο μαζί μας το δρεπάνι του φεγγαριού
- Ο ουρανός έμοιαζε με κλαδί ανθισμένο.

Οι εικόνες αυτές συνθέτουν το σκηνικό ενός ταξιδιού που γίνεται στη φαντασία του ποιητικού υποκειμένου και μοιάζει εξωπραγματικό και απόκοσμο. Στο ταξίδι αυτό

αποκτούν ζωή αντικείμενα με αρχαιολογικό ενδιαφέρον για κάθε περιηγητή. Γεννιούνται συναισθήματα χαράς και ευφρόσυνης διάθεσης, καθώς το ονειρεμένο νυχτερινό σκηνικό με το λαμπερό φεγγάρι προδιαθέτει θετικά.

ή

2. **Θέμα δημιουργικής γραφής:**

Το κείμενο θα το ανεβάσει στο προσωπικό του ιστολόγιο ο/η μαθητής/τρια, επομένως θα είναι ένα κείμενο σε α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο, με ύφος λόγου προσωπικό, εξομολογητικό. Ενδεικτικά:

Ήταν μια εμπειρία μοναδική το νυχτερινό ταξίδι κάτω από το φως του φεγγαριού με συνταξιδιώτες τον Ηνίοχο και τις Φαιδριάδες. Η ατμόσφαιρα ήταν ονειρεμένη, επικρατούσε γαλήνη και ηρεμία με τη φύση να συμμετέχει στο ταξίδι μας. Άκουγα μια γλυκιά μουσική και ένιωθα πως ήμουν μακριά από τη γη και καθετί γήινο. Αυτή η απόκοσμη αίσθηση και η περιπλάνηση στη μαγεία της νύχτας με έκανε να μην θέλω να τελειώσει ποτέ αυτό το ταξίδι. Αναπολώ με συγκίνηση την μοναδική εμπειρία που έζησα, την εμπειρία ενός μαγευτικού ταξιδιού πέρα από τα ανθρώπινα όρια.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ Η ΦΥΣΗ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Φύση και εξοχικά σπίτια στην Ελλάδα

Το κείμενο είναι (διασκευασμένο) άρθρο της Ελένης Φράγκου, που δημοσιεύτηκε στις 23.04.2009 στον ιστότοπο «Οδοδείκτες» (προσπέλαση 16.10.2021) με θέμα τη συμπεριφορά του ανθρώπου απέναντι στο περιβάλλον.

Το βασικό επιχείρημα κρατών, επιχειρήσεων και ιδιωτών για την αργή εξάπλωση φιλικών προς το περιβάλλον τεχνολογιών και προϊόντων είναι –ή τουλάχιστον ήταν μέχρι πρότινος- ότι αυτά κοστίζουν πολύ περισσότερο συγκρινόμενα με τα καθιερωμένα συμβατικά. Και αν η επίσημη πολιτική έχει αρχίσει να στρέφεται, έστω και πολύ δειλά, σε πιο φιλικές προς το περιβάλλον επενδύσεις, ο μέσος Έλληνας καταναλωτής δεν φαίνεται ιδιαίτερα διατεθειμένος να «επενδύσει» κάτι από το εισόδημά του στο περιβάλλον. […] Το βασικό επιχείρημα είναι συνήθως ότι οι μισθοί είναι χαμηλοί και «δεν βγαίνουμε».

Υπάρχουν, ωστόσο, σοβαρές ενδείξεις ότι δεν είναι οικονομικοί οι λόγοι που δεν ξοδεύουμε έστω και λίγα χρήματα για την προστασία του περιβάλλοντος. Μια χαρακτηριστική ένδειξη είναι τα πολλά νεόδμητα εξοχικά σπίτια […] που έχουν κατακλύσει τα τελευταία χρόνια ακόμη περισσότερο την Ελλάδα […] προσβάλλοντας συχνά (και) αισθητικά το τοπίο. […] Βλέπουμε λοιπόν τα εξοχικά σπίτια να είναι συχνά μεγάλες μεζονέτες πολλών τετραγωνικών με μια μεγάλη πλακόστρωτη έκταση – για την κατασκευή της οποίας διαθέτουμε βεβαίως αρκετά χρήματα - ή (και) γκαζόν γύρω – γύρω […]. Για να ποτίσουμε δε το γκαζόν και να πλύνουμε το πλακόστρωτο σπαταλάμε το καλοκαίρι πολύ νερό, το οποίο προέρχεται ενίοτε από παράνομες γεωτρήσεις, οι οποίες επίσης κοστίζουν. […] Πολλές κατασκευές απλώς… βροντοφωνάζουν τη διάθεση των ιδιοκτητών για επίδειξη.

[…] Αντί να κάνουμε, όμως, όλα αυτά τα έξοδα και τις σπατάλες για ένα εξοχικό, θα μπορούσαμε να επενδύσουμε σε τεχνολογίες και άλλα μέσα φιλικά προς το περιβάλλον. Το πρόβλημα δεν είναι τα χρήματα, αλλά οι προτεραιότητες. Και οι προτεραιότητές μας εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τη νοοτροπία μας. Ένα μικρό εξοχικό σπίτι, σωστά μελετημένο αρχιτεκτονικά, με έξυπνα διαρρυθμισμένους εσωτερικούς και εξωτερικούς χώρους, ένα σπίτι στο οποίο θα χρησιμοποιούνταν φυσικά μέσα δροσισμού, που δεν θα απαιτούσε μεγάλης κλίμακας παρεμβάσεις, ένα σπίτι απλό, καλαίσθητο και λειτουργικό, χωρίς πισίνες, τεράστιες μάντρες και πολλές πλακοστρώσεις, θα κόστιζε πολύ λιγότερο. Οι

ιδιοκτήτες του θα μπορούσαν επομένως να αξιοποιήσουν τα διαθέσιμα χρήματα για κάδους κομποστοποίησης[1], φωτοβολταϊκά συστήματα παραγωγής ενέργειας, ακόμη και μικρούς βιολογικούς καθαρισμούς που θα παρήγαγαν νερό κατάλληλο για πότισμα και πλύσιμο αυλών κ.ά. […]. Ένα πιο «οικολογικό» εξοχικό σπίτι θα ήταν ίσως κατασκευασμένο από ανθρώπους πιο απλούς, πιο ευαισθητοποιημένους και πιο συμφιλιωμένους με τον εαυτό τους - κατά συνέπεια και με το περιβάλλον τους. […]

Α3. Στο κείμενο τονίζεται η αδιαφορία των ανθρώπων να προστατέψουν το φυσικό περιβάλλον. Οι διαπιστώσεις αυτές διατυπώθηκαν στο παρελθόν, το 2009. Σε ομιλία σου (200-250 λέξεις) που θα απευθύνεις στους συμμαθητές σου να αναφέρεις αν, κατά τη γνώμη σου, σήμερα έχει αλλάξει η συμπεριφορά των ανθρώπων και φροντίζουν το φυσικό περιβάλλον ή συνεχίζουν να αδιαφορούν. Να αναφέρεις παραδείγματα και να εξηγήσεις την συμπεριφορά που διαπιστώνεις.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΑΡΑΝΤΑΡΗΣ (1908-1941)

Άλλοτε η θάλασσα

Το ποίημα του Γιώργου Σαραντάρη ανήκει στη συλλογή «Στους φίλους μιας άλλης χαράς» (1939) και ανθολογείται στην Ποιητική Ανθολογία (βιβλίο όγδοο) του Λίνου Πολίτη (εκδ. Δωδώνη, 1977).

Άλλοτε η θάλασσα μάς είχε σηκώσει στα φτερά της
Μαζί της κατεβαίναμε στον ύπνο
Μαζί της ψαρεύαμε τα πουλιά στον αγέρα
Τις ημέρες κολυμπούσαμε μέσα στις φωνές και τα χρώματα
Τα βράδια ξαπλώναμε κάτω απ' τα δέντρα και τα σύννεφα
Τις νύχτες ξυπνούσαμε για να τραγουδήσουμε
Ήταν τότε ο καιρός τρικυμία χαλασμός κόσμου
Και μονάχα ύστερα ησυχία
Αλλά εμείς πηγαίναμε χωρίς να μας εμποδίζη[2] κανείς
Να σκορπάμε και να παίρνουμε χαρά

[1] Η κομποστοποίηση είναι μια φυσική διαδικασία η οποία μετατρέπει τα οργανικά υλικά σε μια πλούσια σκούρα ουσία. Αυτή η ουσία λέγεται κομπόστ ή χούμος ή εδαφοβελτιωτικό. Η κομποστοποίηση είναι ένας πολύ άμεσος και σημαντικός τρόπος ανακύκλωσης.

[2] Εμποδίζη (διατηρήθηκε η ορθογραφία του κειμένου): εμποδίζει.

Από τους βράχους ως τα βουνά μάς οδηγούσε ο Γαλαξίας
Κι όταν έλειπε η θάλασσα ήταν μαζί μας ο Θεός.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο θέματα που σου δίνονται</u>. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ποιες δραστηριότητες, στις οποίες συμμετέχει το ποιητικό υποκείμενο, συνδέονται με τη θάλασσα; Ποια συναισθήματα σού δημιουργούν οι δραστηριότητες αυτές;

ή

2. Μπορείς να περιγράψεις στο προσωπικό σου ιστολόγιο τις δραστηριότητες που σου αρέσει να κάνεις στη φύση και την ψυχική σου διάθεση χάρη σε αυτές;

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ Η ΦΥΣΗ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (μονάδες 25)

Ύφος λόγου σοβαρό, απρόσωπο, πληροφοριακό – γ΄ ρηματικό πρόσωπο στην επιχειρηματολογία, ενδεχομένως α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο στις προσωπικές τοποθετήσεις – λεξιλόγιο επίσημο

Προσφώνηση ομιλίας: Κυρίες και κύριοι, Αγαπητές συμμαθήτριες και αγαπητοί συμμαθητές…

Εισαγωγή/πρόλογος: Παρουσίαση του προβλήματος της προστασίας του περιβάλλοντος και καταγραφή της θέσης (συμφωνία ή διαφωνία).

Τεκμηρίωση της θέσης: Οι άνθρωποι ΔΕΝ φροντίζουν το φυσικό περιβάλλον.

- Αυξημένη βιομηχανική ανάπτυξη - εντατική εκμετάλλευση των φυσικών πόρων.
- Υπερκαταναλωτισμός - αύξηση παραγωγής προϊόντων-επιβάρυνση του περιβάλλοντος βιομηχανικών ρύπων-ατμοσφαιρική ρύπανση-χημικά απόβλητα.
- Απουσία περιβαλλοντικής συνείδησης - έλλειψη οικολογικής αγωγής και αίσθησης ευθύνης των ανθρώπων.

Τεκμηρίωση της θέσης: Οι άνθρωποι φροντίζουν το φυσικό περιβάλλον.

- Παραγωγή και συνειδητή κατανάλωση οικολογικών προϊόντων.
- Αξιοποίηση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.
- Διαχείριση και αξιοποίηση των απορριμμάτων μέσω της ανακύκλωσης - προώθηση ανανεώσιμων μορφών ενέργειας - έλλογη χρήση των φυσικών πόρων.
- Συνεχής ενημέρωση για την προστασία του περιβάλλοντος - ευαισθητοποίηση των ανθρώπων - περιβαλλοντική εκπαίδευση στο σχολείο.

Επισήμανση: οι μαθητές και οι μαθήτριες μπορούν να εμπλουτίσουν τα επιχειρήματά τους με παραδείγματα από την εμπειρία τους.

Επίλογος: Ανακεφαλαίωση/αναδιατύπωση της τεκμηριωμένης πλέον θέσης

Αποφώνηση: Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας

Β3. (25 μονάδες)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης:**

Α. Δραστηριότητες του ποιητικού υποκειμένου που συνδέονται με τη θάλασσα:

- Παιχνίδια – κολύμπι – η θάλασσα είναι πηγή χαράς και ξενοιασιάς – «Να σκορπάμε και να παίρνουμε χαρά».
- Ονειρική και εξωπραγματική δραστηριότητα– η δύναμη της θάλασσας είναι υπερφυσική – «η θάλασσα μάς είχε σηκώσει στα φτερά της», «Μαζί της ψαρεύαμε τα πουλιά στον αγέρα».
- Τραγούδι – η θάλασσα εμπνέει «Τις νύχτες ξυπνούσαμε για να τραγουδήσουμε».

Β. Συναισθήματα: χαρά, ευφρόσυνη διάθεση, αγάπη για τη φύση.

ή

2. **Θέμα δημιουργικής γραφής:**

Ο μαθητής μπορεί να περιγράψει όποιες δραστηριότητες ο ίδιος επιθυμεί σε α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο, με προσωπικό και οικείο ύφος. Ενδεικτικά:

Μου αρέσουν πολλές δραστηριότητες στη φύση, όπως το κολύμπι, η ορειβασία και η πεζοπορία στο δάσος, ανάλογα με το μέρος που κάθε φορά επισκέπτομαι. Αισθάνομαι τη φύση να με ηρεμεί και να με γεμίζει χαρά. Ακούω τους όμορφους ήχους στο δάσος και γαληνεύει η ψυχή μου ξεφεύγοντας από το άγχος που δημιουργεί η ζωή στην πόλη και η πιεστική καθημερινότητα. Νιώθω το άγγιγμα της θάλασσας και ανανεώνεται το μυαλό και η διάθεσή μου. Συγχρόνως γυμνάζομαι με αυτές τις δραστηριότητες και εξασφαλίζω καλή σωματική υγεία. Η φύση είναι πολύτιμη πηγή υγείας και ζωής.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΠΕΡΑ ΑΠΟ ΤΑ ΣΥΝΟΡΑ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Προκλήσεις για την ψυχική υγεία και την ψυχοκοινωνική ευεξία των μεταναστών

Το κείμενο που ακολουθεί αποτελεί διασκευασμένο απόσπασμα *από το Διυπηρεσιακό Καθοδηγητικό Σημείωμα που αναρτήθηκε στην επίσημη ιστοσελίδα του eody.gov.gr, το Δεκέμβριο του 2015, για την ενίσχυση των μεταναστών.*

Οι πρόσφυγες και οι μετανάστες που έρχονται στην Ευρώπη έχουν συχνά αντιμετωπίσει πόλεμο, δίωξη και εξαιρετικά δυσμενείς συνθήκες στις χώρες προέλευσής τους. Πολλοί βίωσαν εξαναγκαστικό εκτοπισμό και δυσχέρειες στις χώρες διέλευσης και πραγματοποίησαν επικίνδυνα ταξίδια. Η έλλειψη ενημέρωσης, η αβεβαιότητα σχετικά με το μεταναστευτικό καθεστώς, η εχθρότητα με την οποία πολλές φορές μπορεί να αντιμετωπίζονται, οι πολιτικές που αλλάζουν συνεχώς, η αναξιοπρεπής και παρατεταμένη κράτηση, όλα αυτά προσθέτουν επιπλέον άγχος.

Η εξαναγκαστική μετανάστευση απαιτεί πολλαπλές προσαρμογές μέσα σε σύντομα χρονικά διαστήματα. Τα άτομα, ιδιαίτερα τα παιδιά - αν και όχι μόνο - καθίστανται πιο ευάλωτα στην κακοποίηση και στην εγκατάλειψη. Προϋπάρχοντα προβλήματα κοινωνικής και ψυχικής υγείας μπορεί να επιδεινωθούν. Ιδιαίτερα, η υποδοχή που συναντούν τα άτομα και ο τρόπος με τον οποίο παρέχεται η προστασία και η βοήθεια μπορεί να προκαλέσουν προβλήματα ή να χειροτερεύσουν ήδη υφιστάμενα προβλήματα, εάν για παράδειγμα υπονομεύεται η ανθρώπινη αξιοπρέπεια, αποθαρρύνεται η αμοιβαία στήριξη και δημιουργείται εξάρτηση.

Όλοι, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών, των ατόμων με ειδικές ανάγκες και των ομάδων μειονοτήτων, έχουν το δικαίωμα ισότιμης αντιμετώπισης χωρίς διακρίσεις. Όπου είναι δυνατόν, η στήριξη θα πρέπει να είναι τέτοια ώστε τα άτομα να μπορούν να επιλέγουν πώς θα ήθελαν να ενεργήσουν, προκειμένου να διατηρείται η αίσθηση του προσωπικού ελέγχου. Αυτό περιλαμβάνει, πρωτίστως, τη διαβούλευση[1] με τους πρόσφυγες

---

1 διαβούλευση: συνάθροιση ατόμων για την παραγωγή πρωτότυπων ιδεών μετά από σκέψη και ανταλλαγή ιδεών

και τους μετανάστες, ώστε οι ανάγκες και οι δυνατότητές τους να εντοπίζονται και η βοήθεια να οικοδομείται με βάση τις προτάσεις τους. Αυτό είναι ένα προαπαιτούμενο για την καλή ψυχοκοινωνική στήριξη, αλλά είναι δύσκολο να υλοποιηθεί, όταν τα άτομα δεν παραμένουν για μεγάλο διάστημα σε ένα μέρος.

Η παροχή έγκυρης και επικαιροποιημένης ενημέρωσης για το πού και το πώς μπορεί να ληφθεί βοήθεια, είναι δυνατό να μειώσει κατά πολύ την ψυχική δυσφορία σε μια συνεχώς μεταβαλλόμενη κατάσταση. Αυτού του είδους η ενημέρωση μπορεί να προσφερθεί μέσω φυσικών σημείων πρόσβασης, φυλλαδίων, ραδιοφώνου, τηλεόρασης και μέσω του τηλεφώνου και του διαδικτύου. Οι πληροφορίες πρέπει να είναι κατανοητές για όλες τις διαφορετικές μετακινούμενες ομάδες, όπως τα παιδιά, τα άτομα με αναπηρίες, τους αναλφάβητους ή τα πιο ηλικιωμένα άτομα.

Α3. Στο κείμενο αναφέρεται πως η έγκυρη πληροφόρηση των μεταναστών μπορεί να μειώσει κατά πολύ την ψυχική τους δυσφορία. Με αφορμή τη φράση αυτή που σού δημιούργησε προβληματισμό, αποφασίζεις να γράψεις ένα άρθρο (200-250 λέξεις) στο ιστολόγιο του σχολείου σου, στο οποίο θα εξηγείς στους συμμαθητές σου την ανάγκη παροχής βοήθειας σε πρόσφυγες και μετανάστες και θα προτείνεις πρακτικές λύσεις προς αυτή την κατεύθυνση.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΒΟΛΦΓΚΑΝΓΚ ΜΠΟΡΧΕΡΤ (1921-1947)

Το ρολόι της κουζίνας

Ο Γερμανός θεατρικός συγγραφέας Βόλφγκανγ Μπόρχερτ αντίκρισε την φρίκη του πολέμου και φυλακίστηκε για αντικαθεστωτικές τάσεις. Τα έργα του είναι αντιναζιστικά. Το διήγημα που ακολουθεί ανήκει στη λεγόμενη «Λογοτεχνία των ερειπίων» και αναφέρεται στο δράμα όσων γύρισαν από τον πόλεμο σε μιαν ερειπωμένη χώρα και ζουν με την φρίκη των αναμνήσεων και την αγωνία για το αύριο.

Τον πρόσεξαν που ερχόταν από μακριά προς το μέρος τους, γιατί τους έκανε εντύπωση. Είχε ένα πολύ γερασμένο πρόσωπο, αλλά από το περπάτημά του έβλεπε κανείς πως δεν ήταν περισσότερο από είκοσι χρονών. Κάθισε στο παγκάκι με το γερασμένο του πρόσωπο στραμμένο σ' αυτούς. Και τότε τους έδειξε τι κράταγε στα χέρια του.

Αυτό ήταν το ρολόι μας, είπε, και τους κοίταξε όλους στη σειρά, που κάθονταν στο παγκάκι και λιάζονταν. Ναι, το βρήκα. Αυτό απόμεινε.

Τότε είπε κάποιος:

Τα έχετε χάσει λοιπόν όλα;

Ναι, ναι, είπε σχεδόν χαρούμενα, για σκεφθείτε, πραγματικά όλα! Εκτός από τούτο εδώ, αυτό γλίτωσε.

Όμως τώρα δε δουλεύει πια, είπε η γυναίκα.

Όχι, όχι. Είναι χαλασμένο, αυτό το ξέρω καλά. Κατά τα άλλα όμως είναι ακόμα όπως ήταν πάντοτε: άσπρο και μπλε. Το πιο ωραίο δεν το μάθατε ακόμη: σκεφθείτε πως έχει σταματήσει στις δυόμισι. Ακριβώς στις δυόμισι, για σκεφθείτε.

Σίγουρα λοιπόν το σπίτι σας θα βομβαρδίστηκε στις δυόμισι, είπε ο άντρας σφίγγοντας τα χείλη του με σοβαρότητα. Το έχω ακούσει πολλές φορές. Όταν πέφτει η βόμβα, τα ρολόγια σταματούν. Αυτό οφείλεται στην πίεση.

Κοίταξε το ρολόι του και κούνησε στοχαστικά το κεφάλι του. Όχι, αγαπητέ κύριε, όχι, σ' αυτό κάνετε λάθος. Δεν έχει καμιά σχέση με τις βόμβες. Δεν πρέπει να μιλάτε όλο για τις βόμβες. Όχι. Στις δυόμισι ήταν κάτι εντελώς άλλο, που εσείς όμως δεν το ξέρετε. Στις δυόμισι ήταν η ώρα που ερχόμουνα πάντοτε στο σπίτι. Τη νύχτα εννοώ. Σχεδόν πάντοτε στις δυόμισι.

Κοίταξε τους άλλους, αυτοί όμως είχαν τραβήξει τα μάτια τους από πάνω του. Έσκυψε πάλι στο ρολόι του: και φυσικά πείναγα τότε, δεν είναι έτσι; Κι ήταν σχεδόν πάντα δυόμισι. Και τότε, τότε ερχόταν η μητέρα μου. Όσο σιγά κι αν άνοιγα την πόρτα, πάντοτε με άκουγε. Πάλι τέτοια ώρα, έλεγε μετά. Τίποτε άλλο. Μόνο: πάλι τέτοια ώρα. Και μου ζέσταινε τότε το φαγητό και με έβλεπε καθώς έτρωγα. Και καθόταν τόσην ώρα δίπλα μου· ώσπου να φάω. Αυτό γινόταν κάθε νύχτα. Και τις πιο πολλές φορές στις δυόμισι. Ήταν εντελώς αυτονόητο, έτσι πίστευα, να μου ετοιμάζει στις δυόμισι τη νύχτα στην κουζίνα το φαγητό. Το εύρισκα εντελώς αυτονόητο. Το έκανε άλλωστε πάντοτε.

Για μια στιγμή έγινε στο παγκάκι απόλυτη ησυχία. Έπειτα είπε σιγά: τώρα πια το ξέρω, πως αυτός ήταν ο Παράδεισος, ο αληθινός Παράδεισος.

Στο παγκάκι βασίλευε ακόμα απόλυτη ησυχία. Τότε η γυναίκα ρώτησε: Και η οικογένεια σας;

Της χαμογέλασε, ταραγμένος κάπως: Α, εννοείτε τους γονείς μου; Ναι, χάθηκαν κι αυτοί. Όλα χάθηκαν. Όλα, για φανταστείτε, όλα χάθηκαν.

Δεν ξαναείπε πια τίποτα. Είχε όμως ένα ολότελα γερασμένο πρόσωπο. Κι ο άντρας που καθόταν δίπλα του κοίταγε τα παπούτσια του. Το μυαλό του ήταν ακόμα στη λέξη Παράδεισος.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου που σου δίνονται. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ο αφηγητής δίνει μεγάλη σημασία στο γεγονός πως του απέμεινε το ρολόι. Με ποιο γεγονός της προσωπικής του ζωής το έχει συνδέσει; Πώς συσχετίζει στη σκέψη του το ρολόι και τον Παράδεισο;

ή

2. Στο κείμενο αναφέρεται πως όλα χάθηκαν και απέμεινε το ρολόι. Να υποθέσεις ότι είσαι φίλος /φίλη του κεντρικού ήρωα της ιστορίας. Να γράψεις μία σύντομη επιστολή προς τον φίλο σου, με την οποία τον προτρέπεις να κάνει μία νέα αρχή. Να προσπαθήσεις να του δώσεις δύναμη και αισιοδοξία, εφόσον τελείωσε ο πόλεμος.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΠΕΡΑ ΑΠΟ ΤΑ ΣΥΝΟΡΑ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (Μονάδες 25)

Ως προς το επικοινωνιακό πλαίσιο (άρθρο) λαμβάνουμε υπόψη:

Δομή: απαιτείται Τίτλος, στον Πρόλογο: αφόρμηση από το απόσπασμα, παρουσίαση του θέματος (προβλήματα μεταναστών) και θέσης (ανάγκη παροχής βοήθειας και πρακτικές λύσεις)

Ύφος λόγου: λιτό και οικείο, εφόσον γράφεται στο ιστολόγιο του σχολείου

Γλώσσα: αναφορική λειτουργία (κυριολεξία)

<u>Ενδεικτικοί άξονες ανάλυσης:</u>

Ο μαθητής, για την ανάγκη παροχής βοήθειας προς τους μετανάστες και τους πρόσφυγες, μπορεί να αναφέρει:

- Ψυχικός τραυματισμός μεταναστών και προσφύγων, διότι έχουν αντιμετωπίσει πόλεμο, διώξεις, γεγονός που τους καθιστά ευάλωτους.
- Υπονόμευση της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, λόγω των συνθηκών διαβίωσης, με αποτέλεσμα την όξυνση προϋπαρχόντων προβλημάτων.
- Η ανθρώπινη αλληλεγγύη επιβάλλει τη στήριξη προς τον συνάνθρωπο.

Πρακτικοί τρόποι ενίσχυσης μεταναστών και προσφύγων:

- Παροχή πολλαπλών επιλογών για τον τρόπο που θέλουν να ενεργήσουν οι μετανάστες και οι πρόσφυγες, ώστε να αποκτούν την αίσθηση του προσωπικού ελέγχου των καταστάσεων.
- Διαβούλευση, όχι επιβολή μέτρων, ώστε να εισακούεται η άποψή τους.
- Ενημέρωση έγκυρη και επικαιροποιημένη (φυλλάδια στη γλώσσα τους, διερμηνείς, πληροφορίες στο Διαδίκτυο στη γλώσσας τους, οδηγίες απλές, κατανοητές ακόμη και από παιδιά).
- Πρακτική βοήθεια σε είδη πρώτης ανάγκης και προσπάθεια δημιουργίας καλών συνθηκών διαβίωσης.

Β3. (Μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

<u>Ενδεικτικοί άξονες απάντησης:</u>

Ο αφηγητής βιώνει την απώλεια των δικών του ανθρώπων, μετά από τον πόλεμο. Το ρολόι συμβολίζει τη σχέση με τη μητέρα του, καθώς συνήθιζε να τον περιμένει ίδια ώρα ακριβώς (αν και περασμένα μεσάνυχτα) και να τον φροντίζει. Ο αφηγητής θεωρούσε σχεδόν αυτονόητη αυτή τη βραδινή συνάντηση με τη μητέρα του. Από τη στιγμή που την έχασε στο βομβαρδισμό, η ενδόμυχη επιθυμία του είναι να βρίσκεται η μητέρα στον Παράδεισο. Κατά τον ίδιο, αυτός είναι ο αληθινός Παράδεισος, η σχέση με τη μητέρα, η αληθινή συναισθηματική επαφή, που τώρα θρηνεί την απώλειά της.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Κάθε απάντηση θεωρείται αποδεκτή, αρκεί να είναι ολοκληρωμένη νοηματικά και εκφραστικά και να παρουσιάζει τα χαρακτηριστικά του κειμενικού τύπου της επιστολής.

Ενδεικτικοί άξονες απάντησης:

Αναφορά στον τόπο, ημερομηνία.

Προσφώνηση: Αγαπητέ μου φίλε,

Προτροπή για μια νέα αρχή:

- Είναι νέος, δυνατός, ζωντανός, μπορεί να αξιοποιήσει όλες τις δεξιότητές του.
- Οι γονείς ποτέ δεν πεθαίνουν, ζουν στη μνήμη των παιδιών τους.
- Η αγάπη που παίρνει κάθε άνθρωπος από την οικογένειά του γίνεται εφαλτήριο για να δώσει και ο ίδιος αγάπη.

Αποφώνηση: Με ειλικρινή φιλία.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Εμείς και οι νέοι ή οι νέοι και εμείς…

Το κείμενο είναι διασκευασμένο και συντομευμένο άρθρο που έχει δημοσιευθεί από τη Ρίτσα Μασούρα στην εφημερίδα Καθημερινή στις 5 Σεπτεμβρίου 2010 και αναφέρεται στον τρόπο που αντιμετωπίζουν οι γονείς τα παιδιά.

Δύσκολα γράφεις για τους νέους. Ακόμη πιο δύσκολα μιλάς για λογαριασμό τους. Δεν θυμάσαι παρά λίγα από τα δικά σου νεανικά χρόνια και τις περισσότερες φορές τα θωρείς[1] με την απόσταση και την πιθανή ωριμότητα που σε χωρίζει από αυτά. Όχι, δεν είναι σημερινή αυτή η δυσκολία. Υπήρχε και στο παρελθόν, όταν οι κοινωνίες αντιμετώπιζαν άλλου είδους προβλήματα και η αυταρχική ιεραρχία δεν άφηνε χώρο για να προβληθεί και να αναπτυχθεί η νεανική σκέψη. Τότε ένας ήταν ο κανόνας: «Όλα όταν θα ’ρθει η ώρα»! Και η ώρα ερχόταν, αλλά στο μεταξύ η τρελή νιότη είχε πετάξει και τα πρώην παιδιά, με γκρίζους πια τους κροτάφους μετρούσαν αντίστροφα τον χρόνο.

Παρ’ όλα αυτά, ακούω συχνά τους ανθρώπους να μιλούν με μεγάλη ευκολία για τους νέους. Να τους απαξιώνουν, να τους ισοπεδώνουν ή να τους θεοποιούν. Πολλοί γονείς έχουν άποψη για τα πάντα. Για το μεγάλωμα των παιδιών τους, για το σχολείο, για τις ξένες γλώσσες, για το τένις! Τι είδους ανατροφή θα πρέπει να πάρουν, αν έχουν δικαίωμα να χαζολογούν στον δρόμο ανάμεσα στο σχολείο και το σπίτι, αν δικαιούνται να αφήνονται στους φόβους της εφηβείας, αν μπορούν να καπνίζουν, να κατεβαίνουν σε διαδηλώσεις, να δηλώνουν επαναστάτες…

Προφανώς ο γονιός, έχοντας διανύσει τη δική του τεθλασμένη, έχει κάθε λόγο να οραματίζεται για το παιδί του ευθεία πορεία. Ενοχλούμαι, όμως, όταν οι γονείς τα θεωρούν δικά τους, κτήμα τους και με στόχο –όπως είπε ο Σκωτσέζος συγγραφέας Άντριου Ο’ Χέιγκαν – «την απόκτηση τέτοιων εφοδίων που θα τους φέρουν χρήμα και πλούτο». Ίσως γιατί, μέσα από τις δικαιολογημένες αγωνίες τους, ξεχνούν ότι αυτή η μύηση[2] καταλήγει σε ανθρώπους λιγότερο ανθρώπινους.

---

1 βλέπεις, αντιλαμβάνεσαι

2 εισαγωγή σε μια τέχνη ή επιστήμη / εδώ: εισαγωγή σ’ αυτόν τον τρόπο σκέψης

Και είναι αληθινό αυτό που λέει ο Χέιγκαν. Αν και οι εξαιρέσεις είναι πολλές, δύσκολα αναλαμβάνουμε το κόστος να μυήσουμε[3] τους νέους στο πεδίο της ουσιαστικής γνώσης. Στη λογοτεχνία, την αισθητική, την ηθική ή την πολιτική (εδώ, αντίθετα, τους μαθαίνουμε να την απαξιώνουν, καθώς δύσκολα διαχωρίζουμε τον πολιτικό από την πολιτική). Δεν τους διδάσκουμε την αυθεντικότητα της πράξης γενικότερα. Ασφυκτικά εγκλωβισμένοι στον εγωκεντρισμό μας, εμφυσούμε[4] στον νέο την ιδέα για τη δόξα, το χρήμα και τον έρωτα.

Α3. Στο κείμενο αναφέρεται πως οι γονείς θεωρούν συχνά τα παιδιά κτήμα τους και προσδιορίζουν με αυστηρότητα τη μελλοντική τους πορεία. Να γράψεις ένα άρθρο 200-250 λέξεων που θα δημοσιευθεί στη σχολική εφημερίδα στο οποίο να αναλύεις τους λόγους που δημιουργούν το φαινόμενο. Μπορείς να παραθέσεις παραδείγματα από περιστατικά που έχουν υποπέσει στην αντίληψή σου, για να ενισχύσεις την επιχειρηματολογία σου.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΣΑΜΙΟΥΕΛ ΟΥΛΜΑΝ (1840 - 1924)

Νιότη

Ο Σάμιουελ Ούλμαν ήταν Αμερικανός επιχειρηματίας, ποιητής, ανθρωπιστής και θρησκευτικός ηγέτης. Είναι γνωστός σήμερα για το ποίημά του «Νιότη». Ανακτήθηκε από το διαδίκτυο (https://www.o-klooun.com/) στις 16.10. 2021.

Τα νιάτα δεν είναι περίοδος ζωής, είναι η κατάσταση του νου.
Δεν είναι κόκκινα μάγουλα, κόκκινα χείλη και ευλύγιστα γόνατα.
Είναι η διάθεση της θέλησης, η ιδιότητα της φαντασίας, η δύναμη των αισθημάτων.
Είναι η φρεσκάδα της βαθιάς πηγής της ζωής.
Είναι η νίκη ενάντια στην ατολμία, είναι και της επιθυμίας για περιπέτεια ενάντια στον πόθο για μια ήσυχη ζωή.
Αυτός ο πόθος υπάρχει συχνά σε έναν σαραντάρη.
Κανένας δεν γερνάει μόνο και μόνο επειδή ζει μερικά χρόνια.
Οι άνθρωποι γερνούν όταν λιποτακτούν από τα ιδανικά τους.

3 εισάγουμε

4 εμπνέουμε, υποβάλλουμε

Και τα ωραία ακόμη πρόσωπα, όταν δεν προσέξουν να μείνουν όσο γίνεται ηθικά αμόλυντα, στιγματίζονται συχνά από την αυθάδεια ή την αηδία.

Τα χρόνια μπορεί να ρυτιδώνουν το δέρμα, αλλά όταν εγκαταλείψεις τον ενθουσιασμό, τότε ρυτιδώνεται το πνεύμα.

Η ανησυχία, η αμφιβολία, η έλλειψη εμπιστοσύνης στον εαυτό σου, ο φόβος και η απελπισία, αυτά τα μυσαρά μακρά χρόνια που γέρνουν το κεφάλι και κάνουν σκόνη το πνεύμα που γέρασε.

Και αν είναι κανείς εβδομήντα ή δεκάξι χρόνων,

πάντα στην καρδιά του μπορεί να υπάρχει η αγάπη για το θαύμα, ο θαυμασμός για τα άστρα και τα πράγματα και για τις σκέψεις.

Η θέληση να αντιμετωπίσει κανείς τα γεγονότα, η αδιάκοπη παιδιάστικη όρεξη για κείνο που πρόκειται να 'ρθει.

Έπειτα, και η μεγάλη χαρά για το παιχνίδι της ζωής.

Είστε τόσο νέοι, όση είναι η πίστη σας στη ζωή.

Τόσο γέροι, όση είναι η αμφιβολία σας.

Τόσο νέοι, όση είναι η εμπιστοσύνη στον εαυτό σας.

Τόσο γέροι, όση είναι η απελπισία σας.

Μέσα στο κέντρο της καρδιάς σας βρίσκεται ένας σταθμός ασυρμάτου.

Όσα χρόνια κάποιος παίρνει μηνύματα ομορφιάς,

ελπίδας, χαράς, μεγαλείου, θάρρους και δύναμης από τη γη, από τους ανθρώπους και από το θεό, τότε είναι πάντα νέος.

Όταν τα μηνύματα αυτά πάψουν να έρχονται, και το κέντρο της καρδιάς σας έχει σκεπαστεί με τα χρόνια της απαισιοδοξίας και τον πάγο της αδιαφορίας και του κυνισμού[5], τότε πραγματικά μεγαλώσατε και γεράσατε.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100 - 150 λέξεων.

1. Ποια χαρακτηριστικά ή συναισθήματα του ανθρώπου τον διατηρούν για πάντα νέο, ανεξάρτητα από την πραγματική του ηλικία, σύμφωνα με το ποιητικό υποκείμενο; Ποια απ' αυτά θεωρείς ότι είναι τα σημαντικότερα;

ή

5 ωμή ειλικρίνεια, χωρίς ευγένεια και ευπρέπεια.

2. Να γράψεις ένα δικό σου ποίημα ή πεζό στο οποίο να εκφράζεις τις προσωπικές σου σκέψεις για το τι σημαίνει να είσαι νέος σήμερα. Μπορείς να αρχίσεις με τη φράση: «Νέος σημαίνει να . . .».

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (Μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Θετικά αξιολογούνται:

- η αφόρμηση από την επικαιρότητα.
- ο βαθμός στον οποίο ο/η μαθητής/-τρια επικεντρώνεται στα ακριβή ζητούμενα.
- η ποιότητα των ιδεών και όχι η ποσότητα.
- η τεκμηρίωση της επιλογής με την κατάλληλη επιχειρηματολογία.

Αρνητικά αξιολογούνται:

- η χρήση παραδειγμάτων, χωρίς να συνδέονται με τα ζητούμενα της παραγωγής λόγου.
- η αποκλειστική χρήση του α΄ προσώπου.
- η απουσία τίτλου ή η αυτολεξεί επανάληψη του ζητουμένου στον τίτλο.

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ: άρθρο (200 - 250 λ.) στη σχολική εφημερίδα

Χαρακτήρας: επικαιρικός

Σκοπός: να πληροφορήσει – να ερμηνεύσει- να σχολιάσει

Τίτλος: σύντομος και περιεκτικός

Γλώσσα: αναφορική

Ύφος: σχολικό έντυπο => απλό- οικείο

Ενδεικτικοί άξονες ανάλυσης:

α) <u>Συμφωνία ότι οι γονείς σήμερα θεωρούν τα παιδιά κτήμα τους και προδιαγράφουν τη μελλοντική τους πορεία με αυστηρότητα</u>:

- Προσπάθεια των γονέων να πιέσουν, ώστε τα παιδιά τους να ακολουθήσουν το δικό τους επάγγελμα αναλαμβάνοντας την οικογενειακή επιχείρηση ή το γραφείο, επειδή δεν θέλουν να αντιμετωπίσουν προβλήματα στην οικονομική τους αποκατάσταση.
- Συχνά οι γονείς, εξαιτίας του φόβου και της ανασφάλειας για το μέλλον των παιδιών, επίμονα και αυταρχικά προωθούν στερεοτυπικές «συνταγές» επιτυχίας και ευτυχίας (σπουδές σε συγκεκριμένα Πανεπιστήμια, συγχρωτισμός με άτομα κοινωνικά επιφανή, αποδεκτές ενασχολήσεις και χόμπι που θα βελτιώσουν την κοινωνική αποδοχή σε κύκλους επιτυχημένων και πλούσιων ανθρώπων).
- Απόλυτος έλεγχος των κινήσεων των παιδιών και επέμβαση για την επίλυση των προβλημάτων και των συγκρούσεων με τους γύρω τους (υπερπροστατευτική διαπαιδαγώγηση), από τον φόβο να μην πληγωθεί και αδικηθεί το παιδί τους.

β) <u>Διαφωνία με το ότι οι γονείς σήμερα θεωρούν τα παιδιά κτήμα τους και προδιαγράφουν τη μελλοντική τους πορεία με αυστηρότητα</u>:

- Οι σημερινοί γονείς είναι πιο φιλελεύθεροι και με σύγχρονες παιδαγωγικές αντιλήψεις → ζητούν και σέβονται τη γνώμη και την άποψη του νέου για πολλά οικογενειακή ζητήματα και για όσα αφορούν τον ίδιο, μέσα από τον διάλογο.
- Αποδέχονται και ενθαρρύνουν τις προσωπικές επιλογές σπουδών, εργασίας και σχέσεων, αρκεί να εκτιμούν πως αυτό κάνει ευτυχισμένο το παιδί τους.
- Τα σημερινά παιδιά μεγαλωμένα με πιο φιλελεύθερη διαπαιδαγώγηση και όντας αποδέκτες ενημέρωσης δεν άγονται και φέρονται από τους γονείς / αμφισβητούν τις δοτές αξίες τους και τα στερεότυπα / γίνονται νωρίτερα πιο ανεξάρτητα από το γονεϊκό περιβάλλον, διεκδικώντας την ελευθερία τους σε όλα τα επίπεδα ζωής.

Οι μαθητές / τριες μπορούν να επιχειρηματολογήσουν αναφέροντας παραδείγματα από την εμπειρία τους στην προσωπική τους ζωή ή από τη βιωμένη εμπειρία άλλων συμμαθητών / τριων και φίλων.

Β3. (Μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης:

Το ποιητικό υποκείμενο διακηρύσσει πως τα νιάτα δεν αποδεικνύονται μόνο από τη βιολογική ακμή, αλλά κυρίως είναι συναισθηματική και νοητική κατάσταση, που μπορεί να οδηγήσει σε μια παθιασμένη και γεμάτη εμπειρίες ζωή. Συγκεκριμένα, η δραστηριοποίηση του ατόμου και η ευχέρειά του να κάνει όνειρα για τη ζωή («οι άνθρωποι γερνούν . . . από τα ιδανικά τους»), η τόλμη και το συναίσθημα της απόλυτης ελευθερίας στις επιλογές του, η ελπίδα για ένα καλύτερο αύριο και η αισιοδοξία του («νίκη ενάντια στην ατολμία . . . / όταν εγκαταλείψεις τον ενθουσιασμό . . ./ η μεγάλη

χαρά . . . της ζωής») είναι αυτά που χαρακτηρίζουν τη νεότητα. Συμπληρωματικά σ' αυτά λειτουργεί η εμπιστοσύνη του νέου στις δυνατότητές του, οι πνευματικές αναζητήσεις, η γενικότερη χαρά για τη ζωή και η επιθυμία να τη ζήσει σ' όλο της το μεγαλείο (« . . .να υπάρχει αγάπη για το θαύμα . . . για τις σκέψεις»).

Ο/η μαθητής / τρια, ανάλογα με τα βιώματα και τις προσωπικές του/ της αναζητήσεις μπορεί να επιλέξει ως πρωτεύοντα δύο ή τρία από αυτά (π.χ. την αισιοδοξία, την τόλμη, την εμπιστοσύνη στις δυνάμεις του) δικαιολογώντας την επιλογή του/ της.

ή

2.Θέμα δημιουργικής γραφής:

Ο/η μαθητής / τρια μπορεί να επιλέξει το κειμενικό είδος που επιθυμεί (πεζό ή ποίημα), για να εκφράσει και να τονίσει τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα του νέου, σύμφωνα με την προσωπική του εκτίμηση και ιεράρχηση, σκεπτόμενος / η πιθανόν όσα διαφοροποιούν τον νέο σήμερα από τις άλλες γενιές.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΑΞΙΔΙΑ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Αναφιώτικα: τι δεν ξέρατε για την ιστορική γειτονιά της Αθήνας

Το κείμενο αποτελεί (ελαφρώς διασκευασμένο) απόσπασμα από τουριστικό οδηγό που δημοσιεύτηκε στον διαδικτυακό ιστότοπο https://www.news.gr/ στις 01.09.2021.

Είναι μια από τις πιο αγαπημένες γειτονιές της Αθήνας, με ιδιαίτερη ιστορία. Τα Αναφιώτικα εντυπωσιάζουν ντόπιους και ξένους με την ομορφιά τους. Εντυπωσιακή, όμως, είναι και η ιστορία τους. Το ίδιο συμβαίνει και με την Πλάκα, την πολύχρωμη και όμορφη γειτονιά της Αθήνας. Εκεί, για παράδειγμα, βρίσκεται η Οδός Τριπόδων, ο δρόμος που έχει το ίδιο όνομα εδώ και 25 αιώνες. Μια βόλτα εκεί θα σε ενθουσιάσει, ενώ πρόκειται για τον δρόμο όπου βρισκόταν το κινηματογραφικό σπίτι του ζεύγους Κοκοβίκου από την ταινία «Η δε γυνή να φοβήται τον άνδρα».

Τα σπιτάκια στα Αναφιώτικα είναι συνολικά 45. Στην πραγματικότητα υπήρχαν πολλά περισσότερα, όμως πολλά από αυτά κατεδαφίστηκαν τη δεκαετία του ’70, όταν ο οικισμός είχε κριθεί αυθαίρετος. Μια βόλτα στα στενά θα σε ταξιδέψει στο παρελθόν και θα θαυμάσεις τις ολάνθιστες και περιποιημένες αυλές. Τα δύο εκκλησάκια που υπάρχουν στα Αναφιώτικα χώριζαν την περιοχή παλιότερα σε δύο ενορίες. Η μία εκκλησία είναι ο Άη-Γιώργης του Βράχου και ο Άγιος Συμεών στο δυτικό άκρο της γειτονιάς. Και οι δύο ναοί ανακατασκευάστηκαν από τους Αναφιώτες, που ήρθαν να μείνουν εδώ και τις βρήκαν μισοκατεστραμμένες.

Τα Αναφιώτικα παλιά λέγονταν «Μαύρες πέτρες». Την ονομασία αυτή είχαν κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας, καθώς εκεί βρίσκονταν τα σπίτια των σκλάβων από την Αφρική. «Λίγες οικογένειες μαύρων, δούλοι από τον καιρό της Τουρκοκρατίας, ξετρύπωσαν από τα χαμηλά χωματένια σπίτια τους», γράφει για τη γειτονιά ο Χανς Κρίστιαν Άντερσεν στο «Οδοιπορικό στην Ελλάδα» το 1841. Υπάρχει ένα σημείο στα Αναφιώτικα που σου προσφέρει μια μοναδική θέα προς την Αθήνα και τον Λυκαβηττό. Είναι ένα πεζούλι που θα σου κλέψει την καρδιά, δίπλα από το σπίτι με τον αριθμό 34. Μπορεί να περπατάς σε γραφικά στενά, αλλά μην ψάχνεις για δρόμους με ονόματα. Το κάθε σπίτι έχει τον δικό του αριθμό και εύκολα μπορείς να βρεις αυτόν που θέλεις με βάση αυτό το στοιχείο.

Α3. Να γράψεις μία επιστολή (200-250 λέξεων) σε έναν φίλο σου από το εξωτερικό, με την οποία τον προσκαλείς να έρθει για διακοπές στον τόπο σου. Προκειμένου να τον πείσεις να πραγματοποιήσει αυτό το ταξίδι, κάνεις μια σύντομη περιήγηση στις ομορφιές της ιδιαίτερης πατρίδας σου (την πόλη/ το χωριό/ τον δήμο σου).

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΑΛΚΗ ΖΕΗ (1923-2020)

Φεύγουμε για την εξοχή

Το απόσπασμα προέρχεται από το μυθιστόρημα της Άλκης Ζέη «Το καπλάνι της βιτρίνας» (εκδ. Μεταίχμιο, 2011).

Είχε αρχίσει η ζέστη για τα καλά. Η θάλασσα γέμισε βάρκες και βενζινακάτους. Τώρα πια δεν ήτανε καθόλου βαρετό, έστω κι αν καθόμασταν ολόκληρη την Κυριακή στη τζαμωτή.

Μπορούσαμε να βλέπουμε τις βάρκες να πηγαινοέρχονται -άλλες με τα κουπιά, άλλες μ' ολάνοιχτα τα πανιά- και να παρακολουθούμε τις βενζινακάτους που παράβγαιναν η μια την άλλη, σηκώνοντας πίσω τους αφρό. Βέβαια, στην εξοχή ήτανε άλλο πράγμα: μπορούσαμε να μπούμε κι εμείς στις βάρκες και να καθόμαστε στην πλώρη, με τα πόδια κρεμασμένα στο νερό. Μετρούσα πως είχαμε ακόμα δέκα μέρες για να φύγουμε (γιατί κάθε χρόνο φεύγαμε την ίδια ημερομηνία), όταν άκουσα τη μαμά να λέει της θείας Δέσποινας:

- Δεν τις παίρνεις να φύγετε; Φέτος άρχισε πολύ νωρίς το καλοκαίρι.

Πέταξα από τη χαρά μου κι έτρεξα να το πω στη Μυρτώ.

- Σαχλαμάρες, λέει εκείνη. Κάθε χρόνο φεύγουμε στις 10 του Ιούνη.
- Η μαμά είπε πως έχει ζέστη και…
- Σαχλαμάρες, ξανάπε η Μυρτώ.

Έτρεξε, όμως, να ρωτήσει τη θεία Δέσποινα αν είναι αλήθεια.

Γύρισε φουριόζα και λαχανιασμένη από την τρεχάλα. […]

Η εξοχή που πηγαίνουμε είναι απέναντι στη χώρα, στην άλλη μεριά της θάλασσας. Τη νύχτα μπορούμε να βλέπουμε αποκεί όλα τα φώτα της χώρας κι άμα έχει γαλήνη ακούγονται απόμακρα οι φωνές. Η εξοχή μας λεγόταν Λαμαγάρι, δεν είναι όμως καθαυτό χωριό. Εκεί ζούνε μονάχα όσοι δουλεύουνε σε κάτι στενόμακρα κτίρια, που τα λένε «αποθήκες», και φυλάγουν εκεί μέσα τα βαρέλια με τα κρασιά. Μένουνε σε κάτι μικρά χαμηλοτάβανα σπιτάκια, άλλα φτιαγμένα από πλίθες κι άλλα από πέτρα, που τα λένε «τσαρδάκια».

Είναι και μερικά πέτρινα δίπατα σπίτια, με βεράντες και αυλές, που τα λένε «Πύργους» κι ας έχουνε τρία δωμάτια μονάχα, όπως το δικό μας. Εκεί παραθερίζουνε όσοι έχουνε δικές τους τις αποθήκες. [...]

Φεύγουμε με τη θεία Δέσποινα και τον παππού. Ο μπαμπάς και η μαμά έρχονται μόνο τα Σαββατοκύριακα. Ευτυχώς, δηλαδή. Γιατί ο μπαμπάς, που δεν έχει γεννηθεί σε νησί, φοβάται τόσο πολύ τη θάλασσα, που δε μας αφήνει βήμα να κάνουμε μόνες μας. Και μας νομίζει τόσο κουτές, να πάμε να γλιστρήσουμε από το μουράγιο και να πέσουμε κατευθείαν με το κεφάλι στη θάλασσα, να πνιγούμε.

Η θεία Δέσποινα, πάλι, φτάνει να μη γεμίζουμε άμμους το σπίτι, να πλένουμε κάθε βράδυ τα πόδια μας πριν κοιμηθούμε -κι όσο για θάλασσα… «Καλό κάνει να ψηθεί το πετσί σας στο αλάτι». Κι ο παππούς το μόνο που ζητάει από μας είναι να θυμόμαστε το βράδυ το αρχαίο ρητό που μας μαθαίνει κάθε πρωί, την ώρα που τρώμε.

Ήμασταν πια έτοιμοι να ξεκινήσουμε για το Λαμαγάρι και την παραμονή το βράδυ ο μπαμπάς μάς φώναξε να μας πει τις «δέκα εντολές», όπως λέγαμε με τη Μυρτώ. Κάθε χρόνο μας έλεγε τα ίδια και τα είχαμε μάθει πια απέξω.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Γιατί η ηρωίδα περιμένει με τόση λαχτάρα τη στιγμή που θα έφευγαν μαζί με την αδελφή της για την εξοχή; Εσύ για ποιους λόγους περιμένεις κάθε χρόνο τις καλοκαιρινές διακοπές;

ή

2. Η ηρωίδα αναφέρει πως ο πατέρας της είναι αυστηρός και περιορίζει την ελευθερία κινήσεων σε εκείνη και στην αδελφή της κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού. Να γράψεις έναν διάλογο που φαντάζεσαι ότι θα μπορούσε να γίνει ανάμεσα στις δύο αδελφές και στον πατέρα τους την παραμονή της αναχώρησής τους για διακοπές.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΑΞΙΔΙΑ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (Μονάδες 25)

Ως προς το επικοινωνιακό πλαίσιο (φιλική επιστολή) λαμβάνουμε υπόψη:

Δομή: τόπος και ημερομηνία συγγραφής, προσφώνηση, αποφώνηση, όνομα αποστολέα εν είδει υπογραφής.

Ύφος λόγου: οικείο, άμεσο, προσωπικό.

Γλώσσα: αναφορική και ποιητική λειτουργία, απλό λεξιλόγιο, α΄ και β΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο κ.ά.

Ενδεικτικοί άξονες ανάλυσης:

Διατύπωση πρόσκλησης για διακοπές με σαφήνεια στη διατύπωση του προορισμού.

Περιήγηση στην ιδιαίτερη πατρίδα του πομπού:

- γεωγραφική τοποθεσία: τοπία, θέα, κλίμα, φυσικές ομορφιές, χλωρίδα και πανίδα (καλλιέργειες, βιοποικιλότητα, σπάνια είδη φυτών και ζώων)
- αναφορές στην ιστορία του τόπου, στην προέλευση της ονομασίας του, σύνδεση με το απώτερο ή το πρόσφατο παρελθόν
- πολιτιστική κληρονομιά: χώροι αρχαιολογικού ενδιαφέροντος, ιστορικά μνημεία, μουσεία, πινακοθήκες, αναπαλαιωμένα κτήρια και χώροι αρχιτεκτονικού ενδιαφέροντος
- σύγχρονοι χώροι καλλιτεχνικών και περιβαλλοντικών δράσεων: περιβαλλοντικά και πολιτιστικά κέντρα, αθλητικές εγκαταστάσεις, κινηματογράφοι, θέατρα, χώροι συναυλιών
- ήθη και έθιμα ή/και ευρύτερες καλλιτεχνικές δράσεις: πανηγύρια, γιορτές, θρησκευτικά μυστήρια, γλέντια, τοπικά φεστιβάλ
- φιλοξενία, γνωριμία με τους ανθρώπους
- τοπική κουζίνα
- τρόποι και μέσα μετακίνησης που κινούν το ενδιαφέρον, π.χ. τοπικό τουριστικό τρενάκι, οδοντωτός σιδηρόδρομος, βαρκάδες, τελεφερίκ, βόλτα με γαϊδουράκι/ άμαξα κ.λπ.
- δυνατότητες/ ευκαιρίες για αθλητικές ή άλλου τύπου δραστηριότητες που ενδιαφέρουν τους νέους, π.χ. πεζοπορίες, αναρριχήσεις, ράφτινγκ, εθελοντικές δράσεις προστασίας της θαλάσσιας χελώνας κ.ο.κ.

- κέντρα αναψυχής και διασκέδασης
- προσωπικές προτιμήσεις και ενδιαφέρουσες για εφήβους δραστηριότητες που προκρίνει ο πομπός ότι θα δελεάσουν τον δέκτη.

Β3. (Μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Ενδεικτικοί άξονες απάντησης:

Προσδοκία των διακοπών, γιατί:

- ξεκίνησε νωρίς το καλοκαίρι και η ζέστη ήταν έντονη
- η μόνη ευχάριστη δραστηριότητα στο σπίτι της ήταν παθητική: να βλέπει από το τζάμι τη θάλασσα, τις βάρκες και τις βενζινακάτους
- της άρεσε ο εξοχικός τους προορισμός (η θέα, το τοπίο, η άνεση χώρου) και είχε ωραίες αναμνήσεις από τις διακοπές της εκεί
- αγαπούσε τη θάλασσα και τα καλοκαιρινά μπάνια
- χωρίς τους γονείς της στις διακοπές, μόνο με την επίβλεψη του παππού και της θείας της, που είχαν περιορισμένες και λογικές απαιτήσεις απ' αυτήν και την αδελφή της, απολάμβανε μια αίσθηση ελευθερίας που δεν είχε στο σπίτι της, γιατί ο πατέρας της ήταν αυστηρός και περιοριστικός

Η απάντηση στο δεύτερο ερώτημα είναι υποκειμενική, εξαρτάται από την προσωπική τοποθέτηση του/της μαθητή/τριας απέναντι στο κείμενο, τις ιδιαίτερες επιθυμίες και προτιμήσεις του/της.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Ενδεικτικοί άξονες διόρθωσης:

Η εκφώνηση απαιτεί να γραφεί η απάντηση σε διαλογική μορφή.

Αναγκαία κρίνονται: α΄ εν. πρόσωπο - ύφος οικείο, άμεσο, προσωπικό - γλώσσα απλή με στοιχεία προφορικότητας.

Ως προς τη μορφή απαραίτητη είναι η αλλαγή σειράς, για να αποσαφηνίζεται η εναλλαγή των προσώπων. Αξιοποιείται η αρχική παύλα που δηλώνει τον ευθύ λόγο ή εντάσσονται σε εισαγωγικά τα λεγόμενα. Τα ομιλούντα πρόσωπα πρέπει να δηλώνονται με την ιδιότητα ή τα ονόματά τους (πατέρας, ηρωίδα, αδελφή ή Μυρτώ).

Ως προς το περιεχόμενο μπορεί να δοθεί οποιαδήποτε επιθυμητή τροπή στον διάλογο, π.χ. παρουσίαση των «δέκα εντολών» του πατέρα - αντίδραση των κοριτσιών, αρκεί να είναι διατυπωμένες με σαφήνεια οι σκέψεις ή/και τα συναισθήματα κάθε προσώπου.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΑΞΙΔΙΑ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Ο δικός μου Όλυμπος: Πουθενά στον κόσμο δεν μυρίζει έτσι

Το κείμενο αποτελεί (διασκευασμένο) απόσπασμα από το ταξιδιωτικό αφιέρωμα της Βάσως Βλαχοπούλου στον τόπο καταγωγής της και δημοσιεύτηκε στον διαδικτυακό ιστότοπο https://www.travel.gr/ στις 05.09.2021.

Κάθε φορά που κλείνω τα μάτια μου, για να βρεθώ στο μέρος που γαληνεύει την ψυχή μου, στο μέρος που με αγκαλιάζει κυριολεκτικά, στο μέρος όπου καταφεύγω, όταν νιώθω αδύναμη και γυρίζω πίσω άλλος άνθρωπος, βλέπω μπροστά μου τον Όλυμπο. Ο Όλυμπος για μένα είναι αυτός ο μαγικός τόπος που γιατρεύει τις πληγές, που γεμίζει δύναμη κάθε κύτταρο της ύπαρξής σου, που σε κάνει να σκέφτεσαι πως η ζωή είναι ωραία. Σε αυτό το μαγικό βουνό οι πρόγονοί μου έχτισαν το Λιτόχωρο, τη δεύτερη πατρίδα μου. Στη Νέα Υόρκη υπάρχει Σύλλογος Λιτοχωριτών, ο οποίος ιδρύθηκε το 1901, έναν αιώνα μετά την άφιξη των πρώτων εκεί ενεργός και καλά ριζωμένος πια. Ανάμεσά τους και δικοί μου συγγενείς.

Στο Λιτόχωρο, η βρύση στην πλατεία Χοροστασούλι, δίπλα στο σπίτι μας, έχει το όνομα του παππού. Σ΄ αυτήν την πλατεία πέρασα τα πιο όμορφα καλοκαίρια της ζωής μου. Τα βράδια πηδούσαμε πάνω από φωτιές στη γιορτή του Σταυρού, σ΄ αυτήν τραγουδήσαμε και παίξαμε μέχρι τελικής πτώσης με τα παιδιά της γειτονιάς. Στις δεκαετίες του ‘80 και του ‘90 όλος ο νομός χόρευε και γλεντούσε στα beach bar[1] στην πλάκα Λιτοχώρου μέχρι το άλλο πρωί. Παραδίπλα, οι ψαράδες μάζευαν μύδια. Άπειρες ήταν οι φορές που ο μπαμπάς μου μας πετύχαινε εκεί, ψαρεύοντας με τον κολλητό του. Μετά, επιστρέφαμε όλοι μαζί και καταλήγαμε να τρώμε για πρωινό μύδια και αχινούς με τσίπουρα στην αυλή! Τουρίστες και ορειβάτες, για να ανέβουν στο βουνό περνάγανε έξω από την πόρτα του σπιτιού και μας έβγαζαν φωτογραφίες. Είμαι σε πολλές καρτ ποστάλ με νυχτικιά ή με μαγιό, αυτό είναι σίγουρο!

Το μεγαλύτερο ατού της περιοχής είναι το απίθανο κλίμα της, που οφείλεται στον Όλυμπο. Δεν είναι, όμως, μόνο το κλίμα, είναι και η ενέργεια που εκπέμπει το βουνό. Δεν είναι τυχαίο που οι θεοί το διάλεξαν για σπίτι τους. Η μαγεία του θρυλικού βουνού δεν κρύβεται μόνο στις κορυφές του, αλλά και στους ανθρώπους που ζουν σε αυτό. Είναι

1 beach bar: παραλιακά κέντρα διασκέδασης.

ευθείς, έντονοι χαρακτήρες, με σπινθηροβόλο πνεύμα και διάθεση για περιπέτεια. Δεν είναι τυχαία και η φήμη που λέει ότι στα ίδια μέρη γεννήθηκε και ο Αλέξης Ζορμπάς[2].

Κι αν πας μια βόλτα ως το φαράγγι του Ενιπέα, θα πιστέψεις ότι υπάρχουν ξωτικά και νεράιδες, νύμφες και ημίθεοι. Ίσως, μάλιστα, ακούσεις ή δεις κάποιο από τα πλάσματα αυτά, όταν κλείσεις το κινητό και αφεθείς στην ομορφιά της φύσης. Στον δρόμο προς τους Μύλους πρέπει οπωσδήποτε να μαζέψεις άγρια βατόμουρα. Κι αν αποφασίσεις να ανέβεις το βουνό, ετοιμάσου να μυρίσεις την πιο αρωματική ρίγανη του κόσμου. Φεύγοντας, πάρε μαζί σου οξυγόνο! Γέμισε τα πνευμόνια σου όσο μπορείς και κλείσε σ' ένα μπουκαλάκι τη μυρωδιά της γης μετά τη βροχή. Πουθενά στον κόσμο δεν μοσχοβολάει έτσι! Το υπογράφω.

Α3. Η κειμενογράφος μέσα από προσωπικές εμπειρίες και αναμνήσεις της παιδικής της ηλικίας ταξιδεύει τον αναγνώστη στον τόπο καταγωγής της. Η ιδέα της σού άρεσε και προτείνεις στο σχολείο σου να δημιουργήσετε ένα ιστολόγιο με σκοπό να προβάλλετε τον τόπο σας ως τουριστικό προορισμό. Με τον τίτλο «Για να σου γνωρίσω την πατρίδα μου…», γράφεις το πρώτο άρθρο (200-250 λέξεων) που θα αναρτηθεί στο ιστολόγιο αυτό.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΚΑΜΠΑΡΔΩΝΗΣ (1953 -)

Ο διάδρομος (απόσπασμα)

Το απόσπασμα προέρχεται από τη συλλογή διηγημάτων του Γιώργου Σκαμπαρδώνη με τίτλο «ΠΡΟΣΟΧΗ: εποχιακή διέλευση βατράχων» (εκδ. Πατάκη, 2021).

Καθόμαστε με τον Γέροντα Ιωάννη στον εξώστη, στο ξύλινο μπαλκόνι του εβδόμου ορόφου της μονής -ουσιαστικά είναι σαν να βρισκόμαστε σε κάποιον εικοστό πέμπτο όροφο, εφόσον το μοναστήρι είναι χτισμένο στον βράχο και πάνω σε πυργωτή βάση ύψους οχτώ περίπου ορόφων. Από το σημείο αυτό λέγεται πως η θέα είναι από τις πέντε καλύτερες στον κόσμο. […]

Απέναντι, αυτό το απόγευμα του Μαΐου που έχει διαφάνεια, βλέπουμε αφ' υψηλού και στο βάθος, αχνά, την Αλόννησο και τη Σκύρο, τη σταχτιά, τρεμίζουσα γραμμή του Πηλίου και δεξιά να λευκάζει η Μεγάλη Παναγιά του δεύτερου ποδιού της Χαλκιδικής. Είμαστε πολύ ψηλά, το μπαλκόνι είναι κρεμαστό κι έχω στιγμές την αίσθηση πως κάνω αλεξίπτωτο πλαγιάς. Με πιάνει κάτι σαν ίλιγγος. Από κάτω μας πετάνε πουλιά, χελιδόνια, δεκοχτούρες, κάργιες και λίγο, ελαφρώς, πιο ψηλά, ή στο ίδιο ύψος μ' εμάς, ζυγιάζονται

2 Αλέξης Ζορμπάς: κεντρικός ήρωας διάσημου βιβλίου του Νίκου Καζαντζάκη

αετογέρακα και κιρκινέζια χωρίς να φτερουγίζουν, ολισθαίνοντας[3] μεγαλόπρεπα, κυκλικά, στα ανοδικά ρεύματα του αέρα. Από κάπου πλάγια και κάτω, έρχονται και φεύγουν σπαστές ριπές και φωνήεντα σπίνων και μακρινά, αποσπασματικά σχόλια αηδονιών.

Η συγκλονιστική ομορφιά του τοπίου με έχει αφήσει άναυδο -ακόμα και τον Γέροντα Ιωάννη που το έχει συνηθίσει, ή έτσι νομίζω.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ποιες εικόνες του φυσικού τοπίου συγκλονίζουν τον αφηγητή; Ποια αίσθηση σού δημιουργούν οι περιγραφές του;

ή

2. Να γράψεις ένα μικρό διήγημα, αντλώντας από τις εμπειρίες σου, στο οποίο θα περιγράφεις ένα τοπίο φυσικής ομορφιάς που σε συγκινεί. Να δώσεις τίτλο στο διήγημα.

Μονάδες 25

3 ολισθαίνοντας: γλιστρώντας

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ Η ΦΥΣΗ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (Μονάδες 25)

Ως προς το επικοινωνιακό πλαίσιο (άρθρο) λαμβάνουμε υπόψη:

Δομή: τίτλος, ο οποίος δίδεται στην εκφώνηση, ωστόσο είναι αποδεκτό να εμπλουτισθεί, όπως ενδεικτικά: «Για να σου γνωρίσω την πατρίδα μου, την Κέρκυρα…».

Ως πρώτο άρθρο του ιστολογίου φέρει την υπογραφή του αρθρογράφου.

Ύφος: οικείο, άμεσο, συμβουλευτικό/ προτρεπτικό

Γλώσσα: αναφορική και ποιητική λειτουργία, απλό λεξιλόγιο, α΄ εν. πρόσωπο σε βιωματικές καταγραφές, β΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο σε οδηγίες/ προτροπές (με πρότυπο το κείμενο αναφοράς), γ΄ πρόσωπο όπου απαιτείται (π.χ. περιγραφή τοπίου)

Ενδεικτικοί άξονες ανάλυσης:

Σαφής προσδιορισμός του τόπου που παρουσιάζεται ως τουριστικός προορισμός.

Ενημερωτική αναφορά στον σκοπό της μαθητικής πρωτοβουλίας, της δημιουργία του ιστολογίου (προβολή και ανάδειξη του τόπου ως τουριστικού προορισμού, ενεργός συμμετοχή στα κοινά)

Περιήγηση στην ιδιαίτερη πατρίδα του πομπού:

- γεωγραφική τοποθεσία: τοπία, θέα, κλίμα, φυσικές ομορφιές, χλωρίδα και πανίδα (καλλιέργειες, βιοποικιλότητα, σπάνια είδη φυτών και ζώων)
- αναφορές στην ιστορία του τόπου, στην προέλευση της ονομασίας του, σύνδεση με το απώτερο ή το πρόσφατο παρελθόν
- πολιτιστική κληρονομιά: χώροι αρχαιολογικού ενδιαφέροντος, ιστορικά μνημεία, μουσεία, πινακοθήκες, αναπαλαιωμένα κτήρια και χώροι αρχιτεκτονικού ενδιαφέροντος
- σύγχρονοι χώροι καλλιτεχνικών και περιβαλλοντικών δράσεων: περιβαλλοντικά και πολιτιστικά κέντρα, αθλητικές εγκαταστάσεις, κινηματογράφοι, θέατρα, χώροι συναυλιών
- ήθη κι έθιμα ή/και ευρύτερες καλλιτεχνικές δράσεις: πανηγύρια, γιορτές, θρησκευτικά μυστήρια, γλέντια, τοπικά φεστιβάλ
- φιλοξενία, γνωριμία με τους ανθρώπους

- τοπική κουζίνα

- οδικό - ευρύτερο συγκοινωνιακό δίκτυο, τρόποι - μέσα μετακίνησης που κινούν το ενδιαφέρον/ διευκολύνουν τους επισκέπτες, π.χ. θαλάσσια ταξί, τοπικό τουριστικό τρενάκι, οδοντωτός σιδηρόδρομος, βαρκάδες, τελεφερίκ, βόλτα με γαϊδουράκι/ άμαξα κ.λπ.

- δυνατότητες/ ευκαιρίες για αθλητικές ή άλλου τύπου ελκυστικές δραστηριότητες π.χ. πεζοπορίες, αναρριχήσεις, ράφτινγκ, εθελοντικές δράσεις προστασίας της θαλάσσιας χελώνας κ.ο.κ.

- ξενοδοχειακές υποδομές, κέντρα αναψυχής και διασκέδασης

Β3. (Μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Ενδεικτικοί άξονες απάντησης:

Ο αφηγητής συγκλονίζεται από :

- τη μαγευτική θέα (από τις πέντε καλύτερες στον κόσμο)

- το πανόραμα που αντικρίζει (ως τις Σποράδες και το Πήλιο), λόγω της διαφάνειας του ουρανού

- το ύψος που προκαλεί δέος και αίσθηση ιλίγγου (είναι σαν να βρισκόμαστε σε κάποιον εικοστό πέμπτο όροφο, εφόσον το μοναστήρι είναι χτισμένο στον βράχο και πάνω σε πυργωτή βάση ύψους οχτώ περίπου ορόφων)

- τα σπάνια πτηνά που πετάνε με μεγαλοπρέπεια κάτω από το μπαλκόνι όπου βρίσκεται

- τις ακουστικές εικόνες που προκαλούν τα πουλιά με το πέταγμα και τα κελαηδίσματά τους

Η απάντηση στο δεύτερο ερώτημα είναι υποκειμενική, εξαρτάται από τη συναισθηματική ανταπόκριση του/της μαθητή/τριας στο κείμενο. Απαραίτητη κρίνεται, ωστόσο, η καταγραφή της αίσθησης που δημιουργείται (π.χ. δέος, θαυμασμός, στοχαστική διάθεση, προβληματισμός για την εξαφάνιση της σπάνιας πανίδας του ελληνικού τοπίου, επιθυμία να επισκεφθεί τον συγκεκριμένο τόπο κ.ά.) και η σύντομη εξήγησή της.

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Ενδεικτικοί άξονες διόρθωσης:

Η εκφώνηση απαιτεί να γραφεί η απάντηση σε μορφή διηγήματος με τίτλο.

Ο/η μαθητής/τρια επιλέγει ελεύθερα πώς θα πραγματευτεί την περιγραφή του φυσικού τοπίου της επιλογής του/της (π.χ. απλή περιγραφή τόπου, παράθεση αναμνήσεων, δημιουργία φανταστικής ιστορίας, καταγραφή σκέψεων και συναισθημάτων κ.ά.).

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΟΨΕΙΣ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Παιδί και τηλεόραση

Το (διασκευασμένο) απόσπασμα προέρχεται από το ομότιτλο κείμενο της Μαριάντζελας Κεφάλα και αντλήθηκε από τον διαδικτυακό ιστότοπο https://24grammata.com/ (ανάκτηση 08.10.2021).

Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης (ΜΜΕ) πάντα αποτελούσαν πεδίο γόνιμων συζητήσεων και ανταλλαγής απόψεων. Με τη σύγχρονη μορφή και λειτουργία τους αποτελούν έναν από τους κύριους διαμορφωτές της προσωπικότητας των παιδιών, αφού ασκούν καταλυτικό ρόλο στη διαπαιδαγώγησή τους και συμβάλλουν στη γνωστική τους ανάπτυξη. Εντούτοις, έχουν ακουστεί πολλές αντικρουόμενες απόψεις σχετικά με τον ρόλο που ασκούν τα ΜΜΕ ή τον ρόλο που θα έπρεπε να ασκούν, προκειμένου να συνεισφέρουν θετικά στην εξέλιξη του παιδιού. Στην πλειοψηφία τους πάντως οι γνώμες που ακούγονται έχουν αρνητική χροιά.

Ένα από τα ΜΜΕ που ασκούν καθοριστική επίδραση στη σύγχρονη κοινωνία είναι η τηλεόραση. Αποτελεί το πιο εύκολα προσβάσιμο μέσο ενημέρωσης, γιατί βρίσκεται σε κάθε σπίτι και πληροφορεί γρήγορα και έγκαιρα για οτιδήποτε συμβαίνει σε εθνική και παγκόσμια κλίμακα. Παρουσιάζει έκτακτα δελτία ειδήσεων, ανακοινώσεις, ανταποκρίσεις και ρεπορτάζ από όλα τα μέρη της γης. Συνδυάζει ήχο και εικόνα και γι’ αυτό είναι άμεση, εντυπωσιακή και παραστατική. Επιπλέον, συνδυάζει, σε μεγαλύτερο βαθμό από τα άλλα μέσα, την ενημέρωση με την ψυχαγωγία. Γι’ αυτό και τα παιδιά εντυπωσιάζονται και ενθουσιάζονται από τα ψυχαγωγικά προγράμματα, ιδιαίτερα μάλιστα από τον συνδυασμό ήχου, εικόνας και κίνησης.

Ωστόσο, οι ειδικοί σήμερα ανησυχούν λόγω της χαμηλής ποιότητας των προγραμμάτων των τηλεοπτικών σταθμών. Τα παιδικά προγράμματα είναι συχνά αντιπαιδαγωγικά και φέρουν μια σφραγίδα προχειρότητας, γιατί η παραγωγή τους πραγματοποιείται από άτομα που δεν έχουν παιδαγωγικές γνώσεις. Αρκετά κανάλια προβάλλουν κινούμενα σχέδια, σίριαλ και παιδικές ταινίες που περιέχουν πλήθος σκηνών βίας και άλλες αντικοινωνικές εκδηλώσεις (εκβιασμούς, απάτες, ληστείες, φόνους). Εκτός από την επίδραση στον εγκέφαλο που προκαλούν τα αλλεπάλληλα οπτικά ερεθίσματα και την κόπωση των ματιών λόγω της προσήλωσης στην ταχεία εναλλαγή των φωτεινών εικόνων, η τηλεόραση θεωρείται ότι αποχαυνώνει τα παιδιά λόγω των πολλών μηνυμάτων

και των καταιγιστικών της ρυθμών. Αναντίρρητα, τα παιδιά της προσχολικής κυρίως ηλικίας, ως τηλεθεατές, δεν είναι ακόμη σε θέση να ξεχωρίσουν την αλήθεια από το ψέμα, το πραγματικό από το φανταστικό και το εικονικό. Δεδομένου ότι η τηλεόραση αποτελεί ένα σημαντικό μέσο προβολής προτύπων έχει ενοχοποιηθεί για την αύξηση της παιδικής επιθετικότητας τις τελευταίες δεκαετίες. Αυτό το συμπέρασμα απορρέει από τη διαπίστωση ότι το παιδί έχει την τάση να ταυτίζεται με τους τηλεοπτικούς ήρωες και να τους μιμείται.

Α3. Στο κείμενο τονίζονται οι αρνητικές επιπτώσεις της τηλεθέασης για τα παιδιά. Σε επιστολή (200-250 λέξεων) που θα απευθύνεις στον ιστότοπο δημοσίευσης του κειμένου, διατυπώνεις τη συμφωνία ή τη διαφωνία σου για τον τρόπο προσέγγισης της επίδρασης που έχει η τηλεόραση στα παιδιά, επισημαίνοντας ταυτόχρονα και τις θετικές της όψεις.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΝΤΟΡΙΣ ΛΕΣΙΝΓΚ (1919-2013)

[«Και τώρα το δελτίο καιρού...»]

Το παρακάτω απόσπασμα προέρχεται από το βιβλίο της βραβευμένης με Νόμπελ Βρετανίδας συγγραφέως Ντόρις Λέσινγκ «Το καλοκαίρι πριν από το σκοτάδι» (εκδ. Καστανιώτη, 1990).

Η Μορίν είχε ανοίξει την τηλεόραση. Περίμεναν μαζί να δουν τις ειδήσεις. Κι άλλος σεισμός στην Τουρκία. Ένα συνέδριο για τη διάθεση των ατομικών αποβλήτων. Ένα ρεπορτάζ για τις διαβουλεύσεις μιας επιτροπής της Παγκόσμιας Οργάνωσης Διατροφής στη Χιλή. Μετά ένα σύντομο κομμάτι για τη διαδήλωση στο Ινμπάνκμεντ. Ο φακός κινήθηκε στις ουρές, αλλά μάλλον βιαστικά, δείχνοντας τα πανό και τις πικέτες[1], κοντοστάθηκε λιγάκι στο: ΔΕ ΣΑΣ ΠΕΙΡΑΖΕΙ ΠΟΥ ΠΕΙΝΑΜΕ, ΑΡΚΕΙ ΝΑ ΜΗ ΜΑΣ ΒΛΕΠΕΤΕ. Ένα φορτηγάκι μοίραζε σούπα και ψωμί στους διαδηλωτές. Ένας ρήτορας -ο ίδιος άντρας με το κάτισχνο[2] οργισμένο πρόσωπο- ωρυόταν: «Μην παίρνετε, μην παίρνετε -μας τα δίνουν για να μας κλείσουν το στόμα!». Οι καλόγριες, όμως, έσκυβαν πάνω από τα παιδιά που τα έσπρωχναν στην ουρά οι γονείς τους και τους έδιναν πλαστικά κύπελλα με τη σούπα και ψωμί. Στη σκηνή εμφανίστηκε ένα άλλο κλειστό φορτηγάκι: ένα κρατικό όχημα διανομής συσσιτίου. Οι ομάδες των ανθρώπων διαλύονταν και μετασχηματίζονταν, δημιουργώντας ουρές για φαγητό. Δύο αστυνομικοί απομάκρυναν τον ρήτορα -ήταν μια σύλληψη ευγενική, ο φακός

1 πικέτες: πλακάτ με συνθήματα, που συνήθως χρησιμοποιούν διαδηλωτές
2 κάτισχνο: πολύ αδύνατο

έδειξε τη συμπάθεια στα πρόσωπα των αστυνομικών που λύγισαν πίσω στην πλάτη τα χέρια του άντρα, ενώ εκείνος φώναζε: «Πρέπει να το τραβήξουμε ως το τέλος – καλύτερα να τα τινάξουμε από την πείνα εδώ μπροστά τους παρά κλεισμένοι σαν ζώα σπίτια μας!». Οι αστυφύλακες τον βοήθησαν ν' ανέβει τα σκαλοπάτια της κλούβας, έκλεισαν την πόρτα και το όχημα απομακρύνθηκε.

«Και τώρα το δελτίο καιρού…»

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Η αφήγηση καταγράφει ένα τηλεοπτικό δελτίο ειδήσεων, σχολιάζοντας παράλληλα πώς το ρεπορτάζ αναδεικνύει ορισμένες πλευρές της επικαιρότητας, ενώ παραλείπει ή προσπερνά βιαστικά κάποιες άλλες. Γιατί η συγγραφέας προβαίνει σε αυτή την επιλογή; Συμφωνείς ή διαφωνείς με την επιλογή της και γιατί;

ή

2. Να διαμορφώσεις ένα δικό σου δελτίο ειδήσεων, αντλώντας από τις εμπειρίες σου ή/και τη σύγχρονη επικαιρότητα, το οποίο θα περιλαμβάνει αποκλειστικά ειδήσεις που έχουν ενδιαφέρον για τους νέους της ηλικίας σου.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΟΨΕΙΣ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (Μονάδες 25)

Ως προς το επικοινωνιακό πλαίσιο (επίσημη επιστολή) λαμβάνουμε υπόψη:

Δομή: τόπος και ημερομηνία συγγραφής, προσφώνηση, αποφώνηση, ονοματεπώνυμο αποστολέα εν είδει υπογραφής.

Στον πρόλογο περιλαμβάνονται: αφόρμηση από την ανάγνωση του κειμένου αναφοράς, ιδιότητα συντάκτη/ αποστολέα, σκοπός συγγραφής/ θέση.

Ύφος λόγου: σοβαρό.

Γλώσσα: αναφορική λειτουργία, α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο σε προσωπικές τοποθετήσεις, γ΄ ρηματικό πρόσωπο, όπου απαιτείται (επιχειρηματολογία, περιγραφές, κ.ά.).

Ενδεικτικοί άξονες ανάλυσης:

Συνοπτική παρουσίαση των κύριων αρνητικών επιπτώσεων της τηλεόρασης στα παιδιά με βάση το κείμενο αναφοράς:

- χαμηλή ποιότητα των παιδικών τηλεοπτικών προγραμμάτων: αντιπαιδαγωγικά, πρόχειρα,
- επίδραση στον εγκέφαλο από τα οπτικά ερεθίσματα της τηλεόρασης,
- κόπωση των ματιών λόγω της προσήλωσης στην ταχεία εναλλαγή των φωτεινών εικόνων,
- αποχαυνώνει τα παιδιά λόγω των πολλών μηνυμάτων και των καταιγιστικών της ρυθμών,
- προβολή κινουμένων σχεδίων, σίριαλ και παιδικών ταινιών με σκηνές βίας,
- αδυναμία παιδιών προσχολικής ηλικίας να διακρίνουν το πραγματικό από το φανταστικό: ταυτίζονται και μιμούνται άκριτα τα ακατάλληλα πρότυπα που τους προβάλλονται, με αποτέλεσμα να αυξάνεται η παιδική επιθετικότητα.

Σαφής δήλωση συμφωνίας ή διαφωνίας με τον τρόπο προσέγγισης της επίδρασης της τηλεόρασης στα παιδιά

Παρουσίαση θετικών όψεων τηλεόρασης:

- πληροφορεί γρήγορα και έγκαιρα για οτιδήποτε σημαντικό,
- συνδυάζει ήχο και εικόνα, είναι άμεση, εντυπωσιακή και παραστατική, άρα μπορεί να αξιοποιηθεί για λόγους εκπαιδευτικούς (εκπαιδευτική τηλεόραση),
- προσφέρει ενημέρωση και ψυχαγωγία,

- λειτουργεί ως μέσο προβολής της πολιτιστικής κληρονομιάς και των σύγχρονων πολιτισμικών δράσεων (αφιερώματα, απευθείας μεταδόσεις, ντοκιμαντέρ, συνεντεύξεις),
- μεταφέρει κοινωνικά μηνύματα, διαδίδει ιδέες και δράσεις ανθρωπιστικού χαρακτήρα.

Β3. (Μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Ενδεικτικοί άξονες απάντησης:

Η συγγραφέας προβαίνει σε αυτή την επιλογή, γιατί:

- θέλει να αποκαλύψει / καταγγείλει τον τρόπο παρουσίασης της επικαιρότητας,
- πιστεύει ότι πρόκειται για συγκαλυμμένη, επιλεκτική προβολή συγκεκριμένων όψεων των γεγονότων, που εμποδίζει τον τηλεθεατή να αντιληφθεί τις πραγματικές διαστάσεις τους,
- θεωρεί ότι είναι άδικος για τους εμπλεκόμενους ανθρώπους -κυρίως τους ανήμπορους, φτωχούς και άσημους- ο τρόπος που προβάλλονται τα γεγονότα, γιατί υποτιμώνται τα αιτήματα και οι ανάγκες τους,
- επιδιώκει να δείξει πως η ταχύτητα και ο περιορισμένος τηλεοπτικός χρόνος ειδήσεων που αφορούν σε ξένες/ μακρινές χώρες (Τουρκία, Χιλή) δεν επιτρέπει να αναδειχθεί η σοβαρότητά τους.

Η απάντηση στο δεύτερο ερώτημα είναι υποκειμενική, εξαρτάται από τη συναισθηματική ανταπόκριση του/της μαθητή/τριας στο κείμενο. Απαραίτητη κρίνεται, ωστόσο, η σαφής δήλωση της συμφωνίας ή διαφωνίας του/της και η υποστήριξη της θέσης του/της.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Ενδεικτικοί άξονες διόρθωσης:

Η εκφώνηση απαιτεί να γραφεί η απάντηση σε μορφή δελτίου ειδήσεων.

Ο/η μαθητής/τρια ακολουθεί είτε το μοτίβο του κειμένου αναφοράς είτε διαμορφώνει με τον δικό του τρόπο την παρουσίαση, π.χ. με προσφώνηση: «Κυρίες και κύριοι, ξεκινά το δελτίο ειδήσεων των 08.00.» ή/και αποφώνηση: «Κυρίες και κύριοι, καλό σας βράδυ!»

Κάθε είδηση πρέπει να ξεχωρίζει από την προηγούμενη και να διακρίνεται από αρτιότητα των κύριων πληροφοριών (πού, πότε, τι, ποιος, ενδεχομένως γιατί ή για ποιον σκοπό).

Ως προς το περιεχόμενο, επιλέγει ελεύθερα το/τα πεδίο/α από το/τα οποίο/α αντλεί θέματα προς διαπραγμάτευση (π.χ. εκπαιδευτικές αλλαγές, μαθητικές διεκδικήσεις,

αθλητισμός, μουσική, μόδα, τροχαία ατυχήματα, φυσικές καταστροφές κ.ά.), τον τρόπο και τον βαθμό σχολιασμού τους, αρκεί να άπτονται των νεανικών ενδιαφερόντων.

Τρεις έως πέντε ειδήσεις αρκούν, εφόσον πληρούν τις παραπάνω προϋποθέσεις.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΠΑΣ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

[Για τη μαγεία του ραδιοφώνου]

Το κείμενο αποτελεί συνέντευξη του Παναγιώτη Ορφανίδη, ραδιοφωνικού παραγωγού, καταχωρισμένη στον ιστότοπο www.parallaximag.gr.

Από μικρός άκουγα συνέχεια και παντού ραδιόφωνο. Στο σπίτι, σε όλα τα δωμάτια υπήρχε από ένα και όλα μαζί στον ίδιο σταθμό. Καμιά φορά καθόμουνα στο χωλ και απολάμβανα τον ήχο να έρχεται από παντού. Είναι μία συνήθεια, που συνεχίζεται.

Το ραδιόφωνο πάντα δημιουργούσε πολύχρωμες εικόνες. Κι όταν ήρθε το διαδίκτυο μπήκαν περισσότερες εικόνες. Κάποτε ανοίγαμε μικρόφωνα και στέλναμε καλημέρες μέχρι εκεί που έφτανε το ραδιοφωνικό σήμα, σήμερα μας έρχονται καλημέρες απ' όλο τον κόσμο. Από την κρύα λίμνη στο Σικάγο με ζεστό καφέ, μέχρι έναν ατελείωτο δρόμο στην έρημο του Κατάρ. Από τον Μάνο, ο οποίος κάνει τζόκιγκ στη Χαβάη, μέχρι το Βέλγιο. Κάποια στιγμή μία ακροάτρια μας έστειλε ένα μήνυμα στο chat από κάποια πόλη του Βελγίου και την ίδια στιγμή απάντησε μία άλλη κοπέλα που άκουγε κι αυτή από το Βέλγιο. Την άλλη μέρα μας έστειλαν καλημέρα από τον ίδιο υπολογιστή πίνοντας καφέ μαζί, καθώς ήταν γειτόνισσες και γνωρίστηκαν μέσα από το ραδιόφωνο που εξέπεμπε από τα Χανιά.

Ξεκίνησα να κάνω ραδιόφωνο όταν τελείωσα από τον στρατό και είχα μάθει ότι ο Μύθος στα Fm έψαχνε να βρει παραγωγούς. Ξεκίνησα ως αντικαταστάτης σε μία εκπομπή και έμεινα. Θυμάμαι πάντα το άγχος όλων των πρώτων εκπομπών, θυμάμαι να γράφω ακόμη και τα επιφωνήματα στο χαρτί, μη και τα ξεχάσω. Θυμάμαι να ζηλεύω τον Άκη Σακισλόγλου, ο οποίος άνοιγε μικρόφωνο και ξεκινούσε να μιλάει με άνεση κοιτώντας απλά τον τοίχο. Θυμάμαι το θράσος μου να καλέσω για πρώτη συνέντευξη τη Σωτηρία Λεονάρδου. Αλλά θυμάμαι και τη Χρύσα Σάμου να μου κάνει ιδιαίτερα για το πώς γίνεται σωστά μία συνέντευξη, τονίζοντάς μου πάντα ότι πρέπει συνέχεια να διαβάζεις.

Και βεβαίως θυμάμαι όλη την αγάπη από τους ακροατές, γιατί το ραδιόφωνο είναι όλη αυτή η αγάπη, όλο αυτό το νοιάξιμο. Καθημερινά μπαίνεις μέσα σε τόσα σπίτια, τις δουλειές και τις συνήθειες τόσων πολλών ανθρώπων. Καταλαβαίνεις ότι σε κάνουν μέρος της καθημερινότητάς τους. Αυτό προσπαθώ να σκέφτομαι όσες μέρες βαριέμαι να πάω στη δουλειά. Γιατί εν τέλει μια δουλειά είναι, αλλά μια δουλειά, που σου δίνει τόση αγάπη και απ' όπου πάντα βγαίνεις κερδισμένος μέσα από τις κουβέντες με τους καλλιτέχνες και τους ακροατές. Το ραδιόφωνο είναι το μοναδικό μέσο, που σε ακολουθεί παντού…, όταν μαγειρεύεις, όταν οδηγείς, όταν δουλεύεις και κυρίως όταν κάνεις μπάνιο και καταλαβαίνει όλη η γειτονιά ποιον ραδιοφωνικό σταθμό ακούς! Στο πέρασμα του χρόνου όλα άλλαξαν, αλλά το ραδιόφωνο έχει τη δική του θέση και μάλιστα σταθερή (σύμφωνα με έρευνα της

Focus Bari). Το ραδιόφωνο μάς ταξιδεύει κι απ' ό,τι όλα δείχνουν αυτό το ταξίδι θα κρατήσει για πολλά ακόμη χρόνια. Καλή μας ακρόαση λοιπόν!

Α3. Ποια πλεονεκτήματα έχει, κατά τη γνώμη σου, το σύγχρονο Ραδιόφωνο, το οποίο εκπέμπει μάλιστα πλέον (και) διαδικτυακά; Να αναπτύξεις τις ιδέες σου σε άρθρο 200–250 λέξεων, που πρόκειται να δημοσιευτεί στη σχολική εφημερίδα. Μπορείς να αντλήσεις ιδέες και από το δοθέν κείμενο.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

Το πρώτο μου ραδιόφωνο

Το κείμενο αποτελεί αφήγημα του Νίκου Τσούλια από το βιβλίο του «Παιδείας εγκώμιον», δημοσιευμένο στη διαδικτυακή πύλη www.timesnews.gr, στις 26 Αυγούστου 2019. Δίνεται συντομευμένο.

Πάντα κοιτάζαμε προς τη μεριά του λαγκαδιού όταν έλειπε κανένας από τους γονείς μας, όταν είχε κατέβει προς το δικό μας χωριό για να πάρει εφόδια και προμήθειες. Ήταν η νοσταλγία για το χωριό μας έντονη, νιώθαμε σαν τον Οδυσσέα. Μόνο που εμείς δεν είχαμε καμιά επιλογή, δεν μπορούσαμε να ξεκινήσουμε το ταξίδι μας για την επιστροφή. Έπρεπε να περιμένουμε το φθινόπωρο και μάλιστα το προχωρημένο φθινόπωρο για να επιστρέψουμε με όλα τα ζώα στο χωριό μας. Κάθε καλοκαίρι η ίδια ιστορία. Φεύγαμε για το χωριό του πατέρα μας, εκεί στην άλλη περιουσία μας με τα στάρια και τα γεννήματα που ήταν θερισμένα και είχαν γίνει βοσκοτόπια, μιας και στο δικό μας χωριό οι ελιές, οι σταφίδες και τα αμπέλια δεν «ζητούσαν» τίποτα αυτή την περίοδο, εκτός από τον τρύγο της σταφίδας κατά τον Δεκαπενταύγουστο.

Και κοιτάζαμε προς τα κάτω γιατί όλο και κάτι ευχάριστο θα ερχόταν ή σταφίδες στο καλάθι ή τα ξεχωριστά βασιλάπιδα ή τα μελισόσυκα ή κανένα γλυκό από κανένα κέρασμα. Και κόλλαγε το μάτι προς τα εκεί. Έβλεπες όλο σταροχώραφα θερισμένα και οι καλαμιές να αναδύουν τις δικές τους μυρωδιές που μόνο η μεγάλη ζέστη του καλοκαιριού μπορεί να φανερώσει. Έβλεπες τις σταριές να χρυσοκιτρινίζουν περιτριγυρισμένες από την πρασινάδα του πευκοδάσους, τις ανακατωμένες με τα μπαλώματα της πρασινάδας των λόγκων της κουμαριάς, του σκίνου και του πουρναριού.

Εκείνη την ημέρα το άλογο με τη μάνα μας επάνω ερχόταν και πιο γοργά. «Κάτι καλό έρχεται», είπαμε και κοιτάζαμε όλο και πιο έντονα όσο η φιγούρα του αλόγου και της μάνας μας μαζί μεγάλωνε. Τρέξαμε να ξεφορτώσουμε. Δεν ρωτήσαμε τίποτα. Είμαστε σίγουροι ότι κάτι συνέβαινε. Μας έδωσε μια σακούλα ξεχωριστή, ξεχώριζε και από τα γράμματα που είχε απέξω και από τις ζωγραφισμένες εικόνες.

«Είναι ραδιόφωνο», ίσα που πρόλαβε να το πει. Το είχαμε βουτήξει. Το ανοίξαμε. Η εικόνα μαγική. Τρανζίστορ, ήταν η νέα μόδα στα ραδιόφωνα. Στο χωριό υπήρχαν μερικά παλιά ραδιόφωνα, μεγάλα, με μπαταρία μεγάλη σαν αυτοκινήτου, με κεραία που έβγαινε έξω, σαν τα σύρματα που άπλωναν τα ρούχα. Εμείς πού τέτοια τύχη… Δεν είχαμε μεγάλο ραδιόφωνο. Και να τώρα η τύχη είναι μαζί μας. Παραλληλόγραμμο το σχήμα του, η βελόνα κόκκινη μεγάλη, οι σταθμοί έπιαναν όλο το πάνω και δεξιά

μέρος και το χερούλι και αυτό μεγάλο. Το βουτήξαμε και βγήκαμε λίγο έξω από το καλύβι που μέναμε για να είμαστε μόνα μας τα παιδιά.

Το πρώτο άνοιγμα στο κουμπί και μετά μουσική, μουσική μέσα στα χωράφια, κάτι αδιανόητο, κάτι ασύλληπτο. Μεγαλώσαμε τη φωνή στα άκρα. Αρχίσαμε να χοροπηδάμε σαν κατσίκια. Πόσο εύκολο ήταν να χαρείς στα χρόνια της στέρησης! Η ζωή μας άλλαξε. Κάθε φορά κοιτάζαμε το πώς θα πάμε μια ώρα αρχύτερα στο καλύβι για να απολαύσουμε τη μαγεία των τραγουδιών. Και περιμέναμε το πότε θα έλθει το φθινόπωρο να αρχίσει το ποδόσφαιρο και να ακούμε την αναμετάδοση από το δικό μας ραδιόφωνο και να μην μαζευόμαστε στο ένα και στο άλλο σπίτι, να καθόμαστε έξω στη δική μας αυλή, να μην ξενοακούμε τους αγαπημένους μας παίκτες και έτσι να τους κάνουμε πιο δικούς μας…

Χάθηκε το ραδιόφωνο χωρίς να το καταλάβουμε. Φύγαμε και μικροί από το σπίτι για να πάμε Γυμνάσιο και μετά Πανεπιστήμιο και εκείνες τις εποχές, σε εκείνες τις ηλικίες δεν δίνεις σημασία στο παρελθόν, κοιτάς μόνο το μέλλον. Κανένας μας δεν κατάλαβε τι απέγινε. Άρχισαν να μπαίνουν διάφορα μικρά τρανζιστοράκια στο σπίτι και όλο και πιο νέα ραδιόφωνα. Το πρώτο τρανζίστορ το έφαγε η σκόνη του χρόνου. Ξαναβγήκε στην επιφάνεια χρόνια πολλά μετά, όταν η νοσταλγία πλημμύριζε σχεδόν κάθε σκέψη. […]

Υποτάσσεσαι στις παραξενιές της ζωής χωρίς να το πολυκαταλαβαίνεις, χωρίς να ξέρεις αν το θέλεις ή αν σύρεσαι από κάτι ανεξήγητο. Και ψάχνω χρόνια τώρα μήπως βρω την εικόνα σε κάτι απτό [1], να κάνω την εικόνα μια πραγματική ιστορία, να ξαναβρώ έστω κάτι παραπλήσιο, κάτι που θα καταλαγιάζει[2] τη χαμένη πραγματικότητα, να αγγίξω ένα όνειρο της μνήμης και της νοσταλγίας.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ο αφηγητής επιλέγει να κλείσει το κείμενό του («Υποτάσσεσαι … νοσταλγίας») με μια προσωπική εκμυστήρευση. Για ποιους λόγους πιστεύεις ότι συσχετίζει στα λόγια του τις παιδικές του αναμνήσεις με την πραγματικότητα της ώριμης ζωής του;

ή

2. Με αφορμή το συμβάν που περιέχεται στο κείμενο, τη γνωριμία δηλαδή των παιδιών με το τρανζιστοράκι που έφερε η μητέρα, να υποδυθείς ένα από αυτά τα παιδιά και να γράψεις μία σελίδα στο προσωπικό σου ημερολόγιο που να σχετίζεται με την εντύπωση που σου προκάλεσε το συγκεκριμένο γεγονός.

Μονάδες 25

[1] χειροπιαστό
[2] Καταλαγιάζω: ηρεμώ, ησυχάζω

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΠΑΣ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (μονάδες 25)

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ: άρθρο στη σχολική εφημερίδα
Σκοπός: να πληροφορήσει για προσωπικές σκέψεις και επιλογές
Τίτλος: σύντομος και περιεκτικός
Γλώσσα: αναφορική
Ύφος: σχολικό έντυπο => απλό-οικείο

Ενδεικτική ανάλυση

Πλεονεκτήματα του σύγχρονου ραδιοφώνου

1. Υλικοτεχνικά πλεονεκτήματα:

✓ Εάν αποτελεί αυτόνομη φορητή συσκευή, έχει πολύ μικρό μέγεθος πλέον και μπορεί να συνδεθεί σε μία κονσόλα ή σε ζεύγος ηχείων, άρα εξασφαλίζει ευκολία στη χρήση και δύναμη στον ήχο.
✓ Εάν εκπέμπει διαδικτυακά / ψηφιακά, λαμβάνει σήμα ακόμη και από την άλλη άκρη της γης, δεν απαιτείται να εγκατασταθεί κάπου, χρησιμοποιείται κυρίως μέσω κινητού τηλεφώνου – αρκεί να υπάρχει πάροχος για το Διαδίκτυο, ο οποίος να εξασφαλίζει την ενεργό σύνδεση του κινητού τηλεφώνου με το Διαδίκτυο. [Η δύναμη στον ήχο δεν αναιρείται και εδώ, αρκεί ο ραδιοφωνικός σταθμός, μέσω του κινητού, να ακούγεται από αυτόνομα ηχεία].

2. Προσφορά στην ενημέρωση – πληροφόρηση / επικοινωνία / ψυχαγωγία:

✓ Παρέχει στον ακροατή όλα τα παραπάνω (ενημέρωση – πληροφόρηση / επικοινωνία / ψυχαγωγία) ανεξάρτητα από το πού βρίσκεται ο ίδιος, αν ασχολείται (και) με κάτι άλλο (εργάζεται, οδηγεί ή άλλα).

✓ Η ροή ειδικά της ενημέρωσης – πληροφόρησης είναι γοργή, συγχρονισμένη, κατά κανόνα με τις ζωντανές εξελίξεις και τον πραγματικό χρόνο εκδήλωσης συμβάντων στην ατομική, κοινωνική, πολιτική, πολιτιστική ζωή, έξω από σύνορα και διαχωριστικές γραμμές.

✓ Η επικοινωνία είναι πολυδύναμη σε χώρο και χρόνο, χαρίζει όμορφη διάθεση στους συν-ακροατές / συν-ομιλούντες, προκαλεί προβληματισμούς και συζητήσεις, ανοίγει ορίζοντες και προσφέρει γνωριμία με πρόσωπα του πολιτικού – επιστημονικού – καλλιτεχνικού χώρου. Χάρη στο ραδιόφωνο, ο κόσμος γίνεται μια αγκαλιά, όλοι μιλούν με όλους και νιώθουν τη συντροφιά της φωνής των άλλων.

✓ Η ψυχαγωγία, μουσική συνήθως και άλλα ακροάματα, συνοδεύει τις ασχολίες μας, μάς ταξιδεύει σε ποικιλία ήχων, ρυθμών, χρωμάτων, μάς χαλαρώνει.

Β3. (μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης:

Η προσωπική εκμυστήρευση του αφηγητή έχει διπλό σκοπό: από τη μία πλευρά να αναδείξει τη διαφορά ανάμεσα στο τότε (τις αλλοτινές «μέρες ραδιοφώνου» των παιδιών της ιστορίας μας, με το τρανζιστοράκι) και το τώρα (την προσαρμογή των παιδιών του τότε – σημερινών ενηλίκων στην πεζή πραγματικότητα, από την οποία σβήνουν οι αναμνήσεις και η νοσταλγία δεν λαμβάνει απόκριση). Από την άλλη πλευρά, η εξομολόγηση αυτή υποδηλώνει μια βαθιά επιθυμία, την ανάγκη του αφηγητή (και πολλών συνομηλίκων του βέβαια) να αναβιώσουν τη χαμένη παιδικότητα, να νιώσουν ότι και πάλι ταξιδεύουν, μέσω του ραδιοφώνου, στον κόσμο του ονείρου, όσο κι αν γνωρίζουν πόσο δυσεπίτευκτο, μάλλον ανέφικτο, φαίνεται πλέον αυτό.

2. Θέμα δημιουργικής γραφής:

Σελίδα ημερολογίου (για την ημέρα της άφιξης του μικρού τρανζίστορ … στα χέρια μου!)

Αφήγηση σε α ενικό πρόσωπο

«Τη μέρα αυτή που στάθηκε ο χρόνος», στάθηκα κι εγώ αποσβολωμένος. Άκουγα το τραγούδι των Olympians στα κλεφτά, και δεν πίστευα στ’ αφτιά μου όταν πλέον μπόρεσα να το πετύχω στον τοπικό σταθμό του χωριού μου. Ήταν μια μαγεία, μια αληθινή αποκάλυψη. Η γλυκιά μελωδία με

πλημμύριζε ολούθε, περπατούσα αμέριμνος, χαμένος μέσα στο χωράφι κι ένιωθα πως ο πολιτισμός κι η τέχνη έσμιγαν περίεργα με τα αγροτικά μου, κι ο κόσμος ήταν ένας πια για όλους. Αν μπορούσα να δώσω ένα φιλί διαρκείας στη μάνα μου, να της εκφράσω ευγνωμοσύνη για το καλύτερό της δώρο, από τα τρίσβαθα της ψυχής μου, να της δείξω πως είμαι ο πιο ευτυχισμένος άνθρωπος στον πλανήτη … Κι αν πεις γι' αργότερα που ακούγαμε και το ματς, εκεί να δεις, μόνο στο τέρμα που δεν μπήκα γκολ εγώ ο ίδιος, απ' τη λαχτάρα μου και την αντάρα που ξεσήκωσα! Εγώ και το τρανζιστοράκι μου λοιπόν, σήμερα περάσαμε κι οι δυο στην Ιστορία …

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Α΄ ΤΑΞΗ ΕΠΑΛ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Η ώρα των Zoomers

Το παρακάτω απόσπασμα αποτελεί διασκευή του άρθρου της Κορίνας Σαμάρκου που δημοσιεύθηκε στην Καθημερινή στις 18/10/2021.

Υπήρχε ζωή και πριν από το Google; Για την Generation Z, πάντως, όχι. Τους λένε Zoomers, γενιά του Tik Tok[1] ή και παιδιά του κορωνοϊού και είναι όσοι γεννήθηκαν από το 1996 έως το 2016. Για την ακρίβεια, λοιπόν, οι μεγαλύτεροι από αυτούς ήταν μόλις δύο ετών, όταν ο Λάρι Πέιτζ και ο Σεργκέι Μπριν ίδρυσαν την Google σε ένα γκαράζ του Μένλο Παρκ στην Καλιφόρνια. Γι' αυτό και οι Zoomers είναι γέννημα-θρέμμα του διαδικτύου, «ψηφιακοί ιθαγενείς» όπως χαρακτηρίζονται, αφού ο κόσμος πριν από την εποχή των «έξυπνων» κινητών τηλεφώνων είναι γι' αυτούς σαν να μην υπήρξε ποτέ.

Η γενιά Z θεωρεί την τεχνολογία αναπόσπαστο κομμάτι της ανθρώπινης ζωής, προέκταση του εαυτού της. Γι' αυτό, άλλωστε, και το 58% από όσους ανήκουν σε αυτή τη γενιά δηλώνουν ότι δεν αντέχουν περισσότερες από τέσσερις ώρες χωρίς διαδίκτυο. Έρευνες έχουν δείξει ότι εννέα στους δέκα Zoomers θεωρούν αποδεκτό να χρησιμοποιούν το τηλέφωνό τους ακόμα και μέσα στο μπάνιο. Κάθε ένας από αυτούς θα περάσει σχεδόν έξι χρόνια της ζωής του στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, αφού αυτή η δραστηριότητα απορροφά περισσότερο χρόνο από ό,τι το φαγητό, το διάβασμα και η κοινωνικοποίηση μαζί. Σε μια γενιά που είναι πάντα σε σύνδεση στο διαδίκτυο, οι τέσσερις στους δέκα δεκαεξάρηδες παραδέχονται ότι προτιμούν να βρίσκονται με τους φίλους τους μέσω κάποιας συσκευής παρά από κοντά. Αλλά και όταν βρεθούν στον ίδιο χώρο, τουλάχιστον οι μισοί ομολογούν ότι αυτό που κάνουν είναι να κάθονται σιωπηλοί, καθώς ο καθένας κοιτάζει την οθόνη του κινητού του. Οι Zoomers περνούν τόσο πολύ χρόνο σκρολάροντας[2], ώστε αυτό επηρεάζει πλέον την ίδια τους τη φύση. Έχει διαπιστωθεί, για παράδειγμα, ότι οι φοιτητές της Ιατρικής σήμερα δυσκολεύονται με τα ράμματα, αφού δεν έχουν συνηθίσει να χρησιμοποιούν τα χέρια τους στην καθημερινότητα, παρά κυρίως για να χειριστούν τη δισδιάστατη οθόνη.

Οι μελέτες δείχνουν ότι οι γενιές καθορίζονται από τις κοινές εμπειρίες που μοιράζονται κατά τη διάρκεια των κρίσιμων, διαπλαστικών χρόνων[3] της ζωής τους. Με αυτό το σκεπτικό, λοιπόν, η GenerationZ είναι σίγουρα η γενιά του Tik Tok. Εγκλωβισμένοι μέσα στους τέσσερις τοίχους του σπιτιού τους και με άπλετο χρόνο στα χέρια τους, οι «quaranteens», όπως αλλιώς έχουν

[1] Tik Tok: δημοφιλές στους εφήβους μέσο κοινωνικής δικτύωσης.

[2] σκρολλάρω: μετακινώ προς τα πάνω ή προς τα κάτω μια σελίδα στην οθόνη για να δω το προηγούμενο ή επόμενο τμήμα του περιεχομένου της.

[3] διαπλαστικά χρόνια: τα χρόνια που διαμορφώνεται η προσωπικότητα κάποιου.

χαρακτηριστεί, δέθηκαν μεταξύ τους –έστω και ψηφιακά– όσο καμία άλλη γενιά τις τελευταίες δεκαετίες και το έκαναν σε μεγάλο βαθμό μέσω του Tik Tok. Η πλατφόρμα κοινωνικής δικτύωσης με τα σαχλά βιντεάκια των 15 δευτερολέπτων έκανε έτσι κι αλλιώς θραύση στα σχολεία και πριν χτυπήσει ο κορωνοϊός. Σήμερα, μετρά 1 δισεκατομμύριο χρήστες τον μήνα σε όλο τον κόσμο, με το 60% εξ αυτών να ανήκει στη γενιά Z.

Α3. Το νέο τεύχος του ηλεκτρονικού περιοδικού του σχολείου σου περιλαμβάνει ένα αφιέρωμα, με θέμα *«*Έφηβοι και κινητό τηλέφωνο*».* Αναλαμβάνεις να γράψεις ένα άρθρο 200-250 λέξεων, στο οποίο αναφέρεσαι στον τρόπο που επηρεάζουν τη δική σου καθημερινότητα τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και επισημαίνεις τους κινδύνους που παραμονεύουν, κατά τη γνώμη σου, από την υπερβολική ενασχόληση με αυτά.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΑΛΚΗ ΖΕΗ (1923-2020)

Με μολύβι φάμπερ νούμερο δύο (απόσπασμα)

Το παρακάτω απόσπασμα προέρχεται από τομυθιστόρημα της Άλκης Ζέη «Με μολύβι φάμπερ νούμερο δύο», το οποίο δημοσιεύθηκε το 2013 (εκδόσεις Μεταίχμιο).

Σαν βολίδα μπήκε στο σπίτι η Ζωρζ. Δεν την περίμενα. Εκείνη βέβαια μπορούσε να εμφανιστεί ξαφνικά και πάντα είχε κάτι συγκλονιστικό να ανακοινώσει. Ήτανε αναψοκοκκινισμένη. Μ' άρπαξε από τη μέση και μ' έφερε βόλτες.

– Έγινε, έγινε αυτό που περιμέναμε. Η ΕΠΟΝ[4].

Κι ύστερα, έτσι όπως έκανε πάντα όταν ενθουσιαζότανε –και πότε δεν ενθουσιαζότανε, είτε φλερτ ήτανε αυτό είτε παράσταση είτε… επανάσταση– τα έλεγε τόσο απανωτά και τόσο μπερδεμένα που δεν έβγαζες άκρη.

– Σιγά σιγά, της λέω, να καταλάβω.

Πήγαμε και καθίσαμε στο κρεβάτι μου κι αφού είδα κι έπαθα να τη σταματήσω να χοροπηδάει, άρχισε να μου λέει πως έπρεπε εγώ κι η Λενούλα να λείψουμε ένα ολόκληρο βράδυ από το σπίτι. Γινόντανε στην Κατοχή πάρτι ολονύχτια γιατί οι Γερμανοί επέτρεπαν την κυκλοφορία πότε ως τις εννιά και πότε ως τις δέκα το βράδυ. Έτσι μαζευόντανε παρέες σε κάποιο σπίτι που ήτανε διαθέσιμο και περνούσαν όλη τη νύχτα χορεύοντας, διαβάζοντας ποιήματα, φλερτάροντας. Τα ξέραμε μόνο από διηγήσεις γιατί για μας ήτανε ο απαγορευμένος παράδεισος.

– Τώρα, ξεκαθαρίζει η Ζωρζ, θα μαζευτούμε σ ένα σπίτι αλλά πια δεν θα είναι μόνο για διασκέδαση. Και θα χορέψουμε βέβαια και θ' ακούσουμε ποιήματα, αλλά θα οργανωθούμε στην ΕΠΟΝ. Της είπαν να ειδοποιήσει και μένα και τη Λενούλα κι άλλες συμμαθήτριες που τις είχε

[4]Η Ενιαία Πανελλαδική Οργάνωση Νέων (Ε.Π.Ο.Ν.) ήταν αντιστασιακή οργάνωση νέων που ιδρύθηκε κατά τη διάρκεια της Κατοχής.

εμπιστοσύνη –αυτό το τόνισε–, που τις είχε εμπιστοσύνη. Δεν τη ρώτησα βέβαια ποιος της μίλησε, όμως τη Ζωρζ την πίστευα […].

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις την απάντησή σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Το απόσπασμα από το μυθιστόρημα της Άλκης Ζέη αναφέρεται στην περίοδο της Κατοχής. Ποιες διαφορές σε σχέση με το σήμερα παρατηρείς στον τρόπο με τον οποίο οι έφηβοι επέλεγαν να περάσουν τον ελεύθερο χρόνο τους την περίοδο της Κατοχής; Πού οφείλονται, κατά τη γνώμη σου, αυτές οι διαφορές; Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου με στοιχεία από το κείμενο.

ή

2. Πώς θα αφηγούνταν την ιστορία η Ζωρζ; Γράψε μια σελίδα από το προσωπικό της ημερολόγιο.

Μονάδες 25

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Α΄ ΤΑΞΗ ΕΠΑΛ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Κειμενικό είδος που ζητείται: μαθητικό άρθρο για το ηλεκτρονικό περιοδικό του σχολείου

Στοιχεία που υπηρετούν το επικοινωνιακό αυτό πλαίσιο:

- τίτλος
- αφόρμηση από την επικαιρότητα
- αναφορική λειτουργία της γλώσσας
- απλό, προσωπικό, οικείο ύφος
- αξιοποίηση γ' , α΄ ενικού και α' πληθυντικού ρηματικού προσώπου

Περιεχόμενο:

Θετικά αξιολογείται:

- η ικανότητα του μαθητή / της μαθήτριας να εκφράζει τεκμηριωμένα, με σαφήνεια και ακρίβεια την προσωπική του/της θέση για το θέμα
- η αξιοποίηση και ο μετασχηματισμός των ιδεών του μη λογοτεχνικού κειμένου

Ενδεικτικοί άξονες απάντησης:

- ο μαθητής/ η μαθήτρια μπορεί να καταθέσει τη δική του/της προσωπική εμπειρία για τον τρόπο που επηρεάζουν την καθημερινότητα του/της τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, αναφέροντας για παράδειγμα:

- τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης που προτιμά
- το χρόνο που δαπανά καθημερινά στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης
- το ρόλο τους στην επικοινωνία με τους συνομήλικους
- τη χρήση τους για ενημερωτικούς και ψυχαγωγικούς σκοπούς
- τη συμβολή τους στη δικτύωση και την επικοινωνία με ανθρώπους από όλο τον κόσμο κ.α.

- ο μαθητής / η μαθήτρια μπορεί να αναφερθεί σε κάποιους από τους κινδύνους που παραμονεύουν από την υπερβολική ενασχόληση με τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, όπως:

- παραμέληση ή και υποκατάσταση διαπροσωπικών σχέσεων, ψευδαίσθηση σύναψης φιλικών

δεσμών, απομόνωση, μοναξιά

- εγκλωβισμός στον εικονικό χώρο του διαδικτύου, αδράνεια, παθητικότητα, μετατροπή του ατόμου σε θεατή της ζωής των άλλων
- ναρκισσισμός, τάση για εντυπωσιασμό, εγωιστική επιθυμία προβολής μιας ωραιοποιημένης εικόνας του εαυτού και της πραγματικότητας
- εξάρτηση, εθισμός, παραγκωνισμός σχολικών υποχρεώσεων, πτώση επίδοσης, απώλεια ενδιαφέροντος για άλλες δραστηριότητες, αντίκτυπος στην ψυχολογία
- εκμετάλλευση προσωπικών δεδομένων, παραβίαση ιδιωτικότητας, δημιουργία ψηφιακών αποτυπωμάτων που δεν μπορούν να διαγραφούν κ.α.

Β3. (μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Ενδεικτικοί άξονες διόρθωσης:

Ο μαθητής/ η μαθήτρια μπορεί:

- να σχολιάσει τους τρόπους με τους οποίους οι νέοι της Κατοχής επιλέγουν να περάσουν τον ελεύθερό τους χρόνο, αξιοποιώντας στοιχεία από το κείμενο:

…Γινόντανε στην Κατοχή πάρτι ολονύχτια…

…μαζευόντανε παρέες σε κάποιο σπίτι που ήτανε διαθέσιμο και περνούσαν όλη τη νύχτα χορεύοντας, διαβάζοντας ποιήματα, φλερτάροντας…

… θα μαζευτούμε σ ένα σπίτι αλλά πια δεν θα είναι μόνο για διασκέδαση. Και θα χορέψουμε βέβαια και θ' ακούσουμε ποιήματα, αλλά θα οργανωθούμε στην ΕΠΟΝ…

- να αντιπαραβάλλει τις επιλογές των νέων της Κατοχής με κάποιες από τις επιλογές των σημερινών νέων, αντλώντας από τα προσωπικά του/της βιώματα (ενδεικτικά):

- προσωπική επαφή ≠ χρήση μέσων κοινωνικής δικτύωσης
- χορός, ανάγνωση και ακρόαση ποίησης ≠ παρακολούθηση ταινιών / βίντεο/ ηλεκτρονικά παιχνίδια/ διαδίκτυο
- αντιστασιακή οργάνωση (ΕΠΟΝ) ≠ εθελοντισμός (προστασία περιβάλλοντος κ.α.)

- να επισημάνει το ρόλο του ιστορικο-κοινωνικού πλαισίου στην υιοθέτηση των συγκεκριμένων συμπεριφορών.

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Ενδεικτικοί άξονες διόρθωσης:

Ο μαθητής / η μαθήτρια μπορεί να υιοθετήσει την οπτική της Ζωρζ, κάνοντας τις απαραίτητες αλλαγές και διανθίζοντάς την δημιουργικά με δικά του/της στοιχεία που απορρέουν από την αναγνωστική του/της ανταπόκριση στο κείμενο.

Απαραίτητα κρίνονται: η χρήση του α΄ ενικού ρηματικού προσώπου, το άμεσο και εξομολογητικό ύφος (δεδομένου ότι πρόκειται για μια σελίδα ημερολογίου), η απλή γλώσσα.

Ως προς τη μορφή, απαιτείται η αναγραφή της ημερομηνίας (περίοδος Κατοχής), καθώς πρόκειται για προσωπικό ημερολόγιο. Δεν θεωρείται απαραίτητη η προσφώνηση «Αγαπητό μου ημερολόγιο,», ωστόσο μπορεί να συνεκτιμηθεί θετικά η οποιαδήποτε ανάλογη.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Α΄ ΤΑΞΗ ΕΠΑΛ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Οι φίλοι που χρειάζεται να έχουμε στη ζωή μας

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί διασκευασμένο απόσπασμα από το άρθρο της Άννας Δάλλα, το οποίο δημοσιεύθηκε στο περιοδικό Vita (τεύχος 48 Νοεμβρίου 2021).

Το γεγονός ότι η φιλία είναι αξία ανεκτίμητη το γνωρίζουμε όλοι. Την αξία της φιλίας εξαίρει και η επιστήμη πλέον, υπογραμμίζοντας ότι οι γερές φιλίες μπορεί να αποτελέσουν δείκτη της προοπτικής της μακροζωίας μας. Όπως αποδεικνύεται από σχετικές έρευνες, η φιλία μπορεί να μας «προστατέψει» από την κατάθλιψη, να βελτιώσει την καρδιαγγειακή μας υγεία, να μειώσει την αίσθηση της μοναξιάς και να μας αυξήσει την αυτοπεποίθηση. Μάλιστα, οι ειδικοί που μελετούν την αξία της φιλίας, μας δίνουν πιο συγκεκριμένες οδηγίες σχετικά με τους φίλους μας, επισημαίνοντας ότι η ποιότητα των φίλων που έχουμε είναι πιο σημαντική από τον αριθμό των φίλων μας. Αρκούν, όπως τονίζουν, λίγοι καλοί φίλοι, ώστε να ζούμε μια γεμάτη ζωή.

Έρευνα από το Πανεπιστήμιο της Νέας Υόρκης ανέδειξε πρόσφατα τη σημασία να έχουμε φίλους που ξέρουν να ακούνε. Εξίσου σπουδαία είναι η συμβολή των δυνατών παιδικών ή εφηβικών φιλιών, καθώς επηρεάζουν θετικά την ενήλικη ζωή μας. Έρευνα που δημοσιεύθηκε στο επιστημονικό περιοδικό «Child Development» παρακολούθησε 169 συμμετέχοντες στην ηλικία των 15, των 16 και των 25 ετών. Από την έρευνα φάνηκε ότι όσοι είχαν φιλίες καλύτερης ποιότητας, όταν ήταν παιδιά ή έφηβοι, είχαν λιγότερο συχνά κοινωνικό άγχος και υψηλότερη αυτοπεποίθηση.

Όπως ξέρουμε όλοι, ο καλός φίλος είναι ο έμπιστος φίλος που βρίσκεται δίπλα μας κάθε φορά που τον χρειαζόμαστε. Την άποψη αυτή επιβεβαιώνει πλέον και η επιστήμη. Πολλές έρευνες έχουν δείξει ότι η ύπαρξη έμπιστων φίλων συνδέεται με την ευζωία μας. Μάλιστα, έρευνα που ανακοινώθηκε στο επιστημονικό έντυπο «Social Indicators Research» αποκαλύπτει τη σύνδεση μεταξύ της πρόσωπο με πρόσωπο επαφής με τη μείωση του άγχους. Οι ειδικοί συστήνουν να βλέπουμε τους κοντινούς μας φίλους, τουλάχιστον, μια φορά την εβδομάδα, ώστε να διατηρήσουμε τη σχέση μας δυνατή και την ψυχολογία μας θετική. Οι φιλίες, όπως άλλωστε και όλες οι σχέσεις, χρειάζονται να επενδύσουμε χρόνο, προκειμένου να γίνουν γερές και να αποδώσουν καρπούς.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Α1. Με βάση το μη λογοτεχνικό κείμενο, να επαληθεύσεις ή να διαψεύσεις τις παρακάτω προτάσεις, γράφοντας στο απαντητικό σου φύλλο δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση τη λέξη Σωστό ή Λάθος. Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου με αναφορές στο κείμενο:

α. Οι καλές φιλίες μπορεί να μας βοηθήσουν να ζήσουμε περισσότερο.
β. Χρειάζεται να έχουμε πάρα πολλούς φίλους.
γ**.** Οι παιδικοί και εφηβικοί μας φίλοι δεν ασκούν καμία επίδραση στην υπόλοιπη ζωή μας.
δ. Είναι σημαντικό τόσο για τη φιλία μας όσο και για την ψυχολογία μας να συναντούμε τους φίλους μας από κοντά.
ε. Για να είναι εποικοδομητική μια φιλία, πρέπει ο καθένας μας να αφιερώσει χρόνο σε αυτήν.

Μονάδες 15

Α2. να μας «προστατέψει» από την κατάθλιψη (1η παράγραφος)
«Child Development» (2η παράγραφος)
Να δικαιολογήσεις τη χρήση των εισαγωγικών στις παραπάνω περιπτώσεις.

Μονάδες 10

Α3. Στην εποχή των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, οι άνθρωποι ενδιαφέρονται περισσότερο για το πλήθος των διαδικτυακών τους «φίλων» παρά για την ποιότητα των φιλικών τους σχέσεων. Λαμβάνοντας υπόψη σου το κείμενο που διάβασες, ποιο από τα δύο έχει μεγαλύτερο ενδιαφέρον, κατά τη γνώμη σου, να επιδιώκεις και γιατί; Να αναπτύξεις τις απόψεις σου σε ένα άρθρο για την ιστοσελίδα του σχολείου σου, αξιοποιώντας στοιχεία του μη λογοτεχνικού κειμένου (200-250 λέξεις).

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΡΑΠΤΟΠΟΥΛΟΣ (1959-)

Φίλοι

Το απόσπασμα, κατάλληλα τροποποιημένο για τις ανάγκες της εξέτασης, ανήκει στον Βαγγέλη Ραπτόπουλο , ο οποίος, αφού σπούδασε παιδαγωγικά και δημοσιογραφία, ασχολείται με τη Λογοτεχνία και το γράψιμο, ενώ από το 2017 διδάσκει Δημιουργική Γραφή σε μεταπτυχιακό επίπεδο (ΕΑΠ, ΠΔΜ). Το έργο «Φίλοι» δημοσιεύτηκε σε Α΄ Έκδοση το 2006 και σε Ειδική Έκδοση το 2011, εκδ. Κέδρος, σς 13-16.

Ο Καρφίτσας ήταν μεγαλόσωμος και συνήθιζε να τσιμπάει, από καθαρό σαδισμό τα μικρότερα παιδιά με μια καρφίτσα. Εξ ου και το παρατσούκλι του. Ο δε υπασπιστής του (ο Καμπουράκης) ήταν ένας ξινός ψηλέας με κόκκινα μαλλιά και φακίδες, που σε φυλάκιζε μες στα μπράτσα του, δίνοντας στον Καρφίτσα την ευκαιρία να επιδοθεί στο θεάρεστο έργο του. Εκείνη την ημέρα κατευθυνόμαστε με τον Αντρέα προς τις βρύσες (του σχολείου), όταν τους είδαμε να έχουν στριμώξει ένα πιτσιρίκι της τρίτης με γυαλιά και να το βασανίζουν. [...] «Ε, έι! Τι έγινε; Ψιτ! Αφήστε τον!» ξεφώνισε αυθόρμητα ο Αντρέας πριν ακόμη φτάσουμε κοντά τους. [...] Ο Καρφίτσας αφού κοίταξε πρώτα για λίγα δευτερόλεπτα τον Αντρέα, άγρια και επιθετικά, μετά στράφηκε κι έκανε νόημα στον Καμπουράκη, ο οποίος υπάκουσε πειθήνια και παράτησε το θύμα τους […].

[…] Κάπως έτσι άρχισε η φιλία μας. […]

Ο Ηλίας ήταν μικρόσωμος και ασθενικός, με γυαλάκια από τότε, και κατάμαυρα πυκνά κατσαρά μαλλιά, που κάθονταν σαν φωλιά πουλιού από πλεγμένα κλαδάκια ή σαν ένα μαξιλαράκι από αφρολέξ πάνω από το κεφάλι του. Αυτό όμως που πρόσεχες αμέσως ήταν τα πελώρια άδολα μάτια του. Ήταν μαύρα κι αυτά σαν τα μαλλιά του, και τα θυμάμαι να σπιθίζουν έξυπνα τις περισσότερες φορές. Και μόνο σε κάποιες έκτακτες περιπτώσεις που τύχαινε να βρεθεί σε τρομερό αδιέξοδο, το βλέμμα του Ηλία σε σημάδευε λυπημένο και ιδρυματικό, στα όρια της απελπισίας. Έτσι όπως μας πλησίαζε εκείνο το μεσημέρι στο προαύλιο, ενώ ήταν σχεδόν καμπουριασμένος, ύψωσε τα μάτια προς τον Αντρέα κι εμένα, και μας έριξε ένα σκυλίσιο βλέμμα. Ένιωθε φυσικά ευγνωμοσύνη, αλλά δεν ήξερε εάν έπρεπε να μας τη δείξει. Από ό,τι μας είπε αργότερα, αυτό ήταν εκείνη τη στιγμή το πρόβλημά του. Χάρη στην παρέμβασή μας είχε γλιτώσει από τους βασανιστές του, αλλά μήπως εμείς έμελλε να αποδειχτούμε χειρότεροι; Αν υπάρχει κανόνας που λέει ότι όπως αρχίζει μία σχέση έτσι θα συνεχιστεί, στη φιλία μας βρήκε την ιδανική του εφαρμογή. Μ'εκείνο το βλέμμα, ο Ηλίας μάς ζητούσε να τον προστατεύσουμε, πράγμα που είχαμε ήδη κάνει από μόνοι μας και συνεχίσαμε να κάνουμε ως το τέλος… Παραμείναμε φίλοι επιστήθιοι φίλοι, κολλητοί, επί όλα αυτά τα χρόνια, σχεδόν μέχρι σήμερα, που ο μεγαλύτερος από τους τρεις μας, ο Αντρέας, θα πρέπει να έχει μπει στα σαράντα οκτώ. Μιλάμε για μισή ζωή όχι αστεία. Και μολονότι η τριάδα μας συνεχίστηκε με βάση την προστασία του Ηλία, στο τέλος κατάλαβα ότι ήταν αυτός που μας προστάτευε και συγκρατούσε τη φιλική μας εταιρεία ενωμένη και αδιάσπαστη. Η παθητικότητα του Ηλία εμπόδιζε τον εγωισμό μου να συγκρουστεί με τον εγωισμό του Αντρέα, μας αφόπλιζε και μας συσπείρωσε γύρω του, όπως τους πρωτόγονους η φωτιά.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Β1. Ποια εντύπωση σου δημιουργεί η περιγραφή του Ηλία ως προς την εξωτερική του εμφάνιση, αλλά και τον εσωτερικό του κόσμο; Να στηρίξεις την απάντησή σου, αναλύοντας τα στοιχεία που σχετίζονται μ' αυτόν στο κείμενο και κάνοντας αναφορές σε κατάλληλα χωρία του αποσπάσματος.

Μονάδες 15

Β2. Να εντοπίσεις στο Κείμενο δύο (2) παρομοιώσεις και δύο (2) μεταφορές και να ερμηνεύσεις τη λειτουργία των εκφραστικών αυτών μέσων στο συγκεκριμένο απόσπασμα.

Μονάδες 10

Β3. Να επιλέξεις ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ποια χαρακτηριστικά έχει η φιλική σχέση για την οποία γίνεται λόγος στο λογοτεχνικό κείμενο; Πώς, σύμφωνα με το κείμενο, λειτούργησε ο Ηλίας στη δημιουργία και εξέλιξη αυτής της σχέσης με τον Ανδρέα και τον αφηγητή και γιατί;

ή

2. Σε μορφή επιστολής να αναδιηγηθείς τα γεγονότα από την οπτική γωνία του Ηλία, προκειμένου να εκφράσεις τις σκέψεις και τα συναισθήματά σου σχετικά τόσο με τον εκφοβισμό και την παρενόχληση που αυτός ο ίδιος υπέστη όσο και με τη συμπεριφορά του Αντρέα και του αφηγητή, των δύο πραγματικών του φίλων.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Α΄ ΤΑΞΗ ΕΠΑΛ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(*Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)*

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Α1. (μονάδες 15)

α**.** Σωστό

β. Λάθος

γ. Λάθος

δ. Σωστό

ε. Σωστό

Α2. (μονάδες 10)

Στην πρώτη περίπτωση τα εισαγωγικά χρησιμοποιούνται, για να δηλώσουν τη μεταφορική σημασία με την οποία χρησιμοποιείται η λέξη «προστατεύσει» ως ενέργεια της φιλίας. Η λειτουργία της γλώσσας είναι μεταφορική, καθώς η φιλία κυριολεκτικά δεν είναι δυνατόν να μας προστατεύσει από την κατάθλιψη.

Στη δεύτερη περίπτωση, η φράση τίθεται σε εισαγωγικά, γιατί πρόκειται για το όνομα, τον τίτλο του επιστημονικού περιοδικού, ενώ αναφέρεται και στο γλωσσικό περιβάλλον της πρότασης στην οποία ανήκει η φράση.

Α3. (μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Κειμενικό είδος που ζητείται: μαθητικό άρθρο δημοσιευμένο σε σχολική ιστοσελίδα

Στοιχεία που υπηρετούν το επικοινωνιακό αυτό πλαίσιο:

- τίτλος
- αφόρμηση από την επικαιρότητα
- αναφορική λειτουργία της γλώσσας
- απλό και οικείο ύφος λόγου

αξιοποίηση γ', α΄ ενικού και α' πληθυντικού ρηματικού προσώπου

Περιεχόμενο:

Θετικά αξιολογείται:

- η ικανότητα του/της μαθητή/μαθήτριας να εκφράζει τεκμηριωμένα, με σαφήνεια και ακρίβεια την προσωπική του/της θέση για το θέμα
- η αξιοποίηση και ο μετασχηματισμός των ιδεών του μη λογοτεχνικού κειμένου.

Ενδεικτικοί άξονες απάντησης:

- Διαχωρισμός και διαφοροποίηση διαδικτυακού «φίλου»/ακολούθου από τον πραγματικό φίλο:
  - επιφανειακότητα και εφήμερος χαρακτήρας διαδικτυακών σχέσεων
  - κίνδυνος παραπλάνησης και απόκρυψης στοιχείων πραγματικής ταυτότητας
  - εντυπωσιασμός και εγωιστική επιθυμία προβολής σε αντιδιαστολή με τον ανιδιοτελή χαρακτήρα της αληθινής φιλίας κ.ά.
- Τονισμός της σημασίας ουσιαστικών φιλικών δεσμών για τη ζωή ενός ανθρώπου
  - ικανοποίηση βαθύτερης ανάγκης για επικοινωνία, έκφραση συναισθημάτων και σκέψεων, ονείρων και φόβων
  - κάλυψη βασικών συναισθηματικών αναγκών, όπως η αμφίδρομη ανάγκη για αγάπη, στοργή, αφοσίωση, αποδοχή, κατανόηση
  - αντιμετώπιση δυσκολιών/συμπαράσταση, υποστήριξη, καθοδήγηση, τόνωση αυτοπεποίθησης
  - αντίδοτο στη μοναξιά, κοινωνικοποίηση
  - ολοκλήρωση προσωπικότητας, ηθική βελτίωση, αυτογνωσία
  - συμβολή στη μακροζωία και την ευζωία κ.ά.

Β1. (μονάδες 15)

Ο/Η μαθητής/μαθήτρια ως αναγνώστης/αναγνώστρια μπορεί, αναλύοντας τα δεδομένα του κειμένου, να εντοπίσει και να καταγράψει τα εξωτερικά χαρακτηριστικά του ενός εκ των τριών φίλων, του Ηλία, ο οποίος σε μικρή ηλικία:

- ήταν μικρόσωμος και ασθενικός
- φορούσε γυαλάκια
- είχε κατάμαυρα πυκνά κατσαρά μαλλιά,
- είχε πελώρια άδολα και πανέξυπνα μάτια,
- είχε βλέμμα λυπημένο και εκφραστικό κλπ.

Επίσης, να σκιαγραφήσει τον χαρακτήρα του τόσο σε νεαρή ηλικία όσο και σε μεγαλύτερη:

- κρατούσε αμυντική στάση, καθώς οι μειωμένες σωματικές του δυνάμεις δεν του επέτρεπαν να προβάλλει αντίσταση και να αποκρούει εύκολα (σ)τις επιθέσεις των μεγαλόσωμων ταραξιών του σχολείου (υφίστατο την κακομεταχείριση του Καρφίτσα και του υπασπιστή του)
- δεν εμπιστευόταν τους ανθρώπους και δεν εξέφραζε τα συναισθήματά του εύκολα με λόγια (*…να αποδειχτούμε χειρότεροι;*)
- ήταν εσωστρεφής και μόνον μέσα από το βλέμμα του μπορούσε κάποιος να κατανοήσει τα συναισθήματα και τους προβληματισμούς του (*μόνο σε κάποιες έκτακτες περιπτώσεις…, το βλέμμα του Ηλία σε σημάδευε λυπημένο και ιδρυματικό, στα όρια της απελπισίας*)
- αναζητούσε την προστασία έμπιστων φίλων (*Μ' εκείνο το βλέμμα, ο Ηλίας μάς ζητούσε να τον προστατεύσουμε*)
- ένιωθε ευγνωμοσύνη για την αγάπη και τη φροντίδα των άλλων (*Ένιωθε φυσικά ευγνωμοσύνη,…*)
- διατηρούσε χαμηλούς τόνους και κρατούσε μία παθητική στάση, η οποία διευκόλυνε την ανάπτυξη φιλικών δεσμών και μείωνε τις εγωιστικές συμπεριφορές των άλλων (*Η παθητικότητα του Ηλία εμπόδιζε τον εγωισμό μου να συγκρουστεί με τον εγωισμό του Αντρέα*) κ.ά.

Β2. (μονάδες 10)

Ο/Η μαθητής/ μαθήτρια μπορεί να επιλέξει δύο, για καθένα, από τα/τους ζητούμενα/-ους εκφραστικά μέσα/εκφραστικούς τρόπους που εντοπίζει στο κείμενο.

Παρομοιώσεις:

-Μαλλιά που κάθονταν <u>σαν φωλιά πουλιού</u> από πλεγμένα κλαδάκια ή

-<u>σαν ένα μαξιλαράκι</u> από αφρολέξ πάνω από το κεφάλι του

- τα μάτια του ήταν μαύρα κι αυτά <u>σαν τα μαλλιά του</u>

- η παθητικότητα του Ηλία μας αφόπλιζε και μας συσπείρωσε γύρω του, <u>όπως τους πρωτόγονους</u> η φωτιά

Μεταφορές:

-<u>να σπιθίζουν</u> έξυπνα (τα μάτια)

- ένα <u>σκυλίσιο</u> βλέμμα

-<u>κολλητοί</u> φίλοι

- φιλική μας <u>εταιρεία</u> κ.ά.

Β3 (μονάδες 25)

Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Η φιλική σχέση που περιγράφεται στο Λογοτεχνικό κείμενο έχει ιδιαίτερα χαρακτηριστικά. Ξεκίνησε από την προστασία που παρείχαν στον Ηλία ο αφηγητής και ο Αντρέας από τον μεγαλόσωμο Καρφίτσα και τον υπασπιστή του, τον Καμπουράκη. Επίσης, κύριο χαρακτηριστικό της είναι η διάρκεια, καθώς διατηρήθηκε έως τον χρόνο της αφήγησης της ιστορίας (Παραμείναμε φίλοι επιστήθιοι φίλοι, κολλητοί, επί όλα αυτά τα χρόνια, σχεδόν μέχρι σήμερα, που ο μεγαλύτερος από τους τρεις μας, ο Αντρέας, θα πρέπει να έχει μπει στα σαράντα οκτώ). Ένα άλλο χαρακτηριστικό είναι η αντιστροφή των ρόλων με τον χρόνο, καθώς ο Ηλίας ήταν αυτός που προστατεύει τη σχέση της φιλίας και τους δύο άλλους, ενώ στην αρχή συνέβη το αντίθετο (Μ' εκείνο το βλέμμα, ο Ηλίας μάς ζητούσε να τον προστατεύσουμε, πράγμα που είχαμε ήδη κάνει από μόνοι μας και συνεχίσαμε να κάνουμε ως το τέλος… Και μολονότι η τριάδα μας συνεχίστηκε με βάση την προστασία του Ηλία, στο τέλος κατάλαβα ότι ήταν αυτός που μας προστάτευε και συγκρατούσε τη φιλική μας εταιρεία ενωμένη και αδιάσπαστη). Στη συγκρότηση αυτής της δυνατής και ανθεκτικής στον χρόνο φιλικής σχέσης λειτούργησε καταλυτικά ο Ηλίας, καθώς το αρχικό κοινό ενδιαφέρον του αφηγητή και του Ανδρέα ήταν η προστασία του, επειδή ήταν μικρόσωμος και αδύναμος. Όμως, τελικά, η παθητικότητα του Ηλία λειτούργησε πυροσβεστικά και εξισορροπητικά στον εγωισμό των άλλων δύο φίλων, ώστε η φιλική σχέση να παραμείνει αδιάσπαστη και ενωμένη, όπως χαρακτηριστικά τονίζεται με την τελευταία παρομοίωση.

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

<u>Ενδεικτικοί άξονες διόρθωσης:</u>

Ο/η μαθητής/μαθήτρια αναδιηγείται όλα τα γεγονότα που συνέβησαν στην αυλή του σχολείου, αλλά αυτή τη φορά από την πλευρά του Ηλία.

Η παραγωγή γραπτού λόγου, εφόσον πρόκειται για επιστολή (σε φιλικό ύφος), θα λαμβάνει υπόψη:

-Τη δομή: απαιτείται ανάλογη προσφώνηση και αποφώνηση

-Το ύφος: οικείο/ άμεσο/ προσωπικό, ενδεχομένως και εξομολογητικό

-Τη γλώσσα: αναφορική ή/ και ποιητική λειτουργία, αποδεκτό το λεξιλόγιο της νεανικής ιδιολέκτου ή/και με στοιχεία προφορικού λόγου.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

[Για τους Χούλιγκανς και τη Βία στα Γήπεδα]

Το διασκευασμένο απόσπασμα προέρχεται από άρθρο του Θάνου Ηλ. Γιαννόπουλου, που δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα Τα Νέα *στις 7-2-1986.*

[…] Ο όρος χούλιγκανς, συνώνυμος στη χώρα μας με τη βία στα γήπεδα, χρησιμοποιείται για να **διακρίνει** ορισμένα άτομα, συνήθως νεαρής ηλικίας, που ο τρόπος ζωής και η κοσμοθεωρία τους γενικά και ειδικότερα ορισμένες ενέργειές τους, που συχνά ξεφεύγουν από τα πλαίσια της νομιμότητας, προκαλούν την αρνητική αντίδραση της μεγάλης μάζας του κοινωνικού συνόλου.

Αν ο όρος χούλιγκανς παρθεί τοις μετρητοίς, σκιαγραφεί το νεαρό ταραξία των γηπέδων που με εκδηλώσεις βίας, συχνά αξιόποινες, ενσαρκώνει έναν αντικοινωνικό τύπο.

[…] Οι αιτίες είναι διάφορες. Θα μπορούσε να πει κανείς σε πρώτη φάση κακές οικονομικές συνθήκες και συνακόλουθο συχνά χαμηλό μορφωτικό επίπεδο των ατόμων αυτών. […] Κακές οικονομικές συνθήκες και ειδικά υποαπασχόληση και ανεργία γεννούν συναισθήματα πικρίας και οδηγούν μερικές φορές σε μια μοιρολατρική αντιμετώπιση της ζωής […], συχνά όμως και σε επιθετικότητα, αφού τα αποθέματα ενέργειας που στραγγίζει η καθημερινή εργασία στον άνθρωπο μένουν ανεκμετάλλευτα και αναζητούν μία διέξοδο. Δυστυχώς μία τέτοια διέξοδος είναι συχνά οι αξιόποινες πράξεις βίας.

Πέρα όμως από ορισμένα standard είδη εγκληματικότητας στα οποία υπό προϋποθέσεις οδηγεί ορισμένα άτομα η οικονομική ανέχεια, η βία στα γήπεδα και στους χώρους γύρω απ’ αυτά είναι αναμφισβήτητα μία μορφή εκτόνωσης που **υπερβαίνει** κατά πολύ τα όρια του αποδεκτού.

Κι αυτό γιατί ανέκαθεν τα γήπεδα ήταν χώρος **εκτόνωσης** των απωθημένων των εργαζομένων όλων των κοινωνικών τάξεων, εκτόνωσης που ήταν **αναγκαίο** αντιστάθμισμα μιας κοπιαστικής εβδομάδας. Το πέρασμα όμως από την απλή εκτόνωση στη βία δείχνει ότι ο χώρος του γηπέδου αξιολογείται και βιώνεται από ορισμένα άτομα εντελώς διαφορετικά απ’ ό,τι απ’ τη συντριπτική πλειοψηφία των φιλάθλων. Ο λόγος ίσως πρέπει να αναζητηθεί

και στην υπερβολική, κατά κάποιον τρόπο, προβολή και προώθηση του ποδοσφαίρου από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης.

Έτσι, ορισμένα άτομα φτάνουν στο σημείο να ανάγουν την ομάδα της οποίας είναι οπαδοί σε υπέρτατη αξία, για την οποία προβαίνουν και σε δαπάνες, συχνά δυσανάλογες με τις δυνατότητές τους. Η **προσήλωσή** τους αυτή μεγιστοποιείται στα πλαίσια του group εν αναμονή τελέσεως του αγώνα και η (συχνά περισσή) ενέργειά τους εκτονώνεται με τους γνωστούς σε όλους μας τρόπους […]

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Α1.Να αναφέρεις σε μία παράγραφο 50-60 λέξεων τις αιτίες, οι οποίες, σύμφωνα με τον συγγραφέα του κειμένου, προκαλούν την παραβατική συμπεριφορά των νέων στα γήπεδα.

Μονάδες 15

Α2.διακρίνει, υπερβαίνει, εκτόνωσης, αναγκαίο, προσήλωση: Να γράψεις ένα συνώνυμο για καθεμία από τις παραπάνω λέξεις.

Μονάδες 10

Α3.Διάβασες το κείμενο και προβληματίστηκες για τη βία στους αθλητικούς χώρους. Αποφασίζεις να αναρτήσεις ένα άρθρο 200-250 λέξεων στο προσωπικό σου ιστολόγιο, στο οποίο αναφέρεσαι στον ρόλο που καλείται να διαδραματίσει η οικογένεια και το σχολείο στον περιορισμό της βίας κάθε μορφής στη σημερινή εποχή.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΝΙΚΟΣ ΤΣΟΥΛΙΑΣ

Η Μαγεία του Ποδοσφαίρου

(απόσπασμα)

Το απόσπασμα προέρχεται από το ομότιτλο αφήγημα που δημοσιεύτηκε στις 17.8.2011 στον ιστότοπο του συγγραφέα και εκπαιδευτικού Νίκου Τσούλια «Παιδείας Εγκώμιον» (https://anthologio.wordpress.com/2011/08/17/%CE%AF-%CE%AF-12/).

Μια μπάλα και ένας έστω μικρός χώρος… Τίποτα άλλο. Και μπορείς να ανακαλύψεις τη μαγεία του ποδοσφαίρου. Να φανταστείς συμπαίκτες και αντίπαλους, γήπεδα και εξέδρες, να επινοείς κάθετες πάσες και ασίστ, να ανατρέπεις το σκορ που σε φέρνει πίσω, να μπαίνεις αλλαγή και να αλλάζεις το κλίμα, να μιλάνε για σένα… […]

Μια πλαστική μπάλα – τι και αν δεν ήταν ολοστρόγγυλη, αφού στο ένα της μέρος ήταν βαθουλωμένη –, ήταν πάντα πηγή ευτυχίας […], γιατί ποτέ δεν περίμενα ούτε και στα όνειρά μου να αγοράσω μπάλα ούτε καν τολμούσα να το πω στον εαυτό μου, πόσο μάλλον στον πατέρα μου […].

Στο λιοστάσι,[1] ο ιερός τόπος του παιδόκοσμου, το καλοκαίρι η μπάλα ακουγόταν όλη μέρα. Κάθε φορά που πήγαινα στο χωριό για κάποια δουλειά – αλλιώς δεν γινόταν – έτρεχα για να κερδίσω χρόνο για να παίξω το αγαπημένο του παιχνίδι έστω για λίγο. Αν άκουγα τα χτυπήματα της μπάλας πριν ακόμα δω το γήπεδο, ένιωθα σκιρτήματα χαράς που θα απολάμβανα να παίξω έστω κλεφτά. […]

Και όταν το νερό του ποταμού έγινε νερό της λίμνης, παντού ξεφύτρωναν γήπεδα. Όλα τα εξωλίμνια[2] χωράφια πρόσφεραν γήπεδα που δεν τα είχαμε ποτέ φανταστεί. Αλλά ήταν αργά πλέον, οι οικογένειες έφευγαν για την πόλη – για κάνα θυρωρείο οι γονείς, για να κατακτήσουμε τη ζωή μας εμείς, το χωριό ρήμαζε… Περίμενα με αγωνία κάθε Κυριακή απόγευμα να αρχίσει το ποδόσφαιρο, […], έβαζα το ραδιοφωνάκι να ακούσω την αγαπημένη μου ομάδα, έκοβα και τα ξύλα καμιά φορά εκείνη την ώρα, ήθελα να τρώω και τη σούπα που έμενε από το μεσημέρι. Στο χωριό, η Κυριακή ξεχώριζε από την σούπα και από το ποδόσφαιρο… Κυριακή χαρά Θεού…

Κάθε φορά που έβλεπα ένα χωράφι ποτιστικό σκεπτόμουνα πως θα μπορούσε να είναι ένα ωραίο γήπεδο, χωρίς να χτυπάμε στο χώμα όπως συνέβαινε με το λιοστάσι. Έτρεχα μόνος και κλώτσαγα και έβαζα γκολ ανάμεσα σε ό,τι έδινε την εικόνα του τέρματος (δυο ξύλα, ένα ξύλο και μια συστάδα[3] από μεγαλωμένο χορτάρι, μια πέτρα και ένα γυάλινο ή πλαστικό μπουκάλι), ένιωθα αγαλλίαση σαν να είχα κόψει το σκοινί που με έδενε και δε με άφηνε να πάω παραπέρα, κάθε φορά που έβαζα γκολ το είχε σουτάρει κάποιος παίκτης της ομάδας μου, […] και κάθε φορά έλεγα το όνομά του, διαλέγοντας τους πιο καλούς ανάλογα με το πόσο όμορφο ήταν το γκολ […].

---

[1] ελαιώνας

[2] τα εκτός της λίμνης

[3] πυκνό σύνολο

Με τούτα και με τα άλλα τρεφόταν η παιδική σκέψη μου. Φανταζόμουνα το «Καραϊσκάκη»[4] ψηλό μέχρι τον ουρανό και όταν βρέθηκα εκεί για πρώτη φορά, φοιτητής πλέον, μου φάνηκε τόσο μικρό το γήπεδο σαν να ήμουνα ψηλότερος εγώ. Ποιος μπορεί να τα βάλει με την παιδική φαντασία; […] Λάτρεψα το ποδόσφαιρο που δίνει τόσο απλόχερα την αγαλλίαση, που σου φτιάχνει διαρκώς νέους τόπους νοσταλγίας.

Κράτησα στην ψυχή μου τη «μπάλα» που σου δίνει τη δυνατότητα να θυμάσαι ένα γκολ που ήταν το νικητήριο σε ένα κρίσιμο παιχνίδι με "εκείνο" το χωριό, που σου θρέφει την ακόρεστη επιθυμία να βλέπεις κάθε μέρα ποδόσφαιρο και να συνδέεσαι με την παιδική σου ηλικία, με την πραγματική σου πατρίδα, και να συντρίβεις τον χρόνο που νομίζει ότι είναι των πάντων ολετήρας,[5] των πάντων κριτής, να συνδέεις την πραγματικότητα με τη φαντασία και να μεταπλάθεις τις μικροχαρές σε μικρονοήματα της ζωής… […]

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Β1. Για ποιους λόγους ο αφηγητής του λογοτεχνικού κειμένου «λάτρεψε» το ποδόσφαιρο; Να απαντήσεις τεκμηριωμένα αντλώντας στοιχεία από το κείμενο χωρίς, όμως, να το αντιγράψεις.

Μονάδες 15

Β2. Στην πέμπτη παράγραφο του λογοτεχνικού κειμένου («Κάθε φορά που έβλεπα… ήταν το γκολ […]»), όπως και σε άλλες παραγράφους, ο συγγραφέας χρησιμοποιεί κατά κύριο λόγο το α΄ ενικό πρόσωπο. Γιατί πιστεύεις ότι κάνει αυτή την επιλογή και τι προσφέρει αυτή στο κείμενο;

Μονάδες 10

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

[4]το στάδιο «Γεώργιος Καραϊσκάκης» στο Νέο Φάληρο Αττικής

[5] καταστροφέας, εξολοθρευτής

1. Σύγκρινε τις παιδικές βιωματικές εμπειρίες τού συγγραφέα τού λογοτεχνικού κειμένου με δικές σου εμπειρίες που έχουν σχέση με μια δημιουργική απασχόληση στον ελεύθερό σου χρόνο.

ή

2. Ο συγγραφέας τού λογοτεχνικού κειμένου καταγράφει τις βιωματικές εμπειρίες της παιδικής του ηλικίας, που είναι συνυφασμένες με το ποδόσφαιρο. Γράψε μια επιστολή στον συγγραφέα, στην οποία καταθέτεις τις σκέψεις και τα συναισθήματα που σου προκάλεσε η εκ βαθέων εξομολόγησή του.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Α1. (Μονάδες 15)

Πρώτη αιτία της παραβατικής συμπεριφοράς των νέων στα γήπεδα αποτελεί η ανέχεια, αλλά και το χαμηλό μορφωτικό επίπεδό τους. Παράλληλα, η ανεργία μετατρέπει σε επιθετικότητα τα αποθέματα της ενεργητικότητάς τους, ενώ η υπερβολική προβολή του ποδοσφαίρου από τα ΜΜΕ και η αναγωγή της ομάδας τους σε υπέρτατη αξία τούς ωθούν να μετατρέπουν το γήπεδο από πεδίο απλής εκτόνωσης σε χώρο άσκησης βίας.

Α2. (Μονάδες 10)

διακρίνει = ξεχωρίζει

υπερβαίνει = ξεπερνά

εκτόνωσης= αποφόρτισης

αναγκαίο= απαραίτητο

προσήλωση= αφοσίωση

Α3. (Μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

- Θετικά αξιολογούνται:
    - Ο βαθμός στον οποίο ο/η μαθητής/-τρια επικεντρώνεται στα ζητούμενα, καθώς δεν έχει σημασία η ποσότητα αλλά η ποιότητα των ιδεών.
    - Η τεκμηρίωση της επιλογής με την κατάλληλη επιχειρηματολογία.
    - Η χρήση κυρίως ουδέτερου, πληροφοριακού ύφους.

- Η ύπαρξη τίτλου αφού πρόκειται για άρθρο.

- Αρνητικά αξιολογούνται:
  - Η εστίαση σε πολύ εξειδικευμένες περιπτώσεις που καταλήγουν να είναι παραδείγματα, χωρίς όμως η επιλογή αυτή να θεωρείται ότι κινείται εκτός ζητουμένου.
  - Η απουσία τίτλου.

Ενδεικτικές περιπτώσεις:

Αφόρμηση για τους/τις μαθητές/-τριες θα αποτελέσει η ανάγνωση του κειμένου 1 και ο συνακόλουθός της προβληματισμός.

Ρόλος της οικογένειας:

- Διαμόρφωση του χαρακτήρα των παιδιών μέσω αρχών και αξιών (δικαιοσύνη, αλληλεγγύη)
- Υποχρέωση των γονέων να θέτουν φραγμούς στη θέληση του νέου να είναι απολύτως ανεξάρτητος
- Λειτουργία της ως χώρου προβληματισμού, ανταλλαγής απόψεων και διαλόγου
- Καλλιέργεια κοινωνικών αρετών (συλλογικότητα, συνεργασία)
- Διοχέτευση της ενεργητικότητας των παιδιών στη γνήσια μορφή ψυχαγωγίας (άθληση, επαφή με τη φύση).

Ρόλος του σχολείου:

- Καλλιέργεια του σεβασμού προς τους συμμαθητές, αλλά και της αξιοπρεπούς στάσης προς τους καθηγητές
- Μύηση του μαθητή στην αποδοχή των διαφορετικών απόψεων που μπορούν να ακουστούν σε μια σχολική αίθουσα
- Διαμόρφωση κατάλληλου σχολικού κλίματος και επικοινωνίας, διαλόγου και εμπιστοσύνης ανάμεσα σε εκπαιδευτικούς και μαθητές
- Αξιοποίηση του θεσμού των μαθητικών συμβουλίων, έτσι ώστε να επιτευχθεί η κατανόηση, η διαμόρφωση και η τήρηση των σχολικών κανόνων.

Β1. (Μονάδες 15)

Οι λόγοι για τους οποίους ο αφηγητής λάτρεψε το ποδόσφαιρο είναι:

- Η επαφή με την μπάλα και η διέξοδος στις εφηβικές φαντασιώσεις που αυτή δίνει
- Η απόλαυση της μαγείας που προσφέρει το ποδόσφαιρο και η χαρά του παιχνιδιού
- Η ταύτισή του με τη χαρά της Κυριακής
- Η ταυτόχρονη με το ποδοσφαιρικό παιχνίδι απόλαυση του φυσικού τοπίου
- Η νίκη του απέναντι στον χρόνο.

Β2. (Μονάδες 10)

Η υιοθέτηση α΄ ενικού προσώπου προσδίδει εξομολογητικό τόνο στο κείμενο και, συνακόλουθα, αμεσότητα, ζωντάνια, ζωηρότητα και ενδιαφέρον στον λόγο, αφού η αφήγηση εμπεριέχει το στοιχείο της προσωπικής μαρτυρίας.

Β3. (Μονάδες 25)

Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Αναμένουμε οι μαθητές/τριες να συνδυάσουν επιχειρηματολογία και βιωματικά δεδομένα, αξιοποιώντας τη μέθοδο της σύγκρισης, προκειμένου να πραγματευθούν το συγκεκριμένο θέμα. Κάθε απάντηση με αυτά τα χαρακτηριστικά είναι δεκτή.

Ενδεικτικά σημεία σύγκρισης :

- Η απόλαυση που προκαλεί η δημιουργική δραστηριότητα
- Η σύνδεσή της με την εφηβική φαντασία
- Ο χώρος στον οποίο πραγματοποιείται
- Η δημιουργία ανθρώπινων σχέσεων μέσα από αυτή κ.ά.

ή

Θέμα δημιουργικής γραφής

Οι μαθητές/τριες καλούνται να γράψουν επιστολή που θα «συνομιλεί» με τα δεδομένα του κειμένου 2, και όπου σημαντικό ρόλο θα διαδραματίσουν το εξομολογητικό και το βιωματικό στοιχείο, αλλά και η κατάθεση σκέψεων για όσα το κείμενο 2 αποκαλύπτει.

Υποχρεωτική είναι η παρουσία του επικοινωνιακού πλαισίου της επιστολής και συγκεκριμένα:

- Η τυπολογία της επιστολής (τοπικός και χρονικός προσδιορισμός, προσφώνηση, αποφώνηση, χαιρετισμός, θέση υπογραφής)
- Το επιστολικό ύφος (αμεσότητα, εξομολογητικότητα, διαλογικότητα).

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ Η ΦΥΣΗ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Η κακοποίηση των ζώων έχει πολλά πρόσωπα

Το κείμενο (ελαφρώς διασκευασμένο) δημοσιεύθηκε στην ηλεκτρονική έκδοση της εφημερίδας «Καθημερινή» στις 11/10/2020 και υπογράφεται από τη Λίνα Γιάνναρου.

Ο Σάντοου είναι ένας περήφανος μαύρος σκύλος με σηκωμένα αυτιά και ζωηρά μάτια. Είναι έξι χρόνων και όλη του τη ζωή –έξι ολόκληρα χρόνια– την έζησε δεμένος με αλυσίδα. Έχουν περάσει μόλις λίγες μέρες από τότε που τον έσωσε ο Τάκης Προεστάκης, γνωστός και ως «άγιος των σκύλων», που διατηρεί καταφύγιο για αδέσποτα στην Ιεράπετρα. Από την πρώτη στιγμή παρατήρησε το σημάδι στον λαιμό του. Στο σημείο όπου ακουμπούσε το περιλαίμιο δεν υπήρχε πια τρίχωμα, τέτοια η τριβή, η επιθυμία για ελευθερία. Έξι χρόνια δεμένος.

Η ιστορία του Σάντοου, που σήμερα χαίρεται την ελευθερία του στο καταφύγιο παρέα με πολλούς νέους φίλους, ήρθε να μας θυμίσει ότι η κακοποίηση των ζώων μπορεί να έχει πολλά πρόσωπα. Δεν είναι μόνο οι φρικιαστικές υποθέσεις ενεργητικής κακοποίησης, όπως η πρόσφατη με τον βασανισμό του σκύλου στα Χανιά, που έκανε το πανελλήνιο να ανατριχιάσει και όπως όλα δείχνουν θα οδηγήσει το υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης στην επίσπευση των διαδικασιών για θέσπιση αυστηρότερου ποινικού πλαισίου για το συγκεκριμένο έγκλημα. Είναι και τα εξίσου τραυματικά για τα ζώα περιστατικά παθητικής κακοποίησης, με την παραμέληση, τη μόνιμη αλυσόδεση, τη μη χορήγηση τροφής, την έκθεση σε ακραίες καιρικές συνθήκες κ.ά. τα οποία επίσης επισείουν ποινές φυλάκισης και πρόστιμα. Αρκεί να καταγγελθούν.

Όπως αναφέρει ο υποδιευθυντής της Δ/νσης Αστυνομίας Ηρακλείου Κρήτης κ. Χρυσάκης, ο οποίος πέρυσι συνέγραψε το εγχειρίδιο «Το νομικό status των ζώων στην ελληνική έννομη τάξη», έναν οδηγό για αστυνομικούς για την αποτελεσματική προστασία των ζώων συντροφιάς, οι καταγγελίες που φτάνουν στα αστυνομικά τμήματα είναι ένα μικρό ποσοστό των όσων πραγματικά διαπράττονται εις βάρος των ζώων σε κάθε γωνιά της χώρας. «Όμως το γεγονός ότι οι καταγγελίες συνεχώς αυξάνονται μας κάνει να αισιοδοξούμε, γιατί φαίνεται ότι η κακοποίηση των αδέσποτων και μη ζώων δεν είναι πια κοινωνικά αποδεκτή». […]

Σύμφωνα με τον κ. Χρυσάκη, εξάλλου, αυτός που βλέπει ένα ζώο να κακοποιείται έχει πιάσει την άκρη του νήματος από κάτι μεγαλύτερο. «Αυτοί που κακοποιούν ένα ζώο θα κακοποιήσουν ξανά

και ξανά το ίδιο ή άλλα ζώα. Η βία απέναντι στο ζώο είναι επαναλαμβανόμενη και κλιμακούμενη και μπορεί να στραφεί και σε έγκλημα κατά της ανθρώπινης ζωής». […]

Α3. Στον επίλογο του κειμένου διατυπώνεται η άποψη ότι «Αυτοί που κακοποιούν ένα ζώο θα κακοποιήσουν ξανά και ξανά το ίδιο ή άλλα ζώα. Η βία απέναντι στο ζώο είναι επαναλαμβανόμενη και κλιμακούμενη και μπορεί να στραφεί και σε έγκλημα κατά της ανθρώπινης ζωής». Σε άρθρο έκτασης 200-250 λέξεων που θα δημοσιεύσεις στην ιστοσελίδα του σχολείου σου να διατυπώσεις τη συμφωνία ή τη διαφωνία σου για το θέμα. Να παρουσιάσεις τεκμηριωμένα την άποψή σου για τη στάση των ανθρώπων απέναντι στα ζώα.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΘΑΝΑΣΗΣ ΒΑΛΤΙΝΟΣ (1932 -)

Ειδύλλιο

Το παρακάτω διήγημα ανήκει στη συλλογή διηγημάτων του Θανάση Βαλτινού «Επείγουσα ανάγκη ελέου» (εκδ. Εστία, 2015).

Δεν ήταν ακριβώς του δρόμου. Από κάπου πρέπει να το είχε σκάσει. Ήταν καθαρή και υγιής. Το τρίχωμά της γυάλιζε, εξαιρετικά νέα δηλαδή. Ενάμιση-δύο χρόνων.

Διασχίζοντας την Βασιλίσσης Σοφίας, από Πλουτάρχου προς Ριζάρη, με πήρε από πίσω. Ήταν χαρούμενη. Με προσπερνούσε, με την ουρά ορθωμένη, προχωρούσε τρέχοντας, ξαναγύριζε κοντά μου. Χαρούμενη. Με ακολούθησε έτσι ως την Βασιλέως Κωνσταντίνου. Την περάσαμε μαζί. Μπήκαμε στην Αντήνορος. Έφυγε πάλι μπροστά. Πάντα τρέχοντας, πάντα με την ουρά ψηλά. Διαδήλωνε με αυτό τον τρόπο την ευφροσύνη της. Ευφροσύνη που ζούσε, που ξαναγύριζε πίσω και με κοίταζε στα μάτια, που μ' εμπιστευόταν.

Στην Αστυδάμαντος σταμάτησα. Έβγαλα τα κλειδιά μου. Είχε φτάσει η ώρα. Εκείνη έπαψε να τρέχει. Ακίνητη. Ήταν μια πρώτη ραγισματιά αμφιβολίας. Είχα ψηλά ένα μεγάλο μπαλκόνι, αυτό ήταν όλο. Να την κάνω τι; Έβαλα το κλειδί στην πόρτα προσπαθώντας να μην την κοιτάξω. Συμπεριφορά δειλού. Δεν τα κατάφερα. Το μάτι μου την αναζήτησε από μόνο του. Πάντα ασάλευτη με μια αξιοπρέπεια στην ακινησία της με παρακολουθούσε που την έκλεινα έξω.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Να περιγράψεις το ψυχολογικό δίλημμα του αφηγητή, όπως αυτό διαφαίνεται στην τελευταία παράγραφο. Ποια θα ήταν η δική σου στάση σε αντίστοιχο περιστατικό;

ή

2. Να υποθέσεις ότι τηρείς προσωπικό ημερολόγιο. Να γράψεις σκέψεις και επιθυμίες που σού δημιουργήθηκαν μετά την ανάγνωση του συγκεκριμένου αποσπάσματος.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ Η ΦΥΣΗ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (Μονάδες 25)

Ως προς το επικοινωνιακό πλαίσιο (άρθρο) λαμβάνουμε υπόψη:

δομή: απαιτείται τίτλος σύντομος και περιεκτικός.

ύφος λόγου: σχολική ιστοσελίδα => σοβαρό, αντικειμενικό, απλό.

γλώσσα: αναφορική λειτουργία (κυριολεξία)

Ενδεικτικοί άξονες ανάλυσης:

Οι μαθητές/τριες τοποθετούνται για το δεδομένο με την αποδοχή ή την απόρριψή του.

Οι μαθητές/τριες συμφωνούν ότι περιστατικά κακοποίησης των ζώων (παραμέληση, μόνιμη αλυσόδεση, μη χορήγηση τροφής, ακρωτηριασμοί κ.ά) φανερώνουν άτομα σκληρά, βάναυσα χωρίς ευαισθησίες και ηθικά ερείσματα που μπορούν να προβούν σε οποιαδήποτε εγκληματική ενέργεια απέναντι στη φύση ή στον άνθρωπο. Δεν αποδίδουν καμιά αξία στην ανθρώπινη ζωή και η κακοποιητική συμπεριφορά γίνεται μόνιμο στοιχείο του χαρακτήρα τους. Η εκδήλωση βίαιης συμπεριφοράς απέναντι στα αδέσποτα μπορεί να αποδοθεί στην έλλειψη παιδείας του ατόμου.

Οι μαθητές/τριες διαφωνούν ότι η κακοποίηση στα ζώα μπορεί να οδηγήσει σε εγκληματική ενέργεια. Θεωρούν απόλυτη μια τέτοια τοποθέτηση και διαχωρίζουν τη σχέση που έχει ένας άνθρωπος με τα ζώα και τη σχέση του με τους ανθρώπους.

Στάση απέναντι στα αδέσποτα : σεβασμός, αγάπη καθώς η φροντίδα τους βελτιώνει την ύπαρξή μας, μας φέρνει κοντά στη φύση, δίνει ευκαιρίες ευαισθητοποίησης, αφυπνίζει τα ανιδιοτελή συναισθήματά μας και συνιστά δείκτη πολιτισμού. Άρρηκτη η σχέση φύσης - ανθρώπων - ζώων.

Β3. (Μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Ενδεικτικοί άξονες απάντησης:

Ο ήρωας δειλιάζει ν’ ανταποκριθεί στον τρόπο που το ζώο διεκδικεί τη συντροφιά του, βρίσκοντας καταφύγιο στη γνώριμη απομόνωση του σπιτιού του. Με τη χρήση της ερωτηματικής πρότασης «Να την κάνω τι;», αποκαλύπτονται οι μύχιες σκέψεις του, σχετικά με την αδυναμία του να συντηρήσει το ζώο σ’ ένα μικρό σπίτι και διαφαίνεται το συναισθηματικό αδιέξοδο που βιώνει. Θέλει να το προστατεύσει από ένα αμείλικτο αστικό περιβάλλον, φιλοξενώντας το, αλλά, ταυτόχρονα, νιώθει την αδυναμία του να φανεί αντάξιος των απαιτήσεων που έχει η φροντίδα ενός ζώου. Ο εσωτερικός διάλογος με τον εαυτό του καταδεικνύει τη βαθιά ευθύνη και τον σεβασμό του προς αυτό, έστω κι αν το πληγώνει με την απόρριψή του.

Η απάντηση στο δεύτερο ερώτημα είναι υποκειμενική. Οι μαθητές/τριες μπορούν να πουν ότι θα υιοθετούσαν ένα ζώο και θα φρόντιζαν για την ανάπτυξή του, καθώς πρόκειται για μια φιλία ζωής, έχοντας συναίσθηση της μεγάλης ευθύνης που συνοδεύει μια τέτοια απόφαση. Ωστόσο, μπορεί να ισχυριστούν ότι πρόκειται για μια ευθύνη που δεν προτίθενται να την αναλάβουν, καθώς υπάρχουν αντικειμενικές δυσκολίες (στενότητα χώρου, έλλειψη χρόνου κ.ά).

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Η απάντηση θεωρείται αποδεκτή, αρκεί να είναι ολοκληρωμένη νοηματικά και εκφραστικά και να παρουσιάζει τα χαρακτηριστικά του κειμενικού είδους του ημερολογίου.

Οι μαθητές/τριες είναι απαραίτητο να εκφράσουν τις σκέψεις τους για τα προβλήματα των αδέσποτων ζώων και τα συναισθήματά τους (αγάπη, τρυφερότητα, κ.ά)

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΑΞΙΔΙΑ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Η αξία του «ταξιδεύειν»

Το άρθρο της Ηλέκτρας Χαζηδημητρίου δημοσιεύτηκε στην ιστοσελίδα: inzone.gr στις 12/8/2016 και ανακτήθηκε στις 20/9/2021.

Πολλές φορές αναρωτιόμαστε ποιο είναι το πολυτιμότερο συστατικό της ευτυχίας, η πεμπτουσία της ζωής που αξίζει να παλέψουμε για να κατακτήσουμε, έτσι ώστε να φτάσουμε έστω κι ένα βήμα πιο κοντά στην πολυπόθητη ευδαιμονία. Αν και η ευτυχία είναι κάτι εντελώς υποκειμενικό για τον κάθε άνθρωπο, οι περισσότεροι τουλάχιστον από εμάς θα συμφωνούσαμε πως ευτυχία είναι αδιαμφισβήτητα μια ευρεία συλλογή στιγμών, στιγμών ιδιαίτερων και ξεχωριστών για τον καθένα από εμάς.

Πολύτιμες και ανεξίτηλες στη μνήμη στιγμές μπορούν να μας χαρίσουν πολλά και διαφορετικά πράγματα στη ζωή. Ένα από αυτά είναι και τα ταξίδια. Η αξία των ταξιδιών είναι από κάθε άποψη ανεκτίμητη. Κι αυτό, γιατί τα ταξίδια έχουν το μοναδικό χάρισμα να συνδυάζουν όλα αυτά τα συστατικά στοιχεία που χρειάζεται πραγματικά ο άνθρωπος προκειμένου να εξελιχθεί πνευματικά και ψυχικά και ως αποτέλεσμα αυτού να ολοκληρωθεί και να ευτυχήσει.

Καλώς ή κακώς, ζούμε σε μια εποχή που η καθημερινότητα απαιτεί από εμάς μεγάλα ποσά ενέργειας και ψυχικών αποθεμάτων, προκειμένου να αντεπεξέλθουμε επιτυχώς στους ταχείς και άκρως πιεστικούς και απαιτητικούς ρυθμούς ζωής. Μέσα, λοιπόν, σ’ αυτόν τον κυκεώνα των αλλεπάλληλων υποχρεώσεων και δυσκολιών, συχνά παρασυρόμαστε από τη ρουτίνα της καθημερινότητας και λησμονούμε να προσφέρουμε στον εαυτό μας ένα πολύτιμο δώρο: στιγμές προσωπικής ηρεμίας και ικανοποίησης.

Τα ταξίδια είναι μια ευκαιρία για φυγή από την πολλές φορές πληκτική και αγχογόνο πραγματικότητα, αλλά και ένας τρόπος για μια καλύτερη γνωριμία με τον ίδιο σου τον εαυτό και τα “θέλω” του. Η αλλαγή παραστάσεων σε συνδυασμό με τη συσσώρευση καινούργιων εμπειριών και αναμνήσεων στην παρακαταθήκη του καθενός, καθιστά τα ταξίδια τον πλέον ενδεδειγμένο τρόπο ψυχικής εκτόνωσης και αναζωογόνησης του κάθε ανθρώπου.

Ακόμη, ο συγχρωτισμός ανθρώπων ενδεχομένως διαφορετικής εθνικής προέλευσης και κουλτούρας, σε συνδυασμό με την πνευματική μέθεξη με τον πολιτισμό του τόπου που επισκέπτεται κανείς, συμβάλλουν στην ευρύτερη μόρφωση του ανθρώπου, τη διεύρυνση των πνευματικών του οριζόντων, καθώς και τη γνώση και υιοθέτηση νέων τρόπων ζωής και σκέψης.

Επιπλέον, μέσα από τη διάδοση και ανταλλαγή ιδεών που παρέχουν τα ταξίδια, μπορεί να επιτευχθεί μια γόνιμη και υγιής επικοινωνία και γνωριμία διαφορετικών ανθρώπων και λαών. Το τελευταίο μπορεί να αποτελέσει σπουδαίο επίτευγμα στην προσπάθεια της ανθρωπότητας για την άρση των εθνικιστικών προκαταλήψεων, τον περιορισμό του ρατσισμού και την επικράτηση της διακρατικής ειρήνης και συνεργασίας.

Συμπερασματικά, διαφαίνεται πως τα ταξίδια δεν είναι κάτι απλό… Στην πραγματικότητα, αυτές οι μικρές αποδράσεις από την καθημερινότητα κρύβουν πολλά περισσότερα. Είναι μία από τις λίγες μορφές πραγματικής ψυχαγωγίας που συνδυάζει με τον ωραιότερο δυνατό τρόπο τη γνώση με τη διασκέδαση και που αποτελεί μια ακένωτη πηγή πολύτιμων και αξέχαστων αναμνήσεων και εμπειριών.

Α3. Στο σχολείο σου έχει ληφθεί η απόφαση να μην πραγματοποιηθούν καθόλου ταξίδια αυτή τη χρονιά, εξαιτίας της ζωηρής συμπεριφοράς των συμμαθητών σου. Ως εκπρόσωπος του δεκαπενταμελούς συμβουλίου ετοιμάζεις μία ομιλία (200-250 λέξεων) προς τον σύλλογο διδασκόντων με την οποία ζητάς την ακύρωση της απόφασης αυτής, παρουσιάζοντας τα οφέλη που έχουν τα ταξίδια στην πνευματική και ψυχοσυναισθηματική συγκρότηση των μαθητών.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΚΩΣΤΑΣ ΚΑΡΥΩΤΑΚΗΣ (1896-1928)

Τελευταίο ταξίδι

Το ποίημα δημοσιεύτηκε στην ποιητική συλλογή « Ελεγεία και Σάτιρες» το 1927 και αντλήθηκε από το βιβλίο: Άπαντα Καρυωτάκη (εκδόσεις: Πέλλα)

Καλό ταξίδι, αλαργινό[1] καράβι μου, στου απείρου
και στης νυχτός την αγκαλιά, με τα χρυσά σου φώτα!
Να ’μουν στην πλώρη σου ήθελα, για να κοιτάζω γύρου
σε λιτανεία[2] να περνούν τα ονείρατα τα πρώτα.

[1] αλαργινός: ο απόμακρος, που έρχεται από μακριά
[2]λιτανεία: θρησκευτική πομπή με συχνά με περιφορά εικόνας

Η τρικυμία στο πέλαγος και στη ζωή να παύει,
μακριά μαζί σου φεύγοντας πέτρα να ρίχνω πίσω,
να μου λικνίζεις[3] την αιώνια θλίψη μου, καράβι,
δίχως να ξέρω πού με πας και δίχως να γυρίσω!

3η δραστηριότητα

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Τι ζητάει το ποιητικό υποκείμενο από το καράβι και ποια βαθύτερη του επιθυμία υποδηλώνεται με αυτόν τον τρόπο; Πότε αισθάνθηκες τελευταία φορά την ανάγκη να φύγεις μακριά;

ή

2. Αν υπήρχε τρόπος να ταξιδέψεις στον τόπο των ονείρων σου, ποιος θα ήταν αυτός και τι θα επέλεγες να δεις και να ζήσεις; Μπορείς να αρχίσεις το κείμενό σου έτσι: *« Αν μπορούσα να ταξιδέψω οπουδήποτε στη γη, θα επέλεγα να βρεθώ….»*

Μονάδες 25

[3]λικνίζω: κουνώ ελαφρά πέρα δώθε

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΑΞΙΔΙΑ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή)

Μη λογοτεχνικό κείμενο

Α3. Αναμένεται ομιλία επίσημου χαρακτήρα. Στοιχεία που υπηρετούν το επικοινωνιακό αυτό πλαίσιο:

- προσφώνηση / αποφώνηση
- χρήση α΄ και β΄ ρηματικού προσώπου
- στοιχεία προφορικότητας
- ρητορικές ερωτήσεις
- φράσεις επανασύνδεσης με το κοινό

Περιεχόμενο

Θετικά αξιολογείται η ικανότητα του μαθητή / της μαθήτριας να εκφράζει με σαφήνεια και ακρίβεια τις απόψεις του / της και να επιχειρηματολογεί σχετικά με την αξία των σχολικών εκδρομών στην πνευματική και ψυχοσυναισθηματική ανάπτυξη των μαθητών. Ο λόγος του/της θα πρέπει να χαρακτηρίζεται από ζωντάνια και αμεσότητα.

Ενδεικτικά, θα μπορούσε να επισημανθεί ότι οι σχολικές εκδρομές:

- διευρύνουν τους πνευματικούς ορίζοντες των μαθητών μέσω της αλλαγής παραστάσεων και ερεθισμάτων
- συμβάλλουν στην αποφόρτιση των μαθητών από το άγχος της σχολικής ρουτίνας και το άχθος των σχολικών και εξωσχολικών απαιτήσεων
- δημιουργούν μια αίσθηση συλλογικότητας και ομαδικότητας, καθώς οι μαθητές γνωρίζουν από κοινού νέα μέρη και νέους ανθρώπους. Αποκτούν κοινές εμπερίες και χτίζουν κοινές αναμνήσεις.
- ως βιωματικές δράσεις αποτελούν τον πλέον ενδεδειγμένο τρόπο εμπέδωσης της διδαχθείσας ύλης σε μαθήματα όπως η ιστορία, η γλώσσα, η πολιτική και κοινωνική αγωγή κτλ
- συντελούν στη διαδικασία ανεξαρτητοποίησης και αυτονόμησης των εφήβων

Λογοτεχνικό κείμενο

Β3. 1. Ο μαθητής / η μαθήτρια καλείται να κατανοήσει και να εκφράσει το βαθύτερο νόημα του κειμένου και την ανάγκη του ποιητικού υποκειμένου να πραγματοποιήσει το ταξίδι των ονείρων του. Για το δεύτερο ζητούμενο αρκεί η κατάθεση της προσωπικής του /της μαρτυρίας τεκμηριωμένα, με σαφήνεια και ακρίβεια.

2. Για το θέμα αυτό αξιολογείται θετικά η ικανότητα του μαθητή να συνδυάσει τη δημιουργική του φαντασία με τη λογική του σκέψη. Κάθε πρόταση, θέση ή σκέψη θεωρείται αποδεκτή, αρκεί να διατυπώνεται με λόγο σαφή και τεκμηριωμένο.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Πειράζει που φρικάρω με το Instagram;

Το ακόλουθο (διασκευασμένο) κείμενο της Βίβιαν Στεργίου αντλήθηκε από τον διαδικτυακό ιστότοπο της Lifo στις 20.02. 2020 (ανάκτηση στις 14.10.2021).

Έχω έναν κανόνα: δεν ανοίγω ποτέ το Instagram[1] το πρωί. Η αποσπασματικότητα των εικόνων, η εναλλαγή των άσχετων πληροφοριών, οι «ό,τι να 'ναι» ειδοποιήσεις δημιουργούν στο μυαλό την ανάγκη να αναζητά το άσχετο και το αποσπασματικό όλη μέρα. Και επειδή το να μην μπορώ να συγκεντρωθώ είναι η κόλασή μου, δεν το διακινδυνεύω. Οτιδήποτε μπορεί να κάνει κανείς το πρωί, αντί γι' αυτή την εθελοντική δουλεία στο κινητό, να τρέξει έξω ή να χαζεύει τα αυγά να γίνονται ομελέτα, όλα, μα όλα νομίζω ότι τα προτιμώ απ' το Instagram.

Αντιστέκομαι στην παρόρμηση να κλικάρω πάνω σε ό,τι μου «πετάει». Κρατιέμαι ένα δευτερόλεπτο και ρωτάω: τι βλέπω τώρα; Και δεν είναι περίεργο να βλέπω γνωστούς μου να βγαίνουν βίντεο, ενώ τρώνε; Γιατί να δω το φαγητό τους; Δεν είναι κάτι πολύ προσωπικό; Μετά μου «πετάγονται» γνωστοί μου, γυμνοί ή ημίγυμνοι. Γιατί;

Μέσα στο Instagram κοιτάμε τα παρελθόντα των άλλων και σκεφτόμαστε το μέλλον μας με την αγωνία να το μετατρέψουμε γρήγορα σε παρελθόν: να πάω εκεί, να βγάλω φωτογραφία, να ανεβάσω. Με αυτοματοποιημένο σχεδόν τρόπο τραβάμε φωτογραφίες στις οποίες έχει πλέον πρόσβαση και η κουτσή Μαρία και φερόμαστε κάπως σαν να δουλεύουμε για την εφαρμογή. Δουλειά μας είναι να καταναλώνουμε γρήγορα γρήγορα το «τώρα» και να αφήνουμε πίσω μας εικόνες. Το Instagram με τις γυαλιστερές εικόνες από (πιθανόν ανύπαρκτα) τοπία και τέλεια σώματα αγαπά το παρελθόν, μισεί το «τώρα».

Δημιουργούμε «μνημόσυνα» στα περασμένα, αφού τα θυμόμαστε ως υπερβολικά καλά, με τεχνητό τρόπο (αυτό το κάνει και το fb[2], στο οποίο, σημειωτέον, ανήκει το Instagram). Δαγκωνόμαστε συνέχεια με νοσταλγία, μελαγχολία και τρομακτικές συνειδητοποιήσεις του στυλ «πέρασαν κιόλας 5 χρόνια απ’ όταν ήμασταν εκεί». Παίρνουμε καρδούλες από ανθρώπους που έχουμε να δούμε αιώνες, έρχονται μηνύματα «σε βρήκα»

---

1 Instagram: δημοφιλές μέσο κοινωνικής δικτύωσης

2 Fb: συντομογραφία του facebook, δημοφιλούς μέσου κοινωνικής δικτύωσης

από άτομα που για κάποιον λόγο δεν θα ‘θελες να σε βρουν, το «τώρα» παραδίνεται στο «τότε» του κινητού.

Όταν κοιτάς τα πάντα γύρω σου σαν να είναι το μάτι η μηχανή του iPhone, τα βλέπεις ήδη σαν φωτογραφίες. Σκέφτεσαι ήδη σε ένα ιδιότυπο μέλλον που βιάζεται να γίνει παρελθόν. Έτσι, η στιγμή βιώνεται απ' την εμφάνισή της ως φωτογραφία του εαυτού της, ως περασμένη. Ταυτόχρονα, όσα την περιβάλλουν γίνονται αδιάφορα, δεν βιώνονται καν, περνάνε και χάνονται χωρίς κανείς να τους δώσει σημασία, σβήνουν, καθώς ασχολείσαι με τη φωτογραφία σου και μασκαρεύεσαι, για να βγάλεις άλλη μία. Ο φυσικός κόσμος γίνεται ντεκόρ, δεν έρχεστε σε επαφή. Ως καταναλωτής εικόνων, θέλεις μόνο ν’ αρπάξεις τη φωτογραφία σου.

Μπορούμε να απολαύσουμε τη στιγμή αν δεν την καταγράψουμε; Μπορούμε να δούμε όντως κάτι χωρίς να το βάλουμε αμέσως μέσα στο κινητό μας; Επεξεργαζόμαστε κι αλλιώς (π.χ. ήρεμα, σε ένα ήσυχο δωμάτιο, με απαλή μουσική) τις εμπειρίες μας ή μόνο με τα φίλτρα που ρίχνουμε στις στιγμιαίες καταγραφές τους; Καλές, κακές, στραβές, όμορφες, αυτές είναι οι στιγμές μας και είναι η ζωή μας. Πρέπει να τη δούμε και αλλιώς.

Α3. Η κειμενογράφος επισημαίνει ότι οι χρήστες του Instagram έχουν διαρκώς την αγωνία να τραβάνε φωτογραφίες από την προσωπική τους ζωή, για να τις αναρτήσουν, συμπεριφέρονται δηλαδή «σαν να δουλεύουν για την εφαρμογή». Καταλήγει, μάλιστα, στο συμπέρασμα ότι γενικά οι χρήστες των μέσων κοινωνικής δικτύωσης έχουν καταντήσει «καταναλωτές εικόνων», που δεν απολαμβάνουν το παρόν, αν δεν το φωτογραφίσουν. Σε επιστολή σου (200-250 λέξεων) προς την κειμενογράφο διατυπώνεις τη συμφωνία ή τη διαφωνία σου με τις απόψεις της, τεκμηριώνοντας τις θέσεις σου με παραδείγματα από την καθημερινή ζωή ή/και την προσωπική σου εμπειρία.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΝΙΚΟΣ ΜΑΝΤΖΙΟΣ

Εθελουσία έξοδος

Το ποίημα του Νίκου Μάντζιου προέρχεται από το βιβλίο του με τίτλο «Βλέπε οπισθόφυλλο» (εκδ. Απόπειρα, 2018).

Το μήνυμα που ακολουθεί δεν είναι κατάλληλο για όλους
Μένετε στη γραμμή με δική σας ευθύνη
Μέρα Μαγιού τρέχοντος έτους, ώρα πρωινή. Αρχή μηνύματος:

Ο θάνατος είναι σε αναμονή
Η ζωή προωθείται άνευ λόγου
Ο λίγος χρόνος που απομένει είναι οδυνηρός
Μπορώ να αγοράσω επιπλέον λεπτά κάνοντας ένα τσιγάρο
(κανείς δεν θα το αρνούνταν σε έναν μελλοθάνατο ακόμα κι εδώ μέσα)
Παρακαλώ ξαναπροσπαθήστε, όχι αργότερα αλλά τώρα!
Για την καλύτερη εξυπηρέτηση όλων, σας ικετεύω τραβήξτε την μπρίζα
Μετά τον χαρακτηριστικό ήχο του μόνιτορ, κλάψτε ελεύθερα. Μα όχι τώρα
Τώρα είμαι κατειλημμένος από φόβο
Παρακαλώ μην περιμένετε
Η αξιοπρέπεια εξαντλείται

Η συσκευή είναι απενεργοποιημένη
Ο συνδρομητής που καλείτε, απολυτρώθηκε
Η σύνδεση μαζί του δεν είναι πλέον εφικτή
Μέρα Μαγιού τρέχοντος έτους, ώρα πρωινή. Τέλος μηνύματος

(Το μήνυμα αποσιωπήθηκε.)

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Το ποιητικό υποκείμενο σταματά οριστικά και με τη θέλησή του την ηλεκτρονική επικοινωνία. Ποια χαρακτηριστικά αυτού του τύπου επικοινωνίας παρουσιάζει; Γιατί, κατά τη γνώμη σου, αποφασίζει να «τραβήξει την μπρίζα», να διακόψει την επαφή του με τον ψηφιακό κόσμο και να επιστρέψει στον πραγματικό κόσμο;

ή

2. Να γράψεις ένα δικό σου κείμενο (πεζό ή ποιητικό) με αφορμή την ακόλουθη φράση του ποιήματος: «...σας ικετεύω τραβήξτε την μπρίζα». Μπορείς να την αξιοποιήσεις όπως και όπου επιθυμείς (στον τίτλο ή στο υπόλοιπο κείμενο).

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (Μονάδες 25)

Ως προς το επικοινωνιακό πλαίσιο (επίσημη επιστολή) λαμβάνουμε υπόψη:

δομή: τόπος και ημερομηνία συγγραφής, προσφώνηση, αποφώνηση, ονοματεπώνυμο αποστολέα εν είδει υπογραφής

Στον πρόλογο περιλαμβάνονται: αφόρμηση από το κείμενο αναφοράς, ιδιότητα συντάκτη/ αποστολέα (π.χ. έφηβος αναγνώστης), σκοπός συγγραφής/ κύρια θέση

ύφος: σοβαρό, επίσημο

γλώσσα: αναφορική λειτουργία, α΄ εν. ή πλ. πρόσωπο στις τοποθετήσεις (ο πομπός καταγράφει τις προσωπικές του θέσεις ή/και -άτυπα- εκπροσωπεί τους συνομηλίκους του), γ΄ πρόσωπο όπου απαιτείται (επιχειρηματολογία, περιγραφές, κ.λπ.)

Ενδεικτικοί άξονες ανάλυσης:

Παρουσίαση των υπό διαπραγμάτευση θέσεων από το κείμενο αναφοράς:

Η κειμενογράφος παρουσιάζει τους χρήστες των μέσων κοινωνικής δικτύωσης (ΜΚΔ) ως εθισμένους στη συνεχή φωτογράφιση και προβολή της ιδιωτικής τους ζωής, επειδή:

- αφιερώνουν χρόνο και ενέργεια συστηματικά και μεθοδικά, για να οργανώσουν τις εξόδους και γενικότερα τη ζωή τους, με κριτήριο το τι θα συνιστά την ιδανική ανάρτηση
- πρώτη κίνησή τους μετά το πρωινό ξύπνημα είναι να προβούν στη φωτογράφιση και δημοσιοποίηση ασήμαντων, απρεπών ή αδιάφορων για τους άλλους προσωπικών στιγμών
- αγνοούν τη σημασία που έχει η προστασία της ιδιωτικής ζωής
- επηρεάζονται από αναρτήσεις άλλων χρηστών και σχεδιάζουν το μέλλον έτσι, ώστε να το μετατρέψουν σε ένα παρελθόν που αποκτά αξία, εφόσον προκαλεί το ενδιαφέρον στα ΜΚΔ
- δεν μπορούν πια να απολαύσουν τις στιγμές τους, αν δεν τις κοινοποιήσουν
- εξιδανικεύουν το παρελθόν ως τέλειο, βλέποντας τις παλιές αναρτήσεις με μελαγχολία
- ξεχνάνε ότι η αληθινή ζωή είναι ένα σύνολο από στιγμές με θετικό ή αρνητικό πρόσημο κι όχι ένα στημένο σκηνικό φωτογράφισης προς κατανάλωση

Σαφής δήλωση συμφωνίας ή διαφωνίας με την κειμενογράφο ως προς την επίδραση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στους χρήστες:

- σε περίπτωση συμφωνίας, ο/η μαθητής/τρια μπορεί να αξιοποιήσει δημιουργικά (εμπλουτίζοντας με τις ιδέες του/της) τις παραπάνω επισημάνσεις του κειμένου
- σε περίπτωση διαφωνίας, ο/η μαθητής/τρια ανασκευάζει με επιχειρήματα ή/και τεκμήρια από την καθημερινή ζωή και την προσωπική εμπειρία τις επιμέρους θέσεις ή τη συνολική τοποθέτηση της κειμενογράφου, αναφέροντας π.χ. τα εξής:

- ανάγκη των νέων για επικοινωνία και επαφή με άλλους ανθρώπους, έστω και διαδικτυακά
- αίσθηση ότι η ζωή αποκτά αξία, όταν μοιράζεται με άλλους
- οι νέοι ακολουθούν τις τάσεις της εποχής, για να μη νιώθουν αποξενωμένοι
- η αυταρέσκεια ή/και ο ναρκισσισμός επιζητά επιβράβευση, που παρέχεται από τα ΜΚΔ

Β3. (Μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Ενδεικτικοί άξονες απάντησης:

α΄ ερώτημα:

Τα γνωρίσματα της ηλεκτρονικής επικοινωνίας είναι διάχυτα στο ποίημα. Οι περισσότεροι στίχοι εμπεριέχουν μία τουλάχιστον λέξη ή φράση που παραπέμπει σε αυτού του τύπου την τυποποιημένη, αυτοματοποιημένη, απρόσωπη, ουδέτερη, φαινομενικά ευγενική ή/και φιλική επικοινωνία, που εκπορεύεται από το ακουστικό/ ηχείο, κυρίως των κινητών τηλεφώνων, με τη μορφή μαζικών, μαγνητοφωνημένων, «κλισέ» διατυπώσεων.

Ο/η μαθητής/τρια επιλέγει και παραθέτει συγκεκριμένα κι όχι στο γενικότερο πλαίσιο του στίχου, ενδεικτικές τέτοιες λέξεις/ φράσεις (τέσσερις - πέντε αποτελούν επαρκές δείγμα), π.χ. σε αναμονή, προωθείται, χρόνος που απομένει, να αγοράσω επιπλέον λεπτά, Παρακαλώ ξαναπροσπαθήστε, Για την καλύτερη εξυπηρέτηση, Μετά τον χαρακτηριστικό ήχο, εξαντλείται, Η συσκευή είναι απενεργοποιημένη, Η σύνδεση μαζί του δεν είναι πλέον εφικτή, Τέλος μηνύματος.

β΄ ερώτημα:

Το ποιητικό υποκείμενο παρουσιάζει την επιθυμία να διακόψει την επαφή με τον ψηφιακό κόσμο και να επιστρέψει στον πραγματικό ως οριστική και αμετάκλητη, αποδίδοντάς της μάλιστα στον τίτλο τον χαρακτηρισμό «εθελουσία έξοδος», για να δηλώσει εξαρχής ότι πρόκειται για προσωπική, συνειδητή απόφαση που ενέχει τη διάσταση μιας πράξης απελευθερωτικής. Η τελεσίδικη κίνηση να «τραβήξει την μπρίζα» αποδεικνύει ότι υλοποιεί την πρόθεσή του να σταματήσει να ζει σε έναν περιοριστικό κόσμο, όχι ότι απλώς μπαίνει στον πειρασμό να το κάνει. Θέλει να επανέλθει στην αληθινή ζωή, την οποία έχει στερηθεί - όπως ένας φυλακισμένος ή πολιορκημένος. Είναι μία κίνηση απλή, αλλά καθοριστική,

δηλωτική της βούλησης αφενός να «βγει» από την εικονική πραγματικότητα, αφετέρου να επανακτήσει αποκλειστικό έλεγχο των σκέψεων και των συναισθημάτων του.

Η απάντηση στο δεύτερο ερώτημα επιδέχεται περαιτέρω ή/και εντελώς διαφορετικές ερμηνείες, ανάλογα με την αναγνωστική ανταπόκριση εκ μέρους του/της μαθητή/τριας. Απαραίτητη κρίνεται, ωστόσο, η σαφής και καλοδιατυπωμένη παρουσίαση των ερμηνειών.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Ενδεικτικοί άξονες διόρθωσης:

Η εκφώνηση απαιτεί να παραγάγει ελεύθερα (ως προς τη μορφή και το περιεχόμενο) ο/η μαθητής/τρια το δικό του/της κείμενο (πεζό ή ποιητικό), με τις εξής προϋποθέσεις:

α. να δώσει τίτλο σε αυτό

β. να αξιοποιήσει δημιουργικά (στον τίτλο ή στο υπόλοιπο κείμενο) τη φράση «...σας ικετεύω τραβήξτε την μπρίζα».

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΑΞΙΔΙΑ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Στη ζωή αξίζει να ξοδεύεις μόνο για βιβλία και ταξίδια

Το (ελαφρώς διασκευασμένο) κείμενο της Σταυρούλας Φωτιάδου αντλήθηκε από τον ιστότοπο https://www.newside.gr/ στις 19.11.2021.

Έρχονται κάποιες στιγμές που κάνουμε τον απολογισμό μας. Ο απολογισμός δεν έχει μία μόνο μορφή. Μπορούμε να κάνουμε τον συναισθηματικό απολογισμό μας, τον οικονομικό, τον οικογενειακό· εξαρτάται κάθε φορά, αφού έχει πολλές όψεις. Από μία ηλικία και μετά κάθεσαι κι αναρωτιέσαι: «Εγώ τι έκανα σ' αυτή τη ζωή; Τι έδωσα; Τι πήρα; Τι απέκτησα; Τι μου έμεινε;». Λέω από μια ηλικία και μετά, γιατί κάτω απ' τα τριάντα, συνήθως, οι προτεραιότητες κι οι εκτιμήσεις έχουν άλλα κριτήρια. Τελικά, το συμπέρασμα είναι ένα. Ξέρετε πού πρέπει να ξοδεύουμε τα χρήματά μας; Σε ταξίδια και βιβλία, μόνο αυτά μένουν και μόνο αυτά τ' αξίζουν τα λεφτά τους.

Τα ταξίδια και τα βιβλία προσφέρουν αναμνήσεις, εικόνες, μυρωδιές, προβληματίζουν, ανοίγουν τους ορίζοντες, σε βάζουν να δεις κι άλλους κόσμους άγνωστους, φανταστικούς ή πραγματικούς, πηγαίνουν τη σκέψη ένα βήμα παραπέρα. Το κυριότερο είναι πως δεν χαλάνε, κανείς δεν μπορεί να τα καταστρέψει. Κι αν καούν οι φωτογραφίες του ταξιδιού κι αν σκιστούν οι σελίδες του βιβλίου, η μνήμη τα κρατάει ζωντανά έτσι κι αλλιώς. Ακόμη κι όταν ένας άνθρωπος νοσήσει από ασθένεια που του καταστρέφει τη μνήμη, έχει γίνει τόσο ξεχωριστός άνθρωπος, τόσο ανοιχτόμυαλος, τόσο χορτασμένος που κανένας δεν είναι σε θέση να αμφισβητήσει το ποιόν του.

Γιατί να ξοδεύουμε χρήματα μόνο σε υλικά αγαθά; Γιατί έχουμε γίνει τόσο άπληστοι κι αχόρταγοι και ταυτόχρονα ανικανοποίητοι; Όσα έχουμε, άλλα τόσα θέλουμε κι όσα χρήματα κι αν ξοδέψουμε, θέλουμε άλλα τόσα για να συνεχίσουμε να ξοδεύουμε. Θέλουμε σπίτια, αυτοκίνητα, ρούχα, κοσμήματα, καλλυντικά, παπούτσια, τσάντες, έπιπλα. Ανοίγουμε γεμάτες ντουλάπες και ως δια μαγείας δεν έχουμε τίποτα να φορέσουμε, μετά από πέντε χρόνια δε μας αρέσει ο καναπές και θέλουμε καινούργιο. Παθαίνουμε παράκρουση με τις ρυτίδες και τρέχουμε να τις γεμίσουμε, αν το παπούτσι δεν είναι φέτος στη μόδα ούτε γι' αστείο δεν μπαίνει στο πόδι μας, «χρειαζόμαστε» και κινητό και τάμπλετ και υπολογιστή, ξυπνάμε και κοιμόμαστε με «θέλω αυτό» και «πρέπει να πάρω εκείνο». Τελικά; Χάνουμε το νόημα, χάνουμε την ουσία. Ένα ζευγάρι παπούτσια, δυο μπλούζες, ένα

κολιέ, μια κρέμα, ένα γκατζετάκι λιγότερα και θα μπορούσαμε να πάρουμε δέκα βιβλία ή να κάναμε ένα ταξίδι. Δεν θέλει κόπο, τρόπο θέλει. Δεν μιλάω για υπερβολές, για μέτρο μιλάω και αξίες. Σαφώς και όλοι χρειαζόμαστε ποιότητα στην καθημερινότητά μας, δεν χρειαζόμαστε, όμως, τις υπερβολές και τις πολυτέλειες.

Διάβασε και ταξίδεψε και, όταν σε ρωτήσει κάποιος «Εσύ τι κέρδισες απ' τη ζωή σου;», θα έχεις ένα εκατομμύριο πράγματα να του πεις. «Γνώρισα χώρες, πόλεις, χωριά που μόνο όταν τα είδα κατάλαβα πόσο «μικροί» είμαστε, πόσο «τίποτα» μέσα σ' έναν πελώριο κόσμο. Είδα ανθρώπους διαφορετικούς, μ' άλλες συνήθειες. Δοκίμασα γεύσεις παράξενες για τον δικό μου ουρανίσκο, άκουσα πρωτόγνωρους ήχους, έφτασαν στη μύτη μου ξεχωριστές μυρωδιές. Μίλησα μ' ανθρώπους άλλων θρησκειών, άλλης φιλοσοφίας και διαπίστωσα την πολυπλοκότητα της ανθρώπινης σκέψης. Έζησα για μερικές ώρες στην εποχή της Αναγέννησης, στην Κατοχή, στη γαλλική επανάσταση, στην αρχαία Ελλάδα, στη μεταπολίτευση. Για τετρακόσιες σελίδες ήμουν μια ζωγράφος, μια υπηρέτρια, μια καταζητούμενη, μια ηθοποιός, μια δημοσιογράφος, μια πολύτεκνη μητέρα. Στ' αλήθεια ή στα ψέματα ο κόσμος ανοίχτηκε μπροστά μου και δεν θα σταματήσει ν' ανοίγεται γιατί ο κόσμος είναι τεράστιος. Τα μέρη δεν τελειώνουν ποτέ και τα βιβλία είναι άπειρα!». Γι' αυτό, τα επόμενα χρήματα που θα φτάσουν στα χέρια σου, φρόντισε να τα επενδύσεις σωστά.

Α3. Η κειμενογράφος υποστηρίζει πως μόνο τα βιβλία και τα ταξίδια «αξίζουν τα λεφτά τους». Οι απόψεις της σε εμπνέουν κι αποφασίζεις να τις αξιοποιήσεις, εμπλουτίζοντάς τες με δικές σου ιδέες, σε ομιλία (200-250 λέξεων) που θα εκφωνήσεις ως εκπρόσωπος του σχολείου σου σε ημερίδα με θέμα «Νέοι και ποιότητα ζωής», την οποία διοργανώνει η δημοτική βιβλιοθήκη της περιοχής σου. Στόχος σου είναι να προβάλεις στο ακροατήριό σου την ταξιδιωτική και αναγνωστική κουλτούρα ως στάσης ζωής.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

EMILY ELIZABETH DICKINSON (1830-1886)

Σαν το Βιβλίο καμιά Φρεγάτα δεν υπάρχει

Το ποίημα από τη συλλογή «Το ανεξάντλητα σημαίνον. 91 ποιήματα.» (μτφρ. Έλλη Συνοδινού, εκδ. Ιδεόγραμμα, 2006) γράφτηκε το 1873 από την Αμερικανίδα Έμιλι Ελίζαμπεθ Ντίκινσον, που, ως κόρη εύπορης, αλλά συντηρητικής οικογένειας, πέρασε το μεγαλύτερο μέρος της ζωής της απομονωμένη στο δωμάτιό της.

Σαν το Βιβλίο καμιά Φρεγάτα[1] δεν υπάρχει
Μακριά σε Χώρες να μας πάει
Ούτε της Κούρσας Άλογα που ορθώνονται
Σαν μια Σελίδα Ποίησης που ορμάει-

Ταξίδι σαν κι αυτό και πένητες[2] μπορούν να κάνουν
Χωρίς Διοδίων βάρη-
Πόσο το Άρμα είναι λιτό
Ψυχή όταν κουβαλάει.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Το ποιητικό υποκείμενο παρουσιάζει το λογοτεχνικό βιβλίο ως ένα ιδανικό μέσο ταξιδιού. Γιατί ισχυρίζεται ότι είναι κατάλληλο για όλους τους ανθρώπους, ακόμη και τους φτωχούς; Για ποιους λόγους θεωρείς ότι όσοι διαβάζουν βιβλία ταξιδεύουν μέσα από την ανάγνωση;

ή

2. Αντλώντας στοιχεία από το κείμενο, να γράψεις μια επιστολή που απευθύνει το ποιητικό υποκείμενο σε φιλικό του πρόσωπο, για να εξηγήσει την αξία που έχει στη ζωή του το βιβλίο.

Μονάδες 25

1Φρεγάτα: μέσου μεγέθους γρήγορο πολεμικό πλοίο

2πένητες: φτωχοί

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΑΞΙΔΙΑ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (Μονάδες 25)

Ως προς το επικοινωνιακό πλαίσιο (ομιλία) λαμβάνουμε υπόψη:

δομή: απαιτείται προσφώνηση ανάλογη του κοινού, αποφώνηση

ύφος: άμεσο, σοβαρό

γλώσσα: αναφορική κυρίως λειτουργία, λεξιλόγιο απλό, κατάλληλο για ευρύ κοινό, γ΄ πρόσωπο, α΄ και β΄ πληθυντικό πρόσωπο (π.χ. σε ρητορικές ερωτήσεις)

Ενδεικτικοί άξονες ανάλυσης:

Με βάση το κείμενο αναφοράς τα ταξίδια και τα βιβλία αξίζουν, γιατί:

- προσφέρουν αναμνήσεις, εικόνες, μυρωδιές, προβληματίζουν, ανοίγουν ορίζοντες σε άλλους κόσμους άγνωστους, φανταστικούς ή πραγματικούς, προάγουν τη σκέψη.
- δεν χαλάνε, κανείς δεν μπορεί να τα καταστρέψει, καθώς η μνήμη τα κρατάει ζωντανά.
- ο διαβασμένος και πολυταξιδεμένος άνθρωπος είναι ξεχωριστός, ανοιχτόμυαλος, χορτασμένος, δεν αμφισβητείται το ποιόν του.
- φέρνουν σε επαφή με χώρες, πόλεις, χωριά, γεγονός που διαμορφώνει μια σφαιρικότερη άποψη για την απεραντοσύνη του κόσμου και τη μηδαμινότητα του ατόμου.
- γνωριμία με ανθρώπους διαφορετικούς, μ' άλλες συνήθειες, άλλες θρησκείες, άλλη φιλοσοφία → διαπίστωση της πολυπλοκότητας της ανθρώπινης σκέψη.
- η ταύτιση με τους ήρωες των βιβλίων συνιστά ένα έντονο βίωμα.

Ο/η μαθητής/τρια, για να αναδείξει την ταξιδιωτική και αναγνωστική κουλτούρα ως στάσης ζωής με ποιοτικά χαρακτηριστικά, μπορεί να αντλήσει ιδέες από την καθημερινότητα και τις προσωπικές του/της εμπειρίες.

Β3. (Μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Ενδεικτικοί άξονες απάντησης:

Το ποιητικό υποκείμενο ισχυρίζεται ότι το βιβλίο είναι κατάλληλο μέσο ταξιδιού για όλους τους ανθρώπους, ακόμη και τους φτωχούς, γιατί:

- δεν χρειάζονται πολλά χρήματα, αφού δεν πληρώνουν διόδια και ναύλα μετακίνησης
- με τα μάτια της ψυχής και της φαντασίας μπορούν όλοι να ταξιδέψουν
- είναι λιτό και απλό μέσο μεταφοράς, δεν απαιτεί κάποια ιδιαίτερη προετοιμασία
- δεν υπάρχουν όρια στο ταξίδι που προσφέρει

Η απάντηση στο δεύτερο ερώτημα είναι υποκειμενική, εξαρτάται από την ερμηνευτική ανταπόκριση του/της μαθητή/τριας στο ποίημα και τις προεκτάσεις που θα δώσει με βάση τις προσωπικές του/της εμπειρίες.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Ενδεικτικοί άξονες διόρθωσης:

Η εκφώνηση απαιτεί να γραφεί η απάντηση σε μορφή φιλικής επιστολής.

Απαραίτητα κρίνονται: οικεία προσφώνηση και αποφώνηση – ονοματεπώνυμο ποιήτριας εν είδει υπογραφής - α΄ εν. πρ. - ύφος προσωπικό, εξομολογητικό - γλώσσα κυρίως ποιητική.

Ως προς το περιεχόμενο: ο/η μαθητής/τρια αντλεί στοιχεία από το ποίημα και τα εμπλουτίζει δημιουργικά με τις ερμηνείες του/της, προκειμένου να εξηγήσει σε πεζό λόγο την αξία που αποδίδεται στο βιβλίο. Μπορεί να αξιοποιήσει και τα βιογραφικά στοιχεία που περιλαμβάνονται στο εισαγωγικό σημείωμα για την Έμιλι Ντίκινσον, η οποία, εφόσον έζησε το μεγαλύτερο μέρος της ζωής της απομονωμένη στο δωμάτιό της, ταξίδευε μόνο με τη φαντασία της μέσα από τις σελίδες των βιβλίων.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΑΞΙΔΙΑ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Η αξία των ταξιδιών

Το (διασκευασμένο) απόσπασμα προέρχεται από το κείμενο της Χρύσας Αγγελάκη που δημοσιεύτηκε στον διαδικτυακό ιστότοπο https://www.maxmag.gr/ στις 14.04.2020 (ανάκτηση στις 13.10.2021).

Ο καθένας μας απολαμβάνει τα ταξίδια. Ακόμα και στην ιδέα τους πιάνουμε τον εαυτό μας να ονειροπολεί. Πέραν, όμως, της ευχαρίστησης, την ανακάλυψης νέων τόπων και των εμπειριών που μας προσφέρουν έχουν στην πραγματικότητα πολύ μεγαλύτερη αξία. Ας ξεφύγουμε για λίγο απ' ό,τι μοιάζει προφανές κι ας διερευνήσουμε πιο λεπτούς λόγους που αναδεικνύουν την αξία των ταξιδιών.

Φυσικά, ο τόπος που μεγαλώσαμε θα αντανακλάται πάντα στα μάτια μας σαν τη διεύρυνση του σπιτιού μας. Γνώριμος, «δικός μας», ο πιο όμορφος που θα υπάρξει. Θα σκεφτούμε διπλά και τριπλά, πριν τον εγκαταλείψουμε. Ακόμα κι ένα μακρύ στον χρόνο ταξίδι συχνά αποβαίνει αβάσταχτο και η σκέψη της επιστροφής μοιάζει μονόδρομος. Σαν αρχίσεις, όμως, να επισκέπτεσαι νέα μέρη, η αντίληψη αυτή σιγά σιγά ξεθωριάζει. Αναδύεται, έτσι, η αξία των ταξιδιών. Κάθε νέα για τα μάτια μας πόλη κλέβει την πρωτιά κάποιας άλλης στην καρδιά μας. Χωρίς να το καταλάβουμε, αφού πλέον έχουμε γυρίσει αρκετά τον κόσμο, βρίσκουμε τον εαυτό μας να αναρωτιέται: «Μπορούν να συγκριθούν ανόμοια πράγματα; Μπορούν να συγκριθούν οι πόλεις, όταν η καθεμία έχει τη δική της ξεχωριστή ομορφιά;» Όχι μόνο μοιάζει αδύνατο, αλλά θα χρησιμοποιήσω τον τολμηρό όρο «είναι αδύνατο». Τότε καταλαβαίνουμε πως, όσα ταξίδια κι αν κάνουμε, πάντα θα υπάρχει απόθεμα περίσσιας ομορφιάς.

Άλλο ένα θετικό των ταξιδιών με ανεκτίμητη αξία είναι ότι δενόμαστε με τον συνταξιδιώτη μας. Επιλέγουμε προσεκτικά με ποιον θα ταξιδέψουμε, καθώς δεν πρόκειται για μια απλή απόφαση. Με αυτόν τον έναν ή με αυτήν την συγκεκριμένη παρέα που επιλέγουμε θα δημιουργήσουμε εμπειρίες που σίγουρα δεν θα ξεχαστούν. Μετά την ενθύμηση ενός ταξιδιού, οι στιγμές λησμονούνται. Η αμέσως επόμενη σκέψη πηγαία[1] στρέφεται στον άνθρωπο ή στην παρέα που μας συντρόφευε. Έτσι, λοιπόν, όπως δεν πρόκειται ποτέ να ξεχάσουμε ένα ταξίδι και σχεδόν ποτέ δεν θα κάνουμε κάποια αρνητική σκέψη για μια εκδρομή, το ίδιο ισχύει και για τον συνοδοιπόρο μας. Οι εμπειρίες μας θα

1 πηγαία: αυθόρμητα

είναι κοινές, οι φωτογραφίες θα θυμίζουν τις αναμνήσεις κι ο συνταξιδιώτης μας θα χαίρει πάντα θετικού προσήμου.

Α3. Η κειμενογράφος παραθέτει τις απόψεις της για τα οφέλη των ταξιδιών. Αξιοποιώντας τα επιχειρήματά της και ενισχύοντάς τα με τις δικές σου θέσεις σχετικά με την αξία των ταξιδιών, να γράψεις επιστολή (200-250 λέξεων) προς τον Διευθυντή και τον Σύλλογο Διδασκόντων του σχολείου σου, με την οποία θα απευθύνεις αίτημα εκ μέρους της τάξης σου να διοργανωθεί μία ολιγοήμερη εκπαιδευτική εκδρομή στο πλαίσιο των σχολικών σας δραστηριοτήτων.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΙΣΙΔΩΡΟΣ ΖΟΥΡΓΟΣ (1964 -)

[Η κοινωνιομετρία του λεωφορείου]

Τα αποσπάσματα προέρχονται από το μυθιστόρημα «Φράουστ» του Ισίδωρου Ζουργού (εκδ. Πατάκη, 2014).

Τέντωσε το μεσαίο δάχτυλο και μ' αυτό αγκάλιασε το διχτάκι της μπροστινής θέσης. Το τράβηξε προς το μέρος του και το άφησε να χτυπήσει με ορμή στην πλάτης της θέσης με τον αριθμό είκοσι οχτώ. Δεν ήταν η πρώτη φορά που το έκανε· μετά από τη Θήβα συνέβαινε πιο συχνά, άλλωστε ο θόρυβος του λεωφορείου δεν άφηνε κανέναν απ' το*υς* επιβάτες να καταλάβει το παραμικρό. […]

Άρχισε να κοιτάζει προσεχτικά όσα κεφάλια ξεχώριζαν πάνω από τις θέσεις· δεν του προκαλούσαν κανένα ενδιαφέρον. Τα ήξερε όλα πολύ καλά, τα είχε τακτοποιήσει σε μια σειρά στο μυαλό του, δεν είχε τίποτα καινούριο να προσθέσει· η κοινωνιομετρία του λεωφορείου ήταν έτοιμη από καιρό. […]

Οι επιβάτες: όσοι κάθονται στις μπροστινές θέσεις χωρίζονται σε τρεις κατηγορίες:

Αυτοί με τα προβλήματα ζάλης και ναυτίας, που αναγκάζονται να ταξιδεύουν πάντα μπροστά. Τους καταλαβαίνεις αμέσως, γιατί εκτελούν κινήσεις αργές και προσεχτικές, δε γελάνε, δε μιλάνε πολύ, μόνο χαμογελάνε διακριτικά στους διπλανούς. Το βλέμμα τους φτερουγίζει έξω απ' τα τζάμια, στον παράδεισο της ακινησίας, μακριά από κλειστές στροφές και τραντάγματα, στην Εδέμ των πεζοπόρων.

Δεύτερη κατηγορία είναι οι υπερβολικά αγχώδεις, οι κυριευμένοι απ' τη μεγάλη νεύρωση -γνωστή και ως φόβος του ορθίου· και αυτούς τους ξεχωρίζεις αμέσως. Το εισιτήριό τους έχει ημερομηνία δέκα μέρες πριν απ' το ταξίδι. Έρχονται στον σταθμό μία

ώρα νωρίτερα από την αναχώρηση, και πριν επιβιβαστούν ρωτάνε πάντα τρία ή τέσσερα άτομα αν είναι αυτό το σωστό λεωφορείο και όχι κάποιο άλλο.

Τρίτη κατηγορία είναι αυτοί οι σχετικά δυσεύρετοι, αυτοί που απλά θέλουν να είναι μέσα στα πράγματα. Πιάνουν αμέσως φιλίες με τον οδηγό και τον εισπράκτορα, αποκόβονται από τους υπόλοιπους και κερνάνε κουλουράκια ή καραμέλες μέντα. Βέβαια, κατά τη διάρκεια του ταξιδιού ξεσπαθώνουν, προτείνουν συγκεκριμένο σταθμό στο ραδιόφωνο κι έχουν άποψη για το αν πρέπει να γίνουν παραπάνω στάσεις. Μπορεί να τους ξεχωρίσει κανείς από την κραυγαλέα κοινωνικότητά τους.

Στις μεσαίες θέσεις τα πράγματα είναι πιο απλά. Πρόκειται για ανθρώπους καθημερινούς, συνηθισμένους, που δεν περιμένουν τίποτα ιδιαίτερο από ένα ταξίδι, δε θέλουν να γνωρίσουν κανέναν και τίποτα μέσα απ' αυτό. Θέλουν απλά να φτάσουν.

Αρκετό ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι ένοικοι της γαλαρίας.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ο ήρωας κατά τη διάρκεια ενός ταξιδιού με λεωφορείο περνά την ώρα του προσπαθώντας να κατατάξει τους επιβάτες σε κατηγορίες ανθρώπων. Ποιες είναι οι κατηγορίες αυτές; Ποιες σκέψεις γεννά σε σένα μια διαδρομή με (αστικό ή τουριστικό) λεωφορείο;

ή

2. Να δώσεις τη δική σου συνέχεια στο απόσπασμα, από το σημείο που διακόπτεται η αφήγηση έως την άφιξη του ήρωα στον προορισμό του, είτε ξεκινώντας από την περιγραφή των «ενοίκων της γαλαρίας» είτε γράφοντας έναν υποθετικό διάλογο με κάποιον συνεπιβάτη.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΑΞΙΔΙΑ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (Μονάδες 25)

Ως προς το επικοινωνιακό πλαίσιο (επίσημη επιστολή) λαμβάνουμε υπόψη:

δομή: τόπος και ημερομηνία συγγραφής, κατάλληλη προσφώνηση του διευθυντή και του συλλόγου των διδασκόντων εκπαιδευτικών, αποφώνηση, ονοματεπώνυμο αποστολέα εν είδει υπογραφής και ιδιότητά του (: μαθητής/τρια, εκπρόσωπος της τάξης του/της)

Στον πρόλογο περιλαμβάνονται: αφόρμηση από την ανάγνωση του κειμένου αναφοράς, ιδιότητα συντάκτη/ αποστολέα, σκοπός συγγραφής/ θέση

ύφος: σοβαρό, επίσημο

γλώσσα: αναφορική λειτουργία, α΄ πλ. πρόσωπο στις τοποθετήσεις (ο πομπός εκπροσωπεί την τάξη του), γ΄ πρόσωπο όπου απαιτείται (επιχειρηματολογία, περιγραφές, κ.λπ.)

Ενδεικτικοί άξονες ανάλυσης:

Επιχειρηματολογία για την αξία των ταξιδιών με βάση το κείμενο αναφοράς:

- προσφέρουν απόλαυση, ευχαρίστηση, στιγμές ονειροπόλησης
- αποτελούν μέσο ανακάλυψης νέων τόπων και των εμπειριών
- όσα ταξίδια κι αν κάνουμε, πάντα θα υπάρχει απόθεμα περίσσιας ομορφιάς
- ανεκτίμητης αξίας το δέσιμο με τον συνταξιδιώτη μας
- οι κοινές εμπειρίες με τον συνοδοιπόρο στα ταξίδια δημιουργούν θετικές αναμνήσεις

Ενδεικτική επιπλέον επιχειρηματολογία για την αξία των σχολικών εκδρομών:

- ανάπαυλα από τη ρουτίνα της καθημερινότητας, ψυχική ανάπαυση
- αλλαγή παραστάσεων, επαφή με τη φύση, ψυχαγωγία, πνευματική ξεκούραση
- ευκαιρία για επισκέψεις σε χώρους πολιτισμικού ενδιαφέροντος (μουσεία κ.λπ.) και επιμορφωτικές δραστηριότητες (ξεναγήσεις κ.λπ.) → διεύρυνση πνευματικών οριζόντων
- σύσφιγξη φιλικών σχέσεων μεταξύ των μαθητών, ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων
- γνωριμία με άλλους ανθρώπους, επαφή με ποικίλες και διαφορετικές νοοτροπίες, πρακτικές, συμπεριφορές, συνήθειες → καλλιέργεια ενσυναίσθησης και αποδοχής

- ο παιδαγωγικός και επιμορφωτικός ρόλος του σχολείου υπαγορεύει την υλοποίηση δραστηριοτήτων, όπως οι σχολικές εκδρομές, που δίνουν ώθηση στο ομαδικό πνεύμα και στην κοινωνικοποίηση των νέων

Β3. (Μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Ενδεικτικοί άξονες απάντησης:

Οι επιβάτες που κάθονται στις μπροστινές θέσεις χωρίζονται σε τρεις κατηγορίες:

Πρώτη κατηγορία: όσοι αναγκάζονται να κάθονται πάντα μπροστά, γιατί έχουν προβλήματα ζάλης και ναυτίας. Εκτελούν κινήσεις αργές και προσεχτικές, δεν γελάνε, δεν μιλάνε πολύ, μόνο χαμογελάνε διακριτικά. Το βλέμμα τους στρέφεται έξω απ' τα τζάμια, στον παράδεισο της ακινησίας, μακριά από κλειστές στροφές και τραντάγματα.

Δεύτερη κατηγορία: οι υπερβολικά αγχώδεις. Το εισιτήριό τους έχει ημερομηνία δέκα μέρες πριν απ' το ταξίδι. Έρχονται στον σταθμό νωρίτερα από την αναχώρηση και, πριν επιβιβαστούν, ρωτάνε πάντα τρία ή τέσσερα άτομα αν είναι αυτό το σωστό λεωφορείο.

Τρίτη κατηγορία: όσοι θέλουν να είναι μέσα στα πράγματα. Πιάνουν φιλίες με τον οδηγό και τον εισπράκτορα, αποκόβονται από τους υπόλοιπους και κερνάνε κουλουράκια ή καραμέλες μέντα. Κατά τη διάρκεια του ταξιδιού απελευθερώνονται, προτείνουν συγκεκριμένο σταθμό στο ραδιόφωνο κι έχουν άποψη για όλα, ακόμη και για το αν πρέπει να γίνουν παραπάνω στάσεις. Τους ξεχωρίζει κανείς από την έντονη κοινωνικότητά τους.

Τέταρτη κατηγορία: στις μεσαίες θέσεις κάθονται άνθρωποι καθημερινοί, συνηθισμένοι, που δεν περιμένουν τίποτα ιδιαίτερο από ένα ταξίδι, δεν θέλουν να γνωρίσουν κανέναν και τίποτα μέσα απ' αυτό. Θέλουν απλά να φτάσουν.

Πέμπτη κατηγορία: οι ένοικοι της γαλαρίας, που παρουσιάζουν αρκετό ενδιαφέρον.

Η απάντηση στο δεύτερο ερώτημα είναι υποκειμενική, εξαρτάται από τις προσωπικές εμπειρίες και την έμπνευση του/της μαθητή/τριας από το κείμενο. Απαραίτητη κρίνεται, ωστόσο, η σαφής παρουσίαση των σκέψεών του/της κατά τη διάρκεια μιας (πραγματικής ή φανταστικής) διαδρομής που έκανε κάποτε ή κάνει καθημερινά με λεωφορείο.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Ενδεικτικοί άξονες διόρθωσης:

Η εκφώνηση απαιτεί να δώσει ο/η μαθητής/τρια τη δική του/της συνέχεια στο απόσπασμα, από το σημείο που διακόπτεται η αφήγηση έως την άφιξη του ήρωα στον προορισμό του.

Έχει δύο επιλογές:

α. Να ξεκινήσει το κείμενό του/της από την περιγραφή των «ενοίκων της γαλαρίας». Αφού παραθέσει την τελευταία πρόταση του αποσπάσματος «Αρκετό ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι ένοικοι της γαλαρίας.», περιγράφει τους τύπους ανθρώπων που θεωρεί ότι επιλέγουν να κάτσουν στη γαλαρία ενός λεωφορείου, κατά το πρότυπο του κειμένου αναφοράς και με βάση προσωπικές σκέψεις κι εμπειρίες. Συνεχίζει την εξιστόρηση ως την άφιξη του ήρωα στον προορισμό του (δίνοντας στην αφήγηση την τροπή και την έκταση που επιθυμεί).

ή

β. Να γράψει έναν υποθετικό διάλογο του ήρωα με κάποιον συνεπιβάτη του.

Απαραίτητα κρίνονται: χρήση α΄ εν. προσώπου στον λόγο κάθε ομιλούντα, άμεσο και προσωπικό ύφος, απλή γλώσσα με στοιχεία προφορικότητας.

Ως προς τη μορφή, απαιτείται η αλλαγή σειράς για να αποσαφηνίζεται η εναλλαγή των ομιλούντων. Αξιοποιείται η αρχική παύλα που δηλώνει τον ευθύ λόγο ή εντάσσονται σε εισαγωγικά τα λόγια. Τα ομιλούντα πρόσωπα πρέπει να είναι σαφή (ήρωας - συνεπιβάτης).

Ως προς το περιεχόμενο, δίδεται οποιαδήποτε επιθυμητή τροπή στον διάλογο, αρκεί στο τέλος να δημιουργείται, μέσω των λεγομένων, η αίσθηση της άφιξης του ενός ή του άλλου προσώπου στον προορισμό του και να διατυπώνεται ένας στοιχειώδης αποχαιρετισμός.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Α΄ ΤΑΞΗ ΕΠΑΛ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ Η ΦΥΣΗ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Ένας τρόπος για να ζούμε συνειδητά (και οικολογικά) χωρίς υπερβολές

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί απόσπασμα από το ομώνυμο άρθρο των Μ. Hulot και Θοδωρή Αντωνόπουλου που *δημοσιεύτηκε στην ηλεκτρονική έκδοση της εφημερίδας lifo (https://www.lifo.gr) στις 06-09-2019.*

Δεν ήταν μόνο οι τίτλοι των ειδήσεων που στοίχειωσαν το καλοκαίρι που περάσαμε –που μιλούσαν τρομακτικά για το πιο «θερμό καλοκαίρι της σύγχρονης ιστορίας», το «καλοκαίρι που κάηκαν μαζεμένα τα περισσότερα δάση του Αμαζονίου» ή για την «ανυπολόγιστη καταστροφή από τις πυρκαγιές της Σιβηρίας». Ήταν και η αίσθηση ότι δεν έχουμε και πολλά περιθώρια για επανόρθωση και ότι οι πιθανότητες να αυτοκαταστραφούμε δεν είναι πλέον επιστημονική φαντασία.

«Είναι πολύ σημαντικές οι αλλαγές που κάνουμε εγώ κι εσύ, γιατί εγώ κι εσύ είμαστε αυτοί που φτιάχνουμε, αυτό που λέγεται παγκόσμιος πληθυσμός» λέει ο Παύλος Γεωργιάδης, βιολόγος, ένας από τους ανθρώπους στους οποίους απευθυνθήκαμε, για να μας δώσουν πρακτικές συμβουλές για το πώς θα γίνουμε πιο συνειδητοί πολίτες. Δεν χρειάζεται η απόλυτη θυσία, για να σώσεις τον πλανήτη, ούτε χρειαζόμαστε ήρωες, χρειαζόμαστε λογικούς ανθρώπους, με διάθεση να συνεργαστούν με τους άλλους.

Στον τομέα της ενέργειας: Πολλά μπορεί να κάνει ο καθένας μας, για να μειώσει το ενεργειακό του αποτύπωμα στην καθημερινή ζωή. Από τα πιο απλά και προφανή, όπως να σβήνουμε τα φώτα, όταν δεν τα χρησιμοποιούμε, να επιλέγουμε ηλεκτρικές συσκευές βάσει αποδοτικότητας και να κινούμαστε όσο γίνεται με τα πόδια, με ποδήλατο ή μέσα μαζικής μεταφοράς, μέχρι να προτιμάμε τοπικά προϊόντα και να περιορίσουμε το κρέας, καθώς η βιομηχανοποιημένη κτηνοτροφία συμβάλλει σημαντικά στην αποψίλωση[1] των δασών και στις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου.

Στον τομέα της μετακίνησης: Το θέμα με τις μετακινήσεις μέσα στις πόλεις είναι πώς θα μειώσουμε τη χρήση του αυτοκινήτου, πώς θα χρησιμοποιούμε περισσότερο τα μέσα μεταφοράς και θα προτιμούμε τα πόδια και το ποδήλατο, τουλάχιστον για κοντινές αποστάσεις. Το πρόβλημα της Αθήνας είναι ότι είναι μεγάλη

1 Απογύμνωση από τη βλάστηση

πόλη και είναι δύσκολο να την περπατήσει κανείς με ευκολία. Οι ρυθμοί ζωής της, επίσης, δεν είναι για ποδήλατο και, για να μπει ο πολίτης στη διαδικασία να το χρησιμοποιήσει, πρέπει να νιώθει ασφαλής. Επομένως, στην όλη υπόθεση σημαντική ευθύνη έχει και το κράτος, κυρίως ως προς τον τρόπο με τον οποίο επιτρέπει να οικοδομούνται οι πόλεις και χρειάζεται να δημιουργήσει τις απαραίτητες υποδομές.

Όσον αφορά στο νερό: Αποφεύγουμε τις πλαστικές συσκευασίες, γιατί η χρήση των πλαστικών στη χώρα μας είναι άνευ προηγουμένου. Προτιμούμε τις γυάλινες φιάλες – θα έπρεπε οι εταιρείες να κυκλοφορούν νερό και σε χάρτινα δοχεία. Το μεγαλύτερο πρόβλημα, γενικά, είναι ότι το πόσιμο νερό του πλανήτη μειώνεται και με την αποσταθεροποίηση των οικοσυστημάτων θα μειωθεί ακόμα περισσότερο. Σε κάποιες περιοχές του κόσμου, που ξεχνάμε πολύ εύκολα ότι υπάρχουν, κάποιος μπορεί να κάνει μέχρι και δέκα χιλιόμετρα την ημέρα, για να φέρει νερό, προκειμένου να μαγειρέψει ή να πιει. Οπότε, το νερό είναι είδος πολυτελείας πλέον για πάρα πολύ κόσμο. Το 1/5 των ανθρώπων της γης δεν έχει πρόσβαση σε καθαρό, πόσιμο νερό. Κι αυτό, όσο πάει, μειώνεται. Άρα, θα πρέπει να κάνουμε οικονομία στο νερό, ακόμα και αν ζούμε σε περιοχή όπου το νερό είναι άφθονο.

Α3. Να γράψεις μία ομιλία (200-250 λέξεων) με θέμα τις καθημερινές πρακτικές, τις οποίες πρέπει να υιοθετήσουμε, για να επιβαρύνουμε λιγότερο το περιβάλλον και τη φύση. Η ομιλία σου θα εκφωνηθεί στο πλαίσιο του ετήσιου συνεδρίου της Ελληνικής Ένωσης για την Προστασία της Φύσης.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΦΕΡΝΑΝΤΟ ΠΕΣΣΟΑ (1888-1935)

Λίμνη ατενίζω σιωπηλή

Το παρακάτω ποίημα παρατίθεται σε μετάφραση του Αθανάσιου Τσακνάκη. Ανήκει στην ανθολογία «Ποιήματα» (Βιβλιο-βάρδια 2011).

Λίμνη ατενίζω[2] σιωπηλή,
ένα αεράκι την σαλεύει.
Άγνωστο αν σκέφτομαι τα πάντα
ή το παν στη λησμονιά φωλεύει.

2 ατενίζω: κοιτάζω

Τίποτε η λίμνη δεν μου λέει ,
άνεμο δεν νιώθω να ταράζει,
Είμ΄ ευτυχισμένος; Δεν γνωρίζω.
Εύχομαι να γίνω; Δεν με νοιάζει .

Τρέμουν οι πτυχές χαμογελώντας
πάνω στα νερά τα κοιμισμένα.
Πώς εγώ απ' όνειρα έχω φτιάξει
τη ζωή μου που 'ναι μια για μένα;

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις την απάντησή σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Πώς το στοιχείο του φυσικού περιβάλλοντος (η ακίνητη λίμνη) επηρεάζει τις σκέψεις και τα συναισθήματα που κάνει το ποιητικό υποκείμενο για τον εαυτό του και τη ζωή του; Εσύ έχεις νιώσει κάτι παρόμοιο, όταν βρίσκεσαι κοντά στη φύση;

ή

2. Να μετατρέψεις το ποίημα σε πεζό φροντίζοντας το κείμενό σου να έχει το ίδιο θέμα, δηλαδή την επίδραση του στοιχείου του φυσικού κόσμου στις σκέψεις και τα συναισθήματα του αφηγητή.

Μονάδες 25

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Α΄ ΤΑΞΗ ΕΠΑΛ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ Η ΦΥΣΗ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή)

Μη λογοτεχνικό κείμενο

Α3.

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Αναμένεται ομιλία επίσημου χαρακτήρα (σε συνέδριο). Στοιχεία που υπηρετούν το επικοινωνιακό πλαίσιο:

- ανάλογη προσφώνηση (π.χ. Αξιότιμοι σύνεδροι, κυρίες και κύριοι κ.λπ.).
- ανάλογη αποφώνηση (π.χ. Σας ευχαριστώ που ακούσατε τις προτάσεις μου κ.λπ.).
- ύφος τυπικό και επίσημο, που δεν αποκλείει τη χρήση α΄ ρηματικού προσώπου πληθυντικού αριθμού (κοινές καθημερινές πρακτικές) και α΄ ενικού ρηματικού προσώπου (κατάθεση προσωπικής άποψης.
- Ρητορικές ερωτήσεις.
- φράσεις επανασύνδεσης με το κοινό.
- Αναφορικά με το περιεχόμενο ο/η μαθητής/τρια να αξιοποιήσει στοιχεία από το μη λογοτεχνικό κείμενο. Δεν αναμένεται να αναφερθούν πάνω από τρεις (3) καθημερινές πρακτικές, που έχουν αναλυθεί και τεκμηριωθεί κατάλληλα.

Ενδεικτικές καθημερινές οικολογικές πρακτικές:

- Οικονομία στην ενέργεια που καταναλώνουμε (ρύθμιση του θερμοστάτη του καλοριφέρ, ηλεκτρικά φώτα και μικρές θερμαντικές συσκευές με φειδώ, ηλιακοί θερμοσίφωνες παντού, οικολογική βελτίωση σπιτιών και πολυκατοικιών (π.χ. σύγχρονα κουφώματα αλουμινίου), επισκευή και επαναχρησιμοποίηση μικρών ηλεκτρικών συσκευών, περιορισμός της χρήσης Ι.Χ. κ.λπ.) ·

- μετακίνηση με τα μέσα μαζικής μεταφοράς ή με ποδήλατο ή με τα πόδια, περιορισμένες και ομαδικές μετακινήσεις με Ι.Χ., ρύθμιση μετακινήσεων (αποφυγή ωρών αιχμής κ.λπ.)
- περιορισμός της χρήσης του πλαστικού (χάρτινα καλαμάκια, σακούλες πολλαπλώς χρήσεων, γυάλινα μπουκάλια νερού κ.λπ.) ·
- καθαρισμός δρόμων, ακτών, παραλιών, πάρκων, δασών κ.λπ. και αποκομιδή των απορριμμάτων με δική μας πρωτοβουλία ·
- συστηματική διαλογή των οικιακών απορριμμάτων και απόρριψή τους στους ειδικούς κάδους για ανακύκλωση ·
- περιορισμός στην κατανάλωση και την απόρριψη των περισσευμάτων σε τρόφιμα, ρουχισμό, είδη σπιτιού κ.λπ., αποφυγή κατανάλωσης ακριβών, σπάνιων, δυσεύρετων κ.λπ. υλικών (π.χ. τροφίμων και ποτών) και αποθάρρυνση του σχετικού εμπορίου ·
- δενδροφύτευση σε κάθε ελεύθερο χώρο με ατομική πρωτοβουλία.

Λογοτεχνικό κείμενο

Β3.

1. Το στοιχείο του φυσικού περιβάλλοντος επιδρά άμεσα στις σκέψεις και τα συναισθήματα του ποιητικού υποκειμένου, σύμφωνα με το κείμενο. Η επίδραση, μάλιστα, είναι τόσο καταλυτική, ώστε το ποιητικό υποκείμενο μοιάζει να διαμορφώνει ό,τι σκέπτεται και αισθάνεται για τον εαυτό του και τη ζωή του, με βάση το θέαμα της ακίνητης λίμνης, που απλώνεται μπροστά στα μάτια του. Συγκεκριμένα:

- Στην α΄ στροφή το ελαφρό αεράκι που σαλεύει τα νερά οδηγεί σε αμφιβολία και εσωτερικό απολογισμό → το ποιητικό υποκείμενο εμφανίζεται να μη γνωρίζει αν σκέπτεται / θυμάται ή αν έχει λησμονήσει τα πάντα.
- Στη β΄ στροφή η εικόνα πλήρους ακινησίας επηρεάζει και τον ψυχισμό του ποιητικού υποκειμένου με τρόπο που νιώθει την απόλυτη χαλάρωση → δεν αναγνωρίζει το συναίσθημα της ευτυχίας ούτε ενδιαφέρεται να το αισθανθεί.
- Στη γ΄ στροφική ενότητα οι πτυχές πάνω στην ακίνητη επιφάνεια του νερού οδηγούν το ποιητικό υποκείμενο πάλι σε πορεία αμφισβήτησης → αναρωτιέται πώς έφτιαξε τη μοναδική ζωή του με υλικό μόνο τα όνειρα (και όχι την πραγματικότητα, ίσως).

Θετικά αξιολογείται να αναγνωρίσουν οι μαθητές / οι μαθήτριες τον μελαγχολικό τόνο του ποιήματος και το κλίμα της εσωστρέφειας και της σιωπής (Λίμνη ατενίζω σιωπηλή, στ. 1).

Ως προς τα δικά τους βιώματα ή ερεθίσματα, η απάντηση είναι απολύτως ελεύθερη, αναμένεται ωστόσο να συσχετίσουν ένα στοιχείο του περιβάλλοντος με κάποιο δικό τους συναίσθημα.

2. Το αναμενόμενο κείμενο είναι ένα μικρό πεζογράφημα, με έντονο προσωπικό / βιωματικό χαρακτήρα και εξομολογητικό τόνο. Θετικά αξιολογείται το α΄ ενικό πρόσωπο και η καταγραφή σκέψεων και συναισθημάτων με την τεχνική του εσωτερικού μονολόγου. Απαραίτητο είναι, επίσης, οι σκέψεις και τα συναισθήματα να αφορμώνται από τη θέαση της ακίνητης λίμνης ή από συναφές ερέθισμα.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΑΞΙΔΙΑ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

«Καλοκαιρινές διακοπές και απο-δράσεις»

Το ακόλουθο διασκευασμένο για τις ανάγκες της εξέτασης άρθρο του Βασίλη Μανουσέλη δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα των Συντακτών (www.efsyn.gr) στις 23-7-2016 .

Ο τόπος και ο τρόπος που επιλέγει κανείς να περάσει τις καλοκαιρινές διακοπές του μας αποκαλύπτουν πολλά όχι τόσο για τις οικονομικές δυνατότητες όσο για την προσωπικότητα και τις ψυχαγωγικές ανάγκες του παραθεριστή. Μια φορά τον χρόνο, οι εξαντλημένοι εργαζόμενοι ασκούν το δικαίωμα ή μήπως την κοινωνική «υποχρέωσή» τους να αφήσουν το σπίτι τους στην πόλη για να μετακομίσουν για λίγο σε κάποιο πολύ οικείο ή εξωτικό παραθεριστικό θέρετρο. Τελικά, με βάση ποια -προσωπικά και αντικειμενικά– κριτήρια επιλέγουν οι σημερινοί τουρίστες το πού και το πώς θα περάσουν τις διακοπές τους;

Τους δύο τελευταίους αιώνες η τουριστική νοοτροπία και πρακτική αλλάζει και διαφοροποιείται διαρκώς, δημιουργώντας όχι μόνο εντελώς διαφορετικά πρότυπα διακοπών, αλλά και εντελώς διαφορετικά πρότυπα τουριστών. Ανάμεσα στα υπάρχοντα σήμερα στιλ τουριστικής ζωής μπορεί κανείς εύκολα να ξεχωρίσει τουλάχιστον δύο: αυτό του φυγόπονου ή οκνηρού[1] τουρίστα και το «εναλλακτικό» -αλλά εξίσου νόμιμο- στιλ του αντισυμβατικού και ακαταπόνητου[2] τουρίστα, ο οποίος αναζητά στις διακοπές του ακραίες εμπειρίες φυγής από τη ασφυκτική ζωή των μεγαλουπόλεων.

Πάντως, το επικρατέστερο στιλ διακοπών είναι ο μαζικός τουρισμός: τα άτομα δηλαδή που επιλέγουν να μετακινηθούν από το σπίτι τους στο παραθεριστικό θέρετρο, το οποίο ενδέχεται να βρίσκεται στην άλλη άκρη του πλανήτη, για να βρουν και να αναπαραγάγουν τα πολύ οικεία κοινωνικά πρότυπα ζωής, διασκέδασης ή διατροφής που υιοθετούν στην καθημερινή τους ζωή στον τόπο τους.

Πράγματι, ο «τεμπέλης» τουρίστας αντιστέκεται σθεναρά[3] σε ό,τι μπορεί να ανατρέψει τα δήθεν «προσωπικά» τουριστικά του ήθη ή την κυρίαρχη στην εποχή του μόδα διακοπών. Και μολονότι βομβαρδίζεται διαρκώς από τα ΜΜΕ και τα σχετικά διαφημιστικά έντυπα για τη μεγάλη αναζωογονητική αξία των εναλλακτικών μορφών διακοπών, αυτός αρνείται πεισματικά και ενίοτε ηρωικά να υποκύψει στους δελεαστικούς πειρασμούς μιας λιγότερο μαζικής και πιο περιπετειώδους τουριστικής ζωής.

Μάταια οι πιο πρόσφατες επιστημονικές ανακαλύψεις του υπενθυμίζουν ότι το ανθρώπινο σώμα διαμορφώθηκε από την εξέλιξη για να μετακινείται διαρκώς και ότι ο ανθρώπινος εγκέφαλος έχει ζωτική

---

1 οκνηρός: τεμπέλης, νωθρός

2 ακαταπόνητος: ακούραστος

3 σθεναρά: έντονα, δυνατά

ανάγκη από ανοίκειες[4] πολιτισμικές εμπειρίες και, κυριολεκτικά, «τρέφεται» και «ανθεί» από την επαφή του με διαφορετικά πρότυπα ζωής και σκέψης.

Απέναντι σε όλα αυτά τα επιχειρήματα, ο «τεμπέλης τουρίστας» είτε σφυρίζει αδιάφορα είτε προβάλλει τη μεγάλη ανάγκη του για «ανάπαυση», που μόνο η πλήρης ακινησία ή το πολύ η κοπιαστική μετακίνηση από το μπαρ στην παραλία και από εκεί στην ταβέρνα μπορούν να του την εξασφαλίσουν.

Α3. Στα πλαίσια της οργάνωσης μιας πολυήμερης εκπαιδευτικής εκδρομής αναλαμβάνεις με ομιλία (200-250 λέξεων) σου στη μαθητική κοινότητα να πείσεις με επιχειρήματα τους συμμαθητές σου να αποφύγουν μια ακόμη εμπειρία «μαζικού τουρισμού», που τον χαρακτηρίζει «η πλήρης ακινησία ή το πολύ η κοπιαστική μετακίνηση από το μπαρ στην παραλία και από εκεί στην ταβέρνα», όπως ο αρθρογράφος επισημαίνει. Προσπάθησε να τους πείσεις να επιλέξουν μια διαφορετική περιπετειώδη ή εναλλακτική ταξιδιωτική εμπειρία, βασιζόμενος στην ιδέα ότι «ο ανθρώπινος εγκέφαλος έχει ζωτική ανάγκη από ανοίκειες πολιτισμικές εμπειρίες και, κυριολεκτικά, «τρέφεται» και «ανθεί» από την επαφή του με διαφορετικά πρότυπα ζωής και σκέψης».

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΑΣΗΜΙΝΑ ΞΗΡΟΓΙΑΝΝΗ (1975-)

Ταξίδια

Το παρακάτω ποίημα ανήκει στη συλλογή «Λίγη φθορά για γούρι» (Γαβριηλίδης, 2017).

Τα ωραιότερα ταξίδια είναι του μυαλού.

Να σε πηγαίνει η σκέψη σε ό,τι αγαπάς και σου αρέσει.

Και να μην είναι ανάγκη να επιστρέψεις

Αυτά κοντά σου πάντα είναι

Μέσα σου εικόνες αληθινές

Σαν να πήγες…

Αναμνήσεις χωρίς χρονικότητα

Σα να πήγες…

Σα να γύρισες…

4 ανοίκειες : άγνωστες

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο θέματα</u> που σου δίνονται. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Το ποιητικό υποκείμενο προτείνει έναν διαφορετικό τρόπο ταξιδιού. Ποιος είναι αυτός και γιατί τον προτιμά; Συμφωνείς ή διαφωνείς με αυτή την άποψη;

ή

2. Να υποθέσεις ότι ξεκινάς κι εσύ ένα ταξίδι του μυαλού. Πού θα πήγαινες και τι θα ήθελες να ξαναζήσεις; Να καταγράψεις τις σκέψεις σου σ' ένα κείμενο με τη μορφή ημερολογίου.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΑΞΙΔΙΑ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή)

ΘΕΜΑ Α3 (μονάδες 25)

Επικοινωνιακό πλαίσιο: Ομιλία στη μαθητική κοινότητα

- Χαιρετισμός στο ακροατήριο
- θέμα συζήτησης η διοργάνωση μιας πολυήμερης εκδρομής και η επιλογή του προορισμού
- χρήση α΄πληθυντικού προσώπου- προτρεπτικός τόνος
- ευχαριστίες στο τέλος της ομιλίας και ευχή/προτροπή για σωστή επιλογή

Βασικά θεματικά κέντρα : Ο μαθητής προτρέπει τους συμμαθητές του

1. να αποφύγουν μια ακόμη εμπειρία μαζικού τουρισμού που συνδέεται με την παθητική στάση του ταξιδιώτη, που δεν θα προσφέρει καινούριες εμπειρίες αλλά περιλαμβάνει μόνο διαμονή σε πολυτελή ξενοδοχεία, βόλτες στα εμπορικά μαγαζιά, φαγητό και νυχτερινή διασκέδαση.
2. Να επιλέξουν εναν εναλλακτικό προορισμό που θα προσφέρει πολλές δυνατότητες και ποικίλες εμπειρίες στους μαθητές όπως:

- διαμονή σε αγροτουριστικά καταλύματα/ ενασχόληση με αγροτικές εργασίες/ επαφή με τη φύση και τα τοπικά προιόντα
- οικοτουρισμός : επιλογή προορισμού με περιβαλλοντικό ενδιαφέρον (λίμνες, ποτάμια, βουνά) που προσφέρει πλήθος νέων εμπειριών (αναρρίχηση, ράφτινγκ, ιππασία, ορειβασία κλπ) και συνδυάζει τη σωματική δραστηριότητα αλλά την επαφή με το φυσικό περιβάλλον
- ταξίδι στο εξωτερικό : γνωριμία με άλλους λαούς και πολιτισμούς, επαφή με ξένη κουλτούρα και διαφορετικό τρόπο ζωής

Τέτοιου είδους επιλογές : διευρύνουν τους πνευματικούς ορίζοντες, συμβάλλουν στην κοινωνικοποίηση των μαθητών, προσφέρουν αξέχαστες και περιπετειώδεις εμπειρίες , καλλιεργούν την περιβαλλοντική συνείδηση κλπ

ΘΕΜΑ Β3 (μονάδες 25)

1. Το ποιητικό υποκείμενο προτείνει ένα διαφορετικό ταξίδι, ένα ταξίδι φανταστικό, νοερό. Το προτιμά γιατί:

- Ο καθένας μπορεί να ταξιδέψει με το νου του σε ό,τι θέλει και αγαπά (*σε ό,τι αγαπάς και σου αρέσει*)
- δε χρειάζεται να γυρίσεις πίσω (*Και να μην είναι ανάγκη να επιστρέψεις*)
- δεν τελειώνει ποτέ/ μένουν για πάντα στο μυαλό και στην ψυχή μας (*Αυτά κοντά σου πάντα είναι.Μέσα σου εικόνες αληθινές.)*

(τεκμηρίωση με αναφορές στο κείμενο)

Ο μαθητής μπορεί

- να **συμφωνήσει** επιβεβαιώνοντας τις παραπάνω θέσεις του ποιητικού υποκειμένου και προσθέτοντας ακόμη πως τα ταξίδια του μυαλού είναι δωρεάν, γίνονται κάθε ώρα και στιγμή, δεν απαιτούν προετοιμασία, διαρκούν όσο θέλεις, σε κρατούν ζωντανό, καλλιεργούν τη φαντασία, σου επιτρέπουν να γυρίσεις στο παρελθόν ή να τρέξεις στο μέλλον.
- να **διαφωνήσει** λέγοντας πως προτιμά τα πραγματικά ταξίδια για τη ζωντανή ανθρώπινη επαφή , τη γνωριμία με νέους τόπους και πολιτισμούς, τις ουσιαστικές γνώσεις που αποκτά κανείς και όχι μόνο με τη φαντασία του, τις απρόβλεπτες και πρωτόγνωρες εμπειρίες που προσφέρει η ζωή και δεν τις καθορίζει ο καθένας μας.

ή

2. Επικοινωνιακό πλαίσιο: <u>ημερολόγιο</u>

- ημερομηνία, προσφώνηση (πχ αγαπητό μου ημερολόγιο), α΄προσωπο, προσωπικό ύφος, καταγραφή προσωπικών σκέψεων και συναισθημάτων

Ο μαθητής <u>αφηγείται</u> ένα φανταστικό ταξίδι στο παρελθόν, <u>περιγράφει</u> με σαφήνεια πού (όχι απαραίτητα τόπος αλλά και περίοδος της ζωής του) θα ταξίδευε ξανά αν είχε την ευκαιρία να γυρίσει πίσω στο χρόνο και <u>αιτιολογεί</u> αυτή την επιλογή του.

Ενδεικτικά :

- γυρίζει πίσω στα παιδικά του χρόνια και ξαναζεί ευτυχισμένες στιγμές με αγαπημένα του πρόσωπα , που ίσως δεν είναι πια στη ζωή
- ξαναζεί ένα ταξίδι που του έμεινε αξέχαστο
- επιλέγει ένα σημαντικό γεγονός της ζωής του και αλλάζει την εξέλιξή του, παρουσιάζει τι θα έκανε διαφορετικά αν το ξαναζούσε.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΑΞΙΔΙΑ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Χρ. Κουλούρη, Ο χρόνος της αναμενόμενης ευτυχίας (επιφυλλίδα)

Το κείμενο δίνεται συντομευμένο και ελαφρώς διασκευασμένο για τις ανάγκες της εξέτασης.

Από την εποχή της *Οδύσσειας* το ταξίδι, νοητικό ή πραγματικό, μοιάζει να αποτελεί έκφραση της ανθρώπινης ελευθερίας και διαχρονική αναζήτηση της αυτο-πραγμάτωσης[1]. Η επιθυμία της περιπέτειας και η γοητεία του αγνώστου αφενός ή η επιστροφή σε κάποιες ρίζες και η ασφάλεια του νόστου[2] αφετέρου σηματοδοτούν ακριβώς αυτή τη διάσταση. Εν τούτοις οι λόγοι για τους οποίους οι άνθρωποι ταξιδεύουν, τα μέσα του ταξιδιού, η κοινωνική σύνθεση των ταξιδιωτών, τα δρομολόγια, οι χρόνοι, το κόστος, οι πρακτικές, οι συμβολισμοί και οι αναπαραστάσεις του ταξιδιού, όλα υπόκεινται σε ιστορικούς προσδιορισμούς και διαφοροποιούνται μέσα στον ιστορικό χρόνο. Η αυτονόητη σήμερα και γενικευμένη ερώτηση «πού θα πας διακοπές φέτος;», οι προσφορές για φθηνά ταξίδια, η διόγκωση της τουριστικής βιομηχανίας, τα διαφημιστικά σλόγκαν για τις διακοπές γίνονται περισσότερο κατανοητά αν ανατρέξουμε στην ιστορική στιγμή της «εφεύρεσης των διακοπών». Και η «εφεύρεση» αυτή εξαρτάται, με τη σειρά της, από την «εφεύρεση του ελεύθερου χρόνου». […]

[Κατά τον 19ο αιώνα] η επανάσταση των υλικών συνθηκών του ταξιδιού, με το σιδηρόδρομο και το ατμόπλοιο, δημιούργησε τους όρους για τον εκδημοκρατισμό των διακοπών. Οι γρήγορες και φθηνές μετακινήσεις μετέτρεψαν τον περιηγητή σε τουρίστα. Στη νέα κουλτούρα των διακοπών κυριαρχούν η μαζικότητα, τα τουριστικά πρακτορεία, οι οδηγοί και οι χάρτες. Ο διάσημος Thomas Cook οργάνωσε το πρώτο του τουριστικό ταξίδι το 1841, ίδρυσε την εταιρεία του το 1851 και την ίδια χρονιά μετέφερε 165.000 άτομα στην παγκόσμια έκθεση του Λονδίνου. Στις δεκαετίες 1840-1860 εξάλλου δημοσιεύονται οι περίφημοι τουριστικοί οδηγοί Murray, Baedeker και Joanne. Το ταξίδι συνοψίζεται σε μια σειρά επισκέψεων, σχεδιασμένων λεπτομερώς από τον τουριστικό οδηγό, ο οποίος εκλαϊκεύει την εμπειρία της εξερεύνησης.

Μέσα στον 20ό αιώνα οι διακοπές αποκτούν μαζικό και διαταξικό[3] χαρακτήρα και αναπτύσσονται στρατηγικές κατανάλωσης. Η «ανάγκη» για διακοπές γίνεται στη συνέχεια «δικαίωμα», έτσι ώστε η αδυναμία να πάει κάποιος διακοπές να παρουσιάζεται ως αδικία. Η προσδοκία των διακοπών δεν ταυτίζεται με την ξεκούραση. Οι παραθεριστές θέλουν, στη διάρκεια των διακοπών, να ξεφύγουν

[1] **ενν.** του τρόπου με τον οποίο οι ταξιδιώτες θα αισθανθούν ολοκληρωμένοι ως άνθρωποι

[2] του ταξιδιού της επιστροφής

[3] αυτός που σχετίζεται με όλες τις κοινωνικές τάξεις.

από τους κοινωνικούς τους ρόλους, να τοποθετήσουν σε παρένθεση τις πειθαρχίες που απορρέουν από την εργασία και την αστική ζωή. Οι διακοπές ορίζονται σε αντίθεση με την καθημερινότητα ενώ αναδεικνύονται ταυτόχρονα σε καθοριστικό στοιχείο για την κατασκευή ταυτοτήτων. Η τηλεοπτική διαφήμιση για την προώθηση του γαλλικού τουρισμού, με τον Γούντι Αλεν να προτρέπει τους συμπατριώτες του Αμερικανούς «Ας ερωτευτούμε πάλι», επιβεβαιώνει τις διακοπές και το ταξίδι ως χρόνο, και τόπο, της αναμενόμενης ευτυχίας.

Α3. Αντλώντας ιδέες από την τελευταία παράγραφο του κειμένου, να αναπτύξεις σε άρθρο 200 – 250 λέξεων για τη σχολική εφημερίδα την άποψή σου σχετικά με τους στόχους τους οποίους επιδιώκει να πραγματοποιήσει ο σύγχρονος ταξιδιώτης / τουρίστας στο χρόνο των διακοπών του.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

Ν. ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗΣ (1883-1957)

Ταξιδεύοντας: Ισπανία (εκδ. Καζαντζάκη, Αθήνα 2009)

Το κείμενο αποτελεί απόσπασμα από ταξιδιωτικό αφήγημα του συγγραφέα, που αναφέρεται στην αραβική πόλη της Ισπανίας, τη Σεβίλλη.

«Βλογημένες νά 'ναι οι κλείδωσες[4] των χεριών μου – που δεν είναι όλο κόκαλο σαν των αλόγων – και μπορούν να σε χαδέψουν! – Βλογημένη κι η διάφανη επιδερμίδα των χειλιών μου – γιατί έτσι το αίμα μου βρίσκεται πιο κοντά στο δικό σου, όταν σε φιλώ! – Βλογημένα και τα μακριά μαλλιά σου – γιατί όταν τα σηκώνω σα φτερούγα – ο σβέρκος σου νιώθει πιο απαλά την ανάσα μου – και πιο γλυκά αναπαύεται στο μπράτσο μου – στις μακριές μας ξεκούρασες!»

Χωρίς να το θέλω, τα ερωτικά τούτα λόγια ενός φίλου μου Ισπανού ποιητή, στρατάριζαν[5] στα χείλια μου, όταν έμπαινα στη Σεβίλια. Δεν ανιστορούμαι πια αν ήταν μέρα ή νύχτα, αν ήταν ήλιος ή αν έριχνε ψιλή βροχή· σα νά 'γινα ξάφνου ροδοβάβουλας[6] και δε θυμούμαι την πρώτη επαφή μου με τη Σεβίλια παρά μυρωδιές και χρώματα. Και χάρηκα που έλαχε να γεννηθώ σ' ένα τόσο φανταχτερό και μυρωδάτο κόσμο.

Πώς να μπορέσει ποτέ ο άνθρωπος να υμνήσει, χωρίς κραυγή, την ομορφιά της γης; Πότε θ' ανοίξουμε τα μάτια μας και να δούμε το λουλούδι, το χώμα, το νερό, τη γυναίκα; Να δούμε το σώμα μας που έγινε επίτηδες για τον κόσμο, να δούμε τον κόσμο που έγινε επίτηδες για το σώμα μας, και να πούμε μ' ευγνωμοσύνη: «Μου αρέσεις!»

Συχνά, όταν γυρίζω μόνος σε ξένες πολιτείες, με δυσκολία κρατιούμαι να μη φωνάξω. Τι νά 'ναι ετούτη η τύχη, τι 'ναι το θάμα ετούτο να ζεις, νά 'σαι γερός, να διψάς, να πίνεις νερό και να δροσερεύεις ως τη φτέρνα, να πεινάς, να τρως ένα κομμάτι ψωμί και να νιώθεις τα κόκαλά σου να

[4] Οι κλειδώσεις

[5] έρχονταν ασυναίσθητα

[6] έντομο που χώνεται στο τριαντάφυλλο

τρίζουν από αναγάλλια[7]; Και πώς έλαχε νά 'ναι τόσο σφιχτοπλεμένη, τόσο σοφιλιασμένη[8] η ηδονή με την ανάγκη;

Κάθουμαι σε μιαν πέτρα, απόξω από το αραβίτικο[9] παλάτι, το ξακουσμένο Αλκάθαρ. Ήλιος γλυκός, η Σεβίλια ξύπνησε, σβουρίζει σα μελισσοκόφινο[10], μυρίζουν τα περβόλια, είναι ακόμα πρωί κι οι πόρτες του παλατιού δεν άνοιξαν. Κοιτάζω τα χέρια μου πλημμυρισμένα πρωινόν ήλιο – σα να κρατούν ένα χρυσό βιολί. Αγγίζω το κεφάλι μου, και μου φαίνεται σαν την κιβωτό που πλέει απάνω στο χάος και νά 'χουν καταφύγει μέσα της για να σωθούν όλα τα ζώα και τα πουλιά κι οι θεοί. Κι αμίλητα βλογούσα[11] και μακάριζα[12], το πρωί εκείνο, τις πέντε μου αίστησες[13]...

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ο Καζαντζάκης στο κείμενό του αποφεύγει την ακριβή περιγραφή του τόπου που επισκέπτεται και την αντικαθιστά με δικές του παρατηρήσεις και σκέψεις, σχετικές με την επίσκεψη αυτή. Ποιος ο στόχος της περιγραφής στην περίπτωση αυτή και ποια εντύπωση δημιουργεί στον αναγνώστη;

ή

2. Στο προσωπικό σου ιστολόγιο να γράψεις λόγους για τους οποίους, μετά την ανάγνωση του αποσπάσματος, θα πρότεινες στους αναγνώστες σου να επισκεφτούν τη Σεβίλλη στην Ισπανία. Μπορείς να αντλήσεις ιδέες από τις παρατηρήσεις και σκέψεις του συγγραφέα για την εντύπωση που αφήνει η πόλη στον επισκέπτη της.

Μονάδες 25

[7] ανακούφιση, αγαλλίαση
[8] αξεδιάλυτα μπλεγμένη
[9] αραβικό
[10] κινείται ακατάπαυστα σαν τις μέλισσες στο κοφίνι
[11] ευλογούσα
[12] καλοτύχιζα
[13] αισθήσεις

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΑΞΙΔΙΑ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3.

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ: άρθρο στη σχολική εφημερίδα

Σκοπός: να πληροφορήσει για προσωπικές σκέψεις και επιλογές

Τίτλος: σύντομος και περιεκτικός

Γλώσσα: αναφορική

Ύφος: σχολικό έντυπο => απλό - οικείο

Ενδεικτική ανάλυση:

Οι λόγοι που ωθούν τον σύγχρονο ταξιδιώτη / τουρίστα σε διακοπές, την απουσία δηλαδή από την εργασία του για σύντομο διάστημα, είναι συνήθως οι ακόλουθοι:

1) Η επιθυμία του να αλλάξει παραστάσεις, να χαλαρώσει το βλέμμα και η ψυχή του, να ξεφύγει από την καθημερινή ρουτίνα, να ξεκουραστεί.
2) Η προσδοκία του να ξεφύγει από τους δεδομένους κοινωνικούς του ρόλους, να αγνοήσει την πειθαρχία που επιβάλλει η εργασία και η αστική καθημερινότητα.
3) Η διάθεση του τουρίστα να κατασκευάσει την προσωπική του ταυτότητα, να αυτοπροσδιοριστεί με τρόπο που τον καλύπτει ψυχολογικά.
4) Η ενδόμυχη ανάγκη να βιώσει την ευτυχία, πραγματοποιώντας μια επανεκκίνηση, καταργώντας τις συμβατικότητες και τα «πρέπει» που επιβάλλει η ήδη τακτοποιημένη ζωή του.

Προσωπικά, πιστεύω ότι όλα αυτά τα κίνητρα είναι υπαρκτά, ενδέχεται όμως να κρύβονται και άλλα για έναν ταξιδιώτη / τουρίστα, όπως η γνωριμία με άλλους τόπους – ανθρώπους – πολιτισμούς, η επιτόπια μελέτη μνημείων και η επίσκεψη σε φημισμένα μουσεία και χώρους αναψυχής, η συντροφιά με έναν ξενιτεμένο συμπατριώτη και φίλο και άλλα πολλά σε

ατομικό επίπεδο. Επίσης, σκέφτομαι ότι η απόδραση από τις καθιερωμένες και συμβατικές συνήθειες της ζωής ίσως είναι μόνο ψευδαίσθηση τελικά: ο χρόνος των διακοπών είναι εν γένει μικρός και το κόστος μεγάλο, η ανάγκη για επιβίωση αδυσώπητη και η επιστροφή στην κοιτίδα (του) του ταξιδιώτη / τουρίστα αναπόφευκτη.

Β3.

1. Ο Καζαντζάκης προτιμά να αφηγηθεί τον τρόπο με τον οποίο εκείνος κατέγραψε μέσα του την επίσκεψη στη Σεβίλλη, αξιοποιώντας τη βιωματικότητα στην περιγραφή και όχι την ευθεία και ρεαλιστική αποτύπωση των παραστάσεων που απεκόμισε από τον τόπο. Τα πράγματα εδώ δεν περιγράφονται με το όνομά τους, αλλά με τη θέρμη και την εγκαρδιότητα του ταξιδευτή που τα χάρηκε. Έτσι, στη δεύτερη λ. χ παράγραφο του κειμένου του Καζαντζάκη, η μνήμη σμίγει με τις αισθήσεις και φτιάχνει ένα νοσταλγικό αμάλγαμα εντυπώσεων από την ονειρική Σεβίλλη. Ο συγγραφέας προσκαλεί, ουσιαστικά, τον αναγνώστη να πάει στη Σεβίλλη κι εκείνος, να ζήσει την εμπειρία ενός μαγευτικού προορισμού, να ταξιδέψει με την ψυχή του και να αποδράσει. Ο αναγνώστης, με τη σειρά του, έχει πολλούς λόγους ν' ανταποκριθεί στο κάλεσμα του συγγραφέα, γιατί φαντάζεται ότι στη Σεβίλλη τον περιμένει ένας κόσμος διαφορετικός και πρωτόγνωρος αλλά και ένας πολιτισμός, «το αραβίτικο παλάτι, το ξακουσμένο Αλκάθαρ», που θα τον ταξιδέψει στα βάθη της Ιστορίας.

2. Προτείνω ανεπιφύλακτα να πάτε στη Σεβίλλη, κι αυτό γιατί:

- Θα καταλάβετε ότι η Ποίηση και το Τραγούδι έχουν λόγο που υπάρχουν στη ζωή μας, αναδεικνύουν το μεγαλείο του Ανθρώπου και των Πραγμάτων.
- Θα εκστασιαστείτε από τα αρώματα και τα χρώματα ολόκληρου του τόπου.
- Θα θαυμάσετε τη ζωή και θα καταλάβετε την ομορφιά της ως τα τρίσβαθα της ψυχής σας.
- Θα γνωρίσετε έναν τόπο γεμάτο μνήμες από την Ιστορία, θα ταξιδέψετε στον χρόνο.
- Θα υμνήσετε ίσως τον Θεό, για το θαύμα της δημιουργίας, την ομορφιά της γης.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Έφηβοι στην πρίζα

Το παρακάτω κείμενο (διασκευή) υπογράφεται από τον Άθω Δημουλά. Δημοσιεύτηκε στο ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ "Κ" της ηλεκτρονικής εφημερίδας Η Καθημερινή στις 28.01.2019.

Πριν από περίπου δέκα με δώδεκα χρόνια, ο κόσμος άλλαξε. Ο κόσμος των κινητών τηλεφώνων, έστω. Κυκλοφόρησαν τα iPhone[1] και το σύστημα Android[2], η οθόνη αφής αντικατέστησε τα παραδοσιακά πλήκτρα, η σύνδεση στο ίντερνετ έγινε δεδομένη πολυτέλεια και τα social media[3] εξελίχθηκαν σε ένα παγκόσμιο σπίτι. Κάπως έτσι τα 122 εκατ. τηλέφωνα που πουλήθηκαν το 2007 έφτασαν μία δεκαετία αργότερα στο 1,5 δισεκατομμύριο. Είναι τα χρόνια που τα παιδιά που γεννήθηκαν στην αυγή της νέας χιλιετίας αποκτούσαν την πρώτη τους προσωπική συσκευή. Είναι η γενιά των σημερινών εφήβων, η πρώτη γενιά που δεν έχει μνήμες από έναν κόσμο χωρίς ίντερνετ, είναι τα παιδιά που έμαθαν από νωρίς πώς είναι να χτυπάει ένα κινητό τηλέφωνο στο σπίτι, που εξοικειώθηκαν από μικροί με τις οθόνες και σήμερα διαμορφώνουν την προσωπικότητά τους μέσα από τα προφίλ τους στα social media.

Την ίδια ακριβώς στιγμή που τα «έξυπνα» τηλέφωνα άρχισαν να εξαπλώνονται, άρχισε να παρατηρείται και μια σημαντική αλλαγή στη συμπεριφορά των εφήβων. Σύμφωνα, λοιπόν, με μια αμερικανική έρευνα (“Monitoring the Future”[4]) φαίνεται ότι οι σημερινοί έφηβοι βγαίνουν έξω πολύ λιγότερο, δεν επιδιώκουν τις κοινωνικές συναναστροφές, αλλά ούτε και την ανεξαρτησία τους από την πατρική οικογένεια, ενώ εμφανίζονται απρόθυμοι να εμπλακούν συναισθηματικά μεταξύ τους. Η έρευνα έδειξε, επίσης, ότι μετά το 2007 (ημερομηνία κυκλοφορίας του πρώτου iPhone) οι έφηβοι σαν να άλλαξαν ξαφνικά γνώμη και άρχισαν να απαντούν όλο και συχνότερα καταφατικά στην ερώτηση αν νιώθουν μοναξιά. Προφανώς ένιωθαν. Κι ας αντάλλασσαν όλη τη μέρα μηνύματα. Γιατί τελικά βρίσκονταν μόνοι στο δωμάτιό τους.

---

[1] Προϊόν της Apple, κατασκευάστριας εταιρείας συσκευών κινητής τηλεφωνίας

[2] Λειτουργικό σύστημα για συσκευές κινητής τηλεφωνίας

[3] Μέσα κοινωνικής δικτύωσης

[4] Παρακολουθώντας το μέλλον

Σύμφωνα με μια άλλη έρευνα ("A decade of Digital Dependency"[5]), άτομα ηλικίας από 15 έως 24 ετών περνούν κατά μέσο όρο τέσσερις ώρες τη μέρα στο κινητό τους. Με άλλα λόγια, κοιτάζουν το τηλέφωνό τους κάθε οκτώ λεπτά. Αυτή η διαπίστωση δεν διαφέρει από εκείνη που είχε δημοσιοποιήσει η Apple, σύμφωνα με την οποία οι χρήστες των iPhone ξεκλειδώνουν τη συσκευή τους 80 φορές τη μέρα ή αλλιώς έξι με εφτά φορές κάθε ώρα.

Για τους σημερινούς εφήβους το κινητό σπάνια κλείνει. Ή και ποτέ. Οι περισσότεροι κοιμούνται δίπλα του. Η μέρα τους τελειώνει με μια ματιά στην οθόνη και αρχίζει με τον ίδιο τρόπο. Ακόμα και όταν οι έφηβοι βρίσκονται μεταξύ τους, τα τηλέφωνά τους δεν κρύβονται στις τσέπες ή στις τσάντες τους. Στο τραπέζι της καφετέριας τα smartphones[6] είναι ακουμπισμένα δίπλα στο ποτήρι του καθενός και πολλές φορές μάλιστα χρησιμοποιούνται, γιατί υπάρχει σε εξέλιξη μια παράλληλη συζήτηση σε κάποια εφαρμογή ανταλλαγής μηνυμάτων ή γιατί κάποιος έκανε μια ανάρτηση που απαιτεί σχολιασμό ή και απλή παρατήρηση. Ταυτόχρονα, ο φόβος τού να χάνεις τις εξελίξεις και να νιώθεις ότι αποκόπτεσαι από όσα συμβαίνουν αποτελεί ένα κοινωνικό άγχος της εποχής των social media που βασανίζει τους χρήστες του διαδικτύου ανεξαρτήτως ηλικίας, αλλά μπορεί να γίνει εξαιρετικά επώδυνο ειδικά στις πιο ευαίσθητες προσωπικότητες ή στις νεαρές ηλικίες.

Ωστόσο, παρά τις ενδείξεις για τον επιζήμιο χαρακτήρα της εμμονικής σχέσης των εφήβων με τα κινητά τους τηλέφωνα, αλλά και τα ιατρικά προβλήματα που προκαλεί η συχνή τους χρήση (ακτινοβολία, πονοκέφαλοι, ζαλάδες, δυσκολία στον ύπνο κ.ά.), το τελευταίο που χρειάζεται είναι να φτάσουμε σε σημείο δαιμονοποίησης[7]. Το καινούργιο δυσκολευόμαστε να το αποδεχτούμε. Και παραγνωρίζεται το γεγονός ότι από τα κινητά τηλέφωνα οι έφηβοι έχουν επίσης πολλά να κερδίσουν. Το ζήτημα είναι προφανώς, και ως συνήθως, να βρεθεί ισορροπία. Πώς θα περιοριστεί η ανεξέλεγκτη χρήση αυτής της πανίσχυρης συσκευής. Η ουσία, όμως, είναι ότι τα κινητά τηλέφωνα δεν έχουν για την ώρα καταστρέψει καμία γενιά. Τη διαμορφώνουν. Την έχουν αλλάξει. Όπως έχουν αλλάξει τα πάντα.

Α3. Με αφετηρία τις απόψεις του συντάκτη και λαμβάνοντας υπόψη τις δικές σου εμπειρίες και γνώσεις, να γράψεις ένα άρθρο (έκτασης 200–250 λέξεων) για την ηλεκτρονική εφημερίδα της τάξης σου, όπου θα διατυπώνεις προτάσεις στους συνομηλίκους σου για τον περιορισμό της ανεξέλεγκτης χρήσης του κινητού τηλεφώνου. Πώς μπορεί, κατά τη γνώμη σου, να συμβάλει προς αυτή την κατεύθυνση η οικογένεια και το σχολείο;

---

[5] Μια δεκαετία ψηφιακού εθισμού

[6] «Έξυπνα» κινητά τηλέφωνα

[7] Αποδίδω αδίκως σε έναν παράγοντα την ευθύνη για κάτι

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΒΡΕΤΤΑΚΟΣ (1912 – 1991)

Το βάθος της φωνής

Στην ποιητική συλλογή «Το βάθος του κόσμου» (εκδ. Ματαράγκας, 1961), ο Βρεττάκος πειραματίζεται σε μια νέα ποιητική φόρμα που στηρίζεται στη λεγόμενη οπτική ποίηση, η οποία δημιουργείται για να «βλέπεται» και όχι μόνο για να διαβάζεται, ώστε να μετατρέπει το γλωσσικό μήνυμα σε οπτικό.

Κλείσε μου μια φωνή σ' ένα φάκελο
να την έχω μαζί μου –
Η φωνή σου
είναι ένα δέντρο από τίμιο ξύλο.
Δεν την άκουσα χτες ούτε σήμερα κι' είναι
γλυκύτερη ακόμη κι απ' τη φλόγα που άνθιζε
του τζακιού μας το κούτσουρο το χειμώνα.
Ξημερώνει η φωνή σου.
Ανάβει
το φάρο στη θάλασσα, τον έσπερο πάνω
στον ουρανό.
Αύριο είναι
Κυριακή και δεν ξέρω πώς να κάμω γιατ' είναι
τα καλά μου η φωνή σου.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Στο ποίημα που διάβασες, το ποιητικό υποκείμενο εκφράζεται με τρόπο που προκαλεί συγκίνηση σε μια εποχή που δεν υπήρχαν κινητά τηλέφωνα. Ποιο είναι, κατά τη γνώμη σου, το (συν)αίσθημα που πυροδότησε τη συγγραφή του έργου; Σε ποιον βαθμό μπορεί ένας έφηβος της εποχής σου να καλύψει την ανάγκη για ανθρώπινη επαφή, όπως αυτή εκφράζεται στο ποίημα, μέσα από μια συσκευή κινητού τηλεφώνου;

ή

2. Να υποθέσεις ότι είσαι το πρόσωπο για το οποίο γράφτηκε το ποίημα. Απαντώντας στον δημιουργό του, να γράψεις ένα γράμμα για τα συναισθήματα που βίωσες από την ανάγνωσή του.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή)

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Α3. (Μονάδες 25)

Ενδεικτικός τίτλος άρθρου: «Παρακαλώ, απενεργοποιήστε τα κινητά σας!»

Θέση: Είναι γεγονός ότι ως έφηβοι περνούν όλο και περισσότερο χρόνο στα κοινωνικά δίκτυα, τις εφαρμογές και τα παιχνίδια που έχουν εγκαταστήσει στο κινητό τους. Πολλές φορές, μάλιστα, φτάνουν στα όρια της υπερβολικής ενασχόλησης ή και του εθισμού. Ωστόσο, είναι ανάγκη να υιοθετήσουν μια διαφορετική στάση περιορίζοντας την ανεξέλεγκτη χρήση του κινητού τηλεφώνου.

Ενδεικτική τεκμηρίωση: Για τη διαμόρφωση συνετής στάσης προτείνεται:

- Η ενθάρρυνση από την οικογένεια για ανάπτυξη κοινωνικότητας και προσωπικής επαφής με συνομηλίκους
- Η προετοιμασία από την οικογένεια, η οποία οφείλει να παρακολουθεί διακριτικά τη χρήση του κινητού από τους εφήβους και να συζητά μαζί τους για τους κινδύνους αποφεύγοντας, ωστόσο, τις ακρότητες
- Η παραδειγματική στάση των γονέων απέναντι στη χρήση του κινητού τηλεφώνου και των μέσων κοινωνικής δικτύωσης
- Η ενημέρωση των εφήβων από ειδικούς με ημερίδες που οργανώνει το σχολείο για τους κινδύνους υπερέκθεσης των εφήβων στα κοινωνικά δίκτυα και στις συσκευές κινητής τηλεφωνίας εν γένει
- Η ενημέρωση των εφήβων από ψυχολόγους σε συνεργασία με το σχολείο για τα συναισθηματικά οφέλη της συναναστροφής μεταξύ φίλων, τη σημασία της (μη εικονικής) κοινωνικότητας, της ζωντανής αλληλεπίδρασης και ό,τι αυτή συνεπάγεται (χειρονομίες, βλέμμα)

- Η διοργάνωση κοινωνικών εκδηλώσεων από τη σχολική κοινότητα με σκοπό τη σύσφιξη των δεσμών μεταξύ των εφήβων και την ανάδειξη της σημασίας της προσωπικής επαφής μεταξύ τους

Ενδεικτικός επίλογος: Εν κατακλείδι, απέναντι στην επικυριαρχία του κινητού τηλεφώνου δεν πρέπει να καταδικάζουμε συλλήβδην τη χρήση του. Απαιτείται να επαναπροσδιορίσουμε τη σχέση μας με αυτό και να υιοθετήσουμε λύσεις για την ορθολογική χρήση του.

Β3. (Μονάδες 25)

1. Ο/η μαθητής/-τρια μπορεί να δώσει διαφορετικές εκδοχές των (συν)αισθημάτων που βιώνει το ποιητικό υποκείμενο και το οδηγούν στη συγγραφή του ποιήματος. Μερικές από αυτές είναι: απώλεια αγαπημένου προσώπου, μοναξιά, ανεκπλήρωτος έρωτας, αναπόληση παλιότερων ευτυχισμένων στιγμών συμβίωσης.

Η ανθρώπινη επαφή αποτελεί έμφυτη ανάγκη με πολλαπλά οφέλη για τη σωματική και την ψυχική υγεία. Στις μέρες μας, αυτή η ανάγκη «εξυπηρετείται» κυρίως μέσα από συσκευές κινητών τηλεφώνων. Ειδικά οι έφηβοι, για τους οποίους το κινητό τηλέφωνο αποτελεί ένα είδος προέκτασης του χεριού τους, έχουν αρκεστεί σε μια ψευδαίσθηση επικοινωνίας, η οποία με κανέναν τρόπο δεν μπορεί να υποκαταστήσει τη φυσική επαφή. Η αγκαλιά, το κράτημα του χεριού, η γλώσσα του σώματος δημιουργούν το αίσθημα της ασφάλειας και της εμπιστοσύνης και μόνο με αυτούς τους τρόπους δύναται να σφυρηλατηθούν σημαντικοί και ουσιαστικοί δεσμοί μεταξύ των ανθρώπων. Στην πραγματικότητα, διανύουμε την εποχή, κατά την οποία η ανθρώπινη επαφή εξελίσσεται σε ένα είδος πολυτελείας και η ανάγκη για επαναπροσδιορισμό του όρου «ανθρώπινη επαφή» είναι όσο ποτέ επιτακτική.

ή

2. Ο/η μαθητής/-τρια με βάση το επικοινωνιακό πλαίσιο, καλείται να γράψει ένα γράμμα με παραλήπτη τον δημιουργό το ποιήματος, κρατώντας την τυπική δομή της επιστολής με προσφώνηση, πρόλογο, κύριο μέρος, επίλογο, επιφώνηση και υπογραφή. Καθώς ο/η μαθητής/-τρια υποδύεται το πρόσωπο για το οποίο γράφτηκε το ποίημα – και ενδεχομένως τον/την συνδέει κάποια σχέση με τον δημιουργό – ο τόνος πρέπει να είναι οικείος (μπορεί να αξιοποιηθεί η εναλλαγή α΄ και β΄ ενικού προσώπου για απόδοση της οικειότητας), το λεξιλόγιο απλό και συναισθηματικά φορτισμένο (πχ. χρήση ρημάτων, όπως αισθάνομαι, νιώθω, γοητεύομαι, συγκινούμαι) και τα σημεία στίξης να έχουν έντονη παρουσία, αφού αποδίδουν το συναισθηματικό πρόσημο από την ανάγνωση του ποιήματος.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ Η ΦΥΣΗ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Το καλαμάκι αλλιώς

Το παρακάτω κείμενο (διασκευή) υπογράφεται από τη δημοσιογραφική ομάδα Lifoteam. Δημοσιεύτηκε στη σελίδα της lifo στις 15.05.2019.

Το ζήτημα της προστασίας του πλανήτη μοιάζει με αυτοάνοσο[1] που δημιούργησε ο ίδιος σου ο οργανισμός και πρέπει να ζήσεις, προσέχοντας πάντα όσα σε βλάπτουν. Αυτό το αυτοάνοσο το δημιουργήσαμε όλοι εμείς και τώρα, αν θέλουμε να επιβιώσουμε (και όχι απλώς να επιβιώσουμε, αλλά να ζήσουμε όσο πιο ποιοτικά γίνεται), θα πρέπει συνεχώς να αποφεύγουμε όσα βλάπτουν, επιδεινώνουν και απειλούν το περιβάλλον και κατ' επέκταση την ίδια μας τη ζωή.

Στην καθημερινότητά μας υπάρχουν δεκάδες πράγματα που υπονομεύουν την προστασία του πλανήτη και κάποια από αυτά ίσως δεν τα έχουμε συνειδητοποιήσει ακόμα. Κυρίως δεν έχουμε συνειδητοποιήσει ότι η προστασία του πλανήτη εξαρτάται από το παραμικρό, ακόμα και από εκείνο το ανυποψίαστο μικροσκοπικό καλαμάκι που χρησιμοποιούμε στον καφέ, στον χυμό του παιδιού μας και σε κάθε κρύο ρόφημα στη βόλτα μας. Αυτά τα εκατοντάδες πλαστικά αξεσουάρ που καθένας μας πετάει κάθε χρόνο στα σκουπίδια καταλήγουν στις θάλασσες, αφού δεν διασπώνται και μένουν να ρυπαίνουν τον πλανήτη σαν στίγματα[2] του σύγχρονου (απολίτιστου) πολιτισμού.

Τα τελευταία χρόνια υπάρχει μια ελληνική εταιρία που ειδικεύεται στην παραγωγή προϊόντων φιλικών προς το περιβάλλον, αποτελώντας το μεγαλύτερο όνομα τους είδους της στην Ελλάδα και ένα από τα μεγαλύτερα στην Ευρώπη. Κάθε χρόνο επενδύει στο τμήμα της έρευνας και της ανάπτυξης, έτσι ώστε να βρίσκεται σε επαφή με τις εξελίξεις και τις πιο επικαιροποιημένες μελέτες[3]. Εδώ και τέσσερα χρόνια, πολύ πριν μας απασχολήσει το πλαστικό καλαμάκι ως υλικό μη φιλικό προς το περιβάλλον, άρχισε να επενδύει στην εξέλιξη και στη δημιουργία προϊόντων που συμβάλλουν στην προστασία του πλανήτη. Το αποτέλεσμα της επένδυσης και της συνεχούς έρευνας είναι η διάθεση στην ελληνική και ευρωπαϊκή αγορά οικολογικών προϊόντων φτιαγμένων από φυσικούς πόρους, τα οποία παράγονται αποκλειστικά στην Ελλάδα.

---

[1] νόσημα που αποδίδεται σε διαταραχές του ανοσοποιητικού, κατά τις οποίες για διάφορους λόγους ο οργανισμός αντιμετωπίζει δικά του στοιχεία ως ξένα και επιτίθεται ουσιαστικά στον εαυτό του

[2] σημάδι

[3] μελέτες που συμβαδίζουν με τα σύγχρονα δεδομένα

Η επένδυση που αφορά τα οικολογικά καλαμάκια της ελληνικής εταιρίας δεν σταματά στην παραγωγή των προϊόντων ,αλλά σχετίζεται με μια ολόκληρη στάση απέναντι στο περιβάλλον, η οποία μας αφορά όλους. Άλλωστε, ό,τι κι αν πίνεις, είναι πιο γευστικό, όταν δεν επιβαρύνει το περιβάλλον.

Α3. Με αφετηρία το περιεχόμενο του άρθρου και λαμβάνοντας υπόψη τις γνώσεις σου για το θέμα, να αναπτύξεις τον προβληματισμό που προκαλεί η χρήση πλαστικών προϊόντων στις μέρες μας. Ποια είναι η στάση σου απέναντι σε αυτή την κατάσταση; Να απαντήσεις με μια ομιλία (200–250 λέξεων) που θα συντάξεις, για να εκφωνήσεις στο πλαίσιο Ημερίδας που διοργανώνεται στο σχολείο σου για την Παγκόσμια Ημέρα Περιβάλλοντος με σκοπό την ενίσχυση της περιβαλλοντικής συνείδησης των συμμαθητών/-τριών σου.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΛΟΥΙΣ ΣΕΠΟΥΛΒΕΔΑ (1949 – 2020)

Το μαύρο κύμα

Το απόσπασμα που ακολουθεί προέρχεται από το μυθιστόρημα του χιλιανού συγγραφέα Λουίς Σεπούλβεδα, «Η ιστορία του γάτου που έμαθε σ' ένα γλάρο να πετάει» (μετάφραση Αχιλλέας Κυριακίδης, Opera, 1998). Η υπόθεση εκτυλίσσεται στο λιμάνι του Αμβούργου. Ο γάτος Ζορμπάς υπόσχεται σε μια ετοιμοθάνατη από τη μόλυνση γλαροπούλα να κλωσήσει αυτός το αβγό της, να μεγαλώσει το γλαρόπουλο που θα γεννηθεί και να το μάθει να πετάει. Στο απόσπασμα παρακολουθούμε τον τρόπο με τον οποίο μολύνεται θανάσιμα η Κενγκά, η μάνα – γλάρος.

Η Κενγκά άνοιξε τις φτερούγες για να πετάξει, αλλά το κύμα ήταν πιο γρήγορο και την πήρε από κάτω. Όταν ξαναβγήκε στην επιφάνεια, το φως της μέρας είχε χαθεί, κι όταν κούνησε δυνατά το κεφάλι, κατάλαβε πως η κατάρα των θαλασσών την είχε τυφλώσει.

Η Κενγκά με τ' ασημιά φτερά βούτηξε πολλές φορές το κεφάλι της στο νερό, ώσπου κάποιες ακτίνες φως έφτασαν στις κόρες των ματιών της που 'χαν σκεπαστεί με πετρέλαιο. Η παχύρρευστη κηλίδα, η μαύρη μάστιγα, της είχε κολλήσει τα φτερά στο σώμα, κι η Κενγκά έπιασε να κουνάει τα πόδια, με την ελπίδα να κολυμπήσει γρήγορα και να φύγει μακριά απ' το μαύρο κύμα.

Με όλους τους μυς της πιασμένους από την προσπάθεια, κατάφερε κάποτε να φτάσει στο τέλος της πετρελαιοκηλίδας και να 'ρθει σ' επαφή με το καθαρό νερό.

Όταν, βουτώντας το κεφάλι στο νερό κι ανοιγοκλείνοντας συνέχεια τα μάτια, κατάφερε να τα καθαρίσει, σήκωσε το κεφάλι και κοίταξε τον ουρανό· δεν είδε παρά κάτι σύννεφα ανάμεσα στη θάλασσα και στην απεραντοσύνη του ουράνιου θόλου. Ήδη οι συντρόφισσές της απ' το σμήνος του Φάρου της Κόκκινης Άμμου πρέπει να 'χαν πετάξει μακριά — πολύ μακριά.

Έτσι ήταν ο νόμος. Είχε δει κι η ίδια άλλους γλάρους να μολύνονται από το θανάσιμο μαύρο κύμα, κι όσο δυνατή κι αν ήταν η λαχτάρα της να κατέβει για να βοηθήσει, είχε αναγκαστεί ν' απομακρυνθεί, υπακούοντας στο νόμο που απαγορεύει την παρουσία στο θάνατο των συντρόφων.

Με τα φτερά τους ακίνητα, κολλημένα στο σώμα τους, οι γλάροι αποτελούσαν εύκολη λεία για τα μεγάλα ψάρια, ή πέθαιναν αργά, από ασφυξία, καθώς το πετρέλαιο έφραζε όλους τους τους πόρους.

Αυτό το τέλος την περίμενε, κι η Κενγκά ευχήθηκε να την κατάπιναν αμέσως τα σαγόνια κάποιου κήτους.

Η μαύρη κηλίδα. Η μαύρη μάστιγα. Περιμένοντας το τέλος της, η Κενγκά έπιασε να καταριέται τους ανθρώπους.

«Όχι όμως όλους… Να μην είμαι και άδικη», έκρωξε αδύναμα.

Πολλές φορές, από ψηλά, είδε πώς κάτι μεγάλα πετρελαιοφόρα επωφελούνταν τις μέρες που 'χε στεριανή ομίχλη για να βγουν στη θάλασσα και να πλύνουν τις δεξαμενές τους. Σκόρπιζαν στη θάλασσα χιλιάδες λίτρα από μια ουσία παχύρρευστη και μολυσματική, που επέπλεε στο κύμα. Είδε όμως κι άλλες φορές που κάτι μικρά πλεούμενα πλεύριζαν τα πετρελαιοφόρα κι απαιτούσαν απ' αυτά ν' αδειάσουν τις δεξαμενές τους. Δυστυχώς, όμως, αυτά τα πλεούμενα, όπου κυμάτιζε η σημαία με τα χρώματα της ίριδος, δεν έφταναν πάντα εγκαίρως για ν' αποτρέψουν τη δηλητηρίαση των θαλασσών.

Η Κενγκά πέρασε τις πιο βασανιστικές ώρες της ζωής της καθισμένη πάνω στο νερό, με το τρομοκρατημένο της μυαλό να φαντάζεται τον πιο φριχτό θάνατο· χειρότερο απ' το να την κατασπαράξει ένα ψάρι, χειρότερο ακόμα κι απ' το να υποφέρει την αγωνία της ασφυξίας, ήταν το να πεθάνει από την πείνα.

Μπροστά στην εφιαλτική προοπτική ενός αργού θανάτου, κούνησε το σώμα της και διαπίστωσε με έκπληξη πως το πετρέλαιο δεν είχε πειράξει τις φτερούγες ως τη ρίζα τους. Μπορεί τα πούπουλά τους να 'χαν ποτίσει απ' αυτή την παχύρρευστη ουσία, τουλάχιστον, όμως, μπορούσε να τις ανοίξει.

«Μπορεί και να 'χω μια ελπίδα να βγω από δω», έκρωξε η Κενγκά, «εκεί ίσως, αν πετάξω ψηλά, πολύ ψηλά, ο ήλιος να λιώσει την κατάρα που 'χει κολλήσει στα φτερά μου».

[…]

Η Κενγκά χτύπησε τις φτερούγες, μάζεψε τα πόδια, σηκώθηκε δυο πόντους κι έπεσε με τα μούτρα στο νερό. Πριν δοκιμάσει άλλη μια φορά, βούτηξε ξανά και κούνησε τις φτερούγες κάτω απ' το νερό. Αυτή τη φορά, σηκώθηκε πάνω από ένα μέτρο, πριν ξαναπέσει.

[…]

Η Κενγκά κατάλαβε πως δε θα ’χε για πολύ ακόμα τη δύναμη να φτεροκοπάει, κι έψαξε να βρει ένα μέρος στην ενδοχώρα[4] για να κατέβει, ακολουθώντας την πράσινη και φιδωτή γραμμή του Έλβα[5].

Το φτερούγισμά της γινόταν όλο και πιο βαρύ, όλο και πιο αργό. Έχανε δυνάμεις. Έπεφτε.

Σε μιαν απέλπιδα προσπάθεια να ξανακερδίσει ύψος, έκλεισε τα μάτια και φτερούγισε με όσες δυνάμεις τής είχαν απομείνει. Δεν κατάλαβε πόση ώρα πέταξε με τα μάτια κλειστά, όταν όμως τα άνοιξε, πετούσε πάνω από έναν ψηλό πύργο μ’ έναν χρυσαφένιο ανεμοδείκτη.

«Ο Άγιος Μιχαήλ!», έκρωξε, αναγνωρίζοντας το καμπαναριό της αμβουργιανής[6] εκκλησίας.

Τις φτερούγες της δεν μπορούσε πια ούτε να τις κουνήσει.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100 – 150 λέξεων.

1. Το απόσπασμα του Σεπούλβεδα θίγει ένα από τα πιο σοβαρά οικολογικά προβλήματα της εποχής μας. Ποιο είναι αυτό; Λαμβάνοντας υπόψη **τη χρονολογία έκδοσης του έργου**, αλλά και με βάση τις γνώσεις που έχεις **σήμερα** για τα περιβαλλοντικά ζητήματα, θεωρείς ότι πρέπει να κάνουμε αισιόδοξες προβλέψεις για το μέλλον;

ή

2. Η γλαροπούλα στο τέλος του αποσπάσματος πεθαίνει, ωστόσο έχει δώσει μια μεγάλη μάχη για να κρατηθεί στη ζωή. Να συνεχίσεις την ιστορία και να γράψεις έναν επίλογο, εστιάζοντας στην Κενγκά ως σύμβολο αγώνα για επιβίωση κάτω από αντίξοες συνθήκες.

Μονάδες 25

[4] το εσωτερικό της χώρας

[5] ποταμός της Γερμανίας

[6] του Αμβούργου

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ Η ΦΥΣΗ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή)

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Α3. (Μονάδες 25)

Ο/η μαθητής/-τρια, με βάση την επικοινωνιακή περίσταση, καλείται να συντάξει μια ομιλία στο πλαίσιο Ημερίδας που διοργανώνεται στο σχολείο του/της για την Παγκόσμια Ημέρα Περιβάλλοντος, κρατώντας την τυπική δομή της ομιλίας με προσφώνηση, πρόλογο, κύριο μέρος, επίλογο και επιφώνηση.

Προσφώνηση: Αγαπητοί/-ές καθηγητές/-τριες, φίλοι/-ες συμμαθητές/-τριες

Πρόλογος: Επιγραμματική παρουσίαση του θέματος (η χρήση των πλαστικών προϊόντων στις μέρες μας)

Κύριο μέρος: Τα πλαστικά αποτελούν άμεση απειλή για το περιβάλλον και τις ζωές μας, μολύνοντας τη στεριά και τις θάλασσες του πλανήτη. Οι αριθμοί που αποτυπώνουν τη ρύπανση σημαίνουν πλέον συναγερμό και η απεξάρτησή μας από το πλαστικό αποτελεί μονόδρομο, καθώς

- Τα πλαστικά υπολείμματα εντοπίζονται σε είδη, όπως οι θαλάσσιες χελώνες, οι φώκιες, οι φάλαινες, αλλά και στα πουλιά, καθώς επίσης σε ψάρια και οστρακοειδή και ως εκ τούτου στην ανθρώπινη τροφική αλυσίδα.
- Τα μεγάλα πλαστικά κομμάτια τραυματίζουν, προκαλούν ασφυξία και συχνά θάνατο στα ζώα της θάλασσας, συμπεριλαμβανομένων και ορισμένων εμβληματικών ειδών που είτε προστατεύονται από τον νόμο είτε κινδυνεύουν με εξαφάνιση, όπως είναι οι θαλάσσιες χελώνες ή τα θαλάσσια θηλαστικά.
- Ωστόσο, τα μικροπλαστικά, τα μικρά δηλαδή εκείνα θραύσματα πλαστικού, είναι αυτά που βρίσκονται σε πραγματική αφθονία στη Μεσόγειο. Όταν δε, εισέρχονται στην τροφική αλυσίδα αποτελούν απειλή όχι μόνο για έναν μεγάλο αριθμό ειδών, αλλά και για την ανθρώπινη υγεία.

- Τα πλαστικά είδη ενέχουν σοβαρό κίνδυνο για τα θαλάσσια οικοσυστήματα και τη βιοποικιλότητα.
- Μιλώντας γενικά, τα πλαστικά βλάπτουν δραστηριότητες, όπως ο τουρισμός, η αλιεία και η ναυτιλία.

Επίλογος: Σύντομη ανακεφαλαίωση των παραπάνω με τη διατύπωση ότι η χρήση πλαστικών προϊόντων αποτελεί πρόβλημα που καλούμαστε όλοι να αντιμετωπίσουμε αναλογιζόμενοι το μέγεθος της καταστροφής που συντελείται συστηματικά στον πλανήτη.

Επιφώνηση: Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας!

Β3. (Μονάδες 25)

1. Ο/η μαθητής/-τρια, με αφετηρία το απόσπασμα που διάβασε, καλείται να συντάξει ένα κείμενο με θέμα τη θαλάσσια ρύπανση και τις καταστροφικές της συνέπειες για το οικοσύστημα. Μπορεί να κάνει μια σύντομη αναφορά στις αιτίες (αποχετεύσεις, λιπάσματα, πετρελαιοειδή, ρύπανση από πλοία κλπ) εστιάζοντας σε αυτήν που προκύπτει από την ανάγνωση του κειμένου. Στη συνέχεια, μπορεί να διατυπώσει την άποψή του/της σχετικά με το κατά πόσο μπορούμε να είμαστε αισιόδοξοι για το μέλλον, υπογραμμίζοντας το γεγονός ότι ενώ μας χωρίζουν αρκετά χρόνια από το έτος της πρώτης κυκλοφορίας του βιβλίου του Σεπούλβεδα, η αγωνία μας και οι φωνές για τη θαλάσσια ρύπανση πληθαίνουν, γιατί το φαινόμενο κάθε άλλο παρά σε ύφεση βρίσκεται.

ή

2. **Ενδεικτικός επίλογος – συνέχεια της ιστορίας**

   Η Κενγκά συνειδητοποίησε πως πλησίαζε το τέλος. Μοναδική της έγνοια ήταν ποιος θα κλωσούσε το αυγό της, όταν εκείνη πια δεν θα υπήρχε. Με χίλιους κόπους κατάφερε να πετάξει μέχρι το δέντρο που είχε φτιάξει τη φωλιά της. Κοίταξε γύρω. Ποιος θα φρόντιζε το αυγό της; Κανένα γλαροπούλι δεν πετούσε εκεί κοντά. Χαμήλωσε τα μάτια ως τις ρίζες και το βλέμμα της συναντήθηκε με αυτό του Ζορμπά. Ένας γάτος, ένας ακόμη κίνδυνος – μα λύση άλλη δεν υπήρχε, άξιζε η προσπάθεια! Τα παρακάλια και ο λόγος της μάνας που δεν θα προλάβει να δει το παιδί της να γεννιέται διαδέχτηκαν το λυπητερό της κρώξιμο. Λίγες ώρες αργότερα, ο Ζορμπάς στρογγυλοκάθισε πάνω από το αυγό κι η γούνα του έδωσε τη ζεστασιά που χρειαζόταν. Κι όταν το γλαροπούλι πήρε την πρώτη του ανάσα, ο Ζορμπάς τού έδειξε από ψηλά το μαύρο κύμα. Κι έπειτα με τη μουσούδα του το έσπρωξε για το πρώτο πέταγμα.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ Η ΦΥΣΗ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Στα ύψη η παραγωγή πλαστικών παγκοσμίως

Το (διασκευασμένο) κείμενο του Γιώργου Λιάλιου δημοσιεύτηκε το 2016 στην εφημερίδα Καθημερινή.

Τα προηγούμενα 50 χρόνια η παραγωγή πλαστικού 20πλασιάστηκε και μέσα στα επόμενα 50 χρόνια αναμένεται να διπλασιαστεί: «απογειώθηκε» από 15 εκατομμύρια τόνους το 1964 σε 311 εκατ. τόνους το 2014. Οι πλαστικές συσκευασίες αντιπροσωπεύουν το 26%. Όμως μόλις το 14% των πλαστικών συσκευασιών ανακυκλώνεται σε παγκόσμιο επίπεδο, ακόμα ένα 14% οδηγείται σε καύση και το υπόλοιπο 72% χάνεται: το 40% θάβεται σε χωματερές και το 32% καταλήγει απευθείας στο περιβάλλον. Έως το 2025 οι ωκεανοί θα περιέχουν 1 τόνο πλαστικών ανά 3 τόνους ψαριών, ενώ το 2050 θα περιέχουν (κατά βάρος) περισσότερο πλαστικό από ψάρια! Η έκθεση του Ellen Mac Arthur Foundation με τίτλο «Η νέα οικονομία των πλαστικών» (The New Plastics Economy) παρουσιάζει αποκαρδιωτικά στοιχεία για τη διαχείριση των πλαστικών –εστιάζοντας στις συσκευασίες– στον πλανήτη, στοιχεία με μεγάλη σημασία δεδομένης της συνεχούς αύξησης της χρήσης τους. Χαρακτηριστικό παράδειγμα της διείσδυσης των πλαστικών είναι ότι σήμερα το 15% (κατά βάρος) ενός αυτοκινήτου είναι από πλαστικό, όπως και περίπου το 50% του νέου αεροπλάνου Boeing Dreamliner. Η έκθεση καταλήγει στην ανάγκη μιας νέας παγκόσμιας πολιτικής για τον κύκλο ζωής των πλαστικών.

Πού καταλήγουν τα πλαστικά; Περίπου 40 χρόνια μετά την καθιέρωση του πρώτου παγκόσμιου συμβόλου ανακύκλωσης στα προϊόντα, μόλις το 14% των πλαστικών συσκευασιών ανακυκλώνεται. Κάπου 8 εκατομμύρια τόνοι πλαστικών καταλήγουν κάθε χρόνο στους ωκεανούς – περίπου ένα γεμάτο απορριμματοφόρο ανά λεπτό (...).

Με αυτά τα δεδομένα, λοιπόν, δημιουργείται η ανάγκη ενός νέου οράματος, μιας «νέας οικονομίας» για τα πλαστικά σε παγκόσμιο επίπεδο. Τα βασικά σημεία της πρότασης στην οποία καταλήγει η έκθεση του ιδρύματος Ellen Mac Arthur είναι τα ακόλουθα:

• Ανάπτυξη ενός παγκόσμιου πρωτόκολλου για τα πλαστικά, το οποίο θα δώσει τις κατευθύνσεις για τον επανασχεδιασμό των υλικών (λ.χ. μείωση των πρόσθετων ουσιών, δημιουργία υπερ-πολυμερών) και την ανάπτυξη ενός συστήματος «επόμενης ημέρας» που

θα βελτιώσει τη συλλογή, διαλογή και αξιοποίηση των πλαστικών, την απόδοση της παραγωγής, την ποιότητα των υλικών και τα οικονομικά του κλάδου.

• Διεύρυνση της επαναχρησιμοποίησης πλαστικών συσκευασιών (...).

• Προώθηση της χρήσης κομποστοποιήσιμου πλαστικού για συγκεκριμένες εφαρμογές, όπως η συσκευασία οργανικών (λ.χ. φρούτων), οι συσκευασίες έτοιμου φαγητού και άλλα.

Παράλληλα, πρέπει να ξεκινήσει μια προσπάθεια περιορισμού της «διαρροής» πλαστικών προς το φυσικό περιβάλλον. Αυτή θα μπορούσε να επιτευχθεί με βελτίωση των συστημάτων «επόμενης ημέρας» στις χώρες που έχουν τις χειρότερες επιδόσεις, αλλά και με οικονομικά εργαλεία, όπως τη βελτίωση της οικονομικής ελκυστικότητας των χρησιμοποιημένων πλαστικών (...). Τέλος, σημαντικές είναι η σταδιακή απεξάρτηση των πλαστικών από τη χρήση πετρελαίου και η μετακίνηση της βιομηχανίας σε παραγωγικές διαδικασίες με χαμηλό αποτύπωμα σε άνθρακα.

Το όραμα της «Νέας Οικονομίας Πλαστικών» είναι ότι τα πλαστικά δεν πρέπει ποτέ να γίνονται απορρίμματα. Αντ' αυτού να επανεισέρχονται στην οικονομία ως πολύτιμα τεχνικά ή βιολογικά συστατικά. Η φιλοδοξία της είναι να προσφέρει ένα καλύτερο σύστημα σε παγκόσμιο επίπεδο και καλύτερα περιβαλλοντικά αποτελέσματα, δημιουργώντας μια πιο αποδοτική οικονομία για το χρησιμοποιημένο πλαστικό, μειώνοντας την απώλεια πλαστικού προς το περιβάλλον και απεξαρτώντας το πλαστικό από το πετρέλαιο.

ΘΕΜΑΤΑ

Α1. Παρουσίασε, στο πλαίσιο μιας συζήτησης που έχεις με τους συμμαθητές σου, τα κύρια σημεία της πρότασης που καταθέτει το ίδρυμα Ellen Mac Arthur, σε 50-60 λέξεις.

Μονάδες 15

Α2. Το κείμενο μπορεί να χωριστεί σε δύο βασικές νοηματικές ενότητες. Εντόπισέ τες και εξήγησε με ποιον τρόπο εξασφαλίζεται η ομαλή μετάβαση από τα νοήματα της 1ης στα νοήματα της 2ης.

Μονάδες 10

Α3. Στο πλαίσιο της εκστρατείας που οργανώνει το 15μελές του σχολείου σου για την περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση των συμμαθητών σου, καλείσαι να ετοιμάσεις ένα κείμενο 200-250 λέξεων με το οποίο τους προτρέπεις να συμμετάσχουν σε δράσεις ανακύκλωσης. Ετοίμασε το κείμενο αυτό, το οποίο θα έχει μορφή επιστολής προς τους συμμαθητές σου, αντλώντας ιδέες και από το κείμενο που σου έχει δοθεί.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ (1859-1951)

Τα Πρωτοβρόχια

Το παρακάτω ποίημα του Γεωργίου Δροσίνη δημοσιεύθηκε το 1930 και ανήκει στη συλλογή «Θα βραδιάζει».

Με τα πρωτοβρόχια θα 'ρθουν τα μηνύματα
του χειμώνα: το ποτάμι θα θολώσει,
θα τριζοβολούν ξερά τα πλατανόφυλλα,
θα κρυώσει η νύχτα και θα μεγαλώσει.

Θα δροσοσταλάζουν κόκκινα τα κούμαρα,
κυκλαμιές θ' ανθούν στο χώμα ταίρια ταίρια,
θα καπνίζουν σφαλιστά τα χωριατόσπιτα,
και θ' αρχίσουν τα σπιτιάτικα νυχτέρια.

Θα σωπάσει ο τζίτζικας, κι ετοιμοτάξιδα
γι' άλλων τόπων άνοιξη, μακριά απ' τα χιόνια,
βράδυ βράδυ ως τα μεσούρανα θα χύνονται
μαύροι φτερωτοί σταυροί, τα χελιδόνια.

Ω χαρά μας! το χειμώνα θα προσμένομε,
δίχως πάγους και χιονιές να φοβηθούμε:
της ζωής μας το στερνό ταξίδι εκάναμε
και την άνοιξη άλλων τόπων δεν ποθούμε!

ΘΕΜΑΤΑ

Β1. Ποιον προβληματισμό καταθέτει το κείμενο; Να στηρίξεις την απάντησή σου σε τρία σημεία του κειμένου.

Μονάδες 15

Β2. Στο κείμενο αντιτίθεται ο χειμώνας με το καλοκαίρι. Τι μπορεί να υποδηλώνει αυτή η αντίθεση;

Μονάδες 10

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Θεωρείς ότι το κείμενο αποπνέει μιαν αισιόδοξη ή απαισιόδοξη στάση ζωής; Συμφωνείς με την οπτική του αυτή;

ή

2. Προσπάθησε να αποδώσεις τις ιδέες που εκφράζει το ποίημα σε ένα πεζό κείμενο, το οποίο γράφεις προς ένα αγαπημένο πρόσωπο. Εστίασε στη στάση ζωής που διατυπώνεται από το ποιητικό υποκείμενο.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ Η ΦΥΣΗ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(*Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)*

Α1. (μονάδες 15)

(Επισήμανση: Λόγω του ότι η ερώτηση θέτει επικοινωνιακό πλαίσιο, καλό θα είναι να υπάρξει και κάποιου είδους αναφορά στο επικοινωνιακό πλαίσιο . Επίσης, μπορούν να γίνουν δεκτά και κάποια στοιχεία προφορικότητας).

Σε σχέση με τα όσα συζητούμε για την αντιμετώπιση της υπερχρήσης πλαστικών, ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχουν οι προτάσεις του ιδρύματος Elen MacArthur. Εκτιμά ότι χρειάζονται παρεμβάσεις σε παγκόσμια κλίμακα, που θα καθορίζουν ολόκληρη την αλυσίδα διαχείρισης των πλαστικών, από την παραγωγή ως την επαναχρησιμοποίηση. Επίσης, τονίζει την ανάγκη σταδιακής απεξάρτησης από τα πλαστικά και την αναζήτηση λύσεων που θα οδηγήσουν στην μη απόρριψή τους στο περιβάλλον.

Α2. (μονάδες 10)

Η πρώτη ενότητα αποτελείται από τις παραγράφους 1 και 2, και σε αυτήν παρουσιάζονται πληροφορίες – στοιχεία για την επιβάρυνση του περιβάλλοντος από την κακή διαχείριση των πλαστικών.

Η δεύτερη ενότητα αποτελείται από το υπόλοιπό κείμενο, και σε αυτήν παρουσιάζεται η πρόταση του ιδρύματος Elen MacArthur για την “νέα οικονομία των πλαστικών”.

Η σύνδεση μεταξύ των δύο μερών και η ομαλή νοηματική μετάβαση από το ένα στο άλλο επιτυγχάνεται με τη χρήση της φράσης «Με αυτά τα δεδομένα, λοιπόν» (αρχή 3ης παραγράφου). Η αναφορά σε «αυτά τα δεδομένα» δείχνει πως ό,τι θα ακολουθήσει στηρίζεται σε όσα πληροφοριακά στοιχεία προηγήθηκαν, ενώ η λέξη «λοιπόν» δείχνει πως η 2η ενότητα έρχεται ως αποτέλεσμα της 1ης.

Α3. (μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Το κείμενο που ζητείται από τους μαθητές είναι επιστολή, η οποία απευθύνεται στους συμμαθητές του εκ μέρους του 15μελούς συμβουλίου, με πρόθεση την ευαισθητοποίησή τους. Στο πλαίσιο αυτής της επικοινωνιακής περίστασης δεν πρέπει να αγνοηθούν στοιχεία όπως:

- προσφώνηση – επιφώνηση
- οικείο και απλό ύφος
- λεξιλόγιο απλό και κατανοητό
- προτρεπτικός τόνος, ποικιλία τρόπων πειθούς
- χρήση α΄ πληθυντικού ρηματικού προσώπου
- αξιοποίηση στοιχείων από το κείμενο αναφοράς, μετά από τον κατάλληλο μετασχηματισμό τους

Ενδεικτικοί άξονες απάντησης:

α) Η κρισιμότητα της κατάστασης στην οποία βρίσκεται το φυσικό περιβάλλον εξαιτίας των ανθρώπινων δραστηριοτήτων, καθώς και η ανάγκη άμεσης λήψης μέτρων, όπως η ανακύκλωση

β) η σημασία των δράσεων ανακύκλωσης για την προστασία του περιβάλλοντος:

- να αντιμετωπιστούν προβλήματα που προκύπτουν από την υπερκατανάλωση προϊόντων, όπως πλαστικό, γυαλί, αλουμίνιο, χαρτί κλπ., τα οποία δεν ανακυκλώνονται άμεσα και επιβαρύνουν ως απορρίμματα το περιβάλλον.

- να αξιοποιηθούν τα απορριπτόμενα υλικά με την επαναχρησιμοποίησή τους, ώστε να μειωθεί το περιβαλλοντικό αποτύπωμα που αφήνει ο άνθρωπος.

- προστασία του περιβάλλοντος σημαίνει καλύτερη σχέση του ανθρώπου με τη φύση, ποιοτικότερη ζωή, ισχυρότερη οικονομία και, πάνω από όλα, ένα βιώσιμο μέλλον για όλους.

γ) η σημασία των δράσεων ανακύκλωσης ειδικά για τους νέους:

- αποτελεί ένδειξη κοινωνικής ευαισθησίας και συμπεριφοράς υπεύθυνου πολίτη.

- οι νέοι έχουμε τη δυνατότητα να δράσουμε άμεσα και δυναμικά, χάρη στην ευρηματικότητα και την ανιδιοτέλεια που μας χαρακτηρίζει.

- είναι ευθύνη μας να ευαισθητοποιηθούμε, όχι μόνο γιατί έτσι θα προστατευθεί το περιβάλλον, αλλά και γιατί αφορά τον κόσμο μέσα στον οποίο θα ζήσουμε.

Β1. (μονάδες 15)

Το κείμενο εκφράζει, μέσα από τη χρήση συμβόλων, τον προβληματισμό σχετικά με τις εναλλαγές που παρουσιάζει η ζωή του ανθρώπου, ειδικά όσον αφορά την πορεία από την ακμή προς την κάμψη. Ο προβληματισμός αυτός φαίνεται σε σημεία του κειμένου, όπως η 1η στροφή (π.χ. η νύχτα που μεγαλώνει, τα φύλλα που ξεραίνονται), η 2η στροφή (π.χ. η εικόνα των κλεισμένων σπιτιών), η 3η στροφή (π.χ. η σιωπή του τζίτζικα, η φυγή των χελιδονιών) και η 4η στροφή (η αναφορά στο στερνό ταξίδι της ζωής)

Β2. (μονάδες 10)

Ο μαθητής μπορεί να αναφερθεί σε πιθανές αποσυμβολοποιήσεις της αντίθεσης χειμώνα – καλοκαιριού: η εναλλαγή ανάμεσα στις χαρές και τις λύπες, η ακμή και η παρακμή ανθρώπων ή συνόλων ανθρώπων (με βιολογικούς ή κοινωνικούς όρους), η «φυσική» κυκλική πορεία της ζωής, η πορεία από τη ζωή προς τον θάνατο. Παράλληλα, καλό είναι να αναφερθεί και στο ότι αυτή η εναλλαγή, όπως σημαίνεται στην 4η στροφή, δεν μπορεί και δεν πρέπει, κατά την ποιητική φωνή, να αντιμετωπιστεί με απελπισία και απόγνωση.

Β3. (μονάδες 25)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης**

Ο μαθητής καλείται να εκφράσει την προσωπική του τοποθέτηση, κατανοώντας τη στάση ζωής που προτείνει το κείμενο. Με βάση τις ενδείξεις που προσφέρει η τελευταία στροφή, («χαρά μας», «θα προσμένουμε», «δίχως να φοβηθούμε», “δεν ποθούμε”, γίνεται φανερή η αισιόδοξη στάση που εκφράζεται: δεν φοβόμαστε τον «χειμώνα», έχουμε ικανοποίηση από την περίοδο της «καλοκαιρίας» που ζήσαμε, δεν έχουμε λόγο να ποθούμε κάτι που είναι έξω από την φυσιολογική ροή των πραγμάτων. Σε προσωπικό επίπεδο, ο κάθε μαθητής μπορεί να τοποθετηθεί υιοθετώντας ή όχι την οπτική ατή, τεκμηριώνοντας τη δική του αισιόδοξη ή απαισιόδοξη ματιά.

2. **Θέμα δημιουργικής γραφής**

Ο μαθητής παρουσιάζει τις ιδέες του κειμένου σε πεζό κείμενο, απευθυνόμενος σε φιλικό πρόσωπο. Το κείμενο μπορεί να είναι προφορική τοποθέτηση ή γραπτή τοποθέτηση (επιστολή). Ο λόγος θα είναι φιλικός και οικείος, ενδεχομένως και με εξομολογητικό τόνο. Οι απόψεις που εκφράζονται δεν θα πρέπει να απομακρύνονται από τη στάση ζωής που διατυπώνει το ποιητικό υποκείμενο (αισιοδοξία και αποδοχή απέναντι στις αναπόφευκτες εναλλαγές της ζωής), έχοντας έναν στοχαστικό χαρακτήρα ή μια διάθεση άσκησης πειθούς.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Η συμπεριφορά των γονιών και η επίπτωσή της στους εφήβους

Το κείμενο είναι διασκευή από την ομιλία τού Γεράσιμου Φράντζιου στον Δήμο Υμηττού στις 26.4.1991 και αντλήθηκε από το διαδίκτυο (https://www.gerasimosfrantzios-psychotherapy.com).

Η διαδικασία του αποχωρισμού και της εξατομίκευσης με στόχο τη διαμόρφωση μιας προσωπικής ταυτότητας αφορά όλα τα μέλη της οικογένειας και προϋποθέτει μια αμοιβαία κίνηση με την οποία ο έφηβος απομακρύνεται από τους γονείς του και αυτοί από τον έφηβο.

Σ' αυτή την πορεία, οι γονείς βρίσκονται αντιμέτωποι με την εφηβική φαντασία που βρίσκεται στο απόγειό[1] της, τη στιγμή κατά την οποία οι ίδιοι είναι συμβιβασμένοι με την πραγματικότητα της ζωής. Βρίσκονται αντιμέτωποι με την ανάδυση της σωματικής ρώμης[2] των εφήβων, ενώ οι ίδιοι βιώνουν το τέλος της ακμής της. Επιχειρούν να κατανοήσουν τα οράματα των εφήβων για το μέλλον, ενώ οι ίδιοι έχουν κυρίως παρελθόν και το μέλλον τους μοιάζει με «άδεια φωλιά». Καλούνται να διαχειριστούν την απώλεια του «προστατευτικού» και «παντοδύναμού» τους ρόλου με τον οποίο εξιδανικευτικά τους έβλεπαν ως τότε τα παιδιά τους, ενώ τώρα αυτός ο ρόλος όχι μόνο είναι περιττός, αλλά και «εμποδιστικός». Και τέλος, σε όλα αυτά προστίθεται πολύ συχνά και ο θάνατος των δικών τους γονιών.

Είναι απόλυτα φυσικό, συνεπώς, αυτές οι αλλαγές να τους δημιουργούν αρνητικά συναισθήματα, όπως ζήλια, ανησυχία, έχθρα, θλίψη, που πολύ συχνά τους οδηγούν να αντιμετωπίζουν την εφηβική ηλικία με αρνητικές φαντασιώσεις, οι οποίες ξεπηδούν είτε από τις αναμνήσεις της δικής τους εφηβείας, είτε από ιστορίες τρόμου και φρίκης για καταχρήσεις από τους εφήβους. Παρόμοιες συμπεριφορές είναι συχνά τόσο δραματικές, ώστε δημιουργούν λανθασμένες εντυπώσεις για την πραγματικότητα.

Αν, λοιπόν, οι γονείς κυριεύονται από τέτοιους φόβους για τον αποχωρισμό των παιδιών και δεν είναι σε θέση να αντιμετωπίσουν ώριμα, δηλαδή με κατανόηση και ενσυναίσθηση, αυτή την εξελικτική πορεία της οικογένειας , είναι πολύ πιθανό οι έφηβοι να υιοθετήσουν ακραία πρότυπα συμπεριφοράς.

---

[1] απόγειο: (μτφ) αποκορύφωμα

[2] ρώμης: δύναμης

Ας πάρουμε ως παράδειγμα τον γονιό που ως έφηβος είχε αναγκαστεί να καταπνίξει όλες του τις επιθυμίες και την ανάγκη του για ανεξαρτησία, φαινόμενο αρκετά συχνό στις προηγούμενες γενεές. Αντιμετωπίζοντας την εφηβεία των δικών του παιδιών, αναπολεί αυτή την «τόσο ωραία εποχή» («τι καλά που ήταν τότε!» λέει και ξαναλέει), μεταβάλλει την τότε παθητική του στάση σε ενεργητική και τα βάζει με το παιδί του που προσπαθεί τώρα με τη σειρά του να ανεξαρτητοποιηθεί. Υιοθετώντας, όμως, αυταρχική συμπεριφορά, πυροδοτεί έναν φαύλο κύκλο συγκρούσεων με απρόβλεπτες συνέπειες.

Α3. Στο κείμενο τονίζονται οι επιπτώσεις της συμπεριφοράς των γονέων προς τους εφήβους. Με αφορμή τα στοιχεία που παρατίθενται στο κείμενο, να αναφερθείς στα θέματα που συχνά προκαλούν συγκρούσεις των εφήβων με τους γονείς στο οικογενειακό περιβάλλον και να προτείνεις τρόπους με τους οποίους μπορούν να αποφευχθούν οι εντάσεις. Να καταθέσεις τις απόψεις σου σε ομιλία 200-250 λέξεων που θα εκφωνήσεις σε ημερίδα που διοργανώνει το σχολείο σου με θέμα «Γονείς και έφηβοι: η αιώνια σύγκρουση».

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΧΑΛΙΛ ΓΚΙΜΠΡΑΝ (1883-1931)

«Για τα παιδιά»

Το ποίημα ανήκει στην ποιητική συλλογή του Λιβανέζου ποιητή «Ο προφήτης», που δημοσιεύθηκε το 1923, η οποία αποτελεί το διασημότερο έργο του και μεταφράστηκε σε πάνω από 40 διαφορετικές γλώσσες. Το ποίημα αντλήθηκε από τον ιστότοπο: https://antikleidi.com.

Τα παιδιά σου δεν είναι παιδιά σου.
Είναι οι γιοι και οι κόρες της λαχτάρας της Ζωής για τη Ζωή.
Δημιουργούνται διαμέσου εσένα, αλλά όχι από σένα.
Κι αν και βρίσκονται μαζί σου, δε σου ανήκουν.
Μπορείς να τους δώσεις την αγάπη σου, αλλά όχι τις σκέψεις σου.
Αφού ιδέες έχουν δικές τους.
Μπορείς να δίνεις μια στέγη στο σώμα τους, αλλά όχι και στις ψυχές τους.
Αφού οι ψυχές τους κατοικούν στο σπίτι του αύριο,
που εσύ δεν πρόκειται να επισκεφτείς ούτε και στα όνειρά σου.
Μπορείς να προσπαθήσεις να τους μοιάσεις,

αλλά μη γυρέψεις να τα κάνεις σαν εσένα.
Αφού η ζωή δεν πάει προς τα πίσω, ούτε ακολουθεί στο δρόμο του το χτες.
Είσαι το τόξο από το οποίο τα παιδιά σου,
ωσάν ζωντανά βέλη ξεκινάνε για να πάνε μπροστά.
Ο Τοξότης βλέπει στόχο στη γραμμή του Απείρου
και σε λυγίζει με τη δύναμή Του, ώστε οι σαΐτες Του
να φύγουν γοργά και να φτάσουν μακριά.
Δεχτείτε το λύγισμά σας στα χέρια Του με χαρά.
Γιατί αυτός, όπως αγαπά τη σαΐτα που εκτοξεύεται,
αγαπά και τόξο που είναι σταθερό.

Β3. Να επιλέξεις ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Μολονότι ο πρώτος στίχος του ποιήματος περιέχει μια παραδοξολογία (δηλ. μια διατύπωση που φαίνεται παράξενη εκ πρώτης όψεως), το ποιητικό υποκείμενο προσπαθεί να την επιβεβαιώσει χρησιμοποιώντας επιχειρήματα-προτροπές προς τους γονείς. Αφού τα εντοπίσεις, να εξηγήσεις αν τα επιχειρήματα αυτά έχουν ισχύ, κατά τη γνώμη σου, και για τους γονείς της εποχής μας.

ή

2. Στο ποίημα «Για τα παιδιά» ο Χαλίλ Γκιμπράν, με προτρεπτικό λόγο, απευθύνεται στους γονείς και τους κατευθύνει για τον τρόπο αντιμετώπισης των παιδιών τους. Σε μια επιστολή προς τους συνομηλίκους σου, να διατυπώσεις συμβουλές σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να αντιμετωπίζουν οι ίδιοι τους γονείς τους. Στην επιστολή σου μπορείς να αξιοποιήσεις ιδέες του ποιήματος.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Α3. (μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
Ως προς το επικοινωνιακό πλαίσιο (ομιλία) πρέπει να ληφθούν υπόψη : **α) δομή**: απαιτείται ανάλογη προσφώνηση και αποφώνηση π.χ. αξιότιμοι παρευρισκόμενοι, Κυρίες και κύριοι . . . / Ευχαριστώ για την προσοχή σας. **β) ύφος:** σοβαρό, επίσημο, επειδή πρόκειται για εκδήλωση του Δημάρχου και την παρακολουθούν και φορείς εξουσίας. **γ) γλώσσα**: αναφορική λειτουργία, γ΄ενικό πρόσωπο, χρήση α΄ πληθυντικού προσώπου. Αφόρμηση για τους/τις μαθητές/-τριες θα αποτελέσει η ανάγνωση του κειμένου και ο συνακόλουθός της προβληματισμός.

Θέματα που συχνά προκαλούν συγκρούσεις των εφήβων με τους γονείς στο οικογενειακό περιβάλλον :

Πρόκειται για διαφορές σε εκτιμήσεις και επιλογές, για ζητήματα που αφορούν:

α) την εμφάνιση (το ντύσιμο, το κούρεμα, το χτένισμα, τα αξεσουάρ κ.ά.)
β) τις αντιλήψεις σχετικά με:

- τις φιλικές σχέσεις, τις συναναστροφές , τις παρέες
- το σχολείο, τα μαθήματα, το διάβασμα
- τους επαγγελματικούς στόχους
- την επαφή με τα άλλο φύλο
- τον τρόπο ψυχαγωγίας και διασκέδασης

Τρόποι με τους οποίους μπορούν να αποφευχθούν οι εντάσεις :

α) καλόπιστη κριτική προσπάθεια κατανόησης των διαφορετικών περιβαλλοντικών συνθηκών ανατροφής

β) αμοιβαία ενημέρωση για βασικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν, εκμυστήρευση των βαθύτερων σκέψεων και συναισθημάτων

γ) συμμετοχή κάθε πλευράς στις δραστηριότητες της άλλης

δ) αξιοποίηση ειδικών επιστημόνων(κοινωνικοί λειτουργοί)

Β3. (μονάδες 25)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης**

Αναμένουμε οι μαθητές/τριες να αντιληφθούν ότι με τον παράδοξο στίχο **«τα παιδιά σου δεν είναι παιδιά σου»** , ο ποιητής θέλει να τονίσει την ανάγκη της ελευθερίας του παιδιού μέσα στην οικογένεια, αλλά και να αναδείξει την αυτόνομη προσωπικότητά του. Παράλληλα , οι μαθητές πρέπει να σταχυολογήσουν τα επιχειρήματα του ποιητή , τα οποία βρίσκονται ύστερα από κάθε « αφού » , και να τα αποδώσουν σε πεζό λόγο. Οι μαθητές αναμένεται να συμφωνήσουν ή να διαφωνήσουν σχετικά με την ισχύ αυτών των επιχειρημάτων και για τους σημερινούς γονείς. Απαραίτητη σε κάθε περίπτωση είναι η τεκμηρίωση της απάντησής τους.

ή

2. **Θέμα δημιουργικής γραφής**

Οι μαθητές/τριες καλούνται να γράψουν επιστολή, στην οποία σημαντικό ρόλο θα διαδραματίσουν το εξομολογητικό και το βιωματικό στοιχείο, αλλά και η κατάθεση σκέψεων τεκμηριωμένων σχετικά με τον τρόπο αντιμετώπισης των γονιών τους.

Υποχρεωτική είναι η παρουσία του επικοινωνιακού πλαισίου της επιστολής και συγκεκριμένα:

- Η τυπολογία της επιστολής (τοπικός και χρονικός προσδιορισμός, προσφώνηση, αποφώνηση, χαιρετισμός, θέση υπογραφής)
- Το κατάλληλο για την περίσταση επικοινωνίας ύφος λόγου (αμεσότητα, εξομολογητικότητα, διαλογικότητα).

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Έρευνα: ένας στους τέσσερις νέους έχει σχεδόν εθισμό με το κινητό τηλέφωνό του

Το κείμενο δημοσιεύτηκε στις 29.11.2019 στον ιστότοπο https://www.protothema.gr/technology/article/950443 (διασκευή)

Σχεδόν ο ένας στους τέσσερις νέους (το 23%) είναι τόσο εξαρτημένος από το κινητό τηλέφωνό του που θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι έχει εθισμό σε αυτό, σύμφωνα με μια νέα διεθνή μελέτη Βρετανών ψυχιάτρων, τη μεγαλύτερη του είδους της μέχρι σήμερα. Η εξάρτηση γίνεται πιο αισθητή, όταν για κάποιο λόγο ο νέος χάσει το κινητό του ή δεν μπορεί να το χρησιμοποιήσει, οπότε μπορεί να εκδηλώσει άγχος, μέχρι και συμπτώματα πανικού.

Οι ερευνητές του Ινστιτούτου Ψυχιατρικής, Ψυχολογίας και Νευροεπιστήμης του Βασιλικού Κολλεγίου του Λονδίνου (King's), με επικεφαλής τη δρα Σαμάνθα Σον, που έκαναν τη σχετική δημοσίευση στο βρετανικό περιοδικό ψυχιατρικής «BMC Psychiatry» […], ανέλυσαν στοιχεία από 41 έρευνες που συνολικά αφορούσαν περίπου 42.000 νέους έως 20 ετών. Οι εννέα έρευνες είχαν γίνει στην Ευρώπη, οι δύο στις ΗΠΑ και οι υπόλοιπες στην Ασία.

Η μελέτη […] επιβεβαιώνει ότι ένα σημαντικό ποσοστό των νέων (23% κατά μέσο όρο) κάνει «προβληματική» χρήση του κινητού του. Μεταξύ άλλων, αδυνατεί να ελέγξει το χρόνο που περνάει με το τηλέφωνό του, χρησιμοποιώντας το τόσο πολύ που αυτό γίνεται σε βάρος άλλων δραστηριοτήτων. Η εθιστική αυτή συμπεριφορά συχνά συνδέεται με άλλα προβλήματα, όπως το άγχος, η καταθλιπτική διάθεση, η έλλειψη ύπνου και η μειωμένη απόδοση στις σπουδές του.

«Δεν είμαστε βέβαιοι αν φταίει το ίδιο το κινητό που γίνεται εθιστικό ή οι εφαρμογές που οι άνθρωποι χρησιμοποιούν. Σε κάθε περίπτωση, χρειάζεται δημόσια επίγνωση του προβλήματος της χρήσης κινητών από παιδιά και νέους, ενώ οι γονείς πρέπει να γνωρίζουν πόσο χρόνο τα παιδιά τους περνάνε με τα τηλέφωνά τους», δήλωσε η ερευνήτρια Νικολά Καλκ.«Οι εθισμοί μπορούν να έχουν σοβαρές συνέπειες για την ψυχική υγεία και την καθημερινή λειτουργία, συνεπώς είναι ανάγκη για περαιτέρω μελέτη της προβληματικής χρήσης των smartphones», ανέφερε η Σον.

Αν και την τελευταία δεκαετία έχουν εμφανίσει αύξηση τόσο η χρήση των κινητών από τα παιδιά και τους νέους, όσο και οι ψυχικές διαταραχές, δεν έχουν πάντως πειστεί ακόμη όλοι οι επιστήμονες ότι υπάρχει πράγματι σχέση αιτίου-αποτελέσματος ανάμεσα στη συχνή χρήση κινητού και σε ψυχικές διαταραχές όπως η κατάθλιψη.

Α3. Το σχολείο σου οργανώνει μία ενημερωτική εκδήλωση με θέμα «Νέοι και κινητά τηλέφωνα» και εσύ είσαι ένας από τους ομιλητές. Στην ομιλία σου, έκτασης 200-250 λέξεων, να παρουσιάσεις τους κινδύνους της υπερβολικής χρήσης των κινητών τηλεφώνων από τους νέους και να προτείνεις τρόπους περιορισμού της.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό Κείμενο

ΜΑΙΡΗ ΠΕΣΤΡΟΒΑ (1968-)

Όχι, δεν χτυπά το τηλέφωνο

Το ποίημα δημοσιεύτηκε στον ιστότοπο https://www.fractalart.gr/apoplous/ στις 14.6.2017.

Δεν χτυπά το τηλέφωνο
δεν σπάει η ησυχία με κρότο
αγέρωχη στέκεται στο παράθυρο
μονάχη να κοιτά τον δρόμο
κόσμος πάει έρχεται
ως φαίνεται δεν έχουν ανάγκη τηλεφωνήματος
ή μπορεί να ‘γινε το τηλεφώνημα
και να ξεκαθαρίστηκαν καταστάσεις
σκέψεις, κλάματα, αγγίγματα
το πώς πέφτει το χέρι στο μπράτσο της πολυθρόνας
για ποιο ταξίδι ξεκίνησε ο καπνός απ’ το τσιγάρο
πόσες φορές ακούμπησαν τα χείλη στο ποτό
κι αφού γι’ αυτούς δεν χτυπά το τηλέφωνο
αποφάσισα να δώσω ένα τέλος κι εγώ
τραβώντας το καλώδιο απ’ την πρίζα…

Β3. Να επιλέξεις ένα από τα δύο θέματα που σου δίνονται. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Να ερμηνεύσεις τη στάση του κόσμου στο ποίημα σχετικά με τα τηλεφωνήματα σε αντίθεση με αυτή του ποιητικού υποκειμένου. Ποια είναι η δική σου γνώμη για την τηλεφωνική συνομιλία; Την θεωρείς αποτελεσματικό τρόπο επικοινωνίας ή όχι και γιατί;

ή

2. Να υποθέσεις ότι είσαι το ποιητικό υποκείμενο και ότι τηρείς προσωπικό ημερολόγιο. Σε μια σελίδα του να καταγράψεις τι έκανες αφού τράβηξες το καλώδιο του τηλεφώνου στο σπίτι σου. Η απόδοση της συνέχειας να στηρίζεται στην αξιοποίηση των στοιχείων του ποιήματος.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή)

Α3. (μονάδες 25)

Στοιχεία που υπηρετούν το επικοινωνιακό πλαίσιο και το ύφος της ομιλίας σε σχολική εκδήλωση για ένα θέμα που αφορά όλους/ες:

- προσφώνηση
- αποφώνηση
- αποστροφές σε β΄ πληθυντικό πρόσωπο εντός της ομιλίας («όπως γνωρίζετε», «θα συμφωνούσατε ότι» κ.λπ.)
- εναλλαγή γ΄ ενικού/πληθυντικού και α΄ πληθυντικού προσώπου στο κείμενο
- αφόρμηση από το δεδομένο του θέματος («Το σχολείο σου οργανώνει μία ενημερωτική εκδήλωση με θέμα ‘Νέοι και κινητά τηλέφωνα’ και εσύ είσαι ένας από τους ομιλητές»)
- αρνητικά θα χαρακτηριστούν τόσο η απουσία προσφώνησης-αποφώνησης όσο και η παρουσία τίτλου, επιστολικής αποφώνησης, επιστολικού χαιρετισμού, θέσεως υπογραφής κ.λπ.

Α. Οι κίνδυνοι της υπερβολικής χρήσης των κινητών τηλεφώνων από τους νέους που επισημαίνονται στο άρθρο και μπορούν να αξιοποιηθούν από τους μαθητές είναι:

- η εξάρτηση από τα κινητά τηλέφωνα,
- η διατάραξη της ψυχικής υγείας (εκδηλώσεις άγχους, πανικού, καταθλιπτική διάθεση, η έλλειψη ύπνου),
- η διατάραξη της καθημερινής ζωής και λειτουργίας του ατόμου,
- η παραμέληση βασικών υποχρεώσεων,
- η μειωμένη απόδοση στις σπουδές.

Παράλληλα, θα μπορούσαν να αναφερθούν :

- η μείωση της προσοχής, της συγκέντρωσης και της παραγωγικότητας,
- η αρνητική επιρροή στη στάση του σώματος και η επιδείνωση συναφών σωματικών

προβλημάτων,

- η ενδεχόμενη πρόκληση επικίνδυνων ασθενειών από την εκπομπή της ηλεκτρομαγνητικής ακτινοβολίας από τα κινητά,
- η απομόνωση, η απουσία κοινωνικοποίησης, η μοναξιά,
- η ανούσια πλοήγηση στο διαδίκτυο,
- η διάσπαση της προσοχής,
- τα φαινόμενα ηλεκτρονικού εκφοβισμού με τη λήψη φωτογραφιών και την προώθησή τους στα κοινωνικά δίκτυα,
- τα φαινόμενα παραπλάνησης, εξαπάτησης και εκφοβισμού μέσα από συνομιλίες με αγνώστους,
- η αλληλεπίδραση με εικονικούς φίλους που φτάνουν να γίνουν σημαντικότεροι από τους πραγματικούς.

Β. Τρόποι περιορισμού της υπερβολικής χρήσης των κινητών τηλεφώνων από τους νέους που επισημαίνονται στο άρθρο και μπορούν να αξιοποιηθούν από τους μαθητές, είναι:

- η δημόσια επίγνωση του προβλήματος της χρήσης κινητών από παιδιά και νέους,
- οι γονείς πρέπει να γνωρίζουν πόσο χρόνο τα παιδιά τους περνάνε με τα τηλέφωνά τους,
- η ανάγκη για περαιτέρω μελέτη της προβληματικής χρήσης των smartphones από τους ειδικούς.

Παράλληλα, θα μπορούσαν να αναφερθούν :

- ο περιορισμός της χρήσης του κινητού τηλεφώνου για απαραίτητες κλήσεις και για συγκεκριμένο χρόνο μέσα στην ημέρα,
- η απενεργοποίηση των ειδοποιήσεων,
- η χρήση εξαρτημάτων αποδέσμευσης των χεριών (hands free kids) και η απομάκρυνση της συσκευής από το σώμα κατά την ομιλία,
- η αντικατάσταση της χρήσης του κινητού με φυσικές ή άλλες δραστηριότητες (κινημα-τογράφο, διάβασμα βιβλίων, περίπατο, εξόδους με φίλους κ.λπ.),
- η λήψη μέτρων ασφαλούς πλοήγησης του διαδικτύου μέσα από τα κινητά τηλέφωνα από τους γονείς για τα παιδιά τους,
- η υποχρέωση όλων των εταιρειών κινητής τηλεφωνίας να παρέχουν δυνατότητα γονικού ελέγχου και φίλτρων προστασίας από παράνομο και επιβλαβές περιεχόμενο,
- η καταφυγή των γονέων σε έγκυρες γραμμές βοήθειας.

Β3. (μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης:

Στο ποίημα οι άνθρωποι που πηγαινοέρχονται στον δρόμο, ή δεν χρειάζονται τα τηλεφωνήματα ή τα έχουν ήδη κάνει. Στην πρώτη περίπτωση υποδηλώνεται ότι δεν χρειάζονται την επικοινωνία («ως φαίνεται δεν έχουν ανάγκη τηλεφωνήματος»), στην δεύτερη ότι έχουν ήδη διευθετήσει τα θέματα των σχέσεών τους με τους άλλους («ξεκαθαρίστηκαν καταστάσεις… τα χείλη στο ποτό»). Η στάση αυτή έρχεται σε αντίθεση με την ψυχολογική διάθεση στην οποία βρίσκεται το ποιητικό υποκείμενο. Περιμένει να χτυπήσει το τηλέφωνο, αλλά κυριαρχεί η σιωπή. Βλέποντας τον κόσμο έξω από το παράθυρο αποφασίζει να τραβήξει το τηλέφωνο από την πρίζα, ένδειξη αγανάκτησης ή παραίτησης.

Οι μαθητές/τριες αναμένεται να παραθέσουν τεκμηριωμένα την άποψή τους για την αποτελεσματικότητα της τηλεφωνικής συνομιλίας υποστηρίζοντάς την ολοκληρωτικά, μερικώς, ή, ακόμη, και απορρίπτοντάς την. Δειγματικά, μπορούν να αναφέρουν ότι η τηλεφωνική συνομιλία κατορθώνει να καταργήσει τη φυσική απόσταση, να δώσει άμεσα λύσεις σε επείγοντα θέματα, να συντελέσει στο να επικοινωνήσουν ουσιαστικά άνθρωποι που η φυσική επαφή τούς δημιουργεί συγκρουσιακό κλίμα, ή, πάλι, να υποστηρίξουν ότι η απουσία φυσικής επαφής, η ανάγκη της συντόμευσης των λεκτικών μηνυμάτων λόγω χρόνου, οικονομικού περιορισμού κ.λπ. ελαττώνουν ή καταργούν την αποτελεσματικότητα της τηλεφωνικής συνομιλίας.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής:

Στοιχεία που υπηρετούν το επικοινωνιακό πλαίσιο και ύφος του ημερολογίου:

- τοποχρονικός προσδιορισμός
- ενδεχόμενη προσφώνηση προς το ημερολόγιο και ενδεχόμενη αποφώνηση
- χρήση, κατά κύριο λόγο, α΄ ενικού προσώπου
- εξομολογητικός τόνος

Περιεχόμενο

Οι μαθητές/ τριες καλούνται να «υποδυθούν» το ποιητικό υποκείμενο καταθέτοντας συναισθήματα και σκέψεις και να λάβουν υπόψη την αναμονή του τηλεφωνήματος και την έκρηξη οργής ή την παραίτηση, που υποδηλώνεται με το τράβηγμα του καλωδίου της συσκευής από την πρίζα. Η συνέχεια εναπόκειται στην προσωπική οπτική του/της μαθητή/τριας. Ενδεχόμενη συνέχεια είναι να βγει από το σπίτι και να αναμειχθεί με το πλήθος που φαίνεται ότι δεν έχει ανάγκη από ένα τηλεφώνημα. Με αυτό τον τρόπο θα δοθεί η ευκαιρία απόδρασης από το προσωπικό πρόβλημα, τις αγωνίες ή τις έγνοιες.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΑΞΙΔΙΑ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Η επίδραση των διακοπών στην ψυχική υγεία

Το παρακάτω κείμενο (διασκευή) υπογράφεται από την ψυχολόγο Γιώτα Κοβάνη. Δημοσιεύτηκε στον επιστημονικό ιστότοπο psychology now στις 07.10.2016.

Οι διακοπές, θα λέγαμε, είναι η πραγματοποίηση ταξιδιών αναψυχής, έξω από το συνηθισμένο περιβάλλον του ατόμου και θεωρούνται από πολλούς αναπόσπαστο κομμάτι της ανθρώπινης ζωής. Οι διακοπές δίνουν την ευκαιρία για απομάκρυνση από τον χώρο εργασίας και για ανακάλυψη καινούργιων δραστηριοτήτων και εμπειριών, χωρίς άγχος και ανάγκη τήρησης συγκεκριμένου προγράμματος.

Τα ταξίδια φαίνεται ότι μπορούν να διευρύνουν το νου. Έχει βρεθεί ότι αυξάνουν τη δημιουργικότητα, ανακουφίζοντας τους εργαζομένους από το στρες, παρέχοντάς τους νέες και διαφορετικές εμπειρίες και ενισχύοντας τα θετικά συναισθήματα. Θα μπορούσαμε να υποθέσουμε με βάση τα παραπάνω ότι οι διακοπές ενισχύουν τη δημιουργικότητα του ατόμου, κάτι που γίνεται εμφανές στην ευελιξία και την πρωτοτυπία των ιδεών μετά την επανέναρξη της εργασίας. Ωστόσο, σύμφωνα με τα ευρήματα μιας έρευνας, κατά τη διάρκεια των διακοπών δεν αυξάνεται η ευρηματικότητα των εργαζομένων και κατά συνέπεια οι πρωτότυπες ιδέες.

Μια πιθανή εξήγηση γι' αυτό το αποτέλεσμα, είναι ότι ο εργαζόμενος κατά τη διάρκεια των διακοπών αναφέρει υψηλά επίπεδα χαλάρωσης και λιγότερο δημιουργικές σκέψεις. Ακόμη, αξίζει να αναφερθεί ότι οι εργαζόμενοι, οι οποίοι ταξίδεψαν στο εξωτερικό βίωσαν πιο έντονες εμπειρίες από εκείνους οι οποίοι παρέμειναν στο σπίτι τους κατά τη διάρκεια των διακοπών τους, γεγονός που επέτρεψε στους πρώτους να ανανεώσουν και να ενδυναμώσουν τη δημιουργικότητά τους.

Η ψυχική αποστασιοποίηση από την εργασία και η χαλάρωση είναι γενικά σε υψηλά επίπεδα κατά τη διάρκεια των διακοπών. Οι περισσότεροι εργαζόμενοι που «αποκολλήθηκαν» από την εργασία τους και χαλάρωσαν, επωφελήθηκαν σε μεγαλύτερο βαθμό από εκείνους οι οποίοι ακόμα και κατά τη διάρκεια των διακοπών ασχολούνταν με την εργασία τους. Τα ευρήματα αυτά δείχνουν τη σημασία των εμπειριών ξεκούρασης και ανάκαμψης, οι οποίες επηρεάζουν θετικά και την επικοινωνία με τους υπόλοιπους με τους οποίους το άτομο έχει πάει διακοπές.

Ωστόσο, τις περισσότερες φορές οι διακοπές φαίνεται ότι έχουν ισχυρές, αλλά βραχυπρόθεσμες συνέπειες στη σωματική και ψυχική υγεία. Οι εργαζόμενοι, για παράδειγμα, που επιλέγουν μακράς διαρκείας διακοπές (περίπου 15 ημέρες), έχουν άμεση αύξηση των επιπέδων

σωματικής και ψυχικής ευεξίας, τα οποία όμως την πρώτη εβδομάδα της επιστροφής στη δουλειά επανέρχονται στα αρχικά τους επίπεδα.

Εν κατακλείδι, οι διακοπές επηρεάζουν σημαντικά την ψυχική υγεία. Ιδιαίτερα στη σύγχρονη εποχή που οι ρυθμοί της καθημερινής ζωής είναι πιο στρεσογόνοι και τα εργασιακά περιβάλλοντα πιο απαιτητικά, ακόμα κι αν οι διακοπές φαντάζουν πολυτέλεια, οι μικρές, έστω, αποδράσεις μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο, ανατροφοδοτώντας τα ψυχικά και σωματικά αποθέματα του ατόμου.

Α3. Στο κείμενο επισημαίνονται τα πολλαπλά οφέλη από τις διακοπές για την ψυχική υγεία του ατόμου. Ποιες δικές σου ανάγκες ικανοποιούνται με ένα ταξίδι; Σε ένα άρθρο 200 – 250 λέξεων που θα αναρτήσεις στο ιστολόγιο του σχολείου σου, να αναδείξεις τη σημασία των ταξιδιών για τους εφήβους της ηλικίας σου.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΓΙΑΝΝΗΣ ΡΙΤΣΟΣ (1909 – 1990)

Εμβατήριο του Ωκεανού

Το ποίημα ανήκει στη συλλογική έκδοση «Ποιήματα» (Κέδρος, 1978) και γράφτηκε το 1940.

Οι γέροι ναυτικοί
που δεν έχουν πια καΐκια
που δεν έχουν πια δίχτυα
κάθονται στο βράχο
και καπνίζουν στην πίπα τους
ταξίδια σκιά και μετάνοια.

Όμως εμείς δεν ξέρουμε τίποτα
απ' τη στάχτη στη γεύση του ταξιδιού.
Ξέρουμε το ταξίδι
και το γλαυκό[1] ημικύκλιο του ορίζοντα
πού 'ναι σαν τ' άγριο φρύδι
θαλασσινού θεού.

[1] γαλανό

Πηδάμε στις βάρκες
λύνουμε τα σκοινιά
και τραγουδάμε τη θάλασσα
κοιτώντας το ασημένιο σύννεφο
πλάι στ' ανοιξιάτικο φεγγάρι.

Ποια διαμαντένια πολιτεία
κοιμάται πίσω απ' τα βουνά;
Ποια φώτα τρέμουν πέρα στη νύχτα
και μας φωνάζουν;

[…]

Ακούσαμε το τραγούδι της θάλασσας
και δε μπορούμε πια να κοιμηθούμε.

Μητέρα,
μη μου κρατάς το χέρι.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Στο ποίημα αντιπαραβάλλεται η γενιά των γέρων ναυτικών που νοσταλγεί παλιά ταξίδια με τη γενιά των εφήβων που οραματίζεται νέες περιπλανήσεις. Τι συμβολίζει, κατά τη γνώμη σου, το ταξίδι των νέων στη θάλασσα; Ποιες αναζητήσεις και προσδοκίες σου ταυτίζονται με αυτές των νέων του ποιήματος;

ή

2. Να μεταγράψεις το ποίημα σε ένα μικρό διήγημα δίνοντας τη δική σου ερμηνεία στο ταξίδι των νέων που περιγράφει ο ποιητής. Μην ξεχάσεις να δώσεις έναν τίτλο στο διήγημά σου.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΑΞΙΔΙΑ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή.)

Α3. (Μονάδες 25)

Ενδεικτικός τίτλος άρθρου: «Ταξιδέψτε, κάνει καλό!»

Θέση: Οι διακοπές και τα ταξίδια αποτελούν μια από τις σημαντικότερες ανάγκες που οφείλει να ικανοποιεί ο σύγχρονος άνθρωπος, με πολλαπλά οφέλη για την ψυχική του υγεία.

Ενδεικτική τεκμηρίωση: Ειδικότερα, για τους σημερινούς εφήβους η αξία των ταξιδιών είναι ανεκτίμητη, γιατί

- τους παρέχουν τη δυνατότητα να ξεκουραστούν, να χαλαρώσουν από το άγχος και την ένταση της καθημερινής ζωής
- τους προσφέρουν μοναδικές συγκινήσεις, απομακρύνοντάς τους από τη ρουτίνα της καθημερινότητας
- τους δίνουν την ευκαιρία να γνωρίσουν ανθρώπους διαφορετικής κουλτούρας, ενώ σε συνδυασμό με την πνευματική μέθεξη με τον πολιτισμό του τόπου που επισκέπτονται, τα ταξίδια συμβάλλουν στην ευρύτερη μόρφωση των εφήβων, καθώς και στη γνώση και υιοθέτηση νέων τρόπων ζωής και σκέψης
- διευρύνουν τους πνευματικούς ορίζοντες των εφήβων και πλουτίζουν τις εμπειρίες τους
- αποτελούν μια αφορμή για να κάνουν καινούριες γνωριμίες και να αποκτήσουν νέους φίλους
- δημιουργούν χαρούμενη διάθεση και τους βοηθούν να αντιμετωπίσουν με αισιοδοξία και δύναμη τις δυσκολίες της σύγχρονής τους πραγματικότητας
- μέσα από τη διάδοση και ανταλλαγή ιδεών που παρέχουν τα ταξίδια, προωθείται η γόνιμη και υγιής επικοινωνία διαφορετικών ανθρώπων και λαών. Το τελευταίο μπορεί να αποτελέσει σπουδαίο βήμα στην προσπάθεια της ανθρωπότητας για την άρση των εθνικιστικών προκαταλήψεων, τον περιορισμό του ρατσισμού και την επικράτηση της διακρατικής ειρήνης και συνεργασίας

Β3. (Μονάδες 25)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης**

Ο/η μαθητής/-τρια μπορεί να επισημάνει τον συμβολικό χαρακτήρα του ταξιδιού των νέων στη θάλασσα που έρχεται σε πλήρη αντίθεση με την παραμονή των γέρων ναυτικών στη στεριά και τις νοσταλγικές σκέψεις τους για τα δικά τους θαλασσινά ταξίδια. Οι περιπλανήσεις των νέων συμβολίζουν το πάθος της νιότης για απόκτηση γνώσεων και εμπειριών, την παρορμητική ανάγκη τους να ξεφύγουν από την απραξία, την ανυπότακτη φύση τους σε ό,τι ταυτίζεται με τη στασιμότητα, τη σταθερή ροπή τους προς τους «ανοικτούς» δρόμους που υπόσχεται το ταξίδι στο άγνωστο και στην περιπέτεια της ζωής, εγκαταλείποντας την προστασία που προσφέρει το οικογενειακό περιβάλλον και η μητρική παρουσία.

ή

2. **Θέμα δημιουργικής γραφής**

Ο/η μαθητής/-τρια μπορεί να αντλήσει στοιχεία από το ποίημα για τον συμβολικό χαρακτήρα των ταξιδιών των νέων, που σηματοδοτούν την ανάγκη τους να έρθουν σε επαφή με το καινούργιο, δημιουργώντας τις προϋποθέσεις να εξελιχθούν ως προσωπικότητες μέσα από τις προκλήσεις που θα κληθούν να αντιμετωπίσουν στους δρόμους που ανοίγονται μπροστά τους. Είναι σημαντικό να δώσουν έναν τίτλο (πχ. «Δρόμοι ζωής», «Ταξίδι στο άγνωστο», «Το μαγικό ταξίδι της νιότης»).

Ενδεικτικά βήματα που βοηθούν τον/την μαθητή/-τρια να φτιάξει μια μικρή ιστορία:

α. Περιγραφή των γέρων ναυτικών (από έξω προς τα μέσα, δηλαδή εξωτερική εμφάνιση, ενδυμασία, χαρακτηριστικά προσώπου, κινήσεις κλπ)

β. Ποιες είναι οι συνήθειές τους;

γ. Περιγραφή των νέων (σε αντιπαραβολή με τους γέρους ναυτικούς και με τους ίδιους άξονες που χρησιμοποίησες για να περιγράψεις τους γέρους)

δ. Ποια είναι τα όνειρά τους;

ε. Τι σχέση έχουν τα όνειρα με την έννοια «ταξίδι»; Τι ανακαλύπτουν οι νέοι «ταξιδεύοντας»; Τι προσδοκούν να αποκτήσουν;

στ. Υπάρχει κάτι που τους κρατάει πίσω; Ποια είναι η στάση τους απέναντι σε αυτό;

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Τείχος προστασίας στη διαδικτυακή αποπλάνηση

Το κείμενο είναι (διασκευασμένο) άρθρο της Βασιλικής Χρυσοστομίδου που δημοσιεύτηκε στις 06.03.2021 στον ιστότοπο της εφημερίδας «Καθημερινή» (προσπέλαση 10.10.2021) με θέμα την ασφαλή περιήγηση των εφήβων στο διαδίκτυο.

Ένα στα δύο παιδιά συνομιλεί με αγνώστους στο Διαδίκτυο. Ένα στα πέντε θα προχωρήσει και σε συνάντηση. Και αυτό, όταν μόλις τρεις στους δέκα γονείς ανησυχούν για τις επαφές του παιδιού τους με κάποιον άγνωστο στο Ίντερνετ. Τον τελευταίο μήνα καταγράφεται αύξηση στον αριθμό όσων επικοινωνούν με τη Γραμμή Βοήθειας του Ελληνικού Κέντρου Ασφαλούς Διαδικτύου του ΙΤΕ[1]. […]

Πώς είναι δυνατόν, όμως, οι σημερινοί έφηβοι, οι οποίοι έχουν γεννηθεί μέσα στην τεχνολογία, να πέφτουν τόσο εύκολα στην παγίδα; «Οι έφηβοι αισθάνονται παντοδύναμοι. Επιπλέον, θεωρούν πως είναι προστατευμένοι βρισκόμενοι στο σπίτι τους, ενώ νομίζουν ότι συνομιλούν με κάποιον συνομήλικό τους. Υπάρχει εμπιστοσύνη, έχει προηγηθεί πλύση εγκεφάλου».

Ποιες είναι οι ενδείξεις ότι «κάτι δεν πάει καλά»; Σύμφωνα με την ψυχολόγο, «για τους εφήβους, όταν διαπιστώσουν πως εισπράττουν «ξαφνικό» ενδιαφέρον από κάποιον, όταν τους υπόσχονται δώρα, όπως κινητά τηλέφωνα ή εισιτήρια για εκδηλώσεις. Κυρίως, όμως, όταν αρχίσουν τα «μην πεις σε κανέναν για τη συνομιλία μας», «αυτό θα είναι το μυστικό μας». Για τους γονείς, οποιαδήποτε αλλαγή στη συμπεριφορά του».

Όσο για την πρόληψη, αλλά και την προστασία των παιδιών από τη διαδικτυακή παρενόχληση, η κυρία Δάρα αναφέρει: «Από την αρχή εξηγούμε στα παιδιά πως δεν πρέπει να μιλούν με αγνώστους στο Διαδίκτυο ούτε να τους συναντούν. Να κρατούν το προφίλ τους ιδιωτικό. Να μπλοκάρουν ή να αναφέρουν τον δράστη, αν γίνει δυσάρεστος. Κρατάμε ανοιχτό τον δίαυλο επικοινωνίας, ώστε το παιδί να αισθάνεται άνευ όρων αποδοχή, ασφάλεια, εμπιστοσύνη – ακόμη κι αν έχει γίνει κάτι λάθος. Δεν ενοχοποιούμε ποτέ το παιδί-θύμα. Καταγγέλλουμε στους αρμόδιους, ενώ δεν παραλείπουμε να κρατήσουμε αποδεικτικά στοιχεία (print screen[2] και αποθήκευση εικόνας)». Η αντιμετώπιση, ωστόσο,

[1] ΙΤΕ: Ίδρυμα Τεχνολογίας και Έρευνας

[2] print screen: αντιγραφή περιεχομένων του παραθύρου ή της οθόνης Η/Υ ή κινητού τηλεφώνου

οφείλει να είναι συνολική. Όπως ενημερώνουν οι ειδικοί: «Η εισαγωγή του μαθήματος της σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης, της παιδείας γενικότερα, είναι βασικό ζητούμενο. Να μάθουν τα παιδιά να αντιλαμβάνονται το σώμα τους, να ξεχωρίζουν τις κακοποιητικές συμπεριφορές. Να μπλοκάρεται η πρόσβαση στα κοινωνικά δίκτυα σε παιδιά μικρότερα των 15 ετών». Χρειάζεται όμως προσοχή, ώστε να μην υπερισχύσει ο φόβος. […]

Α3. Στο κείμενο προβάλλονται οι κίνδυνοι που διατρέχουν οι έφηβοι κατά την περιήγησή τους στο διαδίκτυο και οι τρόποι προστασίας τους. Να γράψεις ένα άρθρο απάντηση που θα δημοσιευτεί στη σχολική εφημερίδα (200-250 λέξεις), στο οποίο θα παρουσιάσεις τη θετική όψη του διαδικτύου με επιχειρήματα για το πόσο μπορούν να ωφεληθούν από αυτό οι έφηβοι. Μπορείς να παραθέσεις παραδείγματα, για να ενισχύσεις την επιχειρηματολογία σου.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΑΛΚΗ ΖΕΗ (1925-2020)

Ο μεγάλος περίπατος του Πέτρου

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί απόσπασμα από το μυθιστόρημα για παιδιά της Άλκη Ζέη «Ο μεγάλος περίπατος του Πέτρου» (εκδ. Κέδρος, Αθήνα, 1987).

[…] Ο παππούς λέει πως οι αγώνες θέλουν θυσίες και οι νίκες πόδια και χέρια. Η Ρίτα κλαίει για το χαμένο πόδι του αδελφού της, τα δελτάρια[3] από τον θείο Άγγελο δεν έρχονται και οι νίκες σταμάτησαν: Θαρρείς και δεν κουνάνε πια, έλεγε ο μπαμπάς. Η Αντιγόνη και η Ρίτα εξακολουθούν να πλέκουν κάλτσες για τους στρατιώτες και τις μαζεύουν σ' ένα άδειο χαρτονένιο κουτί απ' αυτά του Εγγλέζου, που το είχε πετάξει η κυρία Λεβέντη στο αυλιδάκι του φωταγωγού. Δυο μέρες τώρα τρανταζόταν ο κόσμος από τους βομβαρδισμούς, μα δεν ήτανε ν' ανέβει πια κανείς, με την κατσαρόλα στο κεφάλι, στην ταράτσα. Πήγαιναν μονάχα απάνω, σα χτυπούσαν λήξη οι σειρήνες, έτσι, για να δούνε, και βρίσκανε τις πλάκες στρωμένες με θραύσματα. Πέρα, κατά την Καστέλλα ο ουρανός ήτανε κατακόκκινος. Έμοιαζε να καίγεται ολόκληρος ο Πειραιάς. Ο Πέτρος ανησυχούσε για το φίλο του το Σωτήρη, γιατί είχε κατέβει από την προηγούμενη με τη μητέρα του στον Πειραιά να βρούνε κάποιον συγγενή που τους είχε τάξει μισό τενεκέ λάδι.

[3] δελτάριο: έντυπο από λεπτό χαρτόνι, συνήθως μικρού σχήματος, που μπορεί να ταχυδρομηθεί χωρίς φάκελο

Δεν είχανε γυρίσει τη νύχτα κι η γιαγιά του κατέβηκε πρωί πρωί και τους χτύπησε την πόρτα. Έτρεμε ολόκληρη, κι η μαμά του Πέτρου την καθησύχαζε πως θα ’χανε συγκοινωνία να γυρίσουν κι έβαλε να της ψήσει ένα χαμομήλι. […]. Δεν πρόλαβε να φύγει η γιαγιά του Σωτήρη και κατέφθασε η Ρίτα, που έπεσε με κλάματα στην αγκαλιά της Αντιγόνης.

-Αντιγονούλα χαθήκαμε, μας κήρυξαν και οι Γερμανοί τον πόλεμο. Εμάς τους Εβραίους, λέει η μαμά, θα μας σκοτώσουν όλους.

-Ο Πέτρος τα ‘χασε. Τόσο καιρό γνώριζε τη Ρίτα κι ούτε είχε ακούσει πως ήτανε Εβραία. […]

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Οι έφηβοι ήρωες του κειμένου ζουν στις δύσκολες συνθήκες του πολέμου. Ποια είναι τα θέματα που τους απασχολούν; Κατά τη γνώμη σου, από ποιους κινδύνους απειλούνται τα παιδιά σε περίοδο πολέμου;

ή

2. Να γράψεις ένα κείμενο (πεζό ή ποιητικό) με τίτλο «Παιδιά σε κίνδυνο», που θα έχει ως θέμα τις δυσκολίες και τους κινδύνους που αντιμετωπίζουν οι έφηβοι στη σύγχρονη εποχή.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ Α3 (25 μονάδες)

Το κείμενο που θα γράψει ο μαθητής είναι άρθρο στη σχολική εφημερίδα, γι' αυτό θα κάνει αναφορά σε ένα γεγονός της επικαιρότητας ως αφορμή (εναλλακτικά μπορεί να επινοήσει ο μαθητής ένα γεγονός που θα το προβάλει ως επίκαιρο), για να γράψει το άρθρο του στη συνέχεια.

Οι έφηβοι μπορούν να ωφεληθούν από το διαδίκτυο, διότι αυτό εξασφαλίζει:

- Άμεση και συνεχή ενημέρωση για ό,τι συμβαίνει σε όλο τον κόσμο
- Εξ αποστάσεως εκπαίδευση, πρόσβαση σε ψηφιακές βιβλιοθήκες
- Γνωριμία με τα έργα τέχνης, τα πνευματικά έργα, την παράδοση
- Ψυχαγωγία με άφθονο υλικό
- Εύκολη και άμεση επικοινωνία
- Διευκόλυνση στη συνεργατική διαδικασία
- Οι μαθητές/τριες μπορούν να τεκμηριώσουν τα επιχειρήματά τους με παραδείγματα από την προσωπική τους ζωή και εμπειρία.

ΘΕΜΑ Β3 (25 μονάδες)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης**

Βασικό θέμα που απασχολεί τους ήρωες του κειμένου είναι η επιβίωσή τους μέσα στον τρόμο και τον κίνδυνο των βομβαρδισμών «Δυο μέρες τώρα τρανταζόταν ο κόσμος από τους βομβαρδισμούς». Ένα άλλο θέμα που τους απασχολεί είναι η πείνα εξαιτίας της έλλειψης τροφίμων «να βρούνε κάποιον συγγενή που τους είχε τάξει μισό τενεκέ λάδι». Η αγωνία για τη ζωή τους κορυφώνεται, όταν η απειλή εναντίον των Εβραίων είναι πλέον υπαρκτή «Εμάς τους Εβραίους, λέει η μαμά, θα μας σκοτώσουν όλους».

Οι κίνδυνοι που απειλούν τα παιδιά την περίοδο του πολέμου είναι οι βομβαρδισμοί που απειλούν τη ζωή τους, η έλλειψη των απαραίτητων τροφίμων και η απουσία της εκπαίδευσης. Το αίσθημα της ανασφάλειας κυριαρχεί και ακυρώνει την ανεμελιά της παιδικής και εφηβικής ηλικίας.

ή

2. **Θέμα δημιουργικής γραφής**

«Παιδιά σε κίνδυνο»: Αν ο/η μαθητής/τρια επιλέξει να γράψει ένα πεζό κείμενο, αυτό μπορεί να έχει τη μορφή σύντομης διήγησης. Ανάλογα επιλέγει την τριτοπρόσωπη αφήγηση ή την αφήγηση σε πρώτο πρόσωπο, η οποία δημιουργεί πιο βιωματικό ύφος λόγου. Μπορεί να επιλέξει ως θέμα το διαδίκτυο ή οποιαδήποτε άλλο κίνδυνο πιστεύει ότι τον/την απειλεί στη σημερινή εποχή (ναρκωτικά, βία, κακές συναναστροφές, νευρική ανορεξία κ.ά). Η διήγηση καλό είναι να γίνει σε απλό και κατανοητό ύφος λόγου και να αναδεικνύει την ενσυναίσθηση που προκύπτει από τον προβληματισμό από ανάλογα ζητήματα, τα οποία απασχολούν τους έφηβους στις μέρες μας. Εννοείται πρωταγωνιστής του διηγήματος θα είναι έφηβος.

Η σύνθεση του ποιήματος μπορεί να γίνει με βάση τις αρχές και τους κανόνες της παραδοσιακής ποίησης ή της μοντέρνας ποίησης.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Ο ρόλος του εκπαιδευτικού στο σύγχρονο σχολείο

Το κείμενο αποτελεί (διασκευασμένο) απόσπασμα από την ομότιτλη εισήγηση του Νικόλαου Ντούσκα σε εκπαιδευτικό συνέδριο. Ανακτήθηκε στις 14.10.2021 μέσω του διαδικτυακού ιστότοπου http://ipeir.pde.sch.gr/educonf/.

Χαρακτηριστικά γνωρίσματα της προσωπικότητας του εκπαιδευτικού στη σύγχρονη εποχή πρέπει να είναι η ικανότητα ανάληψης πρωτοβουλιών, η ευγένεια, η υπομονή και η επιμονή, η καταδεχτικότητα, η ειλικρίνεια, η αντικειμενικότητα, η κοινωνικότητα, η δικαιοσύνη, η αισιοδοξία, ο ενθουσιασμός, το κέφι, το χιούμορ και, κυρίως, ο σεβασμός στα δικαιώματα του παιδιού και γενικότερα η αγάπη προς το παιδί. Οφείλει ο ίδιος να αποτελεί ολοκληρωμένη προσωπικότητα, καθώς δεν προσφέρει απλώς γνώσεις και μάθηση, αλλά διαμορφώνει και τον χαρακτήρα των μαθητών. Με το σκεπτικό αυτό, λοιπόν, επιχειρήθηκε η σκιαγράφηση της εικόνας του «ιδανικού» δασκάλου, στην οποία θα πρέπει να αποσκοπεί κάθε εκπαιδευτικός, στα πλαίσια των δυνατοτήτων, των δυνάμεών του και της προσωπικότητάς του, ώστε να συμβάλλει στην ομαλή λειτουργία του σχολείου ως κοινωνικού οργανισμού.

Εκείνο που η σύγχρονη κοινωνία απαιτεί επιπλέον από τον εκπαιδευτικό είναι να είναι «ανανεωτής», να έχει δηλαδή συνεχή ενημέρωση στις νέες εξελίξεις που λαμβάνουν χώρα τόσο σε ψυχολογικό, παιδαγωγικό, κοινωνικο-πολιτισμικό επίπεδο, όσο και σε τεχνολογικό και, κυρίως, να διαθέτει ευστροφία, ευελιξία και ικανότητα προσαρμογής σε νέους ρόλους. Το ερώτημα που τίθεται είναι με ποιο τρόπο ο εκπαιδευτικός θα δώσει θετική κατεύθυνση σε όλους τους παράγοντες που αναφέρθηκαν, ώστε να δημιουργηθούν ευνοϊκές συνθήκες για δημιουργική και ουσιαστική μάθηση, που είναι και το επιδιωκόμενο.

Όσες γνώσεις κι αν διαθέτει ο εκπαιδευτικός, η προετοιμασία πριν μπει στην τάξη αποτελεί σημαντικό κομμάτι της διδακτικής πράξης. Οφείλει, λοιπόν, να προετοιμάζεται πολύπλευρα, προκειμένου να παρουσιάσει τη νέα γνώση, να ενισχύσει την εκμάθησή της και να καλλιεργήσει τις ικανότητες και τις δεξιότητες των μαθητών του. Η προετοιμασία αυτή είναι αναγκαία και απαιτεί συνεχή επιστημονική ενημέρωση. Παράλληλα, οφείλει να λάβει υπόψη τόσο το μαθησιακό επίπεδο όσο και τους ρυθμούς και το προσωπικό στυλ μάθησης του κάθε μαθητή της τάξης του.

Συγχρόνως, ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να προσανατολίσει τους μαθητές στον στόχο (ή στους στόχους) της διδακτικής ενότητας. Δεν αρκεί να γνωρίζει μόνο ο ίδιος τον στόχο της εκάστοτε ενότητας, είναι απαραίτητο να έχει προσανατολιστεί σ' αυτόν κι ο μαθητής, διότι ο μαθητής είναι εκείνος ο οποίος καλείται να πετύχει αυτόν το στόχο, οπότε η επιτυχία ή αποτυχία του εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις δικές του προσπάθειες και δυνάμεις.

Α3. Στο κείμενο επιχειρείται η σκιαγράφηση της εικόνας του «ιδανικού» δασκάλου. Σε επιστολή σου (200-250 λέξεων) προς τον κειμενογράφο διατυπώνεις τη συμφωνία ή τη διαφωνία σου με την εικόνα που παρουσιάζει, παραθέτοντας τις δικές σου θέσεις για τον «ιδανικό» εκπαιδευτικό και τα κυριότερα γνωρίσματά του. Μπορείς να αντλήσεις παραδείγματα από την ως τώρα σχολική σου πορεία, για να ενισχύσεις τις απόψεις σου.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΘΑΝΑΣΗΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ

Το παιδί που αγαπούσε τα πουλιά

Τα αποσπάσματα προέρχονται από το ομότιτλο διήγημα που περιλαμβάνεται στο βιβλίο του Θανάση Αθανασίου «Το παιδί που αγαπούσε τα πουλιά και άλλα αφηγήματα» (εκδ. Επίκεντρο, Θεσσαλονίκη, 2015).

Ο Σωτηράκης, φτωχόπαιδο, ορφανός από πατέρα, που είχε σκοτωθεί ψαρεύοντας με δυναμίτη, από πολυμελή πάμφτωχη οικογένεια, με τα περισσότερα παιδιά να είναι κορίτσια, δηλαδή «βάρος», προίκα, δεν είχε προστάτη, εκτός από τη μάνα του τη μαυροφορεμένη και αγέλαστη που αγωνιζότανε με νύχια και με δόντια να τα μεγαλώσει και σε σιωπηρή συναίνεση[1] είχε αφήσει την «κηδεμονία» του στο δάσκαλο. Ο δάσκαλος είχε αποδεχτεί την οιονεί[2] κηδεμονία και είχε κάνει στόχο ζωής να «συνετίσει» τον Σωτηράκη. Δηλαδή, τι να τον συνετίσει; Το παιδί δεν ήταν «κακό», δεν ενοχλούσε κανένα, απλώς δεν διάβαζε ιδιαίτερα, δεν τον «τραβούσε» το σχολείο και, επομένως, μοιραία, δεν ήταν καλός μαθητής. Αλλού ήταν η ζωή για τον Σωτηράκη. Έξω, στο ύπαιθρο, στους γκρεμνούς και στα δέντρα να ψάχνει για φωλιές πουλιών, ζώων, φιδιών… Μικρόσωμος και αδύνατος όπως ήταν, άφοβος και τεχνίτης στην αναρρίχηση ακόμη και στα πιο απότομα και επικίνδυνα γκρεμνά, εύρισκε ελευθερία και νόημα ζωής σ' αυτό. […]

1συναίνεση: συμφωνία

2οιονεί: κάτι σαν, κατά κάποιον τρόπο

[Ο Σωτήρης μετά από πολλά χρόνια] έγινε ένας ευυπόληπτος[3] πολίτης. Όμως ο «κύκλος» δεν μπορούσε να κλείσει. Έλειπε κάτι σπουδαίο, αυτό που μικρός λαχταρούσε, τα πουλιά, τα ζώα, τα σκυλιά, για τα οποία έτρωγε ξύλο από τον δάσκαλο… Δημιούργησε, λοιπόν, μια τεράστια φάρμα, πλήρωσε όσο-όσο γι' αυτό, έναν παράδεισο με ό,τι άγριο πουλί και ζώο αγαπούσε, γεράκια, γλάρους, κοράκια, πέρδικες, αγριοπερίστερα, τριγόνια, φασιανούς, λαγούς και, φυσικά, κυνηγόσκυλα! Όλα αυτά, βέβαια, τον ικανοποιούσαν, του έδιναν χαρά και ισορροπία, αλλά πάλι δεν ηρεμούσε. Τότε μονάχα θα ησύχαζε, όταν θα έβλεπε ο δάσκαλος με τα ίδια του τα μάτια την ήττα του. Μόλις, λοιπόν, έμαθε ο Σωτήρης ότι ο δάσκαλος είχε έρθει από την Καβάλα, πήγε τον πήρε λέγοντάς του «δάσκαλε, θέλω να σου δείξω κάτι!». Ο δάσκαλος απόρησε, ανυποψίαστος όπως ήταν, αλλά δέχτηκε να πάει μαζί του. Μόλις έφτασαν στη φάρμα, τον οδήγησε στο εσωτερικό με τα πουλιά να τον κυκλώνουν από παντού, τα κοράκια και οι γλάροι να κράζουν, οι πέρδικες και οι λαγοί να μπερδεύονται στα πόδια του, τα σκυλιά να γαβγίζουν και ο Σωτήρης να λέει θριαμβευτικά στον δάσκαλό του: δάσκαλε, σε νίκησα!

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Για ποιους λόγους ο Σωτήρης ήθελε να αποδείξει την αξία του στον πρώτο του αυταρχικό δάσκαλο; Πώς κρίνεις τον τρόπο με τον οποίο αισθάνθηκε ότι πήρε δικαίωση;

ή

2. Να υποθέσεις ότι είσαι ο Σωτήρης και να αφηγηθείς σε μια σελίδα ημερολογίου τι συνέβη ακριβώς την ημέρα που οδήγησε τον πρώτο του δάσκαλο στη φάρμα του.

Μονάδες 25

3ευυπόληπτος: αξιοσέβαστος, που έχει καλή υπόληψη/ φήμη στον κοινωνικό περίγυρο

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (Μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
Ως προς το επικοινωνιακό πλαίσιο (επίσημη επιστολή) λαμβάνουμε υπόψη: - δομή: τόπος και ημερομηνία συγγραφής, προσφώνηση, αποφώνηση, ονοματεπώνυμο αποστολέα εν είδει υπογραφής Στον πρόλογο περιλαμβάνονται: αφόρμηση από την ανάγνωση του κειμένου αναφοράς, ιδιότητα συντάκτη/ αποστολέα, σκοπός συγγραφής/ θέση - ύφος: σοβαρό - γλώσσα: αναφορική λειτουργία, α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο στις προσωπικές τοποθετήσεις και στις βιωματικές αναφορές, γ΄ ρηματικό πρόσωπο, όπου απαιτείται (επιχειρηματολογία κ.λπ.)

Ενδεικτικοί άξονες ανάλυσης:

Από τα ακόλουθα χαρακτηριστικά του ιδανικού δασκάλου, που περιλαμβάνει το κείμενο αναφοράς, ο/η μαθητής/τρια επιλέγει και αναπτύσσει όσα τον/την βρίσκουν σύμφωνο/η ή ανασκευάζει αυτά με τα οποία διαφωνεί, παραθέτοντας προσωπικές θέσεις και τεκμηριώνοντας με παράδειγμα ή παραδείγματα από τη σχολική ζωή:

- ολοκληρωμένη προσωπικότητα: δεν προσφέρει απλώς γνώσεις, διαμορφώνει χαρακτήρες
- συμβάλλει στην ομαλή λειτουργία του σχολείου ως κοινωνικού οργανισμού
- διακρίνεται από: ικανότητα ανάληψης πρωτοβουλιών, ευγένεια, υπομονή, επιμονή, καταδεχτικότητα, ειλικρίνεια, αντικειμενικότητα, κοινωνικότητα, δικαιοσύνη, αισιοδοξία, ενθουσιασμό, κέφι, χιούμορ, σεβασμό στα δικαιώματα του παιδιού, αγάπη προς το παιδί, ευστροφία, ευελιξία, ικανότητα προσαρμογής σε νέους ρόλους
- ενημερώνεται συνεχώς επιστημονικά

- προετοιμάζεται πολύπλευρα για το μάθημα σε επίπεδο τεχνολογικό, κοινωνικο-πολιτισμικό, παιδαγωγικό, ψυχολογικό
- εφαρμόζει διαφοροποιημένη διδασκαλία, ανάλογα με τις ανάγκες των μαθητών
- ενημερώνει τους μαθητές για τους στόχους του μαθήματος → κινητοποίηση για συμμετοχή → ουσιαστική μάθηση → επιτυχία του μαθήματος

Β3. (Μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Ενδεικτικοί άξονες απάντησης:

Ο Σωτήρης ήθελε να αποδείξει την αξία του στον πρώτο του αυταρχικό δάσκαλο, γιατί:

- η μητέρα του είχε παραχωρήσει σιωπηρά την κηδεμονία του στον δάσκαλο, οπότε μέσα του πάντα προσδοκούσε να του συμπεριφερθεί με πατρική αγάπη και τρυφερότητα, που τόσο είχε ανάγκη, αφού ήταν ορφανός από πατέρα
- παρά το πέρασμα των χρόνων, ήταν νωπά τα ψυχικά τραύματα που του είχε προκαλέσει με την αδυσώπητη συμπεριφορά του ο δάσκαλος, επιχειρώντας να τον «συνετίσει»
- εξαιτίας του δασκάλου αισθανόταν βαθιά μέσα του υποτιμημένος και ηττημένος
- επιζητούσε ακόμη την αποδοχή του δασκάλου
- δείχνοντάς του τον «παράδεισο» που έφτιαξε, αποδείκνυε περίτρανα ότι βρήκε τον δρόμο του, ότι απέκτησε περιουσία, αλλά δικαίωνε και τις επιλογές που είχε κάνει από μικρός (αγάπη στη φύση και στα ζώα), τις οποίες ο δάσκαλος στο παρελθόν όχι μόνο δεν αναγνώριζε ως σημαντικές, αλλά προσπαθούσε συνειδητά να τις εκριζώσει από μέσα του με βίαιο τρόπο.

Η απάντηση στο δεύτερο ερώτημα είναι υποκειμενική, εξαρτάται από τη συναισθηματική ανταπόκριση του/της μαθητή/τριας στο κείμενο. Απαραίτητη κρίνεται, ωστόσο, η σαφής δήλωση και υποστήριξη της θέσης του/της.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Ενδεικτικοί άξονες διόρθωσης:

Η εκφώνηση απαιτεί να γραφεί η απάντηση σε ημερολογιακή μορφή.

Απαραίτητα κρίνονται: ημερομηνία συγγραφής, ύφος άμεσο, προσωπικό, εξομολογητικό, γλώσσα απλή με στοιχεία προφορικότητας, α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο.

Θεωρείται αποδεκτή η προσφώνηση «Αγαπητό μου ημερολόγιο,», ωστόσο μπορεί να συνεκτιμηθεί θετικά η οποιαδήποτε ανάλογη, π.χ. «Σιωπηλέ μου φίλε,».

Μπορεί να συνεκτιμηθεί θετικά, χωρίς να κρίνεται υποχρεωτική, η αναγραφή του τόπου.

Σημαντική είναι η σαφής διατύπωση και η βιωματική αποτύπωση των γεγονότων.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΑΞΙΔΙΑ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

«Έξοδος» εναλλακτικού τουρισμού στις αγορές

Το ακόλουθο διασκευασμένο άρθρο της Βασιλικής Χρυσοστομίδου δημοσιεύθηκε στις 16-4-2019 στην ηλεκτρονική σελίδα της εφημερίδας «Η Καθημερινή» με αφορμή μια διοργάνωση στη Χάγη της Ολλανδίας για την προώθηση του εναλλακτικού ελληνικού τουρισμού.

Καταδύσεις στην Πάτμο, αναρρίχηση στην Κάλυμνο, ράφτινγκ στον Άραχθο, wind surfing στην Πάρο, πεζοπορία στα μαστιχόδεντρα της Χίου. Και η λίστα μεγαλώνει. Ο εναλλακτικός τουρισμός στην Ελλάδα κερδίζει διαρκώς έδαφος. Γυρνώντας την πλάτη στο «βραχιολάκι» των all inclusive[1], η αναζήτηση μιας νέας διάστασης διακοπών καταγράφεται ως ισχυρή τάση στον διεθνή τουρισμό. Η έννοια του «εναλλακτικού», πολυδιάστατη: από αθλητικό, πολιτιστικό και προσκυνηματικό τουρισμό έως αγροτουρισμό, τουρισμό υγείας ή υπαίθρου – ενδεικτικά μόνο. Σύμφωνα με τους ειδικούς, αφορά «ό,τι δεν εμπίπτει στην απλή ξεκούραση».

Η Ελλάδα διευρύνει πλέον την τουριστική της «ταυτότητα». Πέρα από τον ήλιο και τη θάλασσα, καλύπτει την ανάγκη για ανθρώπινη επαφή, εγγύτητα[2] με το φυσικό περιβάλλον, περιπέτεια, σύνδεση με την κουλτούρα, αλλά και την πολιτιστική κληρονομιά. Κι όλα αυτά, σε ένα πλαίσιο άρτιων και οργανωμένων υποδομών, ανταγωνιστικών τιμών, ασφάλειας με αποκορύφωμα το εξαιρετικό κλίμα!

Σε ό,τι αφορά το προφίλ των επισκεπτών, η κ. Ουζούνη, υπεύθυνη Marketing της εκδήλωσης στη Χάγη θα πει: «Οι επισκέπτες του εναλλακτικού τουρισμού κάνουν προσεκτικές για το πορτοφόλι τους επιλογές, αγαπούν τη φύση και την περιπέτεια. Τους αρέσουν τα πολιτιστικά δρώμενα. Αφού απολαύσουν τον ήλιο και τη θάλασσα την πρώτη φορά –δεδομένου ότι ένα ποσοστό τουριστών είναι «repeaters», έρχονται δηλαδή ξανά και ξανά στη χώρα μας–, όταν επανέλθουν, θα διεισδύσουν στην τοπική κοινωνία, θα γνωρίσουν τα προϊόντα και τις γεύσεις. Η συμμετοχή σε μια δράση ίσως είναι το αρχικό κίνητρο. Όμως, όταν γνωρίσουν τον μπαρμπα-Τάσο ή την κυρα-Μαρία, συνδέονται συναισθηματικά –ο εναλλακτικός τουρισμός είναι προσωποκεντρικός. Ξεφεύγει από το πλαίσιο της ατομικής απόλαυσης και περνάει στην καλλιέργεια σχέσεων». Από την εμπειρία της στον χώρο του τουρισμού η κ. Ουζούνη διαπιστώνει: «Η ανάπτυξη του εναλλακτικού τουρισμού είναι μονόδρομος για τον μέσο Έλληνα.

Α3. *«Καταδύσεις στην Πάτμο, αναρρίχηση στην Κάλυμνο, ράφτινγκ στον Άραχθο, wind surfing στην Πάρο, πεζοπορία στα μαστιχόδεντρα της Χίου... «Η έννοια του «εναλλακτικού», πολυδιάστατη: από αθλητικό,*

1 all inclusive : ταξιδιωτικό πακετό που περιλαμβάνει διαμονή και διατροφή εντός του ξενοδοχείου

2 εγγύτητα : επαφή, η αίσθηση του να είσαι κοντά σε κάτι

πολιτιστικό και προσκυνηματικό τουρισμό έως αγροτουρισμό, τουρισμό υγείας ή υπαίθρου».

Το παραπάνω κείμενο τράβηξε την προσοχή σου και έτσι αποφάσισες να συντάξεις ένα άρθρο (200-250 λέξεων) για το τελευταίο τεύχος της σχολικής εφημερίδας, στο οποίο παροτρύνεις τους συμμαθητές σου το φετινό καλοκαίρι να επιλέξουν κάποια/κάποιες από τις παραπάνω μορφές του εναλλακτικού τουρισμού, περιγράφοντάς τους τα οφέλη που θα αποκομίσουν από αυτήν την εμπειρία.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΚΩΣΤΑΣ ΟΥΡΑΝΗΣ (1890-1953)

Ταξίδι στα Κύθηρα

Το παρακάτω ποίημα του Κώστα Ουράνη προέρχεται από τη συλλογή «Νοσταλγίες» (1920).

«Τ΄ ωραίο καράβι, έτοιμο στο χαρωπό λιμάνι
γιορταστικά με γιασεμιά και ρόδα στολισμένο
με τις παντιέρες του αλαφριές στην ανοιξιάτικη αύρα
και τ΄ Όνειρό μας στο χρυσό πηδάλιο καθισμένο,
μας πήρε για τα Κύθηρα, τα θρυλικά, όπου μέσα
σε δέντρα και σε λούλουδα και γάργαρα νερά
υψώνεται ο μαρμάρινος ναός για τη λατρεία
της Αφροδίτης, – του έρωτα τη θριαμβική θεά.
Μα το ταξίδι ήταν μακρύ κι η χειμωνιά μας βρήκε!…
Οι φανταχτές κι ανάλαφρες παντιέρες μουσκευτήκαν,
τα χρώματα ξεβάψανε και τ’ άνθη εμαραθήκαν
και κάτου απ τους άξενους τους ουρανούς, το πλοίο
απόμεινε ακυβέρνητο στο κύμα τ’ αφρισμένο
με το φτωχό μας Όνειρο στην πρύμνη πεθαμένο.»

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο θέματα</u> που σου δίνονται. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Στο ποίημα ξετυλίγονται δύο αντίθετες εικόνες, η μια κατά την αναχώρηση του καραβιού και η άλλη κατά τη διάρκεια του ταξιδιού για τα Κύθηρα. Ποιες είναι αυτές οι εικόνες και ποια συναισθήματα σου προκάλεσε η καθεμία;

ή

2. Να υποθέσεις ότι είσαι κι εσύ επιβάτης στο καράβι που αναχωρεί για τα Κύθηρα. Να δώσεις τη δική σου εκδοχή για τον τρόπο με τον οποίο ολοκληρώθηκε το ταξίδι.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΑΞΙΔΙΑ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3 (μονάδες 25)

Επικοινωνιακό πλαίσιο: Άρθρο για σχολική εφημερίδα- Τίτλος

Αφόρμηση από το δοθέν άρθρο σχετικό με τη διοργάνωση για την προώθηση του εναλλακτικού ελληνικού τουρισμού.

Ύφος προτρεπτικό , χρήση α΄ή β΄πληθυντικού ρηματικού προσώπου.

Βασικά θεματικά κέντρα :

- Αναφορά στις μορφές εναλλακτικού τουρισμού : *αθλητικό, πολιτιστικό και προσκυνηματικό τουρισμό έως αγροτουρισμό, οικοτουρισμό, τουρισμό υγείας κλπ*
- Παρουσίαση των δυνατοτήτων και των δραστηριοτήτων που προσφέρει ο εναλλακτικός τουρισμός όπως αναρρίχηση, καταδύσεις, πεζοπορία, ποδηλασία στο βουνό, ράφτινγκ, ιππασία, παρατήρηση πουλιών, επισκέψεις σε πολιτιστικούς χώρους ή εκκλησίες/μονές, διαμονή σε αγροκτήματα, συμμετοχή σε αγροτικές εργασίες, αθλητικά δρώμενα κλπ
- Οφέλη εναλλακτικού τουρισμού: επαφή με το φυσικό περιβάλλον, σύναψη κοινωνικών σχέσεων, γνωριμία με νέους τόπους/έθιμα/τοπικά προϊόντα, σωματική άσκηση, επαφή με πολιτιστική κληρονομιά, περιπέτεια κ.α.

Στοιχεία του κειμένου προς αξιοποίηση *:*

- *Πέρα από τον ήλιο και τη θάλασσα, καλύπτει την ανάγκη για ανθρώπινη επαφή, εγγύτητα[1] με το φυσικό περιβάλλον, περιπέτεια, σύνδεση με την κουλτούρα, αλλά και την πολιτιστική κληρονομιά.*

1 εγγύτητα : επαφή, η αίσθηση του να είσαι κοντά σε κάτι

- *Ξεφεύγει από το πλαίσιο της ατομικής απόλαυσης και περνάει στην καλλιέργεια σχέσεων*

Β3 (μονάδες 25)

1.Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Οι δύο αντίθετες εικόνες:

α. **στ. 1-8 «Τ΄ ωραίο καράβι, έτοιμο στο χαρωπό λιμάνι...του έρωτα τη θριαμβική θεά.»**

Το καράβι αναχωρεί μέσα σε μια πανηγυρική ατμόσφαιρα, ανοιξιάτικο τοπίο, επικρατεί η χαρά και ο ενθουσιασμός, περιγραφή του ειδυλλιακού προορισμού .

Συναισθήματα αναγνώστη: η πανηγυρική και ανοιξιάτικη εικόνα μεταδίδει στον αναγνώστη τον ενθουσιασμό και τη χαρά των ταξιδιωτών, ψυχική ευφορία, ίσως γεννά και την επιθυμία να ήταν κι εκείνος στο καράβι..

β. **στ. 9-14 «Μα το ταξίδι ήταν μακρύ...στην πρύμνη πεθαμένο.»**

Η ατμόσφαιρα αλλάζει, χειμωνιάτικο σκηνικό, λέξεις/φράσεις που υποβάλλουν αρνητικά συναισθήματα (ξεβάψανε, εμαράθηκαν, άξενους ουρανούς, ακυβέρνητο καράβι, Όνειρο πεθαμένο), ανατροπή σχεδίων, ματαίωση Ονείρου.

Συναισθήματα αναγνώστη: έκπληξη από την ανατροπή του σκηνικού, απογοήτευση, αγωνία και φόβος για την τύχη του καραβιού.

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Η αφήγηση σε **α΄ πρόσωπο** σε συνδυασμό με περιγραφή.

Οι μαθητές δίνουν τη δική τους εκδοχή για τη συνέχεια του ταξιδιού μετά τις αντιξοότητες που συνάντησαν. Ενδεικτικά δίνονται πιθανές εκδοχές:

Θετική εκδοχή: το καράβι τσακισμένο έπιασε λιμάνι μετά από την τρικυμία χωρίς ανθρώπινες απώλειες , οι επιβάτες έζησαν μια περιπέτεια που ακύρωσε τα σχέδιά τους αλλά τουλάχιστον σώθηκαν και συνεχίζουν τη ζωή τους πιο δυνατοί.

Αρνητική εκδοχή: το καράβι βυθίστηκε, άνθρωποι χάθηκαν, λίγοι σώθηκαν, το ναυάγιο στο βυθό της θάλασσας θυμίζει ακόμα και σήμερα την τραγική κατάληξη του ταξιδιού.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Νόμπελ Ιατρικής 2021: Μάθαμε επιτέλους πώς «χαίρονται οι ανθρώποι»

Το ακόλουθο (διασκευασμένο) άρθρο του Γιάννη Σκάνδαλου δημοσιεύτηκε στην ηλεκτρονική έκδοση της εφημερίδας «Έθνος» στις 23.10.2021.

Η αντίληψη του περιβάλλοντος κόσμου γίνεται με τις αισθήσεις. Το ζήτημα αυτό απασχόλησε από την αρχή της ανθρώπινης ιστορίας τον απλό άνθρωπο, τον φιλόσοφο, τον καλλιτέχνη, τον επιστήμονα. Το ανθρώπινο σώμα έχει διαφορετικά κανάλια μετάδοσης για διαφορετικές αισθήσεις. Για την όραση, την ακοή, τη μυρωδιά και τη γεύση έχουμε τα μάτια, τα αυτιά, τη μύτη και τη γλώσσα· τι γίνεται όμως με την αίσθηση της θερμοκρασίας, του πόνου και των μηχανικών αισθήσεων (τρίψιμο, χάιδεμα, πίεση), για τα οποία δεν υπάρχει σαφές αισθητήριο όργανο, αλλά τα αισθανόμαστε με το δέρμα μας, αλλά και με τα εσωτερικά μας όργανα;

Πριν από πολύ καιρό οι νευροεπιστήμονες ανακάλυψαν ότι υπάρχουν διαφορετικά νεύρα για ερεθίσματα διαφορετικής έντασης (Βραβείο Νόμπελ 1944). Το ερώτημα, όμως, παρέμεινε σχετικά με το πώς ακριβώς τα νεύρα αντιλαμβάνονται τέτοια ερεθίσματα ή, με άλλα λόγια, πώς ένα ερέθισμα -όπως η πίεση ή η αλλαγή θερμοκρασίας– μετατρέπεται σε ηλεκτροχημικό νευρικό ερέθισμα. Το βραβείο Νόμπελ Ιατρικής και Φυσιολογίας για το 2021 δόθηκε σε δύο ερευνητές που αφιέρωσαν τη ζωή τους κι έδωσαν απάντηση στο παραπάνω ερώτημα: τον Αμερικανό David Julius, που ασχολήθηκε με το ερώτημα μετατροπής των ερεθισμάτων θερμοκρασίας σε ηλεκτροχημικό νευρικό ερέθισμα και τον Αμερικανολιβανέζο Ardem Pataputyan, που επικεντρώθηκε στους μηχανικούς υποδοχείς πίεσης.

Το δέρμα είναι το σημαντικότερο όργανο που σχετίζεται με την αίσθηση της αφής, καθώς πάνω σε ολόκληρη την επιφάνειά του απλώνονται νευρικά σωμάτια ευαίσθητα στην πίεση, στον πόνο, στη ζέστη και στο κρύο. Το δέρμα σκεπάζει την εξωτερική επιφάνεια του σώματος, αποτελώντας τα σύνορά του με τον έξω κόσμο. Στο εξωτερικό του μέρος το δέρμα είναι εκτεθειμένο στο φως, στον αέρα, στην υγρασία, στην ξηρασία, στη ζέστη και στο κρύο, καθώς έρχεται σε επαφή με όλα τα στοιχεία του περιβάλλοντος. Στο εσωτερικό του μέρος το δέρμα έρχεται σε επαφή με έναν υδάτινο κόσμο, που είναι θερμός και αφώτιστος και όπου τα κύτταρα των ιστών και των οργάνων ζουν σαν ζώα του βυθού. Το δέρμα παίζει για

το σώμα τον ρόλο ενός «προσεκτικού φύλακα», αφήνοντας ή εμποδίζοντας να περάσουν ορισμένα στοιχεία του φυσικού και ψυχολογικού κόσμου. Είναι η «πόρτα» του κεντρικού νευρικού συστήματος που είναι μεν ανοικτή, αλλά υπό επιτήρηση.

Πράγματι, η φετινή βράβευση με Νόμπελ της έρευνας πάνω στο αντικείμενο της αίσθησης της αφής είναι σπουδαία, καθώς αποκάλυψε πώς νιώθουμε ζεστασιά και αγκαλιές, δηλαδή τον τρόπο «να χαίρονται οι ανθρώποι».

Α3. Ο δημοσιογράφος χαρακτηρίζει την απονομή του βραβείου Νόμπελ Ιατρικής 2021 ως «σπουδαία, καθώς αποκάλυψε πώς νιώθουμε ζεστασιά και αγκαλιές, δηλαδή τον τρόπο "να χαίρονται οι ανθρώποι"». Σε άρθρο (200-250 λέξεων) που θα αναρτήσεις στο σχολικό ιστολόγιο παρουσιάζεις την είδηση αυτή και τεκμηριώνεις τη σημασία των συγκεκριμένων επιστημονικών ανακαλύψεων με παραδείγματα από την επικαιρότητα, την καθημερινή ζωή ή/και την προσωπική σου εμπειρία.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΜΙΚΗΣ ΘΕΟΔΩΡΑΚΗΣ (1925-2021)

Ένα δειλινό

Το τραγούδι «Ένα δειλινό» σε μουσική και στίχους του Μίκη Θεοδωράκη και ερμηνεία του Γρηγόρη Μπιθικώτση περιλαμβάνεται στο άλμπουμ «Το τραγούδι του νεκρού αδελφού» (1962).

Ένα δειλινό, ένα δειλινό
ένα δειλινό σε δέσαν στο σταυρό
Σου κάρφωσαν τα χέρια σου, μου κάρφωσαν τα σπλάχνα
Σου δέσανε τα μάτια σου, ω, ω, μου δέσαν την ψυχή μου

Ένα δειλινό, ένα δειλινό
ένα δειλινό με τσάκισαν στα δυο
Μου κλέψανε την όραση, μου πήραν την αφή μου
Μόν' μου 'μεινε η ακοή, ω, ω, να σ' αγρικώ[1], παιδί μου

Ένα δειλινό, ένα δειλινό
ένα δειλινό σαν τον σταυραετό

1 αγρικώ: ακούω, αφουγκράζομαι

Χίμηξε, πα[2] στις θάλασσες, χίμηξε, πα στους κάμπους
Κάνε ν' ανθίσουν τα βουνά, ω, ω, και να χαρούν οι ανθρώποι

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Το ποιητικό υποκείμενο (: η μητέρα που θρηνεί για το νεκρό παιδί της) εκδηλώνει τον βαθύτατο πόνο ψυχής που νιώθει για τον άδικο χαμό του αγαπημένου προσώπου. Με ποιες χαρακτηριστικές φράσεις περιγράφει την ψυχική οδύνη του, ώστε να γίνεται αντιληπτή μέσω των αισθήσεων; Ποιο (συν)αίσθημα σού δημιουργεί η ανάγνωση των στίχων του τραγουδιού;

ή

2. Να γράψεις ένα δικό σου κείμενο (πεζό ή ποιητικό) με αφορμή τη φράση του ποιήματος «...να χαρούν οι ανθρώποι». Μπορείς να την αξιοποιήσεις όπως και όπου επιθυμείς (στον τίτλο ή στο υπόλοιπο κείμενο).

Μονάδες 25

2 πα: πάνω

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (Μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
Ως προς το επικοινωνιακό πλαίσιο (άρθρο) λαμβάνουμε υπόψη:
δομή: απαιτείται τίτλος
ύφος: σοβαρό, απρόσωπο, ουδέτερο, πληροφοριακό
γλώσσα: αναφορική λειτουργία, γ΄ ρηματικό πρόσωπο

Ενδεικτικοί άξονες ανάλυσης:

Παρουσίαση της είδησης με βάση το κείμενο αναφοράς:

- γνωστό σε όλους: ο περιβάλλων κόσμος γίνεται αντιληπτός με τις αισθήσεις
- Βραβείο Νόμπελ 1944: ανακάλυψη ότι υπάρχουν διαφορετικά νεύρα για ερεθίσματα διαφορετικής έντασης
- για δεκαετίες παρέμενε το ερώτημα: πώς τα νεύρα αντιλαμβάνονται τέτοια ερεθίσματα ή πώς ένα ερέθισμα μετατρέπεται σε ηλεκτροχημικής νευρικής φύσεως
- Βραβείο Νόμπελ Ιατρικής και Φυσιολογίας 2021: απονομή σε δύο ερευνητές που απάντησαν στο παραπάνω ερώτημα→ Αμερικανός David Julius: μετατροπή των ερεθισμάτων θερμοκρασίας σε ηλεκτροχημικό νευρικό ερέθισμα, Αμερικανο-λιβανέζος Ardem Pataputyan: επικεντρώθηκε στους μηχανικούς υποδοχείς πίεσης
- το δέρμα ως «προσεκτικός φύλακας»:επιτρέπει ή εμποδίζει να περάσουν ορισμένα στοιχεία του φυσικού και ψυχολογικού κόσμου→ ανοικτή, υπό επιτήρηση «πόρτα» κεντρικού νευρικού συστήματος
- η ανακάλυψη του πώς νιώθουμε ζεστασιά και αγκαλιές, δηλαδή η έρευνα πάνω στο αντικείμενο της αίσθησης της αφής είναι σπουδαία, οπότε άξιζε το βραβείο.

Τεκμηρίωση σημασίας των ανακαλύψεων με παραδείγματα από την επικαιρότητα, την καθημερινή ζωή ή/και την προσωπική εμπειρία, κατά την κρίση του μαθητή/τριας, π.χ.:

- η αίσθηση της αφής: συνιστά δείγμα οικειότητας, φιλικής διάθεσης, π.χ. χειραψία, αγκάλιασμα - προστατεύει τον άνθρωπο από ενδεχόμενους κινδύνους, π.χ. κάψιμο, πάγωμα κ.λπ. - προειδοποιεί για ενδεχόμενες εχθρικές προς αυτόν πράξεις, π.χ. παραβίαση του στενού ιδιωτικού του χώρου - προσφέρει ευχαρίστηση/ δημιουργεί ωραία αίσθηση π.χ. στο χάιδεμα ενός αγαπημένου ζώου, στο θεραπευτικό μασάζ κ.λπ. - είναι κορυφαίας σημασίας για την ψυχοσυναισθηματική και νοητική ανάπτυξη του ανθρώπινου βρέφους, γιατί με αυτήν κυρίως αντιλαμβάνεται τον κόσμο γύρω του τις πρώτες εβδομάδες μετά τη γέννησή του - αποτελεί μια αυθόρμητη πράξη και σύμβολο οικειότητας, π.χ. ένα ζευγάρι που περπατά χεράκι-χεράκι, ένα παιδί που κρατά το χέρι του γονιού κ.λπ.
- η αίσθηση της ζεστασιάς προκαλεί ευχαρίστηση π.χ. τον χειμώνα - προστατεύει από ανεπιθύμητες παρενέργειες της θερμότητας, π.χ. κατά τη διάρκεια ηλιοθεραπείας - δημιουργεί θετικό κλίμα σε μια συνάθροιση ανθρώπων →
- η αίσθηση τόσο της αφής, όσο και της ζεστασιάς αποτελούν πηγή χαράς για τον άνθρωπο, που έχει ανάγκη από την επαφή με τους άλλους ανθρώπους και το περιβάλλον του. Η σημασία τους καθίσταται ευκρινέστερη, αν υποθέσουμε πως κάποιος είναι υποχρεωμένος να τις στερηθεί. Η αδυναμία απτικής επαφής ή αίσθησης ζεστασιάς στερεί από τον άνθρωπο τη δυνατότητα να καλύψει στοιχειώδεις ανάγκες του, τον απομακρύνει από τους άλλους και τον απανθρωποποιεί.

Β3. (Μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Ενδεικτικοί άξονες απάντησης:

Χαρακτηριστικές φράσεις με τις οποίες περιγράφεται η ψυχική οδύνη του ποιητικού υποκειμένου, ώστε να γίνεται αντιληπτή μέσω των αισθήσεων:

- Σου κάρφωσαν τα χέρια σου, μου κάρφωσαν τα σπλάχνα
- Σου δέσανε τα μάτια σου, ω, ω, μου δέσαν την ψυχή μου
- Μου κλέψανε την όραση,
- μου πήραν την αφή μου
- Μόν' μου 'μεινε η ακοή, ω, ω, να σ' αγρικώ, παιδί μου

Με τις παραπάνω οπτικές, απτικές, ακουστικές αποτυπώσεις του αβάσταχτου πόνου της χαροκαμένης μάνας, αισθητοποιείται η βαθιά οδύνη για την απώλεια του αγαπημένου προσώπου και εκδηλώνεται ο ψυχικός σπαραγμός της με τρόπο έντονα συγκινησιακό.

Η απάντηση στο δεύτερο ερώτημα είναι υποκειμενική, εξαρτάται από τη συναισθηματική ανταπόκριση του/της μαθητή/τριας στο ποίημα.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Ενδεικτικοί άξονες διόρθωσης:

Η εκφώνηση απαιτεί να γράψει ελεύθερα ένα πεζό ή ποιητικό κείμενο ο/η μαθητής/τρια, στο οποίο θα δώσει τίτλο.

Απαραίτητη κρίνεται η αξιοποίηση της φράσης του ποιήματος «...να χαρούν οι ανθρώποι» (στον τίτλο ή στο υπόλοιπο κείμενο), σύμφωνα με την έμπνευσή του/της μαθητή/τριας.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Φίλοι ή «φίλοι»;

Το κείμενο αποτελεί (ελαφρώς διασκευασμένο) απόσπασμα από το ομότιτλο κείμενο, που γράφτηκε από έναν/μία αναγνώστη/στρια και δημοσιεύτηκε στις 11.03.2014 στη στήλη «Αναγνώστες» του διαδικτυακού ιστότοπου https://www.protagon.gr (ανακτήθηκε στις 14.10.2021).

Η φιλία αναμφίβολα είναι παρεξηγημένη έννοια. Ίσως επειδή είναι τόσο επιθυμητή και σημαντική, πολλοί προσπαθούν να τη βάλουν στο λεξιλόγιό τους, χωρίς, ωστόσο, να υπάρχει πραγματικά στην καθημερινότητά τους. Δημιουργούν μια ψευδαίσθηση, μια εικόνα που ονομάζουν φιλία και τοποθετούν σ' αυτήν πρόσωπα που απλώς συμπαθούν ή τα χρειάζονται, για να γεμίσουν τον χώρο. Όλοι μας το κάνουμε κάποιες φορές. Γιατί; Επειδή η αληθινή φιλία είναι δυσεύρετη, δύσκολη, ιδεατή και απόμακρη. Ίσως πάλι επειδή η «φιλία» είναι ευχάριστη και φαίνεται να κατακτιέται εύκολα, χωρίς κόπο. Κάπως έτσι, η έννοια της φιλίας έχει αλλοιωθεί, εκλαϊκευτεί, έχει χάσει την ουσία της.

Φίλος δεν είναι εκείνος που σε κάνει να περνάς καλά, να γελάς, να ξεχνιέσαι, να διασκεδάζεις. Όχι, η φιλία δεν είναι τόσο εύκολη. Φίλος είναι αυτός που ενδιαφέρεται ειλικρινά για σένα, που σου συμπαραστέκεται στις δυσκολίες, που σου λέει ευθέως τα λάθη σου, που σε επικρίνει, αλλά και σε επιβραβεύει. Είναι ο άνθρωπος που μπορείς να εμπιστευτείς, να θυμώσεις μαζί του κι ύστερα να το ξεχάσεις σαν να μην έγινε ποτέ, να γελάσεις μαζί του μέχρι δακρύων, να κλάψεις στην αγκαλιά του, να έχεις καιρό να τον δεις και να του μιλήσεις και, όμως, να νιώθεις σαν να μην πέρασε μια μέρα. Είναι ο άνθρωπος που μπορείς να συγχωρήσεις, αν αξίζει την αγάπη σου.

Οι καλύτεροι φίλοι είναι τα μικρά παιδιά. Γιατί οι μόνες λέξεις που ξέρουν είναι: χαρά, παιχνίδι, αγάπη, φίλος. Το συμφέρον δεν υπάρχει στο «τετράδιό» τους. Όταν ρωτούν αθώα «θες να γίνουμε φίλοι;», παρόλο που δεν το καταλαβαίνουν, εκφράζουν την αληθινή και ανόθευτη έννοια της φιλίας.

Η φιλία δεν είναι ένα όνομα σε μια λίστα, δεν μετριέται σε like ούτε σε post, δεν γράφεται σε τοίχους και θρανία. Είναι ένα ταξίδι εμπειριών που δοκιμάζεται στον χρόνο, περνά από όμορφα μέρη, από πελώρια κύματα, από καταιγίδες, όμως μέσα απ' αυτό μαθαίνουμε τον εαυτό μας, τους άλλους, τη δύναμη των ανθρώπινων σχέσεων και την ίδια τη ζωή. Αν ανακαλύψεις ότι το ταξίδι δεν είχε τον σωστό προορισμό, μην απογοητευτείς.

Μην τα παρατήσεις. Συνέχισε να ψάχνεις για φίλους. Μπορεί να είναι λίγες οι θέσεις, αλλά πάντα θα υπάρχουν συνταξιδιώτες. Αρκεί κι εσύ να προσπαθήσεις. Να είσαι ανοιχτός με τους γύρω σου, να υποχωρείς και να δίνεις προτεραιότητα και στους άλλους πέρα από τον εαυτό σου. Εξάλλου, αυτό δεν είναι το νόημα της φιλίας; Να είσαι εκεί για κάποιον.

Γι' αυτό, την επόμενη φορά που θα πείτε τη λέξη «φίλος», φροντίστε να την εννοείτε.

Α3. Στο κείμενο αναφέρεται ότι «οι καλύτεροι φίλοι είναι τα μικρά παιδιά». Σε επιστολή σου (200-250 λέξεων) προς τον/την κειμενογράφο διατυπώνεις τη συμφωνία ή τη διαφωνία σου με την άποψή του/της, παρουσιάζοντας δύο χαρακτηριστικά που θέλεις να έχουν οι φίλοι/ες σου και τεκμηριώνοντας τις θέσεις σου με παραδείγματα από την καθημερινή ζωή ή/και την προσωπική σου εμπειρία.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΑΡΧΟΝΤΟΥΛΑ ΔΙΑΒΑΤΗ

Χωρίς τον ξενοδόχο

Το ποίημα της Αρχοντούλας Διαβάτη προέρχεται από την ποιητική συλλογή «Όπως η Μπερλίνα» (εκδ. Νησίδες, 2017).

Αν αυτές είναι φιλίες ζωής
Φιλίες αναλώσιμες ποιες είναι.
Στο τέλος θα κάνεις τον λογαριασμό –
Αν σου έχει μείνει σπίθα μυαλό.
(Αλλά το τέλος ποτέ δεν είναι.)
Θα λογαριάσεις τότε τα συν
Το καθρέφτισμα του εαυτού σου
Στην εγκαρδιότητα του «εμείς»
Που έμοιαζε αιώνιο
Να που λογάριαζες χωρίς τον ξενοδόχο.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ποια συναισθήματα βιώνει το ποιητικό υποκείμενο από φιλίες που αποδείχτηκαν «αναλώσιμες», δηλαδή σχέσεις ευκαιριακές, που δεν έχουν διάρκεια; Ποια χαρακτηριστικά έχουν για τους εφήβους της ηλικίας σου οι «φιλίες ζωής»;

ή

2. Να γράψεις ένα δικό σου κείμενο (πεζό ή ποιητικό) με τίτλο «Χωρίς τον ξενοδόχο», στο οποίο θα αναφέρεσαι σε κάποια διαπροσωπική σχέση που σε απογοήτευσε.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (Μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
Ως προς το επικοινωνιακό πλαίσιο (επίσημη επιστολή) λαμβάνουμε υπόψη: - δομή: τόπος και ημερομηνία συγγραφής, προσφώνηση (π.χ. Αξιότιμε/η κύριε/κυρία), αποφώνηση, ονοματεπώνυμο αποστολέα εν είδει υπογραφής Στον πρόλογο περιλαμβάνονται: αφόρμηση από την ανάγνωση του κειμένου αναφοράς, ιδιότητα συντάκτη/ αποστολέα (π.χ. ένας έφηβος αναγνώστης), σκοπός συγγραφής/ θέση - ύφος: σοβαρό - γλώσσα: αναφορική λειτουργία, α΄ ενικό πρόσωπο στις προσωπικές τοποθετήσεις, γ΄ ρηματικό πρόσωπο, όπου απαιτείται (επιχειρηματολογία κ.λπ.)

Ενδεικτικοί άξονες ανάλυσης:

Σαφής διατύπωση συμφωνίας ή διαφωνίας με την άποψη του/της κειμενογράφου ότι «οι καλύτεροι φίλοι είναι τα μικρά παιδιά».

Σε περίπτωση συμφωνίας:

- τα παιδιά είναι αθώες και αγνές ψυχές → τα γνωρίσματα αυτά διέπουν και τους ψυχικούς δεσμούς που αναπτύσσουν με τους άλλους ανθρώπους
- οι παιδικές φιλίες διακρίνονται από ανεμελιά, μοίρασμα άδολης χαράς και ανιδιοτέλεια
- η ευθύτητα κι η ειλικρίνεια χαρακτηρίζει την παιδική ηλικία, άρα και τις φιλικές σχέσεις που συνάπτονται κατά τη διάρκειά της
- υπάρχει εμπιστοσύνη και αφοσίωση μεταξύ των παιδιών
- παιδικές φιλίες: καλύπτουν την εσωτερική ανάγκη για κοινωνικότητα, περιορίζουν την τάση για εγωκεντρισμό, ευνοούν την ομαλή κοινωνικοποίηση

- οι παιδικές φιλίες εξιδανικεύονται στο πέρασμα του χρόνου, γιατί τις συνοδεύουν θετικά συναισθήματα και νοσταλγικές αναμνήσεις

Σε περίπτωση διαφωνίας:

- η αληθινή φιλία κάνει πάντα τους ανθρώπους να αισθάνονται παιδιά
- παιδικές φιλίες: συχνά δεν είναι επιλογές συνειδητές, αλλά ευκαιριακές, ανάλογα με το εκάστοτε κοινωνικό περιβάλλον, οπότε ενδέχεται να μη διατηρηθούν στην ενήλικη ζωή
- οι αλλαγές στην προσωπικότητα και στις προτεραιότητες των εφήβων, οι διαφορετικοί προσανατολισμοί και η ψυχική απόσταση μεταξύ φίλων προκαλούν ψυχρότητα, απογοήτευση, αίσθηση εξαπάτησης ή προδοσίας
- οι φιλίες μεταξύ εφήβων και ενηλίκων διέπονται από πιο ξεκάθαρους όρους: ισοτιμία, εκτίμηση, αφοσίωση, σεβασμό, κατανόηση, υποστήριξη, αμοιβαιότητα συναισθημάτων, συνειδητή ανταπόκριση στην ανάγκη του φίλου
- η φιλία από επιλογή και όχι λόγω συγκυριών καλλιεργεί ηθικές και κοινωνικές αρετές, συμβάλλει στην ψυχική ισορροπία και στην ολοκλήρωση της ανθρώπινης προσωπικότητας
- οι γνήσιοι φίλοι λειτουργούν ως δεύτερη οικογένεια, προσφέρουν σταθερότητα και παρηγοριά σε δύσκολες στιγμές

Ο/η μαθητής/τρια αναπτύσσει ελεύθερα δύο χαρακτηριστικά που επιθυμεί να διακρίνουν τις φιλίες του/της, τεκμηριώνοντας με παραδείγματα από την καθημερινή ζωή ή/και την προσωπική εμπειρία.

Β3. (Μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

<u>Ενδεικτικοί άξονες απάντησης:</u>

Το ποιητικό υποκείμενο διατυπώνει έναν έντονο προβληματισμό. Έπειτα από μια απογοητευτική προσωπική εμπειρία, αναρωτιέται ποιες είναι οι γνήσιες και ποιες οι αναλώσιμες φιλίες. Νιώθει λύπη κι ένα αίσθημα διάψευσης των προσδοκιών του για αιώνια φιλία, διαπιστώνοντας πως στη δική του φιλική σχέση δεν υπήρξε αληθινή συναισθηματική ανταπόκριση, αίσθηση του «εμείς», γνήσια εγκαρδιότητα. Βιώνει μια προδοσία, πιστεύει ότι χρησιμοποιήθηκε, ότι θεωρήθηκε «αναλώσιμη» σχέση, ότι κάλυψε απλώς κάποιες εφήμερες, ευκαιριακές ανάγκες. Ο/η φίλος/η δεν έγινε το alter ego του (Το καθρέφτισμα του εαυτού σου), όπως περίμενε. Επιχειρώντας τον προσωπικό του

απολογισμό (Στο τέλος θα κάνεις τον λογαριασμό), απευθύνεται με αυστηρότητα στον εαυτό του και του ασκεί σκληρή κριτική (Αν σου έχει μείνει σπίθα μυαλό), γιατί θέλει να διδαχθεί από αυτή την εμπειρία, προκειμένου να μην επαναλάβει τα ίδια λάθη. Δεν θέλει να ξαναπληγωθεί, αλλά φοβάται πως αυτό δεν είναι εύκολο (Αλλά το τέλος ποτέ δεν είναι), γιατί η επιτυχία μιας φιλίας δεν εξαρτάται μόνο από το ένα μέλος της, όπως αποδείχθηκε στην πράξη (λογάριαζες χωρίς τον ξενοδόχο).

Η απάντηση στο δεύτερο ερώτημα είναι υποκειμενική. Απαραίτητη κρίνεται, ωστόσο, η σαφής παρουσίαση και συνοπτική υποστήριξη των απόψεών του/της μαθητή/τριας σχετικά με τα χαρακτηριστικά που αποδίδουν οι έφηβοι στις λεγόμενες «φιλίες ζωής».

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

<u>Ενδεικτικοί άξονες διόρθωσης:</u>

Η εκφώνηση επιτρέπει να γραφεί η απάντηση σε όποια μορφή κειμένου (πεζού ή ποιητικού) επιλέξει ο/η μαθητής/τρια και να παρουσιάσει ελεύθερα μια (πραγματική ή φανταστική) εμπειρία διάψευσης από δική του/της διαπροσωπική σχέση, με ύφος άμεσο, οικείο, προσωπικό, εξομολογητικό.

Απαραίτητο κρίνεται να παραθέσει τον τίτλο που υποδεικνύεται: «Χωρίς τον ξενοδόχο».

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΟΨΕΙΣ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Στη χώρα μας η ενημέρωση έχει γίνει δύσκολη πολύ

Άρθρο της Βίβιαν Στεργίου από την έντυπη LiFO. Παρατίθεται συντομευμένο και διασκευασμένο.

Ένα «δείτε τι έγινε στην Αμερική» πλανάται[1] εδώ και καιρό στον αέρα, αφότου μια ιδιωτική εταιρεία έσβησε το μικρόφωνο ενός επικίνδυνου, πλην φοβερά δημοφιλούς πολιτικού. Άνοιξε μια συζήτηση για το πόσο σημαντική είναι η αξιόπιστη πληροφόρηση[2] ή πόσο επικίνδυνα είναι τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, ειδικά όταν γίνονται η βασική πηγή ενημέρωσης για κάποιους.

Εδώ, στη χώρα μας, πέρα απ' την κακή επίδραση των social[3] στην πληροφόρηση και στη δημοκρατία, έχουμε και κάτι επιπλέον να αναλογιστούμε: τι συμβαίνει με τα («παραδοσιακά») μέσα ενημέρωσης; Έχουν αποτύχει παταγωδώς[4] να μεταδώσουν ειδήσεις αξιόπιστα, αμερόληπτα[5] ή έστω επαρκώς σφαιρικά.

Μάλιστα, σε μια εντελώς κρίσιμη συγκυρία, με τις ανισότητες να βαθαίνουν, σπουδαίες δημοκρατίες να τρίζουν και την πανδημία να θερίζει, το πράγμα πήγε απ' το κακό στο χειρότερο. Η πληροφόρηση είναι τρομακτική, προσανατολισμένη προς τις εντυπώσεις και τις ειδήσεις που «τραβάνε». Μια δημοκρατία, όμως, χρειάζεται και ρεπορτάζ και δημοσιογράφους που ερευνούν – προφανώς δεν εννοώ τα εκτενή «ρεπορτάζ» για την κακοκαιρία.

Η ιδέα ότι τα μέσα ελέγχουν την εξουσία φαίνεται να έχει ξεχαστεί. Τα μέσα ενημέρωσης είναι προβλέψιμα, με συχνά εντελώς κουτσομπολίστικη στρατηγική. Εθίζουν τον κόσμο σε μια εντελώς αντιδημοκρατική λογική, όπου πρέπει να είσαι υπέρ ή κατά, με τον έναν πολιτικό ή με τον άλλον.

Αυτό δεν θα εξελιχθεί καλά. Πολύς κόσμος, αναγνωρίζοντας αυτή την κατάσταση, ενημερώνεται απ' τα social. Ούτε αυτό είναι ασφαλές, γιατί εκεί η κατάσταση θυμίζει αυτό

---

[1] (εδώ) υπάρχει
[2] μετάδοση αληθινών ειδήσεων, αποφυγή της παραπληροφόρησης
[3] μέσα κοινωνικής δικτύωσης
[4] τελείως
[5] χωρίς να παίρνουν το μέρος κάποιας πλευράς, αντικειμενικά

το παιχνίδι στα λούνα παρκ με τους καθρέφτες, όπου ο καθένας βλέπει τον εαυτό του πιο μεγάλο ή πιο μικρό, παραμορφώσεις και φαντάσματα.

Η εμπιστοσύνη στη δημοσιογραφία χάνεται, οι απαιτήσεις των πολιτών λιγοστεύουν. Το σκεπτόμενο κομμάτι κάνει μια επιλογή πηγών (περιλαμβάνοντας πολλά ξένα δίκτυα), ένα μέρος των πολιτών απλώς αφήνεται και καταναλώνει παθητικά νέα, ενώ άλλοι χάνονται στα σκοτάδια του Ίντερνετ, σε ομάδες με σκληροπυρηνικές[6] απόψεις, αναζητώντας «αυτό που μας κρύβουν». Ο δημόσιος διάλογος θρυμματίζεται[7]. Οι πολίτες βάζουν καρδούλες σε γατιά στο Ίνσταγκραμ[8]. Οι εξουσίες απολαμβάνουν μια γαλήνη την οποία, στο πολίτευμά μας, δε δικαιούνται, ενώ, όσοι τρέφονται απ' το βούλιαγμα της δημοκρατίας, παραμονεύουν.

Α3. Αποφασίζεις να γράψεις ένα άρθρο για το σχολικό περιοδικό, έχοντας ως αφόρμηση το μη λογοτεχνικό κείμενο. Στο δικό σου άρθρο να επικεντρωθείς στο ακόλουθο ερώτημα: Με ποιες τεχνικές ένας χρήστης μπορεί να προστατεύσει τον εαυτό του από την παραπληροφόρηση στο διαδίκτυο; (200- 250 λέξεις)

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

Στο παιδί μου

Ποίημα του Μ. Αναγνωστάκη από τη συλλογή «Ο στόχος» (1970).

«Στο παιδί μου δεν άρεσαν ποτέ τα παραμύθια
Και του μιλούσανε για Δράκους και για το πιστό σκυλί
Για τα ταξίδια της Πεντάμορφης και για τον άγριο λύκο
Μα στο παιδί μου δεν άρεσαν ποτέ τα παραμύθια
Τώρα, τα βράδια, κάθομαι και του μιλώ
Λέω το σκύλο σκύλο, το λύκο λύκο, το σκοτάδι σκοτάδι,
Του δείχνω με το χέρι τους κακούς, του μαθαίνω
Ονόματα σαν προσευχές, του τραγουδώ τους νεκρούς μας.
Α, φτάνει πια! Πρέπει να λέμε την αλήθεια στα παιδιά.»

[6] ακραίες, φανατικές
[7] κομματιάζεται
[8] γνωστό μέσο κοινωνικής δικτύωσης

Β3. Να επιλέξεις ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ποια είναι η προτροπή- συμβουλή του ποιητικού υποκειμένου; Σε βρίσκει σύμφωνο ή όχι και γιατί;

ή

2. Ακολουθώντας την ίδια τεχνοτροπία, γράψε ένα ποίημα, ίδιας περίπου έκτασης,με το οποίο θα δίνεις μία άλλη συμβουλή στους ενήλικες/ κηδεμόνες όσον αφορά τη συμπεριφορά τους απέναντι στους νέους/στα παιδιά τους. Μπορείς να χρησιμοποιήσεις αυτούσιες ή παραλλαγμένες κάποιες φράσεις του ποιήματος, αν το επιθυμείς.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΟΨΕΙΣ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ Α3 (μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Θετικά αξιολογούνται:

- Ο βαθμός στον οποίο ο/η μαθητής/-τρια επικεντρώνεται στο ακριβές ζητούμενο και, αντίστοιχα, η παράθεση συγκεκριμένων στοιχείων. Η βαρύτητα δε βρίσκεται στον αριθμό των προτεινόμενων τεχνικών διαδικτυακής πλοήγησης, αρκεί στην περίπτωση που προτείνονται λίγα στοιχεία να μην καταλήγει ο/η μαθητής/-τρια σε ανακύκλωση των ίδιων στοιχείων. Ζητούνται, ωστόσο, τουλάχιστον δύο τεχνικές.
- Η τεκμηρίωση της επιλογής με την κατάλληλη επιχειρηματολογία. Στο πλαίσιο της επιχειρηματολογίας γίνεται αναφορά στα θετικά αποτελέσματα που απορρέουν από την προτεινόμενη τεχνική.
- Η χρήση κυρίως ουδέτερου, πληροφοριακού ύφους.

Αρνητικά αξιολογούνται:

- Ο περιορισμός σε γενικόλογες αναφορές (π.χ. κριτική σκέψη, προσεκτική ενημέρωση) που δε συνδέονται με συγκεκριμένες ενέργειες/ τεχνικές.
- Η συχνή χρήση του α΄ ρηματικού προσώπου.
- Ένας γενικής εστίασης δοκιμιακός πρόλογος.
- Η απουσία τίτλου ή η αυτολεξεί επανάληψη του ζητουμένου στον τίτλο.

Ενδεικτικές τεχνικές:

- διασταύρωση πληροφοριών- αντιπαραβολή τους με δεδομένα από άλλες πηγές/ ιστοσελίδες
- αναζήτηση και της αντίθετης άποψης για να διασφαλιστεί η αντικειμενική θεώρηση
- έλεγχος της αξιοπιστίας του ίδιου του μέσου πληροφόρησης/ της ιστοσελίδας (ποιότητα γραφής και περιεχομένου, ηλεκτρονική διεύθυνση, συνοδευτικό οπτικοακουστικό υλικό)
- ανάγνωση των σχολίων των αναγνωστών
- εξακρίβωση ορθότητας τεκμηρίων που παρατίθενται με σύντομη διαδικτυακή έρευνα
- προσεκτική ανάγνωση σε βάθος κ.λπ.

ΘΕΜΑ Β3 (μονάδες 25)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης:**

- Προτείνεται η ειλικρίνεια απέναντι στα παιδιά και η αποκάλυψη σε αυτά ακόμη και των δυσάρεστων πλευρών της ζωής (των κινδύνων, των συμφορών).
- Η απάντηση πρέπει να τεκμηριώνεται με αναφορές σε συγκριμένους στίχους: «Λέω το σκύλο σκύλο», «Του δείχνω με το χέρι τους κακούς», «του τραγουδώ τους νεκρούς μας».
- Αξιολογείται πολύ θετικά οποιαδήποτε αξιοποίηση κειμενικού δείκτη στην ερμηνεία (λ.χ. η αξιοποίηση στοιχείων παραμυθιού, η αντίθεση κ.λπ.)
- Όσον αφορά το β΄ υποερώτημα, οποιαδήποτε διαπίστωση από τους/ισμαθητές/-τριες θεωρείται αποδεκτή, εφόσον αιτιολογηθεί, έστω και με συντομία, αρκεί από την απάντηση που θα δοθεί να διακρίνεται ότι ο/η μαθητής/-τρια κατανόησε τον θεματικό πυρήνα του ποιήματος.

2. **Θέμα δημιουργικής γραφής:**

- Ζητείται ο/η μαθητής/-τρια να μην ξεφύγει από το ζητούμενο (συμβουλή προς τους κηδεμόνες για τα παιδιά τους) ούτε να επαναλάβει την ίδια προτροπή που δόθηκε στο ποίημα.

- Θετικά αξιολογούνται η πρωτοτυπία (χωρίς να είναι προαπαιτούμενο για απόδοση υψηλής βαθμολογίας), η μίμηση των τεχνικών του ποιητή (απλό λεξιλόγιο, λιτό ύφος, παραινετικός τόνος, μικρή έκταση, παράλληλη αξιοποίηση της θεματικής των παραμυθιών ως μέσου για την ανάδειξη του μηνύματος) και η γλωσσική ορθότητα.
- Αρνητικά αξιολογούνται η μηχανιστική αντιγραφή πολλών και εκτενών χωρίων του ποιήματος, ιδιαιτέρως στην περίπτωση που αυτά δε σχετίζονται με το μήνυμα που επιδιώκεται να προβληθεί και τα γλωσσικά λάθη.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ Η ΦΥΣΗ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

[Η επέμβαση του ανθρώπου στη φύση]

Το κείμενο αποτελεί διασκευή από το βιβλίο των Νέων της Ευρώπης 2010-11.

Η απώλεια τής βιοποικιλότητας[1] είναι μια από τις μεγαλύτερες προκλήσεις που αντιμετωπίζει ο πλανήτης, καθώς όλο και περισσότερα είδη απειλούνται με εξαφάνιση. Χαρακτηριστικό παράδειγμα η καταστροφή τού τροπικού δάσους τού Αμαζονίου, ενός από τα πλουσιότερα οικοσυστήματα στον κόσμο. Βέβαια, υπάρχουν κάποιες περιπτώσεις επιτυχούς διατήρησης τού φυσικού περιβάλλοντος. Η συνολική εικόνα, ωστόσο, δεν είναι ρόδινη.

Οι άνθρωποι είναι υπεύθυνοι για την επιτάχυνση τής εξαφάνισης των ειδών. Όσο αυξάνεται ο πληθυσμός, τόσο μεγαλύτερο είναι το τίμημα για το περιβάλλον: με την εντατική καλλιέργεια τής γης, τις κατασκευές, τη μόλυνση, την κοπή των δέντρων και την υπερεκμετάλλευση των ωκεανών, βλάπτουμε το οικοσύστημα και καταστρέφουμε τους πιο πολύτιμους πόρους από τους οποίους εξαρτιόμαστε απόλυτα.

Αποτελούμε και εμείς μέρος τής βιοποικιλότητας, αυτού του ιστού τής ζωής, όπου οι άνθρωποι, τα ζώα, τα φυτά και άλλοι οργανισμοί εξαρτώνται ο ένας από τον άλλο. Χρειαζόμαστε τη φύση – μας προσφέρει καθαρό αέρα, καθαρό νερό και τροφή, ανακυκλώνει τα απορρίμματα και ρυθμίζει το κλίμα. Και όλα αυτά δωρεάν! Σύμφωνα με πρόσφατους υπολογισμούς, αν επρόκειτο να αντικαταστήσουμε αυτές τις υπηρεσίες που παρέχει η φύση με άλλες τεχνητές εναλλακτικές λύσεις, αυτό θα μάς κόστιζε δισεκατομμύρια ευρώ το χρόνο – και σε ορισμένες περιπτώσεις κάτι τέτοιο δεν θα ήταν καν εφικτό. Αν δεν αλλάξουμε τη συμπεριφορά μας, η ευχάριστη ζωή μας πρόκειται να αλλάξει.

Θα έχετε ίσως δει κάποια λίμνη που είχε κρυστάλλινα καθαρά νερά να μετατρέπεται σε πράσινο βάλτο. Ο φαύλος κύκλος αρχίζει με τη μόλυνση που σκοτώνει τα

[1] βιοποικιλότητας: της ποικιλίας των ζωντανών οργανισμών που ανήκουν σε ένα περιβάλλον.

ψάρια, τα οποία κανονικά θα έτρωγαν τα φύκια, μέχρι τελικά να καταρρεύσει όλο το οικοσύστημα. Μήπως αυτό είναι μόνο μια πρόγευση από όσα μάς επιφυλάσσει το μέλλον;

Τα οικοσυστήματα επηρεάζονται, επίσης, από την κλιματική αλλαγή. Οι εκπομπές διοξειδίου τού άνθρακα από τα ορυκτά καύσιμα και η καταστροφή τού φυσικού περιβάλλοντος – ιδιαίτερα των δασών και των υγροτόπων – έχουν οδηγήσει στην υπερθέρμανση τού πλανήτη. Αν δεν μειώσουμε αυτές τις εκπομπές και δεν διατηρήσουμε υγιή τα οικοσυστήματα, η θερμοκρασία μπορεί να αυξηθεί κατά περίπου 1 έως 6 ^{o}C αυτόν τον αιώνα, με σοβαρές συνέπειες για όλους. Τα συχνότερα φαινόμενα ξηρασίας, κυμάτων καύσωνα, πλημμυρών και πυρκαγιών θα θέσουν σε κίνδυνο τα ζώα, τα φυτά και τους ανθρώπους.

Χρειαζόμαστε υγιή οικοσυστήματα για να αμβλύνουμε την κλιματική αλλαγή και να προσαρμοστούμε σε αυτήν, καθώς και για να αποφύγουμε τις πιο δυσμενείς της συνέπειες. Οι ωκεανοί, τα δάση και οι βάλτοι αποτελούν φυσικές «παγίδες άνθρακα». Τα παράκτια οικοσυστήματα, όπως οι υγρότοποι, τα δάση με μαγκρόβια δέντρα (=με ρίζες μέσα στην θάλασσα), οι κοραλλιογενείς ύφαλοι και οι παραλίες με φυσικά φράγματα, προσφέρουν φυσική προστασία στις ακτογραμμές.

Δεν μπορούμε να αντιμετωπίσουμε την απώλεια της βιοποικιλότητας, αν δεν αντιμετωπίσουμε την κλιματική αλλαγή. Είναι, όμως, αντίστοιχα αδύνατο να αντιμετωπίσουμε την κλιματική αλλαγή, χωρίς να διαχειριστούμε τη βιοποικιλότητα και τα οικοσυστήματα. Και τα δύο προϋποθέτουν συντονισμένη παγκόσμια δράση. Και πρέπει να ξεκινήσουμε από εμάς τους ίδιους!

Α3. Η εκπαίδευση και η ευαισθητοποίηση των νέων σε θέματα περιβάλλοντος είναι αναγκαία. Με αφόρμηση το κείμενο, σε ένα άρθρο σου 200-250 λέξεων, που θα αναρτήσεις στο Διαδίκτυο, να επισημάνεις τους κινδύνους που απειλούν την υγεία τού ανθρώπου εξαιτίας της αλόγιστης καταστροφής τού φυσικού περιβάλλοντος και να υποδείξεις τρόπους/ δράσεις με τους οποίους το σχολείο μπορεί να καλλιεργήσει την οικολογική συνείδηση και συμπεριφορά των νέων.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΟΛΕΜΗΣ (1862-1924)

«Σκλαβιά»

Ο Ιωάννης Πολέμης είναι ποιητής των χαμηλών τόνων. Η ποίησή του χαρακτηρίζεται από ευαισθησία και καλοσύνη, στοιχεία άλλωστε που χαρακτήρισαν και την ίδια του τη ζωή.

Βλέπω στ᾽ αντικρινό μου παραθύρι
όσες φορὲς το μάτι μου στραφεί
μια γλάστρα στο πλατύ του ακουμπιστήρι
κι ένα κλουβὶ ψηλὰ στην κορυφή.

Στη γλάστρα ανθοβολούν χιονάτοι κρίνοι
κι αργοσαλεύουν φύλλα σπαθωτὰ
και στο κλουβὶ κλεισμένο καναρίνι
γλυκολαλεί κι ανήσυχο πετά.

Βλέπω το καναρίνι και τους κρίνους
κι άθελα νιώθω λύπη στην καρδιά.
Παίρνω τα κελαδήματα για θρήνους,
παίρνω για στεναγμοὺς την ευωδιά.

Φαντάζομαι στους κήπους τ᾽ άνθη τ᾽ άλλα
ελεύθερα ν᾽ ανθίζουν, να μαδούν,
τ᾽ άλλα πουλιὰ στα δένδρα τα μεγάλα
ασκλάβωτα, τρελὰ να κελαδούν.

Φαντάζομαι και θλίβομαι κι ακόμα
νοιώθω, πως ειν᾽ απάνθρωπη σκλαβιὰ
για τ᾽ άνθη οι γλάστρες με το λίγο χώμα,
για τα πουλιὰ τα ολόκλειστα κλουβιά.

Β3. Να επιλέξεις ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Να ερμηνεύσεις τις σκέψεις και τα συναισθήματα τού ποιητικού υποκειμένου στο

λογοτεχνικό κείμενο και να εκφράσεις παράλληλα τις σκέψεις και τα συναισθήματα που σού δημιούργησε η ανάγνωση του ποιήματος.

ή

2. Στο ποίημα με τίτλο «Σκλαβιά» περιγράφονται οι περιορισμοί τού χώρου δράσης των φυτών και των ζώων που αποκόπτονται από το φυσικό και κατάλληλο περιβάλλον ανάπτυξής τους. Υπάρχουν και για σένα πρόσωπα ή καταστάσεις που σε περιορίζουν ή σε δεσμεύουν στην καθημερινότητά σου; Να καταγράψεις τις απόψεις σου στο προσωπικό σου ιστολόγιο.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ Η ΦΥΣΗ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (μονάδες 25)

Αφόρμηση για τους/τις μαθητές/-τριες θα αποτελέσει η ανάγνωση τού κειμένου και ο συνακόλουθός της προβληματισμός.

Α. Κίνδυνοι που απειλούν την υγεία τού ανθρώπου

- **Κίνδυνοι που απειλούν τη σωματική υγεία**: εκφυλισμός τής ανθρώπινης υγείας, γενετικοί κίνδυνοι, μεταλλάξεις, ηχορύπανση, προβλήματα στη διατροφική αλυσίδα
- **Κίνδυνοι που απειλούν την ψυχική υγεία:** άγχος, ένταση, επιθετικότητα, μελαγχολία, κατάθλιψη, νευρώσεις

Β. Τρόποι/ δράσεις με τους οποίους το σχολείο μπορεί να καλλιεργήσει την οικολογική συνείδηση και συμπεριφορά των νέων :

- Ευαισθητοποίηση και ενημέρωση των νέων για τις επιπτώσεις στη σωματική και ψυχική υγεία τού ανθρώπου.
- Κρίνονται απαραίτητα σχετικά σχολικά εγχειρίδια, η ανάθεση εργασιών στους μαθητές (παρατήρηση και καταγραφή οικολογικών προβλημάτων), η επίσκεψη σε περιοχές που αντιμετωπίζουν περιβαλλοντικά προβλήματα.
- Βιωματικές περιβαλλοντικές δράσεις όπως: ανακύκλωση, αναδάσωση, καθαρισμός πάρκων, δασών, ακτών, δημιουργία σχολικών εντύπων για ενημέρωση συνδημοτών.

- Δημιουργία μαθημάτων οικολογίας που θα εμφυσήσουν το αίσθημα ευθύνης, θα επιδιώξουν την αισθητική καλλιέργεια καθώς και την ενίσχυση τής κριτικής ικανότητας.

Β3. (μονάδες 25)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης**

Το ερέθισμα που προκαλεί τις σκέψεις και τα συναισθήματα τού ποιητικού υποκειμένου είναι η θέαση μιας γλάστρας και ενός κλουβιού στο απέναντι παράθυρο. Στη γλάστρα βρίσκονται όμορφοι άσπροι κρίνοι (χιονάτοι κρίνοι) και στο κλουβί ένα μελωδικό καναρίνι (κλεισμένο καναρίνι γλυκολαλεί) που πετά ανήσυχο, δείγμα τής διάθεσής του να βγει έξω από το κλουβί και να πετάξει ελεύθερο. Η γλάστρα και το κλουβί λειτουργούν ως σύμβολα «σκλαβιάς» (ο τίτλος του ποιήματος) και το ποιητικό υποκείμενο νιώθει ανάλογα συναισθήματα με τις σκέψεις και τις συγκρίσεις που επιχειρεί. Τα δύο σύμβολα έπρεπε να δημιουργούν συναισθήματα ευφορίας και ευχαρίστησης στον ποιητή, εάν βρίσκονταν ελεύθερα στο κατάλληλο φυσικό περιβάλλον τους. Όμως, ο ποιητής αισθάνεται λύπη και θλίβεται με την εικόνα που αντικρύζει, διότι εκπροσωπεί, κατά τη γνώμη του, την υποδούλωση. Στην 4η στροφή τού ποιήματος, στην οποία επιχειρείται σύγκριση με τα άλλα άνθη και πουλιά (ελεύθερα, ασκλάβωτα), ανάλογες είναι και οι σκέψεις και τα συναισθήματα τού ποιητικού υποκειμένου, όπως καταγράφονται στην τελευταία στροφή τού ποιήματος (... θλίβομαι και νοιώθω πως ειναι απάνθρωπη σκλαβιά).

Αναμένεται ο/η μαθητής/-τρια να εκφράσει τη συμφωνία του με τις παραπάνω σκέψεις και τα συναισθήματα τού ποιητικού υποκειμένου, χωρίς αυτό να αποκλείει διαφορετική προσωπική τοποθέτηση.

ή

2. **Θέμα δημιουργικής γραφής**

Οι μαθητές/-τριες μπορούν να αναφερθούν σε δεσμεύσεις/περιορισμούς ενδεικτικά από:

- το οικογενειακό περιβάλλον
- το φιλικό περιβάλλον
- το σχολικό περιβάλλον
- το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον/τα κοινωνικά στερεότυπα
- το φύλο

- το οικονομικό-ταξικό επίπεδο τής οικογένειάς τους
- τους στόχους και τις φιλοδοξίες τους
- την τεχνολογία
- τις εξωτερικές συνθήκες που επικρατούν.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Η εξάρτηση από τα social media[1] και οι επιπτώσεις στην ψυχική υγεία

Το ακόλουθο (ελαφρώς διασκευασμένο) άρθρο είναι του Δημήτρη Γαλανού, δημοσιευμένο στις 10/1/2018 στην εφημερίδα «Το Βήμα» (ανακτήθηκε 14/10/2021).

Σε πόσες πλατφόρμες κοινωνικής δικτύωσης διατηρείτε ένα προφίλ; Πόσες ώρες ξοδεύετε συνολικά την ημέρα για να «σερφάρετε» σε αυτές; Πώς αισθάνεστε μετά από πολύωρη χρήση του Facebook, του Twitter, του Instagram, του Snapchat[2] κ.λπ.; Τι επιπτώσεις έχουν τα κοινωνικά μέσα στην ψυχολογία μας ή στη διάθεσή μας; Είναι τελικά τα socialmedia ένας τρόπος επαφής με τους ανθρώπους ή ένας τρόπος αποξένωσης από αυτούς;

Η χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης εξαπλώνεται με γεωμετρικούς ρυθμούς. Υπολογίζεται ότι το 40% του παγκόσμιου πληθυσμού, περίπου 3 δισ. άνθρωποι, είναι χρήστες σε κάποιο από τα κοινωνικά μέσα και σύμφωνα με πρόσφατες έρευνες κάθε χρήστης ξοδεύει περίπου δύο ώρες την ημέρα σε ένα από αυτά. Εντυπωσιακό είναι το γεγονός ότι κάθε λεπτό δημοσιεύονται 500.000 tweets στο Twitter και φωτογραφίες στο Snapchat. Όπως αναφέρει το BBC, επειδή η τόσο εκτεταμένη χρήση των κοινωνικών μέσων είναι σχετικά πρόσφατο γεγονός, δεν έχουν ακόμα γίνει μεγάλες έρευνες για την επίπτωση που μπορεί να έχει η δραστηριότητα αυτή στην ψυχική υγεία των χρηστών.

Παρ’ όλα αυτά από περιορισμένες έρευνες έχουν αρχίσει να διαφαίνονται τα πρώτα σημάδια ότι η ανεύθυνη χρήση των κοινωνικών μέσων μπορεί και να έχει άμεσες επιπτώσεις στην ψυχολογία όσων δραστηριοποιούνται σε αυτά. Μάλιστα οι επιπτώσεις αυτές μπορεί να είναι διαφορετικές ανάμεσα στα δύο φύλα. Για παράδειγμα, όπως προκύπτει από έρευνα του κέντρου Pew που έχει έδρα στην Ουάσιγκτον των ΗΠΑ, οι γυναίκες δηλώνουν πιο στρεσαρισμένες από τους άνδρες μετά τη χρήση κοινωνικών μέσων, ενώ σημειώνουν ότι το πιο στρεσογόνο μέσο είναι το Twitter.

---

[1]Socialmedia: Μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

[2]Facebook, Twitter, Instagram, Snapchat: πολύ δημοφιλή μέσα κοινωνικής δικτύωσης, τα οποία επιτρέπουν την αλληλεπίδραση μεταξύ ατόμων, ομάδων ή κοινοτήτων. Στα δύο πρώτα η επικοινωνία γίνεται με λόγο και εικόνα ενώ στα δύο τελευταία περισσότερο με την εικόνα.

Σε έρευνα που έγινε στην Αυστρία οι περισσότεροι δήλωσαν ότι η ψυχολογία τους είχε πέσει ύστερα από 20 λεπτά στο Facebook. Μάλιστα ανέφεραν ότι ο λόγος για τον οποίο αισθάνονταν πεσμένοι ψυχολογικά ήταν το γεγονός ότι θεωρούσαν την ώρα που πέρασαν στο Facebook σαν χάσιμο χρόνου. Επίσης από έρευνα που έκανε το Πανεπιστήμιο της Καλιφόρνιας προκύπτει ότι η καλή ή η κακή διάθεση μπορεί να μεταδοθεί από τον έναν χρήστη στους άλλους, ενώ οι ερευνητές διαπίστωσαν ότι, όταν επικρατούν κακές καιρικές συνθήκες, οι αρνητικές αναρτήσεις αυξάνονται. Σύμφωνα με έρευνα που δημοσιεύτηκε στο περιοδικό «Υπολογιστές και ανθρώπινη συμπεριφορά», οι χρήστες δήλωσαν ότι όσο πιο πολλές είναι οι πλατφόρμες στις οποίες δραστηριοποιούνται, τόσο πιο αγχωμένοι αισθάνονται. Όσον αφορά στην κατάθλιψη, υπάρχουν έρευνες που δείχνουν ότι τα social media μπορεί να έχουν κάποια σχέση με την εμφάνιση καταθλιπτικών συμπτωμάτων. […]

Η χαμηλή αυτοεκτίμηση είναι ίσως μια από τις πιο σοβαρές επιπτώσεις που μπορούν να έχουν τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης στον χρήστη. Αντιμέτωποι με τις selfies άλλων χρηστών που φαίνονται να τα περνούν υπέροχα, οι περισσότεροι χρήστες δηλώνουν ότι νιώθουν ότι δεν αξίζουν πραγματικά και πολλά πράγματα. Τα συμπτώματα αυτά είναι πιο έντονα στις γυναίκες, οι περισσότερες από τις οποίες δηλώνουν ότι νιώθουν κατώτερες των φωτογραφιών που ανεβάζουν οι φίλες τους. […]

Η χρήση των κοινωνικών μέσων συνδέεται, επίσης, με φαινόμενα όπως ο ανήσυχος ύπνος. Οι ερευνητές επισημαίνουν ότι ένας καλός, βαθύς ύπνος είναι απαραίτητος για την ψυχική και σωματική μας υγεία. Η ακτινοβολία την οποία παράγουν ηλεκτρονικές συσκευές όπως το κινητό τηλέφωνο ή τα τάμπλετ έχουν άμεση επίδραση στην ποιότητα του ύπνου μας. Με λίγα λόγια, αν ξαπλώνετε για να κοιμηθείτε τσεκάροντας τα προφίλ σας στα διάφορα social media, υπάρχουν αυξημένες πιθανότητες να έχετε ανήσυχο ύπνο με συχνές διακοπές.

Α3. Ο Δημήτρης Γαλανός αναφέρεται σε έρευνες που μελετούν τις επιπτώσεις της ανεύθυνης χρήσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης. Για ποιους λόγους θεωρείς ότι οι νέοι αφιερώνουν τόσο χρόνο στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης; Πώς μπορούν οι φορείς κοινωνικοποίησης, όπως η οικογένεια και το σχολείο, να βοηθήσουν τους νέους, ώστε να τα χρησιμοποιούν με σωστότερους τρόπους; Να αναπτύξεις τις απόψεις σου σε άρθρο (200-250 λέξεων) που θα δημοσιευτεί στη σχολική εφημερίδα.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΖΩΗ ΚΑΡΕΛΛΗ (1901-1998)

Μοναξιά

Το ακόλουθο ποίημα είναι από τη συλλογή της Ζωής Καρέλλη «Της μοναξιάς και της έπαρσης» (1951) η οποία συμπεριλαμβάνεται στο «Τα Ποιήματα», τ. Α' (2000), Εκδόσεις των Φίλων.

Πού θα πάμε, ψυχή, μ' όλη τούτη
την εξορία που μέσα μας φέρνουμε;
Μαζί μας κανένας κι η μοναξιά
έγινε τόσο παράξενη, που είναι ίδια
με τη συντροφιά των πολλών ανθρώπων.
Μιλάς και σωπαίνεις και τα πράγματα
μένουν αδιάλλαχτα[3], σα να μην υπάρχει
θέληση καμιά, να τα κυβερνήσει.
Αστειότερες, οι θλιβερές προσπάθειες,
γιατί τόση απαισιοδοξία;… Σαν το τίποτα
να μεγάλωσε, να φούσκωσε αλλόκοτα,
δείχνει ένα πρόσωπο παράφορο[4] δίχως μορφή,
έτοιμο να σκάσει, να βγάλει απ' το νου,
όλα τα πλήθη που το κρατούν
και τώρα διασπώνται, σαν το τίποτα
να γίνετ' ένα μυρμήγκιασμα.

Α, τι αθλιότητα περιέχουν
τα μάτια τής μοναξιάς!
Φύγετε τόσο μακριά,
που ποτέ να μη συναντήσετε πια
την μονάχην εικόνα σας,
καθώς φαίνεται, σήμερα, ολόκληρη.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Πώς παρουσιάζει τη μοναξιά η ποιήτρια στο συγκεκριμένο κείμενο; Θεωρείς ότι η μοναξιά στην εποχή μας μπορεί να «είναι ίδια με τη συντροφιά των πολλών ανθρώπων», όπως αναφέρει;

[3]Αδιάλλαχτα: χωρίς να γίνονται συμβιβασμοί ή υποχωρήσεις.

[4]Παράφορο: ορμητικό, ασυγκράτητο.

ή

2. Να υποθέσεις ότι η ποιήτρια ζει στην εποχή μας και αποφασίζει να εκφράσει τις σκέψεις της για τη μοναξιά στο προσωπικό της ιστολόγιο, σε πεζό κείμενο. Γράψε το κείμενο της ανάρτησής της, όπως φαντάζεσαι ότι θα είναι.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Θετικά αξιολογούνται:

- *Ένας πετυχημένος, περιεκτικός και ελκυστικός τίτλος*
- *Αφόρμηση από την επικαιρότητα στον πρόλογο*
- *Η κατάλληλη τεκμηρίωση (γιατί όσα αναφέρουν συνιστούν δυσκολίες για τις γυναίκες που ταξιδεύουν μόνες και γιατί ενδείκνυνται οι τρόποι διαχείρισης των κινδύνων που προτείνουν)*
- *Η αναφορική λειτουργία της γλώσσας, το ουδέτερο ύφος*

Αρνητικά αξιολογούνται:

- *Η απουσία τίτλου ή ένας μακροσκελής ή ασαφής τίτλος*
- *Ένας γενικόλογος πρόλογος*
- *Η πληθώρα παραδειγμάτων και η έλλειψη τεκμηρίωσης*
- *Το προσωπικό, εξομολογητικό ύφος.*

<u>Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:</u>

I. Οι λόγοι που οι νέοι αφιερώνουν τόσο χρόνο στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης θα μπορούσαν να είναι:
    - Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης μπορούν να προσφέρουν μορφές κοινωνικοποίησης στις οποίες δεν καταβάλλεται η συναισθηματική και ψυχική προσπάθεια που απαιτούν οι δια ζώσης ανθρώπινες σχέσεις.
    - Προσφέρουν το περιθώριο μίας κατασκευασμένης «εικόνας» του χρήστη, με τα χαρακτηριστικά που θα επιθυμούσε να έχει και στην πραγματική ζωή.
    - Εύκολα στη χρήση και προσβάσιμα χωρίς χρονικούς και τοπικούς περιορισμούς.

- Αίσθηση του «ανήκειν» σε ομάδες ποικίλων ενδιαφερόντων που άπτονται άμεσα των δικών τους.

II. Οι φορείς κοινωνικοποίησης, όπως η οικογένεια και το σχολείο, θα μπορούσαν να βοηθήσουν τους νέους στην σωστότερη χρήση τους με τα εξής:

- Ανάπτυξη ουσιαστικών μορφών επικοινωνίας.
- Παροχή σωστών προτύπων συμμετοχικής ψυχαγωγίας (εκδρομές, αθλητικές δραστηριότητες, συμμετοχή σε καλλιτεχνικά δρώμενα κ.ά.).
- Παραίνεση για ρεαλιστική, ελεγχόμενη χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης.
- Πλαίσιο ενημέρωσης για τους κινδύνους της υπερβολικής χρήσης.
- Αξιοποίησή τους για εκπαιδευτικούς σκοπούς στο σχολείο, ώστε να τονιστούν και άλλες δυνατότητες των μέσων αυτών.

Β3. (μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης

Η μοναξιά στο ποίημα παρουσιάζεται ως:

- Εξορία
- Παράξενη
- Όμοια με τη συντροφιά (όταν δεν αποτελείται από τους κατάλληλους ανθρώπους)
- Εσωτερικό κενό

Αναφορικά με το β’ μέρος, η εκφώνηση επιτρέπει την σύντομη καταγραφή των προσωπικών ιδεών των μαθητών, αρκεί να είναι ολοκληρωμένες ως προς τη διατύπωση και τα νοήματα.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης

- Κειμενικό είδος: προσωπικό ιστολόγιο (τίτλος, αφόρμηση από κάποιο συναίσθημα ή γεγονός σχετικά με τη μοναξιά).
- Συντάκτης/συντάκτρια: Η ποιήτρια.
- Αποδέκτης/αποδέκτρια: Το κάθε άτομο που μπορεί να διαβάσει το ιστολόγιο.
- Ύφος: Οικείο.

- Γλώσσα: Απλή, αναφορική ή/και, με μέτρο, ποιητική λειτουργία
- Σκοπός για τον οποίο γράφεται το κείμενο: να προβληματίσει τον αναγνώστη αναφορικά με την μοναξιά και να τοποθετηθεί σε σχέση με αυτήν.
- Ο μαθητής μπορεί να μεταγράψει σε πεζό λόγο τα κύρια στοιχεία του ποιήματος, αφαιρώντας τον έντονο λυρισμό και κάνοντάς το πιο κατανοητό για τον αναγνώστη.
- Θεμιτή είναι στο τέλος και η διατύπωση κάποιας συμβουλής για την αντιμετώπιση της μοναξιάς.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Τα ατίθασα νεανικά μυαλά

Το κείμενο δημοσιεύτηκε στην ηλεκτρονική σελίδα της εφημερίδας Ελευθεροτυπία, enet.gr, το Νοέμβριο του 2009 και προσπελάστηκε το Δεκέμβριο του 2020. Έχει αναρτηθεί στη στήλη «Επιστήμη-Νευρολογία» του ιστότοπου της εφημερίδας.

Αυθόρμητοι, αντισυμβατικοί, διαρκώς έτοιμοι να μπλέξουν στους πιο απίστευτους μπελάδες· με τέτοιους αρνητικούς χαρακτηρισμούς περιγράφουν συνήθως οι ενήλικοι την «ανώριμη» συμπεριφορά των εφήβων.

Πέρα όμως από αυτή την κοινότοπη γονεϊκή γκρίνια, η οποία επιβαρύνεται και ενισχύεται από απλοϊκές ηλικιακές προκαταλήψεις, θα άξιζε ίσως να αναρωτηθούμε με ποιον τρόπο οι πρόσφατες μελέτες των νεανικών εγκεφάλων επιχειρούν στις μέρες μας να διαφωτίσουν -και ενδεχομένως να «εξηγήσουν»- τη φαινομενικά επιπόλαιη, ανεύθυνη και ενοχλητικά αντισυμβατική συμπεριφορά των ατόμων που βρίσκονται στην εφηβική ηλικία.

Η συνήθης στάση των ενηλίκων απέναντι στους εφήβους παραμένει αμετάβλητη εδώ και αιώνες: με περισσή ευκολία τούς ψέγουν[1] και τους καταδικάζουν, επειδή έχουν την τάση να μπλέκουν σε μπελάδες που, σύμφωνα με τους ενηλίκους, θα «μπορούσαν» κάλλιστα ή θα «όφειλαν» να αποφεύγουν. Είναι όμως η ανευθυνότητα ή η επιπολαιότητα, που συχνά επικαλούνται γονείς και δάσκαλοι, μια επαρκής, ή έστω ικανοποιητική, εξήγηση της εφηβικής παραβατικής συμπεριφοράς;

Πλήθος κοινωνιολογικών, ψυχολογικών και ψυχαναλυτικών μελετών έχουν κατά καιρούς δοκιμάσει, χωρίς επιτυχία, να εξηγήσουν και να αιτιολογήσουν την αντικοινωνική συμπεριφορά πολλών νέων. Ωστόσο, όπως υποδεικνύουν ορισμένες πρόσφατες νευροψυχολογικές έρευνες, η συνήθης αντισυμβατική συμπεριφορά των εφήβων ίσως θα μπορούσε να γίνει περισσότερο κατανοητή, και ενδεχομένως να εξηγηθεί, αν επικεντρώναμε το ενδιαφέρον μας όχι αποκλειστικά σε εξωγενείς παράγοντες, όπως η κοινωνία, η οικογένεια ή το σχολείο, αλλά και σε ενδογενή[2] βιολογικά αίτια, όπως είναι η ανάπτυξη και οι ιδιαιτερότητες της λειτουργίας των νεανικών

1: ψέγω: επικρίνω, κατακρίνω, μέμφομαι

2: ενδογενή: αυτά που δημιουργούνται από εσωτερικά αίτια

εγκεφάλων καθώς πασχίζουν να προσαρμοστούν σε ένα άγνωστο και εν πολλοίς εχθρικό κοινωνικό περιβάλλον!

Πάντως, θα έπρεπε να είναι απολύτως σαφές σε γονείς και εκπαιδευτικούς ότι η κατανόηση των δυνατοτήτων και των ορίων που εμφανίζει ο ανθρώπινος εγκέφαλος στις διάφορες φάσεις της ανάπτυξής του -από την παιδική ηλικία μέχρι την ωριμότητα- είναι ένα ζήτημα ζωτικής σημασίας, αφού από αυτήν εξαρτώνται τόσο η εκπαιδευτική πολιτική που επιλέγουμε όσο και τα κριτήρια αξιολόγησης των νεαρών ατόμων.

Α3. Με αφορμή το παραπάνω κείμενο που διαβάσατε στην τάξη, αποφασίζεις να πάρεις τον λόγο και σε μία σύντομη ομιλία (200-250 λέξεις) παρουσιάζεις παραδείγματα από την προσωπική σου ζωή, με τα οποία δείχνεις τη διαφοροποίησή σου από τον κόσμο των ενηλίκων και εκθέτεις τον σημαντικότερο λόγο που σε ωθεί να αντιδράς στις παρατηρήσεις των ενηλίκων.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό Κείμενο

ΘΕΩΝΗ ΚΟΤΙΝΗ (1967-)

Μπάμιες

Το κείμενο που ακολουθεί είναι μία μικροαφήγηση (ιστορία μπονσάι) της Θεώνης Κοτίνη που δημοσιεύτηκε στις 11-02-2018 στον ιστότοπο https://bonsaistoriesflashfiction.wordpress.com/2018/02/11/theoni-kotini-mpamies/. Η Θεώνη Κοτίνη είναι συγγραφέας και εργάζεται ως φιλόλογος στη Μέση Εκπαίδευση.

Σήμερα στο μεσημεριανό έχουνε μπάμιες. Δεν του αρέσανε ποτέ. Σκαλίζει το πιάτο ξεφλουδίζοντας με το πιρούνι τη σάρκα, αποκαλύπτει τα σπόρια γυμνά. Μέσα σαρδόνια[3] οδοντοστοιχία, σαν τη γκριμάτσα της συνάθροισης γύρω από το τραπέζι. Σκυθρωποί, μαλωμένοι ή έτοιμοι να μαλώσουν σε λίγο, μάνα πατέρας παιδιά.

Λαδερές με φρέσκια ντομάτα, κόκκινη όπως η αιματοχυσία γύρω απ' το στρωμένο τραπέζι. Πράγματι, δεσμοί αίματος. Τόσο που σου 'ρχεται να πάρεις το μαχαίρι του ψωμιού και να διαρρήξεις όλα ετούτα τα δεσμά, να το βυθίσεις στην καρδιά αυτού του λάκκου που είναι γεμάτος γεύματα κυριακάτικα και αιτιάσεις και παράπονα και ξεχασμένες τώρα ήδη εκδρομές στη θάλασσα. Η μάνα του τις φτιάχνει με κοτόπουλο. Ανάμεσα στα ξεδοντιάρικα ούλα του λαχανικού η μυρωδιά εκείνη. Σφαγμένου ζώου όπως της μάνας του τα μάτια, όταν για όλα μετανιώνει, σαν του πατέρα του τα μάτια, όταν στριμώχνεται να αρθρώσει κάποια αλήθεια. Όπως τα μάτια τα δικά του, όταν σηκώνει το κεφάλι από το πιάτο να απαντήσει γιατί δεν του αρέσει το φαΐ, τι διάβολος τον πιάνει κάθε μέρα και δεν μιλάει κι όλο θυμώνει και κλειδώνεται.

3 σαρδόνια (μόνο στην έκφραση σαρδόνιο γέλιο): εκφράζει μια διάθεση χλευαστική και χαιρέκακη

Σκαλίζει αμίλητος τις μπάμιες. Μέσα όχι δόντια μα σπυριά, πολλά πολλά σπυριά, όπως εκείνα που στα δώδεκα του αυλάκωναν το πρόσωπο, κι όποτε γύριζε να δει κατά τον κόσμο, άνθιζαν σαν ντροπή που αδέξιος υπήρχε. Μπάμιες όπως η γλίτσα[4] της στοργής που για να σου δοθεί, πρέπει να καταπιείς όλο το σάλιο της υποταγής, της ενοχής που είσαι εσύ και δεν τους μοιάζεις, που θες αλλού να πας, να είσαι γυμνός και να πεινάς δική σου πείνα. Μπάμιες, κουμπωμένος καρπός του θυμού που δεν ωριμάζει μα σαπίζει σε μαλακή γλοιώδη αυτολύπηση.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου που σου δίνονται. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ο αφηγητής περιγράφει μια σκηνή της καθημερινότητάς του με την οικογένειά του. Να παρουσιάσεις τους προβληματισμούς και τα συναισθήματα που βιώνει ως νέος σε σχέση με το οικογενειακό κλίμα. Ποια είναι, κατά τη γνώμη σου, η σχέση που έχει με τον πατέρα και τη μητέρα του;

ή

2. Στο κείμενο ο αφηγητής βιώνει αρνητικά συναισθήματα μέσα στην οικογένειά του. Να υποθέσεις ότι είσαι ο αφηγητής της ιστορίας και να γράψεις ένα σύντομο διάλογο με τον πατέρα ή τη μητέρα σου, στον οποίο εκμυστηρεύεσαι όλα τα συναισθήματά σου για τη στάση του/της απέναντι σου.

Μονάδες 25

4 γλίτσα: στρώμα λιπαρούς βρομιάς

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (Μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
Ως προς το επικοινωνιακό πλαίσιο (ομιλία) λαμβάνουμε υπόψη: δομή: απαιτείται ανάλογη προσφώνηση και αποφώνηση, ύφος λόγου: σοβαρό, επίσημο, γλώσσα: αναφορική λειτουργία/κυριολεξία.

<u>Ενδεικτικοί άξονες ανάλυσης:</u>

Παραδείγματα που δείχνουν τη διαφοροποίηση από τον κόσμο των ενηλίκων:

- Οι έφηβοι διατηρούν την αντισυμβατική τους συμπεριφορά. Λόγω αυτής, ενδεχομένως, εμπλέκονται πιο συχνά σε έντονες αντιπαραθέσεις και συγκρούσεις με συνομηλίκους ή με ενηλίκους.
- Διαφοροποιούνται ως προς την ένδυση ή τις μουσικές προτιμήσεις, σε μια προσπάθεια να καθορίσουν τις δικές τους επιλογές και να διαφοροποιηθούν από τον κόσμο των ενηλίκων.
- Οι έφηβοι εκφράζουν τις αντιλήψεις τους για τα κοινωνικά και πολιτικά ζητήματα με τρόπο εμπαθή και απόλυτο, καθώς διαπνέονται από ιδεαλισμό και αυθορμητισμό.
- Δημιουργούν πιο ελεύθερες διαπροσωπικές σχέσεις, σε μια προσπάθεια να αυξήσουν τις εμπειρίες τους και μέσα από αυτές να γνωρίσουν τον εαυτό τους.

Βασικοί λόγοι που ωθούν τους εφήβους να αντιδρούν στις παρατηρήσεις των ενηλίκων:

- Διάθεση αυτονομίας
- Προσπάθεια για ανακάλυψη του εαυτού και των προσωπικών προτιμήσεων
- Προσπάθεια για διαφοροποίηση από τους ενηλίκους
- Ανάγκη για αποδοχή από την ομάδα των συνομηλίκων

- Ανεπιτυχής χειρισμός, από την πλευρά των ενηλίκων, των ιδιαιτεροτήτων της εφηβικής ηλικίας
- Αυθορμητισμός και αντισυμβατική συμπεριφορά λόγω ορμονικών και βιολογικών αλλαγών που οι έφηβοι δεν μπορούν να διαχειριστούν και τους φέρνουν σε αμηχανία.

Β3. (Μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Ενδεικτικοί άξονες απάντησης**:**

Το κλίμα γύρω από το οικογενειακό τραπέζι δεν είναι καλό (*Σκυθρωποί, μαλωμένοι ή έτοιμοι να μαλώσουν σε λίγο, μάνα πατέρας παιδιά*). Ο ήρωας αισθάνεται την ανάγκη να απομακρυνθεί από την οικογένειά του (*να διαρρήξεις όλα ετούτα τα δεσμά*). Νιώθει πως για να γίνει αποδεκτός από το περιβάλλον του πρέπει να δείξει υποταγή στις επιθυμίες των γονέων του. Αισθάνεται τύψεις και ενοχές για τη διαφορετικότητά του, καθώς και την ανάγκη να ακολουθήσει τις δικές του επιλογές και επιθυμίες (*πρέπει να καταπιείς όλο το σάλιο της υποταγής, της ενοχής που είσαι εσύ και δεν τους μοιάζεις, που θες αλλού να πας, να είσαι γυμνός και να πεινάς δική σου πείνα*). Όλα αυτά γεμίζουν το κεντρικό πρόσωπο της ιστορίας με θυμό (*καρπός του θυμού που δεν ωριμάζει μα σαπίζει*). Τη μητέρα του την αντιμετωπίζει με μεγαλύτερη συμπάθεια, καθώς νιώθει πως είναι και εκείνη υποταγμένη (*Σφαγμένου ζώου όπως της μάνας του τα μάτια, όταν για όλα μετανιώνει*). Ο ήρωας νιώθει μεγαλύτερο θυμό και υποτίμηση για τον πατέρα (*όταν στριμώχνεται να αρθρώσει κάποια αλήθεια*).

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Κάθε απάντηση θεωρείται αποδεκτή, αρκεί να είναι ολοκληρωμένη νοηματικά και εκφραστικά και να παρουσιάζει τα χαρακτηριστικά του διαλόγου.

Οι μαθητές/τριες είναι απαραίτητο να παρουσιάσουν στον διάλογο το θυμό του ήρωα και τα αισθήματά του προς τον πατέρα ή τη μητέρα. Οι γονείς πρέπει στο διάλογο να εκφράζουν ανάλογα συναισθήματα, ώστε να ανταποκρίνονται στη μικροαφήγηση.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ:ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Εφηβικός έρωτας: Ο δικός σου γονιός πώς το πήρε;

Το (διασκευασμένο) κείμενο του Ηλία Βασιλειάδη, ψυχολόγου, αντλήθηκε από την ιστοσελίδα: www.askitis.gr.

Εφηβικός έρωτας… Η διαμόρφωση και ανάπτυξη θετικών συναισθηματικών σχέσεων με τους γονείς και τους φίλους είναι θεμελιώδης για την ψυχολογική και σωματική υγεία του ανθρώπου καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής του. Έχει αποδειχτεί, εξάλλου, και ερευνητικά ότι η υποστήριξη από γονείς και συνομηλίκους συνδέεται με μεγαλύτερη κοινωνική προσαρμογή και ευημερία. Παράλληλα, η ποιότητα και η εμπλοκή του ατόμου στις ερωτικές σχέσεις δεν θα μπορούσε να μην επηρεαστεί, καθώς η υποστήριξη από το στενό κοινωνικό περιβάλλον προς την εκάστοτε ερωτική σχέση έχει συσχετιστεί και με μεγαλύτερη ικανοποίηση εντός της σχέσης.

Όσο οι έφηβοι πλησιάζουν προς την ενηλικίωση, οι σχέσεις με την οικογένεια, αλλά κυρίως τους συνομηλίκους, γίνονται ολοένα και πιο σημαντικές. Αν και στην εφηβεία οι φίλοι είναι τα πρόσωπα αναφοράς τόσο ως προς την καθοδήγηση όσο και ως προς τη συναισθηματική κάλυψη, με την ενηλικίωση του ατόμου οι γονείς λαμβάνουν σταδιακά έναν ρόλο αντίστοιχο με εκείνον των φίλων.

Η «έγκριση» των φίλων για την ερωτική σχέση του ατόμου έχει συνδεθεί με την ικανότητα δέσμευσης και άντλησης ικανοποίησης από αυτήν. Οι νέοι ενήλικοι έχουν την ανάγκη ταύτισης με την ομάδα των συνομηλίκων και τείνουν να απευθύνονται σε αυτούς για συναισθηματική υποστήριξη και καθοδήγηση. Καθώς η οικειότητα μαζί τους είναι από τα βασικά ζητούμενα για τους ίδιους, τείνουν συχνά να βασίζονται στους στενούς φίλους για να «επικυρώσουν» την επιλογή του ερωτικού συντρόφου. Για τους νέους ενηλίκους έχει φανεί πως υπάρχει συσχέτιση μεταξύ της υποστήριξης των φίλων και του βαθμού στον οποίο οι σύντροφοι «επενδύουν» συναισθηματικά στην εκάστοτε σχέση.

Η γονεϊκή υποστήριξη, από την άλλη, έχει συσχετιστεί θετικά με τη δέσμευση, την ικανοποίηση αλλά και τη συναισθηματική επένδυση του ατόμου στη σχέση του. Παλαιότερες έρευνες δείχνουν ότι, καθώς τα άτομα περνούν από την εφηβεία στην ενήλικη ζωή, η έννοια της δέσμευσης αυξάνεται όλο και περισσότερο μέσα σε μια σχέση με μεγαλύτερη συντροφικότητα και μελλοντικό προσανατολισμό. Κατά τη διάρκεια αυτής της

περιόδου οι γονείς είναι κεντρικά στοιχεία για την ανάπτυξη και την αίσθηση της ασφάλειας του ατόμου. Σε μια σταθερή και μακροχρόνια σχέση οι ενήλικοι μπορούν να αναζητήσουν την έγκριση και την αλληλεπίδραση του συντρόφου με τους γονείς τους, ώστε βαθμιαία εκείνος να ενταχθεί στο οικογενειακό δίκτυο. Ως εκ τούτου, ο σύντροφος γίνεται όλο και περισσότερο μέρος της οικογένειας και αρχίζει να μοιράζεται κοινό χώρο και χρόνο (π.χ. οικογενειακές συγκεντρώσεις).

Στο βαθμό, λοιπόν, που η οικογένεια και οι φίλοι υποστηρίζουν την παρούσα ερωτική σχέση και αυτό που ονομάζουμε «εφηβικό έρωτα», τίθενται αναπόφευκτα εμπόδια σε παράγοντες που θα μπορούσαν να φέρουν τη διάλυσή της. Φαίνεται, επομένως, ότι γονείς και φίλοι έχουν στα χέρια τους μια σημαντική ευθύνη ως προς τη διαχείριση της επικοινωνίας και αλληλεπίδρασης με τον νεαρό ενήλικο, καθώς μπορούν να επηρεάσουν σημαντικές πλευρές της ζωής του.

Α3. Αποφασίζεις να αναρτήσεις ένα κείμενο (200- 250 λέξεων) στο προσωπικό σου ιστολόγιο, επιλέγοντας την κατάλληλη αφόρμηση. Να επικεντρωθείς στο ακόλουθο ερώτημα: Σε ποιο βαθμό εσύ προσωπικά υπολογίζεις τη γνώμη που έχουν η οικογένεια και οι φίλοι σου για το άτομο με το οποίο επέλεξες να συνάψεις ερωτική σχέση; Να τεκμηριώσεις τη θέση σου.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό Κείμενο

ΣΤΡΑΤΗΣ ΜΥΡΙΒΗΛΗΣ (1890/1892-1969)

Η δασκάλα με τα χρυσά μάτια

Απόσπασμα από το ομώνυμο μυθιστόρημα του Στρατή Μυριβήλη (1890/1892-1969).Ο Λεωνής Δρίβας, πολεμιστής στο μικρασιατικό μέτωπο, επιστρέφοντας με την αδελφή του Αδριανή στη Λέσβο, έχει αναλάβει την υποχρέωση να παραδώσει τα αναμνηστικά του νεκρού φίλου του, Στρατή Βρανά, στη χήρα του και μητέρα του ανάπηρου παιδιού τους, τη νεαρή δασκάλα, Σαπφώ.

- Δεν τον αγαπούσα, ομολόγησε θαρρετά η δασκάλα, κι ένα πορφυρό κύμα απλώθηκε ως τις άκριες των αυτιών της. Είτανε μια ομολογία ξαφνική, σχεδόν πεισμωμένη, που τινάχτηκε ξαφνικά, ορμητικά, σαν καταπιεσμένη πολύν καιρό. Τ΄ αδέλφια κοιτάχτηκαν. Κείνη παρακολουθούσε με ησυχία αυτή τη ματιά τους. […]

- Θαρώ, λέει, πως μπορώ να μιλήσω σε σας έτσι. Καταλαβαίνω τώρα πια πως είναι ανάγκη να σας μιλήσω. Έχω ανάγκη να μη με περιφρονείτε σεις οι δυο... Να. Σε τέσσερους μήνες, λέει, κλείνω τα εικοσιδυό μου χρόνια. Λοιπόν μέσα σ΄ αυτά τα εικοσιδυό χρόνια

είναι η πρώτη φορά που ανοίγω την καρδιά μου σε άνθρωπο. Ξαίρετε τι θα πει εικοσιδυό χρόνια μοναξιά της ψυχής; Πρέπει να σας τα πω απ΄ την αρχή. Θα μου είναι μια ξαλάφρωση. […]

Τότες με γύρεψε ο δάσκαλος ο Βρανάς. Είπα το «ναι» σα νάπαιζα τις κουμπάρες... Δεν ήξαιρα... Δεκαεφτά χρονώ είμουνα σα με πήρε κ΄ είταν εικοσιέξη. Αυτός μ΄ αγάπησε. Αλήθεια. Είταν ένα είδος αγάπη βαριά. Σχεδόν βάρβαρη. Με τσάκιζε σαν ένας βράχος. Τον έπιασε όπως σε πιάνει μια αρρώστια. Προσπάθησα να τον αγαπήσω και γω. Πολέμησα μ΄ όλη μου την καρδιά. Θαρείς και μεγάλωσα μονομιάς. Μέσα σ΄ ένα χρόνο η ψυχή μου είτανε κιόλας γριά. Έκανα προσευχές και γύρευα να μου δώσει η Παναγία αγάπη για τον άντρα μου. Έκανα ό,τι μπορούσα να του δώσω δυο παραδιών[1] ευτυχία... Δε βαριέσαι. Τίποτα δεν έκανα... Αισθανόταν αδιάκοπα πως δεν τον αγαπώ...Πως δεν τον θέλω... Άπλωνε το χέρι του απάνω μου, και το πετσί μου τραβιόταν πίσω...Αυτό τον εξαγρίωνε μαζί μου. Προσπαθούσα. Όμως μου είταν κάτι αποτροπιαστικό και ακατανίκητο. Είτανε μία αγάπη που τη μπούκωνα με το ζόρι στον οργανισμό μου, κι αυτός την έβγαζε πίσω. Τότες άρχισε να ζηλεύει. Μου φερνότανε σκληρά. Μια μέρα σήκωσε το χέρι του απάνω μου.

Ο Δρίβας άκουγε σαστισμένος.

-Τόκαμε αυτό;

Κούνησε το κεφάλι της απάνω- κάτω.

-Ναι. Μ΄ έδειρε... Μ΄ έδερνε... Κατόπι μετάνιωνε... Έκλαιγε σαν το μωρό, αυτός που μπορούσε να πεθάνει από το πείσμα του για να μην ταπεινωθεί. Έψαχνε τις χτυπησιές, να τις φιλήσει. Αγκάλιαζε τα πόδια μου και με χάιδευε... Και δεν αργούσε να ξαναγίνει ο ίδιος. Αποτραβήχτηκα από τον κόσμο, γιατί ζήλευε όλον τον κόσμο και τους υποψιαζόταν όλους. Έγειρα τα παράθυρα, κλείστηκα μέσα στο σπίτι και δεν έβγαινα. Εδώ είναι, έλεγα, η θέση σου. Πρέπει να στυλώσεις το σπίτι σου. Προσπαθούσα να μαντέψω από πού μπορεί να γεννηθεί μια παρεξήγηση, για να την προλάβω. Τίποτα. Όλο τα ίδια. Υπόφερνε περισσότερο σα δεν έβρισκε τίποτα να μου ψεγαδιάσει[2]. Δε μου συχωρνούσε ούτε τη θλίψη μου. «Αυτός ο ρόλος του θύματος!» έλεγε. Μια ζωή φριχτή. Έφτασα να συλλογιστώ την αυτοχτονία. Ένα μαγκάλι κάρβουνα... Τη θάλασσα. Όλο εκεί ο νους μου...

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1μικρής, ασήμαντης αξίας
2να μου προσάψει κατηγορίες

1. Πού οφειλόταν κατά τη γνώμη σου η συμπεριφορά του Βρανά απέναντι στη σύζυγό του; Πώς θα αντιδρούσες εσύ στη θέση του;

ή

2. Να υποθέσεις ότι ο ίδιος ο Βρανάς αφηγείται στον φίλο του τον τρόπο που βίωνε τη σχέση του με τη σύζυγό του. Γράψε σε ένα συνεχές κείμενο τι θα έλεγε στον συνομιλητή του.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ:ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (μονάδες 25)

Στοιχεία που υπηρετούν το επικοινωνιακό πλαίσιο της ανάρτησης στο προσωπικό ιστολόγιο

- τίτλος
- χρήση α΄ ρηματικού προσώπου (ενικού και πληθυντικού)
- προσωπικό βίωμα/ συμβάν ως αφόρμηση

Ενδεικτική τοποθέτηση:

- Λαμβάνω υπόψη σε κάποιο βαθμό τις σκέψεις των άλλων, διότι: μπορούν να κρίνουν πιο αντικειμενικά, οι γονείς έχουν μεγαλύτερη εμπειρία κ.ο.κ.
- ...ωστόσο, η τελική απόφαση είναι δική μου, διότι: δεν έχουν την πλήρη εικόνα της σχέσης μου, πρόκειται για τη δική μου ζωή και τις προσωπικές μου επιλογές, ακόμη και αν έχουν δίκιο, το ερωτικό συναίσθημα δεν αφήνει περιθώρια διακοπής της σχέσης, μαθαίνουμε από τις προσωπικές επιλογές, ακόμη κι αν είναι λανθασμένες κ.ο.κ.

Παρατηρήσεις:

- Επιζητείται μια σαφής τοποθέτηση (όποια κι αν είναι αυτή) χωρίς αντιφάσεις (παράδειγμα αντιφατικής δήλωσης: «Από τη μια πλευρά, λαμβάνω σοβαρά υπόψη τη γνώμη των άλλων, αλλά τελικά αποφασίζω αποκλειστικά όπως εγώ κρίνω.»)
- Απαραίτητη κρίνεται η τεκμηρίωση οποιασδήποτε τοποθέτησης.

Β3. (μονάδες 25)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης:**

Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης στο α΄σκέλος:

Ο Βρανάς:

- είναι παράφορα ερωτευμένος με τη νεαρή σύζυγό του
- το ερωτικό συναίσθημα τον φθείρει εσωτερικά, τον εξωθεί στον παραλογισμό, σε ακρότητες, σε ανεξέλεγκτες εκρήξεις θυμού και ζήλειας, σε ζωώδεις αντιδράσεις
- βιώνει μία εσωτερική σύγκρουση (όντας περήφανος συνειδητοποιεί τον εξευτελισμό στη σχέση του)
- συνειδητοποιεί ότι το δυνατό ερωτικό του συναίσθημα δεν είναι αμοιβαίο

Παρατηρήσεις στο α΄ σκέλος της ερώτησης:

- Ζητείται η τεκμηρίωση με στοιχεία του κειμένου (είτε με τη μορφή παράφρασης είτε με παράθεση χωρίων).
- Θετικά αξιολογείται η εστίαση του μαθητή/-τριας σε χωρίς με ιδιαίτερο ενδιαφέρον ως προς τον τρόπο γραφής τους. Π.χ. «Μου φερνότανε σκληρά» - «έκλαιγε σαν μωρό» (αντίθεση, παρομοίωση μέσω των οποίων αναδεικνύεται ο διπολισμός και η παρανοϊκή συμπεριφορά του Βρανά), «αγάπη βαριά», «βάρβαρη», «σαν ένας βράχος», «αρρώστια»).

Παρατηρήσεις στο β΄σκέλος της ερώτησης:

Οποιαδήποτε τοποθέτηση του/της μαθητή/-τριας θεωρείται σωστή, αρκεί να τεκμηριώνεται, έστω και σύντομα. Γενικόλογη τοποθέτηση, από την οποία προδίδεται ελλιπής κατανόηση των γνωρισμάτων της συμπεριφοράς του Βρανά, θεωρείται ανεπαρκής.

2. **Θέμα δημιουργικής γραφής:**

Η απάντηση αποτιμάται ως προς τα εξής:

- Έκταση
- Γλωσσικά, υφολογικά γνωρίσματα (α΄πρόσωπο, χρήση μεταφορικού λόγου, αποφυγή σύγχρονων νεολογισμών/αργκό)
- Κατάθεση σκέψεων και συναισθημάτων (του ήρωα) που βρίσκονται σε συνάφεια με όσα αναφέρει η σύζυγός του. Συγκεκριμένα, ο Βρανάς μπορεί να επεκταθεί κατά την

εξομολόγησή του στα πεδία που παρατέθηκαν στην ενδεικτική απάντηση της πρώτης εκδοχής.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ Η ΦΥΣΗ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Ο Παράδεισος βυθίζεται…

Το παρακάτω ελαφρά διασκευασμένο και συντομευμένο κείμενο του Τάσου Καφαντάρη δημοσιεύτηκε στην ψηφιακή έκδοση της εφημερίδας «Το Βήμα» στις 24/11/2008.

«Τουβάλου» στα πολυνησιακά σημαίνει «οκτώ μαζί». Αυτό ήταν το όνομα που διάλεξαν τα εννέα Νησιά Έλις (οκτώ κατοικήσιμα), όταν το 1978 απέκτησαν την ανεξαρτησία τους από τους Βρετανούς. […] Ένας ξένοιαστος ψαρότοπος του Νοτιοδυτικού Ειρηνικού κάπου ανάμεσα στην Αυστραλία και στη Χαβάη, όπου ο χρόνος κυλούσε πάντα αργά και χαλαρά. Τα τελευταία 12 χρόνια, όμως, ο χρόνος μοιάζει να τρέχει απελπιστικά γρήγορα. Ο λόγος είναι ότι οι 11.000 νησιώτες βλέπουν την ελάχιστη γη τους να χάνεται μέρα με τη μέρα κάτω από τα πόδια τους! Η θάλασσα ανέβηκε τα τελευταία 100 χρόνια κατά 20 πόντους, αλλά την τελευταία δεκαετία το φαινόμενο φαίνεται ότι επιταχύνεται. Με το υψηλότερο σημείο των νησιών στα πέντε μέτρα από την επιφάνεια της θάλασσας, οι κάτοικοι είναι σίγουροι ότι ο τόπος όπου γεννήθηκαν καταβαραθρώνεται και μέσα στα επόμενα 50 χρόνια θα πάψει να είναι κατοικήσιμος. Το αίτιο το αποδίδουν στο φαινόμενο του θερμοκηπίου, άρα και στις βιομηχανικές χώρες που συμβάλλουν σε αυτό. Έτσι αποφάσισαν να γίνουν το πρώτο κυρίαρχο κράτος που δήλωσε επίσημα ότι χάνεται, αλλά και το πρώτο που απειλεί να πάει στα δικαστήρια τις ΗΠΑ και την Αυστραλία, ως υπαίτιους του χαμού του! […]

Τα εκπεμπόμενα αέρια-κατάλοιπα καύσεων, με πρωτοστατούν[1] το διοξείδιο του άνθρακα, δημιουργούν ένα «ατμοσφαιρικό χαμάμ» για τον πλανήτη μας, θερμαίνουν αφύσικα την επιφάνειά του και οδηγούν στις απρόβλεπτες αλλαγές του κλίματος. Σύμφωνα με την έκθεση που παρουσίασε το 2001 ο IPCC (Διακυβερνητικό Παρατηρητήριο Κλιματικής Αλλαγής), στη διάρκεια του 21ου αιώνα αναμένεται αύξηση της θερμοκρασίας ως και κατά 10,8 βαθμούς, με δραματικές επιπτώσεις ανά τον κόσμο. Ξηρασία θα πλήξει τις περισσότερες περιοχές και 1,3 δισ. άνθρωποι θα βρεθούν χωρίς πόσιμο νερό. Αντίστροφα το ένα τέταρτο του ανθρώπινου πληθυσμού – αυτό που ζει στα ποτάμια της Ασίας – θα βρεθεί να παλεύει με πλημμύρες, καθώς οι παγετώνες των Ιμαλαΐων λιώνουν ταχύτατα. Η μάστιγα της ελονοσίας θα εξαπλωθεί από τα πολλαπλασιασμένα κουνούπια και

[1] Πρωτοστατούν: επικρατέστερο

μυριάδες πεινασμένα έντομα θα φάνε τις σοδειές. Η θάλασσα θα ανεβεί μισό μέτρο – κατά μέσον όρο – αλλά ενδέχεται να φθάσει και στο ένα μέτρο.

Το χειρότερο είναι όχι το ύψος της στάθμης, αλλά το ότι αφότου αρχίσει το φαινόμενο δεν έχει σταματημό: οι ωκεανοί θα συνεχίσουν να φουσκώνουν και τους επόμενους αιώνες, ακόμη κι αν εμείς σταματήσουμε να εκπέμπουμε θερμο-αέρια. Οι όλο και θερμότερες, όλο και πιο φουσκωμένες θάλασσες θα φέρουν αναπόφευκτα όλο και πιο συχνές και απρόβλεπτες θύελλες, όπως αυτές που έπνιξαν την Πράγα και γερμανικές, γαλλικές, ιταλικές και αγγλικές πόλεις το προηγούμενο καλοκαίρι. Η Νέα Ορλεάνη, η Νέα Υόρκη, η Βενετία και το Ρότερνταμ θα κινδυνέψουν να έχουν την τύχη των Τουβάλου. […] Πέρα από την τρομακτικού μεγέθους καταστροφή παραγωγικών πόρων, ένας απίστευτος μεταναστευτικός εφιάλτης δεκάδων εκατομμυρίων ανθρώπων είναι προ των πυλών!

Α3. Στο κείμενο περιγράφεται το φαινόμενο του θερμοκηπίου και οι επιπτώσεις του στον πλανήτη. Ως μαθητής/τρια με αφορμή το κείμενο αυτό αποφασίζεις να γράψεις μια επιστολή (200-250 λέξεων) στους υπευθύνους της οργάνωσης για την προστασία του περιβάλλοντος Greenpeace, προκειμένου να τους ευαισθητοποιήσεις. Στην επιστολή σου αυτή, αφού εκθέσεις συνοπτικά κάποιες επιπτώσεις του φαινομένου του θερμοκηπίου, καταγράφεις τεκμηριωμένα μια πρωτοβουλία/δράση που, κατά τη γνώμη σου, θα μπορούσε να αναλάβει η οργάνωση, για να τις περιορίσει. Μπορείς να αξιοποιήσεις δημιουργικά πληροφορίες από το κείμενο.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΟΔΥΣΣΕΑΣ ΕΛΥΤΗΣ (1911-1996)

Ο Ήλιος ο Ηλιάτορας

Το παρακάτω απόσπασμα προέρχεται από την ομώνυμη ποιητική συλλογή του νομπελίστα Οδυσσέα Ελύτη, η οποία δημοσιεύτηκε το 1971 από τις εκδόσεις Ίκαρος.

ΑΦΗΓΗΤΗΣ

Ο Ήλιος ο Ηλιάτορας
ο πετροπαιχνιδιάτορας
από την άκρη των ακρώ
κατηφοράει στο Ταίναρο
Φωτιά ‘ναι το πηγούνι του
χρυσάφι το πιρούνι του.

Ο ΗΛΙΟΣ

Ε σεις στεριές και θάλασσες
τ' αμπέλια κι οι χρυσές ελιές
ακούτε τα χαμπέρια[2] μου
μέσα στα μεσημέρια μου
«Σ' όλους τους τόπους κι αν γυρνώ
μόνον ετούτον αγαπώ!»
Από τη μέση του εγκρεμού
στη μέση του αλλού πελάγου
κόκκινα κίτρινα σπαρτά
νερά πράσινα κι άπατα
«Σ' όλους τους τόπους κι αν γυρνώ
μόνον ετούτον αγαπώ!»
Με τα μικρά χαμίνια[3] του
καβάλα στα δελφίνια του
…….
με τους λοξάτους[4] πετεινούς
και με τα κουκουρίκου τους!

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Σύμφωνα με το ποιητικό υποκείμενο, ο Ήλιος εκδηλώνει την αγάπη του για το ελληνικό φυσικό τοπίο. Ποιες εικόνες του ελληνικού τοπίου αναδεικνύει; Παρατηρώντας το σύγχρονο ελληνικό τοπίο συμφωνείς με την οπτική του Ήλιου;

ή

2. Να υποθέσεις ότι στο ημερολόγιό σου, με αφορμή το ποίημα που διάβασες, καταγράφεις την οπτική του Ήλιου για το ελληνικό φυσικό τοπίο. Παράλληλα, να εκθέσεις και τη δική σου οπτική (τις σκέψεις και τα συναισθήματά σου) για το σύγχρονο ελληνικό φυσικό τοπίο.

Μονάδες 25

---

2 Χαμπέρια: τα νέα, οι ειδήσεις

3 Χαμίνια: τα παιδιά που γυρίζουν στους δρόμους

4 Λοξάτους: τους παράξενους

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ Η ΦΥΣΗ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (μονάδες 25)

Τυπικά στοιχεία επιστολής: Προσφώνηση (Αγαπητές κυρίες και αγαπητοί κύριοι), αποφώνηση (με εκτίμηση), α΄ και β΄ ρηματικό πρόσωπο κ.ά.

1ο ζητούμενο: Επιπτώσεις του φαινομένου του θερμοκηπίου (από το κείμενο)

- Υπερθέρμανση του πλανήτη
- Κλιματική αλλαγή
- Αύξηση της στάθμης της θάλασσας και εξαφάνιση εδαφών
- Ξηρασία, πλημμύρες, ελονοσία κ.ά.

2ο ζητούμενο: Ανάληψη πρωτοβουλίας/δράσης από την Greenpeace

- Άσκηση πίεσης σε κυβερνήσεις (ψηφίσματα, διαμαρτυρίες κ.ά.) ή
- Ενημερωτική καμπάνια στους πολίτες για τον περιορισμό της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και ευαισθητοποίηση μέσα από την παρουσίαση των επιπτώσεων κ.ά.

Β3. (μονάδες 25)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης:**

Εικόνες από στεριές: αμπέλια, χρυσές ελιές, κίτρινα σπαρτά

Εικόνες από θάλασσες: νερά πράσινα και άπατα, δελφίνια

Οι εικόνες αυτές υπάρχουν και σήμερα. Ωστόσο, η μόλυνση του περιβάλλοντος, η άναρχη οικιστική δόμηση και ο περιορισμός της ενασχόλησης των ανθρώπων με αγροτικές εργασίες έχουν αλλοιώσει σε αρκετές περιοχές της Ελλάδας το φυσικό περιβάλλον.

ή

2. **Θέμα δημιουργικής γραφής:**

Ο Ήλιος στο ποίημα βλέπει από ψηλά το ελληνικό καλοκαιρινό τοπίο (στεριές και θάλασσες), το περιγράφει και απευθύνεται σε αυτό εκφράζοντας τα θετικά του συναισθήματα – συναισθήματα

θαυμασμού και αγάπης. Προσωπικά, μου αρέσει και εμένα το τοπίο αυτό, αν και προβληματίζομαι για τη σημερινή του κατάσταση. Οι εικόνες της φύσης στην εποχή μας έχουν περιοριστεί. Μεγάλα κτήρια ξεπροβάλλουν συνεχώς και το τσιμέντο έχει καλύψει μεγάλο μέρος του φυσικού τοπίου της Ελλάδας. Πολλές θάλασσες έχουν μολυνθεί από λύματα και σκουπίδια… Η κατάσταση αυτή με στενοχωρεί και με γεμίζει αγωνία για το μέλλον του πλανήτη…

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Ωδή στον ποντικό

Το παρακάτω κείμενο (διασκευή) υπογράφεται από τον κ. Στυλιανό Αντωναράκη, ομότιμο καθηγητή Γενετικής Ιατρικής στο Πανεπιστήμιο της Γενεύης, μέλος της Ελβετικής Ακαδημίας Επιστημών και πρώην πρόεδρο του Διεθνούς Οργανισμού Ανθρωπίνου Γονιδιώματος (HUGO). Δημοσιεύτηκε στη στήλη «Κοινωνία» της ηλεκτρονικής εφημερίδας «Η Καθημερινή» στις 18.10.2021.

Πριν από αρκετά χρόνια είχα επισκεφθεί στο σπίτι του έναν εξαιρετικό επιστήμονα που είχε περισσότερα από 40 χρόνια ερευνητικής πορείας. Ήταν άρρωστος από μια αθεράπευτη νόσο και ήξερε καλύτερα από κάθε άλλον την πορεία της και την κατάληξή της. Μου έκανε εντύπωση ένας πίνακας που είχε στο σαλόνι του που έδειχνε έναν ποντικό! Είδε την απορία μου και είπε: «Ο ποντικός είναι η ελπίδα και ο καλύτερος φίλος μου. Χάρη σε αυτόν μπορεί να βρεθεί θεραπεία στην αρρώστια μου!».

Σκέφτηκα πόσο αληθινά ήταν τα λόγια του. Αν δεν υπήρχε ο ποντικός για πειράματα, δεν θα μπορούσε με άλλο τρόπο να βρεθεί ο μοριακός μηχανισμός της αρρώστιας και να δοκιμαστούν διάφορες θεραπείες, που μπορεί μία από αυτές να εφαρμοστεί αποτελεσματικά στον άνθρωπο. Ο ποντικός είναι ένας από τους καλύτερους φίλους και βοηθούς του ανθρώπου στην αέναη[1] μάχη για τη θεραπεία των νόσων για τις οποίες δεν υπάρχουν ακόμα θεραπείες.

Οι αρρώστιες που έχουν διαλευκανθεί και οι θεραπείες που έχουν δοκιμαστεί με τη χρήση του ποντικού είναι πάμπολλες. Μου είναι δύσκολο να βρω μία νόσο που να μην έχει μελετηθεί στον ποντικό. Μάλιστα, πολλά βραβεία Νομπέλ ιατρικής έχουν δοθεί για σημαντικές ανακαλύψεις που έγιναν χρησιμοποιώντας τον ποντικό. Γιατί η αιτιολογία των διαφόρων καρκίνων, τα γενετικά σύνδρομα, οι αιματολογικές ασθένειες, οι ανοσολογικοί μηχανισμοί, οι νευρολογικές ασθένειες, οι ενδοκρινικές ανωμαλίες, οι μέθοδοι τεχνητής γονιμοποίησης, οι βιοχημικές και μεταβολικές διαταραχές, οι αναπτυξιακές δυσλειτουργίες και τόσες άλλες καταστάσεις έχουν διαλευκανθεί χάρη στα πειράματα σε ποντικούς.

Δεν είναι υπερβολή να προσθέσω πως κάθε χρόνο στα τελευταία 50 χρόνια όλα σχεδόν τα βιοϊατρικά Νομπέλ (και τα φετινά) έχουν σχέση με ανακάλυψη που έγινε με τη βοήθεια του ποντικού. Έτσι, πολλές ελπίδες έχει η ανθρωπότητα βασισμένες στον μικρό και συχνά παρεξηγημένο πο-

[1] διαρκή, αιώνια

ντικό. Νόσοι όπως το Αλτσχάιμερ, η σκλήρυνση κατά πλάκας, οι γενετικές μονογονιδιακές αρρώστιες, διάφορες λοιμώξεις, αρκετοί καρκίνοι, ελπίζουμε ότι χρόνο με τον χρόνο, άλλες αργά κι άλλες πιο γρήγορα, θα μας ξεκλειδώσουν τα μυστικά τους και θα μας δείξουν δρόμους για θεραπείες χάρη στους ποντικούς.

Ωστόσο, η έρευνα με τη βοήθεια των ποντικών δεν είναι στις μέρες μας ανεξέλεγκτη. Κάθε άλλο. Η έρευνα στα ποντίκια είναι ελεγχόμενη από επιτροπές βιοηθικής[2] και δεοντολογίας[3] που καθορίζουν τη μεταχείριση και την υγεία των ποντικών. Τα κτήρια που στεγάζουν ποντικούς είναι ειδικά φτιαγμένα και η καθημερινή περιποίησή τους γίνεται με προδιαγραφές που επιτρέπουν μια διαβίωση καθαρή, χωρίς συνωστισμό, απαλλαγμένη από μικροβιολογικές μολύνσεις, με σεβασμό στον πόνο και με αποφυγή της κακομεταχείρισης.

Την επόμενη φορά, λοιπόν, που θα επισκεφθείτε έναν άρρωστο σε νοσοκομείο, σκεφτείτε αυτόν τον πολύτιμο ποντικό που είναι η πιο μεγάλη ελπίδα και ο πιο σημαντικός βοηθός για την κατανόηση της αρρώστιας και την εφαρμογή νέων θεραπειών.

Α3. Με αφορμή την παραπάνω συνέντευξη, αποφασίζεις να συντάξεις και να εκφωνήσεις μια ομιλία (200–250 λέξεων) στο πλαίσιο Ημερίδας που διοργανώνεται στο σχολείο σου για την Παγκόσμια Ημέρα Ζώων. Να υποστηρίξεις με επιχειρήματα τις προσωπικές σου απόψεις για τη χρήση πειραματόζωων στην έρευνα.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΜΑΙΡΗ ΣΕΛΛΕΫ (1797 – 1851)

Φράνκενσταϊν

Το κείμενο που ακολουθεί (μετάφραση Θάνος Σακκέτας, εκδ. Στοχαστής, 1995) είναι απόσπασμα από τη νουβέλα «Φράνκενσταϊν ή Ο Σύγχρονος Προμηθέας». Αφορά την ιστορία ενός νεαρού φοιτητή ανατομίας και χειρουργικής, ο οποίος ξεσηκώνοντας ιδέες από αλχημιστές[4] του παρελθόντος κατασκευάζει έναν άνδρα εμφυσώντας του ζωή.

---

[2] επιστημονικός κλάδος που ασχολείται με τα ηθικά προβλήματα που προέκυψαν από τις νέες ανακαλύψεις της Βιολογίας και τις εφαρμογές της Γενετικής Μηχανικής και συνίσταται στην προσπάθεια αποφυγής μη αντιστρεπτών καταστάσεων που σχετίζονται με τον χειρισμό του γενετικού υλικού

[3] α. επιστημονικός κλάδος που ασχολείται με το τι είναι καλό και τι είναι κακό, καθώς και με τα ηθικά καθήκοντα και τις υποχρεώσεις

β. το σύνολο των ηθικών αρχών ή αξιών συμπεριφοράς που διέπουν ένα άτομο ή μια ομάδα

[4] αυτοί που ασχολούνται με την αλχημεία (απόκρυφη τέχνη και ψευδοεπιστήμη που βασίζεται σε μη επιστημονικές θεωρίες)

Το πλάσμα σταμάτησε να μιλάει και κάρφωσε τα μάτια του πάνω μου, περιμένοντας μιαν απάντηση. Εγώ όμως ήμουν ζαλισμένος, συγχυσμένος και ανήμπορος να βάλω σε μια ικανοποιητική σειρά τη σκέψη μου ώστε να μπορέσω να καταλάβω όλη την έκταση της πρότασής του. Συνέχισε:

«Πρέπει να πλάσεις μια γυναίκα για μένα που μαζί της να μπορώ να ζω και ν' ανταλλάσσω εκείνα τα συναισθήματα που είναι απαραίτητα στην ύπαρξή μου. Αυτό μονάχα εσύ μπορείς να το κάνεις· και το απαιτώ αυτό από σένα σαν ένα δικαίωμα που δεν μπορείς ούτε πρέπει να μου αρνηθείς την παραχώρησή του».

Το τελευταίο μέρος της διήγησής του ξαναφούντωσε μέσα μου τον θυμό, που είχε καταλαγιάσει όσο διηγόταν την ειρηνική του ζωή ανάμεσα στους χωρικούς· την ώρα, λοιπόν, που τον άκουγα να συνεχίζει να μιλάει, δεν μπορούσα να συγκρατήσω πια τη λύσσα που είχε ξεσπάσει μέσα μου.

«Κάτι τέτοιο το αρνιέμαι», απάντησα· «και κανένα βασανιστήριο δε θα μπορέσει ποτέ να αποσπάσει μια συγκατάθεση από μένα. Μπορείς να με κάνεις τον πιο δυστυχισμένο άνθρωπο, μα ποτέ δε θα με καταφέρεις να νιώσω ποταπός[5]. Να δημιουργήσω κι άλλον σαν και σένα που η ενωμένη μοχθηρία[6]σας θα μπορούσε να ερημώσει τον κόσμο; Φύγε! Σου απάντησα· μπορεί να με βασανίσεις, μα ποτέ δε θα με κάνεις να συγκατατεθώ[7]».

«Έχεις λάθος», απάντησε ο δαίμονας· αντί να σε απειλώ, προτιμώ να συζητήσω λογικά μαζί σου. Είμαι μοχθηρός γιατί είμαι δυστυχισμένος. Δε με αποφεύγουν και δε με μισούν όλοι οι άνθρωποι; Εσύ, ο δημιουργός μου, θα μ΄ έκανες κομμάτια κι ύστερα θα θριαμβολογούσες· θυμήσου αυτό και πες μου γιατί θα έπρεπε εγώ να λυπάμαι τον άνθρωπο περισσότερο απ΄ ό,τι λυπάσαι εσύ εμένα; […] Γιατί θα πρέπει να σεβαστώ τον άνθρωπο, όταν εκείνος με περιφρονεί; Αν γινόταν να ζήσει μαζί μου και η επικοινωνία μας ρυθμιζόταν από ένα πνεύμα αντίστοιχης καλοσύνης, τότε αντί να τον βλάψω, θα του χάριζα το καλύτερο που γινόταν, με δάκρυα μάλιστα ευγνωμοσύνης στα μάτια […]».

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100 – 150 λέξεων.

---

[5] ελεεινός, μικροπρεπής

[6] κακία

[7] να συμφωνήσω

1. Στο κείμενο που διάβασες, ο νεαρός επιστήμονας από υπερβολική φιλοδοξία φτάνει σε μια ακραία ανακάλυψη. Γιατί, κατά τη γνώμη σου, αποστρέφεται το δημιούργημά του; Ποια είναι η δική σου άποψη για τα όρια των επιστημονικών ανακαλύψεων;

ή

2. Να υποθέσεις πως συναντάς το δημιούργημα του νεαρού επιστήμονα. Τι θα του έλεγες, για να δικαιολογήσεις την εχθρική στάση των ανθρώπων απέναντί του; Να γράψεις την απάντησή σου σε μορφή διαλόγου μαζί του.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή.)

Α3. (Μονάδες 25)

Ο/η μαθητής/-τρια, με βάση την επικοινωνιακή περίσταση, καλείται να συντάξει μια ομιλία στο πλαίσιο Ημερίδας που διοργανώνεται στο σχολείο του/της για την Παγκόσμια Ημέρα Ζώων, κρατώντας την τυπική δομή της ομιλίας με προσφώνηση, πρόλογο, κύριο μέρος, επίλογο και επιφώνηση.

Ενδεικτική προσφώνηση: Αγαπητοί καθηγητές, φίλοι συμμαθητές

Ενδεικτικός πρόλογος: Επιγραμματική παρουσίαση του θέματος (η χρήση των πειραματόζωων στην έρευνα)

Ενδεικτικό κύριο μέρος: Παράθεση επιχειρημάτων για τη στήριξη της προσωπικής θέσης του/της μαθητή/-τριας.

Ενδεικτική θέση η διαφωνία του/της μαθητή/-τριας με επιχειρήματα, όπως:

- Τα ζώα δεν μας ανήκουν, έχουν δικαίωμα στη ζωή και γι΄ αυτό αγοράζουμε πάντα και μόνο προϊόντα που έχουν πιστοποίηση ενάντια στη χρήση πειραματόζωων.
- Η ιατρική έρευνα είναι δυνατή και χωρίς τα πειράματα σε ζώα. Πολλές σημαντικές ανακαλύψεις (π.χ. η ανάπτυξη των ακτίνων Χ, οι συσχετισμοί καπνίσματος – καρκίνου κλπ) οφείλονται στην έρευνα και την παρατήρηση σε ανθρώπους και όχι σε ζώα.
- Η έρευνα σε ζώα συνιστά βάναυση συμπεριφορά.Τα ζώα υποφέρουν από τη στιγμή της αιχμαλωσίας από άγχος, εγκλεισμό, απομόνωση, στέρηση ελευθερίας.
- Οι κλινικές και επιδημιολογικές μελέτες σε ανθρώπους – εθελοντές, ο πειραματισμός σε καλλιέργειες κυττάρων αντί ολόκληρων ζώων, οι νεκροψίες, η χρήση ηλεκτρονικών εξομοιωτών και υπολογιστικών μοντέλων είναι αξιόπιστες επιστημονικές μέθοδοι.
- Οι δοκιμές σε πειραματόζωα δεν φέρουν πάντα αξιόπιστα αποτελέσματα για τον άνθρωπο.

Ενδεικτικός επίλογος: Σύντομη ανακεφαλαίωση των παραπάνω επιχειρημάτων με τη διατύπωση ότι η χρήση πειραματόζωων αποτελεί το «σκοτεινό πρόσωπο» της επιστήμης.

Ενδεικτική επιφώνηση: Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας!

Β3. (Μονάδες 25)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης:**

Κυριευμένος από την εμμονή να δημιουργήσει ζωή από το μηδέν, ο Φράνκενσταϊν συλλέγει ανθρώπινα μέλη και κατασκευάζει ένα ανθρωπόμορφο πλάσμα, στο οποίο μεταδίδει ζωή. Όμως, το δημιούργημά του είναι κακότεχνο, καθώς η ανθρώπινη φύση δεν αντιγράφεται, και προκαλεί αποτροπιασμό στον Φράνκενσταϊν. Με μορφή τρομακτική, το πλάσμα είναι καταδικασμένο σε μια ζωή στο περιθώριο, γεγονός που γίνεται αιτία συμπεριφορών («Γιατί θα πρέπει να σεβαστώ … με δάκρυα μάλιστα ευγνωμοσύνης στα μάτια») που προβληματίζουν – αν όχι φοβίζουν – τον δημιουργό του και τους άλλους («Να δημιουργήσω κι άλλον σαν και σένα που η ενωμένη μοχθηρία σας θα μπορούσε να ερημώσει τον κόσμο;»). Ο/η μαθητής/-τρια στη συνέχεια καλείται να τοποθετηθεί στο θέμα των ορίων των επιστημονικών ανακαλύψεων, επισημαίνοντας την ευθύνη της επιστήμης να τίθεται πάντα στην υπηρεσία του συλλογικού συμφέροντος με έργα που προάγουν την ποιότητα της ζωής και βελτιστοποιούν τις συνθήκες της κοινωνικής συνύπαρξης.

ή

2. **Θέμα δημιουργικής γραφής:**

Ο/Η μαθητής/-τρια καλείται να φτιάξει έναν διάλογο μεταξύ του/της ίδιου/ίδιας και του πλάσματος, προσπαθώντας να δικαιολογήσει την εχθρική στάση των ανθρώπων απέναντί του. Μπορεί να χρησιμοποιήσει ως επιχειρήματα:

- το αίσθημα του κινδύνου που αισθάνεται ο άνθρωπος απέναντι σε κάτι που δεν έχει ξαναδεί
- το αίσθημα του αγνώστου/ του καινούργιου που προκαλεί φόβο στον καθένα
- τη διστακτικότητα του ανθρώπου που εκφράζεται με εχθρική συμπεριφορά απέναντι σε κάτι που του μοιάζει, αλλά ταυτόχρονα διαφέρει αισθητικά από εκείνον
- τον λανθασμένο χειρισμό εκ μέρους του πλάσματος ως αντίδραση στον αποτροπιασμό που εκδηλώνουν οι άνθρωποι στη θέα του

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΑΞΙΔΙΑ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Το μέλλον του τουρισμού

Το (διασκευασμένο) κείμενο της Χρυσάνθης Λαΐου-Αντωνίου αντλήθηκε από τον ιστότοπο της εφημερίδας «Το Βήμα» (δημοσίευση: 01.09.1999, ανάκτηση: 31.12.2021).

Με τη σημερινή κινητικότητα των λαών ο τουρισμός αποκτά για την Ευρώπη μια νέα διάσταση, πέρα από το συμβατικό περιεχόμενό του ως πηγής εθνικού εισοδήματος για τις ελκυστικές τουριστικά χώρες και ως αγαθού ποιότητας ζωής για τους τουρίστες. Αποτελεί ευκαιρία προσέγγισης των κατοίκων**,** καθώς και των κοινωνιών που αναπτύσσονται στα πλαίσια της Ευρώπης με διαφορετικές πολιτισμικές και θρησκευτικές παραδόσεις.

Ο μαζικός συμβατικός τουρισμός στην Ευρώπη ήταν και είναι, στο μεγαλύτερο ποσοστό του, τουρισμός επίσκεψης μουσείων, μνημείων, ιστορικών χώρων, φαγητού και διασκέδασης (πολλές φορές κακής ποιότητας), χωρίς να δίνεται η ευκαιρία επικοινωνίας των επισκεπτών με τους κατοίκους της χώρας που επισκέπτονται. Στις μέρες μας, αρχίζει να γίνεται συνείδηση ότι η ανάπτυξη των ήπιων μορφών τουρισμού, ο τουρισμός στον αγροτικό χώρο και ιδιαίτερα ο αγροτουρισμός, που χαρακτηρίζεται από τον σεβασμό στον άνθρωπο και στο περιβάλλον, είναι οι πλέον κατάλληλες μορφές τουρισμού που θα μπορούσαν να συμβάλουν: στην καλύτερη γνωριμία και επικοινωνία των κατοίκων της Ευρώπης που διευρύνεται και ανακατατάσσεται, στην καλύτερη γνωριμία και επαφή με τον φυσικό πλούτο της, στη συνειδητοποίηση ότι οι φυσικοί πόροι αυτής της ηπείρου πρέπει να προστατευθούν, όχι μόνο για τους σημερινούς κατοίκους, αλλά και για τις επόμενες γενιές, στη «διαπαιδαγώγηση» όλων των πολιτών στη διαφορετικότητα, είτε αυτή είναι πολιτισμική είτε θρησκευτική.

Σήμερα, αναδεικνύεται καθαρότερα η άποψη ότι ο «αγροτουρισμός» δεν πρέπει να συγχέεται με τον «αγροτικό τουρισμό» και τα «ενοικιαζόμενα δωμάτια». Και αυτό διότι ο αγροτουρισμός αναπτύσσεται μεν στον αγροτικό χώρο, μπορεί, όμως, να προσφέρεται από «κάθε μορφής επιχείρηση» και μάλιστα χωρίς «ειδικές ποιοτικές προδιαγραφές». Η αγροτουριστική παραγωγή αποτελεί τελικά ένα σύνολο ήπιων μορφών τουρισμού, οι οποίες έχουν σκοπό να ανταποκριθούν στις σύγχρονες ανάγκες και προσδοκίες των τουριστών που επιθυμούν να μετατραπούν, με αυξητική τάση, σε περιηγητές. Οι υπηρεσίες

αυτές σχετίζονται με: προσφορά καταλύματος, διατροφή, τοπικές πολιτιστικές δραστηριότητες, υπαίθριες δραστηριότητες, πληροφόρηση των περιηγητών και άλλες αναγκαίες υπηρεσίες.

Ο «αγροτικός τουρισμός» και ο «αγροτουρισμός» τα τελευταία 20 χρόνια συνιστούν για την Ευρώπη προσπάθεια να: συγκρατηθεί και αναχαιτισθεί η επιθετικότητα του «βιομηχανοποιημένου τουρισμού», ενταχθούν οι αγροτικές κοινωνίες σε έναν αναλογικότερο καταμερισμό του εθνικού τουριστικού εισοδήματος, εξασφαλίσουν οι αγρότες συμπληρωματικό εισόδημα, αναβιώσουν οι παραδοσιακοί οικισμοί, προταχθεί η πολιτιστική κληρονομιά στο τουριστικό αγαθό, μετατραπεί ο τουρίστας σε περιηγητή, οδοιπόρο και ταξιδιώτη, εξανθρωπιστούν οι σχέσεις του επισκέπτη με τους κατοίκους της χώρας, ευαισθητοποιηθούν όλοι στην αξία της φύσης και των πόρων της, ανεξάρτητα από εθνικότητα.

Ο τουρισμός γενικά, κυρίως, όμως, σε χώρες μικρές σαν την Ελλάδα, αποτελεί μια ανθρώπινη δραστηριότητα που εντάσσεται στις προσπάθειες οικονομικής ανάπτυξης της χώρας. Περιέχει, ωστόσο, πολλά στοιχεία αστάθειας ως προς τις σχέσεις ανθρώπου και περιβάλλοντος και περικλείει πολλούς κινδύνους. Αρκεί να θυμηθούμε ότι σε μικρές κοινωνίες (π.χ. νησιά) ο ανθρώπινος πληθυσμός στη διάρκεια της τουριστικής περιόδου μπορεί και να δεκαπλασιαστεί, με όλα τα επακόλουθα αυτής της αύξησης για τους τοπικούς φυσικούς πόρους, τους ρυθμούς ζωής της συγκεκριμένης κοινότητας και τον πολιτισμό της. Σε αυτή την κλίμακα του κοινωνικού φαινομένου της απότομης πληθυσμιακής επίθεσης, η συμβατική λύση που δίνει ο βιομηχανοποιημένος τουρισμός είναι κατ' ανάγκη επιθετική. Μεγάλα ξενοδοχειακά συγκροτήματα βιάζουν πολλές φορές το περιβάλλον, ετοιμάζονται «πακέτα» για την καλύτερη «εκμετάλλευση» των τουριστών, παράγονται αγροτικά προϊόντα γεμάτα χημικά στοιχεία και προωθούνται κακότεχνα προϊόντα «δήθεν» λαϊκής τέχνης. Ο αγροτουρισμός στην Ελλάδα δεν έχει μακρά παράδοση, συγκρινόμενος με άλλες χώρες τής ΕΕ, έχει, όμως, τη μικρή, αλλά αξιοπρόσεκτη ιστορία του, που διδάσκει πώς μπορεί να υλοποιηθεί και να πετύχει ένα πρόγραμμα αγροτουρισμού σε μια νέα περιοχή.

Α3. Η συντάκτρια του κειμένου προτάσσει την αξία του αγροτουρισμού, ως εναλλακτικής μορφής τουρισμού έναντι του μαζικού, βιομηχανοποιημένου τουρισμού. Αξιοποιώντας τα στοιχεία που παρουσιάζει, σε άρθρο (200-250 λέξεων) που θα αναρτήσεις στην ιστοσελίδα του σχολείου σου, αναδεικνύεις τα αδιέξοδα του συμβατικού τουρισμού και την αναγκαιότητα της ανάπτυξης του αγροτουρισμού.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΝΙΚΟΣ ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ (1956 -)

Στριμωγμένη καρδιά (απόσπασμα)

Το απόσπασμα από το διήγημα «Στριμωγμένη καρδιά» προέρχεται από το βιβλίο του Νίκου Παπανδρέου «Δέκα μύθοι και μια ιστορία» (εκδ. Καστανιώτη, 1995, σελ. 13).

Για να σου γνωρίσω την Ελλάδα, θα μοιραζόμουν μαζί σου μια ντομάτα στις αμμουδιές της Σκοπέλου, θα σου άνοιγα με το σουγιά μου έναν αχινό και θα σου πρόσφερα τα κατακόκκινα αυγά του, καθώς η αλμύρα θα τέντωνε την επιδερμίδα στις πλάτες μας. Θα αφηνόμασταν πάνω στα λευκά κύματα και το βράδυ θα μουσκεύαμε στο φως του φεγγαριού. Θα σου ξέραινα έναν αστερία και θα τον κρεμούσα στον τοίχο για να μυρίζει Αιγαίο το δωμάτιό σου, θα σου έδινα να ανασάνεις το άρωμα της λυγαριάς, του αμμόχορτου και της πιπερόριζας. Θα σου μάθαινα να παίζεις Μουντζούρη και Μακριά Γαϊδούρα και πώς να κάθεσαι στην αγκαλιά μιας φραγκοσυκιάς χωρίς να σε τρυπήσουν τ' αγκάθια της, θα ακούγαμε βυζαντινούς ύμνους στην εκκλησία και θα ρουφούσαμε το μέλι από την κηρήθρα.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Στο κείμενο γίνεται ιδιαίτερη μνεία σε δύο δημοφιλή παιχνίδια (: στον Μουντζούρη και στη Μακριά Γαϊδούρα), ως χαρακτηριστικά, για τον αφηγητή, γνωρίσματα της Ελλάδας. Πώς συνδέεται αυτή η αναφορά με τις υπόλοιπες εικόνες που συνθέτουν την αφήγησή του; Εσύ με ποια παιχνίδια έχεις συνδέσει παιδικές ή πιο πρόσφατες αναμνήσεις της ζωής σου;

ή

2. Αποφασίζεις να στείλεις επιστολή προς τον συγγραφέα, με την οποία μοιράζεσαι τις σκέψεις και τα συναισθήματα που σου προκάλεσε το παραπάνω απόσπασμα από το διήγημά του. Να συμπεριλάβεις στην επιστολή σου μια παράγραφο που να ξεκινά ως εξής: «Για να σας γνωρίσω τη δικιά μου Ελλάδα, ...».

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΑΞΙΔΙΑ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3.(Μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Θετικά αξιολογούνται:

- *Ένας πετυχημένος, περιεκτικός και ελκυστικός τίτλος.*
- *Αφόρμηση στον πρόλογο από την επικαιρότητα.*
- *Η κατάλληλη τεκμηρίωση.*
- *Η αναφορική λειτουργία της γλώσσας, το σοβαρό ύφος λόγου.*

Αρνητικά αξιολογούνται:

- *Η απουσία τίτλου ή ένας μακροσκελής ή ασαφής τίτλος.*
- *Ένας γενικόλογος πρόλογος.*
- *Η πληθώρα παραδειγμάτων και η έλλειψη τεκμηρίωσης.*
- *Το προσωπικό, εξομολογητικό ύφος λόγου.*

<u>Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:</u>

<u>Με βάση τα στοιχεία του κειμένου αναφοράς:</u>

<u>Αδιέξοδα του συμβατικού τουρισμού</u>**:**

- τουρισμός επίσκεψης μουσείων, μνημείων, ιστορικών χώρων, φαγητού και διασκέδασης (πολλές φορές κακής ποιότητας), χωρίς να δίνεται η ευκαιρία επικοινωνίας των επισκεπτών με τους κατοίκους της χώρας που επισκέπτονται
- περιέχει πολλά στοιχεία αστάθειας ως προς τις σχέσεις ανθρώπου και περιβάλλοντος και περικλείει πολλούς κινδύνους, όπως του κοινωνικού φαινομένου της απότομης πληθυσμιακής επίθεσης τουριστών στη διάρκεια του καλοκαιριού → οδηγεί σε επιθετικές λύσεις, όπως:

- μεγάλα ξενοδοχειακά συγκροτήματα βιάζουν πολλές φορές το περιβάλλον
- ετοιμάζονται «πακέτα» για την καλύτερη «εκμετάλλευση» των τουριστών

- παράγονται αγροτικά προϊόντα γεμάτα χημικά στοιχεία και κακότεχνα προϊόντα «δήθεν» λαϊκής τέχνης.

Αναγκαιότητα της ανάπτυξης του αγροτουρισμού:

- συνιστά ευκαιρία προσέγγισης των κατοίκων της Ευρώπης που διευρύνεται και ανακατατάσσεται, καθώς και των κοινωνιών που αναπτύσσονται στα πλαίσια της Ευρώπης με διαφορετικές πολιτισμικές και θρησκευτικές παραδόσεις → συντελεί στη «διαπαιδαγώγηση» όλων των πολιτών στη διαφορετικότητα, είτε αυτή είναι πολιτισμική είτε θρησκευτική
- χαρακτηρίζεται από τον σεβασμό στον άνθρωπο και στο περιβάλλον, ανεξάρτητα από εθνικότητα → συμβάλλει στην επαφή με τον φυσικό πλούτο, στη συνειδητοποίηση ότι οι φυσικοί πόροι της Ευρώπης πρέπει να προστατευθούν, όχι μόνο για τους σημερινούς κατοίκους, αλλά και για τις επόμενες γενιές
- η αγροτουριστική παραγωγή αποτελεί ένα σύνολο ήπιων μορφών τουρισμού, οι οποίες έχουν σκοπό να ανταποκριθούν στις σύγχρονες ανάγκες και προσδοκίες των τουριστών που επιθυμούν να μετατραπούν, με αυξητική τάση, σε περιηγητές, οδοιπόρους και ταξιδιώτες
- βοηθά να συγκρατηθεί και αναχαιτισθεί η επιθετικότητα του «βιομηχανοποιημένου τουρισμού»
- εντάσσει τις αγροτικές κοινωνίες σε έναν αναλογικότερο καταμερισμό του εθνικού τουριστικού εισοδήματος, ώστε να εξασφαλίσουν οι αγρότες συμπληρωματικό εισόδημα
- αποτελεί έναν τρόπο για να αναβιώσουν οι παραδοσιακοί οικισμοί
- συντελεί ώστε να προταχθεί η πολιτιστική κληρονομιά στο τουριστικό αγαθό
- σε μικρές κοινωνίες (π.χ. νησιά) ο ανθρώπινος πληθυσμός στη διάρκεια της τουριστικής περιόδου μπορεί και να δεκαπλασιαστεί, με δυσάρεστα επακόλουθα αυτής της αύξησης για τους τοπικούς φυσικούς πόρους, τους ρυθμούς ζωής της συγκεκριμένης κοινότητας και τον πολιτισμό της.

Β3. (**Μονάδες 25)**

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

- τα παιχνίδια αποτελούν κατεξοχήν πολιτισμική έκφραση ενός λαού και μέρος της παράδοσής του,

- σύνδεση με (οπτικές, απτικές, οσφρητικές, ακουστικές) εικόνες καλοκαιρινής ραστώνης και απόλαυσης,
- στο πλαίσιο της απόλυτης χαλάρωσης των θερινών διακοπών, ο άνθρωπος ξαναβρίσκει την παιδικότητά του,
- ζώντας στιγμές χαράς, αμεριμνησίας, ανεμελιάς, είναι φυσικό να δημιουργηθεί μια παιγνιώδης διάθεση,
- το παιδικό παιχνίδι παραπέμπει σε έκφραση ξεγνοιασιάς και απελευθέρωσης από τη συμβατικότητα που περικλείει η καθημερινότητα και οι ρόλοι που αυτή επιφυλάσσει στο άτομο.

Το δεύτερο ερώτημα εναπόκειται στην κρίση του/της μαθητή/τριας, με βάση τις προσωπικές του εμπειρίες.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Θετικά αξιολογούνται:

- *Αναγραφή τόπου και ημερομηνίας.*
- *Προσφώνηση και αποφώνηση.*
- *Στον πρόλογο αναφορά στην αφορμή για την επιστολή: ανάγνωση του διηγήματος του συγγραφέα.*
- *Ύφος λόγου: άμεσο, προσωπικό και οικείο (α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο) στην καταγραφή εμπειριών, σκέψεων και συναισθημάτων.*

Ως προς το περιεχόμενο, οποιαδήποτε επιλογή του/της μαθητή/τριας που πληροί τις προδιαγραφές της εκφώνησης θεωρείται αποδεκτή, αρκεί να είναι νοηματικά και εκφραστικά ολοκληρωμένη.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ Η ΦΥΣΗ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Ορατά τα τραύματα της περιβαλλοντικής μας ασυνειδησίας στις θάλασσές μας

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί απόσπασμα από ανάρτηση του Γιώργου Γραμματικάκη στο Facebook με αφορμή την παρέμβασή του στις 04.09.2018 στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή Περιβάλλοντος για την κατάργηση ορισμένων πλαστικών μίας χρήσης. Ανακτήθηκε στις 30.12.2021 από τον ιστότοπο https://grammatikakis.gr/gr/stin-eurovouli/.

Είναι λοιπόν γεγονός. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτείνει να απαγορευτούν ορισμένα πλαστικά προϊόντα μίας χρήσης που ρυπαίνουν τις ευρωπαϊκές θάλασσες. Καλαμάκια, μπατονέτες, πλαστικά μαχαιροπίρουνα και πιάτα. Ας σημειωθεί ότι γι' αυτά τα είδη υπάρχουν εναλλακτικά προϊόντα, άμεσα διαθέσιμα και οικονομικά προσιτά. Παράλληλα, για κάποια άλλα προϊόντα, όπως τα πλαστικά κουτιά για τη μεταφορά τροφίμων, αλλά και τα ποτήρια, προτείνεται να καθοριστούν εθνικοί στόχοι μείωσης της χρήσης τους. Όλα μαζί αποτελούν -ούτε λίγο, ούτε πολύ!- το 70% των θαλάσσιων απορριμμάτων. Η επιτυχία που είχε, ακόμα και στην χώρα μας, η προσπάθεια περιορισμού της πλαστικής σακούλας μάς δίνει αισιοδοξία για τους νέους αυτούς στόχους.

Ενώ, όμως, οι κατευθύνσεις που χαράζει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και επεξεργάζεται ήδη η Επιτροπή Περιβάλλοντος είναι αναμφίβολα θετικές, στη δική μου παρέμβαση τόνισα ότι δεν αρκούν, και χρειάζεται μεγαλύτερη τόλμη. Ο λόγος είναι απλός: Έχουμε ήδη καθυστερήσει και ο πλανήτης μας, ιδιαίτερα όμως οι θάλασσές του, φέρουν ορατά τα τραύματα της περιβαλλοντικής μας ασυνειδησίας. Η πικρή αυτή αλήθεια είναι ιδιαίτερα οδυνηρή για μια χώρα που ευτύχησε να έχει ευλογημένες θάλασσες και απέραντες ακτές: την Ελλάδα. Στο βιβλίο μου «Ένας Αστρολάβος του Ουρανού και της Ζωής» έγραφα ήδη από παλιά: «Το θαύμα του Αιγαίου και το Ιόνιο πέλαγος, οι απέραντες ελληνικές ακτές και τα συμπλέγματα των νησιών βρίσκονται σε πολλαπλή ομηρεία. Απειλούνται από τα πετρέλαια και τους ρύπους των πλοίων, τη δυναμίτιδα και τις παράνομες τράτες, τα σκουπίδια στις ακτές και στις ψυχές μας. Στον βυθό των θαλασσών διακρίνονται μπουκάλια και πλαστικά, που χρειάζονται δεκαετίες για να αποδομηθούν· ενώ μια θολή αίσθηση δεσπόζει, εκεί που κάποτε έλαμπε το διάφανο νερό και τα μαγικά του χρώματα. Με ένα συμβολικό τρόπο, ο βυθός των ελληνικών θαλασσών απεικονίζει την ίδια την ελληνική πραγματικότητα.».

Είθε η πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να συναντήσει την ανταπόκριση που της αξίζει. Ιδιαίτερα για τη χώρα μας οι λέξεις περιβάλλον, οι θάλασσες και ο έμβιος κόσμος τους, ο δασικός μας πλούτος πρέπει να θεωρούνται ιερές. Όπως λέει και ο Ανδρέας Εμπειρίκος «υψώνονται πίδακες στιλπνοί[1], ωρισμέναι λέξεις, λέξεις-χρησμοί, λέξεις ενώσεως αψιδωτής[2] και κορυφαίας, λέξεις με σημασίαν απροσμέτρητον δια το παρόν και δια το μέλλον». Ας τον ακούσουμε.

Α3. Ο Γ. Γραμματικάκης χαιρετίζει με αισιοδοξία την πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Ένωσης να απαγορευτούν ορισμένα πλαστικά προϊόντα μίας χρήσης που ρυπαίνουν τις ευρωπαϊκές θάλασσες. Σε άρθρο (200-250 λέξεων) που θα αναρτήσεις στο σχολικό ιστολόγιο: α) εξηγείς τη σημασία της συγκεκριμένης πρωτοβουλίας για την αποφυγή των κινδύνων που απειλούν τον θαλάσσιο πλούτο, αξιοποιώντας στοιχεία του κειμένου, και β) προτείνεις τρόπους με τους οποίους εσείς, οι νέοι, μπορείτε να βοηθήσετε στην προσπάθεια για την προστασία των θαλασσών.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΑΡΑΝΤΑΡΗΣ (1908-1941)

Άλλοτε η θάλασσα

Το ποίημα του Γιώργου Σαραντάρη «Άλλοτε η θάλασσα» γράφτηκε το 1939. Αντλήθηκε από τη συλλογή «Σαν Πνοή του Αέρα» (επιμ. Μαρία Ιατρού, εκδ. Ερμής, 1999).

Άλλοτε η θάλασσα μάς είχε σηκώσει στα φτερά της
Μαζί της κατεβαίναμε στον ύπνο
Μαζί της ψαρεύαμε τα πουλιά στον αγέρα
Τις ημέρες κολυμπούσαμε μέσα στις φωνές και τα χρώματα
Τα βράδια ξαπλώναμε κάτω απ' τα δέντρα και τα σύννεφα
Τις νύχτες ξυπνούσαμε για να τραγουδήσουμε
Είταν τότε ο καιρός τρικυμία χαλασμός κόσμου
Και μονάχα ύστερα ησυχία
Αλλά εμείς πηγαίναμε χωρίς να μας εμποδίζει κανείς
Να σκορπάμε και να παίρνουμε χαρά

1 γυαλιστεροί, αστραφτεροί, λείοι σαν καθρέφτης
2 που έχει σχήμα αψίδας, τοξοειδής, καμαρωτή

Από τους βράχους ως τα βουνά μάς οδηγούσε ο Γαλαξίας
Και όταν έλειπε η θάλασσα είταν κοντά ο Θεός

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ποιος ήταν ο ρόλος της θάλασσας στη ζωή του ποιητικού υποκειμένου, όπως προκύπτει από τις εικόνες που ανακαλεί στη μνήμη του; Γιατί η θάλασσα δεν εξακολουθεί στις μέρες μας να είναι αφορμή μόνο για ευχάριστες και αμέριμνες σκέψεις;

ή

2. Σε μια σελίδα ημερολογίου να παρουσιάσεις (σε πεζό λόγο) τα νοήματα του ποιήματος ως μελλοντικά σχέδια του ποιητικού υποκειμένου για το επόμενο καλοκαίρι. Μπορείς να εμπλουτίσεις το κείμενό σου με περαιτέρω στοιχεία, τα οποία σού προκάλεσε η ανάγνωση του ποιήματος (εικόνες ή/και συναισθήματα).

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ Η ΦΥΣΗ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (Μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Θετικά αξιολογούνται:

- *Ένας πετυχημένος, περιεκτικός και ελκυστικός τίτλος.*
- *Αφόρμηση στον πρόλογο από το επίκαιρο γεγονός της απαγόρευσης ορισμένων πλαστικών προϊόντων στην Ευρώπη ή από τη δεινή κατάσταση των θαλασσών λόγω της ρύπανσης.*
- *Η κατάλληλη τεκμηρίωση.*
- *Η αναφορική λειτουργία της γλώσσας, το σοβαρό ύφος λόγου.*

Αρνητικά αξιολογούνται:

- *Η απουσία τίτλου ή ένας μακροσκελής ή ασαφής τίτλος.*
- *Ένας γενικόλογος πρόλογος.*
- *Η πληθώρα παραδειγμάτων και η έλλειψη τεκμηρίωσης.*

Το προσωπικό, εξομολογητικό ύφος λόγου.

<u>Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:</u>

α) <u>Σημασία της πρωτοβουλίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης να απαγορευτούν ορισμένα πλαστικά προϊόντα μίας χρήσης που ρυπαίνουν τις ευρωπαϊκές θάλασσες για την αποφυγή των κινδύνων που απειλούν τον θαλάσσιο πλούτο</u>**:**

- Όλα τα πλαστικά που καταργούνται ή υπάρχει στόχος να μειωθεί η χρήση τους αποτελούν το 70% των θαλάσσιων απορριμμάτων → θα υπάρξει σίγουρα εμφανής περιορισμός των ρύπων.
- Η επιτυχία που είχε, ακόμα και στην χώρα μας, η προσπάθεια περιορισμού της πλαστικής σακούλας μάς δίνει αισιοδοξία για τους νέους αυτούς στόχους.
- Έχουμε ήδη καθυστερήσει και ο πλανήτης μας, ιδιαίτερα όμως οι θάλασσές του, φέρουν ορατά τα τραύματα της περιβαλλοντικής μας ασυνειδησίας.
- Πολλαπλή ομηρεία των απέραντων ελληνικών ακτών και των νησιωτικών

συμπλεγμάτων: απειλούνται από τα πετρέλαια και τους ρύπους των πλοίων, τη δυναμίτιδα και τις παράνομες τράτες, τα σκουπίδια στις ακτές, στον βυθό των θαλασσών διακρίνονται μπουκάλια και πλαστικά, που χρειάζονται δεκαετίες για να αποδομηθούν· μια θολή αίσθηση δεσπόζει, εκεί που κάποτε έλαμπε το διάφανο νερό και τα μαγικά του χρώματα.

β) Τρόποι συμβολής των νέων στην προσπάθεια για την προστασία των θαλασσών:

– διοργάνωση εθελοντικών δράσεων καθαρισμού των ακτών

- κινητοποίηση μέσα από σχολικές δράσεις για την ευαισθητοποίηση της εκπαιδευτικής κοινότητας και των τοπικών φορέων αυτοδιοίκησης:

- ερευνητικές εργασίες, Ημερίδες και καμπάνιες προβολής των αποτελεσμάτων τους, δημιουργία σχετικής αφίσας, αναρτήσεις στο διαδίκτυο μέσω του σχολικού ιστολογίου,
- δημοσιεύσεις άρθρων ευαισθητοποίησης της κοινής γνώμης στη σχολική εφημερίδα ή στο σχολικό περιοδικό ή/και στον τοπικό Τύπο,
- συνεργασία με τους συλλόγους Γονέων και Κηδεμόνων και τον σύλλογο διδασκόντων του σχολείου τους,
- διασχολικά προγράμματα,
- ανακοινώσεις σε ραδιοφωνικές ή/και τηλεοπτικές εκπομπές,
- ενημέρωση στους τουρίστες και γενικά στους επισκέπτες των ακτών μέσω σχετικών εντύπων.

Β3. (**Μονάδες 25)**

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Το ποιητικό υποκείμενο θεωρεί ότι ο ρόλος της θάλασσας στη ζωή του είναι πολύ σημαντικός, θα τολμούσαμε να πούμε κεντρικός, καθώς λέει ξεκάθαρα στον τελευταίο στίχο ότι μετά τη θάλασσα ήταν μόνο ο Θεός που παρηγορούσε τους ανθρώπους. Η παρουσία της θάλασσας συνόδευε κάθε δραστηριότητά του, γι’ αυτό και επαναλαμβάνει τη φράση «Μαζί της...». Το γεγονός μάλιστα ότι αναφέρεται στη σχέση αυτή σε α΄ πληθυντικό δηλώνει ότι εκφράζει μια καθολική άποψη, μια κοινή θεώρηση όλων των ανθρώπων της εποχής του. Πραγματικά, αν αναλογιστούμε ότι το ποίημα χρονολογείται το 1939, συνειδητοποιούμε ότι οι άνθρωποι βρίσκονταν πολύ πιο κοντά στη φύση (Τα βράδια ξαπλώναμε κάτω απ’ τα δέντρα και τα σύννεφα), ζούσαν μια πιο ισορροπημένη σχέση με το φυσικό περιβάλλον και, αν μη τι άλλο, η περιβαλλοντική ρύπανση ήταν πολύ πιο περιορισμένη. Γι’ αυτό και το ποιητικό υποκείμενο καταγράφει μια σειρά από (οπτικές και

ακουστικές) εικόνες απόλυτης χαράς, ανεμελιάς και απόλαυσης (η θάλασσα μάς είχε σηκώσει στα φτερά της - κολυμπούσαμε μέσα στις φωνὲς και τα χρώματα - Να σκορπάμε και να παίρνουμε χαρά - Από τους βράχους ως τα βουνά μάς οδηγούσε ο Γαλαξίας).

Το δεύτερο ερώτημα εναπόκειται στην κρίση του/της μαθητή/τριας, με βάση τις προσωπικές του εκτιμήσεις. Προφανώς, μπορεί να αξιοποιήσει τους προβληματισμούς που προέκυψαν και από το μη λογοτεχνικό κείμενο, αναφορικά με τη ρύπανση των θαλασσών.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Θετικά αξιολογούνται:

- *Αναγραφή τόπου και ημερομηνίας.*
- *Προσφώνηση: «Αγαπημένο μου ημερολόγιο,» ή οποιαδήποτε ανάλογη.*
- *Ύφος λόγου: άμεσο, προσωπικό και εξομολογητικό (α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο).*

Οποιαδήποτε επιλογή του/της μαθητή/-τριας που πληροί τις προδιαγραφές της εκφώνησης θεωρείται αποδεκτή, αρκεί να είναι νοηματικά και εκφραστικά ολοκληρωμένη.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΑΞΙΔΙΑ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Τριήμερο στη Μονεμβασιά, το «Γιβραλτάρ της Ανατολής»

Το (ελαφρώς διασκευασμένο) κείμενο αντλήθηκε από τουριστικό οδηγό δημοσιευμένο στον διαδικτυακό ιστότοπο https://www.travel.gr/ στις 10.09.2021.

Θέλετε υπέροχες θάλασσες, βόλτα σε κάστρο, καλό φαγητό και δυνατότητα να κάνετε πολλά και διαφορετικά πράγματα σε ένα τριήμερο; Η Μονεμβασιά είναι το μέρος που θα εκπληρώσει όλες σας τις επιθυμίες. Χτισμένη σε ένα φανταστικό σημείο του νομού Λακωνίας, συνδυάζει φυσική ομορφιά, μεσαιωνική και σύγχρονη ιστορία, καλό φαγητό και μια πραγματικά ιδιαίτερη αύρα.

Ο βράχος της Μονεμβασιάς παρουσιάζει πολλές εξωτερικές ομοιότητες με τον βράχο του Γιβραλτάρ στην πύλη της Μεσογείου, γι' αυτό πολλοί τη χαρακτηρίζουν ως «μικρό Γιβραλτάρ» ή «Γιβραλτάρ της Ανατολής». Το όνομα «Μονεμβασιά» προέρχεται από τις δύο ελληνικές λέξεις: «Μόνη» και «Έμβασις», δηλαδή, τη μοναδική είσοδο στο νησί πάνω από τη γέφυρα. Όταν πια περάσετε τη γέφυρα, μπορείτε να ξεκινήσετε ένα υπέροχο τριήμερο με βάση σας μια καστροπολιτεία που στέκει αγέρωχη στη θέση αυτή τουλάχιστον από τον 12ο αιώνα. Μπαίνοντας στην πόλη αριστερά βρίσκεται το σπίτι του Γιάννη Ρίτσου, καθώς η Μονεμβασία ήταν η πατρίδα του μεγάλου ποιητή. Στη συνέχεια, υπάρχει κεντρικός δρόμος με το βυζαντινό καλντερίμι, ο δρόμος της αγοράς που οδηγεί στη Κεντρική Πλατεία με το παλαιό κανόνι και την Εκκλησία του Ελκομένου Χριστού. Απέναντι, το ιστορικό διατηρητέο κτήριο του 16ου αιώνα (τζαμί), όπου στεγάζεται η Αρχαιολογική Συλλογή Μονεμβασίας. Από εδώ διακλαδίζονται οι δρόμοι προς όλες τις γωνιές του Κάστρου.

Μετά από μια ανηφορική διαδρομή 15 λεπτών, ο επισκέπτης φτάνει στην Άνω Πόλη, αλλά η θέα σίγουρα τον ξεκουράζει. Στα πόδια του η Κάτω Πόλη, τα τείχη και η θάλασσα, ενώ λίγο πιο πάνω δεσπόζει η εκκλησία της Αγίας Σοφίας, χτισμένη στην άκρη του απόκρημνου βράχου. Το βράδυ μπορείτε να δειπνήσετε σε μία από τις πολλές ταβέρνες που συνδυάζουν τη ντόπια παράδοση με την καταπληκτική θέα.

Α3. Με αφορμή το παραπάνω κείμενο αποφασίζετε με τους συμμαθητές σου να αναδείξετε τις ομορφιές του τόπου σας. Στο πλαίσιο αυτής της δράσης διαμορφώνετε ένα σχολικό ιστολόγιο με τίτλο «Ο τόπος μας: ένας ανεκτίμητος θησαυρός». Να γράψεις το κύριο άρθρο

(200-250 λέξεων) του ιστολογίου, στο οποίο θα εξηγείς τους λόγους που σας οδήγησαν σε αυτή την πρωτοβουλία και θα παρουσιάζεις συνοπτικά γιατί θεωρείτε τον τόπο σας έναν «ανεκτίμητο θησαυρό».

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΓΙΩΡΓΟΣ ΘΕΟΤΟΚΑΣ (1906-1966)

[«...πάντα έκλαιγε τη μέρα που έφευγε από την εξοχή...»]

Το απόσπασμα προέρχεται από το μυθιστόρημα του Γιώργου Θεοτοκά «Ο Λεωνής» (εκδ. Εστία, 1990). Το έργο εκδόθηκε το 1940 και στηρίχτηκε στα προσωπικά βιώματα του συγγραφέα, που ως έφηβος «έζησε κι αναπτύχθηκε κάτω από τη σκιά και τον ήχο του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου».

Είτανε πάλι ένα πολύ ωραίο απόγευμα. Είχε λίγο κόσμο στον Κήπο. Η μουσική έπαιζε μοναχή της, παραπονεμένη, κανείς δε σκοτιζότανε γι' αυτήν. Ο ουρανός είτανε φορτωμένος σύννεφα. Καθώς κατέβαινε το βράδυ απάνω στα φυλλώματα κι ο Βόσπορος άλλαζε χρώματα και γινότανε μουντός και το Σκούταρι, αντίκρυ, άστραφτε ολόκληρο μες σε φωτιές και σε χρυσάφια, ένιωθες πότε-πότε μια υγρή ψύχρα να σε διαπερνά. Είτανε σαν αρχή φθινοπώρου, σαν εκείνες τις μελαγχολικές μέρες που πλησιάζουν τα πρωτοβρόχια, που ερημώνονται οι εξοχές και πρόκειται να ανοίξουν τα σχολεία. Ο Λεωνής πάντα έκλαιγε τη μέρα που έφευγε από την εξοχή, όταν τελείωναν οι διακοπές. Είτανε γνωστό από πριν ότι, στο βαπόρι της Πριγκίπου ή των Θεραπειών, βλέποντας την εξοχή να χάνεται μες στην ομίχλη του βραδιού και τα μεγάλα γκρίζα σπίτια να πλησιάζουν, θα άρχιζε τα κλάματα. Όλοι το περίμεναν και, όταν προβάλλανε τα πρώτα δάκρια στις άκρες των ματιών του, η συντροφιά άρχιζε τα γέλια και τα πειράγματα. Μισογελούσε κι αυτός γιατί καταλάβαινε ότι ήτανε αστείο αυτό που έκανε, μα δεν μπορούσε και να συγκρατήσει τους λυγμούς του, τόση θλίψη τον κυρίευε και τόση τρυφερότητα για τις αξέχαστες εκείνες μέρες στις ακρογιαλιές, στις βάρκες, στα δάση και στα περιβόλια, για τις ελεύθερες μέρες, τις γεμάτες ομορφιά, που πέρασαν για πάντα. Κι είτανε κωμωδία αυτό που του συνέβαινε, να κλαίει και να γελά την ίδια στιγμή κι όλο το βαπόρι να γυρνά και να τον κοιτάζει. Έτσι κι εκείνο το βράδυ, στον Κήπο, θαρρείς και κάτι τέλειωνε, κάτι χανότανε, κάτι ωραίες μέρες έσβηναν μες στην άχνη και τα χρυσάφια των περασμένων καιρών.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Πώς περιγράφει ο Λεωνής την ψυχική του κατάσταση την ημέρα που έφευγαν από την εξοχή; Ποιες σκέψεις και ποια συναισθήματα προκαλούν σε σένα οι τελευταίες μέρες του καλοκαιριού κι ο ερχομός του φθινοπώρου;

ή

2. Να καταγράψεις τα συναισθήματα και τα σχέδιά σου για τους επόμενους μήνες σε μια ημερολογιακή σελίδα με ημερομηνία την πρώτη του Σεπτέμβρη.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΑΞΙΔΙΑ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (Μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Ως προς το επικοινωνιακό πλαίσιο (άρθρο) λαμβάνουμε υπόψη:

Δομή: τίτλος· μπορεί να αξιοποιηθεί ο τίτλος του ιστολογίου που δίδεται στην εκφώνηση, ωστόσο, είναι αποδεκτό να εμπλουτισθεί, π.χ. «Η Ολυμπία μας/ Η δική μας Ολυμπία: ένας ανεκτίμητος θησαυρός»

Ως πρώτο/ κύριο άρθρο του ιστολογίου, φέρει την υπογραφή του αρθρογράφου (εδώ μάλιστα ως εκπροσώπου της μαθητικής κοινότητας)

Ύφος λόγου: πληροφοριακό, άμεσο, συμβουλευτικό/ προτρεπτικό

Γλώσσα: αναφορική και ποιητική λειτουργία, απλό, καθημερινό λεξιλόγιο, α΄ πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο στις αναφορές της μαθητικής πρωτοβουλίας, β΄ ρηματικό πρόσωπο στις προτροπές, γ΄ ρηματικό πρόσωπο όπου απαιτείται (π.χ. περιγραφή τοπίου)

<u>Ενδεικτικοί άξονες ανάλυσης:</u>

Σαφής προσδιορισμός του τόπου που θα προβληθεί.

Οι αιτίες και οι σκοποί της μαθητικής πρωτοβουλίας για τη δημιουργία του ιστολογίου:

- αγάπη για τον τόπο τους και τους ανθρώπους του
- αναγνώριση/ ένδειξη ευγνωμοσύνης για τις ευκαιρίες προσωπικής και επαγγελματικής ανέλιξης που προσφέρει η τοπική κοινότητα στα νεότερα μέλη της
- επιθυμία προβολής και ανάδειξης της ιδιαίτερης ομορφιάς του τόπου
- ενίσχυση του τουρισμού, τόνωση της τοπικής οικονομίας
- ενδιαφέρον για την τοπική ανάπτυξη και τη δημιουργία θέσεων εργασίας
- ενεργός συμμετοχή στα κοινά

Ανάδειξη χαρακτηριστικών του τόπου που θεωρείται «ανεκτίμητος θησαυρός»:

- γεωγραφικά χαρακτηριστικά και αξιοθέατα
- ιστορία του τόπου

- πολιτιστική κληρονομιά (π.χ. ήθη και έθιμα, μουσική παράδοση)
- σύγχρονες κοινωνικές, πολιτικές, καλλιτεχνικές, εκπαιδευτικές, περιβαλλοντικές δράσεις
- χαρακτηριστικά των ανθρώπων, π.χ. φιλοξενία, ανεκτικότητα, ανθρωπισμός
- τοπική κουζίνα
- οργάνωση υποδομών που διευκολύνουν τους κατοίκους ή/και τους επισκέπτες

Β3. (Μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Ενδεικτικοί άξονες απάντησης:

Ψυχική κατάσταση του Λεωνή την ημέρα που έφευγαν από την εξοχή:
- έντονη μελαγχολία και νοσταλγία για τις ωραίες, ανέμελες στιγμές των διακοπών
- θλίψη και τρυφερότητα για το καλοκαίρι που αποτελεί πλέον ανάμνηση
- πάντα έκλαιγε πάνω στο καράβι της επιστροφής προκαλώντας πειράγματα
- ένιωθε αστείος που δεν μπορούσε να συγκρατήσει τον εαυτό του κι έκλαιγε, γι' αυτό και γελούσε ταυτόχρονα → κωμικοτραγική εμπειρία συνολικά

Η απάντηση στο δεύτερο ερώτημα είναι υποκειμενική, εξαρτάται από τη συναισθηματική ανταπόκριση, τις ιδιαίτερες επιθυμίες, προτιμήσεις και ανάγκες του/της μαθητή/-τριας.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Ενδεικτικοί άξονες διόρθωσης:

Η εκφώνηση απαιτεί να γραφεί η απάντηση σε ημερολογιακή μορφή.

Απαραίτητα κρίνονται: ημερομηνία συγγραφής, όπως ορίζεται από την εκφώνηση (1 Σεπτέμβρη…), ύφος άμεσο, προσωπικό, εξομολογητικό, γλώσσα απλή με στοιχεία προφορικότητας, α΄ και β΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο.

Καλό είναι να χρησιμοποιείται η προσφώνηση «Αγαπητό μου ημερολόγιο,», ωστόσο μπορεί να συνεκτιμηθεί θετικά η οποιαδήποτε ανάλογη, π.χ. «Σιωπηλέ μου φίλε,». Αναλόγως, μπορεί να συνεκτιμηθεί θετικά, χωρίς να κρίνεται αναγκαία, η αναγραφή του τόπου.

Ως προς το περιεχόμενο: ελέγχεται η βιωματική διάσταση των λεγομένων, με οποιονδήποτε τρόπο κι αν διατυπώνονται, αρκεί να εκφράζονται με σαφήνεια οι σκέψεις ή/και τα συναισθήματα του πομπού.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Οι τεχνολογικές εξελίξεις που άλλαξαν την καθημερινότητα των Ελλήνων τη δεκαετία του ΄10

Το κείμενο αποτελεί απόσπασμα από άρθρο του Δημήτρη Μάλλα, που δημοσιεύτηκε στο www.cnn.gr στις 30 Δεκεμβρίου του 2019 και ανακτήθηκε στις 6/10/2021.

Η δεκαετία του ’10 (2010 – 2019) ήταν αυτή που έφερε στο προσκήνιο τις ψηφιακές τεχνολογίες αλλά και την «περίφημη» πλέον 4η βιομηχανική επανάσταση. Παράλληλα, όμως, ήταν και μία δεκαετία όπου ακόμη και οι Έλληνες - παρά την οικονομική κρίση - άρχισαν να κάνουν εκτενή χρήση των ψηφιακών τεχνολογιών. Τα ποσοστά διείσδυσης του Διαδικτύου και των smartphones, ειδικά στις ηλικίες έως 45 ετών, κινούνται σε επίπεδα άνω του 90%, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης είναι ιδιαίτερα δημοφιλή και γενικότερα οι ψηφιακές τεχνολογίες αποτελούν βασικό κομμάτι της καθημερινότητάς μας. Ποιες ήταν όμως οι τεχνολογικές εξελίξεις εκείνες που επηρέασαν περισσότερο από οτιδήποτε άλλο την καθημερινότητα των Ελλήνων πολιτών;

Αρχικά, θα πρέπει να ξεκινήσουμε με το **smartphone**, και γενικότερα τις φορητές υπολογιστικές συσκευές, στις οποίες πρέπει να περιλάβουμε και τα **tablets**, τα οποία στα μέσα της τρέχουσας δεκαετίας ήταν ιδιαίτερα δημοφιλή. Απλά, τώρα η «μεγέθυνση» των οθονών των smartphones έχει ως αποτέλεσμα τα tablets να μην είναι απαραίτητα. Σε κάθε περίπτωση, οι φορητές συσκευές και ειδικά τα smartphones, άλλαξαν άρδην την καθημερινότητα των Ελλήνων, οι οποίοι περνούν περισσότερες από 2 ώρες ημερησίως μπροστά στην οθόνη του «έξυπνου» κινητού τηλεφώνου τους. Και χρησιμοποιούν το smartphone κυριολεκτικά για τα πάντα: για να ενημερωθούν, για να ψυχαγωγηθούν, για να μπουν στα social media, για να δουν ταινίες, για να ακούσουν μουσική, για να κλείσουν εισιτήρια για τον κινηματογράφο ή το θέατρο, για να παραγγείλουν φαγητό ή ταξί, ακόμη και για να κλείσουν ξαπλώστρα στην παραλία!

Οι εφαρμογές και οι υπηρεσίες ή απλά τα apps που έκαναν την εμφάνιση τους τη συγκεκριμένη δεκαετία άλλαξαν κυριολεκτικά τον τρόπο με τον οποίο κάνουμε διάφορα πράγματα στην καθημερινότητά μας. Πλέον, δεν χρησιμοποιούμε χάρτες, αλλά το Google Maps, αγοράζουμε εισιτήρια για τα ταξίδια μας online, κλείνουμε δωμάτια μέσω Διαδικτύου, παραγγέλνουμε φαγητό μέσα από διάφορα apps που είναι διαθέσιμα και

γενικότερα περνούμε πολλές ώρες online. Επιπλέον, το ηλεκτρονικό εμπόριο άρχισε να παρουσιάζει εντυπωσιακή άνοδο και να έχει φθάσει πλέον να αντιπροσωπεύει ένα σημαντικό κομμάτι των πωλήσεων λιανικής αλλά και χονδρικής με το Διαδίκτυο να αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα κανάλια διανομής για τις επιχειρήσεις. Συν ότι πλέον υπάρχουν επιχειρήσεις που έχουν το Διαδίκτυο ως αποκλειστικό κανάλι για τις πωλήσεις τους.

Ένας λόγος που περνούμε πολλές ώρες online είναι και οι υπηρεσίες κοινωνικής δικτύωσης (social media), οι οποίες τη δεκαετία του ’10 έγιναν ιδιαίτερα δημοφιλείς στην Ελλάδα. Είναι μάλλον είδηση να βρεις Έλληνα που να μην έχει λογαριασμό στο Facebook, το οποίο πλέον είναι ιδιαίτερα δημοφιλές και στις μεγαλύτερες ηλικίες, σε σημείο μάλιστα που οι νεαρές ηλικίες να το αποφεύγουν και να χρησιμοποιούν περισσότερο το Instagram. Το Twitter ήταν ιδιαίτερα δημοφιλές πριν από μερικά χρόνια και έφθασε στο σημείο να αποτελέσει και πεδίο πολιτικής αντιπαράθεσης αν και πλέον η δημοτικότητά του έχει πέσει. Γενικότερα, πάντως, τα social media χρησιμοποιήθηκαν εκτενώς στο χώρο της πολιτικής τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό σε σημείο που οι έννοιες των trolls και των fake news να μην είναι πλέον άγνωστες στο ευρύ κοινό.

Μία άλλη εξέλιξη που άλλαξε την καθημερινότητά μας και στην Ελλάδα ήταν οι εφαρμογές άμεσων μηνυμάτων (instant messaging). Η δημοτικότητα των σύντομων γραπτών μηνυμάτων (SMS) έχει μειωθεί σημαντικά, αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι έχει περιοριστεί η γραπτή επικοινωνία (texting). Απλά, οι Έλληνες προτιμούν να μιλούν μέσω του Facebook Messenger, του Viber και του Whats App, που είναι οι τρεις πιο δημοφιλείς υπηρεσίες τέτοιων μηνυμάτων. Η δυνατότητα να επικοινωνείς δωρεάν -αρκεί να έχεις πρόσβαση στο Διαδίκτυο- άλλαξε αρκετές συνήθειες των Ελλήνων, ενώ είναι ενδιαφέρον ότι το Whats App και το Viber χρησιμοποιούνται αρκετά και για φωνητική επικοινωνία κυρίως με ανθρώπους που είναι εκτός Ελλάδας καθώς το κόστος της επικοινωνίας κινείται σε εξαιρετικά χαμηλά επίπεδα.

Α3. **(μονάδες 25)**

Ποια από τις νέες τεχνολογίες που παρουσιάζονται στο κείμενο θεωρείς ότι έχει επηρεάσει την καθημερινότητά σου σε μεγαλύτερο βαθμό; Ποια θεωρείς ότι είναι τα οφέλη που αποκομίζεις από αυτήν και ποιοι οι πιθανοί κίνδυνοι; Να εκθέσεις τις σκέψεις σου σε 200-250 λέξεις σε επιστολή που στέλνεις σε φίλο/η σου με αφορμή το παραπάνω κείμενο που διάβασες και σού προκάλεσε εντύπωση.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΓΙΑΝΝΗΣ ΞΑΝΘΟΥΛΗΣ (1947 -)
[Τα καλοκαίρια στο χωριό]

Το απόσπασμα είναι από το βιβλίο του Γιάννη Ξανθούλη: «Την Κυριακή έχουμε γάμο» (Εκδόσεις Διόπτρα, 2015) και παρουσιάζει τις καλοκαιρινές αναμνήσεις του ήρωα Ιορδάνη από την παιδική του ηλικία στο χωριό Μακρινή.

Ο Ιορδάνης όμως δεν ξέχασε ποτέ αυτούς τους καλοκαιρινούς φίλους που έτρωγαν τις καταλήξεις των λέξεων, σύμφωνα με το τοπικό γλωσσικό ιδίωμα. Μαζί τους είχε μάθει να περπατά ξυπόλυτος στους χωμάτινους δρόμους, χωρίς να πτοείται από τα τριβόλια που χώνονταν στα πέλματά του. Είδε τους μεγαλύτερους να σκοτώνουν οχιές κι εξασκήθηκε να κλέβει ζουμερά σύκα, χωρίς να πολυνοιάζεται για το γάλα τους που, όπου έσταζε στα χέρια του, του προξενούσε φαγούρα και σήκωνε φουσκάλες που πονούσαν. Ατρόμητοι φίλοι, που ορκίζονταν να μη μαρτυρήσουν ποτέ τα μυστικά που αντάλλασαν μεταξύ τους και αφορούσαν συνήθως άλλα μυστικά, κλεμμένα από τον δυσανάγνωστο κόσμο των μεγάλων. […]

Θάλασσες, φύκια περιπλανώμενα από κύμα σε κύμα, φωνές αξεδιάλυτες, μπλεγμένες με αεράκι καλοκαιρινό και τσιτσίρισμα λαδιού σε τηγάνι με αφρόψαρα και καλαμαράκια, αντικατοπτρισμοί βράχων με πόδια αχινού και πεταλίδας, σύννεφα σαν γιγάντια χρυσάνθεμα… Ώρες συμπυκνωμένες σε μία και μόνο στιγμή παρήλαυναν απανωτά σε όνειρα – αστραπή. Στη μέση όλων αυτών ο Ιορδάνης, ηλιοκαμένος, με αλάτια στα φρύδια και τα μαλλιά, άμμο στο μέσα μέρος των νυχιών και τα πόδια χαραγμένα από τα κελύφη – λεπίδες των μυδιών, χωρίς να του περνά καν από τον νου ότι ζωή είναι μονάχα είναι «τώρα» και τίποτ΄ άλλο. […]

Οι δρόμοι είχαν χώμα, αλλά από τα πολύ παλιά χρόνια στη Μακρινή περίσσευαν οι πέτρες, γι’ αυτό και το αγαπημένο παιχνίδι ήταν ο πετροπόλεμος. Άπειρες μάχες με πέτρες δόθηκαν και από μικρούς και από μεγάλους στους δρόμους της. Αποτέλεσμα, να μην υπάρχει κεφάλι ασημάδευτο, χώρια πέντε μονόφθαλμοι, θύματα του πετροπόλεμου. […]

Για τον Ιορδάνη, ο πετροπόλεμος, αν και δεν γινόταν με το παλιό μένος, αποτελούσε μεγάλη ατραξιόν. Από την προηγούμενη φορά, μάλιστα, του είχαν μείνει σημάδια. Πιτσιρίκος τότε, πολέμησε πετροβολώντας, νίκησε, ηττήθηκε και απέκτησε επαξίως δυο παράσημα στο πίσω μέρος του κεφαλιού του.

Β3. (μονάδες 25)

Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ο ήρωας έζησε τα παιδικά του χρόνια μια εποχή κατά την οποία η τεχνολογία δεν είχε εισβάλει στη ζωή του ανθρώπου. Ποιο παιχνίδι – δραστηριότητα της εποχής εκείνης σού έκανε μεγαλύτερη εντύπωση και γιατί;

ή

2. Να γράψεις μια σελίδα από το προσωπικό σου ημερολόγιο στην οποία θα περιγράφεις πώς πέρασες το φετινό σου καλοκαίρι παρέα με τους φίλους σου. Μπορείς να ξεκινήσεις έτσι: *«Δε θα ξεχάσω ποτέ τους καλοκαιρινούς μου φίλους, μαζί τους…»*

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (Μονάδες 25)

Ο μαθητής / η μαθήτρια καλείται να καταθέσει την προσωπική του / της εμπειρία και να διατυπώσει ελεύθερα την άποψη του / της με σαφήνεια, ακρίβεια και επαρκή τεκμηρίωση.

Ως προς το επικοινωνιακό πλαίσιο (φιλική επιστολή) λαμβάνουμε υπόψη:

Δομή

- Αναγραφή τόπου και χρόνου δεξιά στο πάνω μέρος της κόλλας,
- Προσφώνηση και αποφώνηση π.χ. Καλέ μου φίλε Χ, Αγαπητέ Χ, Αγαπημένη μου φίλη κτλ. / Σε φιλώ, Με αγάπη, Περιμένω απάντηση κτλ, ο φίλος σου / η φίλη σου Χ,
- **Στον πρόλογο:** Αναφορά της αφορμής συγγραφής της επιστολής (το κείμενο αναφοράς) και προσδιορισμός της τεχνολογικής εφαρμογής που θα επιλέξει ο μαθητής / η μαθήτρια
- **Στο κυρίως μέρος:** Αναλυτική παρουσίαση του τρόπου με τον οποίο η χρήση της συγκεκριμένης εφαρμογής βελτιώνει την καθημερινότητά του, αλλά και των κινδύνων που ελλοχεύουν.
- **Ενδεικτικά οφέλη:** Ταχύτητα και αξιοπιστία στην επικοινωνία, την ενημέρωση, την ψυχαγωγία, τις αγορές, εύκολη και άμεση πρόσβαση σε κάθε είδους πληροφορία κ.ά.
- **Ενδεικτικοί κίνδυνοι:** Κοινωνική απομόνωση, εθισμός, μείωση της δημιουργικότητας, εσφαλμένη αντίληψη της πραγματικότητας κ.ά.
- **Στον επίλογο:** Ανακεφαλαίωση και έκφραση της προσδοκίας για άμεση ανταπόκριση / απάντηση

Ύφος λόγου: ζωντανό, άμεσο και με στοιχεία προφορικότητας.

Γλώσσα: αναφορική (και ποιητική/μεταφορική) λειτουργία, α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο

Β3. (Μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Ο μαθητής / η μαθήτρια πρέπει να επιλέξει από τα παιχνίδια / δραστηριότητες, με τα οποία ο Ιορδάνης και οι φίλοι του περνούσαν τα καλοκαίρια τους, εκείνο το οποίο του έκανε τη μεγαλύτερη εντύπωση και να δικαιολογήσει αυτή την επιλογή του. Μπορεί να αναφερθεί σε στοιχεία που τον / την γοήτευσαν, του / της δημιούργησαν απορία, έκπληξη ή θαυμασμό. Θετικά αξιολογείται η σύγκριση με το σήμερα και η ανάδειξη των διαφορών ανάμεσα στο παιχνίδια / δραστηριότητες τότε και τώρα.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Οποιαδήποτε επιλογή του/της μαθητή/-τριας για το περιεχόμενο αυτού του κειμένου είναι αποδεκτή, εφόσον ο λόγος είναι δόκιμος και τηρούνται οι βασικές προϋποθέσεις του κειμενικού είδους του ημερολογίου, όπως το εξομολογητικό ύφος, το α΄ ενικό ή πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο, οι παρελθοντικοί χρόνοι, οι ζωντανές περιγραφές και η βιωματικότητα.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ Η ΦΥΣΗ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Η θάλασσα βάφτηκε κόκκινη

Το άρθρο δημοσιεύτηκε στον διαδικτυακό ιστότοπο της εφημερίδας «Πρώτο Θέμα» στις 14.09.2021.

Μια μεγάλη σφαγή χιλιάδων δελφινιών σημειώθηκε για άλλη μια χρονιά στις ακτές των Νησιών Φερόε, στο πλαίσιο του ετήσιου αιματηρού εθίμου Grindadrap, το οποίο χρονολογείται από τον 9ο αιώνα, όταν οι Βίκινγκς άρχισαν να εγκαθίστανται σε νησιά του Βόρειου Ατλαντικού.

Φέτος, οι «κυνηγοί» στα Νησιά Φερόε έσφαξαν 1.428 δελφίνια μέσα στο Σαββατοκύριακο, σε μια από τις μεγαλύτερες ανάλογες σφαγές στην ιστορία, «βάφοντας» κόκκινη τη θάλασσα από το αίμα των θηλαστικών που είχαν παρατάξει στην παραλία. Συγκεκριμένα, αλιευτικά σκάφη οδήγησαν τα δελφίνια του Ατλαντικού προς την ακτή, όπου άνδρες τα περίμεναν στα ρηχά με γάντζους, μαχαίρια και λόγχες...

Το Grindadrap παραμένει η μόνη μορφή φαλαινοθηρίας που υπάρχει ακόμα στη Δυτική Ευρώπη, ενώ σύμφωνα με τη νομοθεσία των Νησιών Φερόε, οι κάτοικοι μπορούν, επίσης, να «κυνηγήσουν» συγκεκριμένα είδη φάλαινας και φώκιας. Το κρέας και το λίπος από τα σφαγμένα θαλάσσια θηλαστικά χρησιμοποιούνται για παρασκευή φαγητού.

Η φετινή μαζική σφαγή είναι η μεγαλύτερη που έχει καταγραφεί ποτέ στα Νησιά Φερόε, με συνέπεια να προκαλέσει τις αντιδράσεις οργανώσεων και ακτιβιστών για την προστασία των ζώων. Μάλιστα, η περιβαλλοντική φιλανθρωπική οργάνωση «Sea Shepherd» ανέφερε πως οι σφαγές αυτές έχουν ως αποτέλεσμα τον θάνατο περισσότερων των 8.000 φαλαινών και δελφινιών την τελευταία δεκαετία.

«Κανένα από τα προηγούμενα κυνήγια δεν μπορεί να συγκριθεί με αυτό που συνέβη αυτό το Σαββατοκύριακο», καταγγέλλει από την πλευρά της η οργάνωση Blue Planet Society και προσθέτει: «η προηγούμενη μεγαλύτερη σφαγή είχε σημειωθεί το 2013, όταν θανατώθηκαν 430 δελφίνια».

Α3. Στο κείμενο παρουσιάζεται η είδηση της μαζικής σφαγής δελφινιών. Η ανάγνωσή της σε συγκλόνισε και αποφασίζεις να καταγγείλεις τη συγκεκριμένη πρακτική ή άλλες ανάλογες σε άρθρο σου (200-250 λέξεων) στη σχολική εφημερίδα, με το οποίο επιδιώκεις να προβληματίσεις και να ευαισθητοποιήσεις τους αναγνώστες σου.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΝΤΟΡΙΣ ΛΕΣΙΝΓΚ (1919-2013)

[Η φώκια μου, η καημένη η φώκια...]

Το απόσπασμα προέρχεται από το βιβλίο της βραβευμένης με Νόμπελ Βρετανίδας συγγραφέως Ντόρις Λέσινγκ «Το καλοκαίρι πριν από το σκοτάδι» (εκδ. Καστανιώτη, 1990).

Αμέσως μόλις αποκοιμήθηκε είδε ένα όνειρο. Καθόταν στο σινεμά. Έβλεπε μια ταινία που είχε ξαναδεί - την είχε δει στον ξύπνο της, δύο φορές. Παρακολουθούσε τη σκηνή όπου η δύστυχη θαλάσσια χελώνα στο νησί του Ειρηνικού, όπου μόλις είχε γίνει η ατομική έκρηξη, χάνει την αίσθηση του προσανατολισμού κι αντί να επιστρέψει στη θάλασσα, αφού γέννησε τ' αυγά της, κατά τις επιταγές της φύσης, κατευθύνεται στην άνυδρη ενδοχώρα, όπου και πεθαίνει. Καθόταν στο σκοτεινό σινεμά και κοιτούσε το ταλαίπωρο ζωντανό ν' απομακρύνεται σιγά σιγά από τη θάλασσα, να βαδίζει προς το θάνατο και σκέφτηκε: Η φώκια μου, η καημένη η φώκια, είμαι υπεύθυνη γι' αυτή, να τι πρέπει να κάνω, πού είναι η φώκια; Μόλις το σκέφτηκε αυτό, κατάλαβε ότι ονειρεύεται και, στ' όνειρό της, έψαξε ολόγυρα, σαν να έβλεπε το άλλο όνειρο, το όνειρο με τη φώκια. Δεν μπορούσε να κάνει τίποτα για τη θαλάσσια χελώνα που ήταν καταδικασμένη να πεθάνει, αλλά έπρεπε να σώσει τη φώκια. Όμως, βρισκόταν σε λάθος όνειρο, όπως όταν βρίσκεσαι στο λάθος δωμάτιο ενός σπιτιού, και δεν μπορούσε ν' ανοίξει την πόρτα του σωστού… Πού ήταν η φώκια; Κειτόταν εγκαταλειμμένη κάπου ανάμεσα στα στεγνά βράχια, προσμένοντάς την, αναζητώντας την με τα σκούρα της μάτια; […]

Η φώκια ήταν ακίνητη στην αγκαλιά της, με το κεφάλι γερμένο στον ώμο της. Της γλιστρούσε καθώς περπατούσε, γιατί βρισκόταν σε κώμα, ψυχορραγούσε. Η Κέιτ άκουγε την ξερή, κοφτή, ακανόνιστη ανάσα της. Έπρεπε να ξαναβρέξει το δέρμα της. Αλλά ήταν όλα κρυσταλλιασμένα και το αφυδατωμένο δέρμα της φώκιας χρειαζόταν αλατόνερο. Απίθωσε το ζώο στο χιόνι και ψηλάφισε ολόγυρα το σκοτάδι ψάχνοντας κάτι να τη βοηθήσει. Βρήκε ένα μαύρο κοτρόνι που είχε κόκκους αλατιού στις ραγάδες του. Σε μια ρωγμή, ανάμεσα σε κείνο το κοτρόνι κι ένα άλλο, είδε πάγο κι έσπασε την επιφάνεια. Είχε λίγο κρυστάλλινο νεράκι εκεί πέρα. Διέλυσε τους κρυστάλλους στο νερό κι έφτιαξε αλατόνερο. Μετέφερε τη μισοπεθαμένη φώκια κοντά στη λιμνούλα που είχε αρχίσει ήδη να κρυσταλλιάζει, παρά το αλάτι, κι έβρεξε το ζώο με το διάλυμα, γρήγορα, ακόμα πιο γρήγορα και σπασμωδικά, καθώς η επιφάνεια της λιμνούλας πάγωνε και το νερό εξαφανιζόταν. Πριν προλάβει να δέσει ο πάγος, μπόρεσε να καταβρέξει την καημένη τη φώκια στο στεγνό δέρμα της, το

πρόσωπο, τα βλέφαρα. Η φώκια άνοιξε τα μάτια και βόγγηξε σιγανά, σάμπως και να τη χαιρετούσε. Η Κέιτ ήξερε ότι η φώκια είχε ζωντανέψει, σώθηκε προς το παρόν. Έπρεπε να τη σηκώσει και να συνεχίσει το δρόμο της κατά το βορρά, πάντα το βορρά, μακριά από τον ήλιο που βρισκόταν πέρα στο νότο, στην αιώνια μέρα του. Πυκνό σκοτάδι βασίλευε ολόγυρα. Χιόνιζε πάλι. Σήκωσε τη φώκια, που δεν ήταν πια βαριά σαν μολύβι, γιατί ζωντάνεψε, ανάσαινε, και πήρε το δρόμο για το βορρά.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Γιατί η ηρωίδα αναλαμβάνει έναν αγωνιώδη αγώνα σωτηρίας της φώκιας στο όνειρό της; Τι θα έκανες εσύ, αν ήσουν στη θέση της, είτε σε πραγματικές συνθήκες είτε σε ένα όνειρο;

ή

2. Να αναδιηγηθείς σε πρωτοπρόσωπη αφήγηση το όνειρο της ηρωίδας, όπως καταγράφεται στη δεύτερη παράγραφο του κειμένου.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ Η ΦΥΣΗ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (Μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Ως προς το επικοινωνιακό πλαίσιο (άρθρο) λαμβάνουμε υπόψη:

Δομή: τίτλος, στον οποίο, προκειμένου να ευαισθητοποιηθεί ο δέκτης, όπως προβλέπει η εκφώνηση, μπορούν να αξιοποιηθούν μία ή περισσότερες από τις ακόλουθες εκφραστικές επιλογές: ποιητική λειτουργία γλώσσας, σημεία στίξης, ρήμα, ρητορική ερώτηση.

Ύφος λόγου: παρουσίαση του γεγονότος → ουδέτερο, πληροφοριακό, σοβαρό - σχολιασμός γεγονότος, ευαισθητοποίηση και προβληματισμός → αποδοκιμαστικό/ καταγγελτικό, συμβουλευτικό/ προτρεπτικό, άμεσο.

Γλώσσα: αναφορική και ποιητική λειτουργία, απλό, καθημερινό λεξιλόγιο, α΄ ρηματικό πρόσωπο στις τοποθετήσεις, β΄ ρηματικό πρόσωπο στις οδηγίες/ προτροπές, γ΄ ρηματικό πρόσωπο όπου απαιτείται (π.χ. παρουσίαση της είδησης).

Ενδεικτικοί άξονες ανάλυσης:

- Σαφής και ολοκληρωμένη παρουσίαση της είδησης για τη μαζική σφαγή των θηλαστικών.
- Διευκρίνιση του σκοπού του άρθρου: καταγγελία αυτής της πρακτικής ή άλλων ανάλογων, που ενδεχομένως γνωρίζει και παραθέτει ο πομπός.
- Προσωπική ανταπόκριση: συναισθήματα, προβληματισμοί, σκέψεις με αφορμή μια πρακτική του 9ου αι. που υιοθετείται ακόμη στον πολιτισμένο Δυτικό κόσμο του 21ου αι.
- Προτροπή των συμμαθητών/ αναγνωστών του άρθρου για γνωστοποίηση της εξόντωσης των θηλαστικών μέσω της κοινωνικής δικτύωσης, για συμμετοχή σε εθελοντικές δράσεις προστασίας των ζώων από την ανθρώπινη αυθαιρεσία κ.ο.κ.

Β3. (Μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Ενδεικτικοί άξονες απάντησης:

Η ηρωίδα αναλαμβάνει έναν αγωνιώδη αγώνα σωτηρίας της φώκιας στο όνειρό της, γιατί:

- έχει επηρεαστεί από μια ταινία που είχε δει δύο φορές και την είχε συνταράξει, στην οποία παρουσιαζόταν με ανάλογο αγωνιώδη τρόπο ο τραγικός θάνατος μιας θαλάσσιας χελώνας, εξαιτίας της καταστροφικής ανθρώπινης δράσης
- έχει συγκλονιστεί από την περιπέτεια του ζώου, το οποίο αντιμετωπίζει ως ένα αθώο πλάσμα, ως σύμβολο της άγριας φύσης, που υφίσταται αδίκως τις ολέθριες συνέπειες της οικολογικής ανισορροπίας
- αισθάνεται υπεύθυνη, ως μέλος της ανθρωπότητας, για την καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος, τον θάνατο και την εξαφάνιση των άγριων ζώων
- νιώθει ότι η ίδια αποτελεί για τη φώκια τη μοναδική ελπίδα σωτηρίας, τον μόνο άνθρωπο που την καταλαβαίνει, συμπάσχει με αυτήν και μπορεί να τη σώσει

Η απάντηση στο δεύτερο ερώτημα είναι υποκειμενική, εξαρτάται από τις προσωπικές ευαισθησίες και τη συναισθηματική ανταπόκριση του/της μαθητή/-τριας στο κείμενο. Απαραίτητη κρίνεται, ωστόσο, η καταγραφή της αίσθησης που του/της δημιουργείται και των δικών του/της ενεργειών.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Ενδεικτικοί άξονες διόρθωσης:

Η απάντηση πρέπει να έχει τη μορφή αναδιήγησης σε πρωτοπρόσωπη αφήγηση.

Ο/Η μαθητής/-τρια επιλέγει ελεύθερα αν θα πραγματευτεί την αναδιήγηση περισσότερο ή λιγότερο πιστά προς το κείμενο αναφοράς, περικόπτει ή συμπυκνώνει ελεύθερα κάποια σημεία του, αρκεί να περιλαμβάνει στην απάντησή του/της τα κύρια σημεία της εξέλιξης του ονείρου.

Ενδεικτική απάντηση:

«Η φώκια ήταν ακίνητη στην αγκαλιά μου, με το κεφάλι γερμένο στον ώμο μου. Μου γλιστρούσε καθώς περπατούσα, γιατί ψυχορραγούσε. Άκουγα την ακανόνιστη ανάσα της. Έπρεπε να ξαναβρέξω το αφυδατωμένο δέρμα της. Χρειαζόταν αλατόνερο, αλλά τα νερά ήταν κρυσταλλιασμένα. Απίθωσα το ζώο στο χιόνι και ψηλάφισα ολόγυρα, ψάχνοντας κάτι να τη βοηθήσω. Βρήκα ένα κοτρόνι που είχε κόκκους αλατιού. Σε μια ρωγμή είδα πάγο, έσπασα την επιφάνεια, βρήκα λίγο νεράκι. Διέλυσα τους κρυστάλλους, έφτιαξα αλατόνερο. Μετέφερα τη μισοπεθαμένη φώκια κοντά στη λιμνούλα που είχε αρχίσει να κρυσταλλιάζει κι έβρεξα το ζώο γρήγορα, καθώς η επιφάνεια της λιμνούλας πάγωνε. Πρόλαβα να καταβρέξω την καημένη τη φώκια στο στεγνό δέρμα της, το πρόσωπο, τα βλέφαρα. Η

φώκια άνοιξε τα μάτια και βόγγηξε σιγανά, σαν να με χαιρετούσε. Ήξερα ότι η φώκια είχε σωθεί. Έπρεπε να τη σηκώσω και να συνεχίσω μακριά από τον ήλιο του νότου. Τη σήκωσα παίρνοντας τον δρόμο για τον βορρά μέσα στο σκοτάδι και στο χιόνι.»

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΟΨΕΙΣ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Παραποιημένες ειδήσεις

Το (διασκευασμένο) κείμενο προέρχεται από συνέντευξη του Γιώργου Πλειού στον Νικόλα Ζώη, με αφορμή την έκδοση του βιβλίου του «Παραποιημένες ειδήσεις (Fake News): Ο μετασχηματισμός της προπαγάνδας στην κοινωνία της ενημέρωσης». Η συνέντευξη δημοσιεύτηκε στον διαδικτυακό ιστότοπο της εφημερίδας «Η Καθημερινή» στις 21.10.2021.

«Οι παραποιημένες ειδήσεις δεν αποτελούν ψευδείς ειδήσεις, δεν περιγράφουν δηλαδή ένα γεγονός που δεν έγινε, αλλά αλλοιώνουν πτυχές του τρόπου με τον οποίο συντελέστηκε», γράφει στην εισαγωγή του βιβλίου του ο καθηγητής και πρόεδρος του τμήματος Επικοινωνίας και ΜΜΕ του Πανεπιστημίου Αθηνών και μέλος του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης. Ένα ερώτημα που προκύπτει, επομένως, δεν έχει να κάνει τόσο με τις τεχνικές διαφορές μεταξύ ψευδών και παραποιημένων ειδήσεων, όσο με το ειδικό ενδιαφέρον που παρουσιάζουν οι δεύτερες. Όχι ότι οι διαφορές είναι άνευ σημασίας. Όπως εξηγεί στην «Κ» ο Γιώργος Πλειός, μια ψευδής είδηση περιγράφει κάτι που δεν έγινε –για παράδειγμα, μια διάρρηξη– ή το αποδίδει σε αθώο πρόσωπο, ενώ παραποιημένη είναι μια είδηση, όταν έχει αλλοιωθεί έστω μία πτυχή του γεγονότος, με αποτέλεσμα να αναφέρεται ως πρόσφατο ενώ δεν είναι, να εντοπίζεται στην Ελλάδα, ενώ συνέβη αλλού, να αποδίδεται σε μετανάστη, ενώ ο δράστης δεν έχει εντοπιστεί ή είναι από δεκαετίες πολίτης της χώρας κ.λπ.

«Πιο σημαντικό όμως», συνεχίζει, «είναι αυτό που ρωτάτε. Οι σύγχρονες, δυτικές τουλάχιστον, κοινωνίες είναι “κοινωνίες της ενημέρωσης”. Η μορφή της πληροφορίας που καταναλώνουν οι περισσότεροι στον ελεύθερο χρόνο τους είναι οι ειδήσεις και η ενημέρωση. Γι’ αυτό, αρκετοί από όσους κάνουν προπαγάνδα, δηλαδή επιδιώκουν να μετατοπίσουν άμεσα, προς ορισμένη κατεύθυνση την πολιτική, καταναλωτική κ.λπ. συμπεριφορά ενός κοινού, χρησιμοποιούν τη φόρμα των ειδήσεων. Οι παραποιημένες ειδήσεις μοιάζουν με την γκρίζα προπαγάνδα, ενώ οι ψευδείς με τη μαύρη, αλλά διαφέρουν απ’ αυτές, λιγότερο ή περισσότερο».

Θα είχε άραγε αποτέλεσμα μια νομοθεσία που θα επιβάλλει πρόστιμα και ποινές; «Η νομοθεσία για τις ψευδείς ειδήσεις υπάρχει και πρέπει να εφαρμόζεται», καταλήγει ο καθηγητής. «Όμως, με τις παραποιημένες τα πράγματα διαφέρουν. Κατ’ αρχάς, ποια

παραποίηση θα τιμωρείται; Ο ετεροτοπισμός, ο ετεροχρονισμός, η αλλαγή σκηνικού του γεγονότος, η χρήση τμήματός του που εξυπηρετεί την οπτική του γράφοντος, η μεταφυσική ερμηνεία κοσμικών γεγονότων, η χρήση της φόρμας των ειδήσεων για επινοημένα ψυχαγωγικά περιεχόμενα; Ποιος, με ποια νομιμοποίηση θα το κάνει αυτό; Επιπλέον, στον βαθμό που οι παραποιημένες ειδήσεις είναι δομικό φαινόμενο, μπορεί να το αντιμετωπίσει ο νόμος; Ποιο δομικό κοινωνικό φαινόμενο αντιμετώπισε ποτέ επιτυχώς ο νόμος; Τη διαφθορά, τον καθημερινό ρατσισμό, κάποιο άλλο; Φοβάμαι πως η ποινικοποίηση των παραποιημένων ειδήσεων μόνο σε περιορισμό της ελευθερίας του Τύπου μπορεί να οδηγήσει, με ό,τι αυτό συνεπάγεται.».

Α3. Αξιοποιώντας στοιχεία από τη συνέντευξη και εμπλουτίζοντάς τα με τις προσωπικές σου εκτιμήσεις, σε ομιλία (200-250 λέξεων) που θα εκφωνήσεις ως εκπρόσωπος του σχολείου σου σε Ημερίδα με θέμα «ΜΜΕ και σύγχρονη εποχή», την οποία διοργανώνει η τοπική εφημερίδα της περιοχής σου, αναφέρεσαι στο φαινόμενο των παραποιημένων ειδήσεων και προτείνεις τρόπους προστασίας των πολιτών.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΜΑΡΙΑ ΣΤΑΣΙΝΟΠΟΥΛΟΥ (1945 -)

Μη χάσουν την πρωτιά

Το κείμενο προέρχεται από τη συλλογή μικρών πεζών της Μαρίας Στασινοπούλου «Ασκήσεις αντοχής στον χρόνο» (εκδ. Κίχλη, 2021).

Όταν ο γνωστός ακαδημαϊκός και ποιητής Γεώργιος Δεληκώστας χαροπάλευε διασωληνωμένος σε περιώνυμο ιδιωτικό θεραπευτήριο της πρωτεύουσας, ο πρόεδρος της Εταιρείας Δημιουργών Λόγου και συντάκτης μεγάλης εφημερίδας τηλεφώνησε στη γραμματέα του λίγο πριν τα μεσάνυχτα. «Μάθαμε ότι πέθανε ο ποιητής, είναι αλήθεια;» ρώτησε. «Μέχρι πριν από τρεις ώρες, που μίλησα με τον θεράποντα, ζούσε», απάντησε εκείνη. Στη συνέχεια η γραμματέας, παρά το προχωρημένο της ώρας και εμφανώς ταραγμένη, επικοινώνησε με την κλινική. «Η κατάσταση παραμένει ίδια», της είπαν. Ευσυνείδητη, όπως πάντα, πήρε τον πρόεδρο να του επιβεβαιώσει ό,τι πριν λίγο του είχε πει, για να λάβει την απρόσμενη απάντηση: «Στην πραγματικότητα δεν είχαμε ακούσει τίποτα, αλλά σε πήρα, γιατί θέλαμε να κλείσουμε το αυριανό φύλλο της εφημερίδας».

Β3. Να επιλέξεις ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ποια εικόνα του δημοσιογραφικού κόσμου σού δημιουργήθηκε μετά από την ανάγνωση του κειμένου; Πιστεύεις ότι το περιστατικό αυτό θα μπορούσε να είναι αληθινό ή υπηρετεί απλώς τις ανάγκες της μυθοπλασίας (αφήγησης) και γιατί;

ή

2. Αποφασίζεις να στείλεις επιστολή προς τη συγγραφέα, για να μοιραστείς μαζί της τους προβληματισμούς και τα συναισθήματα που σου προκάλεσε το διήγημά της.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΟΨΕΙΣ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. **(Μονάδες 25)**

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
Ως προς το επικοινωνιακό πλαίσιο (ομιλία) λαμβάνουμε υπόψη:
Δομή: απαιτείται ανάλογη προσφώνηση και αποφώνηση.
Ύφος λόγου: σοβαρό, επίσημο.
Γλώσσα: αναφορική/κυριολεκτική λειτουργία.

<u>Ενδεικτικοί άξονες ανάλυσης:</u>

<u>Στοιχεία του κειμένου που μπορούν να αξιοποιηθούν</u>:

- οι παραποιημένες ειδήσεις δεν αποτελούν ψευδείς ειδήσεις, δεν περιγράφουν δηλαδή ένα γεγονός που δεν έγινε, αλλά αλλοιώνουν πτυχές του τρόπου με τον οποίο συντελέστηκε,
- παραποιημένη είναι μια είδηση, όταν έχει αλλοιωθεί έστω μία πτυχή του γεγονότος που παρουσιάζει,
- όσοι κάνουν προπαγάνδα, δηλαδή επιδιώκουν να μετατοπίσουν άμεσα προς ορισμένη κατεύθυνση την πολιτική, καταναλωτική κ.λπ. συμπεριφορά ενός κοινού, χρησιμοποιούν τη φόρμα των ειδήσεων,
- οι παραποιημένες ειδήσεις μοιάζουν με την γκρίζα προπαγάνδα, ενώ οι ψευδείς με τη μαύρη,
- οι παραποιημένες ειδήσεις συνιστούν ιδιαίτερα επικίνδυνο φαινόμενο, γιατί δεν υπάρχει νομοθεσία για αυτές και είναι δύσκολο αφενός να θεσπιστεί, αφετέρου να εφαρμοστεί, καθώς μπορεί να περιορίσει την ελευθερία του Τύπου.

<u>Επομένως:</u>

- απαιτείται η εγρήγορση του αναγνωστικού κοινού.

<u>Τρόποι προστασίας των πολιτών από παραποιημένες ειδήσεις</u>:

- υπεύθυνη και κριτική στάση πολιτών,
- εγρήγορση πολιτών: επιφυλακτικότητα και επεξεργασία των πληροφοριών,
- έλεγχος της αξιοπιστίας των μέσων που προβάλλουν τις ειδήσεις,
- παράλληλη ενημέρωση από άλλες δημοσιογραφικές πηγές,
- προετοιμασία από φορείς κοινωνικοποίησης (οικογένεια, σχολείο) για τη διαμόρφωση αυτόφωτων προσωπικοτήτων, μη εφησυχασμένων πολιτών,
- δημοκρατική λειτουργία μέσων ενημέρωσης: ηθική ακεραιότητα, αμεροληψία, σεβασμός της ιδιωτικής ζωής, έλεγχος πηγών, αντικειμενικότητα, τήρηση δημοσιογραφικής δεοντολογίας.

Β3. (Μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

<u>Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης</u>:

<u>Η εικόνα του δημοσιογραφικού κόσμου μέσα από το απόσπασμα</u>:

- φαίνεται ότι οι δημοσιογράφοι μεταχειρίζονται πλάγιες, πονηρές μεθόδους,
- αποδίδει γλαφυρά την έλλειψη ήθους και ακεραιότητας εκ μέρους του δημοσιογράφου, που δεν διστάζει να «παίξει» με τον θάνατο ενός ανθρώπου, προκειμένου να εξασφαλίσει πρώτος την είδηση,
- σοκάρει η κυνική συμπεριφορά του δημοσιογραφικού κόσμου.

Ως προς το δεύτερο ερώτημα, η εκφώνηση επιτρέπει την καταγραφή προσωπικών εκτιμήσεων και ιδεών, αρκεί να είναι ολοκληρωμένες ως προς τη διατύπωση και τα νοήματα.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
Θετικά αξιολογούνται:
Αναγραφή τόπου και ημερομηνίας.
Προσφώνηση – Αποφώνηση.
Ύφος: άμεσο ως προς την κατάθεση προβληματισμών και συναισθημάτων (α΄ ενικό πρόσωπο), σοβαρό ως προς τις γενικές τοποθετήσεις (γ΄ ρηματικό πρόσωπο).
Περιεχόμενο: αφόρμηση από το περιστατικό που καταγράφεται, συνακόλουθοι προβληματισμοί και συναισθήματα.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Φιλίες που ελεύθερα κυλούν...

Το (διασκευασμένο) κείμενο της Κυριακής Μπεϊόγλου δημοσιεύτηκε στις 22.04.2018 στον διαδικτυακό ιστότοπο https://www.efsyn.gr/stiles/apopseis/.

Είναι δύσκολο να κάνεις έναν φίλο. Φίλο σταθερό, όχι επαφή, ούτε γνωστό και, σε κάθε περίπτωση, όχι φίλο εποχικό. Μιλώ για τον άνθρωπο εκείνο που δεν τον αναζητάς, αλλά είναι δίπλα σου σε άνυδρα[1] καλοκαίρια και παγωμένους χειμώνες.

Είναι δύσκολο· μεγαλώνοντας δεν έχεις χρόνο για φιλίες. Γι' αυτό κι αισθάνεσαι πιο φίλους τους παιδικούς φίλους ή της πρώτης νεότητας έστω. Μαζί «σκοτώνατε τον χρόνο». Για να δημιουργηθεί μια φιλία πρέπει να ‘χεις «σκοτώσει» πολύ χρόνο με τον άλλον, να ‘χεις περάσει άπειρες «ώρες πτήσης» κοινής συναναστροφής. Και, οπωσδήποτε, να έχεις διανύσει μαζί του τεράστιες σιωπές.

Αυτά σκεφτόμουν, καθώς διάβαζα στο λογοτεχνικό περιοδικό «Εντευκτήριο» το εξαιρετικό κείμενο - εξομολόγηση της Ζυράννας Ζατέλη[2] για την αγαπημένη φίλη της Λούλα Αναγνωστάκη[3], στην οποία είναι αφιερωμένο το τεύχος του Μαρτίου. Σε ένα σημείο γράφει η Ζ. Ζατέλη:

«...Κι άλλοτε σωπαίναμε, δεν λέγαμε τίποτα, καμιά ιστορία, καμιά θύμηση, έτεινε απλώς το χέρι της γυρεύοντας το δικό μου -είχε τόσο ντελικάτο χέρι, ζεστό και τρεμάμενο, και τόσο γλυκά με χαιρετούσε όταν έφευγα, όπως τα πολύ μικρά παιδιά όταν τους ζητάς να κάνουν με το χέρι “γεια σου, γεια σου…”.

Το ψιθύριζε κιόλας, “γεια σου, γεια σου…”. Α, κάτι στιγμές μου έλειπε τρομερά η Λούλα που πρωτογνώρισα, μέσα στο τυρκουάζ φόρεμα, με τη θαρρετή μπάσα φωνή (όποτε ήθελε μπάσα, όποτε ήθελε χαδιάρικη, λεπτή σαν τρίχα), [...] αλλά και πάλι αποδεχόμουν, εξ ανάγκης, την τωρινή φιγούρα της, ασάλευτη σχεδόν στην άκρη του καναπέ, ευάλωτη, αισθαντική, μισοχαμένη, σαν να της κύκλωναν τον νου εικόνες και λέξεις που δεν προφέρονταν.»

---

1 χωρίς νερό, ζεστά

2 Ζυράννα Ζατέλη (1951 -): σύγχρονη Ελληνίδα συγγραφέας λογοτεχνικών βιβλίων

3 Λούλα Αναγνωστάκη (1928-2017): η σημαντικότερη Ελληνίδα θεατρική συγγραφέας

Ναι. Φίλος ή φίλη είναι ο άνθρωπος που δεν δυσανασχετεί στις σιωπές σου, δεν εκβιάζει τον λόγο σου και μπορεί να σε αγαπά τόσο ώστε να σε θυμάται όπως ήσουν την πρώτη φορά που σε πρωτογνώρισε. Και κυρίως δεν σε παρατά όταν παραιτείσαι.

Θυμήθηκα με αφορμή το κείμενο της Ζ. Ζατέλη έναν στίχο από εκείνο το εμβληματικό ποίημα του Τζέιμς Καβάνο[4] που ανταλλάσσαμε στο σχολείο:
«Δεν περιμένω απάντηση καμία έξω από την παρουσία σου, τα μάτια σου, εσένα. Η φιλία είναι λεύτερη, κυλάει, είναι σπάνια. Δεν θέλει ερεθισμούς, είναι ερεθισμός η ίδια. Εμπιστεύεται, καταλαβαίνει, αναπτύσσεται, εξερευνά, χαμογελάει και κλαίει. Δεν κρεμιέται, ούτε εξουθενώνει, δεν περιμένει, ούτε απαιτεί…».

Ως παιδιά ήταν ευκολότερο να πούμε στους φίλους μας λόγια της καρδιάς. Μεγαλώνοντας τα θεωρούμε αυτονόητα, ανακαλύπτοντας αργότερα -πολλές φορές πικρά- πως καθόλου αυτονόητα δεν είναι. Κι έτσι οι «ψημένοι στη ζωή» κι οι μεγαλύτεροι χαμογελούν συγκαταβατικά και μας καλωσορίζουν στην αληθινή ζωή.

Όμως να, πέφτει στα χέρια σου ένα κείμενο και αυτός ο αποχαιρετισμός σού θυμίζει πως δεν υπάρχει πολυτιμότερη σχέση απ' αυτή. Μια σχέση που μπορείς να βγάλεις τα μαύρα γυαλιά που φοράς πάντα (Λούλα) και να επιτρέψεις στον φίλο ή στη φίλη (Ζυράννα) να δει τα μάτια σου, «ορφανά κι απορημένα».

Α3. Η κειμενογράφος υποστηρίζει πως είναι πιο δύσκολο να κάνεις φιλίες, όταν μεγαλώνεις, γι' αυτό «αισθάνεσαι πιο φίλους τους παιδικούς φίλους». Οι σκέψεις της σε προβληματίζουν και απευθύνεις σε έναν παιδικό φίλο ή σε μια παιδική φίλη σου μια επιστολή (200-250 λέξεων) όπου καταθέτεις τις απόψεις σου για τους παράγοντες που εμποδίζουν τον άνθρωπο να συνάψει ουσιαστικές φιλικές σχέσεις στη σύγχρονη εποχή.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΜΑΡΙΑ ΣΤΑΣΙΝΟΠΟΥΛΟΥ (1945 -)

Κάποιος να σε περιμένει

Το κείμενο προέρχεται από τη συλλογή μικρών πεζών της Μαρίας Στασινοπούλου «Ασκήσεις αντοχής στον χρόνο» (εκδ. Κίχλη, 2021).

Δύσκολα της τα 'φερε η ζωή της Δανάης. Χωρισμοί, αρρώστιες, θάνατοι. Πριν από δύο μήνες έθαψε τον πατέρα της· ένας Θεός ξέρει πόση αδυναμία τού είχε! Τώρα τρέχει με

4 Τζέιμς Καβάνο (1892-1967): Αμερικανός τραγουδοποιός

την ανοϊκή[5] μάνα, που, ενώ βρίσκεται στο σπίτι της, ζητάει να πάει στο σπίτι της και που δεν την αναγνωρίζει, το μυαλό της αρνείται να τη δει ως κόρη της· ούτε το όνομά της δεν θυμάται. Σαν να μην έφταναν αυτά, το μεγάλο της παιδί, δύο μέτρα παλικάρι, προσπαθεί να κρατηθεί με ψυχοφάρμακα. Μάνα και κόρη και γυναίκα η Δανάη και φροντιστής όλων.

Την έπεισα να έρθει ένα βράδυ να ξεσκάσει λίγο, να φύγει απ' της αρρώστιας την ανάσα. Ήρθε, μιλήσαμε, εκτονωθήκαμε πέντε ώρες. «Πάρε με τηλέφωνο όταν φτάσεις», της είπα καθώς έφευγε, «για να ησυχάσω» -τόσα γίνονται στις μέρες μας. Σε ένα τέταρτο η φωνή της γλυκιά στο ακουστικό: «Έλλη, έφτασα». Και ύστερα από ολιγόλεπτη σιωπή: «Δεν θυμάμαι πόσα χρόνια έχω να πάρω τηλέφωνο κάποιον για να του πω ότι έφτασα…. Καληνύχτα. Σ' ευχαριστώ».

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Γιατί η Δανάη ευχαριστεί τη φίλη της Έλλη στο τέλος του διηγήματος; Ποια θεωρείς ότι πρέπει να είναι η στάση ενός αληθινού φίλου σε δύσκολες συνθήκες;

ή

2. Να φανταστείς ότι είσαι η Δανάη και αφηγείσαι σε μια σελίδα ημερολογίου τη βραδιά που μοιράστηκες με τη φίλη σου Έλλη. Να καταγράψεις τις σκέψεις και τα συναισθήματά σου για όσα σου προσέφερε.

Μονάδες 25

5 με άνοια

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. **(Μονάδες 25)**

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
Ως προς το επικοινωνιακό πλαίσιο (φιλική επιστολή) λαμβάνουμε υπόψη: **δομή:** φιλική προσφώνηση και αποφώνηση, **ύφος λόγου:** σοβαρό, ουδέτερο στην επιχειρηματολογία (θεμιτή η αξιοποίηση -με μέτρο- του προσωπικού και οικείου ύφους στις προσωπικές εκτιμήσεις) **γλώσσα:** αναφορική λειτουργία στην επιχειρηματολογία (θεμιτή η χρήση -με μέτρο- της συγκινησιακά φορτισμένης γλώσσας στις προσωπικές τοποθετήσεις)

<u>Ενδεικτικοί άξονες ανάλυσης:</u>

<u>Ανασταλτικοί παράγοντες σύναψης ουσιαστικών φιλικών σχέσεων στη σύγχρονη εποχή</u>:

- συνθήκες ζωής: υπερεργασία, άγχος επιβίωσης, εξοντωτικοί ρυθμοί ζωής,
- κρίση αξιών, επικράτηση του συμφέροντος στις διαπροσωπικές σχέσεις, εν γένει εμπορευματοποίηση των σχέσεων,
- συχνά περιστατικά προδοσίας, ζηλοφθονίας, έντονου ανταγωνισμού μεταξύ των ανθρώπων,
- έλλειψη χρόνου και ενέργειας για το χτίσιμο πραγματικά φιλικών σχέσεων,
- αλλοτρίωση, αποξένωση (κυρίως στις μεγαλουπόλεις), επιφυλακτικότητα, καχυποψία για τις προθέσεις των άλλων,
- στροφή σε ανώδυνες και τυπικές σχέσεις,
- οι γνήσιες φιλίες υπό εξαφάνιση.

Β3.(Μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

<u>Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης</u>:

Η Δανάη ευχαριστεί τη φίλη της Έλλη στο τέλος του διηγήματος γιατί:

- αισθάνθηκε ότι είχε «κάποιον να την περιμένει», κάποιον να την ακούσει, κάποιον να τη νοιαστεί,
- συγκινήθηκε που ύστερα από τόσο καιρό η Έλλη τής πρόσφερε την ευκαιρία να ξεχαστεί, να ξεσκάσει, να εκτονωθεί,
- τα βάσανα και οι απαιτήσεις της προσωπικής της ζωής την έκαναν για πολλά χρόνια να είναι η μόνη δυνατή, η μόνη που φροντίζει τον άλλον στις διαπροσωπικές της σχέσεις («Μάνα και κόρη και γυναίκα η Δανάη και φροντιστής όλων.»), όπως άλλωστε η ίδια εξομολογείται: «Δεν θυμάμαι πόσα χρόνια έχω να πάρω τηλέφωνο κάποιον για να του πω ότι έφτασα…», πριν καληνυχτίσει και ευχαριστήσει την Έλλη.

Ως προς το δεύτερο ερώτημα, η εκφώνηση επιτρέπει την καταγραφή προσωπικών ιδεών, αρκεί να είναι ολοκληρωμένες ως προς τη διατύπωση και τα νοήματα.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Θετικά αξιολογούνται:

Αναγραφή τόπου και ημερομηνίας

Προσφώνηση: «Αγαπημένο μου ημερολόγιο,» ή οποιαδήποτε ανάλογη

Ύφος λόγου: άμεσο, προσωπικό και εξομολογητικό (α΄ ενικό πρόσωπο)

Περιεχόμενο: αφήγηση της ευχάριστης βραδιάς που μοιράστηκε η Δανάη με τη φίλη της Έλλη, σκέψεις και συνακόλουθα συναισθήματα.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Παιδιά και οθόνες: Ποιο είναι το «όριο κατανάλωσης»

Το κείμενο του Χαράλαμπου Νικολόπουλου δημοσιεύτηκε στις 8.2.2019 στον ιστότοπο ygeiamou.gr | Το site για την καλή Υγεία, την σωστή Διατροφή και την Ευεξία (προσπέλαση στις 5.4.2021). Εξετάζει τη σχέση των εφήβων με τον κόσμο της τεχνολογίας και αναζητά τη χρυσή τομή στο ημερήσιο χρονικό όριο ενασχόλησής τους με αυτή. (διασκευή)

Αλιεύουμε τίτλους από γνωστές εφημερίδες και περιοδικά του πλανήτη που περιγράφουν ικανοποιητικά το θέμα. «Γιατί τα μέσα ενημέρωσης μπορεί να είναι κακά για την υγεία του παιδιού σας», έγραψε το Time. «Τα παιδιά γίνονται πιο παχύσαρκα, πιο άρρωστα: οι ειδικοί κατηγορούν το έτοιμο φαγητό αλλά και τα βιντεοπαιχνίδια», ήταν το θέμα των Sunday Times. Ενώ, οι Times της Νέας Υόρκης επεσήμαναν ότι «οι οθόνες επιβαρύνουν τον εγκέφαλο των παιδιών». […]

Δεν υπάρχει αμφιβολία! Η λελογισμένη χρήση[1] των νέων τεχνολογιών είναι απαραίτητη και βοηθάει στην ανάπτυξη των παιδιών ως μελών μιας κοινωνίας και ενδεχομένως επιδρά θετικά στην καλλιέργεια της ευφυΐας τους. Όμως, η υπερβολική χρήση τεχνολογικών μέσων υπονομεύει την υγεία και των παιδιών και των εφήβων. Ξεκάθαρα. Κάθε ηλικία έχει τις δικές της προτιμήσεις, όλες, όμως, λειτουργούν επιβαρυντικά στη σωματική και ψυχική υγεία, όταν υπερβαίνουν τα όρια. Τα παιδιά χρησιμοποιούν περισσότερο τάμπλετ και παιχνιδομηχανές, οι έφηβοι κοιμούνται και ξυπνούν με το κινητό τους δίπλα τους, οι νέοι (εκεί γύρω στα 18) περνούν άπειρες μπροστά στο λάπτοπ βλέποντας σειρές. […]

Ποια είναι, λοιπόν, η εναλλακτική πρόταση; Σίγουρα δεν είναι να πετάξετε την κονσόλα και να αποσυνδέσετε τα πάντα. Ούτε να κατασκοπεύετε τα παιδιά σας, αλλά ούτε να παρακολουθείτε κρυφά τη σελίδα τους στο Facebook ή στο Instagram. Η δαιμονοποίηση[2] της τεχνολογίας μπορεί να επιφέρει τα αντίθετα αποτελέσματα στη ζωή τους.

---

[1]Λελογισμένη χρήση: λογική χρήση, με μέτρο χωρίς υπερβολές.

[2]Δαιμονοποίηση: η απόδοση υπερβολικά αρνητικών και αβάσιμων ιδιοτήτων σε πρόσωπα, ιδέες, φαινόμενα.

Η πρόταση είναι να υπάρχει ισορροπία μεταξύ του χρόνου που περνάνε μπροστά σε μια οθόνη και του χρόνου που δαπανούν για άλλες δραστηριότητες. Ας θεωρήσουμε αυτόν τον λόγο 1:2. Δηλαδή δύο ώρες εκτός για κάθε μια ώρα εντός. Το εκτός δεν είναι υποχρεωτικό να είναι εκτός σπιτιού. Μπορεί να είναι ένα οικογενειακό δείπνο, στο οποίο τα παιδιά θα παρακινούνται να μιλήσουν. Μπορεί να είναι το διάβασμα ενός βιβλίου ή η ακρόαση ραδιοφώνου ή η ένα επιτραπέζιο παιχνίδι. Θυμηθείτε, αυτά τα παιδιά περνούν πολλές ώρες την ημέρα συνδεδεμένα και βρίσκονται σε συνεχή επαφή με φίλους μέσω των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, γραπτών μηνυμάτων κ.λπ. Αυτή είναι η κοινωνική ζωή τους και δεν μπορείτε να τους την αρνηθείτε. Μπορείτε όμως να βάλετε κάποια όρια και ταυτόχρονα να τους δείξετε τις εκπαιδευτικές όψεις της τεχνολογίας. Όπως για παράδειγμα, πώς μπορούν να κάνουν καλύτερα και πιο διασκεδαστικά μια σχολική εργασία. Κρατήστε, όσο ακόμη είναι μικρά, αυτήν τη χρυσή σταθερά. Θα αποδώσει καρπούς, όταν θα μεγαλώσουν και θα είναι μπροστά σε μια οθόνη υπολογιστή 8 και 10 ώρες εκ των πραγμάτων (στο γραφείο λ.χ.).

Α3. Στο κείμενο προτείνεται να ασχολούνται οι έφηβοι με ποικιλία δραστηριοτήτων και όχι μόνο με την τεχνολογία. Σε συζήτηση που γίνεται στο σχολείο σου στο πλαίσιο Ημερίδας με θέμα «Νέοι και Τεχνολογία» να εκθέσεις τεκμηριωμένα τη συμφωνία ή τη διαφωνία σου με την παραπάνω θέση. Με ποιες δραστηριότητες θα ήθελες εσύ να ασχοληθείς; (200-250 λέξεις)

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΒΟΥΛΑ ΜΑΣΤΟΡΗ (1945-2016)

Η Βούλα Μάστορη έγραψε λογοτεχνικά βιβλία για παιδιά και εφήβους, πολλά από τα οποία έχουν μεταφραστεί *στα αλβανικά, στα σερβικά, στα τουρκικά και στα κορεατικά. Το απόσπασμα που ακολουθεί είναι από το μυθιστόρημα «Μικροί χρονοταξιδιώτες, Μελλόντια, το κορίτσι που γεννήθηκε στο μέλλον», εκδ. Πατάκη, Αθήνα, 2005.*

[…] Η μόνη τους ελπίδα να βρουν κάποια απάντηση σ' αυτά τα ερωτήματα ήταν η εντεκάχρονη Ροζέτα, που θα έμπαινε το επόμενο πρωί μέσα στο χρονοκενόχωρο.

Την άλλη μέρα το πρωί η Ροζέτα, έχοντας τελειώσει την απαραίτητη εκπαίδευση, βρισκόταν μπροστά στο χρονοκενόχωρο φορώντας διαστημική στολή. Εκεί είχαν στηθεί διάφορα ηλεκτρονικά μηχανήματα, που θα την παρακολουθούσαν βήμα προς βήμα. Κονσόλες με οθόνες, μικρόφωνα, ασύρματοι… […]

Μόλις η Ροζέτα χάθηκε πίσω από τον αόρατο τοίχο, τα βλέμματα όλων έπεσαν στη γιγαντοοθόνη, όπου μεταδιδόταν μέχρι τότε η κάθοδός της, περιμένοντας να δουν ό,τι εικόνα θα τους έστελνε η φορητή κάμερα που ήταν ενσωματωμένη στο κράνος της. […]

-Ροζέτα, μ' ακούς; Ρώτησε ο χειριστής του ασυρμάτου.

-Ναι! Ήρθε η απάντηση της μικρής γεμάτη έξαψη[3]. Είναι απίθανο! Συνέχεια πέφτω!

-Πέφτεις;

-Ναι. Πώς να το πω; Να, γλιστράω μέσα στο χρονοκενόχωρο. Πηγαίνω όλο και πιο μέσα…

Οι επιστήμονες κοίταξαν το κορδόνι με το οποίο ήταν συνδεδεμένη η Ροζέτα. […]

-Βλέπω στο βάθος κάτι φώτα… πολλά φώτα… φως… φως δυνατό! Είπε και έκλεισε τα μάτια της θαμπωμένη. Όμως η περιέργειά της την έκανε να τ΄ ανοίξει σχεδόν αμέσως πάλι. Χρώματα! Φώναξε. Χιλιάδες χρώματα κυλούν ολόγυρά μου!

Οι επιστήμονες απ' έξω αλληλοκοιτάχτηκαν. […]

-Ένα χρώμα ροζ ήρθε κάτω από τα πόδια μου. Ουχ! Αχ! Με γαργαλάει! Με τραβάει! […]

Η Ροζέτα ήταν συνέχεια πάνω στη ρόδινη λουρίδα, η οποία, σαν ονειρικό καράβι, αρμένιζε μέσα στα φώτα και στα άλλα αστραφτερά χρώματα. Ξαφνικά αυτά άρχισαν να μεταλλάσσονται σε εικόνες! Όπως εκείνες που μετέδιδε η τρισδιάστατη τηλεόραση σπίτι της… Ήταν ολοζώντανες εικόνες από γαλαξίες, που την τραβούσαν με μια παράξενη δύναμη να μπει μέσα τους και να γίνει μέρος της εικόνας και αυτή! […] Μόλις πλησίασαν τη Γη, εικόνες παράξενες άρχισαν να περνούν σαν αστραπή από μπροστά της. Δεινόσαυροι, ηφαίστεια, πιθηκάνθρωποι, πλημμύρες… και αυτή να μπαινοβγαίνει στις εικόνες… Ήταν ένα τρελό παιχνίδι μέσα… μέσα…

-Μέσα στο χρόνο! Φώναξε η Ροζέτα ενθουσιασμένη. Ταξιδεύω μέσα στο χρόνο! […]

Β3.

Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Η ηρωίδα του μυθιστορήματος, η Ροζέτα, κάνει ένα ταξίδι στο χρόνο χάρη στην επιστημονική γνώση. Μπορείς να εξηγήσεις τον ενθουσιασμό της; Εσύ θα ήθελες να ήσουν στη θέση της και να κάνεις ένα τέτοιο ταξίδι;

ή

2. Να φανταστείς πώς θα ήταν η συνέχεια αυτής της ιστορίας επιστημονικής φαντασίας. Τι θα έβλεπε η Ροζέτα στον πλανήτη γη σε αυτό το ταξίδι στον χρόνο; Να γράψεις το κείμενό σου με μορφή ημερολογίου, υιοθετώντας τη φωνή της Ροζέτας.

[3] Έξαψη: ενθουσιασμός.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (25 μονάδες)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
Ύφος λόγου: σοβαρό, απρόσωπο, πληροφοριακό – γ΄ ρηματικό πρόσωπο στην επιχειρηματολογία, ενδεχομένως α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο στις προσωπικές τοποθετήσεις – σοβαρό λεξιλόγιο. **Προσφώνηση ομιλίας:** Κυρίες και κύριοι, Αγαπητές συμμαθήτριες και αγαπητοί συμμαθητές… **Εισαγωγή/πρόλογος:** Παρουσίαση του προβλήματος της υπερβολικής χρήσης των μέσων τεχνολογίας από τους μαθητές.

Δραστηριότητες:

- Ανάγνωση βιβλίων
- Εκδρομές-γνωριμία με τη φύση
- Αξιοποίηση της τεχνολογίας για εργασίες και όχι μόνο για διασκέδαση
- Η τεχνολογία είναι το μέσο για να γίνει η ζωή μας πιο ενδιαφέρουσα και όχι ο σκοπός της καθημερινής μας δραστηριότητας

<u>Παρατήρηση</u>: οι μαθητές και οι μαθήτριες μπορούν να εμπλουτίσουν τα επιχειρήματά τους με παραδείγματα από την εμπειρία τους.

Επίλογος: Ανακεφαλαίωση

Αποφώνηση: Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας

Β3. (25 μονάδες)

1.Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης:

Η Ροζέτα είναι ενθουσιασμένη:

- Πρωτόγνωρη εμπειρία
- Θαυμασμός στη δύναμη της επιστήμης

Ναι, θα ήθελα να ήμουν στη θέση της, διότι (ενδεικτικά)

- Είναι συναρπαστικό το ταξίδι στο χρόνο-γεγονότα του παρελθόντος
- Αξιοποίηση της επιστημονικής γνώσης για κάλυψη της ανθρώπινης περιέργειας

ή

2.Θέμα δημιουργικής γραφής:

Σε α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο, με το προσωπικό του ύφος ο κάθε μαθητής παραθέτει την δική του οπτική/τι θα έβλεπε στο ταξίδι αυτό στο χρόνο:

- Πολέμους
- Επαναστάσεις
- Φτώχεια
- Ανακαλύψεις
- Χαρούμενες στιγμές της ανθρωπότητας κ.ά.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ Η ΦΥΣΗ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

«Οι σύγχρονες συνήθειες και ανάγκες έχουν επιδεινώσει την κατάσταση του περιβάλλοντος»

Το ακόλουθο (ελαφρώς διασκευασμένο) κείμενο είναι απόσπασμα από συνέντευξη που παραχώρησε η Εμμανουέλα Δούση, καθηγήτρια Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών και κάτοχος έδρας UNESCO στην κλιματική διπλωματία, στη Lifo. Η συνέντευξη δημοσιεύτηκε στις 22-2-2021.

— Ποιο θεωρείτε ότι θα είναι το επόμενο στοίχημα στο θέμα του περιβάλλοντος και γιατί;

Η καλύτερη διαχείριση της κλιματικής αλλαγής, η οποία αποτελεί μια εξίσου σημαντική κρίση, είναι η μεγαλύτερη πρόκληση που έχει να αντιμετωπίσει η διεθνής κοινότητα τα επόμενα χρόνια, γιατί το φαινόμενο απειλεί την επιβίωσή μας. Ενώ υπάρχει ένα διεθνές θεσμικό πλαίσιο εδώ και περίπου τρεις δεκαετίες, οι παγκόσμιες εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου, που συμβάλλουν στο πρόβλημα, όχι μόνο δεν μειώθηκαν αλλά αυξήθηκαν, και μάλιστα ραγδαία. Το 2019 έφτασαν μάλιστα σε πρωτοφανή επίπεδα, και τούτο διότι το διοξείδιο του άνθρακα παραμένει για πολλά χρόνια στην ατμόσφαιρα.

Η διαχείριση της κλιματικής αλλαγής είναι, ωστόσο, μια πολύ μεγάλη πρόκληση για τις οικονομίες των κρατών. Και τούτο διότι τα επιβλαβή αέρια που προκαλούν το φαινόμενο του θερμοκηπίου προέρχονται από χιλιάδες διαφορετικές πηγές που συνδέονται με όλους σχεδόν τους τομείς της οικονομίας, την ενέργεια, τις μεταφορές, τη γεωργία, την αστική ανάπτυξη, δηλαδή τον σύγχρονο τρόπο ανάπτυξης. Έτσι, η διαχείριση του προβλήματος προϋποθέτει τη ρύθμιση και τον έλεγχο πολλών δραστηριοτήτων. Απαιτεί δαπανηρά μέτρα για τα κράτη και τους πολίτες και δραστικές αλλαγές στην ενέργεια, στην οικονομία, αλλά και γενικότερα στην καθημερινή μας ζωή. Θα πρέπει να σταματήσουμε το συντομότερο την εξόρυξη και κατανάλωση των ορυκτών καυσίμων (δηλαδή άνθρακα, πετρέλαιο και φυσικό αέριο), να διαμορφώσουμε πόλεις που θα απαιτούν λιγότερες μετακινήσεις, να αλλάξουμε τις διατροφικές μας συνήθειες, με δυο λόγια να αλλάξουμε τον τρόπο ζωής μας, ώστε να μη στηρίζεται πλέον στην εντατική χρήση των ορυκτών καυσίμων.

Από την άλλη πλευρά, ενόσω θα λαμβάνουμε μέτρα για τη μετάβαση σε ένα βιώσιμο μοντέλο, θα πρέπει να θωρακιστούμε για να αντιμετωπίσουμε τις συνέπειες της κλιματικής αλλαγής, τις πλημμύρες, τις πυρκαγιές, τη διάβρωση του εδάφους, την άνοδο της στάθμης της θάλασσας, την απώλεια της βιοποικιλότητας, και να δημιουργήσουμε πιο ανθεκτικές κοινωνίες.

— Πιστεύετε ότι ο κόσμος έχει πλέον κατανοήσει επαρκώς τη σοβαρότητα της κλιματικής αλλαγής; Και πώς χτίζεται η περιβαλλοντική μας συνείδηση;

Οι πολίτες είναι καλά ενημερωμένοι για το περιβάλλον και την κλιματική αλλαγή, αλλά δεν γνωρίζουν ποιο είναι το κόστος της αδράνειας. Νομίζουμε ότι το πρόβλημα είναι μακριά, αλλά είναι ήδη μπροστά μας. Δεν

αντιλαμβανόμαστε τις άμεσες συνέπειες της κλιματικής αλλαγής, τις οποίες συχνά βιώνουμε στην καθημερινότητά μας. Δεν αντιλαμβανόμαστε πως εμείς οι ίδιοι συμβάλλουμε στο πρόβλημα με τον σπάταλο τρόπο ζωής μας. Η περιβαλλοντική κουλτούρα αποτελεί τρόπο ζωής και χτίζεται από νωρίς, στο σπίτι και στο σχολείο.

Α3. Στο πλαίσιο Ημερίδας για την Κλιματική αλλαγή, που διοργανώνει το σχολείο σου, αποφασίζεις να εκφωνήσεις ομιλία 200-250 λέξεων, στην οποία, με αφορμή την παραπάνω συνέντευξη, θα επιχειρηματολογείς τεκμηριωμένα στηρίζοντας την άποψη ότι «η περιβαλλοντική κουλτούρα αποτελεί τρόπο ζωής και χτίζεται από νωρίς, στο σπίτι και στο σχολείο».

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΗΛΙΑΣ ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ (1930-)

Ο Οβολός και άλλα διηγήματα

Το παρακάτω απόσπασμα προέρχεται από τη συλλογή «Ο Οβολός και άλλα διηγήματα» (εκδ. ΝΕΦΕΛΗ, 2004), στην οποία αποτυπώνεται μια ελληνική επαρχία ασφυκτική που προσπαθεί να μοιάσει στο κέντρο χάνοντας την ταυτότητά της. Στο απόσπασμα ο αφηγητής επιστρέφει στη γενέτειρά του για την κηδεία της μητέρας του.

Κατεβήκαμε όλοι στον Πύργο, όπου και ο οικογενειακός μας τάφος. Προηγείτο το φέρετρο, και ακολουθούσαμε εμείς. Μέχρις ότου έρθει η ώρα της κηδείας, άρχισα να τριγυρνώ στα πέριξ του νεκροταφείου. Στις άκρες των ελαιώνων, δίπλα από τη σιδηροδρομική γραμμή, έβλεπα με έκπληξη κόκκινες ανεμώνες, που δεν θυμόμουν να υπήρχαν, όταν παιδιά ζούσαμε στο κοντινό χτήμα. Έφθασα και σε αυτό. Δεν είχε απομείνει, φυσικά, τίποτα. Το πουλήσαμε στην Κατοχή και τώρα είχε καταντήσει ένας οικισμός, εντός σχεδίου πια. Μια μπουλντόζα άνοιγε έναν ακόμη δρόμο. Προχώρησα προς το μέρος όπου βρισκόταν το πατρικό μου. Ήταν μεσημεράκι, και επικρατούσε μια περίεργη ερημιά, ίσως γιατί όλοι κοιμόντουσαν, ή απουσίαζαν. Βρήκα το παληό μου σπίτι αγνώριστο, με προσθήκες από τσιμεντόλιθους και αλουμινένιες πόρτες. Από τα δέντρα και τον κήπο δεν είχε μείνει ούτε δείγμα. Ξαφνικά είδα τη μανταρινιά!

Μέσα σε όλον αυτό το χαλασμό, είχε καταφέρει να επιβιώσει. Γέρικη, σχεδόν αιωνόβια, με καταφαγωμένον τον κορμό και τα κλαδιά της χωρίς φύλλα, διατηρούσε ακόμη αρκετούς καρπούς, κάτι πολύ μικρά μανταρίνια, ίδια με εκείνα που έκανε και τότε, όταν σκαρφάλωνα επάνω της την άνοιξη κι έκοβα τα φρούτα της. Τα καλοκαίρια με τις ζέστες υπέφερε πολύ. Αγωνιζόμουν να την διατηρήσω στη ζωή: δεν είχαμε αρκετό νερό, αλλά όταν μπορούσα της κουβαλούσα έναν δύο τενεκέδες να ξεδιψάσει. Πλησίασα με συγκίνηση, ένιωθα σχεδόν τύψεις για τα χρόνια της δίψας της. Πώς επέζησε, έτσι εγκαταλελειμμένη, τόσα καλοκαίρια; Είχα να την δω μισόν αιώνα ακριβώς και ουδέποτε την είχα θυμηθεί.

Έφαγα δυο τρία μανταρίνια, έβαλα μερικά στη τσέπη μου, την χάιδεψα και έφυγα.

Έσπευσα στο νεκροταφείο, όπου ήδη χτυπούσε πένθιμα η καμπάνα. Κατά τη διάρκεια της

ακολουθίας, παρατηρώντας το πρόσωπο της μητέρας μου, σκεφτόμουν όλα εκείνα τα παρελθόντα. Αφαιρέθηκα, κι ήταν η γυναίκα μου που με προέτρεψε: - Πήγαινε να φιλήσεις πρώτος τη μητέρα σου. Πλησίασα. Της άφησα το ματσάκι με τις κόκκινες ανεμώνες, της γλίστρησα στα χέρια τα τρία εισιτήρια του λεωφορείου και, χαϊδεύοντάς της το κρύο μάγουλο, της ψιθύρισα στο αυτί:- Μάνα, η μανταρινιά μας ζει!

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο θέματα</u> που σου δίνονται. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Με βάση το παραπάνω απόσπασμα, ποιες σκέψεις και συναισθήματα προκλήθηκαν στον αφηγητή μόλις αντίκρισε τη μανταρινιά; Πώς αντιλαμβάνεσαι εσύ τη σχέση αυτή;

ή

2. Να υποθέσεις ότι είσαι ο αφηγητής που εξιστορεί σε α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο στη γυναίκα του τις αναμνήσεις από τα παιδικά του χρόνια στο χωριό και τη σχέση του με τη φύση. Τι θα της έλεγε; Μπορείς να ξεκινήσεις λέγοντας «Όταν ήμουν παιδί ...»

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ Η ΦΥΣΗ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ Α3 (μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
Επικοινωνιακό πλαίσιο: Ομιλία στο σχολείο στο πλαίσιο ημερίδας για την Κλιματική αλλαγή. Χαιρετισμός στο ακροατήριο- αναφορά στην ημερίδα και την επικαιρότητα του θέματος- Ευχαριστίες στο τέλος της ομιλίας. Χρήση α΄ πληθυντικού ρηματικού προσώπου και γ΄ ρηματικού προσώπου.

Βασικά θεματικά κέντρα:

Περιβαλλοντική κουλτούρα: οικολογική συνείδηση, ευαισθητοποίηση σε θέματα που σχετίζονται με τη φύση και την προστασία του περιβάλλοντος, υπευθυνότητα, σεβασμός στο περιβάλλον, υιοθέτηση συνηθειών που δεν βλάπτουν το περιβάλλον κ.λπ.

Ρόλος οικογένειας:

- ευκαιρίες για επαφή με τη φύση, εκδρομές, περίπατοι κ.λπ.,
- οικολογικές συνήθειες, όπως ανακύκλωση, αποφυγή χρήσης πλαστικών, αγορά προϊόντων με ανανεώσιμα υλικά,
- χρήση εναλλακτικών /ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (ηλιακός θερμοσίφωνας, φυσικό αέριο),
- χρήση εναλλακτικών μέσων μεταφοράς (πατίνι, ποδήλατο, πεζοπορία, αστική συγκοινωνία),
- μείωση καταναλωτικών συνηθειών και αλλαγή διατροφικών επιλογών,
- υπεύθυνη συμπεριφορά (μη απόρριψη σκουπιδιών σε δάση και ακτές, συλλογή σκουπιδιών στην παραλία κ.ά.).

Ρόλος σχολείου:

Περιβαλλοντική Αγωγή μέσα από:

- προγράμματα σχολικών δραστηριοτήτων,
- επισκέψεις και βιωματικές δράσεις σε μέρη με οικολογικό ενδιαφέρον ή σε Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης,
- συμμετοχή σε εθελοντικές δράσεις, όπως ανακύκλωση, δεντροφύτευση, αναδάσωση, συλλογή σκουπιδιών από κοντινές ακτές,
- συμμετοχή σε επιμορφωτικές ημερίδες με εκπροσώπους περιβαλλοντικών οργανώσεων ή επιστημόνων για τους κινδύνους από την Κλιματική αλλαγή,
- συζητήσεις στην τάξη για καλλιέργεια οικολογικής συνείδησης.

ΘΕΜΑ Β3 (μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Συναισθήματα αφηγητή: συγκίνηση, χαρά, νοσταλγία για τα παιδικά του χρόνια, έκπληξη που επιβιώνει ακόμη η μανταρινιά, τρυφερότητα, ενοχές που την έχει εγκαταλείψει

Βασικά σημεία του κειμένου στα οποία μπορεί να στηριχθεί η απάντηση:

- *Ξαφνικά είδα τη μανταρινιά!*
- *όταν σκαρφάλωνα επάνω της την άνοιξη κι έκοβα τα φρούτα της/ Αγωνιζόμουν να την διατηρήσω στη ζωή: δεν είχαμε αρκετό νερό, αλλά όταν μπορούσα της κουβαλούσα έναν δύο τενεκέδες να ξεδιψάσει.*
- *Πλησίασα με συγκίνηση, ένιωθα σχεδόν τύψεις για τα χρόνια της δίψας της,*
- *την χάιδεψα και έφυγα*

Σκέψεις αναγνώστη: ο αναγνώστης επισημαίνει το δέσιμο του αφηγητή με τη μανταρινιά, πόσο στενά συνδέεται με τα παιδικά του χρόνια, ίσως απορεί με την τρυφερή σχέση που έχει αναπτυχθεί μεταξύ τους καθώς ο ήρωας την περιποιείται, την χαϊδεύει κ.ά., αναγνωρίζει τη στενή επαφή του ανθρώπου με τη φύση στο παρελθόν

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Η αφήγηση θα γίνει σε α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο και σε παρελθοντικό χρόνο, με αρκετή δόση συγκίνησης και νοσταλγίας για τα παιδικά του χρόνια στο πατρικό του σπίτι.

Ενδεικτικά σημεία αναφοράς:

- ανέμελα παιδικά χρόνια στην επαρχία πριν τη μετατροπή σε ημι-αστικό κέντρο,
- πατρικό σπίτι με αυλή και δέντρα,
- καθημερινότητα στα χωράφια, επαφή με τη φύση- χαρά, απόλαυση,

- περιποίηση μανταρινιάς, τρυφερή σχέση παιδιού-δέντρου, πότισμα, κόψιμο καρπών.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΠΕΡΑ ΑΠΟ ΤΑ ΣΥΝΟΡΑ...

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

«Τα παιδιά του πολέμου - Τα παιδιά μιας άλλης πραγματικότητας»

Το ακόλουθο (ελαφρώς διασκευασμένο) κείμενο είναι της Κλινικής Ψυχολόγου Έλσας Μπάρδα, που δημοσιεύθηκε στον ιστότοπο www.protothema.gr στις 28-04-2018.

Τα ψυχικά τραύματα της παιδικής ηλικίας χαράζονται για πάντα στη μνήμη...

Σε περίπτωση πολέμου γεννιούνται παιδιά που:

- Δεν γνωρίζουν τι θα πει ειρήνη...
- Δεν γνωρίζουν πώς είναι να παίζεις στην αυλή του σπιτιού, χωρίς φόβο...
- Δεν γνωρίζουν την παιδική ανεμελιά…

Η απώλεια έγινε η νέα πραγματικότητα...

Εκείνα τα παιδιά που γνώρισαν την ασφάλεια της ειρήνης, έρχονται αντιμέτωπα με την απώλεια, σε πολλαπλές διαστάσεις π.χ. σχολικό περιβάλλον, φίλοι, ασφάλεια, σταθερότητα, πένθος. Σε έκθεση της UNICEF αναφέρεται ότι τα παιδιά που γεννιούνται σε εμπόλεμη κατάσταση μεγαλώνουν πρόωρα, καθώς ένα στα δέκα αναγκάζεται να εργαστεί, ενώ το 40% των παιδιών στερούνται της βασικής εκπαίδευσης.

Ο φόβος έχει τραγικές συνέπειες...

Σύμφωνα με τους ψυχολόγους ερευνητές, η συνεχόμενη κατάσταση φόβου και αγωνίας που επικρατεί π.χ. με τους βομβαρδισμούς κατά την διάρκεια ενός πολέμου, δημιουργεί την αντίδραση «μάχης ή φυγής», που αποτελεί άμυνα του ανθρώπινου οργανισμού, προκειμένου να προστατευτεί από μια απειλή. Στην περίπτωση του πολέμου, φτάνει στο σημείο να εξελίσσεται ως τοξικό στρες, που ενδεχομένως να έχει μακροπρόθεσμες επιπλοκές σε θέματα υγείας. Σύμφωνα με την Dr Marcia Brophy, ψυχολόγο της φιλανθρωπικής οργάνωσης Save the Children[1], τα παιδιά της Συρίας έρχονται αντιμέτωπα με μία πέραν του φυσιολογικού «στρεσογόνο συνθήκη».

1 Save the Children : Σώστε τα παιδιά

Περισσότερα από 70% των παιδιών, στην έρευνα που διεξήχθη από την οργάνωση Save the Children, εκδήλωσαν τοξικό στρες, ή μετά-τραυματική διαταραχή άγχους, καθώς και διαταραχή ενούρησης, ενώ κάποια παιδιά έγιναν πιο επιθετικά.

Τα ψυχικά τραύματα κατά την διάρκεια της παιδικής ηλικίας σημαδεύουν στον πυρήνα της ανθρώπινης προσωπικότητας και δύσκολα επουλώνονται επαρκώς, χωρίς την βοήθεια ειδικού... Αλήθεια, ποιος είναι αυτός που μπορεί να δώσει εξηγήσεις στις αθώες ψυχές που σημαδεύτηκαν για πάντα, στο τι εστί δίκαιο και τι άδικο και στο γιατί βιώνουν την φρικαλεότητα του πολέμου;

Α3. Μετά την ανάγνωση του παραπάνω κειμένου αποφασίζεις να γράψεις ένα άρθρο 200-250 λέξεων για το ιστολόγιο της τάξης σου στο οποίο επισημαίνεις τις συνέπειες που πιστεύεις ότι έχει ο πόλεμος στους συνομηλίκους σου ανά τον κόσμο, που βιώνουν ή βίωσαν μια εμπόλεμη κατάσταση.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΓΙΑΝΝΗΣ ΜΠΕΡΑΤΗΣ (1904-1968)

Το πλατύ ποτάμι

Το παρακάτω απόσπασμα προέρχεται από το πολεμικό αφήγημα του Γιάννη Μπεράτη «Το πλατύ ποτάμι» (εκδ. ΕΡΜΗΣ, 1992), που αναφέρεται στον ελληνοϊταλικό πόλεμο του 1940 , στον οποίο ο συγγραφέας υπηρέτησε ως εθελοντής.

Κοντεύαμε, φτάναμε πια στην κορφή. Είχαμε αραιώσει και προχωρούσαμε τώρα πιο σιγανά κι όλο σκυφτοί στα δυο. Μα μόλις το πρώτο μουλάρι ξεπρόβαλε, μισό σχεδόν, άρχισε εκείνο το κακό, που δεν ήξερες τι να κάνεις.

Ήταν τυχαίο ή μας είχανε αντιληφθεί; Πέσαμε όλοι μας αμέσως μπρούμυτα χάμω, χώνοντας το κεφάλι μας με την κάσκα όπου βρίσκαμε. Το 'να μουλάρι τρόμαξε, τινάχτηκε κι έριξε κάτω όλο το φορτίο του. Οι οβίδες συνεχώς σκάγανε μπροστά μας, πλάι μας, και μας γιομίζανε χώματα και πέτρες, που κουδουνίζανε σφυριχτά πάνω στο κράνος. Σουρθήκαμε με την κοιλιά λίγο πιο κάτω, ξεφορτώσαμε όπως-όπως τα μουλάρια για να μην πάρουν δρόμο και ξαναριχτήκαμε χάμω. Είχα κουβαριαστεί πίσω απ' έναν διάφανο αγκαθωτό θάμνο, έτσι σαν για κάποια παρηγοριά. Το χειρότερο είναι που κανένας μας δεν ήξερε πού θα είναι το λίγο πιο απυρόβλητο μέρος και δεν τολμούσαμε να κουνηθούμε από τη θέση μας, ξέροντας ταυτόχρονα πως ίσως είναι η χειρότερη που μπορούσαμε να διαλέξουμε. Σκάγανε εκεί στην κορφή, κι ύστερα πιο κάτω, κι όλα τα πράματα, όπου και να 'πεφτε, υψωνόντουσαν σαν ένας βίαιος μαυροκόκκινος αναποδογυρισμένος κώνος.

Ήμουν κάπως βέβαιος (όσο και μ' όλη τη δύναμη της ελπίδας που προσπαθούσα να επιστρατέψω ν' αντιστέκουμαι) πως αυτή τη φορά δεν υπάρχει σωτηρία. Κι ύστερα μ' έπιανε μια νάρκη, μια τόσο παράξενη νάρκη, έτσι, μου φαίνεται, όπως όταν πρόκειται να πεθάνεις από ψύξη. Είχα κουβαριαστεί, είχα

μαζέψει τα γόνατά μου κοντά στο πηγούνι μου και δεν ήθελα τίποτα, μα τίποτ' άλλο, παρά να κοιμηθώ. Όχι, δε σκέφτεσαι τίποτα τη στιγμή του θανάτου, του επερχομένου θανάτου, παρά αυτόν τον ίδιο που όλο πλησιάζει· ούτε καμιά πικρία, ούτε καμιά νοσταλγία νιώθεις για τους άλλους που θα εγκαταλείψεις, έστω και τους πιο αγαπητούς· ούτε καν τους σκέφτεσαι καθόλου - κι είσαι κουβαριασμένος μόνο ΕΣΥ κι απέναντί σου ΕΚΕΙΝΟΣ, που κι αυτόν δεν τον σκέφτεσαι ίσως καθόλου με το μυαλό, αλλά τον νιώθεις μ' όλο το δόλιο το κορμί σου που δε θέλει, που αρνιέται, πάση θυσία, να παραδοθεί.

Ο καταδικασμένος σε θάνατο, λέει ο Δοστογιέβσκυ[2], σκέφτεται ακριβώς εκείνη τη στιγμή όλα του τ' αγαπητά. Ίσως επειδή ξέρει πως γι' αυτόν δεν υπάρχει πια ελπίδα, ενώ σε σένα, παρ' όλ' αυτά, ως την τελευταία στιγμή, διαφαίνεται κάποια αμυδρή; Δεν ξέρω.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο θέματα</u> που σου δίνονται. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Στο απόσπασμα ο αφηγητής περιγράφει το πώς βίωσε τη στιγμή του βομβαρδισμού στο μέτωπο. Ποιες ήταν οι σκέψεις και τα συναισθήματά του εκείνη τη δύσκολη ώρα; Στην περιγραφή αυτή, τι σου έκανε μεγαλύτερη εντύπωση και γιατί;

ή

2. Να υποθέσεις ότι ήσουν μαζί με τον αφηγητή στο μέτωπο την ώρα του βομβαρδισμού. Ποιες θα ήταν οι σκέψεις σου εκείνη την ώρα; Να τις καταγράψεις σε μια σελίδα ημερολογίου .

Μονάδες 25

2 Δοστογιέβσκι : Ντοστογιέφσκι, Ρώσος συγγραφέας

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΠΕΡΑ ΑΠΟ ΤΑ ΣΥΝΟΡΑ...

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ Α3 (μονάδες 25)

Επικοινωνιακό πλαίσιο: Άρθρο για το ιστολόγιο της τάξης

Τίτλος – χρήση γ΄ ρηματικού προσώπου- πληροφοριακό ύφος

Βασικά θεματικά κέντρα :

- τραυματισμοί, σωματικές βλάβες, απώλεια ζωής συγγενικών τους προσώπων
- ψυχικά τραύματα, άγχος, ανασφάλεια, φόβος
- απώλεια παιδικής αθωότητας, επιθετική συμπεριφορά, στρατολόγηση παιδιών
- παιδική εργασία
- εγκατάλειψη πατρίδας- προσφυγιά- περιπλάνηση
- αναλφαβητισμός- εγκατάλειψη σχολείου

Στοιχεία του κειμένου προς αξιοποίηση *:*

- *Δεν γνωρίζουν πώς είναι να παίζεις στην αυλή του σπιτιού, χωρίς φόβο...*
- *Δεν γνωρίζουν την παιδική ανεμελιά…*
- *ένα στα δέκα αναγκάζεται να εργαστεί, ενώ το 40% των παιδιών στερούνται της βασικής εκπαίδευσης*
- *φτάνει στο σημείο να εξελίσσεται ως τοξικό στρες, που ενδεχομένως να έχει μακροπρόθεσμες επιπλοκές σε θέματα υγείας.*
- *τα παιδιά έγιναν πιο επιθετικά*

ΘΕΜΑ Β3 (μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

<u>Σκέψεις και συναισθήματα αφηγητή</u>: αγωνία, φόβος, απόγνωση, απελπισία, προσπάθεια επιβίωσης, αντιμέτωπος με το θάνατο, καμιά κακία για τους δικούς του ανθρώπους, μοναξιά.

Βασικά σημεία του κειμένου στα οποία μπορεί να στηριχθεί η απάντηση:

- *Ήμουν κάπως βέβαιος (όσο και μ' όλη τη δύναμη της ελπίδας που προσπαθούσα να*

επιστρατέψω ν' αντιστέκουμαι) πως αυτή τη φορά δεν υπάρχει σωτηρία

- *Όχι, δε σκέφτεσαι τίποτα τη στιγμή του θανάτου, του επερχομένου θανάτου, παρά αυτόν τον ίδιο που όλο πλησιάζει· ούτε καμιά πικρία, ούτε καμιά νοσταλγία νιώθεις για τους άλλους που θα εγκαταλείψεις*
- *κι είσαι κουβαριασμένος μόνο ΕΣΥ κι απέναντί σου ΕΚΕΙΝΟΣ, που κι αυτόν δεν τον σκέφτεσαι ίσως καθόλου με το μυαλό, αλλά τον νιώθεις μ' όλο το δόλιο το κορμί σου που δε θέλει, που αρνιέται, πάση θυσία, να παραδοθεί*

Ο μαθητής στη συνέχεια επισημαίνει εκείνα τα σημεία της περιγραφής του αφηγητή που τον εντυπωσίασαν ή τον συγκίνησαν περισσότερο και αιτιολογεί την απάντησή του (π.χ. η μοναξιά του ήρωα αυτές τις τελευταίες στιγμές πριν τον βρει -αν τον βρει- ο θάνατος, ο φόβος του θανάτου)

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Η αφήγηση θα γίνει σε **α΄ πρόσωπο** με εξομολογητικό ύφος σε σελίδα ημερολογίου (τόπος και ημερομηνία- Αγαπημένο μου ημερολόγιο)

Ενδεικτική απάντηση :

Αλβανία, Νοέμβριος 1940

Αγαπημένο μου ημερολόγιο,

άλλη μια μέρα που είμαι ζωντανός! Ο χρόνος εδώ μετράει εις βάρος μας. Ήδη έπεσαν τα πρώτα χιόνια και το κρύο είναι αβάσταχτο. Σήμερα ζήσαμε εφιαλτικές στιγμές... Χάσαμε 10 δικούς μας εκεί πάνω στην κορφή. Παντού μυρίζει Θάνατος. Ο θόρυβος, το μπαρούτι, το κόκκινο χιόνι...Είναι παντού.

Πάσχιζα να σωθώ, να κρυφτώ, να ξεφύγω από το θάνατο. Είχα κουλουριαστεί σαν παιδί και το μόνο που σκεφτόμουν ήταν πως θα σωθώ. Ήθελα να κοιμηθώ...Να ξεχάσω που βρίσκομαι και τι κάνω. Αλλά ο φόβος δε με άφηνε... Μια μικρή χαραμάδα ελπίδας κάπου κάπου έκανε την εμφάνισή της αλλά πολύ γρήγορα πάλι χανόταν. Το ότι γύρισα πίσω στη βάση ζωντανός ήταν ευτύχημα.

Σε αφήνω τώρα.. Αύριο ξημερώνει μια ακόμη δύσκολη μέρα..

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Το δύσκολο άθλημα της φιλίας

Το παρακάτω διασκευασμένο κείμενο δημοσιεύθηκε στο www.tovima.gr στις 18 Ιουλίου 2020. Υπογράφεται από τον Αλέξη Σταμάτη και αναφέρεται στη φιλία την εποχή του διαδικτύου.

Ο Μαρσέλ Προύστ[1] έλεγε πως δεν υπάρχει τίποτα πιο τρυφερό από την αλληλογραφία φίλων που δεν επιδιώκουν να συναντηθούν. Αν ζούσε φυσικά στην εποχή των σόσιαλ μίντια[2], ίσως να ισχυριζόταν το ακριβώς αντίθετο.

Η φιλία την εποχή του Διαδικτύου δεν έχει καμία σχέση με αυτό που εννοούσαμε παλιά. Ο ενσώματος εαυτός αντικαθίσταται από τον ψηφιακό, ο οποίος είναι μια κατασκευή, μια σκηνοθετημένη επιλογή του τι θέλουμε κάθε φορά να προβάλλουμε. Τι φιλίες μπορεί να συνάψει αυτός ο ψηφιακός εαυτός; Κι ακόμη σε περιόδους «σοσιαλμιντιακής» κρίσης, μακροχρόνιες φιλίες (ηλεκτρονικές ή μη) μπορεί να διαταραχτούν για ένα αιμοβόρο post[3] ή ένα «λάθος» like[4]. Αυτά ακούγονται κωμικοτραγικά, αλλά είναι η θλιβερή πραγματικότητα που ανέτρεψε την έννοια της φιλίας.[...]

Δεν είναι τυχαίο ότι όσο μεγαλώνουμε μένουμε με δυο-τρία άτομα που θεωρούμε ουσιαστικά φίλους μας. Συνήθως είναι με άτομα που έχουμε γνωρίσει στην εφηβική ή μετεφηβική ηλικία και για κάποιον λόγο, ο οποίος ίσως να είναι η ανάμνηση της καθαρότητας του αισθήματος, έχουν παραμείνει στη ζωή μας.

Ζούμε λοιπόν στην εποχή της αντανακλαστικής φιλίας, όπου η έννοια παραποιείται. Σχεδόν γνωστοί, ακόλουθοι, προσθήκες «φίλων» και «φίλοι» «φίλων» προσμετρώνται στους «φίλους» που δεν είναι φίλοι, αφού ούτε την πραγματική τους εικόνα έχουμε. Σαν παιχνίδι προφίλ που σε καλεί να μαντέψεις ποιος είναι ο εκάστοτε «φίλος» και βέβαια είναι αυτός που νομίζεις ότι θέλει να είναι. Ζούμε στην εποχή των γνωριμιών. Της αμοιβαιότητας, της ανταλλαγής. Της φιλίας του Διαδικτύου.

Επιστρέφοντας στο πόσο δύσκολο και απαιτητικό είναι το αίσθημα της φιλίας είναι γεγονός ότι οι αληθινές φιλίες χαρακτηρίζονται από μια σταθερή δοκιμασία. Η σχέση, για να είναι

---

1 Μαρσέλ Προύστ : Γάλλος συγγραφέας, δοκιμιογράφος και κριτικός

2 μέσα κοινωνικής δικτύωσης

3 ανάρτηση

4 θετικό σχόλιο

νοηματοδοτημένη[5], θα δοκιμαστεί. Θα δοκιμαστεί στη σιωπή, θα ακονιστεί στη διαφωνία, θα σφυρηλατηθεί[6] στη διεκδίκηση. Θα βιωθεί στη βιωμένη πνευματικότητα και την προσωπική αναζήτηση, στο άνοιγμα της ψυχής. Η επικράτησή της έναντι όλων των δοκιμασιών θα είναι και η τελική σφραγίδα της.

Α3. Με αφορμή το παραπάνω κείμενο που διαβάσατε στην τάξη σου αποφασίζεις να δημοσιεύσεις ένα άρθρο 200-250 λέξεων στην εφημερίδα του σχολείου σου. Στο κείμενό σου αξιοποιώντας και τα προσωπικά σου βιώματα να εκθέσεις τεκμηριωμένα τη γνώμη σου σχετικά με το αν στην εποχή μας δοκιμάζονται ή όχι οι φιλικές σχέσεις μεταξύ των εφήβων.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΜΑΡΙΑ ΠΟΛΥΔΟΥΡΗ (1902-1930)

Στη φίλη μου

Το ποίημα ανήκει στη Μαρία Πολυδούρη από τη συλλογή «Ανέκδοτα Ποιήματα», 1918 - 1920.

Όλα τα άνθη τ' αγαπώ
μεθώ στο άρωμά των

το βλέμμα να βυθίζεται
ποθώ στα χρώματά των.

Υπάρχει όμως εν λεπτόν[7]
πολύ ευώδες άνθος

που δεν μαραίνεται ποτέ
και τ' αγαπώ με πάθος.

Αυτό δεν θάλλει[8] στους αγρούς
στους κήπους δεν υπάρχει

---

[5] να έχει νόημα
[6] διαμορφωθεί
[7] ένα λεπτό
[8] ανθίζει

και τα αβρά[9] του πέταλα
ο ήλιος δεν θάλπει[10].

Έδαφος έχει δι' αυτό η τρυφερή καρδία
με θέρμην απαράμιλλον[11] και λέγεται Φιλία!

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ποια είναι η άποψη του ποιητικού υποκειμένου για τη φιλία; Σε ποια σημεία συμφωνείς ή διαφωνείς με αυτή την άποψη;

ή

2. Να γράψεις ένα γράμμα στον/στη φίλο/η σου στο οποίο θα εκφράζεις τις σκέψεις και τα συναισθήματά σου για τη φιλία σας αξιοποιώντας στοιχεία του ποιήματος.

Μονάδες 25

[9] απαλά, τρυφερά
[10] ζεσταίνει
[11] ασύγκριτη, ασυναγώνιστη

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (Μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
Ως προς το επικοινωνιακό πλαίσιο (άρθρο) λαμβάνουμε υπόψη: Δομή: απαιτείται τίτλος σύντομος και περιεκτικός Ύφος λόγου: σχολικό έντυπο => απλό- οικείο Γλώσσα: αναφορική λειτουργία (κυριολεξία)

<u>Ενδεικτικοί άξονες ανάλυσης:</u>

Οι μαθητές/-τριες τοποθετούνται για τις φιλικές σχέσεις με την αποδοχή ή την απόρριψή του δεδομένου.

Οι φιλικές σχέσεις δοκιμάζονται στην εποχή μας :

- η ψηφιακή εποχή αποτελεί εμπόδιο, οι σχέσεις είναι απρόσωπες, υπάρχει έλλειμμα επικοινωνίας.
- προβολή ψεύτικου εαυτού (σκηνοθετημένη κατασκευή), για να είναι αποδεκτός από τον περίγυρο.
- η υπερβολική έκθεση στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης διαταράσσει μια φιλία.
- δεν υπάρχουν οι προϋποθέσεις, για να ευοδωθεί μια φιλία (π.χ. ειλικρίνεια, τιμιότητα, εχεμύθεια, αίσθηση εμπιστοσύνης).

Οι φιλικές σχέσεις δεν δοκιμάζονται στην εποχή μας :

- Η προσαρμογή της φιλίας στα νέα δεδομένα με την εισχώρηση του διαδικτύου δεν συνιστά αδυναμία.
- Η φιλία που στηρίζεται στην ειλικρίνεια, την εμπιστοσύνη, την ανιδιοτέλεια δεν επηρεάζεται.
- Η φιλία που δοκιμάζεται και τα καταφέρνει είναι φιλία νοηματοδοτημένη.

Οι μαθητές/-τριες μπορούν να επιχειρηματολογήσουν για κάθε περίπτωση αναφέροντας παραδείγματα από την εμπειρία τους.

Β3. (Μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Ενδεικτικοί άξονες απάντησης:

Για το ποιητικό υποκείμενο η φιλία είναι πολύ σημαντική και έχει ξεχωριστό περιεχόμενο, όπως δείχνει το κεφαλαίο γράμμα και το θαυμαστικό στον τελευταίο στίχο (Φιλία!). Παρομοιάζεται με λουλούδι σπάνιο, με εξαίσιο άρωμα που δε μαραίνεται, είναι πολύτιμο, για αυτό και δεν το συναντάς παντού, αλλά φωλιάζει μέσα στην καρδιά.

Ο/Η μαθητής/-τρια μπορεί να συμφωνεί με τη ρομαντική διάθεση του ποιήματος και να θεωρεί ότι η φιλία είναι σπάνιο αίσθημα απαραίτητη στη ζωή του/της καθώς τον/την συμπληρώνει, τον/την βοηθά να βελτιωθεί και να διαμορφώσει την προσωπικότητά του/της.

Ωστόσο, μπορεί να διαφοροποιηθεί και να εκφράσει τη διαφωνία του/της, καθώς στις μέρες μας δεν υπάρχει φιλία με αυτά τα χαρακτηριστικά, αφού υπάρχουν παράγοντες (διαδίκτυο, έλλειψη ελεύθερου χρόνου κ.ά.) που αλλοιώνουν το περιεχόμενό της.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Η απάντηση θεωρείται αποδεκτή, αρκεί να είναι ολοκληρωμένη νοηματικά και εκφραστικά και να παρουσιάζει τα χαρακτηριστικά του κειμενικού είδους της επιστολής.

Οι μαθητές/-τριες είναι απαραίτητο να εκφράσουν τα συναισθήματά τους (αγάπη, τρυφερότητα, περηφάνια κ.ά.) αξιοποιώντας στοιχεία του ποιήματος.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Έρωτας στα χρόνια της εφηβείας

Το κείμενο που ακολουθεί αποτελεί διασκευασμένο άρθρο του Χρήστου Κοροβίλα. Ανακτήθηκε από το ιστολόγιό του στις 05-12-2020.

Τι ακριβώς συμβαίνει, όταν οι έφηβοι ερωτεύονται; Η απάντηση είναι η εξής: εμπλέκονται σε μια εμπειρία φροντίδας του άλλου η οποία είναι πιο περίπλοκη και συναρπαστική από οτιδήποτε έχουν γνωρίσει μέχρι τώρα.

Ο τρόπος που αλλάζει η ζωή ενός εφήβου φαίνεται και από το πώς βιώνεται ο έρωτας στα χρόνια της εφηβείας, μια αίσθηση πολύ πιο συγκινητική και συναρπαστική από οτιδήποτε έχει βιώσει ένας έφηβος μέχρι τώρα. Μοιάζει με μια εμπειρία «κατανάλωσης» – ο ένας είναι συνεχώς στην σκέψη του άλλου. Εκείνος/η είναι το πρόσωπο με το οποίο ο έφηβος θέλει να περνάει όσο περισσότερο χρόνο μπορεί – συχνά ο χρόνος που περνά με καλούς φίλους περιορίζεται. Πρόκειται για μια συγχωνευμένη σχέση – ο ένας αισθάνεται κομμάτι του άλλου και δεν αισθάνεται αρκετά «ολόκληρος» όταν δεν βρίσκεται μαζί του. Ο ένας μοιάζει να είναι ιδιαίτερα ευαισθητοποιημένος προς τον άλλο – έτσι και οι δύο βρίσκονται σε εγρήγορση δίνοντας ιδιαίτερη σημασία σε λεπτά διαπροσωπικά «σινιάλα» και μηνύματα, ενώ και οι δύο πληγώνονται εύκολα από μικρές ενδείξεις παραμέλησης ή συμπεριφορές που εύκολα ερμηνεύονται ως σημάδια ελλιπούς ενδιαφέροντος. Η οικειότητα είναι βαθύτερη από ό, τι με οποιονδήποτε άλλο. Αυτή η αίσθηση βαθιάς γνώσης του άλλου, αλλά και η αίσθηση ότι ο άλλος γνωρίζει τον έφηβο σε βάθος, κάνει όλες τις άλλες σχέσεις να φαίνονται συγκριτικά πιο ρηχές.

Μπορεί να υπάρχει μια αίσθηση «απελπισμένης» συναισθηματικής σύνδεσης – έτσι η χαρά του να έχει ο ένας τον άλλο συνοδεύεται από τον φόβο ότι ο ένας θα χάσει τον άλλον. Οι συγκρούσεις μοιάζουν οδυνηρές καθώς οι έφηβοι παλεύουν με ζητήματα ελευθερίας και κτητικότητας, ειλικρίνειας και εξαπάτησης, εμπιστοσύνης και ζήλιας, ευχαρίστησης και θυσίας, ζητήματα τύπου «είμαστε μαζί» και «είμαστε χώρια».

Είναι σημαντικό για τους γονείς να είναι ενήμεροι όσον αφορά τέτοιου είδους εντάσεις, προκειμένου να μπορέσουν να καταλάβουν και να αισθανθούν την πολυπλοκότητα των ζητημάτων που αντιμετωπίζει ο γιος ή η κόρη τους. Ο έρωτας στην εφηβεία έχει το δικό του τίμημα καθώς

προκύπτουν διαστήματα μεγάλης θλίψης (όταν προσωρινά χάνεται η αίσθηση αρμονίας) ή όταν εμφανίζονται εμπόδια.

Συχνά οι γονείς δυσκολεύονται να εκτιμήσουν την αξία και τα οφέλη που προέρχονται από τις εφηβικές σχέσεις αγάπης. Ωστόσο, με το να έχει ο έφηβος την εμπειρία ενός ουσιαστικότερου βαθμού φροντίδας που είναι πιο βαθύς από αυτόν μιας περιστασιακής σχέσης, το ζευγάρι στην εφηβεία μοιάζει να ωριμάζει κοινωνικά με τρόπους όπου συνομήλικοι που εμπλέκονται λιγότερο σε ζητήματα σχέσεων δεν γνωρίζουν. Προσπαθώντας να σεβαστούν το συναίσθημα αγάπης που νιώθουν, αντιμετωπίζοντας τον άλλο με ευαισθησία και τρυφερότητα, εξασκούνται σε «δεξιότητες σχέσεων, φροντίδας και συντροφικότητας» τις οποίες θα αξιοποιήσουν σε επόμενες σχέσεις τους στο μέλλον και στην ενήλικη ζωή.

Α3. Ο Σύλλογος Γονέων και Κηδεμόνων του σχολείου σου διοργανώνει Ημερίδα στο σχολείο με θέμα «Έφηβοι και Διαπροσωπικές σχέσεις». Αποφασίζεις να εκφωνήσεις ομιλία (200-250 λέξεων), για να εκφράσεις ως έφηβος/η την άποψή σου για την στάση που θα ήθελες να τηρούν οι γονείς και οι εκπαιδευτικοί, ώστε να βοηθούν τους εφήβους σε ζητήματα διαπροσωπικών σχέσεων.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΜΙΧΑΛΗΣ ΓΚΑΝΑΣ (1944 -)

Προσωπικό

Το ποίημα που ακολουθεί αποτελεί απόσπασμα από το έργο «Προσωπικό» του Μιχάλη Γκανά. Ανήκει στην ποιητική συλλογή «Γυάλινα Γιάννενα», που εκδόθηκε το 1989.

Επειδή η ζωή μας μοιάζει να φυραίνει[1]
μέρα τη μέρα, δε θα πει πως η ζωή
δεν αξίζει τον κόπο.

Επειδή σ' αγάπησα και σ' αγαπώ ακόμη
κι ας μην είναι όπως παλιά,
δε θα πει πως πέθανε η αγάπη,
κουράστηκε ίσως σαν καθετί που ανασαίνει.

Επειδή είναι δύσκολο ν' αγαπάς

---

1 φυραίνει: μειώνεται, γίνεται μικρότερη, συρρικνώνεται, μαζεύει

και δυσκολότερο ν’ αγαπάς τον ίδιο άνθρωπο
για καιρό, κάνοντας σχέδια και παιδιά
και καβγάδες, εκδρομές, έρωτα, χρέη
κι αρρώστιες, Χριστούγεννα, Κυριακές
και Δευτέρες, νόστιμα φαγητά
και καμένα, θέλοντας ο καθένας
να ’ναι ο άλλος γεφύρι και δέντρο
και πηγή, κατά τις περιστάσεις
ή και όλα μαζί στην ανάγκη,
δε θα πει πως εγώ δεν μπορώ
να γίνω κάτι απ’ αυτά ή και όλα μαζί,
κι αν είναι να περάσω
μια ζωή στη σκλαβιά –έτσι κι αλλιώς–
ας είμαι, λέω, σκλάβος της αγάπης.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα.</u> Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Να περιγράψεις τις δυσκολίες - όπως προβάλλονται από το ποιητικό υποκείμενο - που αντιμετωπίζει το ζευγάρι στην καθημερινότητά του, εκφράζοντας παράλληλα την προσωπική σου άποψη για το αν μπορούν να διατηρηθούν στην εποχή μας οι μακροχρόνιες διαπροσωπικές σχέσεις.

ή

2. Να υποθέσεις ότι είσαι ο/η αποδέκτης/κτρια του ποιήματος. Αντλώντας στοιχεία από αυτό, αποφασίζεις να απαντήσεις με μία επιστολή στο πρόσωπο που σου έστειλε το ποίημα, για να εκφράσεις και τα δικά σου θετικά συναισθήματα, παρά τις δυσκολίες της διαπροσωπικής σας σχέσης.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (Μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
Ως προς το επικοινωνιακό πλαίσιο (ομιλία) λαμβάνουμε υπόψη: **δομή:** απαιτείται ανάλογη προσφώνηση και αποφώνηση, **ύφος λόγου:** σοβαρό, επίσημο, **γλώσσα:** αναφορική λειτουργία.

<u>Ενδεικτικοί άξονες ανάλυσης:</u>

Στοιχεία που μπορούν να αντλήσουν οι μαθητές από το κείμενο:

- Οι γονείς να είναι ενήμεροι για τις εντάσεις που βιώνουν οι έφηβοι στις διαπροσωπικές τους σχέσεις
- Οι γονείς να δείχνουν κατανόηση για την πολυπλοκότητα των εφηβικών συναισθημάτων
- Οι κηδεμόνες οφείλουν να εκτιμήσουν την αξία των εφηβικών σχέσεων αγάπης. Μέσα από αυτές οι έφηβοι εξασκούνται σε «δεξιότητες σχέσεων, φροντίδας και συντροφικότητας» τις οποίες θα αξιοποιήσουν σε επόμενες σχέσεις τους στο μέλλον και στην ενήλικη ζωή.

Άλλα στοιχεία που μπορούν να προσθέσουν οι μαθητές για τη στάση που επιθυμούν από τους γονείς τους:

- Οι γονείς να χρησιμοποιούν τον διάλογο για να προσεγγίζουν τους νέους και να κερδίζουν την εμπιστοσύνη τους
- Να είναι διακριτικοί και όχι πιεστικοί, ούτε επικριτικοί απέναντι στους εφήβους, ώστε οι νέοι να μπορούν να ανοιχτούν και να μιλήσουν για τα προβλήματά τους με τον τρόπο που οι ίδιοι θα αισθάνονται άνετα
- Να ζητούν τη βοήθεια ειδικών που θα τους καθοδηγούν ως προς την αντιμετώπιση των εφηβικών προβλημάτων και τη διαχείριση των εφηβικών διαπροσωπικών σχέσεων.

Β3. (Μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Α. Το ποιητικό υποκείμενο αναγνωρίζει πως στις μακροχρόνιες σχέσεις επέρχεται κάποια κόπωση, όπως, άλλωστε, σε κάθε ζωντανό οργανισμό (δηλώνοντας έτσι πως θεωρεί ακόμη τη σχέση ζωντανή). Πολλά στοιχεία της καθημερινότητας μπορούν να φθείρουν τη διαπροσωπική σχέση, όπως οι καβγάδες, οι δύσκολες μέρες, τα χρέη, οι αρρώστιες, οι αποτυχίες. Ωστόσο, υπάρχουν και άλλα στοιχεία που ενώνουν το ζευγάρι, όπως τα σχέδια, τα παιδιά, οι εκδρομές, ο έρωτας. Το ποιητικό υποκείμενο παραδέχεται, ακόμη, πως η μακροχρόνια σχέση μπορεί να γίνει καταπιεστική (στο ποίημα αναφέρεται ως σκλαβιά). Όμως, ακόμη και αυτό μπορεί να το ανεχτεί, αρκεί να υπάρχει αγάπη.

Β. Το δεύτερο ερώτημα, σχετικά με το αν μπορούν να διατηρηθούν οι μακροχρόνιες σχέσεις στην εποχή μας, εναπόκειται στην κρίση του/της μαθητή/-τριας, αρκεί να αιτιολογηθεί κάθε απάντηση.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Οποιαδήποτε επιλογή του/της μαθητή/-τριας για το περιεχόμενο της επιστολής θεωρείται αποδεκτή, αρκεί να είναι ολοκληρωμένη νοηματικά και εκφραστικά και να διατηρεί και γνωρίσματα του κειμενικού τύπου της επιστολής.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΠΕΡΑ ΑΠΟ ΤΑ ΣΥΝΟΡΑ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Ο Νόαμ Τσόμσκι μιλά για την προσφυγική κρίση

Το κείμενο που ακολουθεί αποτελεί διασκευασμένο απόσπασμα από συνέντευξη του Νόαμ Τσόμσκι, καθηγητή Γλωσσολογίας και Φιλοσοφίας, σχετικά *με την προσφυγική κρίση. Ανακτήθηκε την 09-07-2019 από τον ιστότοπο diem25.org.*

Σε ορισμένες χώρες υπάρχει μια πραγματική προσφυγική κρίση. Στο Λίβανο, για παράδειγμα, όπου ίσως το 1/4 του πληθυσμού αποτελείται από πρόσφυγες από τη Συρία, από την Παλαιστίνη και το Ιράκ. Υπάρχουν και άλλες φτωχές χώρες αλλά και χώρες που μαστίζονται από συγκρούσεις στην ευρύτερη ζώνη που επίσης έχουν απορροφήσει πολύ μεγάλο αριθμό προσφύγων, ανάμεσά τους η Ιορδανία αλλά και η ίδια η Συρία πριν κατρακυλήσει στην ομαδική αυτοκτονία. Οι χώρες που υπομένουν την προσφυγική κρίση δεν φέρουν ευθύνες για τη δημιουργία της. Συνήθως ευθύνες για την παραγωγή προσφύγων έχουν οι πλούσιες χώρες που έχουν δύναμη, που αυτή τη στιγμή ακούγεται το βογκητό τους κάτω από το βάρος μιας σταλιάς θλιβερών θυμάτων, στα οποία με ευκολία μπορούν να δώσουν καταφύγιο.

Μόνο η εισβολή των Αμερικανών και των Βρετανών στο Ιράκ ήταν αιτία να μετακινηθούν βίαια 4 εκατομμύρια άνθρωποι, οι μισοί εκ των οποίων κατέφυγαν σε γείτονες χώρες. Οι Ιρακινοί εξακολουθούν να διαφεύγουν από τη χώρα τους που αυτή τη στιγμή βρίσκεται σε θλιβερότατες συνθήκες μετά από μια δεκαετία δολοφονικών κυρώσεων που ακολούθησε τα βαριά χτυπήματα των πλούσιων και των ισχυρών που την ερήμωσαν και θέριεψαν τις θρησκευτικές συγκρούσεις που τώρα σκίζουν σε κομμάτια και τη χώρα και την ευρύτερη γεωγραφική περιοχή.

Δεν υπάρχει ανάγκη να ξαναθυμηθούμε το ρόλο της Ευρώπης στην Αφρική, που αποτελεί πηγή ακόμα περισσότερων προσφύγων, που τώρα περνάνε μέσα από το χωνί που δημιούργησαν οι Αμερικανο - Γαλλο - Βρετανικοί βομβαρδισμοί στη Λιβύη, που πρακτικά κατέστρεψαν τη χώρα και την άφησαν στα χέρια αντιμαχόμενων πολιτοφυλακών. [...] Η αντίδραση των πλουσίων και ισχυρών χωρών της Ε.Ε. είναι να δωροδοκήσουν και να

πιέσουν έτσι την Τουρκία να κρατήσει τους αξιολύπητους επιζώντες μακριά από τα Ευρωπαϊκά σύνορα και να συγκεντρώσει, όσους καταφέρουν και διαφεύγουν, σε βάρβαρα στρατόπεδα.Μεταξύ των πολιτών υπάρχουν τιμητικές εξαιρέσεις. Όμως η αντίδραση των κρατών αποτελεί μια ηθική ντροπή, ακόμα κι αν βάλουμε στην άκρη τις ευθύνες που έχουν για τις συνθήκες που ανάγκασαν τους ανθρώπους να διαφύγουν μπας και σωθούν. [...]

Η ντροπή είναι βαθύτατη και στέκεται επίμονα. Έχει έρθει η στιγμή να μπει τέλος και να προσπαθήσουμε να διασώσουμε κάποιο αξιοπρεπές επίπεδο πολιτισμού.

Α3. Στο κείμενο αναφέρεται πως «Οι χώρες που υπομένουν την προσφυγική κρίση δεν φέρουν ευθύνες για τη δημιουργία της. Συνήθως ευθύνες για την παραγωγή προσφύγων έχουν οι πλούσιες χώρες που έχουν δύναμη». Με αφορμή τη φράση αυτή που σού δημιούργησε προβληματισμό, αποφασίζεις να γράψεις ένα άρθρο (200-250 λέξεις) στο ιστολόγιο του σχολείου σου, στο οποίο θα παρουσιάζεις στους συμμαθητές σου τη συμφωνία ή τη διαφωνία σου για την ευθύνη των πλούσιων κρατών, τεκμηριώνοντας την άποψή σου.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΛΕΥΤΕΡΗΣ ΧΑΨΙΑΔΗΣ (1953-)

Πρόσφυγες κυνηγημένοι

Το κείμενο που ακολουθεί αποτελεί τραγούδι, σε στίχους του Λευτέρη Χαψιάδη και μουσική του Θεόδωρου Καμπουρίδη. Το ανέδειξε με τη φωνή του ο Στέλιος Καζαντζίδης. Κυκλοφόρησε *σε άλμπουμ το 1987.*

Απ’ της Σμύρνης τ’ ακρογιάλια
κι απ’ του Πόντου τις αυλές,
φτάσαμε ξεριζωμένοι
μες στις φτωχογειτονιές.

Πρόσφυγες κυνηγημένοι,
μια ζωή αδικημένοι.
Στοιβαγμένοι σε παράγκες,
να μας πνίγουν οι ανάγκες.
Πρόσφυγες κυνηγημένοι,

μια ζωή αδικημένοι.
Τους καημούς μας τραγουδάω,
υποφέρω και πονάω.

Απ' τα σπίτια μας διωγμένοι,
στην πικρή την προσφυγιά.
Και στο αίμα βουτηγμένη
η μισή μας η γενιά.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου που σου δίνονται. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Το ποιητικό υποκείμενο αναφέρει τα βάσανα των προσφύγων και τις συνθήκες διαβίωσής τους στη χώρα εγκατάστασης. Να τα παρουσιάσεις με συντομία και να εξηγήσεις γιατί, κατά την άποψή σου, οι πρόσφυγες είναι «μια ζωή αδικημένοι… και στο αίμα βουτηγμένη η μισή μας η γενιά».

ή

2. Στο τραγούδι παρουσιάζονται οι δυσχέρειες της ζωής των προσφύγων. Να υποθέσεις ότι ζεις κοντά σε έναν καταυλισμό προσφύγων και σε μία σελίδα του ημερολογίου σου καταγράφεις τον τρόπο ζωής τους, καθώς και τα συναισθήματα που σού γεννούν οι δυσκολίες που έχουν να αντιμετωπίσουν στην καθημερινότητά τους.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΠΕΡΑ ΑΠΟ ΤΑ ΣΥΝΟΡΑ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (Μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
Ως προς το επικοινωνιακό πλαίσιο (άρθρο) λαμβάνουμε υπόψη: Δομή: απαιτείται Τίτλος, στον Πρόλογο: αφόρμηση από το απόσπασμα, παρουσίαση του θέματος (απόδοση ευθυνών για την προσφυγική κρίση στις πλούσιες χώρες) και θέσης (συμφωνία ή διαφωνία με το θέμα και αιτιολόγηση της θέσης). Ύφος λόγου: λιτό και οικείο, εφόσον γράφεται στο ιστολόγιο του σχολείου. Γλώσσα: αναφορική/κυριολεκτική λειτουργία.

Ενδεικτικοί άξονες ανάλυσης:

Σε περίπτωση συμφωνίας:

- Η εισβολή σε ξένα κράτη συνήθως προγραμματίζεται από πλούσιες χώρες, προκειμένου να εκμεταλλευτούν τις πιο αδύναμες. Αυτό δημιουργεί βίαιες μετακινήσεις πληθυσμών και ροή προσφύγων προς το εξωτερικό.
- Η παρέμβαση ξένων δυνάμεων στο εσωτερικό των πιο αδύναμων κρατών δημιουργεί θρησκευτικές συγκρούσεις με αποτέλεσμα πάλι την αύξηση των προσφύγων.
- Τα ισχυρά Δυτικά κράτη, επιδιώκοντας την κάλυψη των δικών τους πολιτικών και οικονομικών συμφερόντων, δωροδοκούν τα κράτη που μπορούν να απορροφήσουν μέρος των προσφύγων, δημιουργώντας, έτσι, ακόμη πιο δύσκολες συνθήκες διαβίωσης για τους μετακινούμενους πληθυσμούς.

Σε περίπτωση διαφωνίας:

- Τα κράτη, τηρώντας την αυτοδιάθεσή τους, οφείλουν να αποτρέπουν την παρέμβαση πλούσιων κρατών στη διαχείριση των εσωτερικών τους ζητημάτων.
- Προσφυγή στον Ο.Η.Ε. και σε άλλους Διεθνείς Οργανισμούς για την επίλυση προβλημάτων, ώστε τα πιο αδύναμα κράτη να μην γίνονται υποχείρια των Δυτικών κρατών.
- Κατάπαυση εσωτερικών εχθροπραξιών και εσωτερική πολιτική εξομάλυνση.
- Κατανόηση του ρόλου των Δυτικών κρατών και προσπάθεια για αυτονομία και οικονομική ανάκαμψη των οικονομικά ασθενέστερων κρατών.

Β3. (Μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Ενδεικτικοί άξονες απάντησης:

Το ποιητικό υποκείμενο αναφέρεται στο κύμα προσφύγων που δημιούργησε η Μικρασιατική καταστροφή. Οι ιστορικές πηγές καταγράφουν την απώλεια ζωής πολλών ανθρώπων και γι΄ αυτό το ποιητικό υποκείμενο επισημαίνει «Και στο αίμα βουτηγμένη η μισή μας η γενιά». Ακόμη, κι αν γενικεύσουμε το ζήτημα των προσφύγων, θα παρατηρούσαμε πως οι μετακινήσεις πληθυσμών γίνονται συνήθως βίαια και «πνίγονται» στο αίμα και προκαλούνται από άδικες ενέργειες σε βάρος των πιο ανίσχυρων ομάδων/κρατών (μια ζωή αδικημένοι). Οι συνθήκες διαβίωσης των προσφύγων είναι τραγικές (μες στις φτωχογειτονιές, Στοιβαγμένοι σε παράγκες, να μας πνίγουν οι ανάγκες). Κατά κανόνα, οι πρόσφυγες είναι ανεπιθύμητοι στις χώρες που εγκαθίστανται, αντιμετωπίζονται με καχυποψία και θεωρούνται αίτιοι πολλών προβλημάτων και ένδειας στη χώρα υποδοχής (Πρόσφυγες κυνηγημένοι).

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Κάθε απάντηση θεωρείται αποδεκτή, αρκεί να είναι ολοκληρωμένη νοηματικά και εκφραστικά και να παρουσιάζει τα χαρακτηριστικά του κειμενικού τύπου του ημερολογίου (αναφορά στον τόπο, ημερομηνία, προσφώνηση σε προσωπικό και οικείο ύφος λόγου, χρήση α΄ ενικού προσώπου, για να φανεί ο βιωματικός χαρακτήρας και η προσωπική στάση ως προς το συγκεκριμένο ζήτημα).

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΠΕΡΑ ΑΠΟ ΤΑ ΣΥΝΟΡΑ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Μια εφηβεία όχι σαν όλες τις άλλες

Το παρακάτω κείμενο δημοσιεύτηκε στις 4/7/2019 στην ιστοσελίδα της Unicef και αντλήθηκε από τον ιστότοπο https://schoolpress.sch.gr/.

Η ιστορία της μικρής Μαλάλα είναι λίγο πολύ γνωστή.

Το 2009 η Μαλάλα, κόρη ενός Πακιστανού διευθυντή ιδιωτικού σχολείου, επιλέχθηκε να συμμετάσχει σε ένα αφιέρωμα του BBC με θέμα την ζωή των κοριτσιών στο Πακιστάν των Ταλιμπάν. Η Μαλάλα ήταν 11 ετών, όταν άρχισε να γράφει τις καθημερινές της εμπειρίες σε ένα μπλογκ στην ιστοσελίδα του βρετανικού δικτύου με το ψευδώνυμο Γκιουλ Μακάι. Μέσα από την παιδική αλλά ώριμη γραφή της έκανε λόγο για τις διακρίσεις σε βάρος των νεαρών γυναικών, για τον αποκλεισμό τους από την εκπαιδευτική διαδικασία, για την απαγόρευση των μαθημάτων μουσικής και χορού στα κορίτσια.

Σύντομα το μπλογκ της Μαλάλα έγινε παγκοσμίως γνωστό. Το 2011 προτάθηκε για το παιδικό Νομπέλ Ειρήνης, οπότε και αποκάλυψε το πραγματικό της όνομα. Το γεγονός αυτό όμως δεν μπορούσε να μείνει ατιμώρητο από τους Ταλιμπάν. Στις 9 Οκτωβρίου 2012 ισλαμιστές τρομοκράτες μπήκαν στο σχολικό λεωφορείο όπου βρισκόταν η Μαλάλα και τη χτύπησαν βαριά στο κεφάλι. Η Μαλάλα μεταφέρθηκε σε βρετανικό νοσοκομείο, όπου υπεβλήθη σε επέμβαση. Έτσι σώθηκε.

Η απόπειρα δολοφονίας της όμως τη δυνάμωσε ακόμη περισσότερο. Το 2012 ίδρυσε μία ΜΚΟ[1] για το δικαίωμα των κοριτσιών στο Πακιστάν στη μόρφωση. Έπειτα έγραψε βιβλίο, ταξίδεψε στο εξωτερικό και συναντήθηκε ακόμη και με τον Μπαράκ Ομπάμα. Τιμήθηκε με το παιδικό βραβείο Νομπέλ Ειρήνης, αλλά και το βραβείο Ζαχάρωφ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για την Ελευθερία της Σκέψης.

Η κορυφαία όμως στιγμή ήρθε το 2014, όταν έλαβε το Νομπέλ Ειρήνης μαζί με τον Ινδό συγγραφέα και ακτιβιστή Κάιλας Σατιάρτι. Έκτοτε ζει στη Μεγάλη Βρετανία, ωστόσο αυτό που λέει πάντα είναι ότι θέλει να επιστρέψει κάποια στιγμή στο Πακιστάν.

---

1 Μη Κυβερνητική Οργάνωση

Α3. Με αφορμή την ιστορία της Μαλάλα να συντάξεις ένα άρθρο (200 – 250 λέξεων) που θα δημοσιευτεί στο ηλεκτρονικό περιοδικό του σχολείου σου στο οποίο θα αναφέρεις περιπτώσεις στις οποίες το δικαίωμα της εκπαίδευσης καταπατάται για παιδιά της ηλικίας σου και θα εξηγείς τους λόγους που όλοι και όλες πρέπει να έχουν πρόσβαση σε αυτήν.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

Με λένε Μαλάλα

Το κείμενο είναι απόσπασμα από τον πρόλογο του βιβλίου της Μαλάλα Γιουσαφζάι «Με λένε Μαλάλα», μτφρ. Αύγουστος Κορτώ, εκδ. Πατάκη, Αθήνα 2013.

Κατάγομαι από μια χώρα που δημιουργήθηκε τα μεσάνυχτα. Όταν κόντεψα να πεθάνω ήταν μεσημεράκι.

Έναν χρόνο πριν άφησα το σπίτι μου, για να πάω σχολείο, και δεν επέστρεψα ποτέ. Με βρήκε μια σφαίρα των Ταλιμπάν και διακομίστηκα με αεροπλάνο από το Πακιστάν έχοντας χάσει τις αισθήσεις μου. Ορισμένοι λένε πως δε θα γυρίσω ποτέ στην πατρίδα μου, μα εγώ πιστεύω μ' όλη μου την καρδιά πως θα γυρίσω. Το να ξεριζώνεσαι απ' τη χώρα που αγαπάς δεν το εύχομαι ούτε στον χειρότερο εχθρό μου.[…]

Η μέρα όπου όλα άλλαξαν ήταν μια Τρίτη: η 9η Οκτωβρίου του 2012. Δεν ήταν και η καλύτερη μέρα του χρόνου έτσι κι αλλιώς, καθώς βρισκόμασταν στα μισά των εξετάσεων του σχολείου, αν κι εμένα ως διαβαστερό κορίτσι δε με πείραζε τόσο όσο άλλες συμμαθήτριές μου.

Το πρωί εκείνο φτάσαμε στον στενό λασπωμένο χωματόδρομο στο τέρμα της οδού Χάτζι Μπάμπα, σε μια συνήθη πομπή από ζωηρόχρωμα βαμμένα ρίκσο[2] που ξέρναγαν σύννεφα πετρελαίου, και στο καθένα τους στριμώχνονταν από πεντέξι κορίτσια. Από τότε που οι Ταλιμπάν ανέλαβαν την εξουσία, το σχολείο μας δεν έχει πλέον επιγραφή στην είσοδό του, και η περίτεχνη μπρούντζινη πόρτα στη μέση του άσπρου τοίχου απέναντι απ' τη μάντρα του ξυλοκόπου δε δίνει το παραμικρό στοιχείο για το τι κρύβεται πίσω της.

Για μας τα κορίτσια, η πόρτα εκείνη ήταν σαν μια μαγική είσοδος στον δικό μας, ξεχωριστό κόσμο. Καθώς τη διαβαίναμε χοροπηδώντας, πετούσαμε τις μαντίλες μας στον αέρα σαν τον άνεμο που φυσά τα σύννεφα πέρα για να βγει ο ήλιος, κι έπειτα ανεβαίναμε τρέχοντας μπουλούκι τα σκαλιά. Στο πλατύσκαλο βρισκόταν μια ανοιχτή αυλή με πόρτες που οδηγούσαν σ' όλες τις τάξεις. Ρίχναμε τα

2 δίτροχο ή τρίτροχο καλάθι μεταφοράς

σακίδιά μας στις τάξεις κι έπειτα μαζευόμασταν για την πρωινή συγκέντρωση κάτω απ' τον ουρανό, με τα νώτα στραμμένα στα βουνά καθώς στέκαμε προσοχή.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Από πού διαφαίνεται η αγάπη της ηρωίδας για το σχολείο; Ο αγώνας της για μόρφωση σε εμπνέει και με ποιον τρόπο;

ή

2. Να γράψεις ένα γράμμα σ' έναν συμμαθητή/μια συμμαθήτριά σου που θέλει να σταματήσει το σχολείο, αξιοποιώντας την τραυματική εμπειρία της Μαλάλα, για να τον/την πείσεις να συνεχίσει τις σπουδές του.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΠΕΡΑ ΑΠΟ ΤΑ ΣΥΝΟΡΑ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (Μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
Ως προς το επικοινωνιακό πλαίσιο (άρθρο) λαμβάνουμε υπόψη:
Δομή: απαιτείται τίτλος σύντομος και περιεκτικός.
Ύφος λόγου: ηλεκτρονικό σχολικό περιοδικό => σοβαρό, αντικειμενικό, απλό.
Γλώσσα: αναφορική λειτουργία (κυριολεξία).

Ενδεικτικοί άξονες ανάλυσης:

Περιπτώσεις που το δικαίωμα της εκπαίδευσης καταπατάται:

- πλήθος παιδιών από χώρες που μαστίζονται από πολέμους ή γίνονται θύματα θρησκευτικού φανατισμού,
- παιδιά που στρατολογούνται ή τα υποχρεώνουν σε παιδικούς γάμους,
- προώθηση παιδικής πορνείας, παιδική επαιτεία,
- φτηνό εργατικό δυναμικό μέσα σε άθλιες συνθήκες εργασίας,
- δυσλειτουργία οικογένειας, χαμηλό κοινωνικοοικονομικό και μορφωτικό περιβάλλον.

Λόγοι που όλοι/όλες πρέπει να έχουν πρόσβαση στην εκπαίδευση:

- θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα, σημαντική η προάσπισή του.
- Απαραίτητο μέσο για την κατάκτηση άλλων ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
- Η εκπαίδευση αποβλέπει στην πλήρη ανάπτυξη της ανθρώπινης προσωπικότητας, οξύνει το πνεύμα, ενθαρρύνει τη δημιουργικότητα του ατόμου.
- Εισάγει τις έννοιες της ισότητας, του σεβασμού, της αποδοχής του «άλλου».

Β3. (Μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Ενδεικτικοί άξονες απάντησης:

Η αγάπη της ηρωίδας φαίνεται από τη συναισθηματική της κατάσταση, όταν περνούσε την πόρτα του σχολείου (μια μαγική είσοδος). Ο χώρος αυτός σηματοδοτούσε την είσοδο σε έναν κόσμο ελευθερίας (διαβαίναμε χοροπηδώντας, πετούσαμε τις μαντίλες μας) στον οποίο μπορούσε να είναι ο εαυτός της μακριά από τους περιορισμούς που υπήρχαν στη χώρα της. Ο αγώνας της αποτελεί πρότυπο αγώνα για τη μόρφωση των κοριτσιών σε όλο τον κόσμο και εμπνέει με το σθένος και τον δυναμισμό της. Είναι ένα μάθημα ζωής για τον τρόπο που οφείλουμε να διεκδικούμε ίσες ευκαιρίες στην εκπαίδευση.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Η απάντηση θεωρείται αποδεκτή, αρκεί να είναι ολοκληρωμένη νοηματικά και εκφραστικά και να παρουσιάζει τα χαρακτηριστικά του κειμενικού είδους της επιστολής.

Οι μαθητές/-τριες είναι απαραίτητο με αφορμή την περίπτωση της Μαλάλα να αναφέρουν την προσφορά του σχολείου στη ζωή ενός εφήβου (γνώσεις, κοινωνικοποίηση, ανακάλυψη κλίσεων και δεξιοτήτων κ.ά.) και τα προβλήματα που θα αντιμετωπίσουν σε περίπτωση διακοπής (κίνδυνοι, αδυναμία επικοινωνίας, δυσκολία εύρεσης εργασίας κ.ά.)

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΠΕΡΑ ΑΠΟ ΤΑ ΣΥΝΟΡΑ…

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

[«Θα κάνεις κι εσύ ένα βήμα με τους πρόσφυγες;»]

Το κείμενο υπογράφεται από τον Κυριάκο Καρυώτη και δημοσιεύθηκε στον ιστότοπο www.ert.gr αφορμή την Παγκόσμια ημέρα Προσφύγων. Ανακτήθηκε την 9/7/2019.

Τον ανθρωπισμό των χωρών που φιλοξενούν τους πρόσφυγες ακόμη και όταν παλεύουν με τις δικές τους οικονομικές προκλήσεις και τις ανησυχίες τους για ζητήματα ασφάλειας», αναγνωρίζει σε μήνυμά του για την Παγκόσμια Ημέρα Προσφύγων ο γενικός γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών Αντόνιο Γκουτέρες. Υπογραμμίζει μάλιστα πως αυτό που χρειάζονται περισσότερο και επειγόντως οι πρόσφυγες είναι η ειρήνη.

«Αυτή την Παγκόσμια Ημέρα Προσφύγων, οι σκέψεις μου είναι με τους πάνω από 70 εκατομμύρια γυναίκες, παιδιά και άνδρες – πρόσφυγες και εσωτερικά εκτοπισμένους – που αναγκάστηκαν να δραπετεύσουν από τον πόλεμο, τις συγκρούσεις και τις διώξεις. Αυτός είναι ένας εντυπωσιακός αριθμός, διπλάσιος απ' ό,τι πριν από 20 χρόνια» σημειώνει ο Αντόνιο Γκουτέρες.

Σύμφωνα με τον γενικό γραμματέα του ΟΗΕ, οι περισσότεροι από τους βίαια εκτοπισμένους προέρχονται από λίγες μόνο χώρες: Συρία, Αφγανιστάν, Νότιο Σουδάν, Μυανμάρ και Σομαλία. Τους τελευταίους 18 μήνες, εκατομμύρια άλλοι έχουν τραπεί σε φυγή από τη Βενεζουέλα.

Σε αυτό το πλαίσιο, τόνισε την ανάγκη σύνδεσης της φιλοξενίας τους με την ανάπτυξη και τις επενδύσεις και παρατήρησε πως είναι λυπηρό το ότι δεν ακολουθούν όλοι αυτό το παράδειγμα. «Πρέπει να αποκαταστήσουμε την ακεραιότητα του καθεστώτος διεθνούς προστασίας» διαμήνυσε.

Ο κ. Γκουτέρες αναφέρει ακόμη πως το Παγκόσμιο Σύμφωνο για τους Πρόσφυγες, που εγκρίθηκε τον περασμένο Δεκέμβριο, προσφέρει ένα σχέδιο για μία σύγχρονη απάντηση στο προσφυγικό ζήτημα και προσθέτει ότι εκατομμύρια άνθρωποι σε όλο τον κόσμο συμμετέχουν στην εκστρατεία της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες για την Παγκόσμια Ημέρα Προσφύγων και κάνουν βήματα, μεγάλα και μικρά, με ομοψυχία με τους πρόσφυγες.

«Θα κάνεις κι εσύ ένα βήμα με τους πρόσφυγες;» καταλήγει το μήνυμα του γενικού γραμματέα του ΟΗΕ.

Α3. Στο πλαίσιο ημερίδας του δήμου σου με θέμα το προσφυγικό ζήτημα παίρνεις τον λόγο ως εκπρόσωπος του Λυκείου σου. Στην εισήγησή σου (200- 250 λέξεων) καλείσαι να απαντήσεις στο

ερώτημα που θέτει στο μήνυμά του ο γενικός γραμματέας του ΟΗΕ «Θα κάνεις κι εσύ ένα βήμα με τους πρόσφυγες;» προτείνοντας μέτρα που οφείλει να πάρει η τοπική κοινότητα, για να βελτιωθούν οι συνθήκες της ζωής τους στη χώρα ένταξης.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΑΛΕΒ ΑΝΤΙΛ

ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΕΣ ΜΝΗΜΕΣ: ΑΠΟΣΚΕΥΕΣ

Το ποίημα ανήκει στην Τουρκοκύπρια ποιήτρια Αλέβ Αντίλ. Έχει αντληθεί από το διαδίκτυο.

Ξυπνάς ακόμη τις νύχτες
και σκέφτεσαι τι θα ‘παιρνες μαζί σου
αν έπρεπε να φύγεις
άλλη μια φορά
κι άλλη μια φορά να ξαναρχίσεις;
Ο κανόνας του πρόσφυγα:
μια βαλίτσα για τον καθένα,
δυο για την οικογένεια.
Μήπως θα πάρεις τα σημειωματάρια σου,
τις φωτογραφίες;
Ποια από τα αγαπημένα σου παπούτσια;
Το καλό χειμερινό σακάκι, βέβαια.
Ίσως ένα απ’ τα περσικά χαλιά
– μα τότε δεν παίρνεις τίποτε άλλο.
Τι θα διέσωζες;
Μήπως σε ταράζει ακόμη
η αντίθεση ανάμεσα στη νοοτροπία
του πολιορκημένου που αποθηκεύει τα πάντα
για κάθε απρόβλεπτη έλλειψη,
ακόμη και απομεινάρια παλιών κεριών
για την περίπτωση που θα κοπεί ξαφνικά
το ηλεκτρικό ρεύμα
και τη λογική του πρόσφυγα
ότι μπορεί να κατέχει στ’ αλήθεια

μόνο μια βαλίτσα με αντικείμενα;
Όλα τ' άλλα είναι τυχαία.
Δεν είναι στ' αλήθεια δικά σου.
Όλα τ' άλλα πρέπει να τ' αφήσεις πίσω.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ποιες σκέψεις κάνει το ποιητικό υποκείμενο αναφορικά με το περιεχόμενο της βαλίτσας του πρόσφυγα και σε ποιο συμπέρασμα καταλήγει; Συμφωνείς ή διαφωνείς με αυτή τη σκέψη;

ή

2. Στο προσωπικό σου ιστολόγιο δημοσιεύεις ένα κείμενο για το περιεχόμενο της δικής σου βαλίτσας σε περίπτωση που έπρεπε να φύγεις από την πατρίδα σου.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΠΕΡΑ ΑΠΟ ΤΑ ΣΥΝΟΡΑ…

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (Μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
Ως προς το επικοινωνιακό πλαίσιο (ομιλία) λαμβάνουμε υπόψη: **Δομή:** απαιτείται ανάλογη προσφώνηση και αποφώνηση. **Ύφος λόγου:** επίσημο, τυπικό. **Γλώσσα:** αναφορική/κυριολεκτική λειτουργία. *Θετικά συνεκτιμάται η χρήση ορισμένων στοιχείων αμεσότητας/ προφορικότητας (π.χ. ρητορικές ερωτήσεις, ενδιάμεσες προσφωνήσεις)*

Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης**:**

Αφόρμηση για την ομιλία μπορεί να αποτελέσουν τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι πρόσφυγες καθώς βιώνουν τον ρατσισμό και τον κοινωνικό αποκλεισμό με αποτέλεσμα την καταπάτηση των δικαιωμάτων τους, στοχοποιούνται για κάθε παράνομη δραστηριότητα, γίνονται αντικείμενο εργασιακής εκμετάλλευσης και αδυνατούν να προσαρμοστούν καθώς αντιμετωπίζουν δυσκολία στη γλώσσα, στο σχολείο, στην εύρεση εργασίας.

Τρόποι βελτίωσης της ζωής τους:

- Η πολιτεία οφείλει να μεριμνήσει παρέχοντας προγράμματα για την ένταξή τους,
- οικονομική στήριξη και ίσες ευκαιρίες από τους τοπικούς φορείς,
- εκπαιδευτικά προγράμματα για την ένταξη των προσφύγων και την εκμάθηση της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας,
- ημερίδες, προγράμματα για να επιτευχθεί η γνωριμία με την κουλτούρα των άλλων λαών,
- εθελοντικές δράσεις,
- διαπολιτισμική εκπαίδευση ως ανάχωμα στον ρατσισμό,

- δημοκρατικό σχολείο που προωθεί τη συνεργασία, την ευθύνη, τη διαλλακτικότητα, λειτουργεί με γνώμονα τον σεβασμό, διέπεται από ήθος, αξίες, ιδανικά και αρχές.

Β3. (**Μονάδες 25)**

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Το ποιητικό υποκείμενο αναρωτιέται για το περιεχόμενο της βαλίτσας του πρόσφυγα. Βιώνει μια αμηχανία και σύγχυση, αφού δεν ξέρει τι πρέπει να πάρει μαζί του. Τελικά αντιλαμβάνεται ότι τίποτα δεν του ανήκει και πρέπει να τα εγκαταλείψει. Διαπίστωση δραματική αλλά αληθινή.

Ο/Η μαθητής/-τρια μπορεί να συμφωνήσει με τη διαπίστωση ότι ο άνθρωπος που αναγκάζεται να εγκαταλείψει την πατρίδα του αφήνει πίσω τα υπάρχοντά του και κρατά στην αποσκευή του μόνο τις αναμνήσεις, καλές ή κακές, αφού ένα κεφάλαιο της ζωής του κλείνει και ανοίγει ένα άλλο.

Ο/Η μαθητής/-τρια μπορεί να διαφωνήσει και να ισχυριστεί ότι ο άνθρωπος που αναγκάζεται να εγκαταλείψει την πατρίδα του νιώθει την ανάγκη να κρατά πράγματα που θα του θυμίζουν τη ζωή εκεί, καθώς αποτελούν συνδετικό κρίκο με το παρελθόν.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Οποιαδήποτε επιλογή του/της μαθητή/τριας είναι αποδεκτή ανάλογα με την πρόσληψη του ποιήματος. Δύναται να χρησιμοποιήσει εικόνες από αυτές που υπάρχουν στο ποίημα, για να περιγράψει το περιεχόμενο της βαλίτσας του.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΠΕΡΑ ΑΠΟ ΤΑ ΣΥΝΟΡΑ…

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

[Ελληνοτουρκική φιλία]

Το κείμενο δημοσιεύθηκε στον ιστότοπο http://www.peace-cyprus.org/PeaceCenter/5g.html και αναφέρεται στη φιλία ανάμεσα στην 12χρονη Ελληνοκύπρια Ρωμίνα Λαούρη και στη συνομήλική της Τουρκοκύπρια Aydil. Δίνεται συντομευμένο για τις ανάγκες της εξέτασης.

Η δωδεκάχρονη Ρωμίνα Λαούρη είναι από τα λίγα παιδιά της Κύπρου που κατάφεραν να δημιουργήσουν μια τρυφερή φιλία με μια συνομήλική της Τουρκοκυπρία, την Aydil. Η πιο κάτω έκθεση της Ρωμίνας μιλά για την προσπάθεια των δυο φίλων να κατανοήσουν και να αντιμετωπίσουν την κατάσταση που επικρατεί στον τόπο μας.

Τη φίλη μου που κατοικεί στη Λευκωσία, στη Λευκωσία που ποτέ δεν μπορούμε να την επισκεφτούμε, στη Λευκωσία που ο πατέρας μου έχει το σπίτι του, που φύτεψε τριανταφυλλιές όταν ήτανε 12 χρονών, αυτή μου τη φίλη, που μόνο σε φωτογραφία την είδα, τη λένε Aydil. Η Aydil είναι Τουρκοκυπρία. Ο πατέρας της γεννήθηκε, μεγάλωσε και ζούσε μέχρι το 1974 στη Λεμεσό. Ο πατέρας του, ο παππούς της Aydil, εργαζόταν στο Λανίτη. Της φίλης μου και του πατέρα της, αρέσει πολύ η λεμονάδα Λανίτη και όταν βρω καμιά φορά ευκαιρία, τους στέλνω μέσα από τα συρματοπλέγματα της μοιρασμένης Λευκωσίας ένα μπουκάλι. Η ιστορία της Aydil και η δικιά μου είναι πολύ μεγάλη. Θα σας την πω ίσως μια άλλη φορά.

Τώρα θέλω να σας μιλήσω για τον πόνο που νιώθουμε και οι δυο μας γιατί δεν μπορούμε να παίξουμε μαζί, θέλω να σας εξηγήσω το θυμό μας, γιατί υπάρχουν ακόμα σύνορα, συρματοπλέγματα και στρατιώτες. Υπάρχει όμως και φόβος, πολύς φόβος, πως είναι δυνατό αυτή η ησυχία που υπάρχει να σταματήσει και οι πατεράδες μας να πάρουν τα όπλα. Γι' αυτό υπάρχει και θυμός, θυμός για όλους τους μεγάλους που κατάφεραν να μοιράσουν την Κύπρο.

Η Aydil κι εγώ δε μοιραζόμαστε μόνο το θυμό μας, μα και την ιστορία των γονιών μας, της Κύπρου, την ιστορία πολλών γενιών.

Όταν μιλώ για τη φίλη μου, για το ότι η μητέρα μου είναι πρόσφυγας, μου λέει και εκείνη για το δικό της πατέρα που είναι πρόσφυγας και ήταν αιχμάλωτος στη Λεμεσό. Όταν της λέω για τους αγνοουμένους που οι μητέρες τους ακόμα περιμένουν, μου μιλά κι εκείνη για τη μητέρα της που φοβάται να ζήσει με Ελληνοκυπρίους, γιατί στις ταραχές του 1963 κάποιοι Ελληνοκύπριοι σκότωσαν τον παππού της, σε ένα χωριό της Πάφου.

Ξέρετε, εκείνες τις στιγμές καταλαβαίνω πόσο δύσκολο είναι να έχουμε ο ένας στον άλλο εμπιστοσύνη, να ζούμε μαζί ειρηνικά και να μην αρχίσουμε να σκοτώνουμε ο ένας τον άλλο.

Για να μπορούμε να ζήσουμε μαζί θα πρέπει να σεβαστούμε ότι μιλούμε διαφορετικές γλώσσες και ότι έχουμε διαφορετική θρησκεία. Η Aydil μού έστειλε κάρτα για την Πρωτοχρονιά και όχι για τα Χριστούγεννα και χάρηκα που έχω να μοιραστώ μια γιορτή μαζί της. Θέλω να μάθει να σέβεται τα ήθη και τα έθιμά μας, τις γιορτές μας, μα και το θυμό και πόνο μας για την τουρκική εισβολή, όπως πρέπει να μάθω κι εγώ για το δικό της φόβο και πόνο.[...]

Με την Aydil σκεφτήκαμε πολλές λύσεις. Εκείνη έδειξε τη φωτογραφία μου στην τάξη της και όλοι είπαν ότι δεν φαίνομαι για εχθρός. Αν μπορούσαν οι τάξεις μας να βρεθούν, να πάμε εκδρομή, θα ήταν τόσο ωραία.[...]

Α3. Στο κείμενο παρουσιάζεται η δυσκολία της φιλίας σε άτομα από χώρες με παρελθόν πολέμου. Σε άρθρο (200 – 250 λέξεων) που θα αναρτήσεις στην ιστοσελίδα του σχολείου σου να αναδείξεις αυτή τη διαπίστωση και να προτείνεις τρόπους να ξεπεραστούν τα εμπόδια που υπάρχουν.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΓΙΑΝΝΗΣ ΡΙΤΣΟΣ (1909-1990)

Εἰρήνη

Το παρακάτω ποίημα είναι απόσπασμα από τη συλλογή του Γιάννη Ρίτσου Αγρύπνια (1941-1953),Ποιήματα 1930-1960, Β΄ τόμος, Εκδόσεις «Κέδρος», Αθήνα 1961.

Τ᾽ ὄνειρο τοῦ παιδιοῦ εἶναι ἡ εἰρήνη
Τ᾽ ὄνειρο τῆς μάνας εἶναι ἡ εἰρήνη
Τὰ λόγια τῆς ἀγάπης κάτω ἀπ᾽ τὰ δέντρα
εἶναι ἡ εἰρήνη.
Ὁ πατέρας ποὺ γυρνάει τ᾽ ἀπόβραδο
μ᾽ ἕνα φαρδὺ χαμόγελο στὰ μάτια
μ᾽ ἕνα ζεμπίλι στὰ χέρια του γεμάτο φροῦτα
καὶ οἱ σταγόνες τοῦ ἱδρώτα στὸ μέτωπό του
εἶναι ὅπως οἱ σταγόνες τοῦ σταμνιοῦ

ποὺ παγώνει τὸ νερὸ στὸ παράθυρο,
εἶναι ἡ εἰρήνη.[...]
Εἰρήνη εἶναι ἡ μυρουδιὰ τοῦ φαγητοῦ τὸ βράδυ,
τότε ποὺ τὸ σταμάτημα τοῦ αὐτοκινήτου στὸ δρόμο
δὲν εἶναι φόβος,
τότε ποὺ τὸ χτύπημα στὴν πόρτα
σημαίνει φίλος,
καὶ τὸ ἄνοιγμα τοῦ παραθύρου κάθε ὥρα
σημαίνει οὐρανός,
γιορτάζοντας τὰ μάτια μας
μὲ τὶς μακρινὲς καμπάνες τῶν χρωμάτων του,
εἶναι εἰρήνη.
Εἰρήνη εἶναι ἕνα ποτήρι ζεστὸ γάλα
κι ἕνα βιβλίο μπροστὰ στὸ παιδὶ ποὺ ξυπνάει,
τότε ποὺ τὰ στάχυα γέρνουν τό ᾽να στ᾽ ἄλλο λέγοντας:
τὸ φῶς, τὸφῶς
καὶ ξεχειλάει ἡ στεφάνη τοῦ ὁρίζοντα φῶς,
εἶναι ἡ εἰρήνη.
Τότε ποὺ οἱ φυλακὲς ἐπισκευάζονται νὰ γίνουν βιβλιοθῆκες,
τότε ποὺἕνα τραγούδι ἀνεβαίνειἀπὸ κατώφλι σὲ κατώφλι τὴ νύχτα,
τότε ποὺ τ᾽ ἀνοιξιάτικο φεγγάρι βγαίνει ἀπ᾽ τὸ σύγνεφο
ὅπως βγαίνει ἀπ᾽ τὸ κουρεῖο τῆς συνοικίας
φρεσκοξυρισμένος ὁ ἐργάτης τὸ Σαββατόβραδο,
εἶναι ἡ εἰρήνη.[...]
Ὅταν λές: ἀδελφές μου, - ὅταν λέμε: αὔριο θὰ χτίσουμε.
ὅταν χτίζουμε καὶ τραγουδᾶμε,
εἶναι ἡ εἰρήνη.
Ἡ εἰρήνη εἶναι τὰ σφιγμένα χέρια τῶν ἀνθρώπων
εἶναι τὸ ζεστὸ ψωμὶ στὸ τραπέζι τοῦ κόσμου
εἶναι τὸ χαμόγελο τῆς μάνας
Τίποτ᾽ ἄλλο δὲν εἶναι ἡ εἰρήνη.
Καὶ τ᾽ ἀλέτρια ποὺ χαράζουν βαθιὲς αὐλακιὲς σ᾽ ὅλη τὴ γῆ,
ἕνα ὄνομα μονάχα γράφουν:
Εἰρήνη.

Τίποτ᾽ ἄλλο. Εἰρήνη.[...]
Ἀδέρφια,
μὲς στὴν εἰρήνη διάπλατα ἀνασαίνει ὅλος ὁ κόσμος
μὲ ὅλα τὰ ὄνειρά μας
Δῶστε τὰ χέρια ἀδέρφια μου,
αὐτό ῾ναι ἡ εἰρήνη.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Να ερμηνεύσεις το περιεχόμενο της ειρήνης αξιοποιώντας τις εικόνες του ποιήματος. Ποια πιστεύεις ότι είναι η επιδίωξη του ποιητικού υποκειμένου;

ή

2. Να γράψεις ένα δικό σου κείμενο (πεζό ή ποιητικό) με αφορμή το ποίημα περιγράφοντας τι δεν είναι ειρήνη.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΠΕΡΑ ΑΠΟ ΤΑ ΣΥΝΟΡΑ…

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (Μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Θετικά αξιολογούνται:

- *Ένας πετυχημένος, περιεκτικός και ελκυστικός τίτλος.*
- *Η κατάλληλη τεκμηρίωση.*
- *Η αναφορική/κυριολεκτική λειτουργία της γλώσσας, το σοβαρό ύφος λόγου.*

Αρνητικά αξιολογούνται:

- *Η απουσία τίτλου ή ένας μακροσκελής ή ασαφής τίτλος.*
- *Ένας γενικόλογος πρόλογος.*
- *Η πληθώρα παραδειγμάτων και η έλλειψη τεκμηρίωσης.*
- *Το προσωπικό, εξομολογητικό ύφος λόγου.*

Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:

Ο/Η μαθητής/-τρια διαπιστώνει ότι υπάρχουν χώρες με επιβαρυμένο ιστορικό παρελθόν ή διαφορές στη γλώσσα, στη θρησκεία, στην κουλτούρα και ότι σε κάποιες περιπτώσεις οι διαφορές φαίνονται και είναι αγεφύρωτες. Μπορεί να προτείνει τρόπους, για να ξεπεραστούν εμπόδια που ενδεχομένως αποτρέπουν από τη δημιουργία φιλίας νέων ανθρώπων:

- Ημερίδες, προγράμματα ανταλλαγής μαθητών για να επιτευχθεί η γνωριμία με την κουλτούρα των άλλων λαών,
- διαπολιτισμική εκπαίδευση ως ανάχωμα στον φανατισμό,
- γνώση της ιστορίας που απαλλάσσει από τα πάθη και τη μισαλλοδοξία,
- δημοκρατικό σχολείο που προωθεί τη συνεργασία, την ευθύνη, τη διαλλακτικότητα, λειτουργεί με γνώμονα τον σεβασμό, διέπεται από ήθος, αξίες, ιδανικά και αρχές,
- μέριμνα των διεθνών οργανισμών για συνεργασία και εμπιστοσύνη ανάμεσα στα κράτη,

- φιλειρηνικά και ανθρωπιστικά κινήματα.

Όλα τα παραπάνω συντείνουν στην εξάλειψη των διακρίσεων, στη θετική στάση στις διαφορές των πολιτισμών, στην αποδοχή του «άλλου» και δημιουργούν ανοιχτές κοινωνίες με αλληλοκατανόηση και αλληλεγγύη.

Β3. (**Μονάδες 25)**

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Έχοντας ζήσει τον πόλεμο ο Γιάννης Ρίτσος μιλά για τα αγαθά της ειρήνης εμφυσώντας αυτή την αγάπη στις καρδιές των ανθρώπων. Υπογραμμίζει πόσο όμορφη είναι η ζωή με ειρήνη, παρουσιάζοντας εικόνες από την καθημερινότητα που δίνουν μια αίσθηση ηρεμίας, ζεστασιάς και θαλπωρής. Βασική του επιδίωξη είναι να αναδείξει το νόημα της ειρήνης ως βασικό συστατικό της κοινωνικής ηρεμίας και συνοχής. Το ποιητικό υποκείμενο μιλά με τρυφερότητα και ευαισθησία για τις μικρές και μεγάλες απολαύσεις της ζωής. Στιγμές αυτονόητες, όπως η εικόνα του πατέρα που επιστρέφει το βράδυ από τη δουλειά, η μυρωδιά του φαγητού, ένα ποτήρι γάλα κι ένα ανοιχτό βιβλίο μπροστά στο παιδί που διαβάζει και πόσες άλλες είναι η ειρήνη. Κανείς δεν μπορεί να υποτιμήσει τέτοιες ευτυχισμένες στιγμές και να μην εναντιωθεί σε οποιαδήποτε πράξη αποπνέει βία και καταστρατηγεί τα βασικά ανθρώπινα δικαιώματα.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Οποιαδήποτε επιλογή του/της μαθητή/τριας είναι αποδεκτή. Δύναται να χρησιμοποιήσει αντίθετες εικόνες από αυτές που υπάρχουν στο ποίημα, για να περιγράψει τι δεν είναι ειρήνη.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Α΄ ΤΑΞΗ ΕΠΑΛ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΟΨΕΙΣ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Διαδίκτυο vs[1] έντυπα μέσα στην ενημέρωση.

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί ηλεκτρονικό άρθρο της Ευανθίας Νικολάου και του Άρη Αλεξίου που δημοσιεύτηκε στο ιστολόγιο https://citycampus.gr/(διασκευή).

Η ενημέρωση αφορά όλους μας. Είναι κομμάτι της καθημερινότητας του ανθρώπου, ο οποίος είναι μέλος μιας κοινωνίας. Οφείλουμε να ενημερωνόμαστε για τις εξελίξεις της, για να έχουμε ενεργό ρόλο μέσα σε αυτήν. Τα μέσα που συμβάλλουν στην ενημέρωση των πολιτών ποικίλλουν. Το Διαδίκτυο, από τη μια, έχει κάνει την «επαναστατική» του εμφάνιση στον τομέα της ενημέρωσης, ενώ από την άλλη τα έντυπα μέσα αποτελούν διαχρονικές ενημερωτικές αξίες. Το ερώτημα, όμως, είναι: για ποιους λόγους θα έπρεπε κάποιος να επιλέξει το Διαδίκτυο για την ενημέρωσή του και για ποιους, αντίστοιχα, τα έντυπα μέσα;

Υπέρ του Διαδικτύου. Πολύ βασικό στοιχείο του Διαδικτύου είναι ότι είναι πιο οικονομικό από τα έντυπα μέσα και ότι, φυσικά, σε αυτό έχουν πρόσβαση οι περισσότεροι σήμερα. Παράλληλα, στο Διαδίκτυο μπορεί να αναρτήσει ο καθένας την είδηση που θέλει να διαδώσει, σε αντίθεση με την εφημερίδα, στην οποία οι φορείς εξουσίας (π.χ. μία κυβέρνηση) μπορούν να ασκήσουν ιδιαίτερη επίδραση. Επιπλέον, ο χρήστης του Διαδικτύου μπορεί να εξακριβώσει τις πληροφορίες που του δίνονται, διότι μπορεί να ανατρέξει σε πολλές πηγές. Αυτό του παρέχει τη δυνατότητα να σιγουρέψει αν η πληροφορία που διάβασε ήταν έγκυρη και, επιπλέον, να μάθει περισσότερες λεπτομέρειες για αυτήν μέσω κάποιας άλλης ιστοσελίδας. Με αυτόν τον τρόπο δεν είναι μονόπλευρη η ενημέρωσή του. Και μην ξεχνάμε ότι στο Διαδίκτυο μπορείς να παρακολουθήσεις και να διαβάσεις ειδήσεις και από άλλα μέσα ενημέρωσης, όπως είναι η τηλεόραση, αλλά και η ίδια η εφημερίδα σε ηλεκτρονική έκδοση.

Υπέρ των Έντυπων Μέσων. Κατ' αρχάς τις περισσότερες φορές η έντυπη ενημέρωση «φιλτράρει» τα θέματά της και διασταυρώνει τις πηγές, προτού προχωρήσει στη συγγραφή και δημοσίευση των άρθρων, η οποία γίνεται επώνυμα. Αντίθετα, το διαδίκτυο επιτρέπει στον καθένα να προωθεί περιεχόμενο και να παραθέτει την άποψή του, χωρίς να βασίζεται

1 Συντομογραφία της λατινικής λέξης versus = αντίθετα, σε αντίθεση.

σε αξιόπιστες πηγές και σε αληθινά γεγονότα. Έπειτα, όταν ενημερώνεσαι από μια εφημερίδα ή ένα περιοδικό, διαχειρίζεσαι ένα συγκεκριμένο αριθμό σελίδων και έχεις την όρεξη και την περιέργεια να ανακαλύψεις κάθε μια από αυτές, ενώ το διαδίκτυο είναι απλά χαοτικό. Τέλος, όταν παίρνεις στα χέρια σου την εφημερίδα ή το περιοδικό είσαι εσύ και το χαρτί. Για όσο διαρκέσει η ανάγνωση, το έντυπο σε έχει αιχμαλωτίσει χωρίς να το καταλάβεις και δεν σου επιτρέπει να φύγεις χωρίς να κάνεις φύλλο και φτερό κάθε του σελίδα. Αντίθετα, όταν «σερφάρεις» στους διάφορους ενημερωτικούς ιστότοπους, χάνεται η μαγεία της αποκλειστικότητας. Με ένα κλικ μπορείς να ακούσεις ξαφνικά μουσική ή να χαζέψεις κάποιο βίντεο, χάνοντας έτσι, μαζί με τη συγκέντρωσή σου, και την πληροφορία που αναζητούσες.

Α3. Να γράψεις ένα άρθρο (200-250 λέξεων), στο οποίο θα εξηγείς τα πιο σημαντικά, κατά τη γνώμη σου, χαρακτηριστικά της ενημέρωσης μέσω του διαδικτύου. Το άρθρο σου προορίζεται για ανάρτηση στην ενημερωτική ιστοσελίδα που επισκέπτεσαι συχνότερα.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΕΥΓΕΝΙΑ ΦΑΚΙΝΟΥ (1945 -)

[Οι εμμονές]

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί απόσπασμα από το μυθιστόρημα «Οδυσσέας και Μπλουζ» (εκδ. Καστανιώτη 2010), στο οποίο οι ομώνυμοι κεντρικοί ήρωες διαλέγονται και δίνουν πληροφορίες ο ένας στον άλλον για τον εαυτό τους και τη ζωή τους.

Η Μπλουζ του είπε ότι τις εμμονές της τις είχε κάνει τέχνη.

«Ενδιαφέρον, πολύ ενδιαφέρον. Γίνε πιο αναλυτική, παρακαλώ» την προέτρεψε ο Οδυσσέας, που θεώρησε προκλητική την τελευταία φράση της.

Εκείνη του είπε ότι την ενδιέφεραν οι απόκληροι της ζωής. Οι άστεγοι, οι παράνομοι μετανάστες, οι περιθωριακοί, όσοι τέλος πάντων δεν είχαν στον ήλιο μοίρα, κι ότι είχε γυρίσει δύο ημίωρα ντοκιμαντέρ. Του είπε ότι είχε περάσει μέρες και νύχτες με τους ξένους που κοιμούνται σε χαρτόκουτα, στα μέρη γύρω από το Βρεφοκομείο της Αθήνας, διαιωνίζοντας έτσι την παράδοση των «πεταγμένων» -τότε βρεφών τώρα ενηλίκων.

«Δεν ήταν επικίνδυνο; Πώς σε δέχτηκαν;» ρώτησε ο Οδυσσέας, που το ενδιαφέρον του για την κοπέλα είχε μεγιστοποιηθεί. Ήθελε δύναμη και αντοχή, για να καταφέρει κάτι παρόμοιο. Σωστά λοιπόν είχε διαγνώσει πείσμα και σθένος στο βλέμμα της.

Η Μπλουζ του εξήγησε ότι δεν κερδίζεται η εμπιστοσύνη από τη μια μέρα στην άλλη. Κι ούτε βγάζεις την κάμερα απροειδοποίητα. Πρέπει να περάσεις μέρες μαζί τους, μόνο με συζητήσεις, να τους εξηγήσεις ότι θέλεις να προβάλεις τη δική τους οπτική, ότι είναι μια ευκαιρία ν' αρθρώσουν τον δικό τους λόγο, χωρίς τον σχολιασμό κάποιου τρίτου. Και ότι αυτό που την ενδιέφερε ήταν να καταγράψει την πραγματικότητα όπως ήταν, κι όχι να φτιάξει μια ταινία μυθοπλασίας, όπου θα κατασκεύαζε μια άλλη πραγματικότητα.

«Μα πάλι θα υπάρχει η προσωπική οπτική. Νομίζω ότι δεν υφίσταται[2] αυτό που λέμε αντικειμενικότητα», σχολίασε ο Οδυσσέας.

Η Μπλουζ συμφώνησε και του είπε ότι ακόμα και η γωνία λήψης, ο φωτισμός ή η επιλογή του ενός προσώπου και όχι του άλλου, παρουσιάζουν ΜΙΑ πραγματικότητα και όχι ΤΗΝ πραγματικότητα.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις την απάντησή σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Πώς αντιλαμβάνονται οι δύο ήρωες τη σχέση ανάμεσα στα δεδομένα της πραγματικής ζωής και την κινηματογραφική καταγραφή τους; Να ερμηνεύσεις τη στάση τους με βάση στοιχεία του κειμένου και να γράψεις αν εσύ συμφωνείς μαζί τους ή όχι, και γιατί.

ή

2. Να γράψεις ένα δικό σου πεζό κείμενο, το οποίο θα αποτελέσει τον γλωσσικό σχολιασμό ενός μέρους από το ντοκιμαντέρ της Μπλουζ. Σε αυτό να αναφερθείς κυρίως στη δύσκολη καθημερινότητα ενός άστεγου στους δρόμους της Αθήνας.

Μονάδες 25

2 Δεν υπάρχει

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Α΄ ΤΑΞΗ ΕΠΑΛ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΟΨΕΙΣ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3.

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Αναμένεται ηλεκτρονικό άρθρο (δημοσίευση σε ενημερωτική ιστοσελίδα). Στοιχεία που υπηρετούν αυτό το επικοινωνιακό πλαίσιο:

- ύπαρξη τίτλου· ο τίτλος αξιολογείται αυτός καθαυτός, ωστόσο θετικά προσμετρώνται και η συνάφειά του με το θέμα και η πρωτοτυπία του·
- πρόλογος που περιλαμβάνει την αφόρμηση και τον κεντρικό άξονα, στον οποίο θα κινηθεί το άρθρο·
- ύφος τυπικό και επίσημο, που δεν αποκλείει τη χρήση α΄ ενικού ρηματικού προσώπου, εφόσον ζητείται κατάθεση προσωπικής άποψης·
- χρήση αιτιολογικών προτάσεων·
- επίλογος με στοιχεία σύνοψης και τελική – περιληπτική έκφραση άποψης.
- Περιεχόμενο: μπορεί εν πολλοίς να αντληθεί και από το μη λογοτεχνικό κείμενο. Δεν πρέπει να αναμένεται, λόγω του ορίου των λέξεων, να αναφερθούν πάνω από τρία (3), θετικά χαρακτηριστικά της διαδικτυακής επικοινωνίας, με την κατάλληλη ανάλυση και τεκμηρίωση.

Ενδεικτικά:

- Άμεση ενημέρωση για τα γεγονότα, τη στιγμή ακριβώς που συμβαίνουν ·
- εύκολη ενημέρωση, ιδιαίτερα για τις νεότερες ηλικίες (π.χ. με τη χρήση κινητού

τηλεφώνου), και προσιτή στον καθένα (είναι σχεδόν δωρεάν) ·

- απεριόριστη και ανεμπόδιστη πληροφόρηση για όλους και σε όλα τα ζητήματα ·
- (ειδικότερα) πηγή ενημέρωσης για θέματα και προβλήματα, τα οποία αποσιωπούν τα άλλα μέσα, ή για το έργο ανθρώπων, ομάδων, συλλογικοτήτων κ.λπ. που δεν διαθέτουν άλλον τρόπο, για να δημοσιοποιήσουν τη δουλειά τους ·
- πλουραλιστική και δημοκρατική πληροφόρηση, χωρίς λογοκρισία ή άλλου είδους «φίλτρα» ·
- καλλιέργεια της έκφρασης άποψης, ως επιστέγασμα της ενημέρωσης, και της δημόσιας παρέμβασης / του δημόσιου λόγου, όπως π.χ. στην ιστοσελίδα , στην οποία θα αναρτηθεί το άρθρο του μαθητή / της μαθήτριας ·
- συνδυασμός ενημέρωσης και προώθησης της άμεσης δημοκρατίας, με τη διεξαγωγή δημοψηφισμάτων για θέματα της επικαιρότητας.

Β3.

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης:

Με δεδομένο τον περιορισμένο αριθμό των λέξεων η απάντηση μπορεί να περιοριστεί στο τελευταίο τμήμα του αποσπάσματος με ανάλογη αναφορά στο κείμενο :

Οι ήρωες διαλέγονται πάνω στο θέμα της κινηματογραφικής καταγραφής της πραγματικότητας σε ταινίες τεκμηρίωσης (ντοκιμαντέρ). Καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι πάντοτε αποδίδεται μια όψη των δεδομένων της πραγματικής ζωής, όχι ολόκληρη η πραγματικότητα («Μα πάλι θα υπάρχει … ΤΗΝ πραγματικότητα»).

Ωστόσο, αξιολογείται θετικά η επισήμανση ενός ή περισσότερων από τα ακόλουθα ειδικότερα σημεία:

- Η ηρωίδα αναφέρει ότι αντλεί το θέμα της από την πραγματικότητα, και μάλιστα από τον δύσκολο και δυσπρόσιτο χώρο των περιθωριοποιημένων της κοινωνίας, των απόκληρων («Εκείνη του είπε ότι την ενδιέφεραν …. Πείσμα και σθένος στο βλέμμα της»).
- Η ηρωίδα επιμένει ιδιαίτερα στη βαθμιαία και κοπιώδη οικοδόμηση σχέσεων εμπιστοσύνης με τα υποκείμενα της έρευνας, επί τη βάσει της προβολής της δικής τους άποψης και οπτικής («Η Μπλουζ του εξήγησε ότι …. Χωρίς τον σχολιασμό κάποιου τρίτου»). Με άλλα λόγια, πείθει τους ανθρώπους να συμμετάσχουν σε μια ταινία «αντικειμενική» (όχι μυθοπλασίας), με την επίκληση της δικής τους υποκειμενικότητας.

- Ο ήρωας επισημαίνει ότι πάντα υπάρχει προσωπική ματιά, αντικειμενική εκδοχή δεν υφίσταται («Μα πάλι θα υπάρχει … σχολίασε ο Οδυσσέας»).
- Η ηρωίδα τεκμηριώνει προσθέτοντας ότι ακόμη και η παραμικρή παράμετρος στην κινηματογράφηση συμβάλλει στην προβολή μιας διαφορετικής όψης της πραγματικότητας («… ακόμα και η γωνία λήψης …. ΤΗΝ πραγματικότητα»).

Ως προς τη συμφωνία ή τη διαφωνία, η απάντηση είναι, προφανώς, ελεύθερη, πρέπει ωστόσο να αιτιολογείται.

2. Θέμα δημιουργικής γραφής:

Το κείμενο που καλούνται να γράψουν οι μαθητές / οι μαθήτριες είναι ένα μικρό πεζογράφημα, με τη μορφή γλωσσικού σχολιασμού ταινίας τεκμηρίωσης (ντοκιμαντέρ).

Το θέμα που τους δίδεται είναι συγκεκριμένο (οι δυσκολίες της καθημερινότητας ενός άστεγου στους δρόμους μιας μεγάλης πόλης), ωστόσο το περιεχόμενο και η οπτική αφήνονται τελείως ελεύθερα. Άρα, οι μαθητές / οι μαθήτριες καλούνται να φανταστούν τις εικόνες του ντοκιμαντέρ και να τις «ντύσουν» με λόγο. Προς αυτή την κατεύθυνση αναμενόμενη είναι η χρήση:

- α΄ πληθυντικού ρηματικού προσώπου (π.χ. «Στα πλάνα βλέπουμε …») ή γ’ ενικού και πληθυντικού ρηματικού προσώπου («Οι εικόνες αυτές είναι η πραγματικότητα των αστέγων ….») ·
- επιθέτων και λοιπών στοιχείων περιγραφής (π.χ. επιρρημάτων) ως επεξήγησης των εικόνων ·
- εκφράσεων σχολιασμού και τεκμηρίωσης, στο πλαίσιο επίσης της επεξήγησης των εικόνων.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ:ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

«Ζωή – πατίνι» με τη νέα μόδα στην Ευρώπη

Το κείμενο που ακολουθεί, δημοσιεύθηκε στην ηλεκτρονική έκδοση της εφημερίδας «Καθημερινή» στις 17/8/2019.

Είναι βέβαιο ότι η είδηση που ακολουθεί θα λυπήσει τους λάτρεις των ηλεκτρικών πατινιών, που έχουν πλέον καταλάβει τους δρόμους της Ευρώπης, και όχι μόνον. Οι δημοτικές αρχές του Μιλάνου αποφάσισαν να βάλουν οριστικό τέλος σε αυτήν τη νέα μάστιγα, δίνοντας στις εταιρείες που τα εκμεταλλεύονται προθεσμία τριών ημερών για να τα απομακρύνουν. Ειδικότερα, οι αρμόδιοι αντιδήμαρχοι για την ασφάλεια, Άννα Σκαβούτσο, και Μεταφορών, Μάρκο Γκρανέλι, εξέδωσαν διαταγή για να αποσυρθούν τα ηλεκτρικά πατίνια από τους δρόμους του Μιλάνου έως ότου ο δήμος καταρτίσει και δημοσιεύσει σχετικό διαγωνισμό για την ανάθεση της ενοικίασής τους, και τοποθετηθούν οι σχετικές σημάνσεις με τις οδηγίες χρήσης και τις απαγορεύσεις που προβλέπονται από τη νομοθεσία. Σήμερα στο Μιλάνο λειτουργούν επτά εταιρείες ενοικίασης ηλεκτρικών πατινιών, ενώ δεν είναι λίγοι οι ντόπιοι που, αποφασίζοντας να εξοικονομήσουν χρήματα μακροπρόθεσμα, αγόρασαν το δικό τους. Σύμφωνα με τους παρόντες κανονισμούς, η χρήση τους επιτρέπεται μόνο σε πεζόδρομους και η μέγιστη ταχύτητά τους δεν πρέπει να υπερβαίνει τα έξι χιλιόμετρα την ώρα. Ωστόσο, οι αναβάτες τους δεν φαίνεται να το βάζουν κάτω και εφορμούν και στους δρόμους. Ήδη έχουν καταγραφεί πολλά μικροατυχήματα, αλλά και μία παράσυρση πεζού, ο οποίος κατέληξε στο νοσοκομείο με πολλαπλά κατάγματα.

Όμως, τα ηλεκτρικά πατίνια συνιστούν πανευρωπαϊκή μάστιγα, που έχει εξοργίσει πολλούς κατοίκους, εποχούμενους[1] και πεζούς των ευρωπαϊκών μητροπόλεων.

Οι λάτρεις του μέσου, βέβαια, θεωρούν ότι πρόκειται για ένα πραγματικό άλμα στο μέλλον των μεταφορών κι έναν καταπληκτικό τρόπο για να μετακινηθείς με ταχύτητα, από το Λούβρο στον Πύργο του Άιφελ, χωρίς να παραγάγεις ατμοσφαιρική ρύπανση. Οι επικριτές του, ωστόσο, διαφωνούν, επισημαίνοντας τον διαρκή αυξανόμενο αριθμό των τραυματισμών, αλλά και των θανάτων από συγκρούσεις με ηλεκτρικά πατίνια καταγγέλλοντας ταυτόχρονα την τρομερή ενόχληση που προκαλούν σε πεζούς, ποδηλάτες και αυτοκινητιστές, οι οποίοι διεκδικούν και αυτοί μία θέση σε δρόμους και πεζοδρόμια. […]

[1] αυτοί που διανύουν μία απόσταση μέσα σε όχημα

Α3. Έχει διατυπωθεί από πολλούς η άποψη ότι η τεχνολογία και οι εφαρμογές της μπορεί να οδηγήσουν σε μέσα μαζικής μεταφοράς με φιλικότερο και προς τους ανθρώπους και προς το περιβάλλον χαρακτήρα. Με αφετηρία την παραπάνω θέση και με βάση το κείμενο που διάβασες, αλλά και τα προσωπικά σου βιώματα, να γράψεις ένα άρθρο 200 – 250 λέξεων για τη σχολική εφημερίδα, στο οποίο θα καταθέτεις την άποψή σου σχετικά με την αναγκαιότητα χρήσης εναλλακτικών μέσων μεταφοράς στην καθημερινή ζωή.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΑΡΓΥΡΗΣ ΧΙΟΝΗΣ (1943 – 2011)

Το ποδήλατο

Το ποίημα που ακολουθεί ανήκειστη συλλογή «Στο υπόγειο», (εκδ. Νεφέλη, 2004).

Το παιδικό ποδήλατό μου, ο άλλοτε απαστράπτων Πήγασος
που απογειωνόταν μόλις τον καβάλαγα, έχει για πάντα
τώρα υπογειωθεί. Κι ας λέω ψέματα, αδιάκοπα,
στον εαυτό μου και σ' εκείνο, πως, κάποια μέρα
θα του αλλάξω λάστιχα, απ' τη σκουριά του θα το γδύσω,
θα το λαδώσω και θα το γυαλίσω κι όλο τον κόσμο
μαζί του θα γυρίσω· το παιδικό ποδήλατό μου έχει για πάντα
υπογειωθεί· το ξέρω και το ξέρει.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100 – 150 λέξεων.

1. Στο ποίημα του Αργύρη Χιόνη το ποιητικό υποκείμενο διαπιστώνει ότι το ποδήλατό του βρίσκεται πια παρατημένο στο υπόγειο («το παιδικό ποδήλατό μου έχει για πάντα υπογειωθεί»). Τι συμβολίζει, κατά τη γνώμη σου, η συγκεκριμένη παραδοχή;

ή

2. Να υποθέσεις ότι ο ποιητής αποφασίζει να εκφράσει τις σκέψεις του στο προσωπικό του ιστολόγιο, σε πεζό κείμενο. Γράψε το κείμενο της ανάρτησής του, όπως φαντάζεσαι ότι θα ήταν.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή.)

Α3. **(Μονάδες 25)**

Ενδεικτικός τίτλος άρθρου: «Μέσα Μεταφοράς στην… πρίζα!»

Θέση: Ο/η μαθητής/-τρια καλείται να υποστηρίξει την αναγκαιότητα χρήσης εναλλακτικών μέσων μεταφοράς στην καθημερινή ζωή, με δεδομένο ότι η τεχνολογία και οι εφαρμογές της μπορεί να οδηγήσουν σε μέσα μεταφοράς με φιλικότερο και προς τους ανθρώπους και προς το περιβάλλον χαρακτήρα.

Ενδεικτική τεκμηρίωση: Στη συνέχεια ο/η μαθητής/-τρια μπορεί να αναφέρει ενδεικτικά κάποια από τα οφέλη της χρήσης εναλλακτικών μέσων μεταφοράς, όπως:

Κοινωνικά οφέλη:

- χαμηλό κόστος κτήσης,
- αποδέσμευση από το κόστος κατοχής Ι.Χ., με αποτέλεσμα να δίνεται η δυνατότητα μετακίνησης στα ασθενέστερα οικονομικά και κοινωνικά στρώματα,
- αλλαγή στη συμπεριφορά και τον τρόπο μετακίνησης των πολιτών,
- εξοικονόμηση χρόνου,
- αποτελεσματική εφαρμογή εναλλακτικών τύπων μέσων μαζικής μεταφοράς (πχ. ηλεκτροκίνηση) σε μήκος πολλών χιλιομέτρων στις πόλεις.

Περιβαλλοντικά οφέλη:

- μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων (περιορισμός των εκπομπών ρύπου και χρήση εναλλακτικών τύπων καυσίμων),
- αποτελεσματικότερη παροχή υπηρεσιών μεταφορών σε άτομα με ειδικές ανάγκες,
- η ποιότητα της παρεχόμενης υπηρεσίας από τα μέσα μαζικής μεταφοράς μπορεί να οδηγήσει σε περισσότερες επιβιβάσεις, άρα και σε περιορισμό της χρήσης των Ι.Χ.

Επίλογος: Ο/η μαθητής/-τρια μπορεί να ολοκληρώσει το άρθρο του/της επισημαίνοντας την ευθύνη του σύγχρονου ανθρώπου για «εκμετάλλευση» της τεχνολογίας, προκειμένου να ωφεληθεί ο ίδιος, αλλά και το περιβάλλον από τις δυνατότητες που αυτή του προσφέρει.

Β3. (Μονάδες 25)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης:**

Στο ποίημα του Αργύρη Χιόνη, το ποιητικό υποκείμενο διαπιστώνει πως το ποδήλατό του είναι πια παρατημένο στο υπόγειο. Η συγκεκριμένη παραδοχή συμβολίζει τη σχέση που έχει με αυτό, μια σχέση που τη χαρακτηρίζει η νοσταλγία, αλλά και η θλίψη για το αγαπημένο του παιδικό παιχνίδι, που τώρα πια αποτελεί παρελθόν (όχι μόνον ως αντικείμενο, αλλά και ως σύμβολο μιας ξέγνοιαστης ζωής) και είναι παραδομένο στη φθορά του χρόνου («κάποια μέρα/θα του αλλάξω λάστιχα, απ' τη σκουριά του θα το γδύσω/θα το λαδώσω και θα το γυαλίσω»). Στην πραγματικότητα το ποιητικό υποκείμενο αισθάνεται ότι έχει προδώσει το ποδήλατο (άρα και τα όνειρα ή/και την αθωότητα της παιδικής ηλικίας), γι' αυτό και λέει πως θα ασχοληθεί ξανά μαζί του και θα το επισκευάσει, αν και γνωρίζει ότι αυτό δεν πρόκειται να το πράξει ποτέ («κι ας λέω ψέματα»), δίνοντας έναν εξομολογητικό τόνο στο ποίημα, αφού το ίδιο το ποιητικό υποκείμενο παραδέχεται ότι ψεύδεται.

ή

2. **Θέμα δημιουργικής γραφής:**

Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης

- **Κειμενικό είδος:** προσωπικό ιστολόγιο (τίτλος, αφόρμηση από κάποιο συναίσθημα ή γεγονός σχετικά με τη νοσταλγική διάθεση).
- **Συντάκτης:** Ο ποιητής.
- **Αποδέκτης/αποδέκτρια:** Κάθε άτομο που μπορεί να διαβάσει το ιστολόγιο του ποιητή.
- **Ύφος λόγου:** Οικείο.
- **Γλώσσα:** Απλή, κυριολεκτική ή/και μεταφορική λειτουργία.
- **Σκοπός για τον οποίο γράφεται το κείμενο:** Να προβληματίσει τον/την αναγνώστη/-στρια αναφορικά με το συναίσθημα της νοσταλγίας, αλλά και της θλίψης που μπορεί να αισθανθεί κάθε άνθρωπος για ό,τι αποτελεί πια παρελθόν (ως σύμβολο μιας ξέγνοιαστης ζωής).
- Ο/η μαθητής/-τρια μπορεί να μεταγράψει σε πεζό λόγο τα κύρια στοιχεία του ποιήματος, αφαιρώντας τον έντονο λυρισμό και κάνοντάς το πιο κατανοητό για τον/την αναγνώστη/-στρια.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ:ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Η «τραπεζική» και η «προβληματίζουσα» αντίληψη της εκπαίδευσης

Ο Πάουλο Φρέιρε (1921- 1997) είναι Βραζιλιάνος παιδαγωγός που διαμόρφωσε την εκπαιδευτική σκέψη μεταπολεμικά. Το παρακάτω απόσπασμα είναι από το βιβλίο του «Η αγωγή του καταπιεζόμενου» (μετάφραση Γιάννης Κρητικός, εκδ. Κέδρος, 1977) και αποτελεί βασικό έργο για την κριτική και απελευθερωτική εκπαίδευση μέχρι σήμερα.

Η εκπαίδευση υποφέρει από την αρρώστια της αφήγησης. Ο δάσκαλος μιλάει για την πραγματικότητα σαν αυτή να ήταν στατική, ακίνητη, χωρισμένη σε στεγανά και προβλεπτή με πλήρη ακρίβεια. Ή εκθέτει ένα θέμα που είναι τελείως ξένο στην υπαρξιακή εμπειρία των μαθητών. Σκοπός του είναι «να γεμίσει» τους μαθητές με την ύλη της αφήγησης — μια ύλη που είναι αποσπασμένη από την πραγματικότητα, αποσυνδεμένη από το σύνολο που τη γέννησε, και που θα μπορούσε να της δώσει νόημα. Οι λέξεις αδειάζουν από τη συγκεκριμένη σημασία τους και καταντούν κούφια αλλοτριωμένη και αλλοτριωτική πολυλογία.

Το κυριότερο χαρακτηριστικό αυτής της αφηγηματικής παιδείας είναι επομένως η ηχηρότητα των λέξεων, όχι η μεταμορφωτική τους δύναμη. Ο μαθητής καταγράφει, αποστηθίζει και επαναλαμβάνει φράσεις, όπως: «τέσσερες φορές το τέσσερα μας κάνουν δεκαέξι» ή «η πρωτεύουσα του νομού Αχαΐας είναι ή Πάτρα», δίχως ν' αντιλαμβάνεται τι πραγματικά σημαίνει τέσσερες φορές το τέσσερα ή τι ακριβώς σημαίνει «πρωτεύουσα» στη φράση «η Πάτρα είναι πρωτεύουσα του νομού Αχαΐας», δηλαδή τι σημαίνει η Πάτρα για την Αχαΐα και τι η Αχαΐα για την Ελλάδα.

Η αφήγηση (με αφηγητή το δάσκαλο) έχει σαν αποτέλεσμα να βάζει τον μαθητή να αποστηθίζει το αφηγηθέν περιεχόμενο. Ακόμα χειρότερα: μετατρέπει τους μαθητές σε δοχεία που τα γεμίζει ο δάσκαλος. Η εκπαίδευση γίνεται έτσι μια πράξη αποταμίευσης, όπου οι μαθητές είναι τα ταμιευτήρια κι ο δάσκαλος ο καταθέτης. Στη θέση της επικοινωνίας ο δάσκαλος εκδίδει ανακοινώσεις και «κάνει καταθέσεις», που οι μαθητές τις δέχονται, τις αποτυπώνουν στη μνήμη τους και τις επαναλαμβάνουν υπομονετικά. Αυτή είναι η «τραπεζική» αντίληψη της εκπαίδευσης, όπου η σφαίρα δράσης που επιτρέπεται στους μαθητές περιορίζεται στο να δέχονται, να καταχωρούν και να αποταμιεύουν τις καταθέσεις του δασκάλου.

Είναι αλήθεια ότι τους δίνεται η ευκαιρία να γίνουν καλοί συλλέκτες ή καλοί καταγραφείς των ειδών που αποταμιεύουν. Σε τελευταία ανάλυση, όμως, οι άνθρωποι είναι εκείνοι που σιγά-σιγά χάνονται, εξαιτίας της έλλειψης δημιουργικότητας, αλλαγής και γνώσης που χαρακτηρίζει τούτο το

πλανερό (στην καλύτερη περίπτωση) σύστημα. Γιατί, έξω από την έρευνα, έξω από την πράξη, οι άνθρωποι δεν μπορούν να γίνουν σωστοί άνθρωποι. Η γνώση γεννιέται μόνο με την ανακάλυψη και την ξανανακάλυψη κι αυτή πετυχαίνεται μέσω της ασίγαστης, ανυπόμονης, συνεχούς, γεμάτης ελπίδες, αναζήτησης που οι άνθρωποι κάνουν στον κόσμο, μαζί με τον κόσμο και ο ένας με τον άλλον.

Δεν είναι παράξενο το ότι η τραπεζική αντίληψη της εκπαίδευσης θεωρεί τους ανθρώπους προσαρμόσιμα, ευκολοδιοικούμενα όντα. Όσο πιο πολύ εργάζονται οι μαθητές για την αποταμίευση των καταθέσεων που τους εμπιστεύθηκαν, τόσο λιγότερο αναπτύσσουν την κριτική τους συνείδηση, που θα προέκυπτε από την επέμβασή τους στον κόσμο σαν μεταπλάστες αυτού του κόσμου. Όσο πληρέστερα αποδέχονται τον παθητικό ρόλο που τους επιβλήθηκε, τόσο περισσότερο τείνουν απλώς να προσαρμόζονται στον κόσμο, όπως αυτός είναι, και στην αποσπασματική άποψη της πραγματικότητας που έχει κατατεθεί μέσα τους.

Α3. Με αφετηρία το κείμενο του Πάουλο Φρέιρε και λαμβάνοντας υπόψη τις δικές σου εμπειρίες και γνώσεις, να γράψεις ένα άρθρο (200 – 250 λέξεων) για την ηλεκτρονική εφημερίδα της τάξης σου, όπου θα διατυπώνεις την άποψή σου για τη σημασία της καλλιέργειας της κριτικής σκέψης στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού συστήματος. Θεωρείς πως το σημερινό εκπαιδευτικό σύστημα προωθεί την κριτική σκέψη του μαθητή;

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΖΑΚ ΠΡΕΒΕΡ (1900 – 1977)

Ο κακός μαθητής

Το ποίημα που ακολουθεί, ανήκει στην ποιητική συλλογή του Ζακ Πρεβέρ, «Κουβέντες» (*μτφρ. Μιχάλης Μεϊμάρης, εκδ. Καστανιώτη, 1994).*

Ο κακός μαθητής
Λέει όχι με το κεφάλι
Μα λέει ναι με την καρδιά
Λέει ναι σε όσους αγαπάει
Λέει όχι στον καθηγητή
Είναι όρθιος
Τον ρωτούν
Και όλα τα προβλήματα έχουν δοθεί
Ξαφνικά τον πιάνουν ακατάσχετα γέλια
Και τα σβήνει όλα

Τα ψηφία και τις λέξεις
Τις ημερομηνίες και τα ονόματα
Τις φράσεις και τους γρίφους
Και παρά τις φοβέρες του καθηγητή
Κάτω από τα γιουχαΐσματα[1] των καλών μαθητών
Με κιμωλίες όλων των χρωμάτων
Πάνω στον μαυροπίνακα της δυστυχίας
Ζωγραφίζει το πρόσωπο της ευτυχίας.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100 – 150 λέξεων.

1. Ποιο είναι το όνομα του πρωταγωνιστή στο ποίημα; Πιστεύεις ότι ο δημιουργός του το «ξέχασε» ή είναι μια σκόπιμη επιλογή και γιατί; Τελικά εσύ θεωρείς ότι η αιτία για την «απειθαρχία» του μαθητή απέναντι στον καθηγητή είναι η έλλειψη σεβασμού προς το πρόσωπό του;

ή

2. Να υποθέσεις ότι είσαι ο κακός μαθητής του Ζακ Πρεβέρ. Να αφηγηθείς σε μια σελίδα ημερολογίου τι συνέβη στην τάξη σου τη μέρα στην οποία αναφέρεται το ποίημα.

Μονάδες 25

[1]εκδήλωση έντονης αποδοκιμασίας

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή.)

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Α3. (Μονάδες 25)

Ενδεικτικός τίτλος άρθρου: «Η απελευθερωτική αντίληψη της εκπαίδευσης»

Θέση: Ο/η μαθητής/-τρια καλείται να υπερασπιστεί τη σημασία της καλλιέργειας της κριτικής σκέψης στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού συστήματος.

Ενδεικτική τεκμηρίωση: Στη συνέχεια ο/η μαθητής/-τρια μπορεί να κινηθεί ενδεικτικά στους παρακάτω άξονες:

<u>Η αξία της κριτικής σκέψης:</u>

• αναπτύσσει την αυτοκριτική, τον αυτοέλεγχο και την αυτοβελτίωση, που οδηγούν στη διαμόρφωση αυτόβουλης προσωπικότητας χωρίς το άτομο να διατρέχει κίνδυνο χειραγώγησης από επιτήδειους,

• αποβάλλει κάθε είδος δογματισμού και φανατισμού, συμβάλλοντας στην εξασφάλιση υγιών κοινωνικών συνθηκών,

• ασκεί έλεγχο στην ποιότητα των μηνυμάτων των Μ.Μ.Ε., με αποτέλεσμα να περιορίζεται ο κίνδυνος της παραπληροφόρησης και της μαζικοποίησης,

• αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την ανάπτυξη υπεύθυνων πολιτών και πολιτικών.

<u>Εκπαίδευση και κριτική σκέψη σήμερα:</u>

Σήμερα, η κριτική σκέψη δεν προωθείται ικανοποιητικά από το υπάρχον εκπαιδευτικό σύστημα για τους εξής λόγους:

• παρέχεται εκπαίδευση με βάση ένα διδακτικό εγχειρίδιο, δεν γίνεται παραπομπή σε άλλες πηγές, διασταύρωση πηγών, δίνονται τυποποιημένες πληροφορίες,

• οι διδάσκοντες κάτω από την πίεση της ολοκλήρωσης της ύλης αποθαρρύνουν τον διάλογο, ενώ οι μαθητές δέχονται παθητικά τις γνώσεις,

• η εντατικοποίηση και η βαθμοθηρία του ελληνικού σχολείου λειτουργούν αποτρεπτικά για την άσκηση εκπαιδευτικού έργου με κριτικό προσανατολισμό,

• το σχολείο λειτουργεί ως προθάλαμος για την εισαγωγή των νέων στα ανώτατα ιδρύματα, έχοντας χάσει τον αυτόνομο εκπαιδευτικό του ρόλο,

• αδιαφορία για τα υπόλοιπα γνωστικά αντικείμενα.

Επίλογος: Ανάγκη σύστασης ενός «σχολείου παιδείας και ανθρωπισμού» με απαλλαγή του εκπαιδευτικού μας συστήματος στις δύο πρώτες βαθμίδες από τον γνωσιοκεντρικό προσανατολισμό και αναμόρφωσή του με σκοπό την ολόπλευρη καλλιέργεια των μαθητών.

Β3. (Μονάδες 25)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης:**

Το όνομα του μαθητή δεν «αποκαλύπτεται» στο ποίημα του Ζακ Πρεβέρ, αλλά συνοδεύεται από το επίθετο «κακός». Πρόκειται για μια σκόπιμη επιλογή του ποιητή, καθώς προκαλεί το ενδιαφέρον του/της αναγνώστη/-στριας λόγω του αρνητικού προσήμου που συνοδεύει το συγκεκριμένο επίθετο. Ταυτόχρονα, αποφεύγει να συγκεκριμενοποιήσει το πρόσωπο στο οποίο αναφέρεται, δίνοντας έτσι τη δυνατότητα στον/στην αναγνώστη/-στρια να ταυτιστεί με τον πρωταγωνιστή του ποιήματος, ο οποίος είναι αντιδραστικός στη λειτουργία του σχολείου και της τάξης («Λέει όχι με το κεφάλι/μα λέει ναι με την καρδιά») και η συμπεριφορά του καθορίζεται από τα συναισθήματά του, αφού «Λέει ναι σε όσους αγαπάει/Λέει όχι στον καθηγητή», που προφανώς τον καταπιέζει. Πολλοί μπορεί να είναι οι λόγοι που ωθούν τον «κακό» μαθητή σ' αυτή τη συμπεριφορά. Ενδεικτικά αναφέρονται η αυστηρή πειθαρχία, που έρχεται σε αντίθεση με την ανάγκη για δράση που χαρακτηρίζει τα παιδιά και τους εφήβους, το περιεχόμενο της εκπαίδευσης που είναι απαρχαιωμένο και μακριά από τα ενδιαφέροντα ενός ανήσυχου μυαλού, η συμπεριφορά του δασκάλου και των συμμαθητών του.

ή

2. **Θέμα δημιουργικής γραφής:**

Παρασκευή 28 Ιανουαρίου 2022

Αγαπητό μου ημερολόγιο, σήμερα συνέβη πάλι αυτό που με κάνει να αναρωτιέμαι γιατί όλοι οι καθηγητές δεν γελούν ποτέ με τα αστεία μου και μερικοί συμμαθητές μου με κοροϊδεύουν. Τι με σηκώνεις καλέ μου άνθρωπε στον πίνακα; Αφού το ξέρεις πως δεν ξέρω και το ξέρω πως το ξέρεις… Κι αυτή η Ιωάννα, μόλις έκανα το πρώτο λάθος, άρχισε τις γκριμάτσες! Ε, τι να κάνω η δόλια; Τα έσβησα όλα. Και τις ασκήσεις και το λάθος μου και τα νούμερα και τους τύπους. Κι άρχισα να

ζωγραφίζω φιγούρες που χορεύουν σκαρφαλωμένες σε μπότες κανγκού. Κι η ειρωνεία είναι πως αντί να με ευχαριστήσουν που τους διασκέδασα, έφαγα αποβολή για «απείθαρχη και απρεπή συμπεριφορά». Παράξενοι οι άνθρωποι, προτιμούν τα αριθμητικά σύμβολα από τον χορό! Δεν θα γίνουμε κι όλοι επιστήμονες, κάποιος πρέπει να χορεύει και σ' αυτόν τον πλανήτη!

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΟΨΕΙΣ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Η αρρωστημένη υπερβολή των Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας στην Ελλάδα

Το ακόλουθο κείμενο είναι απόσπασμα από άρθρο της Κωνσταντίνας Γογγάκη, στη στήλη «Απόψεις» του Έθνους*, που δημοσιεύτηκε στις 28.4.2020.*

Ο ρόλος των Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας, απανταχού της γης, είναι ίδιος. Η αντικειμενική κοινωνική πληροφόρηση. Αυτό που γίνεται, όμως, στην Ελλάδα ξεπερνάει κάθε όριο και κάθε λογική. Κάποτε μάλιστα φθάνει σε αρρωστημένες καταστάσεις. Τα ΜΜΕ, αντί για μια λελογισμένη ενημέρωση, προβαίνουν σχεδόν πάντα σε μια καθ' ολοκληρία υπέρβαση του ρόλου τους, μετατρεπόμενα σε απολύτως υποκειμενικές «οντότητες». Το αποτέλεσμα είναι άλλοτε να παραπληροφορούν, και άλλοτε να υπερ-πληροφορούν, με ασήμαντες φαινομενικά λεπτομέρειες, που όμως είναι σημαντικές για την αρνητική επίδραση που μπορούν να ασκήσουν.

Η εξονυχιστική περιγραφή των λεπτομερειών ενός αρνητικού γεγονότος, όχι μόνο δεν προσφέρει στην ενημέρωση, αλλά, αντίθετα, διογκώνει το περιστατικό στη συνείδηση του κόσμου, με αποτέλεσμα ή την άρνησή του προς αυτό λόγω της αποστροφής και της συναισθηματικής έντασης που προξενεί, ή την ταύτισή του με αυτό λόγω της ασυνείδητης εκμάθησης και άσκησης στη βία. Το τελευταίο οφείλεται στο γεγονός της εξοικείωσης με την αποκρουστικότητα, σε τέτοιο βαθμό, ώστε να εξομαλύνεται η εντύπωση που προκαλεί και να θεωρείται αποδεκτό.

Όταν ο θεατής, αναπαυόμενος, και απολαμβάνοντας τη χαλαρότητα του ελεύθερου χρόνου του, ακούει να περιγράφουν με απόλυτες λεπτομέρειες την κακοποίηση ενός ανθρώπου ή την αρρωστημένη διάπραξη ενός εγκλήματος, ή την σταδιακή διάλυση ενός ανθρώπου λόγω ασθένειας λειτουργεί ασυνείδητα ως αυτόπτης μάρτυς μιας αποκρουστικής πράξης. Αν αυτή η περιγραφή επανέλθει με παρόμοιο τρόπο, η συνείδηση εξοικειώνεται με αυτό, σταματάει να ταράζεται ή να εντυπωσιάζεται, θεωρώντας το πλέον κάτι φυσικό ή -χειρότερα- αδιάφορο.

Υπάρχουν περιπτώσεις, που η περιγραφή γίνεται με τόση ενάργεια και πάθος, που σε συνδυασμό με την εντυπωσιακά ατημέλητη έως απαράδεκτη εμφάνιση του ανταποκριτή, μοιάζει ο τελευταίος σαν να απολαμβάνει πρωτίστως ο ίδιος αυτή την σκηνή. Επειδή του δόθηκε η ευκαιρία να παρουσιάσει κάτι τόσο σοκαριστικό; Επειδή αισθάνεται πως είναι τόσο διεγερτικές του θυμικού οι περιγραφές της αγριότητας; Όλοι, πάντως και όλες δείχνουν πως θεωρούν συναρπαστικές τις αποκαλύψεις του μήκους του μαχαιριού, της μανίας του δράστη, των κρυφών μυστικών μιας

ακραίας πράξης ή της αποσύνθεσης ενός ανθρώπου. Και έχουν εθιστεί στην μετατροπή ενός γεγονότος, σε μελόδραμα ολκής.[1]

Α3. Στο κείμενο της Κωνσταντίνας Γογγάκη εκφράζεται η άποψη ότι τα ΜΜΕ «άλλοτε παραπληροφορούν, και άλλοτε υπερ-πληροφορούν, με ασήμαντες φαινομενικά λεπτομέρειες». Να γράψεις ένα άρθρο (200-250 λέξεων), που θα αναρτηθεί στον ιστότοπο του σχολείου σου, στο οποίο θα αναπτύσσεις τεκμηριωμένα τις απόψεις σου για την αρνητική επίδραση της παραπληροφόρησης και της υπερ-πληροφόρησης. Μπορείς να αξιοποιήσεις παραδείγματα και πληροφορίες από το κείμενο.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΛΥΚΙΑΡΔΟΠΟΥΛΟΣ (1936-)

Ραδιόφωνο

Το ποίημα «Ραδιόφωνο» προέρχεται από τη συγκεντρωτική έκδοση του ποιητή, δοκιμιογράφου και μεταφραστή, Γεράσιμου Λυκιαρδόπουλου, Ποιήματα (1962-2018)*, Θεσσαλονίκη, Πανοπτικόν, 2020 (https://exitirion.wordpress.com/2020/09/16/gerasimos-lykiardopoylos-5poems/)*

Δεν θέλω άλλες ειδήσεις δώσε μου μόνο μουσική
ειρήνη πόλεμος ειρήνη πόλεμος ειρήνη
-τι να τις κάνω τόσες λέξεις μεσοπέλαγα
με δέκα μίλια φεύγοντας το καλοκαίρι μας αφήνει.

Πες μου γι’ αυτούς που χάσανε τη βασιλεία των ουρανών
τον νέγρο πρίγκιπα που κλαίει για τσιγάρο
τραγούδα μου το παρελθόν το παρελθόν το παρελθόν
τον επικήδειο των δασών και τον σβησμένο φάρο.

Δεν θέλω άλλες ειδήσεις δώσε μου μόνο μουσική
μη μου μιλάς για το Διάστημα ξέρω τη Μοζαμβίκη
τραγούδα μου τη στάχτη τραγούδα μου τη λευτεριά
τραγούδα μου τα δάκρυα σ’ όλα τα πλάτη και τα μήκη.

[1] μελόδραμα ολκής = σημαντικό μελόδραμα.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Γιατί, κατά τη γνώμη σου, το ποιητικό υποκείμενο δεν επιθυμεί να ακούσει άλλες ειδήσεις από το ραδιόφωνο; Συμφωνείς ή διαφωνείς με τις αξίες που προβάλλει;

ή

2. Να γράψεις μια φιλική επιστολή στο ποιητικό υποκείμενο, εκφράζοντάς του τις σκέψεις και τα συναισθήματά σου για τα ενημερωτικά και μουσικά προγράμματα των ραδιοφωνικών σταθμών.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ:ΟΨΕΙΣ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

- **Κειμενικό είδος:** Διαδικτυακό άρθρο γνώμης (αναμένεται να ακολουθηθούν τα χαρακτηριστικά στοιχεία του άρθρου γνώμης: τίτλος, αφόρμηση από επίκαιρο γεγονός στον πρόλογο, κτλ.).
- **Συντάκτης:** Ο μαθητής/η μαθήτρια.
- **Αποδέκτης:** Η σχολική κοινότητα κατά πρώτο λόγο, οποιοσδήποτε αναγνώστης του διαδικτύου κατά δεύτερο λόγο.
- **Ύφος λόγου:** Οικείο (χρήση α’ και γ΄ ρηματικού προσώπου, προσεγμένο λεξιλόγιο).
- **Γλώσσα:** αναφορική/κυριολεκτική λειτουργία.

<u>Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:</u>

Ο μαθητής/η μαθήτρια αναμένεται:

- να αναφερθεί συνοπτικά στην παραπληροφόρηση και στην υπερ-πληροφόρηση (αποσιώπηση γεγονότων ή κατασκευή άλλων, υπερβολική και δραματοποιημένη παρουσίαση των ειδήσεων, μεροληπτικός σχολιασμός τους, βομβαρδισμός της κοινής γνώμης με πληροφορίες από όλα τα μέρη της υφηλίου, έμφαση σε ασήμαντες ή αποκρουστικές και σοκαριστικές λεπτομέρειες).
- να διακρίνει δύο αρνητικές συνέπειες της παραπληροφόρησης και της υπερ-πληροφόρησης, τεκμηριώνοντας την άποψή του/της (π.χ. ο πολίτης χειραγωγείται και υποβάλλεται σε συγκεκριμένο τρόπο σκέψης, με αποτέλεσμα είτε να αρνείται την αποκρουστική πραγματικότητα είτε να εξοικειώνεται με αυτή, η κοινή γνώμη αποπροσανατολίζεται, εθίζεται στη δραματοποίηση, ασχολείται με τα επουσιώδη

ζητήματα και χάνει τη δυνατότητα να αντιμετωπίσει με γνώση και κρίση τα σημαντικά προβλήματα).

Θετικά αξιολογούνται:

- *Ένας πετυχημένος, περιεκτικός και ελκυστικός τίτλος*
- *Η αξιοποίηση πληροφοριών από το κείμενο αναφοράς*
- *Η κατάλληλη τεκμηρίωση (γιατί η παραπληροφόρηση επιδρά αρνητικά στη ζωή των ανθρώπων;)*

Αρνητικά αξιολογούνται:

- *Η απουσία τίτλου ή ένας μακροσκελής ή ασαφής τίτλος*
- *Ένας γενικόλογος πρόλογος*
- *Η πληθώρα παραδειγμάτων και η έλλειψη τεκμηρίωσης*
- *Το προσωπικό, εξομολογητικό ύφος λόγου.*

Β3. (μονάδες 25)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης**

Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:

Το ποιητικό υποκείμενο δεν επιθυμεί να ακούσει άλλες ειδήσεις από το ραδιόφωνο, γιατί:

- τα νέα σχετικά με τον πόλεμο και την ειρήνη σε διάφορες περιοχές του πλανήτη εναλλάσσονται μονότονα, οδηγώντας τους ακροατές στην απάθεια (στ. 1-2),
- το ίδιο έχει άλλα προβλήματα να αντιμετωπίσει ή άλλες καταστάσεις να διαχειριστεί (στ. 3-4),
- δεν ενδιαφέρεται για την κατάκτηση του Διαστήματος, αφού ξέρει ότι τα ζωτικά προβλήματα στη Γη είναι ανυπέρβλητα (στ. 10).

Στη συνέχεια, ο μαθητής/η μαθήτρια καλείται να εκφράσει ελεύθερα την προσωπική του/της συμφωνία ή διαφωνία σχετικά με τις αξίες που προβάλλει το ποιητικό υποκείμενο. Μπορεί να γράψει ότι:

- συμφωνεί, αφού η ενημέρωση είναι ανούσια αν όχι παραπλανητική, σε αντίθεση με τη μουσική, που μπορεί να συγκινήσει αυθεντικά και να κινητοποιήσει τις ψυχές των ακροατών για τους κατατρεγμένους ανθρώπους, τις χαμένες ελπίδες, τα καμένα δάση, τις καταστροφές, τους αγώνες για τη λευτεριά σε όλες τις περιοχές του πλανήτη (στ. 5-8, 11-12).

- ή διαφωνεί, αφού μόνο με την ενημέρωση μπορεί ο κάθε πολίτης να βρίσκεται σε εγρήγορση, ώστε να συμμετέχει στα δρώμενα και να αντιμετωπίζει με ενεργό ενδιαφέρον τα κακώς κείμενα.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:

- **Κειμενικό είδος:** επιστολή (τόπος, ημερομηνία, προσφώνηση: αγαπημένε μου φίλε ή οποιαδήποτε ανάλογη, αποφώνηση: με αγάπη ή οποιαδήποτε ανάλογη)
- **Συντάκτης/συντάκτρια:** μαθητής/μαθήτρια
- **Αποδέκτης/αποδέκτρια:** το ποιητικό υποκείμενο
- **Ύφος λόγου:** άμεσο και εξομολογητικό (α και β ενικό πρόσωπο)
- **Γλώσσα:** απλή, αναφορική ή/και ποιητική λειτουργία
- **Σκοπός για τον οποίο γράφεται το κείμενο:** να εκφράσει ο μαθητής/η μαθήτρια με δημιουργικό τρόπο τις σκέψεις και τα συναισθήματά του/της για τις ενημερωτικές και μουσικές ραδιοφωνικές εκπομπές, σχολιάζοντας με φιλική διάθεση τις αντίστοιχες απόψεις του ποιητικού υποκειμένου.
- Ενδεικτικά, ο μαθητής/η μαθήτρια μπορεί να αναφέρει ότι:
    - οι ενημερωτικές ραδιοφωνικές εκπομπές του/της είναι αδιάφορες και βαρετές λόγω της μονοτονίας τους και των ανούσιων σχολίων των εκφωνητών ή αντίθετα, προσελκύουν την προσοχή και το ενδιαφέρον του/της με την ποικιλία των θεμάτων που πραγματεύονται, τις ανταποκρίσεις και τις συνεντεύξεις.
    - τα μουσικά προγράμματα του ραδιοφώνου είναι συναρπαστικά, γιατί τον/την ταξιδεύουν νοερά σε όλα τα είδη της μουσικής, προκαλώντας του/της ποικίλα συναισθήματα ή αντίθετα, δεν τα παρακολουθεί, γιατί ορισμένοι εκφωνητές διακόπτουν τα τραγούδια με τα προσωπικά τους σχόλια και προβάλλουν τη μουσική και τα τραγούδια που οι ίδιοι επιθυμούν.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

[Ο ναρκισσισμός της αυτοφωτογράφισης]

Το ακόλουθο διασκευασμένο άρθρο του Στέλιου Παπαθανασόπουλου, καθηγητή στο Τμήμα Επικοινωνίας και ΜΜΕ του ΕΚΠΑ, δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα «ΤΑ ΝΕΑ» στις 23.06.2014.

Στις ημέρες μας όλοι πλέον «αυτοφωτογραφίζονται» και αναρτούν τις φωτογραφίες τους στις ιστοσελίδες τους είτε είναι πλανητάρχες, πρόεδροι ή πρωθυπουργοί, πολιτευτές ή διασημότητες, απλοί άνθρωποι, ακόμη και τα κατοικίδιά τους. Ο όρος «selfie» ανακηρύχθηκε η λέξη της χρονιάς το 2013 από το αγγλικό λεξικό της Οξφόρδης και ορίζεται ως «μια φωτογραφία που κάποιος έχει τραβήξει για τον εαυτό του, συνήθως με ένα έξυπνο κινητό, υπολογιστή-τάμπλετ ή κάμερα, και την έχει ανεβάσει σε μια ιστοσελίδα κοινωνικής δικτύωσης». Ως «δραστηριότητα» τη συναντά κανείς έως και στις κηδείες! Πρόκειται τελικά περί εθισμού, ναρκισσισμού, ανοησίας ή αποτελεί μέρος ενός ευρύτερου κοινωνικού φαινομένου;

Οι φωτογραφίες αυτές μπορούν να θεωρηθούν ως ματαιοδοξία ή ναρκισσισμός, αλλά ως δραστηριότητα δεν είναι κάτι το νέο. Αντίθετα, ως συμπεριφορά καταγράφεται με μια διαφορετική μορφή εδώ και εκατοντάδες χρόνια, ξεκινώντας από τα πορτρέτα και τις αυτοπροσωπογραφίες. Η διαφορά είναι ότι παίρνει τις διαστάσεις μόδας και συνδέεται με τις σύγχρονες εμμονές των ανθρώπων να προβάλλουν με έναν ευπαρουσίαστο τρόπο τους εαυτούς τους στους άλλους.

Μπορεί να μοιάζει αστείο, αλλά μπορεί να είναι και επικίνδυνο. Αστεία, ας πούμε, μπορεί να μοιάζει η αφέλεια του προέδρου Ομπάμα να χαριεντιστεί με την πρωθυπουργό της Δανίας στην κηδεία του Μαντέλα. Αστείο, έως βλακώδες, μπορεί να χαρακτηριστεί αυτό που έκανε ένας θεατής του Ποδηλατικού Γύρου του Δουβλίνου που, αντί να βοηθήσει τον πεσμένο και εξαντλημένο νικητή του αγώνα Μαρσέλ Κίτελ να σηκωθεί από το έδαφος, τράβηξε μια φωτογραφία μαζί του χαμογελώντας με τον καταπονημένο ποδηλάτη.

Ωστόσο, το μεγάλο πρόβλημα με τη διάδοση του ψηφιακού ναρκισσισμού είναι ότι ασκεί τεράστια πίεση στους ανθρώπους να επιτύχουν ανέφικτους στόχους χωρίς να το αντιλαμβάνονται. Ο ένας παρουσιάζει τον εαυτό του ως ποδοσφαιριστή, η άλλη ως τραγουδίστρια, αναμένοντας όσο

το δυνατό περισσότερα «likes»[1] και τα καλά σχόλια από τους φίλους στο διαδίκτυο. Σε μια δημοσκόπηση που πραγματοποιήθηκε πέρυσι για λογαριασμό κάποιου κατασκευαστή έξυπνων κινητών διαπιστώθηκε ότι οι αυτοφωτογραφίες αποτελούν το 30% των φωτογραφιών που λαμβάνονται από άτομα ηλικίας 18 έως 24 ετών.

Οι αυτοφωτογραφίσεις σε ατομικό επίπεδο αποτελούν ένα ακόμη παράδειγμα της κατάρρευσης των ορίων μεταξύ της δημόσιας και της ιδιωτικής ζωής. Σε κοινωνικό επίπεδο ίσως να συνδέονται με την εμμονή των ανθρώπων να συσσωρεύουν αρχεία των εμπειριών τους μέσω εικόνων, που χρησιμοποιούν για να προβάλλουν μια εικόνα του εαυτού τους προς τον έξω κόσμο. Μια εικόνα που μπορούμε να την επεξεργαστούμε ή να τη φιλτράρουμε, αλλά έχουμε και την αίσθηση ότι μπορούμε και να τη διαγράψουμε. Σε τελική ανάλυση, συνδέεται με την έλευση μιας νέας μορφής ορατότητας που συσχετίζεται άμεσα με την ψηφιακή εποχή. Έχει κυρίως να κάνει με την ανάγκη των απλών πολιτών στην εποχή της εικόνας να αποδράσουν από την ανωνυμία, να γίνουν έστω «ολίγον γνωστοί», να αποκτήσουν το μερίδιο της δημοσιότητας που τους αναλογεί στη ζωή.

Α3. Στο κείμενό του ο Στέλιος Παπαθανασόπουλος αναφέρει ότι «στις ημέρες μας όλοι πλέον “αυτοφωτογραφίζονται” και αναρτούν τις φωτογραφίες τους στις ιστοσελίδες τους». Γιατί, κατά τη γνώμη σου, συμβαίνει αυτό; Να αναπτύξεις τεκμηριωμένα την άποψή σου σε ομιλία (200-250 λέξεων) που θα εκφωνήσεις στο σχολείο σου στο πλαίσιο ημερίδας με θέμα «Ο νέος ψηφιακός κόσμος». Μπορείς να αξιοποιήσεις πληροφορίες από το κείμενο.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΜΑΡΚΟΡΑΣ (1826-1911)

Φωτογραφία

Το ποίημα «Φωτογραφία» περιλαμβάνεται στη συλλογή Ποιητικά Έργα *(1890) του Επτανήσιου Γεράσιμου Μαρκορά (*Ποιήματα*, Ίδρυμα Κώστα και Ελένης Ουράνη, Αθήνα, 1988, σ. 193), https://selidodeiktes.greek-language.gr/lemmas/1395/1248*

Όχι· ανθρώπινο κοντύλι[2]

[1]Δήλωση επιδοκιμασίας, θαυμασμού, αποδοχής για μια φωτογραφία, δημοσίευση, σχόλιο κ.λπ., στο διαδίκτυο (συνήθως στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, όπως το Facebook).

[2] Κοντύλι = όργανο γραφής από καλάμι.

Δε σε ιστόρησε,[3] Θεά!
Πνέουν, ταράζονται τα χείλη,
Κυματίζουν τα μαλλιά.

Λέει καθένας οπού βλέπει
Τέτοιο πλάσμα του φωτός:
Για ζωγράφος δεν της πρέπει
Παρ' ο Ήλιος μοναχός.—

Τον εμάγεψες, και τόση
Φλόγα αισθάνθη ερωτική,
Οπού εδώ να σε τυπώση
Μία δεν έκαμε στιγμή.

Τα ματάκια σου, Θεά μου,
Σαν τον ήλιο θαυμαστά!
Όμοια εικόνα στην καρδιά μου
Ξάφνου εχάραξαν και αυτά.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1.Το ποιητικό υποκείμενο βλέπει τη φωτογραφία μιας νέας γυναίκας και θαυμάζει την ομορφιά της. Πώς εκφράζει τον θαυμασμό του; Πιστεύεις ότι σήμερα μία φωτογραφία μπορεί να προκαλέσει ανάλογα συναισθήματα;

ή

2. Να μεταφέρεις τις σκέψεις και τα συναισθήματα του ποιητικού υποκειμένου για τη νέα γυναίκα της φωτογραφίας στο ημερολόγιό του, υιοθετώντας τη δική του οπτική γωνία και μετατρέποντας τον ποιητικό του λόγο σε πεζό.

Μονάδες 25

[3] ιστορώ = ζωγραφίζω.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ:ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

- **Κειμενικό είδος:** Ομιλία (αναμένεται να ακολουθηθούν τα χαρακτηριστικά στοιχεία και η δομή της ομιλίας-εισήγησης: προσφώνηση, πρόλογος-εισαγωγή, κύριο μέρος - ανάπτυξη της θέσης, επίλογος-διατύπωση προτροπής, αποφώνηση).
- **Συντάκτης:** Ο μαθητής/η μαθήτρια.
- **Αποδέκτης:** Η σχολική κοινότητα.
- **Ύφος λόγου:** Σοβαρό (χρήση α’, β’ και γ’ ρηματικού προσώπου, προσεγμένο λεξιλόγιο, στοιχεία προφορικότητας).
- **Γλώσσα:** αναφορική/κυριολεκτική λειτουργία.

<u>Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:</u>

Ο μαθητής/η μαθήτρια αναμένεται:

- να αναφερθεί σύντομα στη σύγχρονη συνήθεια της αυτοφωτογράφισης και της ανάρτησης των φωτογραφιών αυτών στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και γενικότερα στο διαδίκτυο.
- να διατυπώσει τεκμηριωμένα την άποψή του για τους λόγους που οδηγούν σε αυτή τη συνήθεια (π.χ. εμμονή των ανθρώπων να προβάλλουν τα βιώματά τους, αναζήτηση της έγκρισης του κοινωνικού περίγυρου, επιθυμία ένταξης σε ομάδες που ακολουθούν αυτή τη μόδα, αδυναμία σύναψης ουσιαστικών σχέσεων, ναρκισσισμός, μοναξιά).

Θετικά αξιολογούνται:

- *Μια πετυχημένη προσφώνηση και αποφώνηση, ανάλογες με το είδος του ακροατηρίου.*
- *Η αξιοποίηση πληροφοριών από το κείμενο αναφοράς.*
- *Η κατάλληλη τεκμηρίωση (γιατί οι άνθρωποι συνηθίζουν να αυτοφωτογραφίζονται και να δημοσιοποιούν αυτές τις φωτογραφίες τους στο διαδίκτυο;).*
- *Η προσπάθεια ενεργοποίησης του ακροατηρίου.*

Αρνητικά αξιολογούνται:

- *Η απουσία προσφώνησης ή/και αποφώνησης.*
- *Ένας γενικόλογος πρόλογος, στον οποίο δεν δηλώνεται με σαφήνεια η ιδιότητα του ομιλητή/της ομιλήτριας και το θέμα της ομιλίας.*
- *Η πληθώρα παραδειγμάτων και η έλλειψη τεκμηρίωσης.*
- *Το προσωπικό, εξομολογητικό ύφος.*

Β3. (μονάδες 25)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης**

Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:

- Το ποιητικό υποκείμενο απευθύνεται σε β’ ενικό πρόσωπο στη νέα γυναίκα της φωτογραφίας, την οποία θαυμάζει και εξυμνεί
- Την αποκαλεί θεά (στ. 2, 13), άρα τις αποδίδει θεϊκά χαρακτηριστικά
- Τη βλέπει ως ζωντανό πλάσμα (στ. 3-4)
- Θεωρεί ότι η εικόνα της είναι δημιούργημα του ήλιου και όχι κάποιου ανθρώπου, επομένως η φωτογραφία της έχει, κατά τη γνώμη του, μεταφυσική προέλευση
- Πιστεύει ότι ακόμη και ο ήλιος την έχει ερωτευθεί (στ. 9-10)
- Παρομοιάζει τα μάτια της με τη λάμψη του ήλιου (στ. 13-14)
- Νιώθει ότι η εικονιζόμενη γυναίκα τον καθιστά φορέα του φωτός που η ίδια εκπροσωπεί (στ. 15-16), άρα του μεταβιβάζει τη θεϊκή της υπόσταση.

Στη συνέχεια, ο μαθητής/η μαθήτρια καλείται να εκφράσει ελεύθερα την προσωπική του/της άποψη για τα συναισθήματα που μπορεί να προκαλέσει σήμερα μία φωτογραφία στον παρατηρητή της. Μπορεί να γράψει ότι:

- Οι σύγχρονοι άνθρωποι έχουν εθιστεί στην πληθώρα των φωτογραφιών που βλέπουν καθημερινά στους δρόμους, στο μετρό, στον Τύπο, στο διαδίκτυο κι έτσι δεν νιώθουν καμία συγκίνηση,
- Ή αντίθετα, η ομορφιά που απεικονίζεται σε μία φωτογραφία ή σε μία αυτοφωτογραφία δεν μπορεί να αφήσει ποτέ ασυγκίνητο τον αποδέκτη της. Εξάλλου, οι σύγχρονες φωτογραφίες, λόγω της εξέλιξης της τεχνολογίας, μπορούν να απεικονίσουν με εξαιρετική ακρίβεια τα χαρακτηριστικά του φωτογραφιζόμενου προσώπου και να αναδείξουν την ομορφιά του.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:

- **Κειμενικό είδος:** Ημερολόγιο (ημερομηνία, προσφώνηση: αγαπημένο μου ημερολόγιο ή οποιαδήποτε ανάλογη, αποφώνηση: δικός σου/δική σου ή οποιαδήποτε ανάλογη).
- **Συντάκτης/-τρια:** Ο/Η μαθητής/μαθήτρια που έχει υιοθετήσει την οπτική γωνία του ποιητικού υποκειμένου.
- **Αποδέκτης/-τρια:** Το ημερολόγιο, στην ουσία ο ίδιος ο μαθητής/η ίδια η μαθήτρια ως ποιητικό υποκείμενο.
- **Ύφος λόγου:** Άμεσο και εξομολογητικό (α και β ενικό ρηματικό πρόσωπο).
- **Γλώσσα:** Απλή, αναφορική ή/και μεταφορική λειτουργία.
- **Σκοπός για τον οποίο γράφεται το κείμενο:** Να εκφράσει ο μαθητής/η μαθήτρια με δημιουργικό τρόπο τις σκέψεις και τα συναισθήματα του ποιητικού υποκειμένου για τη γυναίκα που βλέπει στη φωτογραφία και εξυμνεί, μετασχηματίζοντας τον ποιητικό λόγο σε πεζό.
- Ενδεικτικά, ο μαθητής/η μαθήτρια μπορεί να αναφερθεί (ως ποιητικό υποκείμενο):
    - στα θεϊκά χαρακτηριστικά της γυναίκας, που γίνεται ορατή ως ολοζώντανη παρουσία,
    - στην ταύτισή της με το ηλιακό φως: τα μάτια της είναι πηγή φωτός,
    - στην ικανότητά της να μαγεύει τον ήλιο, την ίδια δηλαδή την πηγή της ζωής,
    - στη δύναμή της να μεταβιβάζει το φως της, μεταμορφώνοντας την ίδια την ύπαρξη του υποκειμένου που την παρατηρεί και τη θαυμάζει.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ
ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

[Επιστημονική γνώση και ψευδοεπιστήμη: μια αναγκαία διάκριση]

Διαβάζουμε την άποψη του Στέφανου Τραχανά για το πώς διαφοροποιείται η επιστημονική γνώση από την ψευδοεπιστήμη (από την συνέντευξή του στον Σπύρο Μανουσέλη).

Ερώτηση: Σχεδόν οι πάντες συμφωνούν ότι στις μέρες μας είναι ζωτική ανάγκη να διαφοροποιείται η επιστημονική γνώση από την ψευδοεπιστήμη. Υπάρχουν, ωστόσο, αυστηρά αντικειμενικά ή, έστω, κοινά αποδεκτά κριτήρια για το τι είναι και τι δεν είναι επιστημονικό; Και αν ναι, ποια είναι αυτά;

Απάντηση: Η διαφοροποίηση είναι εύκολη, τουλάχιστον για τις επιστήμες της φύσης που είναι εμπειρικές. Για να γίνει κάτι αποδεκτό –π.χ. ένας βιολογικός μηχανισμός ή ένας φυσικός νόμος– δημοσιεύεται σε κάποιο επιστημονικό περιοδικό με κριτές και υποβάλλεται σε εξονυχιστικό πειραματικό έλεγχο από πολλούς ανεξάρτητους επιστήμονες και, αν κανείς δεν μπορέσει να το καταρρίψει, τότε γίνεται μέρος της καθιερωμένης γνώσης και συμπεριλαμβάνεται βαθμιαία –αν πρόκειται για κάτι σημαντικό– στη διδασκόμενη ύλη και στα διδακτικά εγχειρίδια από το Λύκειο έως το Πανεπιστήμιο.

Η διάκριση μεταξύ επιστήμης και ψευδοεπιστήμης είναι λοιπόν αναμφίβολη: επιστήμη και επιστημονική γνώση είναι οτιδήποτε έχει περάσει την παραπάνω ανοιχτή διαδικασία ελέγχου και έχει αποτυπωθεί στα έγκριτα επιστημονικά περιοδικά και τα προγράμματα σπουδών των Πανεπιστημίων ή στα καθιερωμένα πανεπιστημιακά συγγράμματα. Οτιδήποτε αρνείται να υποβληθεί σε αυτήν τη διαδικασία και μετράει μόνο προβολές στο You Tube ανήκει σίγουρα στην άλλη όχθη. Είναι η επιστήμη του... διαδικτύου ή απλώς ψευδοεπιστήμη, για να χρησιμοποιήσουμε τον καθιερωμένο όρο.

Ερώτηση: Είναι όμως εύκολο για τον πολίτη που εκτίθεται σε καταιγισμό «επιστημονικών» πληροφοριών μέσω διαδικτύου να διακρίνει τι από αυτά είναι έγκυρη επιστημονική γνώση και τι ψευδοεπιστήμη;

Απάντηση: Δεν είναι εύκολο, αλλά μπορούμε να τον βοηθήσουμε να το κάνει. Απευθυνόμενος, λοιπόν, στον πολίτη που μας διαβάζει, θα του έδινα μία πολύ πρακτική συμβουλή μέσα από το εξής παράδειγμα: Ας πούμε ότι παρακολουθεί μια ομιλία και ο ομιλητής ισχυρίζεται ότι η θεωρία της εξέλιξης –ο «αγαπημένος εχθρός» πολλών– είναι λάθος και επικαλείται διάφορα «ατράνταχτα» στοιχεία για να το στηρίξει.

Δεν έχει παρά να κάνει στον ομιλητή μία πολύ απλή ερώτηση: «Σε ποιο επιστημονικό περιοδικό έχουν δημοσιευτεί όλα αυτά που λέτε και πού διδάσκονται;». Διότι μία τόσο ριζοσπαστική ανατροπή της θεωρίας της εξέλιξης δεν μπορεί να έχει κρατηθεί μυστική. Σίγουρα θα έχει δημοσιευτεί στο πιο έγκυρο περιοδικό του κλάδου και σίγουρα θα διδάσκεται σε όλα τα τμήματα Βιολογίας του κόσμου, μεταξύ αυτών και στα ελληνικά.

Και αν η απάντηση που θα πάρετε, αγαπητέ αναγνώστη, δεν είναι συγκεκριμένη, αλλά είναι αοριστίες και λεκτικά πυροτεχνήματα, τότε ξέρετε ότι αυτό που ακούσατε δεν είναι επιστημονικός λόγος αλλά ψευδοεπιστήμη.

Α3. Σε εισήγησή σου προς τους συμμαθητές σου σε εκδήλωση που οργανώνεται από το δεκαπενταμελές μαθητικό συμβούλιο του σχολείου σου με θέμα την επιστήμη στην εποχή μας, να παρουσιάσεις πόσο έχει βελτιωθεί η ζωή των ανθρώπων χάρη στην επιστημονική γνώση. Μπορείς να επιλέξεις όποιους τομείς της ανθρώπινης ζωής κρίνεις εσύ και να χρησιμοποιήσεις παραδείγματα από την εμπειρία σου. (200-250 λέξεις)

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΈΝΤΓΚΑΡ ΆΛΑΝ ΠΟΕ (1809-1849)

Σονέτο – Στην επιστήμη

Ο Έντγκαρ Άλαν Πόε, το 1829, δημοσίευσε τη δεύτερη ποιητική του συλλογή, την Al Aaraaf, Tamerlane, and Minor Poems', η οποία περιείχε κάποιες αναθεωρημένες εκδόσεις μερικών ποιημάτων του που είχαν δημοσιευτεί στον «Ταμερλάνο», καθώς και επτά νέα ποιήματα. «Το Σονέτο- Στην Επιστήμη» (Sonnet—To Science), το πιο γνωστό ποίημα του Πόε για την ανταγωνιστική σχέση μεταξύ επιστήμης και ποίησης, βρίσκεται στην αρχή του βιβλίου.

Επιστήμη! Γνήσια κόρη της παλιάς εποχής είσαι!
Που τ' αλλάζεις όλα με τα περίεργα μάτια σου.
Γιατί ορμάς έτσι πάνω στην καρδιά του ποιητή,
Όρνιο που οι φτερούγες του είναι βαρετή πραγματικότητα;
Πώς μπορεί να σ' αγαπήσει αυτός; Ή πώς να σε πει σοφή;
Να ψάξει για θησαυρούς στους διαμαντοστόλιστους ουρανούς,
Μολονότι πέταξε ψηλά μ' ατρόμητα φτερά;
Εσύ δεν είσαι που έσυρες την Άρτεμη από το άρμα της βίαια
Και την Αμαδρυάδα[1] από τα δάση έδιωξες
Να βρει καταφύγιο σε ευτυχέστερο αστέρι;
Εσύ δεν έδιωξες τη Ναϊάδα[2] απ' την κρήνη της
τη Συλφίδα[3] από το χλωρό χορτάρι της, κι' από εμένα
Το όνειρο του καλοκαιριού κάτω απ' τον κόκκινο ταμάρινδο[4];

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Πώς παρουσιάζεται ο ποιητικός κόσμος στο ποίημα; Ποια επίδραση αντιλαμβάνεσαι ότι ασκεί στον ποιητικό κόσμο η επιστήμη, σύμφωνα με το περιεχόμενο του ποιήματος;

ή

2. Να υποθέσεις ότι είσαι ποιητής και σε μια συνέντευξη πρέπει να απαντήσεις στην ερώτηση «ποιος είναι ρόλος της ποίησης στη ζωή των ανθρώπων».

Μονάδες 25

[1] Αμαδρυάδα: νύμφη του δάσους που γεννιέται με τις βελανιδιές (δρυς) και άλλα δέντρα.
[2] Ναϊάδα: νύμφη των ποταμών, των λιμνών, των πηγών.
[3] Συλφίδα: νεράϊδα της κέλτικης μυθολογίας.
[4] Ταμάρινδος: είδος δέντρου.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (μονάδες 25)

Ύφος λόγου σοβαρό, απρόσωπο, πληροφοριακό – γ΄ ρηματικό πρόσωπο στην επιχειρηματολογία, ενδεχομένως α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο στις προσωπικές τοποθετήσεις – λεξιλόγιο επίσημο

Εισαγωγή/πρόλογος: Προσφώνηση: Αγαπητές/-οί συμμαθήτριες/-ές, … Αναφορά στην εκδήλωση και στη σημασία που έχει η διοργάνωση ανάλογων δράσεων από το δεκαπενταμελές μαθητικό συμβούλιο του σχολείου. Γενική αναφορά στη σπουδαιότητα της επιστημονικής γνώσης.

Τεκμηρίωση της θέσης: Η βελτίωση της ζωής των ανθρώπων χάρη στην επιστημονική γνώση

- Αντιμετώπιση/θεραπεία ασθενειών
- Αύξηση της παραγωγής-οργάνωση της παραγωγικής διαδικασίας
- Ευκολότερη επικοινωνία/ενημέρωση
- Περισσότερες δυνατότητες μάθησης/μόρφωσης
- Απελευθέρωση από τον φυσικό καταναγκασμό/αντιμετώπιση φυσικών φαινομένων
- Απαλλαγή από προλήψεις/δεισιδαιμονίες

Επισήμανση: οι μαθητές και οι μαθήτριες μπορούν να εμπλουτίσουν τα επιχειρήματά τους με παραδείγματα από την εμπειρία τους.

Επίλογος: Ανακεφαλαίωση/αναδιατύπωση της τεκμηριωμένης πλέον θέσης

Αποφώνηση: Σας ευχαριστώ που με ακούσατε!

Β3. (25 μονάδες)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης:**

Α. Ο ποιητικός κόσμος:

Κόσμος γεμάτος νεράιδες, ομορφιά, φύση, ονειρεμένες εικόνες, όμορφα συναισθήματα.

Β. Η επίδραση που ασκεί στον ποιητικό κόσμο η επιστήμη:

Η επιστήμη βλάπτει την ποίηση, δεν σέβεται τις ομορφιές της.

ή

2. **Θέμα δημιουργικής γραφής:**

Σε μορφή προφορικής απάντησης: ο ρόλος της ποίησης στη ζωή των ανθρώπων:

Ο μαθητής μπορεί να υποστηρίξει όποιες σκέψεις ο ίδιος επιθυμεί (ενδεικτικά): Η ποίηση:

- Συγκινησιακός λόγος-δημιουργεί συναισθήματα.
- Δίνει απαντήσεις σε ερωτήματα του ανθρώπου για τη ζωή, κ.ά.
- Προσφέρει ψυχική ευχαρίστηση-ψυχική πληρότητα που αποζητά ο σύγχρονος άνθρωπος.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Κείμενο 1

[Η επικοινωνία στην εποχή του διαδικτύου]

Το άρθρο είναι της Σωτηρίας Μακαρώνη, δημοσιευμένο στις 7 Ιουλίου 2011, στον ιστότοπο https://www.queen.gr.

Αναμφίβολα, το διαδίκτυο έφερε μια επανάσταση στις ζωές των ανθρώπων, εκμηδενίζοντας τις αποστάσεις και προσφέροντας άμεση και εύκολα προσβάσιμη την πληροφόρηση και την επικοινωνία ανάμεσα στους ανθρώπους παγκοσμίως.

Παρόλο που υπάρχουν πολλά πλεονεκτήματα, αρκετοί ερευνητές επισημαίνουν τα μειονεκτήματα που μπορεί να παρουσιάσει μια κοινωνία βασισμένη στο διαδίκτυο. Πολλά από αυτά τα μειονεκτήματα σχετίζονται με την μειωμένη διαπροσωπική επαφή «δια ζώσης» και την ικανότητα να «δραπετεύει» κανείς από την ταυτότητά του.

Σε ότι αφορά στην επικοινωνία, μελέτες δείχνουν πώς επηρεάζεται αυτή μέσα στην οικογένεια, καθώς ο χρόνος που δαπανάται στο διαδίκτυο έχει συσχετιστεί με μετέπειτα μείωση της επικοινωνίας των μελών της οικογένειας και με μείωση φίλων και γνωστών που διατηρεί κανείς στον έξω κόσμο. Αυτό οδηγεί με την σειρά του σε ένα άλλο πρόβλημα, αυτό της μοναξιάς, αφού πάλι από μελέτες προκύπτει ότι υπάρχουν υψηλές συσχετίσεις ανάμεσα στην αυξημένη χρήση διαδικτύου, μοναξιάς και κατάθλιψης.

Επιπλέον, η επικοινωνία μέσω διαδικτύου αφαιρεί τη δυνατότητα για μια φυσιολογική σύγκρουση. Και γιατί είναι αυτό πρόβλημα; Για παράδειγμα, αν κάποιος θυμώσει ή μια συζήτηση γίνει πολύ έντονη, είναι εύκολο κάποιος απλά να αποσυνδεθεί και να μην αντιμετωπίσει το ζήτημα. Όμως, η επίλυση της σύγκρουσης είναι μέρος της ζωής και το να την αποφεύγουμε διαρκώς δεν είναι καλό για την ψυχική μας υγεία μακροπρόθεσμα.

Το διαδίκτυο, επομένως, μπορεί να ωφελήσει σημαντικά την επικοινωνία μας, αλλά χρειάζεται να είμαστε προσεκτικοί, γιατί μπορεί να λειτουργήσει σε βάρος των κοινωνικών και συναισθηματικών μας σχέσεων και εν τέλει στην ψυχολογική ευεξία μας.

Α3. Σε άρθρο που θα δημοσιευτεί στην εφημερίδα του σχολείου σου αναπτύσσεις τον προβληματισμό σου για την απόλυτη αφοσίωση των συνομήλικών σου στο διαδίκτυο. Αφού επισημάνεις τους κινδύνους αυτής της αφοσίωσης, να προτείνεις τρόπους, ώστε να απεγκλωβιστούν οι έφηβοι από την πολύωρη ενασχόλησή τους με το διαδίκτυο. (200-250 λέξεις)

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΧΡΗΣΤΟΣ ΛΑΣΚΑΡΗΣ (1931-2008)

Παιδιά των ασανσέρ

Το ποίημα του Χρίστου Λάσκαρη (1931-2008) έχει αντληθεί από τη συλλογή ποιημάτων του, εκδόσεις Γαβριηλίδης, 2009.

Τραυματισμένα μου πουλιά παιδιά των ασανσέρ
μ' ακίνητα τα μάτια σας μπρος στις τηλεοράσεις
με κοιμισμένο το μυαλό και τις ψυχές νωθρές
καθώς γλυκά βουλιάζετε στις κεντρικές θερμάνσεις.

Κι όταν ξάφνου την άνοιξη βρεθείτε σε πλαγιές
μένετε να κοιτάζετε στις ίδιες νεκρές στάσεις
καθώς στα διαμερίσματα μπροστά στις τηλεοράσεις
και δε μεταλαβαίνετε τις θείες ομορφιές.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100 - 150 λέξεων.

1. Ποια χαρακτηριστικά έχουν «τα παιδιά των ασανσέρ» στο ποίημα; Με ποια διάθεση, κατά τη γνώμη σου, το ποιητικό υποκείμενο απευθύνει την προσφώνηση «Τραυματισμένα μου πουλιά» προς τα παιδιά αυτά;

ή

2. Να υποθέσεις ότι ο ποιητής αποφασίζει να εκφράσει τις σκέψεις του στο προσωπικό του ιστολόγιο, σε πεζό κείμενο. Γράψε πώς φαντάζεσαι ότι θα είναι το κείμενο της ανάρτησής του.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (μονάδες 25)

Ύφος λόγου σοβαρό, απρόσωπο, πληροφοριακό – γ΄ ρηματικό πρόσωπο στην επιχειρηματολογία, ενδεχομένως α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο στις προσωπικές τοποθετήσεις – λεξιλόγιο επίσημο- τίτλος άρθρου

Εισαγωγή/πρόλογος: προβληματισμός – ανησυχία για τον μεγάλο αριθμό μαθητών που ασχολούνται πολλές ώρες με το διαδίκτυο.

Τεκμηρίωση της θέσης: Κίνδυνοι της αφοσίωσης στο διαδίκτυο:

- Προβλήματα υγείας (μυοσκελετικά, όρασης κ.λ.π.).
- Παραμέληση των μαθημάτων και άλλων σχολικών υποχρεώσεων ή εξωσχολικών δράσεων.
- Περιήγηση σε ιστοσελίδες επικίνδυνου περιεχομένου.
- Άκριτη αποδοχή ιδεών, τρόπων ζωής, προτύπων.

Τεκμηρίωση της θέσης: Τρόποι απεγκλωβισμού των νέων από το διαδίκτυο:

- Συνεχής ενημέρωση από το σχολείο για τους κινδύνους που ελλοχεύουν στη διαδικτυακή περιήγηση.
- Καλλιέργεια αξιολογικών κριτηρίων στο σχολείο.
- Διακριτικός έλεγχος από την οικογένεια.
- Ανάληψη προσωπικής ευθύνης του κάθε εφήβου για την σωστή διαχείριση του διαδικτύου.

Επισήμανση: οι μαθητές και οι μαθήτριες μπορούν να εμπλουτίσουν τα επιχειρήματά τους με παραδείγματα από την εμπειρία τους.

Επίλογος: Ανακεφαλαίωση/αναδιατύπωση της τεκμηριωμένης πλέον θέσης

Β3. (25 μονάδες)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης:**

<u>Χαρακτηριστικά που έχουν «τα παιδιά των ασανσέρ»</u>:

- Είναι προσηλωμένα στην τηλεόραση «μ' ακίνητα τα μάτια σας μπρος στις τηλεοράσεις».
- Το μυαλό και η ψυχή τους βρίσκεται σε αδράνεια «με κοιμισμένο το μυαλό και τις ψυχές νωθρές».
- Είναι παγιδευμένα στην ζεστή ατμόσφαιρα του σπιτιού «γλυκά βουλιάζετε στις κεντρικές θερμάνσεις».
- Τόσο πολύ η νωχελικότητα και η αδράνεια έχουν παγιδεύσει τα παιδιά, ώστε αυτά αδυνατούν να χαρούν τις ομορφιές της φύσης που απαιτούν κίνηση, ζωηράδα και δράση «και μένετε να κοιτάζετε στις ίδιες νεκρές στάσεις».
- Πρόκειται για τα παιδιά των πόλεων «τα παιδιά των ασανσέρ», τα οποία ζουν εγκλωβισμένα στα διαμερίσματα με μοναδική διέξοδο ψυχαγωγίας την τηλεόραση.

<u>Διάθεση του ποιητικού υποκειμένου</u>:

Δείχνει συμπόνια και τρυφερότητα στα παιδιά, υποδηλώνοντας πως έχουν μια στάση που απαιτεί προσεκτικούς χειρισμούς «Τραυματισμένα μου πουλιά». Ο μεταφορικός λόγος επιτείνει αυτή τη διάθεση.

ή

2. **Θέμα δημιουργικής γραφής:**

Σκέψεις του ποιητή στο προσωπικό του ιστολόγιο, σε πεζό κείμενο.

Ο/Η μαθητής/-τρια μπορεί να περιγράψει όποιες σκέψεις επιθυμεί σε α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο, με προσωπικό και οικείο ύφος λόγου. Ενδεικτικά:

- Τα παιδιά δεν ζουν την παιδική τους ηλικία.
- Δεν παίζουν μεταξύ τους.
- Δεν χαίρονται τις ομορφιές της φύσης.
- Βρίσκονται σε ύπνωση εξαιτίας της τηλεόρασης που είναι μια διαρκής υπόσχεση ψυχαγωγίας.
- Αυτή η ψυχαγωγία, όμως, δεν ενθουσιάζει τα παιδιά, τα οποία έχουν ανάγκη από αυθεντικές δραστηριότητες που θα γέμιζαν την ψυχή τους.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Μέσα και Facebook

Το κείμενο δημοσιεύτηκε από τη Βάλια Καϊμάκη στην Εφημερίδα των Συντακτών στις 27.6.2015.

Πριν από χρόνια (την εποχή του λίθου) αγοράζαμε μια εφημερίδα από το περίπτερο. Κατόπιν, στην εποχή του χαλκού διαβάζαμε την εφημερίδα μας μέσα από την ιστοσελίδα της. Τέλος, στην εποχή του σιδήρου που διανύουμε, εγκαταλείψαμε το μέσο που μας εκφράζει και διαβάζουμε αυτά που ανεβάζουν οι φίλοι μας στο Facebook ή στο Twitter ανεξάρτητα από το πού προέρχονται. […]

Μέχρι σήμερα, τα μέσα ενημέρωσης έβαζαν τους δεσμούς προς τα άρθρα τους στο Facebook: τίτλος, φωτογραφία, δυο περιγραφικές γραμμές, το link… κι έφυγε. Όταν ο αναγνώστης έκανε κλικ επάνω τους, μεταφερόταν στη σελίδα του μέσου. Η κίνηση (και άρα και η διαφήμιση παρέμενε στο μέσο). Με ένα καινούργιο σύστημα τα άρθρα θα δημοσιεύονται απ’ ευθείας στο Facebook. Τι κερδίζουμε; Κυρίως χρόνο, ιδιαίτερα στα κινητά τηλέφωνα, όπου μέχρι να φορτώσει ο δεσμός προς το άρθρο, το Facebook έχει υπολογίσει ότι χρειάζονται 8 δευτερόλεπτα (κι αυτό για γρήγορες συνδέσεις). Με το «Instant Articles» η ταχύτητα πολλαπλασιάζεται επί 10, εξ ου και το όνομα. Έτσι λοιπόν, από τη μία το Facebook κρατάει τους αναγνώστες και, από την άλλη, οι εταίροι που συμμετέχουν κερδίζουν σε αναγνωσιμότητα σε σχέση με τους ανταγωνιστές τους. […]

Όμορφα! Το τυρί το είδαμε; Η φάκα, όμως; Η φάκα είναι το ίδιο το Facebook και η εξάρτηση απ' αυτό. Η δημοσιογραφία οφείλει να είναι ανεξάρτητη και να βασίζεται αποκλειστικά στους αναγνώστες της. Αυτός είναι και ο λόγος, άλλωστε, που η πτώση της διαφήμισης παγκοσμίως οδήγησε έντυπα και κανάλια στον μαρασμό. Και τώρα που η κατάσταση αρχίζει να βρίσκει μια ισορροπία, ψάχνουν ξανά τη διαφήμιση και μάλιστα μέσω μιας πλατφόρμας κοινωνικής δικτύωσης. Η οποία –εκτός από το ότι έχει και φανατικούς εχθρούς, και μάλιστα ανάμεσα στους καλύτερους μέχρι τώρα αναγνώστες- έχει τον δικό της τρόπο να εμφανίζει το περιεχόμενο στο timeline των χρηστών. Για παράδειγμα, ευνοεί τα βίντεο αντί για τα γραπτά άρθρα. Ένας αλγόριθμος θα καθορίζει, λοιπόν, τι θα βρούμε μπροστά μας για να διαβάσουμε.

Χμμμμμ!

Α3. Σε ένα άρθρο σου στην εφημερίδα του σχολείου σου να αναπτύξεις, με αφορμή το παραπάνω κείμενο, τα επιχειρήματά σου για τους κινδύνους των μέσων κοινωνικής δικτύωσης για τους νέους και να προτείνεις τρόπους με τους οποίους θα μπορούσαν οι νέοι να προστατευτούν από αυτούς τους κινδύνους. Μπορείς να αναφέρεις παραδείγματα από την εμπειρία σου. (200-250 λέξεις)

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΕΥΓΕΝΙΟΣ ΤΡΙΒΙΖΑΣ (1946-)

Τα μαγικά μαξιλάρια

Το βιβλίο του Ευγένιου Τριβιζά Μαγικά μαξιλάρια εκδόθηκε το 1992 (1η έκδοση), εκδ. Πατάκη, Αθήνα, σελ. 20-24.

Η εφεύρεση του Σαυρίλιου

Όπου ο Σαυρίλιος Βρισελιέ παρουσιάζει στον Αρπατίλαο την εφεύρεσή του, η οποία γίνεται δεκτή αρχικά με δυσπιστία και στη συνέχεια με μεγάλο ενθουσιασμό.

Επτά εβδομάδες κι εφτά μέρες δούλευε ο Σαυρίλιος στο μυστικό του εργαστήρι. Είχε τριπλοκλειδώσει την πόρτα και είχε βουλώσει την κλειδαρότρυπα με βουλοκέρι. Μια δυο φορές που ο Αρπατίλαος ανέβηκε κρυφά και κρυφοκοίταξε να δει τι κάνει, είδε μόνο σκοτάδι και έφυγε απογοητευμένος.

Ώσπου ένα πρωί ο Σαυρίλιος εμφανίστηκε στην αίθουσα του θρόνου, όπου τον περίμενε ο Αρπατίλαος και οι άλλοι αυλικοί. Φορούσε μαύρη ρόμπα με πράσινα κεντίδια και στα χέρια του κρατούσε ένα μαξιλάρι!

-Ιδού, Μεγαλειότατε! Είπε με μια φωνή τόσο ύπουλη και σφυριχτή, που σου πάγωνε το αίμα. Ορίστε η εφεύρεσή μου. Επιτρέψτε μου να σας παρουσιάσω το εφιαλτικό μαξιλάρι!

Ο Αρπατίλαος πήρε στα χέρια του με δυσπιστία το μαξιλάρι και το κοίταξε καλά καλά. Το κοίταξε από πάνω, από κάτω και από τα πλάγια. Το ζούληξε με το δάχτυλό του και μια έκφραση απορίας απλώθηκε στο πρόσωπό του.

-Αυτό είναι ένα συνηθισμένο μαξιλάρι, είπε τέλος. Με κοροϊδεύεις, Σαυρίλιε;

-Ποτέ δε θα τολμούσα να κοροϊδέψω έναν άρχοντα σαν κι εσάς, Μεγαλειότατε. Σφάλλετε, όμως. Τα φαινόμενα απατούν! Δεν είναι συνηθισμένο μαξιλάρι. Έτσι δείχνει, αλλά στην πραγματικότητα δεν είναι! Τα συνηθισμένα μαξιλάρια έχουνε πούπουλα.

-Αυτό τι έχει;

-Πάντως, όχι πούπουλα!

-Δηλαδή;

-Θέλετε να σας πω;

-Ναι, ντε. Λέγε! Μας έπρηξες!

Στα μάτια του Σαυρίλιου Βρισελιέ άστραψαν δυο μικρές πράσινες σπίθες. Ο Αρπατίλαος, ο Βουλίμιος και ο Ξεφτίλιος κρέμονταν από το στόμα του. Ο Αρχιμάγος τούς άφησε να περιμένουν λίγο ακόμη απολαμβάνοντας την αγωνία τους, και μετά μίλησε:

-Έχει τρίχες από ουρά καλικάντζαρου, είπε. Έχει φύκια από τη Θάλασσα της Θλίψης, σκόνη από τύψεις και ιστό αράχνης σβησμένου φάρου. Έχει λουρίδες από σεντόνια φαντασμάτων, μαντίλια δακρυσμένα και στεναγμούς μελλοθανάτων. Έχει σκιά προδότη, πουκάμισα οχιάς φαρμακερής και ανάσα καταδότη. […]

Ο άρχοντας και οι αυλικοί είχαν μείνει άναυδοι.

-Όποιος κοιμάται σ' αυτό το μαξιλάρι, συνέχισε ο Σαυρίλιος, βλέπει μόνο εφιάλτες. Φριχτούς. Αποτρόπαιους, απαίσιους εφιάλτες! Καταλάβατε, Μεγαλειότατε; Αν αναγκάσουμε τους Ουρανουπολίτες να κοιμούνται σε τέτοια μαξιλάρια, η καθημερινή τους ζωή θα τους φαίνεται παράδεισος σε σύγκριση με τους εφιάλτες που θα τους τυραννούν τα βράδια! Έτσι, μ' αυτό τον τρόπο, μ' αυτή τη μέθοδο, θα πάψουν να σας ενοχλούν!

Ο Αρπατίλαος δεν μπόρεσε να συγκρατήσει τον ενθουσιασμό τους.

-Περίφημα! Φώναξε. Βάλε αμέσως μπροστά τη μαζική παραγωγή εφιαλτικών μαξιλαριών! […]

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Στο κείμενο παρουσιάζεται μια εφεύρεση. Μπορείς να εξηγήσεις αν είναι επικίνδυνη ή ωφέλιμη για τους ανθρώπους, σύμφωνα με το κείμενο; Ποια είναι η γνώμη σου για τη δύναμη της επιστήμης, όπως παρουσιάζεται στο κείμενο;

ή

2. Να φανταστείς πως είσαι ένας από τους ανθρώπους που άκουσε την παρουσίαση του μαγικού μαξιλαριού. Να γράψεις τις σκέψεις και τα συναισθήματά σου στο ημερολόγιό σου.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (25 μονάδες)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
Ύφος λόγου: σοβαρό, απρόσωπο, πληροφοριακό – γ΄ ρηματικό πρόσωπο στην επιχειρηματολογία, ενδεχομένως α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο στις προσωπικές τοποθετήσεις – σοβαρό λεξιλόγιο. Τίτλος άρθρου. **Εισαγωγή/πρόλογος:** Παρουσίαση του προβλήματος της υπερβολικής χρήσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης από τους μαθητές.

Κίνδυνοι των μέσων κοινωνικής δικτύωσης για τους νέους και τρόποι για την προστασία τους:

- Υπερβολικός ο χρόνος που αφιερώνεται στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης-απώλεια ενασχόλησης με δημιουργικές δραστηριότητες.
- Αμφιβόλου και επικίνδυνου περιεχομένου οι ηλεκτρονικές σελίδες που απασχολούν τους νέους- επικίνδυνες γνωριμίες και ενασχολήσεις.
- Αναζήτηση προστασίας και ενημέρωσης από γονείς, εκπαιδευτικούς, ειδικούς επιστήμονες (ψυχολόγους).
- Διοργάνωση ενημερωτικών συναντήσεων στο σχολείο – ευαισθητοποίηση των μαθητών σε θέματα ασφαλούς χρήσης του διαδικτύου.

<u>Παρατήρηση</u>: *οι μαθητές και οι μαθήτριες μπορούν να εμπλουτίσουν τα επιχειρήματά τους με παραδείγματα από την εμπειρία τους.*

Επίλογος: Ανακεφαλαίωση

Β3. (25 μονάδες)

1.Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης:

Η εφεύρεση είναι επικίνδυνη, διότι:

- *Όποιος κοιμάται σ' αυτό το μαξιλάρι, συνέχισε ο Σαυρίλιος, βλέπει μόνο εφιάλτες. Φριχτούς. Αποτρόπαιους, απαίσιους εφιάλτες!* Οι πολίτες θα τυραννιούνται από εφιάλτες, εξαιτίας των οποίων θα παραβλέπουν τα δεινά της καθημερινότητάς τους και δεν θα διαμαρτύρονται στον άρχοντα που τους κυβερνά. *Έτσι, μ' αυτό τον τρόπο, μ' αυτή τη μέθοδο, θα πάψουν να σας ενοχλούν!*

Κατά τη γνώμη μου

- Η επιστήμη γίνεται εχθρός των ανθρώπων αντί να τους βοηθά να ζήσουν καλύτερα. Πιστεύω πως η επιστήμη που έχει μεγάλη δύναμη πρέπει να τίθεται στην υπηρεσία των ανθρώπων. Χρέος των επιστημόνων είναι να εξυπηρετούν τους ανθρώπους και τις ανάγκες τους.

ή

2.Θέμα δημιουργικής γραφής:

Σε α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο, με το προσωπικό του ύφος ο/η μαθητής/-τρια παραθέτει τις σκέψεις και τα συναισθήματά του/της για τη δύναμη της επιστήμης και την εκμετάλλευση αυτής της δύναμης από τους ανθρώπους της εξουσίας:

- Η επιστήμη έχει μεγάλη δύναμη.
- Είναι τρομακτικό να την εκμεταλλεύεται ο άρχοντας που μας εξουσιάζει, για να κάνει τη ζωή μας ακόμη πιο δύσκολη.
- Οι επιστήμονες πρέπει να αρνηθούν αυτή την εκμετάλλευση.
- Πώς θα ζήσουν οι συμπολίτες μου μέσα σε αυτά τα νέα προβλήματα που θα προκύψουν από την εφεύρεση αυτή;

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ Η ΦΥΣΗ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Η σχέση του ανθρώπου με τη φύση

Το (διασκευασμένο) κείμενο του Μανόλη Βουτυράκη δημοσιεύτηκε στις 30.12.2004 στον ιστότοπο http://www.ecocrete.gr/ (ανακτήθηκε στις 12.2.2022).

Τα τελευταία χρόνια ο άνθρωπος βρίσκεται συνεχώς σε ετοιμότητα για να αντιμετωπίσει τα ακραία καιρικά φαινόμενα, τα οποία σε καθημερινή βάση εκδηλώνονται σε κάποια σημεία του πλανήτη με καταστρεπτικές επιπτώσεις στον άνθρωπο και στα οικοσυστήματα ή είναι μόνιμα και επιβαρύνουν την βιόσφαιρα αθροιστικά (φαινόμενο θερμοκηπίου, τρύπα του όζοντος κ.ά.) και για τα οποία αποκλειστική ευθύνη έχει ο καθένας από εμάς.

Η γενική αντίληψη που κυριάρχησε σε πολλές κοινωνίες κατά το παρελθόν ήταν ότι η φύση αποτελούσε μια αμετάβλητη πραγματικότητα που καθόριζε τη ζωή του ανθρώπου. Μπροστά στην αξεπέραστη υπεροχή της, ο άνθρωπος δεν μπορούσε να επιδιώξει να την προσαρμόσει σε αξιόλογο βαθμό στις ανάγκες του, αλλά όφειλε ο ίδιος να προσαρμοστεί σε αυτήν. Έτσι, ο άνθρωπος του 20ού αιώνα γινόταν διαρκώς πιο επιθετικός απέναντι στη στην φύση, θέλοντας να της αποσπάσει τα μυστικά της, να εκμεταλλευτεί τους πόρους της και να δαμάσει τις πιο επικίνδυνες εκδηλώσεις της.

Η νέα στάση του ανθρώπου απέναντι στη φύση έφερε ριζική αλλαγή στη στάση του απέναντι στο πεπρωμένο. Παλαιότερα, κάθε μεγάλη συμφορά, όπως η ξηρασία ή οι επιδημίες -καθώς και οποιαδήποτε δυστυχία από εκείνες που θα μπορούσαν σήμερα να αποφευχθούν- αποδιδόταν στην μοίρα, επάνω στην οποία δεν είχε καμιά εξουσία και εναντίον της οποίας ήταν ανώφελο να παλέψει. Όταν οι άνθρωποι έμαθαν ότι πράγματα που συνήθως τα φόρτωναν στο πεπρωμένο μπορούσαν να καταπολεμηθούν με ανθρώπινα μέσα, η πίστη στο πεπρωμένο υποχώρησε. Ωστόσο, αν η επιθετική στάση του ανθρώπου απέναντι στη φύση τού έδινε μεγαλύτερη εμπιστοσύνη στις δυνάμεις του και απεριόριστη ελπίδα, από την άλλη δημιούργησε ηθικά προβλήματα που ήταν κάθε άλλο παρά ασήμαντα. Αν ο άνθρωπος κατείχε τα μέσα να θεραπεύει ή να προλαβαίνει τα ανθρώπινα δεινά, όφειλε επίσης να αναλάβει την ευθύνη για την αποτυχία του σ’ αυτή τη προσπάθεια. Αφού δεν μπορούσε πια να παρουσιάσει τη δυστυχία του ως έργο του πεπρωμένου,

έπαιρνε επάνω του το βάρος ενός καινούργιου συναισθήματος ενοχής για την αδυναμία του να χρησιμοποιήσει αποτελεσματικά τις νέες του δυνάμεις.

Η ανύψωση του ανθρώπου απέναντι στη φύση τον έκανε να αισθανθεί έντονα την δική του δύναμη, αλλά δεν του έδωσε και ένα πρότυπο ηθικής εξουσίας, για να μπορεί να καθορίζει πώς να τη χρησιμοποιεί. Με κάθε νέα ανακάλυψη και εφεύρεση ήταν σαν να ανέκυπταν νέοι, μεγαλύτεροι κίνδυνοι για την ανθρωπότητα και βασάνιζαν τον άνθρωπο αμφιβολίες για τα αποτελέσματα της ίδιας του της κυριαρχίας επάνω στη φύση. Ο κίνδυνος να μην υπάρξει πλέον μέλλον για τον άνθρωπο, εάν η ανθρωπότητα δεν αναλάβει με τρόπο αποφασιστικό το πεπρωμένο της, είναι πλέον ορατός.

Γιατί η «αρχή της υπευθυνότητας» σημαίνει ότι η ευθύνη μου αγκαλιάζει όχι μόνο τους ανθρώπους του «τώρα», αλλά κι εκείνους του «αύριο», εκείνους που δεν έχουν ακόμα γεννηθεί. Η ευθύνη μου είναι ο διαμεσολαβητής ανάμεσα στην ελευθερία που έχω ως άνθρωπος και την εγγενή, δηλαδή την έμφυτη αξία, μιας πραγματικότητας που αξιώνει από εμένα να της επιτρέψω να συνεχίσει να υπάρχει.

Α3. Ο συντάκτης του κειμένου εκτιμά ότι η ευθύνη του καθενός μας «αγκαλιάζει όχι μόνο τους ανθρώπους του “τώρα”, αλλά κι εκείνους του “αύριο”, εκείνους που δεν έχουν ακόμα γεννηθεί». Με αφορμή αυτή τη θέση, σε άρθρο (200-250 λέξεων) που θα δημοσιευτεί στην εφημερίδα του σχολείου σου, αναφέρεις ποια φαινόμενα αποδεικνύουν την αλαζονική συμπεριφορά του ανθρώπου απέναντι στη φύση και προσδιορίζεις τι σημαίνει για σένα «υπεύθυνη και ηθική στάση προς το φυσικό περιβάλλον και το μέλλον της ανθρωπότητας».

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΕΛΙΖΑ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΥ (1984 -)

ΝΑΥΑΓΟΣ

Το διήγημα της Ελίζας Παναγιωτάτου αντλήθηκε από τη συλλογή «ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΟ» (εκδ. Αντίποδες, Αθήνα, 2021).

Η παραλία των Μάγια βρίσκεται σε ένα μικρό, ακατοίκητο νησί της Ταϊλάνδης. Έγινε γνωστή το 2000 χάρη στην ταινία *Ο ναυαγός*, στην οποία ο Τομ Χανκς υποδύεται έναν υπάλληλο μεταφορικής εταιρείας που έζησε για τέσσερα χρόνια απομονωμένος σε ένα νησί, καθώς το αεροπλάνο στο οποίο επέβαινε έπεσε στον Νότιο Ειρηνικό. Προς το τέλος της ταινίας έχει μάθει να ψαρεύει με καμάκι και να ανάβει φωτιές. Έχει επίσης συνομιλίες και διαφωνίες με τον Γουίλσον, ένα πρόσωπο ζωγραφισμένο σε μια μπάλα του βόλεϊ, ο

οποίος ήταν ο μόνος του φίλος στο νησί.

Μεγάλο μέρος της ταινίας γυρίστηκε σε αυτήν την παραλία. Πρόκειται για έναν μικρό κόλπο με άσπρη άμμο, γαλάζια νερά και κοράλλια. Η ταινία υπήρξε εμπορική επιτυχία. Μέσα στα πρώτα χρόνια μετά την προβολή της ο τουρισμός στην περιοχή αυξήθηκε ραγδαία και το 2018 είχε φτάσει τα 5.000 άτομα την ημέρα. Οι επισκέπτες είχαν καταστρέψει το 90% των κοραλλιών και μαζί τους έφυγαν και τα ψάρια και οι υπόλοιποι οργανισμοί που ζούσαν σε αυτόν τον βιότοπο.

Τον Ιούνιο του 2018 η Ταϊλάνδη απαγόρευσε την πρόσβαση στην παραλία. Από τότε ειδικοί περιβαλλοντολόγοι κολλάνε τα νεκρά κοράλλια πάνω σε βράχους. Μετά από μια βδομάδα, τα κοράλλια αναγεννώνται και με τον καιρό η κόλλα διαλύεται. Οι καρχαρίες, που είχαν εξαφανιστεί από την περιοχή, έχουν κάνει και πάλι την εμφάνισή τους.

Για την ταινία αυτή ο Τομ Χανκς πήρε 22 κιλά, τα οποία στη συνέχεια έχασε μέσα σε ένα χρόνο.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ποιους κινδύνους επεφύλαξε η δημοσιότητα που προέκυψε από την εμπορική επιτυχία της ταινίας *Ο ναυαγός* για το νησί όπου έγιναν τα γυρίσματα; Ποιες σκέψεις σού προκαλεί αυτή η εξέλιξη σε σχέση με τη συμπεριφορά του ανθρώπου απέναντι στη φύση;

ή

2. Να γράψεις ένα κείμενο που θα περιλαμβάνει τις σκέψεις και τα συναισθήματά σου με αφορμή τη φυσική καταστροφή που διαπίστωσες σε έναν τόπο που αγαπούσες ιδιαίτερα. Να δώσεις τίτλο στο δημιούργημά σου.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ Η ΦΥΣΗ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (Μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Θετικά αξιολογούνται:

- *Ένας πετυχημένος, περιεκτικός και ελκυστικός τίτλος.*
- *Αφόρμηση στον πρόλογο από την επικαιρότητα.*
- *Η κατάλληλη επιχειρηματολογία.*
- *Η αναφορική λειτουργία της γλώσσας, το σοβαρό ύφος λόγου.*

Αρνητικά αξιολογούνται:

- *Η απουσία τίτλου ή ένας μακροσκελής ή ασαφής τίτλος.*
- *Ένας γενικόλογος πρόλογος.*
- *Η πληθώρα παραδειγμάτων και η έλλειψη τεκμηρίωσης.*
- *Το εξομολογητικό ύφος λόγου.*

<u>Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:</u>

<u>Φαινόμενα αλαζονικής συμπεριφοράς του ανθρώπου απέναντι στη φύση</u>:

- συνεχής αύξηση της θερμοκρασίας: λιώσιμο των πάγων → άνοδος της στάθμης των θαλασσών, κίνδυνος πλημμυρών, φαινόμενο θερμοκηπίου → κλιματική αλλαγή → ακραία καιρικά φαινόμενα (βροχοπτώσεις, καύσωνες κ.λπ.), καταστροφή καλλιεργειών, λειψυδρία, ερημοποίηση κατοικημένων περιοχών,
- εξάντληση πρώτων υλών, αλόγιστη χρήση πηγών ενέργειας, υπερπαραγωγή και υπερκατανάλωση υλικών αγαθών → μεγιστοποίηση του όγκου των απορριμμάτων και των βιομηχανικών αποβλήτων → ρύπανση, ενεργειακή κρίση,
- τρύπα του όζοντος → σοβαρές ασθένειες για τον άνθρωπο, καταστροφή χλωρίδας και πανίδας, απρόβλεπτες αλλαγές στο κλίμα,
- καταστροφή δασών και θαλασσών λόγω της υπερεκμετάλλευσης → ανισορροπία

των οικοσυστημάτων, διάβρωση εδαφών, καταστροφή βιολογικών ειδών.

<u>«Υπεύθυνη και ηθική στάση προς το φυσικό περιβάλλον και το μέλλον της ανθρωπότητας»</u>:

- καθήκον ο επαναπροσδιορισμός των αξιών της ανθρωπότητας: προτεραιότητα η προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, αναγκαιότητα ο σεβασμός του φυσικού κόσμου, αλλαγή νοοτροπίας,
- αποφυγή υπερκαταναλωτισμού, υιοθέτηση πολιτικών σωφροσύνης και εγκράτειας, που θα οδηγούν σε επάρκεια αγαθών για όλους,
- παγίωση της ανακύκλωσης, επέκταση της χρήσης ήπιων μορφών ενέργειας, αξιοποίηση των επιστημονικών και τεχνολογικών και επιστημονικών επιτευγμάτων για την προστασία της φύσης,
- αποφυγή κερδοσκοπίας χωρίς μέτρο και σε βάρος του περιβάλλοντος - έμφαση στην ανάπτυξη που θα εξασφαλίζει τη βιώσιμη για τον άνθρωπο και τα άλλα βιολογικά είδη εξέλιξη.

Β3. (**Μονάδες 25)**

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

<u>Κίνδυνοι για το νησί</u>**:**

- Μέσα στα πρώτα χρόνια μετά την προβολή της ταινίας, ο τουρισμός στην περιοχή αυξήθηκε ραγδαία και το 2018 είχε φτάσει τα 5.000 άτομα την ημέρα.
- Οι επισκέπτες είχαν καταστρέψει το 90% των κοραλλιών και μαζί τους έφυγαν και τα ψάρια και οι υπόλοιποι οργανισμοί που ζούσαν σε αυτόν τον βιότοπο.

→ ανυπολόγιστη καταστροφή του τοπίου, το οποίο ήταν απαράμιλλης φυσικής ομορφιάς (παραλία των Μάγια: μικρός κόλπος με άσπρη άμμο, γαλάζια νερά και κοράλλια)

→ οδήγησε στη λήψη ακραίων μέτρων (η Ταϊλάνδη απαγόρευσε την πρόσβαση στην παραλία), προκειμένου να αποφευχθεί η ολοσχερής καταστροφή και να ληφθούν μέτρα για την αποκατάσταση της οικολογικής ισορροπίας στην περιοχή (ειδικοί περιβαλλοντολόγοι κολλάνε τα νεκρά κοράλλια πάνω σε βράχους - τα κοράλλια αναγεννώνται - οι καρχαρίες, που είχαν εξαφανιστεί από την περιοχή, έχουν κάνει και πάλι την εμφάνισή τους).

Το δεύτερο ερώτημα εναπόκειται στην κρίση του/της μαθητή/-τριας, με βάση τις προσωπικές του εκτιμήσεις.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Απαιτείται τίτλος του κειμένου που θα παραχθεί.

Ως προς το περιεχόμενο, οποιαδήποτε επιλογή που πληροί τις προδιαγραφές της εκφώνησης θεωρείται αποδεκτή, αρκεί να είναι νοηματικά και εκφραστικά ολοκληρωμένη.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Εφηβικός έρωτας: Ο δικός σου γονιός πώς το πήρε;

Το (διασκευασμένο) απόσπασμα προέρχεται από κείμενο του Ηλία Βασιλειάδη, ψυχολόγου, που δημοσιεύτηκε στην ιστοσελίδα www. askitis.gr.

Όσο οι έφηβοι πλησιάζουν προς την ενηλικίωση, οι σχέσεις με την οικογένεια, αλλά κυρίως τους συνομηλίκους, γίνονται ολοένα και πιο σημαντικές. Αν και στην εφηβεία οι φίλοι είναι τα πρόσωπα αναφοράς τόσο ως προς την καθοδήγηση όσο και ως προς τη συναισθηματική κάλυψη, με την ενηλικίωση του ατόμου οι γονείς λαμβάνουν σταδιακά έναν ρόλο αντίστοιχο με εκείνον των φίλων.

Η «έγκριση» των φίλων για την ερωτική σχέση του ατόμου έχει συνδεθεί με την ικανότητα δέσμευσης και άντλησης ικανοποίησης από αυτήν. Οι νέοι ενήλικες έχουν την ανάγκη ταύτισης με την ομάδα των συνομηλίκων και τείνουν να απευθύνονται σε αυτούς για συναισθηματική υποστήριξη και καθοδήγηση. Καθώς η οικειότητα μαζί τους είναι από τα βασικά ζητούμενα για τους ίδιους, τείνουν συχνά να βασίζονται στους στενούς φίλους για να «επικυρώσουν» την επιλογή του ερωτικού συντρόφου. Για τους νέους ενήλικες έχει φανεί πως υπάρχει συσχέτιση μεταξύ της υποστήριξης των φίλων και του βαθμού στον οποίο οι σύντροφοι «επενδύουν» συναισθηματικά στην εκάστοτε σχέση.

Η γονεϊκή υποστήριξη, από την άλλη, έχει συσχετιστεί θετικά με τη δέσμευση, την ικανοποίηση αλλά και τη συναισθηματική επένδυση του ατόμου στη σχέση του. Παλαιότερες έρευνες δείχνουν ότι, καθώς τα άτομα περνούν από την εφηβεία στην ενήλικη ζωή, η έννοια της δέσμευσης αυξάνεται όλο και περισσότερο μέσα σε μια σχέση με μεγαλύτερη συντροφικότητα και μελλοντικό προσανατολισμό. Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου οι γονείς είναι κεντρικά στοιχεία για την ανάπτυξη και την αίσθηση της ασφάλειας του ατόμου. Σε μια σταθερή και μακροχρόνια σχέση οι ενήλικες μπορούν να αναζητήσουν την έγκριση και την αλληλεπίδραση του συντρόφου με τους γονείς τους, ώστε βαθμιαία εκείνος να ενταχθεί στο οικογενειακό δίκτυο. Ως εκ τούτου, ο σύντροφος γίνεται όλο και περισσότερο μέρος της οικογένειας και αρχίζει να μοιράζεται κοινό χώρο και χρόνο (π.χ. οικογενειακές συγκεντρώσεις).

Στο βαθμό, λοιπόν, που η οικογένεια και οι φίλοι υποστηρίζουν την παρούσα ερωτική σχέση και αυτό που ονομάζεται «εφηβικός έρωτας», τίθενται εμπόδια σε παράγοντες που

θα μπορούσαν να φέρουν τη διάλυσή της. Φαίνεται, επομένως, ότι γονείς και φίλοι έχουν στα χέρια τους μια σημαντική ευθύνη ως προς τη διαχείριση της επικοινωνίας και αλληλεπίδρασης με τον νεαρό ενήλικο, καθώς μπορούν να επηρεάσουν σημαντικές πλευρές της ζωής του.

Α3. Ο συντάκτης του κειμένου εκτιμά ότι «γονείς και φίλοι έχουν στα χέρια τους μια σημαντική ευθύνη» ως προς τις ερωτικές σχέσεις των νέων. Με αφορμή αυτή τη θέση, σε άρθρο (200-250 λέξεων) που θα δημοσιευτεί στην εφημερίδα του σχολείου σου, εξηγείς ποια συμπεριφορά θεωρείς υποστηρικτική και υπεύθυνη εκ μέρους γονέων και φίλων απέναντι σε ένα ερωτευμένο νεαρό άτομο και γιατί.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΧΡΗΣΤΟΣ ΧΩΜΕΝΙΔΗΣ (1966 -)

Νίκη (απόσπασμα)

Το απόσπασμα προέρχεται από το μυθιστόρημα του Χρήστου Χωμενίδη «Νίκη» (εκδ. Πατάκη, Αθήνα, 2021).

Το εικοστό απόγευμα που ανηφόρισα την Αρτάκης (μετρούσα τις συναντήσεις μας τραβώντας συνθηματικές γραμμές στο ημερολόγιό μου), τον αντίκρισα να με περιμένει με ένα ποδήλατο. Ένα μεγάλο ποδήλατο, «επαγγελματικά» τα έλεγαν τότε, επειδή τα είχανε οι μπακαλόγατοι και οι χασαπόγατοι[1] για να διανέμουν τα ψώνια. Μου χαμογέλασε πλατιά, με άφησε να προχωρήσω πέντε βήματα κι έπειτα το καβάλησε και με πλησίασε με αργό πεντάλι. Η καρδιά μου πετάριζε πιο έντονα από ποτέ, διαισθανόμουν ότι κάτι θα συνέβαινε. Άσε που ξανασφύριζε τον «Αμαξά», όπως στην αρχή της γνωριμίας μας - αδύνατον να το έκανε τυχαία.

Συνήθως περπατούσαμε μέχρι την πλατεία Σκατζουράκη κι εκεί στρίβαμε προς τα πίσω, για να κατηφορίσουμε την Αρτάκης και να χωριστούμε στη διασταύρωση με την Κασαμπά. Αυτή όμως τη φορά, το αγόρι ανέτρεψε τα δεδομένα: Με μια ορθοπεταλιά βρέθηκε εμπρός μου, έστριψε το τιμόνι και μου έκοψε τον δρόμο. «Ανέβα πάνω!» μου είπε βραχνά -θα ‘χε στεγνώσει, σκέφτομαι, ο λαιμός του από το τρακ. Δε με κοιτούσε καν στα μάτια, είχε το πρόσωπο κατεβασμένο σαν να τον τύφλωνε ο ήλιος και ας σουρούπωνε. «Ανέβα πάνω, να σε πάω μια βόλτα!» μου έδειξε το οριζόντιο σίδερο του ποδηλάτου, όπου μπορούσε εύκολα να κάτσει ένας επιβάτης -εάν ήταν γυναίκα με φούστα, κρέμαγε τα πόδια

1 μπακαλόγατοι, χασαπόγατοι: υπάλληλοι μπακάλικου και κρεοπωλείου αντιστοίχως

από τη μία μεριά και ισορροπούσε γέρνοντας τον κορμό της απ' την άλλη. «Ανέβα πάνω!» επανέλαβε και μες στη νευρικότητά του χτύπησε το κουδουνάκι. […].

Έτρεμα ολόκληρη. Ήξερα -ήμουν σίγουρη, κανείς δε θα μπορούσε να με πείσει για το αντίθετο όσα λογικά επιχειρήματα και να έφερνε-, ήξερα ότι, αν ανέβαινα στο ποδήλατο, δε θα επέστρεφα ποτέ στον μέχρι τότε κόσμο μου. […] Λαχταρούσα να τον αγκαλιάσω, να κολλήσω πάνω του, να γίνω ένα μαζί του.

Και τότε το αγόρι έκανε τη λάθος κίνηση. «Θα ανέβεις;» μου ξανάπε ανυπόμονα και με έπιασε από τους ώμους σαν για να με τραβήξει. Ακαριαία -δίχως να καταλάβω ακριβώς το γιατί- τα μάγια λύθηκαν. Κάλλιστα θα μπορούσε το άγγιγμά του να ήταν ό,τι χρειαζόταν ώστε να ξεπεράσω και την ύστατη αμφιβολία μου και να πάω μαζί του. Λειτούργησε όμως ανάποδα. Τινάχτηκα, τον έσπρωξα με δύναμη και το 'βαλα στα πόδια. Με την ψυχή στο στόμα, τρέχοντας μέσα στα στενά της Νέας Σμύρνης, έφτασα στο σπίτι μου.

Βρισκόμουν σε απερίγραπτη ταραχή. Οι γονείς μου ευτυχώς δεν πήραν τίποτα χαμπάρι -η μάνα μου έκανε ως συνήθως δουλειές και ο μπαμπάς μου, σκυμμένος πάνω από το βιβλίο της Άλγεβρας, προετοίμαζε το μάθημα της επομένης. Άρπαξα την ποιητική ανθολογία […]. Βρήκα το ποίημα του Καβάφη που μιλάει για το «Μεγάλο Ναι και το Μεγάλο Όχι». Το διάβασα πολλές φορές, κλαίγοντας με αναφιλητά. Ύστερα έκοψα τη σελίδα, την έσκισα σε κομματάκια, […].

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Γιατί η αφηγήτρια-ηρωίδα καταλήγει στο τέλος του αποσπάσματος να κλαίει με αναφιλητά, διαβάζοντας το ποίημα του Καβάφη που μιλάει για το «Μεγάλο Ναι και το Μεγάλο Όχι»; Τι θα τη συμβούλευες, αν ήταν φίλη σου;

ή

2. Να γράψεις ένα κείμενο που θα έχει ως τίτλο «Το Μεγάλο Ναι και το Μεγάλο Όχι», το οποίο θα έχει ως θέμα ένα δίλημμα που αντιμετωπίζει ένα πρόσωπο (φανταστικό ή πραγματικό) εφηβικής ηλικίας και την τελική του απόφαση.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3.(Μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Θετικά αξιολογούνται:

- *Ένας πετυχημένος, περιεκτικός και ελκυστικός τίτλος.*
- *Αφόρμηση στον πρόλογο από την επικαιρότητα.*
- *Η κατάλληλη επιχειρηματολογία.*
- *Η αναφορική λειτουργία της γλώσσας, το σοβαρό ύφος λόγου.*

Αρνητικά αξιολογούνται:

- *Η απουσία τίτλου ή ένας μακροσκελής ή ασαφής τίτλος.*
- *Ένας γενικόλογος πρόλογος.*
- *Η πληθώρα παραδειγμάτων και η έλλειψη τεκμηρίωσης.*
- *Το εξομολογητικό ύφος λόγου.*

<u>Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:</u>

Ο/Η μαθητής/-τρια αναμένεται να αντλήσει από το κείμενο όσα στοιχεία αφορούν στα ζητούμενα και θεωρεί αξιοσημείωτα, προκειμένου να πλαισιώσει τις προσωπικές του/της απόψεις.

<u>Στοιχεία από το κείμενο αναφοράς</u>:

- Η οικογένεια ασκεί σημαντική επίδραση.
- Όταν η οικογένεια στηρίζει τη σχέση, ο νέος νιώθει πιο ικανοποιημένος μέσα σε αυτήν και της αφοσιώνεται, επενδύει περισσότερο.
- Στον ενήλικο βίο και στην περίπτωση των μακροχρόνιων σχέσεων επιζητείται η αλληλεπίδραση ενός ατόμου με μέλη της οικογένειας του/της συντρόφου του/της.

<u>Περαιτέρω επιχειρηματολογία</u>:

- Μέσα από τον ειλικρινή διάλογο, την ενσυναίσθηση και την ενεργητική ακρόαση καλλιεργείται και ενδυναμώνεται ένα πλαίσιο υποστηρικτικό προς το νεαρό άτομο,

το οποίο έχει ανάγκη να μοιραστεί συναισθήματα (ενδεχομένως πρωτόγνωρα ή/και δύσκολα διαχειρίσιμα), προβληματισμούς, διλήμματα.

- Για το νεαρό άτομο είναι θεμελιώδους αξίας η αίσθηση ότι έχει την αποδοχή των ανθρώπων που το περιβάλλουν και ότι γίνονται σεβαστές οι επιλογές του· διαφορετικά, αισθάνεται θλίψη, μοναξιά, απαξίωση, έλλειψη αυτοπεποίθησης και υπονομεύεται η αυτοεκτίμησή του.
- Κορυφαίας σημασίας καθίσταται το υποστηρικτικό πλαίσιο εκ μέρους γονέων και φίλων σε περίπτωση που το νεαρό άτομο αντιμετωπίζει προβλήματα στον τομέα αυτό, οπότε χρειάζεται έμπρακτα τη συμβουλή ή τη βοήθειά τους.

Β3. (**Μονάδες 25)**

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

- Τα αναφιλητά αποτελούν ένα ξέσπασμα μετά από τη μεγάλη συναισθηματική ταραχή που πέρασε.
- Είναι προφανές ότι ήταν βαθιά ερωτευμένη με το αγόρι αυτό, γιατί είχαν ήδη συναντηθεί «είκοσι φορές», όπως αναφέρει χαρακτηριστικά ότι είχε σημειώσει στο ημερολόγιό της, και προσδοκούσε τις συναντήσεις τους.
- Η απόφαση που κλήθηκε να πάρει ξαφνικά ήταν δύσκολη, γιατί θα άλλαζε την πορεία της ζωής της.
- Βρέθηκε απροετοίμαστη μπροστά σε ένα καθοριστικό δίλημμα: το αγόρι τής ασκούσε έντονη γοητεία, μέσα της «λαχταρούσε» να φύγει μαζί του και να ζήσει μια διαφορετική ζωή από αυτήν που της καθόριζε το οικογενειακό της πλαίσιο, όμως δεν ήταν σίγουρη ότι αυτή είναι η σωστή επιλογή.
- Η κίνηση του αγοριού να την τραβήξει προς το μέρος του και να την πείσει να πάει μαζί του την αιφνιδίασε και «έλυσε τα μάγια» του έρωτα, την έφερε αντιμέτωπη με την πραγματικότητα
- Συνειδητοποίησε ότι η απόφασή της ήταν ένα οριστικό και αμετάκλητο «μεγάλο Όχι» στην αλλαγή και στο άγνωστο που της επεφύλασσε η πρόταση του αγοριού: τώρα έπρεπε να αποδεχτεί την απόφασή της και να ζήσει με αυτήν

Ως προς το δεύτερο ερώτημα, η εκφώνηση απαιτεί την καταγραφή προσωπικών εκτιμήσεων, σε μορφή συμβουλής, αρκεί να είναι σαφής και ολοκληρωμένη η παρουσίαση εκφραστικά και νοηματικά.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Απαιτείται να καταγραφεί ο δοθείς τίτλος του κειμένου που θα παραχθεί: «Το Μεγάλο Ναι και το Μεγάλο Όχι».

Ως προς το περιεχόμενο, οποιαδήποτε επιλογή που πληροί τις προδιαγραφές της εκφώνησης θεωρείται αποδεκτή, αρκεί να είναι νοηματικά και εκφραστικά ολοκληρωμένη.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Ένα προβλέψιμο ποδόσφαιρο

Το (διασκευασμένο) απόσπασμα προέρχεται από άρθρο του Χρήστου Κοντού, που δημοσιεύτηκε στις 26.12.2021 στον ενημερωτικό ιστότοπο https://www.kathimerini.gr/athletics/.

Άθλημα που γιγαντώνεται με την πάροδο των χρόνων, τρώγοντας τις ίδιες του τις σάρκες, χαρακτηρίζει εν ολίγοις το ποδόσφαιρο έρευνα με επίκεντρο τις πιθανότητες πρόβλεψης των αποτελεσμάτων των αγώνων. Η έρευνα ξεκίνησε με αφορμή τη δήλωση του Μάνουελ Νόιερ, ότι «μπορείς να προγραμματίσεις, αλλά ό,τι συμβαίνει σε ένα γήπεδο ποδοσφαίρου δεν μπορεί να προβλεφθεί». Με τη σκέψη ότι αυτός ο απρόβλεπτος χαρακτήρας του καθιστά το ποδόσφαιρο τόσο δημοφιλές παγκοσμίως, αναλύθηκαν χιλιάδες παιχνίδια των τελευταίων 26 χρόνων για να διαπιστωθεί εάν υπάρχει πιο ασφαλής τρόπος πρόβλεψης των αποτελεσμάτων στη σύγχρονη εποχή σε σχέση με παλαιότερα χρόνια.

Στο μικροσκόπιο μπήκαν 88.000 αγώνες από 11 κορυφαία ευρωπαϊκά πρωταθλήματα από το 1993 έως το 2019, με ένα πρόγραμμα ανάλυσης όχι τόσο πολύπλοκο όσο τα υπερσύγχρονα προγνωστικά μοντέλα που χρησιμοποιούν οι μεγάλες στοιχηματικές εταιρείες, για να καθορίσουν τις αποδόσεις των αγώνων. Παρότι η απλότητα του προγνωστικού μοντέλου δεν το καθιστά τόσο ακριβές όσο τα υπερσύγχρονα σημερινά, το ποσοστό επιτυχίας του ήταν εντυπωσιακό: με ανάλυση όλων των εντός και εκτός έδρας αγώνων για διάστημα 26 χρόνων, η επιτυχία του ξεπέρασε το 75% · μπορούσε να προβλέψει σωστά κατά 60% τα αποτελέσματα παιχνιδιών της δεκαετίας του ’90, ενώ στα σύγχρονα η επιτυχία του ξεπερνάει το 80%!

Η μελέτη αποδίδει την πιο εύκολη πρόβλεψη σε δύο κομβικά στοιχεία. Το πρώτο είναι η διαπίστωση ότι η οικονομική γιγάντωση καθιστά τις πλούσιες ομάδες πλουσιότερες, διευρύνοντας κατά 70% το χάσμα με τους ασθενέστερους οικονομικά συλλόγους. Η ανισότητα αντανακλάται και στα αποτελέσματα, καθώς όταν κερδίζεις περισσότερα χρήματα, επενδύεις πιο εύκολα και πιο συχνά στην αγορά καλύτερων παικτών που δημιουργούν ισχυρότερες ομάδες.

Το δεύτερο κομβικό στοιχείο είναι η αποδυνάμωση της έδρας, που ήταν παλαιότερα το ανάχωμα[1] των μικρότερων ομάδων. Στις αρχές της δεκαετίας του 1990 οι γηπεδούχοι είχαν 30% μεγαλύτερες πιθανότητες νίκης ακόμη και κόντρα σε πιο ισχυρούς αντιπάλους. Στο σύγχρονο ποδόσφαιρο, το πλεονέκτημα αυτό έχει μειωθεί στο 15%, καθώς η ποιότητα των πιο ακριβών ομάδων τις θωρακίζει περισσότερο στην πίεση που δημιουργεί η έδρα του αντιπάλου.

Το συμπέρασμα της έρευνας προειδοποιεί ότι το ποδόσφαιρο κινδυνεύει να πληγωθεί ανεπανόρθωτα απ' αυτό που μοιάζει να το γιγαντώνει, δηλαδή το χρήμα. Όσο αυξάνονται οι αποστάσεις μεταξύ των πιο πλούσιων ομάδων με τις υπόλοιπες, τόσο πιο προβλέψιμα θα γίνονται τα αποτελέσματα. Και όταν εκλείψει το στοιχείο της έκπληξης, που θρέφει διαχρονικά το ποδόσφαιρο παγκοσμίως, μοιραία θα ξεφτίσει η λάμψη του και θα περιορισθεί το ενδιαφέρον του κόσμου. Σύμφωνα με την έρευνα, για να μη γίνει η επιτυχία του αθλήματος η αιτία της παρακμής του, βασικό ανάχωμα είναι η θέσπιση αυστηρότερων κανονισμών σχετικά με τα έσοδα, τις δαπάνες και τους μισθούς των παικτών, όπως και η πιο ορθολογική διαχείριση των κεφαλαίων.

Α3. Ποια είναι τα δύο κομβικά στοιχεία που ανέδειξε η έρευνα για το ποδόσφαιρο, η οποία καταλήγει στο συμπέρασμα ότι το άθλημα κινδυνεύει από το χρήμα που επενδύεται σε αυτό; Να παρουσιάσεις τα αποτελέσματα της μελέτης αυτής σε άρθρο (200-250 λέξεων) που θα δημοσιευτεί στην εφημερίδα του σχολείου σου, παρουσιάζοντας επιπλέον φαινόμενα που θεωρείς ότι συνιστούν κίνδυνο για το δημοφιλές αυτό άθλημα.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΓΕΩΡΓΑΚΗΣ

[Χαμένο πέναλτι]

Τα αποσπάσματα προέρχονται από το μυθιστόρημα του συγγραφέα Βαγγέλη Γεωργάκη «Ο Αγαπημένος ήρωας των Παιδιών» (εκδ. Oasis, 2014), που έχει ως καμβά το ποδόσφαιρο. Πρωταγωνιστής ο Κώστας Κ., ένας ανερχόμενος ποδοσφαιριστής που αγωνίζεται με όχημα το ταλέντο και τις αξίες του να επιβιώσει στην Ελλάδα της πολυεπίπεδης κρίσης.

...ένα ξερό και νευρικό σουτ, το χειρότερο ίσως που είχε κάνει ποτέ, ξέφυγε από το δεξί του πόδι. Η μπάλα πήρε μια περίεργη τροχιά σαν να ήταν ζαλισμένη. Ο τερματοφύλακας, ο Μίκυ, άνοιξε το στόμα και την κατάπιε σαν να ήταν καραμέλα, αυτό

1 μέσο προστασίας

ήταν όλο. Μετά πήρε το απαίσιο, εκείνο το απαίσιο στατικό χαμόγελό του και έμεινε ακίνητος σαν άγαλμα, παίρνοντας ξανά τη μορφή του τερματοφύλακα της Φλόγας, ενώ ο διαιτητής περιχαρής σφύριζε τη λήξη ενός επικίνδυνου να εκτροχιαστεί αγώνα.

Ο Κωστής επιτέλους μπόρεσε και είδε, αλλά ήταν πλέον αργά. Είχε πετάξει την μπάλα με ένα αδύναμο πλασέ[2] στην αγκαλιά του τερματοφύλακα και τώρα όλο το γήπεδο τον έβριζε εν χορώ, είχε πάψει πλέον να είναι ο αγαπημένος της κερκίδας, ντεφορμέ θα μπορούσες άνετα να πεις, αλλά τώρα άντε να εξηγήσει σε κάποιον τι του συνέβαινε…

[…]

- Ίσως όμως είναι η κατάλληλη στιγμή Κώστα Κ. να σας ρωτήσω τι γνώμη έχετε, μετά από τόσα χρόνια ενασχόλησης, ολόκληρη ζωή, τελικά, για το ποδόσφαιρο, είπε ο παρουσιαστής μετά.

Σιγή υποδέχτηκε την ερώτησή του για μερικά δευτερόλεπτα. Μετά, ο Κώστας Κ. πήρε ένα ονειροπόλο ύφος και είπε:

- Το ποδόσφαιρο… Το ποδόσφαιρο δεν είναι απλή υπόθεση, το ποδόσφαιρο είναι τα πάντα, μπορεί η ίδια η ζωή. Το ποδόσφαιρο είναι επικίνδυνο, η ζωή είναι επικίνδυνη, το ποδόσφαιρο είναι συναρπαστικό, η ζωή είναι συναρπαστική. Η ζωή είναι ένας αγώνας λέγαν οι παλιοί, ή παλαιότερα ρωτούσαν: Πώς πάει; Αγώνας, απαντούσαν πολλοί, πάρα πολλοί, ίσως οι περισσότεροι· και συμφωνώ, φυσικά η ζωή είναι ένας αγώνας, θα μπορούσε να είναι κάλλιστα ένας ποδοσφαιρικός αγώνας, το έχω ζήσει καλά, μέσα και έξω από το γήπεδο.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ποιον παραλληλισμό του ποδοσφαίρου κάνει ο Κώστας Κ., απαντώντας στο ερώτημα του δημοσιογράφου για την γνώμη του σχετικά με το άθλημα που υπηρέτησε τόσα χρόνια; Να απαντήσεις λαμβάνοντας υπόψη και στοιχεία που δίνονται στο προηγούμενο απόσπασμα και αφορούν σε μια ατυχή στιγμή στην αθλητική του σταδιοδρομία. Ποια είναι η προσωπική σου άποψη για το ποδόσφαιρο και την αγάπη του κοινού σ’ αυτό;

ή

2 τεχνικό χτύπημα της μπάλας με το εσωτερικό του ποδιού, προκειμένου να μεταβιβαστεί σε άλλο παίκτη με μικρή ταχύτητα

2. Να υποθέσεις ότι είσαι δημοσιογράφος και παίρνεις συνέντευξη από έναν δημοφιλή ποδοσφαιριστή (δικής σου επιλογής). Ποιες ερωτήσεις θα του υπέβαλες και τι πιστεύεις ότι θα απαντούσε; Να καταγράψεις το κείμενο της συνέντευξης (ερωτήσεις και απαντήσεις).

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (Μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Θετικά αξιολογούνται:

- *Ένας πετυχημένος, περιεκτικός και ελκυστικός τίτλος.*
- *Αφόρμηση στον πρόλογο από την επικαιρότητα.*
- *Η κατάλληλη επιχειρηματολογία.*
- *Η αναφορική λειτουργία της γλώσσας, το σοβαρό ύφος λόγου.*

Αρνητικά αξιολογούνται:

- *Η απουσία τίτλου ή ένας μακροσκελής ή ασαφής τίτλος.*
- *Ένας γενικόλογος πρόλογος.*
- *Η πληθώρα παραδειγμάτων και η έλλειψη τεκμηρίωσης.*
- *Το εξομολογητικό ύφος λόγου.*

<u>Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:</u>

Ο/Η μαθητής/-τρια αναμένεται να αντλήσει από το κείμενο όσα στοιχεία αφορούν στα ζητούμενα και θεωρεί αξιοσημείωτα, προκειμένου να πλαισιώσει τις προσωπικές του/της απόψεις.

<u>Στοιχεία από το κείμενο αναφοράς</u>:

- Η οικονομική γιγάντωση καθιστά τις πλούσιες ομάδες πλουσιότερες, διευρύνοντας κατά 70% το χάσμα με τους ασθενέστερους οικονομικά συλλόγους. Η ανισότητα αντανακλάται και στα αποτελέσματα, καθώς όταν κερδίζεις περισσότερα χρήματα, επενδύεις πιο εύκολα και πιο συχνά στην αγορά καλύτερων παικτών που δημιουργούν ισχυρότερες ομάδες.
- Η αποδυνάμωση της έδρας, που ήταν παλαιότερα το ανάχωμα των μικρότερων ομάδων. Στις αρχές της δεκαετίας του 1990 οι γηπεδούχοι είχαν 30% μεγαλύτερες πιθανότητες νίκης ακόμη και κόντρα σε πιο ισχυρούς αντιπάλους. Στο σύγχρονο

ποδόσφαιρο, το πλεονέκτημα αυτό έχει μειωθεί στο 15%, καθώς η ποιότητα των πιο ακριβών ομάδων τις θωρακίζει περισσότερο στην πίεση που δημιουργεί η έδρα του αντιπάλου.

- **Συμπέρασμα έρευνας:** προειδοποιεί ότι το ποδόσφαιρο κινδυνεύει να πληγωθεί ανεπανόρθωτα απ' αυτό που μοιάζει να το γιγαντώνει, δηλαδή το χρήμα. Όσο αυξάνονται οι αποστάσεις μεταξύ των πιο πλούσιων ομάδων με τις υπόλοιπες, τόσο πιο προβλέψιμα θα γίνονται τα αποτελέσματα. Και όταν εκλείψει το στοιχείο της έκπληξης, που θρέφει διαχρονικά το ποδόσφαιρο παγκοσμίως, μοιραία θα ξεφτίσει η λάμψη του και θα περιορισθεί το ενδιαφέρον του κόσμου.
- **Μέτρα προστασίας του ποδοσφαίρου:** για να μη γίνει η επιτυχία του αθλήματος η αιτία της παρακμής του, απαραίτητη η θέσπιση αυστηρότερων κανονισμών σχετικά με τα έσοδα, τις δαπάνες και τους μισθούς των παικτών, όπως και η πιο ορθολογική διαχείριση των κεφαλαίων.

<u>Περαιτέρω φαινόμενα που συνιστούν κίνδυνο για το ποδόσφαιρο</u>:

- Χουλιγκανισμός, οπαδισμός, φαινόμενα βίας και τυφλού φανατισμού στους κόλπους των φιλάθλων που έχουν μετατραπεί σε μισαλλόδοξους οπαδούς.
- Έλλειψη αθλητικής παιδείας των οπαδών, συχνά, ακόμη και των παικτών: αμαύρωση του αθλητικού ιδεώδους, ακύρωση της ευγενούς άμιλλας και του σεβασμού που οφείλει να διέπει τις σχέσεις όλων των εμπλεκομένων στη διαδικασία.
- Φαινόμενα διαφθοράς σε επίπεδο διαιτησίας ή/και ηγεσίας των ομάδων (στημένα παιχνίδια, χρηματισμός παραγόντων και παικτών κ.ό.κ.)

  → Το υγιές φίλαθλο κοινό απογοητεύεται, χάνει την εκτίμηση και την πίστη του προς το άθλημα και απομακρύνεται από αυτό.

Β3. (**Μονάδες 25)**

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Το ποδόσφαιρο παραλληλίζεται με τη ζωή. Σύμφωνα με τον Κώστα Κ., είναι επικίνδυνο και συναρπαστικό, όπως η ζωή. Εξάλλου, η αγωνιστική φύση του αθλήματος προσιδιάζει με την πεποίθηση που επικρατεί από παλιά ότι «η ζωή είναι ένας αγώνας». Μάλιστα, αν λάβουμε υπόψη το απόσπασμα που αναφέρεται σε ένα ατυχές στιγμιότυπο από την αγωνιστική πορεία του Κώστα Κ., διακρίνουμε το στοιχείο της ανατροπής (ο διαιτητής περιχαρής

σφύριζε τη λήξη ενός επικίνδυνου να εκτροχιαστεί αγώνα - επιτέλους μπόρεσε και είδε, αλλά ήταν πλέον αργά - τώρα όλο το γήπεδο τον έβριζε εν χορώ, είχε πάψει πλέον να είναι ο αγαπημένος της κερκίδας, ντεφορμέ θα μπορούσες άνετα να πεις), που χαρακτηρίζει τόσο την εξέλιξη ενός ποδοσφαιρικού αγώνα όσο και την ίδια τη ζωή.

Ως προς το δεύτερο ερώτημα, η εκφώνηση απαιτεί την καταγραφή προσωπικών εκτιμήσεων, αρκεί να είναι σαφής και ολοκληρωμένη η παρουσίαση εκφραστικά και νοηματικά.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Απαιτείται η απάντηση να καταγραφεί με μορφή συνέντευξης (ερωταποκρίσεις σε ευθύ λόγο - χρήση εισαγωγικών ή παύλας για την παράθεση των λόγων των συνδιαλεγομένων προσώπων).

Ως προς το περιεχόμενο, οποιαδήποτε επιλογή που πληροί τις προδιαγραφές της εκφώνησης θεωρείται αποδεκτή, αρκεί να είναι νοηματικά και εκφραστικά ολοκληρωμένη.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Α΄ ΤΑΞΗ ΕΠΑΛ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Ο «Βαθυγάλανος»

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί άρθρο του Θ. Π. Λιανού που δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα *ΤΟ ΒΗΜΑ* στις 15 Μαΐου 1997. (διασκευή).

Η είδηση ήταν εντυπωσιακή. Ο Βαθυγάλανος, υπολογιστής της IBM, εφοδιασμένος με πρόγραμμα για σκάκι και με ταχύτητα διακοσίων εκατομμυρίων κινήσεων το δευτερόλεπτο, νίκησε σε παιχνίδι έξι αγώνων τον μεγαλύτερο σκακιστή της εποχής μας Κασπάροφ με σκορ 3,5 προς 2,5. Όλα τα τηλεοπτικά κανάλια του κόσμου, οι ραδιοφωνικοί σταθμοί, οι εφημερίδες και τα περιοδικά ανακοινώνουν το θλιβερό γεγονός, ενώ οι σχολιαστές, ειδικοί και μη, χύνουν μαύρο δάκρυ για την ήττα του ανθρώπου και ανησυχούν για το μέλλον του και την αυξανόμενη νοημοσύνη των μηχανών. Στην πραγματικότητα, αν είναι κάτι για το οποίο πρέπει να ανησυχούν, είναι η δική τους νοημοσύνη.

Για όσους έχουν χάσει τον ύπνο τους από την ήττα του Κασπάροφ, αρκεί να υπενθυμίσω ότι την ίδια ήττα έχει γευθεί ο άνθρωπος στο παρελθόν σε πολλές περιπτώσεις. Κανένας άνθρωπος ως σήμερα δεν μπορεί να τρέξει τόσο γρήγορα και με τόση αντοχή όσο το αυτοκινητάκι σας. Κανένας άνθρωπος δεν μπορεί να κάνει αριθμητικούς υπολογισμούς τόσο γρήγορα και με τόση ακρίβεια όσο η πιο απλή αριθμομηχανή. Κανένας δεν μπορεί να σκάψει τη γη τόσο βαθιά όσο όταν έχει τη βοήθεια μιας τσάπας ή ενός τρακτέρ. Όλα αυτά τονίζουν αυτό που παρατηρούμε καθημερινά: ο άνθρωπος με τις μηχανές που ο ίδιος επινόησε και κατασκεύασε έχει πολύ μεγαλύτερες δυνατότητες από ό,τι χωρίς αυτές.

Το ίδιο συνέβη και στην περίπτωση του ηλεκτρονικού υπολογιστή: Ο επινοητής του Βαθυγάλανου κατασκεύασε ένα μηχάνημα που με τη βοήθειά του μπορεί να νικήσει ακόμη και τον Κασπάροφ.

Η ιστορία του πολιτισμού μας, τουλάχιστον ως προς τα τεχνολογικά του επιτεύγματα, δεν είναι παρά η ιστορία μιας σειράς επινοήσεων και ιδεών με έναν απλό σκοπό, δηλαδή να διευκολύνουν τη ζωή του ανθρώπου και να αυξήσουν τις δυνατότητες

του. Βέβαια σε πολλές περιπτώσεις οι τεχνολογικές εξελίξεις χρησιμοποιήθηκαν για καταστροφικούς σκοπούς, αλλά αυτό δεν αποτελεί επιχείρημα εναντίον των τεχνολογικών εξελίξεων. Με το μαχαίρι μπορεί κανείς να σκοτώσει άνθρωπο, αλλά μπορεί να κόψει και ψωμί. Αυτός όμως δεν είναι λόγος για να απαγορεύσουμε την κατασκευή μαχαιριών.

Συμπεραίνουμε ότι η νίκη του Βαθυγάλανου δεν είναι ούτε ανησυχητικό ούτε θλιβερό γεγονός. Αντίθετα είναι ευχάριστο γεγονός, διότι βεβαιώνει για μια ακόμη φορά την ικανότητα του ανθρώπου να επινοεί και να κατασκευάζει μηχανές που αυξάνουν τις δυνατότητες του.

Α3. Να γράψεις μία ομιλία (200-250 λέξεων), στην οποία θα υποστηρίζεις ότι τα σύγχρονα τεχνολογικά επιτεύγματα λειτουργούν προς όφελος της ανθρώπινης κοινωνίας, παραθέτοντας και παραδείγματα. Η ομιλία σου θα εκφωνηθεί στο πλαίσιο ημερίδας για την προβολή των ειδικοτήτων που προσφέρονται για παρακολούθηση στο σχολείο σου.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΛΟΥΙΣ ΣΕΠΟΥΛΒΕΔΑ (1949-2020)

«Γκάσφιτερ»

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί απόσπασμα από το ομώνυμο διήγημα, το οποίο περιλαμβάνεται στη συλλογή «Χρονικά του περιθωρίου» (2000) και παρατίθεται σε μετάφραση του Α. Κυριακίδη (Αθήνα: opera).

Έτσι λένε στη Χιλή τον υδραυλικό, κι ο μαστρο-Κορέα ήταν ένας γκάσφιτερ που καμάρωνε για το επάγγελμά του. «Όλα επιδιορθώνονται, εκτός από τον θάνατο» είχε γράψει πάνω στο παλιό βαλιτσάκι με τα εργαλεία του, κι έτσι, συνεπής με αυτό το αξίωμα, ανεβοκατέβαινε τους δρόμους του Σαν Μιγκέλ, της Σιστέρνα και της Γκράνχα[1], επισκευάζοντας σωληνώσεις, ρυθμίζοντας τις βρύσες να μη στάζουν και να προκαλούν νύχτες και νύχτες αϋπνίας, συγκολλώντας τις ρωγμές της ζωής με το καμινέτο του.

Σχεδόν όλοι οι γκάσφιτερ έβγαιναν ξημερώματα απ' τις φτωχογειτονιές τους και, στριμωγμένοι σε γεμάτα λεωφορεία, τραβούσαν για τη γειτονιά των πλουσίων, σε μιαν άλλη, ξένη και απόμακρη Χιλή. Εκεί περίσσευε η δουλειά, κι όλο και κάποιο γενναιόδωρο αφεντικό τους άφηνε κανένα φιλοδώρημα.

Ο μαστρο-Κορέα, όμως, μισούσε τη λέξη «αφεντικό» και γι' αυτό δε βγήκε ποτέ απ'

[1] Συνοικίες στην πρωτεύουσα της Χιλής, το Σαντιάγκο, όπου ζουν οι φτωχοί.

τη γειτονιά του. Έλεγε πως εκεί ήταν πραγματικά απαραίτητος, γιατί, όταν κάτι χαλούσε στο σπίτι ενός πλουσίου, απλώς το αντικαθιστούσαν, ενώ στα σπίτια των δικών του έπρεπε να παρατείνει την ωφέλιμη ζωή των συσκευών, κι αυτό ήταν και το μυστικό του λειτουργήματός του.

Με μάτι σίγουρο εξέταζε μια βρύση που έσταζε όπως ήθελε εκείνη, κι όταν η κυρία του σπιτιού τον ρωτούσε αν κατά τη γνώμη του έπρεπε να αλλάξει βρύση, εκείνος απαντούσε πλέκοντας το εγκώμιο των κατασκευαστών της βρύσης κι αναφέροντας τις ευγενείς ιδιότητες του μετάλλου και την τελειότητα των ανταλλακτικών, στα οποία έβρισκες πάντα λεπτομέρειες του Bauhaus ή της artdéco[2]. Στο τέλος, με ακρίβεια χειρουργού, έπιανε να ξεβιδώνει τη βρύση, αποφαινόμενος: «Όλα επιδιορθώνονται, εκτός από τον θάνατο».

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις την απάντησή σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ποια είναι η στάση του ήρωα του κειμένου απέναντι στο αντικείμενο και στο περιεχόμενο της δουλειάς του; Ποιες σκέψεις και ποια συναισθήματα σου προκαλεί η στάση αυτή;

2. Να μετατρέψεις το πεζογράφημα σε θεατρικό μονόλογο, στον οποίο ο μαστρο-Κορέα να εξηγεί ο ίδιος, σε πρώτο πρόσωπο, πώς δουλεύει, με ποιον τρόπο και για ποιους ανθρώπους.

Μονάδες 25

[2] Σημαντικά κινήματα των αρχών του 20ού αιώνα στην αρχιτεκτονική και τη διακόσμηση.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Α΄ ΤΑΞΗ ΕΠΑΛ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
Αναμένεται ομιλία επίσημου χαρακτήρα (σε ημερίδα για την προβολή των ειδικοτήτων του σχολείου).Στοιχεία που υπηρετούν το επικοινωνιακό πλαίσιο: • ανάλογη προσφώνηση (π.χ. Αξιότιμοι παρευρισκόμενοι, κυρίες και κύριοι κ.λπ.). • ανάλογη αποφώνηση (π.χ. Σας ευχαριστώ που ακούσατε τις απόψεις μου κ.λπ.). • ύφος τυπικό και επίσημο, που δεν αποκλείει τη χρήση α΄ ρηματικού προσώπου ενικού αριθμού (κατάθεση προσωπικής άποψης). • Ρητορικές ερωτήσεις. • φράσεις επανασύνδεσης με το κοινό. • Αναφορικά με το περιεχόμενο ο/η μαθητής/-τρια μπορεί να αξιοποιήσει στοιχεία από το μη λογοτεχνικό κείμενο. Δεν αναμένεται να αναφερθούν πάνω από δύο (2) παραδείγματα χρήσης της σύγχρονης τεχνολογίας προς όφελος της κοινωνίας.

Ενδεικτικά παραδείγματα αξιοποίησης της τεχνολογίας προς όφελος της κοινωνίας:

- Οι σύγχρονες επικοινωνιακές δυνατότητες (διαδίκτυο, μέσα κοινωνικής δικτύωσης), με τις οποίες τα θέματα κοινού ενδιαφέροντος γνωστοποιούνται άμεσα και με ελάχιστο κόστος σε όλους, πραγματοποιείται τηλεκπαίδευση, γίνεται σφυγμομέτρηση της κοινής γνώμης, μπορούν να ληφθούν αποφάσεις ή να αποφασιστούν αντιδράσεις κ.λπ. .
- Τα σύγχρονα επιτεύγματα της ιατρικής (εμβόλια, θεραπευτικές τεχνικές, χειρουργικές μέθοδοι κ.λπ.) που σώζουν ζωές μαζικά και αυξάνουν το προσδόκιμο ζωής των ανθρώπων στην κοινωνία.
- Τα σύγχρονα μέσα συγκοινωνίας (αυτοκίνητο, αεροπλάνο) και τα ανάλογα έργα

υποδομής (αυτοκινητόδρομοι, αεροδρόμια κ.λπ.) που εκμηδενίζουν τις αποστάσεις και επιτρέπουν στους ανθρώπους να ταξιδεύουν μαζικά με εύκολο, γρήγορο και φθηνότερο από ποτέ τρόπο για εργασία ή ψυχαγωγία κ.λπ.

Προσοχή: Βάσει της εκφώνησης, όποια παραδείγματα και αν επιστρατευτούν, πρέπει να αναλυθούν με τέτοιο τρόπο, ώστε να αποδεικνύουν ότι η σύγχρονη τεχνολογία ωφελεί την κοινωνία συνολικά (όχι τα μεμονωμένα άτομα).

Β3. (μονάδες 25)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης:**

Ο ήρωας του κειμένου είναι υδραυλικός, αφοσιωμένος στις επισκευές του δικτύου ύδρευσης στις γειτονιές των φτωχών και εργαζόμενος με βάση την αρχή «Όλα επιδιορθώνονται, εκτός από τον θάνατο».

Ο αφηγητής επισημαίνει ότι ο μαστρο – Κορέα ο υδραυλικός

- είναι περήφανος για την εργασία του («*καμάρωνε για το επάγγελμά του*») ·
- δουλεύει ακούραστα («*ανεβοκατέβαινε … Γκράνχα*») ·
- βελτιώνει την καθημερινότητα των ανθρώπων όχι μόνο σε πρακτικό αλλά και σε ψυχολογικό και συναισθηματικό επίπεδο («*ρυθμίζοντας … με το καμινέτο του*» · αξιοπρόσεκτος ο κειμενικός δείκτης της μεταφοράς «*συγκολλώντας τις ρωγμές της ζωής*») ·
- έχει αφοσιωθεί στο να εξυπηρετεί τους φτωχούς, όχι τους πλούσιους, διότι θεωρεί ότι οι φτωχοί πραγματικά τον χρειάζονται («*Έλεγε πως εκεί … του λειτουργήματός του*») ·
- σέβεται και τιμά τα υπάρχοντα των φτωχών πελατών του, τα εξυψώνει στα μάτια τους, ίσως διότι γνωρίζει πόσο δύσκολη είναι, από οικονομική άποψη, η αντικατάστασή τους («*Με μάτι σίγουρο … της art déco*») ·
- δεν εγκαταλείπει ποτέ, θεωρεί ότι όλα μπορούν να επισκευαστούν («*Όλα επιδιορθώνονται, εκτός από τον θάνατο*»).

Με λίγα λόγια, πρόκειται για έναν επαγγελματία που όχι μόνο είναι ικανός και ευσυνείδητος, αλλά υψώνει την εργασία του κάθε στιγμή σε λειτούργημα και τη θέτει στην υπηρεσία των λιγότερο προνομιούχων.

Η στάση αυτή του μαστρο – Κορέα του υδραυλικού δεν μπορεί παρά να προκαλέσει αισθήματα βαθιάς εκτίμησης και σεβασμού. Ο αναγνώστης σκέπτεται ότι πρόκειται για ένα σπάνιο παράδειγμα επαγγελματία που συμπεριφέρεται με απόλυτη συνέπεια προς τους κανόνες της δουλειάς του αλλά και προς τις προσωπικές του αρχές και αξίες. Ο μαστρο – Κορέα με την καθημερινή επαγγελματική συμπεριφορά του διδάσκει ήθος.

2. Θέμα δημιουργικής γραφής:

Το κείμενο που καλούνται να γράψουν οι μαθητές / οι μαθήτριες είναι ένας θεατρικός μονόλογος, στον οποίο ο ήρωας θα μιλά για το επάγγελμά του και τον τρόπο, με τον οποίο το ασκεί.

Στο θεατρικό κείμενο αναμένονται:

- α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο·
- στοιχεία ταυτότητας του ήρωα του μονολόγου ·
- στοιχεία για το επάγγελμα που ασκεί και για τους πελάτες του ·
- παρουσίαση των αρχών και των αξιών, με βάση τις οποίες ασκεί το επάγγελμά του · εδώ περιλαμβάνεται και το βασικό του αξίωμα: ««Όλα επιδιορθώνονται, εκτός από τον θάνατο» ·
- συναισθηματικά φορτισμένος λόγος, λέξεις – αξίες, χαρακτηρισμοί.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΑΞΙΔΙΑ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Ψυχογραφία του θερινού ταξιδιώτη

Το απόσπασμα προέρχεται από το ομότιτλο δοκίμιο του Κώστα Τσιρόπουλου που περιλαμβάνεται στο βιβλίο «Παιδεία Ελευθερίας» (ΟΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΩΝ ΦΙΛΩΝ, 1985).

Δεν έχω στον νου μου τον ταξιδιώτη που οι επαγγελματικές του ανάγκες τον υποχρεώνουν να μετακινείται χειμώνα-καλοκαίρι και να ταξιδεύει στο εσωτερικό της Ελλάδας ή στο εξωτερικό, για να ολοκληρώσει την επιτυχία της εργασίας του. Εδώ αναφέρομαι στον θερινό ταξιδιώτη που καρτερεί έναν ολόκληρο χρόνο να ξεφύγει από την πνιγηρή καθημερινότητα. Εκείνον που έναν ολόκληρο χρόνο, με χάρτη και βιβλία στο χέρι κάποτε, ονειρεύεται και σχεδιάζει την έξοδο αυτή. Που συλλέγει πληροφορίες, κάνει λογαριασμούς, επιχειρεί συνδυασμούς, ρωτάει εδώ κι εκεί, συνθέτει τη συντροφιά του και προετοιμάζεται. Αυτά όλα είναι σοβαρά, κρίσιμα έργα της ύπαρξής μας, διεκδικήσεις της μόνωσης του ανθρώπου. [...]

Προετοιμάζεται, λοιπόν, ο ταξιδιώτης και με το στήθος έμφορτο[1] ελπίδα ευτυχίας, φεύγει. Πού πηγαίνει; Σ' έναν τόπο που τον φαντάζεται γοητευτικό, σπαρμένο μ' ευχάριστα απρόοπτα, όπου υπάρχουν ωραία ξενοδοχεία, εστιατόρια, καφενεία, μουσεία και παλάτια, καθεδρικές εκκλησίες, πλατείες με σιντριβάνια. Σε τόπο που άγνωστοι άνθρωποι τον περιμένουν να τον γνωρίσουν, να τον περιποιηθούν, να τον αγαπήσουν -κάποτε, για να του δώσουν σ' ένα μήνα όσα δεν του έδωσε ολόκληρη ζωή.

Έτσι όμως, το ταξίδι προετοιμάζεται και πραγματοποιείται σ' έναν χώρο που είναι σωστή σκηνογραφία ονείρων, όπου οι άλλοι ερμηνεύουν έναν ρόλο από πριν για μας προετοιμασμένο. Δεν συλλογιζόμαστε ότι κι εκεί είναι φουντωμένη η αρρώστια, κι εκεί καιροφυλακτεί ο θάνατος. […] Όμως, η ψυχολογία του θερινού ταξιδευτή βρίσκεται θαυμαστά προσαρμοσμένη στα πλαίσια του ανθρώπου - κι ας μην τον κατακρίνουμε. Ας τον αφήσουμε να ονειρευτεί τα τέλεια και, αποδιώχνοντας για λίγο την έγνοια και τον φόβο, να ζήσει έτσι που φαντάστηκε πως πρέπει να είναι ο άνθρωπος: καλός κι αγαπητός· έτσι που πρέπει να είναι η ζωή: ακηλίδωτη[2] από αρρώστια και θάνατο.

---

1 φορτωμένο

2 καθαρή, χωρίς την κηλίδα/ το σημάδι

Κι αν δεν είναι, ποιος τον εμποδίζει να φανταστεί το αντίθετο, να ονειρευτεί την ευτυχία και να την κυνηγήσει ταξιδεύοντας; Το καλοκαίρι είναι ο καιρός του πάθους της ζωής, η ώρα που η ελευθερία σκιρτά και ρίχνει πάνω στο στυφό[3] πρόσωπο της καθημερινότητας το κάλυμμα της αγάπης, να κρύψει για λίγο το ζοφερό[4] εκείνο βλέμμα που στραγγίζει τη ζωή.

Κάποτε, όλοι οι άνθρωποι είχαν φτερά. Δεν θα 'ρθει ώρα να τα αφήσουν να ξαναφυτρώσουν;

Α3. Ο δοκιμιογράφος αναφέρει ότι ο θερινός ταξιδευτής μπορεί «να ονειρευτεί την ευτυχία και να την κυνηγήσει ταξιδεύοντας». Με αφορμή αυτή τη διατύπωση, σε άρθρο (200-250 λέξεων) που θα δημοσιευτεί στην εφημερίδα του σχολείου σου, αναδεικνύεις τη σημασία των ταξιδιών για τους νέους ανθρώπους και προτρέπεις τους αναγνώστες σου να τα εντάξουν στη ζωή τους.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΑΝΝΑ ΓΡΙΒΑ (1985 -)

Χωρίς

Το διήγημα της Άννας Γρίβα αντλήθηκε από τη συλλογή «Τα ζώα θεοί» (εκδ. Κίχλη, 2021).

Αν αργήσω ένα λεπτό, θα χάσω το πλοίο. Τρέχω φορτωμένη με τη βαλίτσα και ακούω τη σειρήνα να σφυρίζει. Πλησιάζω και βλέπω τον μαύρο καπνό που εκτοξεύει το φουγάρο. Θα προλάβω. Λίγα βήματα ακόμη. Η βαλίτσα μου ανοίγει και χύνονται έξω όλα μου τα πράγματα. Για μια στιγμή σκέφτομαι: να μαζέψω τα πράγματα και να χάσω το πλοίο ή το ανάποδο; Πετάω τη βαλίτσα κάτω. Θα φύγω χωρίς τίποτα. Το εισιτήριο είναι στην τσέπη μου. Χωρίς βάρος τρέχω γρηγορότερα. Μπαίνω στο λιμάνι και βλέπω την μπουκαπόρτα να κλείνει. Ψηλά, πάνω στο πλοίο, οι επιβάτες φαίνονται σαν μυρμήγκια καρφιτσωμένα στον ουρανό.

Γυρνάω πίσω. Λαχανιασμένη. Περπατάω αργά. Θα μαζέψω τουλάχιστον τα πράγματά μου. Ώσπου να φτάσω όμως, τα έχουν πάρει όλα. Ύστερα περιπλανιέμαι στους γύρω δρόμους. Φτάνω στο παζάρι την ώρα που τελειώνει. Πρώτα βλέπω στην πραμάτεια το κόκκινο μαντίλι μου, μετά τα καλά μου παπούτσια. «Αυτά είναι δικά μου!» φωνάζω, αλλά τότε αρχίζουν να μαζεύονται περίεργοι τύποι γύρω μου και φεύγω.

3 Μεταφορικά: που προκαλεί δυσάρεστα συναισθήματα

4 δυσοίωνο, απαισιόδοξο, που προκαλεί ανασφάλεια

Στην άκρη του παζαριού, ένα κοριτσάκι καθισμένο στο πεζοδρόμιο μού κάνει νόημα να πάω κοντά του. Την ακολουθώ, αλλά όλο μου ξεφεύγει. Σαν υπνωτισμένη, συνεχίζω ξοπίσω της για ώρες. Σε ένα σκοτεινό στενό τη χάνω οριστικά.

Νιώθω σαν να βρίσκομαι μέσα σε όνειρο και δεν υπάρχει τρόπος να ξεγλιστρήσω. Τότε αρχίζει να χαράζει στην άκρη του ουρανού κι εγώ δεν έχω παρά να του χαρίσω τον εαυτό μου. Χωρίς αποσκευές. Χωρίς ταξίδι. Χωρίς κοριτσάκι.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ποιες είναι οι καθοριστικές αποφάσεις και οι συναισθηματικές διακυμάνσεις της ηρωίδας που την οδηγούν σε μια ταξιδιωτική περιπέτεια; Εσύ πώς θα αντιδρούσες σε μια ανάλογη συνθήκη, αν ήσουν στη θέση της;

ή

2. Να γράψεις ένα διήγημα με ελεύθερο θέμα, που θα περιλαμβάνει την ακόλουθη περίοδο του λογοτεχνικού κειμένου: «...χαράζει στην άκρη του ουρανού κι εγώ δεν έχω παρά να του χαρίσω τον εαυτό μου». Να δώσεις τίτλο στο δημιούργημά σου.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΑΞΙΔΙΑ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (Μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Θετικά αξιολογούνται:

- *Ένας πετυχημένος, περιεκτικός και ελκυστικός τίτλος.*
- *Αφόρμηση στον πρόλογο από την επικαιρότητα.*
- *Η κατάλληλη επιχειρηματολογία.*
- *Η αναφορική ή ποιητική λειτουργία της γλώσσας, το σοβαρό/απρόσωπο ή άμεσο/οικείο, ακόμη και χιουμοριστικό ύφος, ανάλογα με το περιεχόμενο και την πρόθεση του/της μαθητή/ της μαθήτριας (να αποδείξει ή να ευαισθητοποιήσει).*

Αρνητικά αξιολογούνται:

- *Η απουσία τίτλου ή ένας μακροσκελής ή ασαφής τίτλος.*
- *Ένας γενικόλογος πρόλογος.*
- *Η πληθώρα παραδειγμάτων και η έλλειψη τεκμηρίωσης.*
- *Το εξομολογητικό ύφος λόγου.*

<u>Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:</u>

<u>Με βάση τα στοιχεία του κειμένου αναφοράς:</u>

<u>Ο θερινός ταξιδευτής μπορεί «να ονειρευτεί την ευτυχία και να την κυνηγήσει ταξιδεύοντας»</u>**:**

- καρτερεί έναν ολόκληρο χρόνο να ξεφύγει από την πνιγηρή καθημερινότητα,
- έναν ολόκληρο χρόνο, με χάρτη και βιβλία στο χέρι κάποτε, ονειρεύεται και σχεδιάζει την έξοδο αυτή: συλλέγει πληροφορίες, κάνει λογαριασμούς, επιχειρεί συνδυασμούς, ρωτάει εδώ κι εκεί, συνθέτει τη συντροφιά του και προετοιμάζεται,
- ελπίδα ευτυχίας το ταξίδι: φαντάζεται τον τόπο προορισμού γοητευτικό, σπαρμένο μ’ ευχάριστα απρόοπτα, όπου υπάρχουν ωραία ξενοδοχεία, εστιατόρια, καφενεία,

μουσεία και παλάτια, καθεδρικές εκκλησίες, πλατείες με σιντριβάνια, τόπο όπου άγνωστοι άνθρωποι τον περιμένουν να τον γνωρίσουν, να τον περιποιηθούν, να τον αγαπήσουν, ακόμη και να του δώσουν όσα δεν του έδωσε ολόκληρη ζωή,

- ονειρεύεται τα τέλεια και, αποδιώχνοντας για λίγο την έγνοια και τον φόβο, να ζήσει έτσι όπως φαντάστηκε,
- νιώθει ότι βγάζει φτερά.

Σημασία του ταξιδιού για τους νέους ανθρώπους:

- συνιστά ευκαιρία προσέγγισης διαφορετικών κοινωνιών και πολιτισμών → «διαπαιδαγωγεί» στη διαφορετικότητα,
- προσφέρει ευεξία, ευφορία, χαρά, αναψυχή και ανάπαυλα από τη ρουτίνα, ξεγνοιασιά κι απελευθέρωση από τη συμβατικότητα της καθημερινότητας και των ρόλων που επιφυλάσσει στο άτομο,
- δίνει τη δυνατότητα στους νέους να δοκιμάσουν νέες εμπειρίες,
- στο πλαίσιο της απόλυτης χαλάρωσης των θερινών διακοπών, ο άνθρωπος ξαναβρίσκει την παιδικότητά του.

Β3. (**Μονάδες 25)**

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Καθοριστικές αποφάσεις - συναισθηματικές διακυμάνσεις της ηρωίδας**:**

- δίλημμα: να τρέξει να προλάβει το καράβι που έφευγε ή να μαζέψει τα πράγματά της που είχαν πέσει από τη βαλίτσα; → αγωνία, στρες
- απόφαση να τρέξει προς το καράβι, αφού είχε το εισιτήριο στην τσέπη της, για να φύγει → σιγουριά
- έχασε το καράβι την τελευταία στιγμή → απογοήτευση
- επιστροφή στο σημείο όπου έπεσε και άνοιξε η βαλίτσα της → αγωνία, προσδοκία
- διαπίστωση ότι τα πράγματά της έχουν κλαπεί → αισθάνεται σαν χαμένη, δεν ξέρει τι να κάνει
- ανακάλυψη ότι τα ρούχα και τα παπούτσια της πωλούνται στο παζάρι → απελπισία
- αντίδραση – διαμαρτυρία στο κενό → φόβος, υποχώρηση
- παραπλάνηση από ένα κοριτσάκι που της κάνει νόημα να την ακολουθήσει, αλλά εξαφανίζεται → ελπίδα και διάψευση, αίσθηση ότι ζει ένα κακό όνειρο
- στο τέλος εστιάζει την προσοχή της στον ουρανό την ώρα που χαράζει → αίσθηση του «χωρίς» → στιγμιαία απελευθέρωση.

Το δεύτερο ερώτημα εναπόκειται στην κρίση του/της μαθητή/-τριας, με βάση τις προσωπικές του εμπειρίες.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Απαιτείται τίτλος του διηγήματος.

Ως προς το περιεχόμενο, οποιαδήποτε επιλογή που πληροί τις προδιαγραφές της εκφώνησης θεωρείται αποδεκτή, αρκεί να είναι νοηματικά και εκφραστικά ολοκληρωμένη.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΑΞΙΔΙΑ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Βρίσκοντας την ευτυχία στον βούρκο αυτού του κόσμου

Ο Αλέξανδρος Τσούτης είναι φωτογράφος κι έχει πραγματοποιήσει 90 ταξίδια στα πιο απομακρυσμένα μέρη του πλανήτη, μακριά από τις δυτικές κοινωνίες. Το παρακάτω κείμενο αποτελεί απόσπασμα της συνέντευξητου, που δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα Marathon Press τον Δεκέμβριος 2021 #80.

Δημοσιογράφος: Αλέξανδρε, δεν επηρεάζεσαι όταν βρίσκεσαι αντιμέτωπος με ακραίες συνθήκες διαβίωσης;

Α. Τσούτης: Οι προορισμοί μου είναι κατά βάση σε αναπτυσσόμενες χώρες, με βαθιά κοινωνικά και πολιτικά προβλήματα, διαφθορά, φτώχεια, ασθένειες, στέρηση, ίσως ακόμα και πείνα ή πόλεμο. Όπως είναι επόμενο, οι συνθήκες αυτές με επηρεάζουν βαθιά και έχουν σμιλέψει την ψυχοσύνθεσή μου. Με ενδιαφέρει και αυτή η πλευρά του πλανήτη…όχι μόνο η αγγελικά πλασμένη. Επιλέγω να μην ταξιδεύω τόσο για αναψυχή, αλλά κυρίως για να γνωρίσω την ανθρώπινη πραγματικότητα, ειδικά σε τόπους που δοκιμάζονται.

Δημοσιογράφος: Με τι κριτήριο αποφασίζεις πού θα πας;

Α. Τσούτης: Γενικά οι ευρωπαϊκοί προορισμοί με ελκύουν λιγότερο. Αναζητώ ταξίδια με έναν παράγοντα πρόκλησης, περιπέτειας, εξερεύνησης αυθεντικών πολιτισμών και παραδόσεων που τείνουν να εξαφανιστούν από το κύμα του εκσυγχρονισμού. Γοητεύομαι από τις ζούγκλες, τις ερήμους, την αφρικανική σκόνη, τις χαοτικές πόλεις, την κολλώδη υγρασία των τροπικών, τις αυτόχθονες φυλές.

Δημοσιογράφος: Τι σε ενδιαφέρει περισσότερο σε ένα ταξίδι;

Α. Τσούτης: Προορισμός των ταξιδιών μου είναι ο Άνθρωπος. Επίσης η φωτογραφία αποτελεί αναπόσπαστο μέρος των ταξιδιών μου και ανάγκη καλλιτεχνικής μου έκφρασης, έτσι η θεματολογία των εικόνων που δημιουργώ είναι σχεδόν πάντα ανθρωποκεντρική.

Δημοσιογράφος: Αυτά θεωρούνται μη συμβατικά ταξίδια και μπορεί να κρύβουν και περισσότερους κινδύνους. Έχεις αισθανθεί ποτέ φόβο;

Α. Τσούτης: Ανησυχία έχω πριν από κάθε ταξίδι, δεν έχω άγνοια κινδύνου και θέλω να επιστρέφω ζωντανός και αρτιμελής. Σε πιο επικίνδυνους προορισμούς και εμπόλεμες περιοχές το άγχος μεγιστοποιείται. Τον κίνδυνο τον αισθάνομαι συχνά, λοιπόν, αλλά ευτυχώς δεν τον συνάντησα ποτέ

ουσιαστικά, άλλωστε η κατάληξη θα ήταν πιθανόν μοιραία. Η μόνη φορά που κινδύνεψα πραγματικά, ήταν από έναν άγριο Αφρικανικό ελέφαντα , σε ένα εθνικό πάρκο της Ζιμπάμπουε στο οποίο επιπόλαια περιπλανιόμασταν πεζή, αναζητώντας τα άγρια ζώα. Στις περισσότερες περιπτώσεις όμως, με κοινή λογική ο κόσμος δεν είναι τόσο επικίνδυνος όσο νομίζουμε.

Δημοσιογράφος: Μέσα από τόσες παραστάσεις μπορείς να ξεχωρίσεις κάποιες στιγμές έντονης συγκίνησης;

Α. Τσούτης: Είναι αμέτρητα τα συγκινητικά περιστατικά και οι αναμνήσεις. Στιγμές με πρωταγωνιστές ανθρώπους φτωχούς, ταπεινούς, που επέδειξαν ένα πρόσωπο πιο ανθρώπινο από αυτά που συναντάμε συνήθως στις δυτικές κοινωνίες. Που εκδήλωσαν ανεπιτήδευτη, ανιδιοτελή καλοσύνη και φιλοξενία. Ανθρώπους που πρόσφεραν απλόχερα απ΄το μερτικό τους στον άγνωστο περαστικό. Σύροι πρόσφυγες που με υποδέχτηκαν στην παράγκα τους, προσφέροντας από το υστέρημά τους. Νομάδες καμηλιέρηδες στην έρημο του Σουδάν που πρόσφεραν το λιγοστό φαγητό τους. Μια κυρία στην Τουρκία κι ένα φούρναρης στο Ιράκ που με φίλεψαν ψωμί. Αλλά και στιγμές που σφίγγεται η καρδιά σου από την τραγική πραγματικότητα. Τα παιδιά που ζουν σε ανέχεια ανεπίτρεπτη για τον 21^{ο} αιώνα. Παιδιά στο Τσαντ και τον Νότιο Σουδάν, που τσακώνονται για μια μπουκιά φαγητό. Δυστυχώς, υπάρχει και αυτό…

Α3. Μετά από την ανάγνωση της συνέντευξης του Αλέξανδρου Τσούτη γεννήθηκε μέσα σου η επιθυμία, όταν ενηλικιωθείς, να κάνεις πολλά ταξίδια σε όλον τον κόσμο. Να γράψεις ένα άρθρο 200 -250 λέξεων για το προσωπικό σου ιστολόγιο, στο οποίο θα παρουσιάζεις τους λόγους για τους οποίους θεωρείς ότι τα ταξίδια πρέπει να αποτελούν αναπόσπαστο στοιχείο της ζωής κάθε νέου ανθρώπου σήμερα.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΦΕΡΝΑΝΤΟ ΠΕΣΣΟΑ (1888- 1935)

Μ΄ αρέσει να ταξιδεύω, ν΄ αλλάζω χώρες

Από το βιβλίο: Fernando Pessoa: Ποιήματα, εκδόσεις Printa, σειρά Ποίηση για πάντα. Μετάφραση: Σουλιώτης Γιάννης.

Μ΄αρέσει να ταξιδεύω, ν΄αλλάζω χώρες
Να είμαι πάντα άλλος,
Ψυχή χωρίς ρίζες,

Να ζω έξω από αυτά που βλέπω.

Να μην ανήκω σε κανέναν. Ούτε στον εαυτό μου
Να πηγαίνω μπροστά, ξοπίσω να παίρνω
Την απουσία κάθε σκοπού
Και την επιθυμία μου να τον πετύχω.

Αυτό είναι για μένα το ταξίδι.
Αλλά εκτός από το όνειρο για το ταξίδι
Τίποτα από μένα δεν υπάρχει σ΄αυτό
Όλα τα άλλα, γη κι ουρανός.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Η φωνή που ακούγεται στο ποίημα εκφράζει την μεγάλη αγάπη ενός ανθρώπου για τα ταξίδια. Πώς θα χαρακτήριζες έναν τέτοιο άνθρωπο; Θα ήθελες να συνδεθείς στενά μαζί του ή όχι; Να δικαιολογήσεις την απάντησή σου.

ή

2. Γνώρισες πρόσφατα τον άνθρωπο που κρύβεται πίσω από τη φωνή που ακούγεται στο ποίημα. Να γράψεις μια σελίδα στο προσωπικό σου ημερολόγιο στην οποία θα διηγείσαι την εμπειρία σου μαζί του.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΑΞΙΔΙΑ

Α3. (μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

- **Ως προς το επικοινωνιακό πλαίσιο** (άρθρο) λαμβάνουμε υπόψη: Την ανάγκη σύνταξης ενός τίτλου, που προϊδεάζει, και την αφόρμηση από την πρόσφατη ανάγνωση του άρθρου.
- **Ως προς το ύφος λόγου:** Αξιολογούμε θετικά την ζωντάνια και την αμεσότητα, καθώς πρόκειται για άρθρο που θα αναρτηθεί στο προσωπικό ιστολόγιο του μαθητή.
- **Ως προς τη γλώσσα:** μπορεί να αξιοποιηθεί με μέτρο και η ποιητική/μεταφορική λειτουργία της γλώσσας, με επίκληση στο συναίσθημα του δέκτη και να χρησιμοποιηθούν ανάλογα με το προσωπικό ύφος γραφής του μαθητή / της μαθήτριας το α΄ενικό και πληθυντικό αλλά και το γ΄ ενικό και πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο.

Ως προς το περιεχόμενο: ο/η μαθητής/-τρια καλείται να παρουσιάσει τεκμηριωμένα τις απόψεις του ως προς την αξία των ταξιδιών για κάθε νέο. Ενδεικτικά μπορεί να αναφέρει πως τα ταξίδια:

- Διευρύνουν τους πνευματικούς ορίζοντες του νέου, καθώς αποτελούν πηγή γνώσης, έμπνευσης και δημιουργίας.
- Συμβάλλουν στην άρση των προκαταλήψεων απέναντι στο διαφορετικό, καθώς αποτελούν ευκαιρία ουσιαστικής γνωριμίας με ανθρώπους και πολιτισμούς σε όλα τα μήκη και τα πλάτη του κόσμου.
- Αποφορτίζουν από την καθημερινότητα, προσφέροντας τη δυνατότητα φυγής από το άγχος και τη ρουτίνα.
- Προσφέρουν ψυχική εκτόνωση και αναζωογόνηση μέσω της αλλαγής παραστάσεων.
- Συμβάλλουν στη συνειδητοποίηση της απεραντοσύνης του κόσμου που τον περιβάλλει αλλά και της θέσης του σε αυτό.

Β3. (μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Ο μαθητής / η μαθήτρια καλείται να διατυπώσει ελεύθερα την προσωπική του/της άποψη σχετικά με τον άνθρωπο που κρύβεται πίσω από το ποιητικό υποκείμενο. Μπορεί να τον χαρακτηρίσει: ενδιαφέροντα, παθιασμένο, ανοικτό, ονειροπόλο, περιπετειώδη, ανεξάρτητο, προοδευτικό, φιλοσοφημένο κτλ. Ως προς την προοπτική σύνδεσης μαζί του ο μαθητής / η μαθήτρια μπορεί να εκφραστεί είτε θετικά είτε αρνητικά, πάντα όμως τεκμηριωμένα.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Η εκφώνηση επιτρέπει την διατύπωση των απόλυτα προσωπικών θέσεων και σκέψεων του μαθητή ή της μαθήτριας, αφού πρόκειται για σελίδα προσωπικού ημερολογίου. Θετικά αποτιμάται η ζωντάνια και η αμεσότητα στο ύφος, η πλούσια στίξη, αλλά και η αξιοποίηση της ποιητικής/μεταφορικής λειτουργίας της γλώσσας στη διατύπωση των ιδεών, όπως απορρέουν από τη συγκινησιακή σχέση που ανέπτυξε με το ποίημα, αρκεί να είναι ολοκληρωμένες και σαφείς.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΠΕΡΑ ΑΠΟ ΤΑ ΣΥΝΟΡΑ…

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

[Η αξία της ειρήνης]

Το κείμενο που ακολουθεί αποτελεί απόσπασμα από την Ομιλία του Ζοζέ Μανουέλ Μπαρόζο, Προέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στο Όσλο, με αφορμή τη βράβευση το 2012 της Ε.Ε. με το Νόμπελ Ειρήνης. Πηγή: https://europa.eu, αντλήθηκε στις 25.6.2017.

Αυτών Μεγαλειότητες, Εξοχότατοι, Κυρίες και κύριοι,

«Ειρήνη δεν είναι απλώς η απουσία πολέμου, η ειρήνη είναι μια αρετή», έγραψε ο Σπινόζα. Και πρόσθεσε ότι η ειρήνη είναι «μια διανοητική κατάσταση, η διάθεση να πράττεις το καλό, η εμπιστοσύνη, η δικαιοσύνη». Πράγματι, αληθινή ειρήνη μπορεί να υπάρξει μόνον όταν οι άνθρωποι νιώθουν εμπιστοσύνη. Όταν βρίσκονται σε ειρήνη με το πολιτικό τους σύστημα. Όταν δεν ανησυχούν για τον σεβασμό των βασικών τους δικαιωμάτων.

Θυμάμαι σαν να ’ταν χθες το 1974 στην πόλη μου τη Λισαβόνα, στην Πορτογαλία, τότε που συμμετείχα στο συλλαλητήριο, μέσα στη λαοθάλασσα που ξεχύθηκε στους δρόμους για να πανηγυρίσει τη δημοκρατική επανάσταση και την ελευθερία. Πολλές γενιές Ευρωπαίων επιβεβαίωσαν ξανά και ξανά ότι η επιλογή τους υπέρ της Ευρώπης ήταν συγχρόνως επιλογή υπέρ της ελευθερίας. Η ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση ήταν απαραίτητη προϋπόθεση για την εδραίωση της δημοκρατίας στις χώρες μας. Κι αυτό διότι η Ευρωπαϊκή Ένωση βάζει στο κέντρο τον άνθρωπο και τον σεβασμό στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια. […]

Η ειρήνη δεν μπορεί να επαφίεται μόνο στην καλή μας διάθεση. Πρέπει να στηρίζεται σε ένα σύνολο νόμων, σε κοινά συμφέροντα και σε ένα βαθύ αίσθημα κοινότητας πεπρωμένου. […] Η μοναδικότητα του ευρωπαϊκού εγχειρήματος έγκειται στο γεγονός ότι συνδύασε τη νομιμότητα των δημοκρατικών χωρών με τη νομιμότητα υπερεθνικών οργάνων, όπως η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο. […]

Ως μια κοινότητα εθνών που ξεπέρασαν τον πόλεμο και αγωνίστηκαν κατά του ολοκληρωτισμού, θα είμαστε πάντα στο πλευρό όλων όσοι επιδιώκουν την ανθρώπινη αξιοπρέπεια. Και ας το αναφέρω σήμερα από εδώ: η σημερινή κατάσταση στη Συρία

αποτελεί μια κηλίδα στην παγκόσμια συνείδηση. Η διεθνής κοινότητα έχει ηθικό καθήκον να την αντιμετωπίσει. […]

Αυτών Μεγαλειότητες, Βασιλικές Υψηλότητες, Αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων, Μέλη της Νορβηγικής Επιτροπής Νόμπελ, Εξοχότατοι, Κυρίες και κύριοι,

Σήμερα το μήνυμά μου είναι το εξής: μπορείτε να στηριχθείτε στις προσπάθειές μας για διαρκή ειρήνη, ελευθερία και δικαιοσύνη στην Ευρώπη και στον κόσμο. Τα τελευταία εξήντα χρόνια, το ευρωπαϊκό εγχείρημα έδειξε ότι οι λαοί και οι χώρες μπορούν να συνυπάρχουν χωρίς σύνορα. Ότι είναι δυνατό να ξεπεράσουμε τις διαφορές ανάμεσα σ' «αυτούς» και σ' «εμάς».

Σας ευχαριστώ.

Α3. Με αφορμή την «Παγκόσμια Ημέρα υπέρ της Ειρήνης», το σχολείο σου διοργανώνει εκδήλωση, στην οποία αποφασίζεις να εκφωνήσεις ομιλία (200-250 λέξεις). Στην ομιλία σου εκθέτεις τα θετικά αποτελέσματα της ειρήνης στην ευημερία των κρατών και τη συμβολή της Ευρωπαϊκής Ένωσης στη διατήρηση της ειρήνης.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΤΙΤΟΣ ΠΑΤΡΙΚΙΟΣ (1928-)

«Οφειλή»

Το ποίημα ανήκει στη συλλογή Μαθητεία, που περιέχει ποιήματα της περιόδου 1952-1962. Τα δεινά που αναφέρει ο ποιητής είναι χαρακτηριστικά της ταραγμένης εποχής που ακολούθησε στον τόπο μας μετά τον πόλεμο του '40 (Κατοχή - Εμφύλιος).

Μέσα από τόσο θάνατο που έπεσε και πέφτει,
πολέμους, εκτελέσεις, δίκες, θάνατο κι άλλο θάνατο
αρρώστεια, πείνα, τυχαία δυστυχήματα,
δολοφονίες από πληρωμένους εχθρών και φίλων,
συστηματική υπόσκαψη κ' έτοιμες νεκρολογίες
είναι σα να μου χαρίστηκε η ζωή που ζω.
Δώρο της τύχης, αν όχι κλοπή απ' τη ζωή άλλων,
γιατί η σφαίρα που της γλύτωσα δε χάθηκε

μα χτύπησε το άλλο κορμί που βρέθηκε στη θέση μου.
Έτσι σα δώρο που δεν άξιζα μου δόθηκε η ζωή
κι όσος καιρός μου μένει
σαν οι νεκροί να μου τον χάρισαν
για να τους ιστορήσω.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου που σου δίνονται. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Το ποιητικό υποκείμενο αναφέρει ότι η ζωή του «δώρο της τύχης, αν όχι κλοπή απ' τη ζωή άλλων». Ποια εξήγηση δίνει σε αυτό; Να ερμηνεύσεις, τεκμηριώνοντας με στοιχεία του ποιήματος, γιατί το ποιητικό υποκείμενο αισθάνεται οφειλή απέναντι στους νεκρούς των πολέμων.

ή

2. Στο σχολείο σου, στο πλαίσιο εκδήλωσης, παρευρέθησαν απόμαχοι αξιωματικοί στρατού, οι οποίοι διηγήθηκαν τις δυσχέρειες που έζησαν κατά τη διάρκεια των πολέμων. Σε μια σελίδα του ημερολογίου σου καταγράφεις όσα περιέγραψαν και σου δημιούργησαν δέος, καθώς και τα συναισθήματα που σού προκάλεσαν οι δυσκολίες που είχαν να αντιμετωπίσουν καθημερινά στον πόλεμο.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΠΕΡΑ ΑΠΟ ΤΑ ΣΥΝΟΡΑ…

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (Μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Ως προς το επικοινωνιακό πλαίσιο (ομιλία) λαμβάνουμε υπόψη:

Δομή: απαιτείται Προσφώνηση και στο τέλος της ομιλίας Αποφώνηση.

Στον Πρόλογο: αφόρμηση από την εκδήλωση που διοργανώνει το σχολείο, παρουσίαση των ζητημάτων που θα αναλυθούν (τα θετικά αποτελέσματα της ειρήνης στην ευημερία των κρατών και η συμβολή της Ευρωπαϊκής Ένωσης στη διατήρηση της ειρήνης).

Ύφος λόγου: άμεσο και οικείο, εφόσον πρόκειται για ομιλία στο σχολείο.

Γλώσσα: αναφορική λειτουργία και χρήση ποικιλίας ρηματικών προσώπων.

Ενδεικτικοί άξονες ανάλυσης:

<u>Τα θετικά αποτελέσματα της ειρήνης στην ευημερία των κρατών:</u>

- Σε καιρό ειρήνης τηρούνται τα ανθρώπινα δικαιώματα και υπάρχει σταθερότητα στο πολιτικό σύστημα ενός κράτους.
- Η τήρηση της ειρήνης θεμελιώνεται με την τήρηση του συνόλου των δημοκρατικών νόμων του κράτους.
- Τα έργα της ειρήνης σχετίζονται με την επιστημονική και τεχνολογική πρόοδο.
- Τα κράτη με μακροχρόνια ειρήνη μπορούν να έχουν οικονομική ευημερία.

<u>Η συμβολή της Ευρωπαϊκής Ένωσης στη διατήρηση της ειρήνης:</u>

- Η ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση θεωρείται προϋπόθεση για την εδραίωση της δημοκρατίας στις χώρες. Αυτό συμβαίνει διότι η Ευρωπαϊκή Ένωση θέτει στο κέντρο τον άνθρωπο και τον σεβασμό στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια.
- Στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης συνδυάζεται η νομιμότητα των δημοκρατικών χωρών με τη νομιμότητα υπερεθνικών οργάνων, όπως η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, όργανα που στηρίζουν την ειρήνη των κρατών.
- Τις τελευταίες δεκαετίες το ευρωπαϊκό εγχείρημα έδειξε ότι οι λαοί και οι χώρες μπορούν να συνυπάρχουν χωρίς σύνορα και με αρωγό την ειρήνη και τη δημοκρατία να ξεπερνούν τις διαφορές τους.

Β3. (Μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Ενδεικτικοί άξονες απάντησης:

Το ποιητικό υποκείμενο θεωρεί ότι η ζωή του «δώρο της τύχης, αν όχι κλοπή απ' τη ζωή άλλων». Αμέσως, το αιτιολογεί λέγοντας «γιατί η σφαίρα που της γλύτωσα δε χάθηκε μα χτύπησε το άλλο κορμί που βρέθηκε στη θέση μου». Άλλωστε, με τόσες δυσχέρειες που έζησε στον πόλεμο ομολογεί «είναι σα να μου χαρίστηκε η ζωή που ζω». Γι αυτό, λοιπόν, αντιμετωπίζει τη ζωή ως δώρο, καθώς από τύχη δεν σκοτώθηκε στη διάρκεια των πολεμικών συγκρούσεων. Ταυτόχρονα, αισθάνεται πως αφού στάθηκε τυχερός, ενώ κάποιοι συστρατιώτες του όχι, έχει ευθύνη, οφειλή, προς αυτούς τους ανθρώπους να ιστορήσει όσα έζησαν και για ποιο λόγο θυσιάστηκαν στον πόλεμο (σαν οι νεκροί να μου τον χάρισαν για να τους ιστορήσω). Οι κακουχίες, οι δολοπλοκίες, όλα τα δεινά που έζησαν οι πολεμιστές (Μέσα από τόσο θάνατο που έπεσε και πέφτει, πολέμους, εκτελέσεις, δίκες, θάνατο κι άλλο θάνατο,αρρώστεια, πείνα, τυχαία δυστυχήματα, δολοφονίες από πληρωμένους εχθρών και φίλων) πρέπει να γίνουν γνωστά στις επόμενες γενιές για να τιμηθεί (και να μη ξεχαστεί) η μνήμη των νεκρών.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Κάθε απάντηση θεωρείται αποδεκτή, αρκεί να είναι ολοκληρωμένη νοηματικά και εκφραστικά και να παρουσιάζει τα χαρακτηριστικά του κειμενικού τύπου του ημερολογίου (αναφορά στον τόπο,

ημερομηνία, προσφώνηση σε προσωπικό και οικείο ύφος, χρήση α΄ ενικού ρηματικού προσώπου, για να φανεί ο τρόπος που αντιλήφθηκε ο μαθητής/-τρια τις πολεμικές αφηγήσεις που προκάλεσαν δέος, καθώς και το συναίσθημα του μαθητή/-τριας ως προς τις πολεμικές δυσχέρειες).

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ Η ΦΥΣΗ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Κλιματική αλλαγή

Το κείμενο είναι δημοσιευμένο στον ιστότοπο https://www.eea.europa.eu/el/themes/climate/intro, στις 03.02.2017.

Η κλιματική αλλαγή συντελείται ήδη: οι θερμοκρασίες αυξάνονται, τα χαρακτηριστικά των βροχοπτώσεων αλλάζουν, οι παγετώνες και το χιόνι λιώνουν, και η παγκόσμια μέση στάθμη της θάλασσας ανεβαίνει. Η αύξηση της θερμοκρασίας οφείλεται πιθανότατα κατά κύριο λόγο στην παρατηρούμενη αύξηση των ατμοσφαιρικών συγκεντρώσεων αερίων θερμοκηπίου ως αποτέλεσμα των εκπομπών που προέρχονται από ανθρώπινες δραστηριότητες. Για να μετριάσουμε τις συνέπειες της κλιματικής αλλαγής, πρέπει να μειώσουμε αυτές τις εκπομπές ή να διασφαλίσουμε την πρόληψη της παραγωγής τους.

Για να διασφαλίσουν την πρόληψη της εκδήλωσης δυσμενέστερων συνεπειών της κλιματικής αλλαγής, οι χώρες που υπέγραψαν τη σύμβαση-πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για την κλιματική αλλαγή (σύμβαση UNFCCC) συμφώνησαν να περιορίσουν την παγκόσμια μέση αύξηση της επιφανειακής θερμοκρασίας από την προβιομηχανική εποχή σε λιγότερο από 2 °C. Οι παγκόσμιες εκπομπές θα πρέπει μέχρι το 2050 να μειωθούν κατά 50 % σε σύγκριση με τα επίπεδα του 1990, προκειμένου να επιτευχθεί ουδέτερο ισοζύγιο άνθρακα πριν από το τέλος του αιώνα. Η ΕΕ στηρίζει τον στόχο της σύμβασης UNFCCC και επιδιώκει, μέχρι το 2050, να έχει μειώσει τις εκπομπές αερίων θερμοκηπίου κατά 80 – 95 % σε σύγκριση με τα επίπεδα του 1990.

Τα αέρια του θερμοκηπίου εκπέμπονται μέσω φυσικών διεργασιών και ανθρώπινων δραστηριοτήτων. Το σημαντικότερο φυσικό αέριο θερμοκηπίου στην ατμόσφαιρα είναι οι υδρατμοί. Ωστόσο, οι ανθρώπινες δραστηριότητες παράγουν μεγάλες ποσότητες και άλλων αερίων θερμοκηπίου, προκαλώντας αύξηση των συγκεντρώσεων αυτών των αερίων στην ατμόσφαιρα, τα οποία συντελούν με τη σειρά τους στο φαινόμενο του θερμοκηπίου και στην αύξηση της θερμοκρασίας του πλανήτη.

Διάφορες πρωτοβουλίες της ΕΕ στοχεύουν στον περιορισμό των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου. Η ΕΕ έχει εκδώσει νομοθεσία για την ενίσχυση της χρήσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, όπως η αιολική, η ηλιακή, η υδροηλεκτρική και η ενέργεια από

βιομάζα, καθώς και για τη βελτίωση της ενεργειακής αποτελεσματικότητας μιας σειράς εξοπλισμών και οικιακών συσκευών. Στοχεύει επίσης στη στήριξη της ανάπτυξης των τεχνολογιών δέσμευσης και αποθήκευσης άνθρακα για την παγίδευση και την αποθήκευση του CO2 που εκπέμπεται από σταθμούς παραγωγής και άλλες μεγάλες εγκαταστάσεις.

Παρέχοντας πληροφορίες σχετικά με την κλιματική αλλαγή στην Ευρώπη, ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος στηρίζει την εφαρμογή της νομοθεσίας για την άμβλυνση της κλιματικής αλλαγής στην Ευρώπη, για την αξιολόγηση των πολιτικών της ΕΕ και για την ανάπτυξη μακροπρόθεσμων στρατηγικών για τον μετριασμό του φαινομένου. Οι πληροφορίες του ΕΟΠ —δεδομένα, δείκτες, αξιολογήσεις και προβλέψεις— επικεντρώνονται στις τάσεις, στις προβλέψεις, στις πολιτικές και στα μέτρα για τις εκπομπές αερίων θερμοκηπίου στην Ευρώπη. Οι βασικές δραστηριότητες και τα προϊόντα του περιλαμβάνουν την ετήσια εκπόνηση και δημοσίευση της απογραφής αερίων θερμοκηπίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και την ετήσια αξιολόγηση της προόδου της ΕΕ και των ευρωπαϊκών χωρών προς την επίτευξη των στόχων για το κλίμα και την ενέργεια. Ο ΕΟΠ είναι το ευρωπαϊκό κέντρο δεδομένων για τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου. Διατηρεί επίσης βάση δεδομένων για τις πολιτικές και τα μέτρα άμβλυνσης της κλιματικής αλλαγής.

Α3. Αναλαμβάνεις να γράψεις μια επιστολή στον Δήμαρχο της πόλης σου, για να του επισημάνεις προβλήματα που επιβαρύνουν το περιβάλλον της περιοχής, όπου κατοικείς, και να τού προτείνεις μια δράση, ώστε να περιοριστούν αυτά τα περιβαλλοντικά προβλήματα. (200-250 λέξεις)

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΓΙΟΥΝΤΟΡΑ ΓΟΥΕΛΤΥ (1909-2001)

Ένα παραπέτασμα από πράσινο

Το απόσπασμα είναι από την συλλογή διηγημάτων της Γιουντόρα Γουέλτυ «Το μεγάλο δίχτυ», μετάφραση Αθηνά Δημητριάδου, εκδ. Καστανιώτη, 2018.

Ο κήπος της κυρίας Λάρκιν ήταν μια τεράστια έκταση με πυκνή βλάστηση που κατηφόριζε στην πλαγιά του λόφου, πίσω από το μικρό λευκό σπίτι, όπου τώρα πια, από τότε που πέθανε ο άντρας της, ζούσε ολομόναχη. Ο ήλιος κι η βροχή που βαρούσαν ανελέητα τη γη ολόκληρο το καλοκαίρι δεν την είχαν εμποδίσει να καταγίνεται καθημερινά με τον κήπο της. Τώρα το εκτυφλωτικό φως τσάκωνε σαν την τσιμπίδα την ασουλούπωτη,

μικροφτιαγμένη φιγούρα με την παλιά ανδρική φόρμα, με διπλωμένα τα μανίκια και τα μπατζάκια, και την απομόνωνε από το πυκνό φύλλωμα κάνοντάς την να φαντάζει αλλόκοτη και κίτρινη εκεί που δούλευε με μια τσάπα ακάματη[1], ατημέλητη και ατρόμητη.

Κλεισμένος ολόγυρα από φυσικό φράκτη, ψηλό ίσα με έναν τοίχο, και ορατός μόνο από τα γειτονικά παράθυρα των επάνω ορόφων, τούτος ο κεκλιμένος κήπος, ζούγκλα κανονική, πρέπει να 'χε γίνει τόσο οικείος στην κυρία Λάρκιν, ώστε πολύ πιθανόν ούτε να της περνούσε από το μυαλό τόπος αλλού.

Δούλευε ασταμάτητα, σχεδόν αθέατη, βυθισμένη σε πυκνά, ακατάστατα, κατηφορικά παρτέρια. Θα μπορούσε να πει κανείς ότι η ακραία ευφορία του κήπου της ήταν εμμονή και πρόκληση για την κυρία Λάρκιν. Μόνο με την αδιάλειπτη ενασχόληση μπορούσε να τα βγάλει πέρα με τούτο το βαθύ μαύρο χρώμα. Μόνο κλαδεύοντας χωρίζοντας, αραιώνοντας και δένοντας σε συστάδες τα λουλούδια και τους θάμνους κατάφερνε να τα εμποδίσει να ξεφύγουν από τα όριά τους και να πολλαπλασιαστούν ανεξέλεγκτα. Εννοείται ότι η καθημερινή βροχή καλοκαιριάτικα ενέτεινε αναπόφευκτα την επαγρύπνησή της και την ήδη υπερεκχειλίζουσα δραστηριότητά της. Κι όμως η κυρία Λάρκιν σπάνια κλάδευε, αραίωνε, έδενε….. Έδινε ως ένα βαθμό την εντύπωση ότι δεν επεδίωκε τόσο να υπάρξει τάξη στα φυτά της, όσο το να επιτρέπει την ανεξέλεγκτη βλάστηση, θαρρείς κι ανέκαθεν αποτολμούσε συνειδητά το λίγο πιο πέρα, λίγο πιο βαθιά στης ζωής της τον κήπο .

Φύτευε ό,τι λογής λουλούδι έβρισκε ή μπορούσε να παραγγείλει από κάποιον κατάλογο – φύτευε μαζικά και βιαστικά, χωρίς να κάθεται να σκεφτεί τι θα ξεκούραζε το μάτι ή έστω και την αρμονία των χρωμάτων. Τι στόχο είχε όλη αυτή η κοπιαστική δουλειά που πατούσε η κυρία Λάρκιν στον κήπο της, ήταν αδύνατον να καταλάβουν οι γείτονές της. Είναι αλήθεια ότι ποτέ της και σε κανέναν τους δεν έστειλε έστω ένα από τα πανέμορφα λουλούδια της. Οι γείτονες αρρώσταιναν, πέθαιναν κι εκείνη να μην στέλνει ούτε ένα λουλουδάκι ….

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Πώς παρουσιάζει την κυρία Λάρκιν ο αφηγητής στο κείμενο; Πώς αντιλαμβάνεσαι την ιδιαίτερη αυτή φροντίδα που έδειχνε η κυρία Λάρκιν στον κήπο της ;

ή

[1] Ακάματη: ακούραστη.

2. Να υποθέσεις ότι είσαι ένας/μια γείτονας/γειτόνισσα της κυρίας Λάρκιν και γράφεις στο ημερολόγιό σου τις σκέψεις και τους προβληματισμούς σου, καθώς βλέπεις την κυρία Λάρκιν να φροντίζει τον κήπο της.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ Η ΦΥΣΗ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (μονάδες 25)

Ύφος λόγου σοβαρό, ουδέτερο – γ΄ ρηματικό πρόσωπο στην επιχειρηματολογία, ενδεχομένως α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο στις προσωπικές τοποθετήσεις – λεξιλόγιο επίσημο.

Εισαγωγή/πρόλογος: προσφώνηση: Αξιότιμε κύριε Δήμαρχε, …

προβληματισμός – ανησυχία για τα περιβαλλοντικά προβλήματα που προκαλεί ο άνθρωπος

Τεκμηρίωση της θέσης: Προβλήματα που επιβαρύνουν το περιβάλλον της περιοχής:

- Διαχείριση απορριμμάτων
- Ρύπανση του πόσιμου νερού
- Τοξικά υλικά στην ατμόσφαιρα
- Μόλυνση του εδάφους και της θάλασσας εξαιτίας των αποβλήτων

Τεκμηρίωση της θέσης: Δράση, ώστε να περιοριστούν αυτά τα περιβαλλοντικά προβλήματα:

- Συνεργασία με την πανεπιστημιακή κοινότητα για την λήψη μέτρων αντιμετώπισης του προβλήματος – η επιστημονική γνώση θα κατευθύνει τους εμπλεκόμενους σε λύσεις αποτελεσματικές.
- Το σημαντικότερο είναι να παρθούν μέτρα πρόληψης. Κι αυτό μπορεί να επιτευχθεί με την ένταξη ενός περιβαλλοντικού προγράμματος στο σχολείο και τη σωστή εκπαίδευση των παιδιών από μικρή ηλικία, έτσι ώστε να μπορέσουν να καταλάβουν τι σημαίνει περιβάλλον και να συνειδητοποιήσουν την αξία του, με απώτερο σκοπό την προστασία του.

Επισήμανση: οι μαθητές και οι μαθήτριες μπορούν να εμπλουτίσουν τα επιχειρήματά τους με παραδείγματα από την εμπειρία τους.

Επίλογος: Ανακεφαλαίωση/αναδιατύπωση της τεκμηριωμένης πλέον θέσης

Αποφώνηση: Με εκτίμηση…

Β3. (25 μονάδες)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης:**

Α. Πώς παρουσιάζει την κυρία Λάρκιν ο αφηγητής στο κείμενο;

Η κυρία Λάρκιν «δούλευε με μια τσάπα ακάματη ατημέλητη και ατρόμητη» φροντίζει τον κήπο της με απόλυτη αφοσίωση.

Β. Πώς αντιλαμβάνεσαι την ιδιαίτερη αυτή φροντίδα που έδειχνε η κυρία Λάρκιν στον κήπο της ;

Η φροντίδα αυτή κινείται πέρα από τα όρια του φυσιολογικού, με τους όρους της σύγχρονης διαχείρισης του φυσικού περιβάλλοντος. Η απόλυτη αφοσίωση φτάνει στα όρια της ταύτισης της κυρίας Λάρκιν με τον κήπο της, γεγονός συγκινητικό. Η ιεροτελεστία της φροντίδας αγγίζει τα όρια της απόλυτης υποταγής του ανθρώπου στις ανάγκες της φύσης, κάτι το οποίο φαντάζει εξωπραγματικό για τον σύγχρονο άνθρωπο που απομυζεί τους φυσικούς πόρους.

ή

2. **Θέμα δημιουργικής γραφής:**

Ένας/μία γείτονας/γειτόνισσα της κυρίας Λάρκιν και γράφει στο ημερολόγιό του τις σκέψεις του και τους προβληματισμούς του:

- Συγκινητική η αφοσίωση.
- Ίσως δεν έχει άλλη απασχόληση.
- Ίσως αγαπά τη φύση.
- Ανεξήγητη αυτή η φροντίδα.
- Μήπως η κυρία Λάρκιν σέβεται τις ανάγκες της φύσης, ενώ εμείς αδιαφορούμε γι' αυτές.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΑΞΙΔΙΑ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Τουριστικά

Το κείμενο βρίσκεται στο βιβλίο «Παιδεία ή Υπνοπαιδεία;» του Μανόλη Ανδρόνικου, Εκδόσεις Ίκαρος, Αθήνα, 1976.

Ο Ηρόδοτος διηγείται στο πρώτο βιβλίο της ιστορίας του πως ο Σόλων, αφού υποχρέωσε τους Αθηναίους με όρκο να κρατήσουν για δέκα χρόνια τους περίφημους νόμους του χωρίς να τους μετατρέψουν, έφυγε από την Αθήνα για δέκα χρόνια και έκανε ταξίδια σε μακρινές χώρες. Πήγε στην Αίγυπτο στο βασιλιά Άμασι και ύστερα έφτασε στις Σάρδεις, όπου τον φιλοξένησε ο περιλάλητος βασιλιάς της Λυδίας, ο Κροίσος. Στη συνέχεια μάς ιστορεί μια περίφημη συνομιλία του σοφού Αθηναίου με τον Ασιάτη βασιλιά· ο Κροίσος άρχισε τη συζήτηση μ' αυτά τα λόγια: «Ξένε Αθηναίε, μεγάλη είναι η φήμη που έφτασε ως εμάς και για τη σοφία σου και για τα ταξίδια σου, πως αγαπώντας τη μάθηση γύρισες χώρες πολλές μόνο και μόνο για να τις δεις».

Αυτή η περιήγηση του κόσμου με στόχο την άδολη γνώση, σε αντίθεση προς την «εμπορία», το ταξίδι για κέρδος, συνεχίστηκε και στάθηκε ακένωτη πηγή πνευματικών καταχτήσεων του ανθρώπου που «ορέγεται φύσει του ειδέναι» (επιθυμεί από τη φύση του να γνωρίζει). Άνθρωποι με δυνατή παρόρμηση και τόλμη, αποφασισμένοι να ταλαιπωρηθούν, ακόμα και να κινδυνέψουν, ξεκινούσαν από την πατρίδα τους για χώρες μακρινές, φημισμένες για την παράξενη φύση τους, τα ιδιόρρυθμα έθιμα τους ή τα θαυμαστά δημιουργήματα του πολιτισμού τους. Οι δυο τόμοι του Κυριάκου Σιμόπουλου που έχουν τον τίτλο «Ξένοι ταξιδιώτες στην Ελλάδα» προσφέρουν συναρπαστικές πληροφορίες για το θέμα και συνθέτουν μια πλουσιότατην εικόνα της περιηγητικής έλξης που άσκησε η Ελλάδα ύστερα από τα ρωμαϊκά κιόλας χρόνια ως το 18ο μεταχριστιανικό αιώνα. […]

Οι τουρίστες και ο τουρισμός είναι ουσιαστικά μεταπολεμικό φαινόμενο και δεν αποτελούν ποσοτική διαφοροποίηση του παλαιού ταξιδιώτη, ούτε μπορεί να θεωρηθούν μεταγλωττισμός του «περιηγητής» και «περιήγηση», που έχουν εντελώς διαφορετικό νόημα. Η διαφορά του τουρίστα από τον παλαιό ταξιδιώτη δεν είναι μονάχα ότι ανήκει σε μεγάλες ομάδες που κινούνται «οργανωμένα» και άβουλα· η διαφορά βρίσκεται στη στάση του απέναντι στον τόπο που επισκέπτεται και στο λαό που κατοικεί την περιοχή με το

τουριστικό ενδιαφέρον.

Ο σύγχρονος τουρίστας θεάται τους χώρους και τους ανθρώπους της ξένης χώρας που επισκέπτεται με την όραση του θεατή μιας θεατρικής σκηνής, άλλοτε θαμπωμένος, άλλοτε αδιάφορος, άλλοτε γοητευμένος και άλλοτε αγανακτισμένος, ποτέ όμως με την πνευματική εκείνη μέθεξη (ψυχική συμμετοχή) που θα του επέτρεπε να ζήσει μέσα σ' αυτούς τους χώρους αληθινά και να συζητήσει με τους γηγενείς (ντόπιους) κατοίκους που θα μπορούσαν να του μεταδώσουν το πνεύμα και των κτισμάτων αλλά και των φυσικών ακόμα πραγμάτων, μιας ρεματιάς λ.χ. ή μιας ακρογιαλιάς.

Ο τουρίστας ταξιδεύει από τόπο σε τόπο με την απληστία να κορέσει[1] το κενό που του προκαλεί η καθημερινή του ζωή, άμοιρη τις πιο πολλές φορές από μόνιμα και ουσιαστικά ενδιαφέροντα. Θέλει να δει αξιοθέατα και να βρεθεί σε χώρες εξωτικές ή να απολαύσει σε μιαν άλλη βαθμίδα ή έστω και σε μιαν άλλη ποιότητα τις αισθησιακές ηδονές που μπορεί να του προσφέρει η οικονομική του δυνατότητα. Ο βόρειος κατεβαίνει στη Μεσόγειο να χαρεί τον ήλιο που τον στερείται και ο νότιος ανεβαίνει προς τον βορρά για να ζήσει μέσα στην «πολιτισμένη» ζωή της ευρωπαϊκής πόλης. Και ο ένας και ο άλλος όμως βρίσκονται, κατά κανόνα, μέσα σ' ένα περιβάλλον που έχει δημιουργηθεί από τους ίδιους, στα ξενοδοχεία τα γεμάτα από τουρίστες, στα εστιατόρια που ξεφυτρώνουν με στόχο τους τουρίστες, στα θεάματα που προσφέρονται για τους τουρίστες, σιγά σιγά δημιουργούνται και οι καταυλισμοί οι ειδικοί για τους τουρίστες, αυτοί που δεν κατόρθωσαν ούτε να βαφτιστούν με όνομα του τόπου και κρατούν την ξένη τους φωνή: camping.

Α3. Να γράψεις μια εισήγηση που θα εκφωνήσεις προς τους συμμαθητές/τριές σου, με τους οποίους οργανώνετε μια σχολική εκδρομή, στο πλαίσιο ωριαίας συνέλευσης του τμήματος. Σε αυτήν να παρουσιάσεις τις ιδέες σου για την οργάνωση αυτής της εκδρομής, ώστε να γίνει ενδιαφέρουσα και με εκπαιδευτικό χαρακτήρα. (200-250 λέξεις)

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΑΡΑΜΠΑΤΖΗΣ (1961-)

Ο ΚΗΠΟΣ ΤΗΣ ΕΔΕΜ[2]

Το ποίημα «Ο ΚΗΠΟΣ ΤΗΣ ΕΔΕΜ» ανθολογείται στην ποιητική συλλογή «Τέσσερα ποιήματα» του

[1] Να κορέσει: να χορτάσει.

[2] Ο κήπος της Εδέμ: ο επίγειος τόπος που παραχώρησε ο Θεός στους Πρωτόπλαστους, Αδάμ και Εύα, στη Μεσοποταμία.

Αλέξανδρου Αραμπατζή, 2017.

ΣΤΟΝ Κήπο της ΕΔΕΜ ποια θα ήταν άραγε η τουριστική ατραξιόν;
Φαντάζομαι η Εύα, το Φίδι και το Μήλο σαν σόου σε καμπαρέ
Ο Αδάμ σε ρόλο κομπάρσου να καμαρώνει στα λαμπερά σκηνικά.
Τα τουριστικά λεωφορεία να καταφθάνουν ασταμάτητα στη σειρά.
Όλες οι περίεργες γλώσσες της γης ν΄ ακούγονται ζωντανά
Μα και γκρίνια και βλαστήμιες για το κουραστικό ταξίδι.
Και το χειρότερο απ΄ όλα όταν οι τουρίστες μαθαίνουν πως δεν υπάρχει
Φαστφουντάδικο ή ρεστοράν και μόνο τα φρούτα αφθονούν
Τα πιτσιρίκια τότε αρχίζουν να κλαίνε διαολεμένα, οι μαμάδες ταράζονται
Οι μπαμπάδες ψάχνουν απεγνωσμένα να βρούνε τον διευθυντή
Αλλά διευθυντής στον Κήπο της Εδέμ είναι μονάχα ο Θεός
Τότε απαιτούν να δουν τον ίδιο τον Θεό να του τα ψάλλουν ένα χεράκι
Τα θηρία από τον θόρυβο τρομάζουν και τρέχουν μανιασμένα
Κάποιοι ρίχνουν την ιδέα να τα πάρουν με τις καραμπίνες στο κυνήγι
Δεν προλαβαίνουν γιατί καταφθάνουν κάτι περίεργοι τύποι ντυμένοι στα λευκά
Και σαν σεκουριτάδες τους πετάνε κλωτσηδόν έξω από τον κήπο και η πύλη κλείνει
Οι τουρίστες εξοργισμένοι απειλούν πως όλα αυτά δεν θα περάσουν έτσι
Θα βουίξουν τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης από καταγγελίες κι αντεγκλήσεις
Ακούς εκεί αυτός ο περίφημος θεός που για χάρη του ξοδεύουν τόσα λεφτά
Σε κεριά, σε εικόνες, σ΄ εκκλησίες, σε θυμιατά, σε παπάδες και σε καμπαναριά
Αντί να τους προσφέρει άνετη φιλόξενη και παραδείσια διαμονή
Με βία κι αποκοτιά από δημόσιο κήπο να τολμήσει να τους κλωτσοπετάξει
Άλλωστε όλοι τους από τις διαφημίσεις κάπως αλλιώς τα είχαν φαντασθεί
Και από τα λόγια των τουριστικών πρακτόρων πάλι κάτι άλλο είχαν εννοήσει.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Πώς παρουσιάζει την συμπεριφορά των τουριστών στον Κήπο της Εδέμ το ποίημα; Για ποιο λόγο θεωρείς ότι έχουν αυτή τη συμπεριφορά οι τουρίστες;

ή

2. Να υποθέσεις ότι είσαι ένας τουρίστας και μετά το τέλος του ταξιδιού γράφεις μια επιστολή στο τουριστικό γραφείο για να διατυπώσεις τα παράπονά σου.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΑΞΙΔΙΑ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (μονάδες 25)

Ύφος λόγου σοβαρό, απρόσωπο, πληροφοριακό – γ΄ ρηματικό πρόσωπο στην επιχειρηματολογία, ενδεχομένως α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο στις προσωπικές τοποθετήσεις – λεξιλόγιο επίσημο.

Εισαγωγή/πρόλογος: προσφώνηση: Αγαπητές/οί συμμαθήτριες/ές, …
προβληματισμός για το εκπαιδευτικό περιεχόμενο των σχολικών εκδρομών

Τεκμηρίωση της θέσης: Οργάνωση σχολικής εκδρομής, ώστε να γίνει ενδιαφέρουσα με εκπαιδευτικό χαρακτήρα.

- Έρευνα ιστορικών πληροφοριών σχετικών με την περιοχή της εκδρομής.
- Επισκέψεις σε μουσεία, ιστορικά μνημεία, χώρους τοπικής ιστορίας.
- Περιήγηση σε περιοχές με περιβαλλοντικό ενδιαφέρον.
- Επισκέψεις σε σχολεία της περιοχής, μετά από συμφωνία, για τη γνωριμία της εκπαιδευτικής κουλτούρας.

Επισήμανση: οι μαθητές και οι μαθήτριες μπορούν να εμπλουτίσουν τα επιχειρήματά τους με παραδείγματα από την εμπειρία τους.

Επίλογος: Ανακεφαλαίωση/αναδιατύπωση της τεκμηριωμένης πλέον θέσης

Αποφώνηση: Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας

Β3. (25 μονάδες)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης:**

Α. Πώς παρουσιάζει την συμπεριφορά των τουριστών στον Κήπο της Εδέμ το ποίημα;

- Οι ταξιδιώτες καταφτάνουν στον κήπο της Εδέμ κουρασμένοι: «κουραστικό ταξίδι»

- Απογοητεύονται όταν μαθαίνουν πως δεν διατίθεται το γρήγορο και εύκολο φαγητό που όλοι επιθυμούν «οι τουρίστες μαθαίνουν πως δεν υπάρχει Φαστφουντάδικο ή ρεστοράν».
- Διώκονται για την διατάραξη της ησυχίας και απειλούν «Οι τουρίστες εξοργισμένοι απειλούν».
- Διαψεύδονται οι προσδοκίες τους για ξένοιαστες διακοπές «Αντί να τους προσφέρει άνετη φιλόξενη και παραδείσια διαμονή».
- Η απογοήτευσή τους κορυφώνεται μαζί με τον εκνευρισμό τους, διότι είχαν κατασκευάσει στο μυαλό τους μια συγκεκριμένη εικόνα και ανάλογες απολαύσεις στον τόπο προορισμού «κάπως αλλιώς τα είχαν φαντασθεί».

Β. Για ποιο λόγο θεωρείς ότι έχουν αυτή τη συμπεριφορά οι τουρίστες;

- «Άλλωστε όλοι τους από τις διαφημίσεις» «Και από τα λόγια των τουριστικών πρακτόρων» Στο ποίημα διατυπώνεται η αιτία: η φαντασιακή κατασκευή μιας ονειρεμένης εικόνας διακοπών που όμως δεν πραγματώνεται στον συγκεκριμένο τόπο προορισμού. Κάθε τόπος έχει την δική του ταυτότητα και αυτή την ταυτότητα πρέπει οι άνθρωποι να σέβονται, αλλιώς απογοητεύονται.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής:

Επιστολή ενός τουρίστα στο τουριστικό γραφείο για τη διατύπωση παραπόνων:

Προσφώνηση στην έναρξη της επιστολής-επιφώνηση στο τέλος, τα ρήματα σε β΄ πληθυντικό πρόσωπο, ύφος ευγενικό ή επιθετικό (ανάλογα με την κρίση του/της μαθητή/-τριας).

- Ο κήπος της Εδέμ δεν είναι ο τόπος που παρουσιάζετε στην διαφήμισή σας.
- Δεν έχει το φαγητό που είμαστε συνηθισμένοι να τρώμε.
- Μας συμπεριφέρθηκαν πολύ αυστηρά και μας έδιωξαν.
- Δεν απολαύσαμε ξένοιαστες διακοπές, όπως σχεδιάσαμε.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΠΕΡΑ ΑΠΟ ΤΑ ΣΥΝΟΡΑ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

[Συμβόλαιο ανάπτυξης Βορρά και Νότου]

Το κείμενο είναι του Φρανσουά Μιτεράν, πρώην Προέδρου της Γαλλικής Δημοκρατίας, δημοσιευμένο στην εφημερίδα «Το ΒΗΜΑ», στις 10-7-1994.

Πώς μπορούμε να δεχτούμε ότι εκατομμύρια άνδρες, γυναίκες και παιδιά στις φτωχές χώρες του Νότου συνεχίζουν να πεθαίνουν μπροστά στις τηλεοπτικές κάμερες; Αν αυτές οι φοβερές σκηνές μάς κάνουν να αισθανόμαστε συμπόνια, τότε έχει καλώς. Αλλά οι αντιδράσεις μας τελευταία υπήρξαν συχνά ιδιότροπες.

Φοβούμαι ότι εμείς στις πλουσιότερες χώρες του Βορρά έχουμε μετακινηθεί τελευταία από μια ενοχλητική αδιαφορία σε μια μακάρια αδιαφορία για όλα αυτά. Φαίνεται ότι η κάθε χώρα τώρα ενδιαφέρεται μόνο για τον ίδιο της το χώρο. Κάθε ενδιαφέρον για την ανάπτυξη έχει εκλείψει. Μερικές κυβερνήσεις, μάλιστα, λένε ότι αν οι φτωχές χώρες δεν μπορούν να βγουν από την κρίση τους, τότε αυτό είναι δικό τους πρόβλημα και ίσως από δικό τους σφάλμα, επειδή δεν κάνουν καμιά προσπάθεια. Πρόκειται για τραγωδία.

Η αλήθεια είναι ότι ολόκληρος ο πλανήτης μας θα καταστεί ακατοίκητος, αν προσχωρήσουμε στην ψευδαίσθηση ότι θα πρέπει να τον κάνουμε κατοικήσιμο για λίγους. Κάθε άλλη σκέψη είναι ανόητη. Πρώτα από όλα, έχει νόημα, από την άποψη της επέκτασης του εμπορίου, να εντάξουμε όλους στην παγκόσμια οικονομία. Και αν δημιουργήσουμε μια παγκόσμια εξωτερική τάξη αποκλείοντας ολόκληρες περιοχές από την ανάπτυξη, τότε ασθένειες όπως το AIDS, η κυκλοφορία των ναρκωτικών και η περιβαλλοντική καταστροφή που προκαλούνται από τη φτώχεια θα απαιτήσουν το τίμημά τους από τους μακάριους στο μέλλον. Γι αυτές τις αιτίες πρέπει να βεβαιωθούμε ότι οι φτωχές χώρες δεν θα μείνουν στο περιθώριο.

Οι ανισότητες συνεχίζουν να διευρύνονται παρά την άποψη ότι η παγκόσμια αγορά αποτελεί πανάκεια για κάθε ατυχία. Το να βασιστούμε στην ανθρωπιστική βοήθεια και στους κανόνες της αγοράς είναι ανεπαρκές για να ανταποκριθούμε σε μια κατάσταση όπου το ένα τρίτο της ανθρωπότητας ζει κάτω από το όριο της φτώχειας. Αντίθετα, αυτό που χρειαζόμαστε είναι το «συμβόλαιο ανάπτυξης» μεταξύ του Βορρά και του Νότου. Έχουμε ανάγκη μιας ενιαίας παγκόσμιας άποψης για την ανάπτυξη, όπως έχουμε ανάγκη μιας ενιαίας παγκόσμιας άποψης για το περιβάλλον. Ένα τέτοιο συμβόλαιο θα πρέπει να

βασίζεται σε έναν διεθνή κώδικα ηθικής. Αν δεν υπάρξει ανάπτυξη, τότε δεν μπορεί να υπάρξει μόνιμη εσωτερική ειρήνη σε αυτές τις χώρες που σπαράσσονται από διαμάχες. Στο μέσο της φτώχειας και της διαμάχης είναι αδύνατον να καθιερώσει κανείς ένα κράτος νόμου και σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Αν η ανάπτυξη αντιμετωπιστεί μόνο στις χρηματικές της διαστάσεις, μόνο και μόνο για να μπορέσει μια χώρα να ενταχθεί σε έναν κόσμο όπου κυριαρχούν οι δυνάμεις της αγοράς, τότε η κοινωνική ισορροπία και η ισότητα θα συνεχιστούν να ξεσπούν.

Α3. Με αφορμή το κείμενο του Φρανσουά Μιτεράν, να γράψεις ένα άρθρο στην εφημερίδα του σχολείου σου, με το οποίο θα ενημερώσεις τους συμμαθητές σου για τα θέματα που απειλούν την ανθρωπότητα, κατά τη γνώμη σου. (200-250 λέξεις)

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΝΑΖΙΜ ΧΙΚΜΕΤ (1902-1963)

Μικρόκοσμος

Το ποίημα «Μικρόκοσμος» είναι του Ναζίμ Χικμέτ, μεταφρασμένο από τον ποιητή Γιάννη Ρίτσο και μελοποιημένο από τον μουσικοσυνθέτη Θάνο Μικρούτσικο.

Όταν ετούτο τ’ άστρο που το φως του
Πέφτει τώρα στα μάτια μου σα μια χρυσή
σταγόνα Όταν ετούτο τ’ άστρο πρώτη του
φορά
Έσκισε τα σκοτάδια του κενού
Πάνου στη γης δεν υπήρχε μήτε ένα πανδοχείο
Τ’ αστέρια
ήτανε γέρικα
Κι η γης
ήτανε
βρέφος.
Είναι μακριά από εμάς τ’
αστέρια Μακριά-μακριά,
πολύ πολύ μακριά
Ανάμεσα στ’ αστέρια η γη μας είναι μια κουκκίδα
Μια τόση δα κουκκίδα

Κι η Ασία το ’να πέμπτο είναι της
γης μας. Μια χώρα της Ασίας
είναι οι Ινδίες.
Μες στις Ινδίες μια πόλη είναι η Καλκούτα
Ο Μπενερτζή δεν είναι παρά μοναχά ένας άνθρωπος μες στην Καλκούτα.

Και να, τι θέλω τώρα να σας πω
Μες στις Ινδίες, μέσα στην πόλη της
Καλκούτας, φράξαν το δρόμο σ’ έναν
άνθρωπο.
Αλυσοδέσαν έναν άνθρωπο ’κει που εβάδιζε.
Να το λοιπόν γιατί δεν καταδέχουμαι
να υψώσω το κεφάλι στ’ αστροφώτιστα διαστήματα.
Θα πείτε, τ’ άστρα
είναι μακριά κι η γη
μας τόση δα μικρή.

Ε, το λοιπόν, ό,τι και να είναι τ’ άστρα,
εγώ τη γλώσσα μου τους βγάζω.
Για μένα, το λοιπόν, το πιο εκπληκτικό,
πιο επιβλητικό, πιο μυστηριακό και πιο μεγάλο,
είναι ένας άνθρωπος που τον μποδίζουν να
βαδίζει, είναι ένας άνθρωπος που τον
αλυσοδένουνε.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Το ποιητικό υποκείμενο αδιαφορεί για τ’ άστρα. Τι είναι αυτό που τον συγκινεί; Πώς αντιλαμβάνεσαι το γεγονός ότι αυτό που πραγματικά τον ενδιαφέρει είναι «ένας άνθρωπος που τον μποδίζουν να βαδίζει, είναι ένας άνθρωπος που τον αλυσοδένουνε»;

ή

2. Να υποθέσεις ότι ο ποιητής ζει στην εποχή μας και αποφασίζει να εκφράσει τις σκέψεις του στο προσωπικό του ιστολόγιο, σε πεζό κείμενο. Γράψε πώς φαντάζεσαι ότι θα είναι το κείμενο της ανάρτησής του.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΠΕΡΑ ΑΠΟ ΤΑ ΣΥΝΟΡΑ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (μονάδες 25)

Ύφος λόγου σοβαρό, ουδέτερο – γ΄ ρηματικό πρόσωπο στην επιχειρηματολογία, ενδεχομένως α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο στις προσωπικές τοποθετήσεις – λεξιλόγιο επίσημο - τίτλος άρθρου.

Εισαγωγή/πρόλογος: προβληματισμός – ανησυχία για τον μεγάλο αριθμό προβλημάτων της ανθρωπότητας του 21ου αιώνα.

Τεκμηρίωση της θέσης: Θέματα που απειλούν την ανθρωπότητα

- Πολεμικές εστίες/βία
- Ρατσισμός
- Οικολογική κρίση
- Ανεργία/Φτώχια
- Εκμετάλλευση της ανθρώπινης ζωής
- Τρομοκρατία

Επισήμανση: οι μαθητές και οι μαθήτριες μπορούν να εμπλουτίσουν τα επιχειρήματά τους με παραδείγματα από την εμπειρία τους.

Επίλογος: Ανακεφαλαίωση/αναδιατύπωση της τεκμηριωμένης πλέον θέσης

Β3. (25 μονάδες)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης:**

Α. Τι είναι αυτό που τον συγκινεί το ποιητικό υποκείμενο;

Το ποιητικό υποκείμενο συγκινείται από την βία που ασκείται σε έναν άνθρωπο. Ενώ περιγράφει τα άστρα και τη γη με θαυμασμό, τελικά επικεντρώνει το ενδιαφέρον του σε έναν άνθρωπο που βασανίζεται και δεν μπορεί να απολαύσει το δικαίωμα της ζωής και της ελευθερίας.

Β. Πώς αντιλαμβάνεσαι το γεγονός ότι αυτό που πραγματικά τον ενδιαφέρει είναι «ένας άνθρωπος που τον μποδίζουν να βαδίζει, είναι ένας άνθρωπος που τον αλυσοδένουνε»;

- Είναι σημαντικό ότι ένας ποιητής αδιαφορεί για την ομορφιά και την απεραντοσύνη του σύμπαντος και της γης.
- Ενδιαφέρεται για έναν άνθρωπο που δεν απολαμβάνει την ελευθερία του.
- Αυτό δείχνει πως διακατέχεται από ανθρωπιστικά αισθήματα.
- Επίσης, επισημαίνει ότι το πιο σημαντικό νόημα της ύπαρξης είναι η αξιοπρεπής και ελεύθερη ζωή.
- Η ποίηση φανερώνει τις μεγάλες ανθρώπινες αλήθειες.

ή

2. **Θέμα δημιουργικής γραφής:**

Σκέψεις του ποιητή στο προσωπικό του ιστολόγιο, σε πεζό κείμενο.

Ο μαθητής μπορεί να περιγράψει όποιες σκέψεις ο ίδιος επιθυμεί σε α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο, με προσωπικό και οικείο ύφος. Ενδεικτικά:

- Θαυμάζω τα άστρα, είναι η ομορφιά του σύμπαντος.
- Η γη είναι τόσο μικρή από μακριά.
- Όλα μοιάζουν απόμακρα ξένα.
- Οι άνθρωποι μόνο έχουν αξία.
- Η ανθρώπινη ζωή είναι ό,τι πιο πολύτιμο στον κόσμο.
- Η ανθρώπινη ζωή και η ελευθερία του καθενός είναι τα θεμελιώδη δικαιώματα που πρέπει να προστατεύονται.
- Όποιος κι αν είναι αυτός-ένας ανώνυμος ταπεινός άνθρωπος έχει μεγαλύτερη αξία από όλα.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΟΨΕΙΣ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Η αρρωστημένη υπερβολή των Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας στην Ελλάδα

Το κείμενο είναι απόσπασμα από άρθρο της Κωνσταντίνας Γογγάκη, δημοσιευμένο στη στήλη «Απόψεις» του Έθνους στις 28.4.2020.

Ο ρόλος των Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας απανταχού της γης είναι ίδιος. Η αντικειμενική κοινωνική πληροφόρηση. Αυτό που γίνεται, όμως, στην Ελλάδα ξεπερνάει κάθε όριο και κάθε λογική. Κάποτε μάλιστα φθάνει σε αρρωστημένες καταστάσεις. Τα ΜΜΕ, αντί για μια λελογισμένη ενημέρωση, προβαίνουν σχεδόν πάντα σε μια καθ' ολοκληρία υπέρβαση του ρόλου τους, μετατρεπόμενα σε απολύτως υποκειμενικές «οντότητες». Το αποτέλεσμα είναι άλλοτε να παραπληροφορούν και άλλοτε να υπερ-πληροφορούν, με ασήμαντες φαινομενικά λεπτομέρειες, που όμως είναι σημαντικές για την αρνητική επίδραση που μπορούν να ασκήσουν.

Η εξονυχιστική περιγραφή των λεπτομερειών ενός αρνητικού γεγονότος, όχι μόνο δεν προσφέρει στην ενημέρωση, αλλά, αντίθετα, διογκώνει το περιστατικό στη συνείδηση του κόσμου, με αποτέλεσμα ή την άρνησή του προς αυτό λόγω της αποστροφής και της συναισθηματικής έντασης που προξενεί ή την ταύτισή του με αυτό, λόγω της ασυνείδητης εκμάθησης και άσκησης στη βία. Το τελευταίο οφείλεται στο γεγονός της εξοικείωσης με την αποκρουστικότητα, σε τέτοιο βαθμό, ώστε να εξομαλύνεται η εντύπωση που προκαλεί και να θεωρείται αποδεκτό.

Όταν ο θεατής, αναπαυόμενος, και απολαμβάνοντας τη χαλαρότητα του ελεύθερου χρόνου του, ακούει να περιγράφουν με απόλυτες λεπτομέρειες την κακοποίηση ενός ανθρώπου ή την αρρωστημένη διάπραξη ενός εγκλήματος, ή την σταδιακή διάλυση ενός ανθρώπου λόγω ασθένειας λειτουργεί ασυνείδητα ως αυτόπτης μάρτυς μιας αποκρουστικής πράξης. Αν αυτή η περιγραφή επανέλθει με παρόμοιο τρόπο, η συνείδηση εξοικειώνεται με αυτό, σταματάει να ταράζεται ή να εντυπωσιάζεται, θεωρώντας το πλέον κάτι φυσικό ή -χειρότερα- αδιάφορο.

Υπάρχουν περιπτώσεις, που η περιγραφή γίνεται με τόση ενάργεια και πάθος, που σε συνδυασμό με την εντυπωσιακά ατημέλητη έως απαράδεκτη εμφάνιση του ανταποκριτή, μοιάζει ο τελευταίος σαν να απολαμβάνει πρωτίστως ο ίδιος αυτή την σκηνή. Επειδή του δόθηκε η ευκαιρία να παρουσιάσει κάτι τόσο σοκαριστικό; Επειδή αισθάνεται

πως είναι τόσο διεγερτικές του θυμικού οι περιγραφές της αγριότητας; Όλοι, πάντως, και όλες δείχνουν πως θεωρούν συναρπαστικές τις αποκαλύψεις του μήκους του μαχαιριού, της μανίας του δράστη, των κρυφών μυστικών μιας ακραίας πράξης ή της αποσύνθεσης ενός ανθρώπου. Και έχουν εθιστεί στην μετατροπή ενός γεγονότος, σε μελόδραμα ολκής.

Α3. Σε ένα άρθρο σου στην εφημερίδα του σχολείου σου γράφεις την άποψή σου τεκμηριωμένα για την ποιότητα της σύγχρονης ενημέρωσης από τα Μέσα Ενημέρωσης. Πιο συγκεκριμένα, μπορείς να αναφέρεις τι είδους θέματα ανακοινώνονται συχνότερα και τι είδους θέματα θα ήθελες εσύ να αναπτύσσονται. (200-250 λέξεις)

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΤΑΚΗΣ ΧΑΤΖΗΑΝΑΓΝΩΣΤΟΥ (1923-2021)

Η θεία Αθανασία

Το απόσπασμα είναι από το διήγημα του Τάκη Χατζηαναγνώστου «Η Θεία Αθανασία», από το βιβλίο του «Ψαρόγιαννος, Διηγήματα», 1982, Αθήνα: Εκδ. Φιλιππότη, σ.σ. 97 - 105. Η σκηνική ενότητα που ακολουθεί εκτυλίσσεται σε γηροκομείο, στο οποίο βρίσκεται η θεία Αθανασία.

[…] Την πήγα. Την κάθισα σε μια πολυθρόνα απέναντι απ' την τηλεόραση όπως μου υπέδειξε. Τα μάτια της πεταλούδισαν ανυπόμονα, καρφωμένα στη συσκευή. Ήταν η ώρα των ειδήσεων. Ο σταθμός έδειξε το σήμα του. Κι αμέσως κατόπιν εμφανίστηκε ο εκφωνητής, ωραίος, νέος, ευγενικός, γλυκομίλητος. Η θεία Αθανασία έλαμψε, το πρόσωπό της ακτινοβολούσε ολόκληρο. Ο εκφωνητής την κοίταζε κι έλεγε, έλεγε. Εκείνη τον αγκάλιαζε με το βλέμμα της, τον τύλιγε από παντού, θαρρείς τον έφερνε κοντά της, στην αγκαλιά της, τον έσφιγγε πάνω της τόσο τρυφερά, τον φιλούσε στο μέτωπο, στα μαλλιά, του χάιδευε το μάγουλο. Αναστατώθηκα. Κάτι τέτοιο δε θα μπορούσα ποτέ να το φανταστώ. Την κοίταζα με την κόχη του ματιού, να μη με αντιληφθεί ότι την πρόσεχα. Η θεία Αθανασία ξαναζούσε μια άνοιξη. Αυτό το ρόδινο χρώμα στα μάγουλα, αυτή η σπίθα μέσα στα μάτια της, αυτό το σκίρτημα στο μέτωπο, το ανάλαφρο τρέμισμα στα χείλη, η ζεστή αναπνοή που φούσκωνε το στήθος της …-ναι, ήταν μια άνοιξη, που άργησε τόσο να 'ρθει, κι επιτέλους βρήκε το δρόμο της, κι ο κόσμος ολόγυρα άνθιζε κι ο χρόνος έχανε την καθημερινή του διάσταση κι η χαμένη συνείδηση ξανάβγαινε στο φως… Ένα καραβάκι έπλεε στα νερά, ένα σμάρι πουλιά πετούσαν σαν τρελά στον ουρανό, χαλούσαν με τις φωνές τους τον κόσμο…

Κρατούσα και την αναπνοή μου ακόμα, να μη χαλάσω την εξαίσια ώρα της θείας. Όμως τη χάλασε απερίσκεπτα το τέλος της εκπομπής. Πέρασε ο χρόνος, οι ειδήσεις τέλειωσαν. Η θεία Αθανασία μελαγχόλησε. Γύρισε και με κοίταξε σιωπηλά και παραπονεμένα.

- Σου άρεσε; τη ρώτησα.

Αναστέναξε.

- Κρατάει τόσο λίγο, είπε. Σώπασε κάμποσο. Ύστερα: Μόνο τ' όνομά του δε μου είπε ποτέ… Αλλά εγώ είμαι σίγουρη ότι είναι αυτός… Ο Αντώνης… Μην ακούς όσα λέει για τον κόσμο, για τις βόμβες, για τις Περσίες, για τους σκοτωμούς… Αυτά είναι για τους άλλους, να μη μας καταλαβαίνουν… Εμένα μου μιλά για τη Βεσαραβία, για τα ποτάμια που είχε η χώρα αυτή, για τα θεόρατα δέντρα… Σ' έναν κορμό είχε χαράξει τ' όνομά μου: Αθανασία… Το ψιθυρίζει κάθε μέρα… Και με θυμάται… Κι ετοιμάζεται να 'ρθει… Δεν μπορεί πια, λέει, να κάθεται μακριά μου … Κι εγώ τον περιμένω… Δε θα με γελάσει αυτή τη φορά –έτσι δεν είναι;

- Ναι θεία, έτσι…

Την βοήθησα πάλι να πάει στο δωμάτιό της. Η καρδιά μου έτρεμε σαν φύλλο να μην καταλάβει τον οίκτο μου, να μην καταλάβει πως της έλεγα ψέματα. Ήταν ευτυχισμένη, έστω και τόσο αργά.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Να παρουσιάσεις τις αντιδράσεις της Αθανασίας, όταν παρακολουθεί τις ειδήσεις. Πού οφείλεται αυτή η συμπεριφορά της; Ποια συναισθήματα σού προκάλεσε η ανάγνωση του κειμένου και γιατί;

ή

2. Να φανταστείς ότι είσαι ο ανιψιός της Αθανασίας και γράφεις στο ημερολόγιό σου τις σκέψεις και τα συναισθήματά σου, μετά τη συνάντησή σου με την θεία σου.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΟΨΕΙΣ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (25 μονάδες)

Ύφος λόγου σοβαρό, απρόσωπο, πληροφοριακό – γ΄ ρηματικό πρόσωπο στην επιχειρηματολογία, ενδεχομένως α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο στις προσωπικές τοποθετήσεις – λεξιλόγιο επίσημο –τίτλος.

Εισαγωγή/πρόλογος: η αξία της ενημέρωσης

Κύριο Θέμα: ποιότητα της σύγχρονης ενημέρωσης από τα Μέσα Ενημέρωσης

Τι είδους θέματα ανακοινώνονται συχνότερα και τι είδους θέματα θα ήθελες εσύ να αναπτύσσονται:

- Κρίνεται υποβαθμισμένη η ποιότητα.
- Τα θέματα της πολιτικής κυριαρχούν με στόχο την προβολή προσώπων και όχι των σύγχρονων προβλημάτων.
- Απουσιάζει η κριτική ανάλυση και η τοποθέτηση του δημοσιογράφου σε σοβαρά ζητήματα.
- Απουσιάζουν θέματα που αφορούν τους νέους, τους ηλικιωμένους.
- Θα έπρεπε να παρουσιάζονται θέματα που αφορούν όλες τις ηλικιακές και επαγγελματικές ομάδες, θέματα από όλες τις περιοχές της Ελλάδας, θέματα πολιτιστικού και πνευματικού ενδιαφέροντος.

Παρατήρηση: οι μαθητές και οι μαθήτριες μπορούν να εμπλουτίσουν τα επιχειρήματά τους με παραδείγματα από την εμπειρία τους.

Επίλογος: Ανακεφαλαίωση

Β3. (25 μονάδες)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης**

Να παρουσιάσεις τις αντιδράσεις της Αθανασίας, όταν παρακολουθεί τις ειδήσεις.

Αντιδράσεις: η θεία Αθανασία είναι πολύ χαρούμενη, όταν παρακολουθεί τις ειδήσεις.

«Η θεία Αθανασία έλαμψε, το πρόσωπό της ακτινοβολούσε ολόκληρο. «

«Εκείνη τον αγκάλιαζε με το βλέμμα της…»

Πού οφείλεται αυτή η συμπεριφορά της;

Αυτή η συμπεριφορά της οφείλεται στο ότι ταυτίζει τον παρουσιαστή με κάποιο αγαπημένο της πρόσωπο από το παρελθόν, ένα πρόσωπο που συνδέθηκε συναισθηματικά μαζί του, έναν ανεκπλήρωτο έρωτα.

«Εμένα μου μιλά για τη Βεσαραβία, για τα ποτάμια που είχε η χώρα αυτή, για τα θεόρατα δέντρα… Σ' έναν κορμό είχε χαράξει τ' όνομά μου: Αθανασία… Το ψιθυρίζει κάθε μέρα… Και με θυμάται… Κι ετοιμάζεται να 'ρθει… Δεν μπορεί πια, λέει, να κάθεται μακριά μου … Κι εγώ τον περιμένω… Δε θα με γελάσει αυτή τη φορά –έτσι δεν είναι;»

Ποια συναισθήματα σού προκάλεσε η ανάγνωση του κειμένου και γιατί;

Συναισθήματα: θλίψη, συμπόνια, οίκτο

ή

Θέμα δημιουργικής γραφής

Σε α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο, με εξομολογητικό ύφος λόγου.

- Η θεία μου είναι τόσο ταλαιπωρημένη και απογοητευμένη από τη ζωή της.
- Πιστεύει πως βλέπει τον αγαπημένο της στην τηλεόραση.
- Μέσα στον λαβύρινθο του μυαλού της υπάρχει σύγχυση, δεν μπορεί να κατανοήσει την πραγματικότητα.
- Αυτό με στενοχωρεί αλλά συγχρόνως με ανακουφίζει, καθώς τα τελευταία χρόνια της τα ζει σε μια ψευδαίσθηση που της δίνει χαρά.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ Η ΦΥΣΗ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

[Παγκόσμια Ημέρα Τροφίμων]

Το κείμενο είναι δημοσιευμένο στον ιστότοπο https://paideia-news.com/dimosia-mesi-geniki.28/12/2021.

Με επιτυχία στέφθηκε η συμμετοχή του Γυμνασίου Αραδίππου [στην Κύπρο] στα πλαίσια του φετινού Παγκόσμιου Διαγωνισμού για τον εορτασμό της Παγκόσμιας Ημέρας Τροφίμων με θέμα «Οι δράσεις μας είναι το μέλλον μας - Καλύτερη παραγωγή, καλύτερη διατροφή, καλύτερο περιβάλλον και καλύτερη ζωή». Η μαθήτρια Λεώνη Μπέλλα Βασιλείου της Γ8 πήρε το 1^{ο} Παγκόσμιο Βραβείο στην κατηγορία 13-15 χρόνων. Μια πραγματικά πολύ τιμητική θέση για την Κύπρο μας, το Γυμνάσιο Αραδίππου και την οικογένεια της!

Μια Παγκόσμια πρωτιά κάνει περήφανο τον κλάδο της Οικιακής Οικονομίας, την εκπαιδευτική κοινότητα αλλά και την κυπριακή κοινωνία γενικότερα. Μέσω του μαθήματος της Οικιακής Οικονομίας, προωθείται η ανάπτυξη υγιεινού τρόπου ζωής που στοχεύει στο να βοηθήσει τους μαθητές και τις μαθήτριες να διαμορφώσουν στάσεις υγιεινής διατροφής αλλά και να αποκτήσουν τις σχετικές γνώσεις και δεξιότητες, ώστε να κάνουν επιλογές που βελτιώνουν την υγεία, να προάγουν την ευεξία και να προλαβαίνουν ασθένειες και προβλήματα.

Όπως εξηγεί η μαθήτρια στην αφίσα της:

«Στο κέντρο της αφίσας υπάρχει ένας σπόρος, αυτός ο μικρός σπόρος μάς συνδέει όλους με τον ένα ή τον άλλο τρόπο. Καθώς είμαστε όλοι συνδεδεμένοι, μαζί μπορούμε να κάνουμε τη διαφορά στη δημιουργία ενός βιώσιμου κόσμου. Εκπαιδεύστε τη γενιά μας να αγοράζει τοπικά φρέσκα προϊόντα, να μειώνει τα απόβλητα, να ανακυκλώνει, να κομποστοποιεί. Μαζί μπορούμε να κάνουμε τη διαφορά».

Το σχολείο μας συγχαίρει θερμά την μαθήτρια μας Λεώνη Μπέλλα Βασιλείου, καθώς και την καθηγήτρια της Οικιακής Οικονομίας Χαρά Μάμα Ολυμπίου που καθοδήγησε τη μαθήτρια.

Διεύθυνση Γυμνασίου Αραδίππου

Α3. Να υποθέσεις πως διάβασες την παραπάνω ανακοίνωση του Γυμνασίου Αραδίππου και ενθουσιάστηκες με την αφίσα που έστειλαν στον διαγωνισμό. Να απευθύνεις μια επιστολή στο Γυμνάσιο αυτό, στην οποία θα εκφράζεις τα συγχαρητήριά σου για την επιτυχία των μαθητών και θα εξηγείς πόσο σημαντικό είναι, κατά τη γνώμη σου, να ακολουθεί ο άνθρωπος υγιεινή διατροφή και να σέβεται το φυσικό περιβάλλον. (200-250 λέξεις)

Β3. Λογοτεχνικό κείμενο

ΖΩΗΣ ΜΠΕΝΑΡΔΟΣ (1966-)

[Οι αγροίκοι]

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το αδημοσίευτο διήγημα του Ζώη Μπενάρδου (1966-) «Ξεχασμένος Θεός», στο βιβλίο «Ελληνική Λογοτεχνία, Πανόραμα Ελληνικού Διηγήματος», 2001, Αθήνα: Εκδόσεις «Αλέξανδρος».

Ριζωμένοι για αιώνες πάνω στο πετρόκτιστο χωριό τους οι Ζαρκαίοι, ζούσαν και πέθαιναν μαζί με την μοίρα τους…

Ξημέρωμα δεν τους είχε βρει ποτέ στο σπιτικό τους. Από τ' άγρια χαράματα ανηφόριζαν στα λαγκάδια και στα ρουμάνια του βουνού, για να κόψουν ξύλα, να συγκεντρώσουν πέτρες και να κτίσουν τα καμίνια. Δουλειά και άγιος ο Θεός… Τα ροζιασμένα χέρια τους δεν μπορούσαν την ηρεμία. Δεν δέχονταν αυτοί τη γλύκα του σπιτιού και της καθιστικής ζωής.

Ζωή και διασκέδασή τους, τα πελεκήματα των τσεκουριών και το γκρέμισμα των δέντρων. Φιγούρες λιγνές, γεμάτες νεύρο. Δύσκολα μπορεί να κατανοήσει κάποιος, πώς, από μικρά παιδιά ακόμη, μπορούσαν και άντεχαν το τόσο βάρος της ζωής.

Οι γυναίκες δούλευαν «σκυλίσια» και στο σπίτι και στο βουνό. Ανδρογυναίκες, γεμάτες μουστακόγενα, σαν άνδρες. Δεν ήξεραν τι πάει να πει, «σκόλη» και «καθημερινή». Γέλιο δεν είχε «καθίσει» ποτέ στα χείλη τους, όλο σκυθρωπές, με σφιγμένα δόντια και το τσεμπέρι κατεβασμένο μέχρι τα φρύδια! Πάλευαν στο μαγειρειό, στο φούρνο και στη συνέχεια στους λόγγους και στα βράχια, με βροχή και με ήλιο… Έκοβαν ξύλα, έβγαζαν πέτρες στα νταμάρια, φόρτωναν τα ζώα!... Και σαν να μην έφταναν όλα αυτά, κάθε στεναχώρια, κάθε αναποδιά και ατυχία της ζωής, την δέχονταν με βρισιές και ξυλοφόρτωμα απ' τους άντρες τους!...

Αλλά ούτε και τα παιδιά ήξεραν από μητρικό χάδι. Είχαν μάθει, απ' τις φάσκιες ακόμα, στη σφαλιάρα και στην κλεψιά! Σπάνια πήγαιναν στο σχολείο του παπα-Γιάννη. Δεν

ένοιαζε τους γονείς τους, αν δεν μάθουν γράμματα τα παιδιά τους. Τα πρόβατα και τα ζωντανά τους ας ήταν καλά, κι έχει ο Θεός!...

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Να παρουσιάσεις τον τρόπο ζωής και τη συμπεριφορά των ανθρώπων που ζουν και δουλεύουν στη φύση. Τι σημαίνει η φύση γι' αυτούς τους ανθρώπους, κατά τη γνώμη σου;

ή

2. Να υποθέσεις πως είσαι ένα από τα παιδιά μιας οικογένειας που δουλεύει σκληρά στις αγροτικές εργασίες. Να γράψεις στο ημερολόγιό σου τις σκέψεις και τα συναισθήματά σου για τη ζωή σου μέσα στο φυσικό περιβάλλον.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ:Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ Η ΦΥΣΗ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (25 μονάδες)

Ύφος λόγου σοβαρό, γ΄ ρηματικό πρόσωπο στην επιχειρηματολογία, ενδεχομένως α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο στις προσωπικές τοποθετήσεις – λεξιλόγιο επίσημο – προσφώνηση

Εισαγωγή/πρόλογος: εκφράζεις τα συγχαρητήριά σου για την επιτυχία των μαθητών.

Κύριο Θέμα: πόσο σημαντικό είναι να ακολουθεί ο άνθρωπος υγιεινή διατροφή και να σέβεται το φυσικό περιβάλλον:

- Η φύση είναι πηγή ζωής, είναι σοφή και προσφέρει στον άνθρωπο τα απαραίτητα για μια ποιοτική ζωή.
- Η υγιεινή διατροφή προέρχεται από φυσικά προϊόντα και χαρίζει υγεία.
- Ο άνθρωπος δείχνει τον σεβασμό του στη φύση με τα φυσικά προϊόντα, καθώς αξιοποιεί όσα προσφέρει η φύση και συγχρόνως δεν την επιβαρύνει με την παρασκευή τεχνητών προϊόντων.
- Το φυσικό περιβάλλον είναι η ίδια η ζωή του ανθρώπου και ο σεβασμός προς αυτό δείχνει σεβασμό στην ίδια τη ζωή.
- Η φροντίδα για τη διατήρηση της ισορροπίας του είναι αναγκαία προϋπόθεση για την επιβίωση των ζώντων οργανισμών.

<u>Παρατήρηση</u>: οι μαθητές και οι μαθήτριες μπορούν να εμπλουτίσουν τα επιχειρήματά τους με παραδείγματα από την εμπειρία τους.

Επίλογος: Ανακεφαλαίωση- Αποφώνηση

Β3. (25 μονάδες)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης**

Τρόπος ζωής: σκληρός, επίπονος αγώνας για την επιβίωση σε δύσκολες συνθήκες αγροτικής εργασίας σε ένα φυσικό περιβάλλον σε ορεινή περιοχή. Όλη η οικογένεια συμμετέχει.

> «Ξημέρωμα δεν τους είχε βρει ποτέ στο σπιτικό τους.»
> «Ζωή και διασκέδασή τους, τα πελεκήματα των τσεκουριών και το γκρέμισμα των δέντρων.»
> «Οι γυναίκες δούλευαν «σκυλίσια» και στο σπίτι και στο βουνό.

Η φύση είναι η ίδια η ζωή τους, ο τόπος κατοικίας, το μέσο εξασφάλισης τροφής και επιβίωσης.

ή

Θέμα δημιουργικής γραφής

Σε α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο, με εξομολογητικό ύφος λόγου.

- Δύσκολες συνθήκες ζωής.
- Δεν παίζουμε ξένοιαστα εμείς τα παιδιά.
- Όλα τα παιδιά δουλεύουμε από μικρή ηλικία.
- Δεν χαιρόμαστε τους γονείς μας. Έχω ανάγκη από την τρυφερότητα των γονιών μου. Έχω ανάγκη να συζητάμε όλοι μαζί στο οικογενειακό τραπέζι. Αλλά δεν υπάρχει ούτε ο χρόνος ούτε η διάθεση. Πάντα είναι απασχολημένοι ή πολύ κουρασμένοι.
- Αγαπώ τη φύση, αλλά γνωρίζω το δύσκολο πρόσωπό της.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΑΞΙΔΙΑ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

[Το ταξίδι ως αίνιγμα και η φωτογραφία]

Τα αποσπάσματα προέρχονται από το κείμενο του Φώτη Καγγελάρη «Το ταξίδι ως αίνιγμα» που δημοσιεύτηκε στον ιστότοπο http://www.empealterity.com/index.php/keimena-taksidi/item/63-keimeno-to-taksidi.

Όσο περισσότερο ταξιδεύω τόσο λιγότερο καταλαβαίνω το γιατί, τόσο λιγότερο μπορώ να μιλώ για το ταξίδι. Όταν ήμουν πιο νέος νόμιζα πως ήξερα: να γνωρίσω νέους τόπους, ανθρώπους, να έχω μια σφαιρική θεώρηση του κόσμου κλπ. Τότε ακόμη μου ήταν πιο εύκολο να μιλώ για ένα ταξίδι και στην κλασσική ερώτηση των αταξίδευτων: «πώς ήταν; πώς πέρασες;» δεν απέφευγα να γίνομαι βαρετός με τις ταξιδιωτικές μου αφηγήσεις, όπως θα' λεγε ο Μ. Ντεμπυρό.

Θα προσπαθήσω όμως ν' απαντήσω στο αίνιγμα « τι είναι το ταξίδι» κι έτσι να εξηγήσω κι αυτά που είπα μόλις τώρα για το ακατανόητο και άλεκτο[1] του ταξιδιού.[…]

Και η φωτογραφία […] τι μπορεί να μας πει για το ταξίδι; Ουσιαστικά τίποτα. Έχει όμως σημασία το πού μπορεί να οδηγήσει την σκέψη μας η ανάλυση της επιθυμίας της.

Η φωτογραφία απ' την ίδια της την φύση, δεν μπορεί να αποδώσει καμία πραγματικότητα, πόσο μάλλον την πολυσύνθετη δραματική πραγματικότητα, εσωτερική και εξωτερική του ταξιδιού. Η φωτογραφία ως εικόνα μπορεί να προσφέρει μόνο την πραγματικότητα του εαυτού της παρ' ότι έχει κάνει χρήση της περιρρέουσας πραγματικότητας για να υπάρξει.

Οφείλουμε λοιπόν να δούμε την ταξιδιωτική φωτογραφία όχι ως το μέσο να πάρουμε λίγη από κείνη την πραγματικότητα μαζί μας, αφού καμιά φωτογραφία δεν μπορεί να αποδώσει την μαγεία εκείνη, της πραγματικότητας εκείνης, του συναισθήματος εκείνου, εκείνης της σκέψης. Αλλά σαν ένα «φυλαχτό» φτιαγμένο από το υλικό εκείνου του άλλου κόσμου που γνωρίσαμε στο ταξίδι, όπου δυνάμεις θεϊκές, δαιμονικές, ανθρώπινες συνενώθηκαν για το πέρασμα του ωκεανού, την διάσχιση της ερήμου, το πέρασμα των πάγων, την διάσχιση της ζούγκλας, των πόλεων, των ανθρώπων, του εαυτού μας.

[1] Που δεν μπορεί να ειπωθεί.

Ένα φυλαχτό λοιπόν, που μιλά για μας, για την μοναδική εμπειρία που προσφέρει η καταβύθιση στη δίνη του ταξιδιού.

Ταυτόχρονα όμως η ταξιδιωτική φωτογραφία δεν είναι μόνον ένας τρόπος να πάρουμε κάτι από κείνο τον τόπο. Είναι επίσης ένας τρόπος να αφήσουμε κάτι. Ν' αφήσουμε το βλέμμα μας εκείνη την στιγμή του κλικ και μέσω του βλέμματός μας όλου του εαυτού που βρισκόταν εκεί. Αφήνουμε λοιπόν κάτι από εμάς, κάτι που θα υπάρχει κι όταν θα 'χουμε φύγει. Αυτός ο τόπος θα 'χει πια τα βήματά μας, το βλέμμα μας, το σώμα μας, τον εαυτό μας, ακόμα κι όταν θα 'χουμε φύγει, ακόμα κι όταν το ταξίδι μας, το ταξίδι της ζωής μας θα 'χει τελειώσει.

Μήπως η ταξιδιωτική φωτογραφία, τελικά, ως στιγμιαία πραγματικότητα που θα παραμείνει για πάντα αναλλοίωτη και ταυτόχρονα ως άφημα ίχνους του εαυτού μας σ' αυτήν την αναλλοίωτη πραγματικότητα, μήπως, λέω μήπως, η ταξιδιωτική φωτογραφία είναι ένας τρόπος να μην πεθάνουμε; […]

Κλείνω αυτές τις σκέψεις παραφράζοντας τον Μπέκετ για την τέχνη: «Δεν υπάρχει λόγος που κάνουμε τέχνη – κάνουμε τέχνη γιατί δεν μπορούμε να κάνουμε αλλιώς». Και για το ταξίδι θα μπορούσε να ισχύει το ίδιο: ταξιδεύουμε γιατί δεν γίνεται αλλιώς.

Α3.Μόλις επέστρεψες από ένα ταξίδι σου και τακτοποιείς τις φωτογραφίες που τράβηξες με το κινητό σου στη διάρκειά του. Παίρνοντας αφορμή από αυτή σου τη δραστηριότητα, γράφεις στο ημερολόγιό σου τις σκέψεις σου για την αξία των ταξιδιωτικών φωτογραφιών. Μπορείς να αντλήσεις στοιχεία και από το κείμενο, χωρίς όμως να κάνεις αντιγραφή τους (200-250 λέξεις).

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό Κείμενο

ΦΕΡΝΑΝΤΟ ΠΕΣΣΟΑ (1888-1935)

[Μ' αρέσει να ταξιδεύω]

Το ποίημα είναι αναρτημένο στον ιστότοπο https://homouniversalisgr.blogspot.com/2018/04/to.html και προέρχεται από το ποιητικό έργο Η μάσκα πίσω από τις μάσκες. Ποιήματα του ορθώνυμου Φερνάντο Πεσσόα.

Μ᾽ αρέσει να ταξιδεύω, ν᾽ αλλάζω χώρες
Να είμαι πάντα άλλος,
Ψυχή χωρίς ρίζες,
Να ζω έξω από αυτά που βλέπω.

Να μην ανήκω σε κανέναν. Ούτε στον εαυτό μου.
Να πηγαίνω μπροστά, ξοπίσω να παίρνω
Την απουσία κάθε σκοπού.
Και την επιθυμία μου να τον πετύχω.

Αυτό είναι για μένα το ταξίδι.
Αλλά εκτός από το όνειρο για το ταξίδι
Τίποτα από μένα δεν υπάρχει σ᾽ αυτό.
Όλα τα άλλα, γη κι ουρανός.

20-9-1933

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο θέματα</u> που σου δίνονται. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ποια είναι η στάση του ποιητικού υποκειμένου απέναντι στο ταξίδι; Συμφωνείς ή διαφωνείς μαζί του; Πιστεύεις πως απηχεί την άποψη των σημερινών νέων για τα ταξίδια γενικά;

ή

2. Να υποθέσεις ότι είσαι το ποιητικό υποκείμενο. Να συνθέσεις μια επιστολή σε φίλο στην οποία θα γράφεις τι σημαίνει το ταξίδι για σένα, παραθέτοντας σκέψεις και συναισθήματα, αξιοποιώντας τα στοιχεία του ποιήματος και εμπλουτίζοντας το κείμενό σου με πρόσθετες αναφορές.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΑΞΙΔΙΑ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (μονάδες 25)

Στοιχεία που υπηρετούν το επικοινωνιακό πλαίσιο και το ύφος του ημερολογίου:
Κάθε απάντηση θεωρείται αποδεκτή, αρκεί να είναι ολοκληρωμένη νοηματικά και εκφραστικά και να παρουσιάζει τα χαρακτηριστικά του κειμενικού τύπου του ημερολογίου:

- παράθεση τόπου και ημερομηνίας στην αρχή,
- ενδεχόμενη προσφώνηση και αποφώνηση προς το ημερολόγιο σαν σε «φανταστικό φίλο»,
- προσωπικό και οικείο, εξομολογητικό ύφος λόγου,
- χρήση πρώτου ενικού ρηματικού προσώπου,
- βιωματική διάσταση

και, βέβαια, να εκκινεί από την αφόρμηση που δίνει το θέμα.

Η αξία των ταξιδιωτικών φωτογραφιών

Στοιχεία από το κείμενο:

- παρόλο που η φωτογραφία ουσιαστικά δεν μπορεί να αποδώσει τη μαγεία και την εσωτερική και εξωτερική πραγματικότητα της στιγμής που τραβήχτηκε, αποτελεί ένα ενθύμιο, μια ανάμνηση ευτυχισμένων στιγμών του ταξιδιού που είχαμε την τύχη να κάνουμε και της μοναδικής και ανεπανάληπτης εμπειρίας που αποκομίσαμε,
- η φωτογραφία είναι ένας τρόπος να μείνουμε «αθάνατοι» καθώς δημιουργεί μια αναλλοίωτη πραγματικότητα που θα υπάρχει ακόμη και αφού φύγουμε από τη ζωή και θα συντηρεί τον εαυτό μας, όπως ήμασταν τη συγκεκριμένη στιγμή του ταξιδιού μας.

Πρόσθετα στοιχεία για την αξία των ταξιδιωτικών φωτογραφιών:

- οι ταξιδιωτικές φωτογραφίες μπορούν να μεταδώσουν την εμπειρία του ταξιδιού μας

στους συγγενείς και φίλους μας με τους οποίους επιθυμούμε να μοιραστούμε τις στιγμές μας,

- οι ταξιδιωτικές φωτογραφίες μπορεί να είναι καλλιτεχνικές ή «πληροφοριακές», μπορούν να βγουν από τα όρια του ατομικού και να γίνουν συλλογικό απόκτημα αν αναρτηθούν και αξιοποιηθούν ως πηγή πληροφόρησης για τόπους, κουλτούρες και πολιτισμούς, αν έχουν καλλιτεχνική αξία κ.λπ.

Β3. (μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης:

Το ποιητικό υποκείμενο αντιμετωπίζει το ταξίδι ως μέσο διαφυγής πρωτίστως από τον εαυτό του, ως μέσο καλλιέργειας ενός πολυπρόσωπου εγώ και διαφορετικών εαυτών («να είμαι πάντα άλλος»), ως μέσο απελευθέρωσης από κάθε δέσμευση, «ρίζα», σκοπό, επιθυμία. Το ταξίδι είναι μόνον όνειρο, ο εαυτός του ποιητικού υποκειμένου δεν υπάρχει σε αυτό, κάθε άλλος χαρακτηρισμός δεν υφίσταται, είναι μόνον «γη και ουρανός».

Ο/η μαθητής/-τρια αναμένεται να τοποθετηθεί βιωματικά απέναντι στη θεώρηση του ταξιδιού από το ποιητικό υποκείμενο και να συμφωνήσει ή να διαφωνήσει εν όλω ή εν μέρει, πάντοτε τεκμηριωμένα. Όσο για τη στάση των σύγχρονων νέων απέναντι στο ταξίδι, μπορεί να παραθέσει ως σημαντικά στοιχεία, πέρα από τα παραπάνω:

- τη διασκέδαση, ως ψυχαγωγία, αλλά και ως «σκόρπισμα» του εαυτού,
- τη γνωριμία με νέους ανθρώπους, τόπους και πολιτισμούς,
- τον εμπλουτισμό της οπτικής με νέες εικόνες και εμπειρίες,
- την ξεκούραση και την αλλαγή παραστάσεων,
- τη διάνοιξη προοπτικών επαγγελματικής απασχόλησης ή/και μετεγκατάστασης,
- την κινητικότητα στην παγκόσμια πολυπολιτισμική κοινωνία κ.ά.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής:

Στοιχεία που υπηρετούν το επικοινωνιακό πλαίσιο και ύφος της επιστολής:

- τοποχρονικός προσδιορισμός στην αρχή,
- προσφώνηση, αποφώνηση, χαιρετισμός,
- χρήση, κατά κύριο λόγο, β΄ ενικού ρηματικού προσώπου,
- εξομολογητικός τόνος,
- οικείος και απλός λόγος αφού απευθύνεται σε φίλο.

Ενδεικτική ανάπτυξη με ανάμειξη στοιχείων του κειμένου και εξωκειμενικών στοιχείων

Τοποχρονικός προσδιορισμός

Καλέ μου φίλε ……,

Μόλις επέστρεψα από ένα ταξίδι μου στο ……, γι' αυτό δεν σου έγραψα το τελευταίο διάστημα. Κάθε ταξίδι που κάνω (και, όπως ξέρεις, έχω ταξιδέψει πολύ) είναι μια ευκαιρία να βυθιστώ σε καινούριες εμπειρίες, χωρίς να έχω συγκεκριμένο σκοπό ούτε να με παρασέρνει η επιθυμία κάτι να επιτύχω. Σβήνω τον καθημερινό εαυτό μου, που δουλεύει 8 με 3, με το κουστούμι του και την οριοθετημένη συμπεριφορά του, και γίνομαι ο «Κανένας» του Οδυσσέα, άγνωστος μεταξύ αγνώστων, χωρίς ρίζες και αναγνωριστικά, πολυπρόσωπος και συνάμα απρόσωπος.

Αισθάνομαι ξένος σε οπτικές σαν τη δική σου, του τουρίστα που ταξιδεύει για να μαζέψει εμπειρίες και φωτογραφίες και μετά να τις συζητά με τους φίλους του – το ξέρεις και το δέχεσαι και σ' ευχαριστώ γι' αυτό. Κάθε ταξίδι μου είναι απλά ένα όνειρο και όλα τα άλλα, γη και ουρανός. Γι' αυτό δεν θα σου γράψω τίποτε άλλο πέρα από το ότι ένα ακόμη όνειρό μου πραγματοποιήθηκε.

Σε χαιρετώ με αγάπη,

Ο φίλος σου

(θέση υπογραφής)

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Έφηβοι στην πρίζα

Το παρακάτω κείμενο είναι απόσπασμα από άρθρο που έχει δημοσιεύσει ο Άθως Δημουλάς στην ιστοσελίδα https://www.kathimerini.grστις 28 Ιανουαρίου 2019 και αναφέρεται στη σχέση εξάρτησης που έχουν αναπτύξει οι έφηβοι με το κινητό τους τηλέφωνο.

Πριν από περίπου δέκα με δώδεκα χρόνια, ο κόσμος άλλαξε. Ο κόσμος των κινητών τηλεφώνων, έστω. Κυκλοφόρησαν τα iPhone και το σύστημα Android[1], η οθόνη αφής αντικατέστησε τα παραδοσιακά πλήκτρα, η σύνδεση στο ίντερνετ έγινε δεδομένη πολυτέλεια και τα social media [2] εξελίχθηκαν σε ένα παγκόσμιο σπίτι. Κάπως έτσι τα 122 εκατ. τηλέφωνα που πουλήθηκαν το 2007 έφτασαν μία δεκαετία αργότερα στο 1,5 δισεκατομμύριο. Είναι τα χρόνια που τα παιδιά που γεννήθηκαν στην αυγή της νέας χιλιετίας αποκτούσαν την πρώτη τους προσωπική συσκευή.

Είναι η γενιά των σημερινών εφήβων, την οποία οι κοινωνιολόγοι ονομάζουν Generation Z [3] (ως συνέχεια της Generation Y[4], των περιβόητων Millennials) ή i Generation, με το «i» να λειτουργεί για προφανείς λόγους ως σύμβολο αυτής της εποχής. Είναι η πρώτη γενιά που δεν έχει μνήμες από έναν κόσμο χωρίς ίντερνετ, είναι τα παιδιά που έμαθαν από νωρίς πώς είναι να χτυπάει ένα κινητό τηλέφωνο στο σπίτι, που εξοικειώθηκαν από μικροί με τις οθόνες και σήμερα διαμορφώνουν την προσωπικότητά τους μέσα από τα προφίλ τους στα social media.

Την ίδια ακριβώς στιγμή που τα «έξυπνα» τηλέφωνα άρχισαν να εξαπλώνονται, ας πούμε στο τέλος της προηγούμενης και στην αρχή της τρέχουσας δεκαετίας, άρχισε να παρατηρείται και μια σημαντική αλλαγή στη συμπεριφορά των εφήβων. Μια αμερικανική έρευνα, που βρίσκεται σε εξέλιξη εδώ και δεκαετίες εξετάζοντας τις συνήθειες και τα χαρακτηριστικά αυτών των ηλικιών, παρουσίασε μια σειρά από πολύ εντυπωσιακά ευρήματα. Φαίνεται, λοιπόν, ότι οι σημερινοί έφηβοι βγαίνουν έξω πολύ λιγότερο, δεν επιδιώκουν τις κοινωνικές συναναστροφές, αλλά ούτε και την ανεξαρτησία τους

---

[1] Το Android είναι το πιο ευρέως διαδεδομένο λογισμικό στον κόσμο. Εφαρμόζεται σε συσκευές κινητής τηλεφωνίας.

[2] social media: Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

[3] Generation Z: όσοι είναι γεννημένοι μεταξύ 1996-2012

[4] Generation Y: όσοι είναι γεννημένοι μεταξύ 1981-1995

από την πατρική οικογένεια, ενώ εμφανίζονται απρόθυμοι να εμπλακούν συναισθηματικά μεταξύ τους.[...]

Εν τω μεταξύ, η ζωή έχει μεταφερθεί στα smartphones[5] σε όλα τα επίπεδα. Το bulling[6] που παρατηρούνταν ως μάστιγα στα σχολεία τις προηγούμενες δεκαετίες συμβαίνει πλέον στα social media: cyberbulling[7], η εκδοχή του εκφοβισμού προσαρμοσμένη στις οθόνες. Μια πρόσφατη αμερικανική έρευνα (Pew Research Center) κατέδειξε ότι το 59% των εφήβων έχουν υποστεί έστω και μία φορά κάποιου είδους bullying στο διαδίκτυο – συχνότερες είναι οι λεκτικές επιθέσεις και η διάδοση ψευδών φημών. Είναι μάλλον αυτονόητο τι μπορεί να προκαλέσει κάτι τέτοιο σε ένα παιδί: από ένα επιφανειακό αίσθημα μειονεξίας μέχρι κοινωνικό αποκλεισμό.[...]

Α3. Υπόθεσε ότι συμμετέχεις σε συζήτηση σε γνωστή σελίδα κοινωνικής δικτύωσης με θέμα τη σχέση των εφήβων με τα κινητά τους τηλέφωνα. Σε 200- 250 λέξεις να αναπτύξεις την άποψή σου σχετικά με το αν η σχέση αυτή επηρεάζει θετικά ή αρνητικά τις κοινωνικές συναναστροφές των εφήβων αναφέροντας και παραδείγματα από τη δική σου εμπειρία. (Μπορείς να αξιοποιήσεις στοιχεία από το κείμενο αναφοράς)

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΖΩΗ ΚΑΡΕΛΗ (1901 – 1998)

Νεότητα Δύσκολων Χρόνων

Το παρακάτω ποίημα ανήκει στη Ζωή Καρέλη από τα Ποιήματα, Ερμής 1996.

Τι θα κάνουν οι νεότατοι, οι ωραίοι,

με την τραγικήν εφηβεία,

ραγισμένο κρύσταλλο της ψυχής,

αφανισμένο λουλούδι, άγουρο χαλασμένο καρπό,

κίτρινο της αυγής χρώμα μελαγχολικό;

Αρχίζει μέρα συννεφιασμένη,

[5] smartphones: έξυπνα τηλέφωνα

[6] bulling: εκφοβισμός

[7] cyberbulling: διαδικτυακός εκφοβισμός

μ’ αδιέξοδον ουρανό, βαρύ, φορτωμένο

καταιγίδες φανερές κι ύπουλες.

Τι θα κάνουν εκείνοι, που έχουν

τα ωραία, τα φοβερά εκείνα μάτια

της νεότητας καθαρά κι αμετάπειστα;

Τι θα κάνουν οι έφηβοι,

όταν τόσο πολύ γνωρίζουν

και δεν μπορούν να ελπίζουν,

καθώς αρχινούν τη ζωή;

Λαχταράν ουρανό, καθαρό φως

και στον γαλάζιο πόντο ν’ αρμενίσουν

ελεύθεροι, να πιστέψουν ζητούν

στην ανθρώπινη δύναμή τους ακέρια.

Τι ξέρουν οι μεγάλοι και δεν μιλούν;

Ποια σκληρότητα έμαθαν;

Ο Αχιλλέας κι ο Οδυσσέας

δεν ξεκινούν στους πολέμους, πιστεύοντας

στους ωραίους, κοντά στους ανθρώπους, θεούς.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. «Τι θα κάνουν οι έφηβοι, όταν τόσο πολύ γνωρίζουν και δεν μπορούν να ελπίζουν, καθώς αρχινούν τη ζωή;»: Ποιο είναι το νόημα αυτών των στίχων, αν λάβεις υπόψη το θέμα του ποιήματος; Ποια απάντηση θα έδινες εσύ σε αυτό το ερώτημα;

ή

2. Αποφασίζεις να στείλεις επιστολή προς έναν/μια φίλο/η, για να μοιραστείς μαζί του/της τους προβληματισμούς και τα συναισθήματα που σού προκάλεσε η ανάγνωση του ποιήματος.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (Μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
Ως προς το επικοινωνιακό πλαίσιο (ομιλία) λαμβάνουμε υπόψη: **δομή:** απαιτείται ανάλογη προσφώνηση και αποφώνηση **ύφος λόγου:** φιλικό, οικείο **γλώσσα:** αναφορική/κυριολεκτική λειτουργία *Θετικά συνεκτιμάται η χρήση ορισμένων στοιχείων αμεσότητας/ προφορικότητας (π.χ. ρητορικές ερωτήσεις, ενδιάμεσες προσφωνήσεις)*

<u>Ενδεικτικοί άξονες ανάλυσης:</u>

Ο/Η μαθητής/τρια μπορεί να αξιοποιήσει στοιχεία από το κείμενο αναφοράς για τη σχέση των εφήβων με τα κινητά, όπως ότι μειώνουν τις κοινωνικές συναναστροφές τους, είναι εξαρτημένοι από την οικογένεια, δεν επιθυμούν συναισθηματικούς δεσμούς, σημαντικό ποσοστό των εφήβων έχει πέσει θύμα διαδικτυακού εκφοβισμού.

Επιπλέον μπορεί να εμπλουτίσει την ομιλία και με άλλα επιχειρήματα:

- Επηρεάζει θετικά τις κοινωνικές συναναστροφές: εξασφαλίζεται η συνεχής επικοινωνία με άτομα που δεν είναι κοντά τους, νιώθουν ικανοποίηση και αυτοεπιβεβαίωση, τους επιτρέπει ένα χαλαρότερο τρόπο ζωής κ.ά.
- Επηρεάζει αρνητικά τις κοινωνικές συναναστροφές: περιορίζεται ο διάλογος, μειώνεται η θετική επίδραση της κοινωνικής προσέγγισης, κτίζουν έναν δικό τους ιδιαίτερο κόσμο μοναξιάς και εσωστρέφειας και κρύβονται πίσω από την «ασφάλεια» της οθόνης του κινητού, δεν έχουν συναισθηματικούς δεσμούς με συνομηλίκους κ.ά.

Β3. (Μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Ενδεικτικοί άξονες απάντησης:

Ο/Η μαθητής/-τρια μπορεί να απαντήσει ελεύθερα αξιοποιώντας στοιχεία του κειμένου. Ενδεικτικά μπορεί να αναφέρει ότι η νεότητα είναι αντιμέτωπη με μια σειρά προκλήσεων, αδιέξοδα και δυσκολίες («Αρχίζει μέρα συννεφιασμένη, μ' αδιέξοδον ουρανό, βαρύ, φορτωμένο καταιγίδες φανερές κι ύπουλες»). Το ποιητικό υποκείμενο αναρωτιέται για τη δύσκολη κατάσταση στην οποία βρίσκονται οι νέοι στο ξεκίνημα της ζωής τους. Έχουν αντιληφθεί πλήρως («τόσο πολύ γνωρίζουν») ότι δεν υπάρχει ελπίδα («δεν μπορούν να ελπίζουν»), γεγονός τραγικό – αν αναλογιστεί κανείς – ότι χαρακτηριστικό της νιότης είναι η ελπίδα, η ξενοιασιά, η αισιοδοξία, η λαχτάρα για τη ζωή. Απορεί με τη στάση των μεγαλύτερων (« Τι ξέρουν οι μεγάλοι και δεν μιλούν»), αφού είναι σκληρό να τους μυήσουν στη ζωή με αυτό τον τρόπο.

Στο δεύτερο ερώτημα ο/η μαθητής/-τρια μπορεί να συμφωνήσει με τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει ένας νέος στο ξεκίνημά του ή να διαφωνήσει επικαλούμενος/η την αισιοδοξία που του/της δίνει η ηλικία του/της για την υπέρβαση των εμποδίων.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
Η εκφώνηση απαιτεί τη συγγραφή επιστολής. Επομένως, πρέπει να πληρούνται οι ανάλογες προδιαγραφές του συγκεκριμένου κειμενικού είδους: **δομή:** φιλική προσφώνηση και αποφώνηση, **ύφος λόγου:** προσωπικό και οικείο, τόνος εξομολογητικός, αφήγηση σε α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο.

Η απάντηση θεωρείται αποδεκτή, αρκεί να είναι ολοκληρωμένη νοηματικά και εκφραστικά και να παρουσιάζει τα χαρακτηριστικά του κειμενικού είδους της επιστολής.

Οι μαθητές/-τριες ανάλογα με την πρόσληψη του νοήματος μπορούν να εκφράσουν με θετικό ή αρνητικό τρόπο τις σκέψεις και τα συναισθήματά τους.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

[Εφηβικά δράματα στον κυβερνοχώρο]

Το παρακάτω κείμενο είναι απόσπασμα από άρθρο του Ηλία Νικολαϊδη στο ΒΗΜAgazino στις 31 Οκτωβρίου 2014. Αναφέρεται στα νέα δεδομένα που έχουν διαμορφώσει στη ζωή και την ιδιωτικότητα των εφήβων οι νέες τεχνολογίες.

Η έκφραση «εφηβικό δράμα» χρησιμοποιείται ευρέως, τόσο στον επιστημονικό όσο και στον «κανονικό» κόσμο, για να περιγράψει εξαιρετικά εύστοχα την αντάρα της εφηβικής ηλικίας. Και αν οι τσακωμοί ή οι εξάρσεις αγάπης των εφήβων αποτελούν λόγια του αέρα προορισμένα να ξεχαστούν με την ενηλικίωση, τι γίνεται όταν αυτά παραμένουν καταγεγραμμένα σε προφίλ στο Facebook[1], σε βίντεο στο YouTube[2]; Τι συμβαίνει όταν οι βραδιές της παρόρμησης αποτελούν σημεία ενός παγκόσμιου αφηγήματος, το οποίο γράφεται κάθε δευτερόλεπτο και μπορεί κάποιος να αναζητήσει και να βρει στο Google[3];

«Το Διαδίκτυο είναι ένα συναρπαστικό μέσο, το οποίο έχει καταστεί πραγματικά απαραίτητο στη σύγχρονη ζωή. Είναι όμως και σκληρό» σημειώνει η Άρτεμις Τσίτσικα, επιστημονική υπεύθυνη της Μονάδας Εφηβικής Υγείας της Β΄ Παιδιατρικής Κλινικής Πανεπιστημίου Αθηνών [...]. «Η δεύτερη ευκαιρία η οποία δίνεται στον πραγματικό κόσμο με το να ζητήσει κάποιος συγγνώμη και να προχωρήσει είναι δύσκολο να δοθεί στο Internet. Εφόσον ανεβάσεις κάτι, σε πολλές περιπτώσεις αυτό θα παραμείνει online[4] για πάντα. Τα αποτελέσματα αυτής της πραγματικότητας τα έχουμε δει σε παιδιά που τραυματίζονται πάρα πολύ, ακριβώς επειδή, για παράδειγμα, έχει φτάσει ένα «silly video»[5] σε εκατομμύρια χρήστες σε ελάχιστο χρονικό διάστημα, με αποτέλεσμα να μην μπορούν να το ελέγξουν».

Η αντανάκλαση του εφηβικού δράματος στον ψηφιακό χώρο είναι αναμενόμενη σε έναν διασυνδεδεμένο κόσμο. Ωστόσο, η Ντέινα Μπόιντ, κοινωνιολόγος, κωδικοποιεί στο βιβλίο της «It's

[1] πλατφόρμα κοινωνικής δικτύωσης

[2] ιστότοπος που επιτρέπει την κοινοποίηση, αποθήκευση, αναζήτηση και αναπαραγωγή ψηφιακού υλικού

[3] μηχανή αναζήτησης των πληροφοριών του διαδικτύου

[4] σε σύνδεση

[5] το ανόητο, βλακώδες, γελοίο.

Complicated: The Social Lives of Networked Teens» («Είναι περίπλοκο: Η κοινωνική ζωή των διασυνδεδεμένων εφήβων», εκδ. Yale) τα χαρακτηριστικά των δημοσιευόμενων στο Διαδίκτυο πληροφοριών. Αυτές είναι «επίμονες» (δηλαδή έχουν διάρκεια και μένουν στον χρόνο), «εμφανείς» (το κοινό που μπορεί να τις δει είναι μεγάλο), «διαδιδόμενες» (μπορούν εύκολα να μοιραστούν) καθώς και «αναζητήσιμες» (μέσω των μηχανών αναζήτησης). Όλα τα παραπάνω στοιχεία γεννούν απορίες για τα θέματα ιδιωτικότητας που προκύπτουν.

Ειδικά στην περίπτωση των εφήβων, η ιδιωτικότητα, πέρα από ανθρώπινο δικαίωμα, αποκτά και άλλη σημασία. «Πρόκειται για μια αντίληψη, η οποία πρώτα από όλα βοηθάει στην αυτονόμησή τους» σημειώνει η κυρία Τσίτσικα. «Έχοντας ιδιωτικότητα, αναπτύσσεται μια προσωπικότητα ξέχωρα από την οικογένεια. Αυτό συμβάλλει στην απομυθοποίηση των γονέων, τους ρίχνει από το βάθρο όπου βρίσκονταν ως τότε και οι σχέσεις με τους συνομηλίκους αποκτούν ιδιαίτερη σημασία. Η ιδιωτικότητα βοηθά αναπτυξιακά στο να κατακτηθεί η ενηλικίωση, η οποία αποτελεί ζητούμενο. Είναι σημαντική στην εφηβεία, μαζί όμως με την επικοινωνία, την άνευ όρων αγάπη από τους γονείς. Η εφηβεία είναι μια ηλικία που «αντικειμενικά» είναι αρκετά δύσκολη και πρέπει να υπάρχουν οι βάσεις της εμπιστοσύνης, ώστε τα όρια να σημαίνουν προστασία, ασφάλεια και κατεύθυνση – όχι τιμωρία, περιορισμό ή αντίδραση. Τότε πραγματικά τα παιδιά οδηγούνται στο να ζήσουν σε έναν άλλο κόσμο, παράλληλο με εκείνο των γονιών, και ενδέχεται να προκύψουν δυσκολίες που μπορούν να θέσουν σε πραγματικό κίνδυνο τα παιδιά αυτής της ηλικίας».

Α3. Με αφορμή το παραπάνω κείμενο να συντάξεις ένα άρθρο 200-250 λέξεων που πρόκειται να δημοσιευτεί στην εφημερίδα του σχολείου σου. Σε αυτό να εκθέσεις τεκμηριωμένα τη γνώμη σου για τον τρόπο - θετικό ή αρνητικό - που το διαδίκτυο και τα νέα τεχνολογικά μέσα επηρεάζουν την ιδιωτικότητά σου. Στην επιχειρηματολογία σου μπορείς να αξιοποιήσεις στοιχεία από το κείμενο αναφοράς ή και παραδείγματα από τις προσωπικές σου εμπειρίες.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΚΟΥΛΑ ΑΔΑΛΟΓΛΟΥ (1953 -)

Μηνύματα στον Οδυσσέα

Το ποίημα (απόσπασμα) ανήκει στην Κούλα Αδαλόγλου, από τη συλλογή Οδυσσέας, τρόπον τινά, εκδ. Σαιξπηρικόν, 2013.

Αγαπημένε μου Οδυσσέα,
γράφω στο λάπτοπ που μου πήρες.
Ξεγλιστράς, δεν χάνεις ευκαιρία.
Όμως
ήσουν εδώ σαν ξέσπασε η μπόρα.
Το τεθλασμένο σώμα μου το λάτρεψες
τη σουρεαλιστική μορφή μου ασπάστηκες
αξιέπαινα συντήρησες τον πόθο.
Γι' αυτό σε συγχωρώ.
Βαθιά χρωστώ ευγνωμοσύνη.
(Έγινε άβολος αυτός ο χώρος.
Δεν ξέρω αν θα στείλω το e-mail.)

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Να ερμηνεύσεις την αδυναμία του ποιητικού υποκειμένου να επικοινωνήσει μέσω διαδικτύου. Ποιες σκέψεις σου προκαλεί η συναισθηματική του κατάσταση;

ή

2. Να υποθέσεις ότι είσαι αποδέκτης του ηλεκτρονικού μηνύματος. Να συντάξεις ένα απαντητικό e- mail λαμβάνοντας υπόψη τα συναισθήματα του πομπού και τη θέση στην οποία βρίσκεται.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (Μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Θετικά αξιολογούνται:

- *Ένας πετυχημένος, περιεκτικός και ελκυστικός τίτλος.*
- *Η κατάλληλη τεκμηρίωση.*
- *Η αναφορική λειτουργία της γλώσσας, το σοβαρό ύφος λόγου.*

Αρνητικά αξιολογούνται:

- *Η απουσία τίτλου ή ένας μακροσκελής ή ασαφής τίτλος.*
- *Ένας γενικόλογος πρόλογος.*
- *Η πληθώρα παραδειγμάτων και η έλλειψη τεκμηρίωσης.*
- *Το προσωπικό, εξομολογητικό ύφος λόγου.*

Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης**:**

Οι μαθητές/-τριες αξιοποιούν απόψεις από το κείμενο αναφοράς που περιγράφουν τον τρόπο που οι έφηβοι κινούνται στο διαδίκτυο όπως:

- βοηθάει στην αυτονόμησή τους,
- αναπτύσσεται μια προσωπικότητα ξέχωρα από την οικογένεια,
- βοηθά αναπτυξιακά στο να κατακτηθεί η ενηλικίωση.

Επιχειρήματα για τον θετικό τρόπο που το διαδίκτυο και τα νέα τεχνολογικά μέσα επηρεάζουν την ιδιωτικότητα:

- δυνατότητα να εκφράσουν ελεύθερα προσωπικά συναισθήματα και να αποβάλλουν το αίσθημα της ντροπής, της συστολής, της κοινωνικής μειονεξίας καθιστώντας όλους/όλες ίσους/ίσες σε επίπεδο επικοινωνίας,
- άμεση επικοινωνία, σύναψη νέων διαπροσωπικών σχέσεων,

- επιτυγχάνεται η κοινωνική συνοχή, εξαλείφεται η μοναξιά και εκλείπουν οι προκαταλήψεις κ.ά

Επιχειρήματα για τον αρνητικό τρόπο που το διαδίκτυο και τα νέα τεχνολογικά μέσα επηρεάζουν την ιδιωτικότητα:

- απομόνωση από το κοινωνικό περιβάλλον, εισχώρηση σε μια εικονική πραγματικότητα,
- κίνδυνος υποκλοπής προσωπικών δεδομένων, παραβίαση της ιδιωτικής ζωής και της προσωπικής ελευθερίας,
- θύμα διαδικτυακού εκφοβισμού,
- θύμα απάτης και εκμετάλλευσης κ.ά.

Β3. (Μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Ενδεικτικοί άξονες απάντησης:

Το ποιητικό υποκείμενο νιώθει άβολα με μια σχέση που εξαντλείται στα όρια του εικονικού κόσμου. Αναγνωρίζει την κυριαρχία του διαδικτύου και κατανοεί τον ρόλο του («ήσουν εδώ σαν ξέσπασε η μπόρα», «...λάτρεψες...ασπάστηκες...αξιέπαινα συντήρησες...») αλλά δυσανασχετεί με την έλλειψη ουσιαστικής επαφής και αμεσότητας. Δεν νιώθει ικανοποιημένο και αμφιβάλλει για τη συνέχιση αυτού του τρόπου επικοινωνίας («Έγινε άβολος αυτός ο χώρος. Δεν ξέρω αν θα στείλω το e-mail»).

Ο/Η μαθητής/-τρια μπορεί να εκφράσει τις επιφυλάξεις του για αυτόν τον τρόπο επικοινωνίας, αφού αντιλαμβάνεται και αναγνωρίζει το συναίσθημα του ποιητικού υποκειμένου που βιώνει μοναξιά και αισθάνεται φόβο για το είδος αυτής της διαδικτυακής επικοινωνίας. Ωστόσο, μπορεί να διατυπώσει την άποψη ότι οι σχέσεις των ανθρώπων βρίσκουν πεδίο έκφρασης στον κόσμο του διαδικτύου και αυτό δεν είναι πάντα αρνητικό και δυσάρεστο.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Η απάντηση θεωρείται αποδεκτή, αρκεί να είναι ολοκληρωμένη νοηματικά και εκφραστικά. Η εκφώνηση επιτρέπει την καταγραφή προσωπικών ιδεών, αρκεί να είναι ολοκληρωμένες ως προς τη διατύπωση και τα νοήματα.

Οι μαθητές/-τριες μπορούν ανακαλώντας προσωπικά βιώματα να εκφράσουν τις σκέψεις τους.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Το θαύμα της εφηβείας

Το παρακάτω κείμενο έχει δημοσιευθεί από τη Ρόζα Τζιγκουνάκη στις 4.11.2019 στην εφημερίδα «Χανιώτικα Νέα».

Οι έφηβοι του 21ου αιώνα είναι πιο έξυπνοι και σαφώς καλύτεροι από αυτούς των προηγούμενων γενεών, επιμένουν οι έρευνες των τελευταίων 15 ετών. «Έρευνα του πανεπιστημίου Stanford δείχνει ότι τα παιδιά της «Γενιάς Z» (γέννηση από 1990-2000) είναι πιο έξυπνα, διακατέχονται από στέρεες ερευνητικές δεξιότητες, ψάχνουν και βρίσκουν εύκολα όποια πληροφορία επιθυμούν, ενώ παράλληλα αναπτύσσουν οξύτερη κριτική σκέψη. Οι ερευνητές συνέκριναν σύντομες εκθέσεις, μικρά δοκίμια - σε φάσμα που εκτείνεται χρονικά από το 1917 έως και το 2006 - και, ενώ προσδοκούσαν τα πιο μοντέρνα γραπτά να είναι πιο απλά και «τεμπέλικα», διαπίστωσαν ότι είχαν πολύ καλύτερη τεκμηρίωση και ήταν απείρως πιο σύνθετα και πιο περίπλοκα από τα παλιότερα.».

Χαρακτηριστικά των εφήβων, όπως η έντονη ψυχοσωματική ανάπτυξη, η ονειροπόληση, η ιδεολογία, ο οραματισμός, η πίστη σε υψηλές αξίες και ιδανικά, το όραμα ενός καινούριου καλύτερου κόσμου, οι επαναστατικές τάσεις, ο αντικομφορμισμός, η ευαισθησία στα κοινωνικά θέματα, η προσαρμοστικότητα, η ανάγκη για ουσιαστική συντροφικότητα, ο αυθορμητισμός, η αμφισβήτηση, το πείσμα στην εκπλήρωση των στόχων τους, η αγωνιστικότητα, οι πνευματικές ανησυχίες και τέλος η ελπίδα είναι όλα αυτά τα χαρακτηριστικά που θα έπρεπε να μένουν και να μας διακατέχουν όλους και για όλη τη ζωή μας.

[...] Εάν, λοιπόν, οι νέοι επιλέξουν να αυτοδημιουργηθούν κρατώντας όλα τα παραπάνω και ακολουθώντας τη δική τους πνοή, τη δύναμη της ψυχής τους, το δικό τους χτυποκάρδι, τότε, μόνο θαύματα θα βρίσκουν στο δρόμο τους.

Δεν είναι ένας ή περισσότεροι οι στόχοι που θα βάλετε, μπροστά σας στέκεται η απεραντοσύνη. Ανακαλύψτε αυτό το μοναδικό που είναι και έχει ο καθένας από σας. Είστε αυτοί που αναπνέετε αστρικό αέρα και από θλιμμένοι και μόνοι μπορείτε να γίνετε σπουδαίοι, όπως σπουδαίοι γεννηθήκατε. Θεωρείστε τον εαυτό σας διακεκριμένο, σπουδαίο, επιλεγμένο, γιατί έχετε όλα τα χαρακτηριστικά και τα χαρίσματα που χρειάζονται. Όχι, όμως, επιλεγμένο για τούτο και για εκείνο, για κυριαρχία, για εμπόριο ή για πολιτική, αλλά επιλεγμένο για ελευθερία, για γνώση και δημιουργία, αναγνωρίζοντας το ποιοι πραγματικά είστε.

Εάν πιστά ακολουθήσετε τα χαρακτηριστικά της εφηβείας σας, τότε θα μάθετε να αντέχετε περισσότερα, να ελπίζετε περισσότερο και να περιμένετε το θαύμα που βρίσκεται ήδη δίπλα σας και σας περιμένει.

Όσο στενά κι αν είναι τα σύνορα της χώρας σας, εκεί υπάρχει χώρος για κάθε αρετή, για κάθε ανδρεία, για κάθε μεγαλοπρεπή εκπλήρωση των στόχων σας.

Α3. Με αφορμή τα γνωρίσματα της εφηβικής ηλικίας που αναφέρονται στο παραπάνω κείμενο να αναρτήσεις ένα άρθρο 200-250 λέξεων στον ιστοχώρο του σχολείου σου. Σε αυτό να εκθέσεις τεκμηριωμένα τη γνώμη σου σχετικά με τα χαρακτηριστικά της εφηβικής ηλικίας που θεωρείς σημαντικότερα για τη μετέπειτα εξέλιξή σου.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΒΟΥΤΥΡΑΣ (1872 – 1958)

Κι ήτανε μια βραδιά

Το κείμενο προέρχεται από τα Άπαντα του Δημοσθένη Βουτυρά, εισαγωγή-επιμέλεια: Βάσιας Τσοκόπουλος, 1995, Αθήνα: εκδ. Δελφίνι, τόμ. Β΄, σ.σ. 129-130

Η γνωριμία του Κώστα Λαρδά με την Κική Γεωργαλά ήταν από καιρό, προ δυο, δυόμισι χρόνων – ούτε αυτός δεν μπορούσε να ορίσει.

Νόμιζε ότι τον αγαπούσε η ψηλή και μελαχρινή κόρη. Κι αυτό, για να το πιστέψει, είδε πολλά δείγματα αγάπης, καθώς έλεγε στον εαυτό του και κάποτε στους φίλους του. Κι ότι τον αγαπούσε ήταν αλήθεια. Η μελαχρινή Κική, αν κάποτε έστρεφε το κεφάλι της και κοίταζε κάποιον άλλον, ήτανε για μια ματιά μόνο.

Μια μέρα ο Κώστας πήρε απόφαση και τη ζήτησε. Ο χοντροπλούσιος του απάντησε με περιφρόνηση πως δεν είχε σκεφτεί ακόμα να την παντρέψει, γιατί ήτανε μικρή!

Η μελαχρινή Κική, που αγαπούσε με τα σωστά της τον Κώστα και που από πολύν καιρό πίστευε πως ήταν αρκετά μεγάλη για παντρειά, θύμωσε κι έκλαψε. Ύστερα προσπάθησε να δώσει καρδιά και υπομονή στον Κώστα, που τον φαντάστηκε και τον είδε απ' το παράθυρο λυπημένο, συντριμμένο.

Ο καιρός όμως περνούσε. Ήρθε το καλοκαίρι. Ο χοντροπλούσιος, ο πατέρας της Κικής, δεν κοιμότανε, αγρυπνούσε.

Αυτός, παλιός κυνηγός γυναικών, καυχότανε ότι γνωρίζει τις γυναίκες και σκεπτότανε πώς να πολεμήσει την αγάπη της κόρης του.

Με τη βία; Όχι. Πάει πολύ βαθιά. Με το καλό; Όχι. Και είναι κίνδυνος να πειστείς αντί να πείσεις. Υπάρχουν άλλα και άλλα μέσα!

Έτσι είπε σε κάποιον πολύ φίλο του.

Κι ο Χοντρογιωργούλας σκεπτότανε να βρει το μέσο που θα έβγαζε την αγάπη της κόρης του που είχε στο φτωχό, καθισμένος κοντά στο παράθυρο του γραφείου του και κοιτάζοντας τα σύννεφα, που σα βουνά, βράχοι χιονισμένοι, τρέχανε στον ουρανό. Όταν άκουγε ότι η κόρη του είχε πονοκέφαλο και δεν μπορούσε να πάει στο τραπέζι, έλεγε με το νου του:

- Κι αυτή αγαπά θερμά σαν και μένα!... Είναι ο ίδιος εγώ!

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Πώς κρίνεις την αντίδραση της κόρης στην άρνηση του πατέρα της να παντρευτεί τον αγαπημένο της; Ποια γνωρίσματα της εφηβείας διαφαίνονται στο απόσπασμα;

ή

2. Να γράψεις την ιστορία σύντομα από την οπτική γωνία της κόρης, Κικής Γεωργαλά.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (Μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Θετικά αξιολογούνται:

- *Ένας πετυχημένος, περιεκτικός και ελκυστικός τίτλος.*
- *Η κατάλληλη τεκμηρίωση.*
- *Η αναφορική λειτουργία της γλώσσας, το σοβαρό ύφος λόγου.*

Αρνητικά αξιολογούνται:

- *Η απουσία τίτλου ή ένας μακροσκελής ή ασαφής τίτλος.*
- *Ένας γενικόλογος πρόλογος.*
- *Η πληθώρα παραδειγμάτων και η έλλειψη τεκμηρίωσης.*
- *Το προσωπικό, εξομολογητικό ύφος λόγου.*

Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης**:**

Χαρακτηριστικά της εφηβείας που αναφέρονται στο κείμενο αναφοράς: η ονειροπόληση, η ιδεολογία, ο οραματισμός, η πίστη σε υψηλές αξίες και ιδανικά, το όραμα ενός καινούριου καλύτερου κόσμου, οι επαναστατικές τάσεις, ο αντικομφορμισμός, η ευαισθησία στα κοινωνικά θέματα, η προσαρμοστικότητα, η ανάγκη για ουσιαστική συντροφικότητα, ο αυθορμητισμός, η αμφισβήτηση, το πείσμα στην εκπλήρωση των στόχων, η αγωνιστικότητα, οι πνευματικές ανησυχίες ,η ελπίδα.

Ο/Η μαθητής/-τρια μπορούν να επιλέξουν όποια από τα παραπάνω τους εκφράζουν και θεωρούν ότι θα συμβάλουν στη μετεξέλιξή τους. Ενδεικτικά:

- οι στόχοι και ο αγώνας για την εκπλήρωσή τους αποτελεί προσωπική «Ιθάκη» και νοηματοδοτούν την ύπαρξη, καθώς απαιτείται θάρρος, θέληση και αποφασιστικότητα για την υλοποίηση των ονείρων,
- η πίστη σε αξίες και ιδανικά, η ευαισθησία για τα σύγχρονα κοινωνικά θέματα και προβλήματα και το όραμα για έναν καλύτερο κόσμο εξοπλίζουν το άτομο ηθικά, το εμπνέουν

αισιοδοξία, μεγαλοψυχία, το θωρακίζουν από την ανηθικότητα και την υποκρισία και το απομακρύνουν από τη στείρα αμφισβήτηση και τον αρνητισμό,

- ο δυναμισμός, η αποφασιστικότητα, η φιλελεύθερη διάθεση και το πάθος για την αναδημιουργία του κόσμου αποτελούν στοιχεία που θα χαρακτηρίζει και την ενηλικίωση και θα έχουν θετικό πρόσημο στην εξέλιξή τους κ.ά.

Β3. (Μονάδες 25)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης**

<u>Ενδεικτικοί άξονες απάντησης:</u>

Αντίδραση της Κικής:

- θυμός και κλάματα. Βυθίζεται σε μια βουβή μελαγχολία και θλίψη και απογοητεύεται από την στάση του πατέρα της,
- παραιτείται και δεν διεκδικεί την αγάπη της,
- ο θυμός δεν εκφράζεται με λόγια αλλά με παραίτηση και αποστροφή στο πρόσωπο του πατέρα («πονοκέφαλο και δεν μπορούσε να πάει στο τραπέζι»).

Γνωρίσματα εφηβείας:

- έρωτας, δυνατά αισθήματα που επηρεάζουν τη ζωή,
- συναισθηματικές εξάρσεις,
- απάθεια προς την οικογένεια,
- αντιδραστικότητα στο πρόσωπο του πατέρα.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Η απάντηση θεωρείται αποδεκτή, αρκεί να είναι ολοκληρωμένη νοηματικά και εκφραστικά και να δίνεται η ιστορία από την οπτική γωνία της κόρης.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ Η ΦΥΣΗ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Οικολογική κρίση ως «πνευματικό πρόβλημα» και η ανθρώπινη αξία

Το κείμενο (διασκευή) υπογράφεται από τον Βασίλειο Κουδούνη και δημοσιεύθηκε στον ιστοχώρο https://www.defence-point.gr/ στις 24/09/2017.

Πολλές φορές πληροφορούμαστε ή βιώνουμε πολύμορφα φαινόμενα λεηλασίας και καταστροφής του φυσικού περιβάλλοντος, καθώς και τις συνέπειες αυτής της ασύστολης κακοποίησης στην καθημερινή ζωή μας. Μια κακοδιαχείριση, η οποία εκδηλώνεται ποικιλότροπα στον αέρα, το έδαφος και το υπέδαφος με τη ρύπανση και μόλυνση της ατμόσφαιρας και των υδάτων, τη συσσώρευση βιομηχανικών υποπροϊόντων και εν γένει επιβλαβών απορριμμάτων, την υπερεκμετάλλευση και αφαίμαξη των φυσικών πλουτοπαραγωγικών πηγών…

Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα που συζητιέται εντατικά τα τελευταία χρόνια αλλά αναποτελεσματικά, αποτελούν και τα ακραία καιρικά φαινόμενα. Αυτό το γεγονός το διαπιστώνουμε και στη χώρα μας με μεγαλύτερη διαρκώς συχνότητα. Είναι φανερό πως κύρια αιτία είναι ο άνθρωπος – θύτης με τις αχαλίνωτες και ποικιλότροπες παρεμβάσεις του στο οικοσύστημα. Με τη στάση του αυτή αλλοιώνει και διαστρεβλώνει τους φυσικούς νόμους που το διέπουν. Έτσι, δικαιολογείται η κοινόχρηστη πια φράση «ο καιρός τρελάθηκε».

Μέσα σε αυτή την απογοητευτική πραγματικότητα παραβλέπεται η θεμελιώδης αλήθεια ότι το οικολογικό πρόβλημα αποτελεί πρωτίστως πνευματικό πρόβλημα. Εθελοτυφλούμε βέβαια και δεν ομολογούμε για διάφορους λόγους (επηρεασμένοι από την υλόφρονα[1]-καταναλωτική νοοτροπία μας) ότι υπάρχει άμεση σχέση της πνευματικής κατάστασης του ανθρώπου με την κατάσταση του φυσικού κόσμου. Ειδικότερα, η συμπεριφορά καθενός μας επηρεάζει τη δομή και τη λειτουργία του φυσικού περιβάλλοντος, το οποίο ανάλογα προσαρμόζεται. Το φυσικό περιβάλλον εμφανίζεται τυπικά υπάκουο μπροστά σε έναν εσωτερικά ισορροπημένο άνθρωπο, αλλά εξεγείρεται εναντίον του αλαζόνα ανθρώπου, ο οποίος έχει χάσει την πνευματική του ισορροπία, όπως συμβαίνει στη σύγχρονη καταναλωτική εποχή. [...]

[1] αυτή που προσφέρει υλικά αγαθά

Δυστυχώς, παρά ταύτα, όπως καθημερινά επιβεβαιώνεται, η οικολογική καταστροφή δεν αναστρέφεται. Μα πώς είναι δυνατή η *ανάσχεση* αυτή χωρίς τη ριζική αλλαγή νοοτροπίας από τον καθένα μας στην προσέγγιση του φυσικού κόσμου και τη διαχείριση των αγαθών του;

Ας είμαστε ρεαλιστές. Δεν υπάρχει αντίρρηση ότι ο άνθρωπος οφείλει να δραστηριοποιείται, για να καλύπτει ουσιαστικές ανάγκες. Όμως, η επιθυμία για υλική ευμάρεια γίνεται ανεξέλεγκτη, ακόρεστη και επικίνδυνη για την επιβίωση του οικοσυστήματος.

Άλλωστε, οι αρχαίοι Έλληνες πρόβαλλαν το «άριστον μέτρον», τη λιτότητα ως την αρετή που εγγυάται την εσωτερική ελευθερία του ανθρώπου. Ασφαλώς, απαιτείται, αδιάκοπος προσωπικός αγώνας, για να κατακτήσουμε την αρετή αυτή, ώστε να καλλιεργήσουμε και μια σχέση αρμονίας και σεβασμού προς το οικοσύστημα και συνετής διαχείρισης των αγαθών του. Η αφετηρία φυσικά δεν μπορεί να είναι μόνο η τεχνοκρατική και περιβαλλοντική εκπαίδευση, αλλά, γενικότερα, η γνήσια ανθρωπιστική παιδεία!

Α3. Με αφορμή το παραπάνω κείμενο αποφασίζεις να δημοσιεύσεις μια επιστολή διαμαρτυρίας (200- 250 λέξεων) σε περιοδικό με θέματα οικολογίας, για να εκφράσεις τη δυσαρέσκειά σου για τις επιπτώσεις που έχει προκαλέσει η έλλειψη σεβασμού προς το οικοσύστημα. Επιπλέον, προτείνεις τρόπους, ώστε να βελτιωθεί η σχέση των ατόμων της ηλικίας σου με τη φύση.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΠΛΙΑΤΣΙΚΑΣ(1967 -)

Χρωστάω Μια Συγγνώμη

Το τραγούδι σε στίχους και μουσική του Φίλιππου Πλιάτσικα κυκλοφόρησε το 2019 από την Heaven Art.

Ήτανε κάπου ένας μικρός που φάνταζε μεγάλος
Νόμιζε ήταν ο εκλεκτός όλης της γης πρωθυπουργός που δεν υπάρχει άλλος

Καίγανε γύρω του οι φωτιές Μα έκοβε ραδίκια
Η γη του μέτραγε πληγές παιδιά που χάνονταν στο χθες φορώντας σκουλαρίκια

Χρωστάω μία συγνώμη για αυτούς που δεν γεννήθηκαν ακόμη
Στην κόρη μου χρωστάω μία συγγνώμη που θα χει και για μένα να πληρώνει

Έχει χαλάσει και ο καιρός μα εκείνον δεν τον νοιάζει
Το κλίμα βγάζει ένα ουρλιαχτό μα αφού θα τον ψηφίσω εγώ γιατί να τον πειράζει

Χρωστάω μία συγγνώμη σε αυτόν που δεν γεννήθηκε ακόμη
Στην κόρη μου χρωστάω μία συγνώμη που θα έχει τα δικά μου να πληρώνει

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Στο τραγούδι ο δημιουργός έχει απολογητική διάθεση. Για ποιον λόγο βρίσκεται σε αυτή τη συναισθηματική κατάσταση; Συμμερίζεσαι την αγωνία του;

ή

2. Είσαι αποδέκτης του παραπάνω τραγουδιού και αποφασίζεις να πάρεις συνέντευξη από τον Φίλιππο Πλιάτσικα. Να καταγράψεις τις ερωτήσεις που θα έκανες και τις πιθανές απαντήσεις που θα έδινε.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ Η ΦΥΣΗ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. **(Μονάδες 25)**

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
Ως προς το επικοινωνιακό πλαίσιο (επιστολή) λαμβάνουμε υπόψη: **δομή:** τυπική προσφώνηση και αποφώνηση, **ύφος λόγου:** πληροφοριακό, ουδέτερο στην επιχειρηματολογία (θεμιτή η αξιοποίηση -με μέτρο- του προσωπικού και οικείου ύφους στις προσωπικές εκτιμήσεις), **γλώσσα:** αναφορική λειτουργία στην επιχειρηματολογία (θεμιτή η χρήση -με μέτρο- της συγκινησιακά φορτισμένης γλώσσας στις προσωπικές τοποθετήσεις).

Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης**:**

Με αφορμή το κείμενο αναφοράς οι μαθητές/-τριες διαπιστώνουν το μέγεθος του οικολογικού προβλήματος: ατμοσφαιρική ρύπανση, μόλυνση υδάτων, φαινόμενο του θερμοκηπίου, κλιματική αλλαγή, εξάντληση των φυσικών πόρων, ρύπανση εδάφους και υπεδάφους.

Επιπτώσεις που έχει προκαλέσει η έλλειψη σεβασμού προς το οικοσύστημα:

- κίνδυνος για τη σωματική υγεία, μολυσμένες τροφές, έλλειψη οξυγόνου, νέες ασθένειες που μεταλλάσσονται,
- αίσθημα εγκλωβισμού, απουσία χαλάρωσης και διεξόδου, ψυχολογικά προβλήματα,
- υπονόμευση του μέλλοντος της ανθρωπότητας λόγω της αύξησης της θερμοκρασίας => λιώσιμο των πάγων, λιμοί, επιδημίες, λειψυδρία, ακραία καιρικά φαινόμενα,
- καταστροφή χλωρίδας – πανίδας, διατάραξη της τροφικής αλυσίδας,
- αλλοίωση της αισθητικής του φυσικού τοπίου.

Τρόποι βελτίωσης της σχέσης των νέων με τη φύση:

- συμμετοχή σε περιβαλλοντικές οργανώσεις => πίεση στις κυβερνήσεις για τη λήψη αποτελεσματικών μέτρων,
- εθελοντική δράση: συμμετοχή σε αναδασώσεις, καθαρισμοί ακτών – δασών,
- ανακύκλωση,

- αγορά βιοδιασπώμενων προϊόντων,
- κατανάλωση προϊόντων βιολογικής καλλιέργειας,
- εξοικονόμηση νερού,
- ορθολογική χρήση ηλεκτρικής ενέργειας κ.ά.

Β3. (Μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Ενδεικτικοί άξονες απάντησης:

Λόγοι για τους οποίους ο δημιουργός έχει απολογητική διάθεση :

- η κλιματική αλλαγή (φωτιές, καιρός),
- οι επιπτώσεις της ανθρώπινης παρέμβασης στο περιβάλλον,
- αισθάνεται υπόλογος για τα προβλήματα που θα κληροδοτήσει στις επόμενες γενιές και για την αδυναμία του να υπερασπιστεί το περιβάλλον.

Προσωπική τοποθέτηση: αναμένεται ο/η μαθητής/-τρια να συμφωνήσει με την αγωνία του δημιουργού για τις επιπτώσεις της περιβαλλοντικής καταστροφής, το μέγεθος της οποίας αποδεικνύεται ατελείωτο.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Η απάντηση θεωρείται αποδεκτή, αρκεί να είναι ολοκληρωμένη νοηματικά και εκφραστικά. Η εκφώνηση επιτρέπει την ελευθερία στη διατύπωση των ερωτήσεων και των απαντήσεων.

Ενδεικτικά:

- Ποιο το έναυσμα για τη δημιουργία/σύνθεση του τραγουδιού;
- Για ποιο λόγο ο δημιουργός ασχολήθηκε με ένα κοινωνικό θέμα;
- Ποιες οι επιρροές που έχει και με ποιον τρόπο αυτές εκφράζονται στη μουσική του;
- Γιατί υπάρχει προσωπική αναφορά στην κόρη του;

Αντίστοιχα θα δοθούν και οι πιθανές απαντήσεις.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Πού πήγε ο ελεύθερός μας χρόνος;

Το κείμενο (διασκευή) υπογράφεται από τον Θωμά Καραγκιοζόπουλο και δημοσιεύθηκε στον ιστοχώρο prosopopapiros. blogspot. στις 30 Μαρτίου 2015.

Δεν έχω ελεύθερο χρόνο. Το ακούς, το λες όλο και πιο συχνά. Συχνότερα πλέον κι από την καλημέρα. Από καταβολής κόσμου, όμως, ο χρόνος που διαρκεί μια ημέρα δεν έχει μειωθεί. Ο λόγος που μας φαίνεται όλο και λιγότερος, είναι επειδή προφανώς περισσεύουν οι ασχολίες και οι υποχρεώσεις μας.

Στον σύγχρονο κόσμο ο ελεύθερος χρόνος αποτελεί σοβαρό και χαρακτηριστικό στοιχείο του βιοτικού επιπέδου μιας κοινωνίας, μικρής ή μεγάλης, αλλά και στοιχείο ατομικής συγκρότησης και ολοκλήρωσης κάθε ατόμου. Οι περισσότεροι άνθρωποι τον δαπανούν σε ψυχαγωγία και ειδικότερα σε μεταμεσονύχτιες απολαύσεις. Ένα μέρος των ανθρώπων τον δαπανά στις κερκίδες των σταδίων, παρακολουθώντας τα αθλητικά δρώμενα. Ένα άλλο μέρος τον αφιερώνει σε ψυχαγωγία πιο γνήσιας μορφής, σε άθληση και απόλαυση του χρόνου με την ψυχή του. Υπάρχουν και κάποιοι, οι οποίοι πράγματι δημιουργούν το δικό τους «είναι» μέσα στον ελεύθερο χρόνο τους και το βγάζουν προς τα έξω. Κάνουν τέχνη, γράφουν ποίηση, μουσική, λογοτεχνία, θέατρο, ζωγραφική και διαμορφώνουν την πολιτισμική πορεία της κοινωνίας, στην οποία ζουν. Αυτοί αναζητούν την αναγέννησή τους μέσω της ενασχόλησής τους με τα πράγματα που τους αρέσουν και θέτουν την δική τους σφραγίδα στις σχέσεις τους με τον στενότερο κοινωνικό περίγυρο. Βρίσκουν τι χρειάζονται και πώς μπορούν να το πλησιάσουν.[...]

Ο ελεύθερος χρόνος είναι στοιχείο καθοριστικό της ζωής, της χαράς, της ψυχαγωγίας, απλώς οι άνθρωποι δε μάθαμε να τον αξιοποιούμε προς την πλευρά της ολοκλήρωσής μας. Αξιοποίηση του χρόνου δε σημαίνει απαραίτητα εργασία ασταμάτητη. Είναι αναγκαίος και ο ελεύθερος χρόνος, στα πλαίσια μίας ημέρας, πού φέρνει χαλάρωση στην ένταση και ένα διάλειμμα στη ρουτίνα.[...]

Σκέψου πόσο επιπλέον χρόνο, από αυτόν που χρειάζεσαι πραγματικά, ξοδεύεις στα social media. Πόσες φορές δεν έχεις κάνει συνεχόμενες ανανεώσεις της σελίδας σου στο Facebook ή στο Twitter, μόνο και μόνο επειδή δεν έχεις τι άλλο να κάνεις εκεί μέσα; Κι όμως, παραμένεις συνδεμένος συνεχώς. Πόσες φορές δε διαπίστωσες ότι πέρασες μέχρι και τρεις ώρες μπροστά στην

παιχνιδοκονσόλα σου και μετά καταριόσουν τη μέρα επειδή δεν έχει 40 ώρες για να προλαβαίνεις τις δουλειές σου; Κι όμως, την επόμενη μέρα έφαγες μπροστά της άλλο τόσο χρόνο.

Αυτό που περιορίζει το χρόνο μας ουσιαστικά είναι ο τρόπος που διαχειριζόμαστε τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα της τεχνολογίας και όχι η τεχνολογία αυτή καθαυτή. Επιλέγουμε όμως να την αφορίζουμε στο σύνολο της, για να μπορούμε να καταναλώνουμε χωρίς τύψεις τα εύπεπτα υποπροϊόντα της. Ο χρόνος που σπαταλάμε άσκοπα στις πιο πάνω ή και σε άλλες δραστηριότητες κενές ουσιαστικού ενδιαφέροντος, μας φτάνει ίσως για να τελειώσουμε τις δουλειές μας με περισσότερη ηρεμία και να ασχοληθούμε με πιο δημιουργικές δραστηριότητες, που θα κάνουν την ψυχή και το πνεύμα μας ικανά να φιλτράρουν και να απορρίπτουν τα αρνητικά της τεχνολογίας. Πολλές φορές ξεχνάμε ότι υπάρχουν δύο όψεις σε κάθε νόμισμα. Μπορεί η μία όψη, αυτή που δεν έχουμε κοιτάξει μέχρι τώρα, να μας ανοίξει τα μάτια σε νέες δυνατότητες.

Α3. Με αφορμή το παραπάνω κείμενο αποφασίζεις να δημοσιεύσεις ένα άρθρο 200-250 λέξεων στο ηλεκτρονικό περιοδικό του σχολείου σου. Σε αυτό παρουσιάζεις τις συνέπειες από την έλλειψη ελεύθερου χρόνου σε άτομα της ηλικίας σου και προτείνεις τρόπους καλύτερης διαχείρισής του, ώστε να έχετε περισσότερο χρόνο στη διάθεσή σας.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΧΕΝΡΥ ΒΑΝ ΝΤΑΪΚ (1852 – 1933)

Για το ηλιακό ρολόι της Κατρίνα

Το ποίημα ανήκει στον Αμερικανό μυθιστοριογράφο Χένρυ Βαν Ντάικ και περιλαμβάνεται στην ποιητική του συλλογή «Μουσική και άλλα ποιήματα»,1904.

Οι ώρες πετούν,
τα λουλούδια ξεψυχούν·
νέες μέρες,
νέες ιδέες·
περνούν!
Η αγάπη μένει.

Ο χρόνος είναι
πολύ αργός γι’ αυτούς που περιμένουν,
πολύ γρήγορος γι’ αυτούς που φοβούνται,

πολύ μακρύς γι’ αυτούς που θρηνούν,
πολύ σύντομος γι’ αυτούς που ευτυχούν,
μα γι’ αυτούς που αγαπούν,
χρόνος δεν υπάρχει.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Να ερμηνεύσεις την έννοια του χρόνου αξιοποιώντας τα επίθετα που αποδίδονται από το ποιητικό υποκείμενο. Ποια πιστεύεις ότι είναι η επιδίωξη του;

ή

2. Με αφορμή το ποίημα να γράψεις ένα δικό σου κείμενο (πεζό ή ποιητικό) με τίτλο «Χρόνος δεν υπάρχει» περιγράφοντας τον προσωπικό σου χρόνο.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (Μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Θετικά αξιολογούνται:

- *Ένας πετυχημένος, περιεκτικός και ελκυστικός τίτλος.*
- *Η κατάλληλη τεκμηρίωση.*
- *Η αναφορική λειτουργία της γλώσσας, το σοβαρό ύφος.*

Αρνητικά αξιολογούνται:

- *Η απουσία τίτλου ή ένας μακροσκελής ή ασαφής τίτλος.*
- *Ένας γενικόλογος πρόλογος.*
- *Η πληθώρα παραδειγμάτων και η έλλειψη τεκμηρίωσης.*
- *Το προσωπικό, εξομολογητικό ύφος.*

Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:

Συνέπειες από την έλλειψη ελεύθερου χρόνου:

- πλήξη, ανία, μαρασμός,
- χαμηλού επιπέδου διασκέδαση, εθισμός στην ποσότητα και όχι στην ποιότητα, αλλοίωση του αισθητικού κριτηρίου,
- αδράνεια κριτικής σκέψης, καλλιέργεια βίας, επιθετικότητας,
- εσωστρέφεια, αντικοινωνικότητα,
- μελαγχολία, φόβος, ανασφάλεια κ.ά.

Τρόποι καλύτερης διαχείρισης του ελεύθερου χρόνου:

- οργάνωση και μεθοδικότητα στο σχολικό διάβασμα,
- συμμετοχή σε πολιτιστικές δραστηριότητες, ενασχόληση με τη λογοτεχνία, τη μουσική, το θέατρο,
- ερασιτεχνική ενασχόληση με τη φωτογραφία, τη ζωγραφική, τη μουσική, την κηπουρική κ.ά.

- επαφή με τη φύση: ψάρεμα, ποδηλασία, πεζοπορία,
- εκδρομές, περιηγήσεις που φέρνουν το άτομο κοντά στη φύση, ταξίδια, γνωριμία με άλλους λαούς και την κουλτούρα τους.

Β3. (Μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Ενδεικτικοί άξονες απάντησης:

Η αξία του χρόνου στη ζωή του ανθρώπου έχει διττή υπόσταση, αφού για άλλους κυλά αργά και για άλλους γρήγορα και παρουσιάζεται με αντιθετικά ζεύγη:

Αργός: όταν υπάρχει παθητικότητα, αδράνεια και περιμένει να αλλάξει κάτι

Γρήγορος : όταν ο φόβος καταβάλλει και κυριαρχεί

Μακρύς : όταν επικρατεί η απελπισία και η ψυχική καταπόνηση

Σύντομος: όταν υπάρχει ευτυχία το συναίσθημα διαρκεί λίγο.

Επιδίωξη του ποιητικού υποκειμένου είναι να δείξει τη θέση που έχει ο χρόνος στη ζωή του ανθρώπου ανάλογα με τις καταστάσεις που βιώνει. Για αυτό στο επιμύθιο τονίζει ότι για αυτούς που αγαπούν ο χρόνος δεν υπάρχει, δηλαδή η αγάπη υπερβαίνει τον χρόνο αφού όποιος αγαπά, αγαπά για πάντα χωρίς να τον απασχολεί η έννοια του συμβατικού χρόνου.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Η απάντηση θεωρείται αποδεκτή, αρκεί να είναι ολοκληρωμένη νοηματικά και εκφραστικά. Η εκφώνηση επιτρέπει την καταγραφή προσωπικών ιδεών, αρκεί να είναι ολοκληρωμένες ως προς τη διατύπωση και τα νοήματα.

Οι μαθητές/-τριες μπορούν ανακαλώντας προσωπικά βιώματα να εκφράσουν τις σκέψεις τους.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ:ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Διακοπές Wi-Fi

Το κείμενο του Κοσμά Βίδου δημοσιεύτηκε στο BHmagazino *στις 24.9.2013 (https://www.tovima.gr/2013/09/24/opinions/diakopes-wi-fi/) και δίνεται συντομευμένο και ελαφρώς διασκευασμένο για τις ανάγκες της εξέτασης.*

Στην πισίνα ενός ξενοδοχείου, κάπου στην Πελοπόννησο. Ο σουηδός μπαμπάς, οριζοντιωμένος στην ξαπλώστρα, δεν σήκωσε το μάτι του από το iPad. Δίπλα του, στη δική της ξαπλώστρα, η σουηδή συμβία του διάβαζε στο Kindle της. Παραδίπλα, η έφηβη κόρη του ζεύγους φωτογράφιζε τα πόδια της με το iPhone της για να ανεβάσει, υποθέτω, το ντοκουμέντο των ελληνικών διακοπών της και του φροντισμένου πεντικιούρ της στον λογαριασμό της στο Facebook - τι παράδοξη μόδα κι αυτή των φωτογραφημένων ανδρικών και γυναικείων ποδιών που κατακλύζει τα social media! Η οικογένεια είχε και τέταρτο μέλος, ένα εξάχρονο (πάνω-κάτω) αγοράκι, που αντί να παίζει με τα νερά και με τα άλλα παιδάκια (έτσι, θυμάμαι, κάναμε εμείς στην ηλικία του), έπαιζε ολομόναχο ηλεκτρονικά παιχνίδια στο smartphone της μαμάς. […]

Η τεχνολογία ανατρέφει ανθρώπους που δεν μπορούν λεπτό μακριά της, ανίκανους να απολαύσουν ό,τι δεν περνάει μέσα από την οθόνη της ταμπλέτας ή του κινητού τους, σκέφτηκα, και αμέσως μετά βυθίστηκα στην οθόνη της δικής μου ταμπλέτας. Ένας από εκείνους και εγώ...[…]

Εκείνη τη στιγμή έκανε την εμφάνισή του στον χώρο της πισίνας ένα ηλικιωμένο ζευγάρι. Περπατούσαν χέρι χέρι, στηρίζοντας ο ένας τον άλλον. Η γυναίκα έσκυψε και του είπε κάτι στο αφτί. Γέλασαν. Ο άνδρας τής χάιδεψε τα μαλλιά. Σκέφτηκα ότι αυτό είναι η πραγματική επαφή, η ουσιαστική σχέση δύο ανθρώπων που μπορούν να κοιτάζονται στα μάτια, να αγγίζονται, να μυρίζει ο ένας τον άλλον, να μιλάνε. Δύο ανθρώπων που δεν έχουν ανάγκη τα ηλεκτρονικά κυκλώματα για να υπάρχουν, για να επικοινωνούν, για να περνούν την ημέρα τους μαζί.

Αναρωτήθηκα αν η γενιά μου στην ηλικία τους θα είναι ικανή για αυτού του είδους την... παλιομοδίτικη, αλλά τόσο ουσιαστική επαφή, αυτού του είδους τη συντροφικότητα. Τους παρατηρούσα και έφτιαχνα σενάρια για την απλή, γοητευτική, ανεπιτήδευτη, συγκινητική καθημερινότητά τους. Ο παππούς και η γιαγιά έπιασαν από μια ξαπλώστρα, εμφάνισαν από ένα iPad, βυθίστηκαν καθένας στην οθόνη του και έκτοτε δεν ξαναμίλησαν ο ένας στον άλλον...

Α3. «Η τεχνολογία ανατρέφει ανθρώπους που δεν μπορούν λεπτό μακριά της, ανίκανους να απολαύσουν ό,τι δεν περνάει μέσα από την οθόνη της ταμπλέτας ή του κινητού τους»: Με ποια

επιχειρήματα θα δικαιολογούσες εσύ προσωπικά την άποψη αυτή του αρθρογράφου; Να αναπτύξεις τις ιδέες σου σε άρθρο 200-250 λέξεων για το προσωπικό σου ιστολόγιο.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

[Παραμύθι για την τηλεόραση]

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το αφήγημα του Τζιάννι Ροντάρι (1920-1980) «Περιπέτεια για την τηλεόραση» και αντλήθηκε από το διαδίκτυο.

Ένα βράδυ ο κύριος Βερούτσι γύρναγε από τη δουλειά του. Ο κύριος Βερούτσι μπορεί να 'τανε υπάλληλος του ταχυδρομείου, μπορεί όμως και οδοντογιατρός. Δεν μπορούμε να τον κάνουμε και ό,τι θέλουμε. Να του βάλουμε μουστάκια; Γένια; Άντε, ας έχει μουστάκια και γένια. Ας προσπαθήσουμε να φανταστούμε πώς είναι ντυμένος, πώς περπατάει, πώς μιλάει. Τώρα μιλάει με τον εαυτό του… Ας κρυφακούσουμε τι λέει.

- Επιτέλους, γυρνάω σπίτι... Σπίτι μου, σπιτάκι μου και σπιτοκαλυβάκι μου. Δεν μπορώ άλλο. Είμαι ψόφιος. Κόσμος... κυκλοφορία... Τώρα θα μπω στο σπίτι μου, θα κλειδώσω την πόρτα κι ο κόσμος ολόκληρος απέξω. Αυτό τουλάχιστον μπορώ να το κάνω. Να 'μαι, έφτασα... Επιτέλους μόνος... Τι καλά... Πρώτο, δρόμο η γραβάτα... Δεύτερο, οι παντούφλες μου... Τρίτο, ανάβω την τηλεόραση... Τέταρτο, η πολυθρόνα μου, το σκαμνάκι για τα πόδια, το τσιγάρο... Αχ, τώρα είμαι με το βασιλιά γενιά[1]. Και, προπάντων, είμαι μόνος... μόνος... Μα συ ποια είσαι; Από πού ξεφύτρωσες;

Μια νόστιμη κοπέλα χαμογελούσε κι έσταζε μέλι[2] στον κύριο Βερούτσι. Πριν λίγο δεν υπήρχε, τώρα στεκότανε κει δα και διόρθωνε το κολιέ που φορούσε στο λαιμό της.

- Δε με γνωρίσατε, κύριε Βερούτσι; Είμαι εκφωνήτρια της τηλεόρασης. Την ανάψατε και να 'μαι· Θα σας πω τις τελευταίες ειδήσεις.

Ο κύριος Βερούτσι διαμαρτυρήθηκε:

- Ναι, μα σεις δεν είστε μέσα στην τηλεόραση αλλά στο σπίτι μου και κάθεστε στον καναπέ μου.
- Το ίδιο δεν κάνει; Κι όταν είμαι μέσα στην τηλεόραση, είμαι σπίτι σας και κουβεντιάζω μαζί σας.

[1] Με το βασιλιά γενιά: νιώθω άρχοντας

[2] έσταζε μέλι: ήταν πολύ γλυκομίλητη

- Μα πώς καταφέρατε και μπήκατε δω μέσα; Δε σας πήρα είδηση. Ή μήπως μπήκατε κρυφά;
- Αυτό είναι άλλη κουβέντα... Τώρα θέλετε ν' ακούσετε τα νέα ή όχι;
- Τέλος πάντων..., ας ακούσουμε τι θα πείτε.

Η όμορφη κοπέλα έβαλε την καλή της φωνή κι άρχισε:

- Σε ολόκληρο το βασίλειο της Μεγάλης Βρετανίας συνεχίζεται το ανθρωποκυνήγι για τη σύλληψη του φοβερού ληστή που δραπέτευσε από τις φυλακές του Ρίντινγκ. Ο αρχηγός της αστυνομίας ανακοίνωσε ότι ο ληστής κατά πάσαν πιθανότητα κρύβεται στα δάση...

Κείνη τη στιγμή ο κύριος Βερούτσι άκουσε μια φωνή που δεν ήτανε της εκφωνήτριας ούτε κι έβγαινε από την τηλεόραση, αλλά κάπου μέσα από το δωμάτιο. Έλεγε λοιπόν η φωνή:

- Παραμύθια!
- Ποιος είναι; πετάχτηκε ο κύριος Βερούτσι. Ποιος μίλησε;
- Ο ληστής, είπε η εκφωνήτρια, σαν να μη συνέβαινε τίποτα. Κοιτάξτε, θα 'χει κρυφτεί κάτω από τον καναπέ. […]

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ο πρωταγωνιστής του αφηγήματος κατέφυγε στο σπίτι του, για να ξεκουραστεί και να ξενοιάσει. Πιστεύεις ότι το πέτυχε αυτό; Να στηρίξεις την απάντησή σου και σε χωρία του παραμυθιού.

ή

2. Εσύ προσωπικά ποιο τέλος θα διάλεγες να δώσεις στην ιστορία που αφηγείται ο Ροντάρι; Επινόησε μια συνέχεια σε 120-150 λέξεις.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΠΑΣ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ: άρθρο για το προσωπικό ιστολόγιο.
Σκοπός: να πληροφορήσει για προσωπικές σκέψεις και επιλογές.
Τίτλος: σύντομος και περιεκτικός.
Γλώσσα: αναφορική/κυριολεκτική.
Ύφος λόγου: προσωπικό ιστολόγιο => απλό- οικείο.

Ενδεικτική ανάλυση:

<u>Εισαγωγική παρατήρηση (που περιέχει και υλικό για πρόλογο)</u>:

Η θέση που διατυπώνει ο αρθρογράφος έχει πολλούς οπαδούς, κυρίως όμως ανάμεσα στη γενιά των ωρίμων, η οποία έχει ανατραφεί με άλλες συνήθειες στις διαπροσωπικές σχέσεις και κατ΄ επέκταση με άλλους κώδικες επικοινωνίας. Οι νέοι άνθρωποι σε μια τέτοια θέση μάλλον αντιδρούν, γιατί την έννοια «επικοινωνία» την αντιλαμβάνονται εντελώς διαφορετικά.

<u>Επιχειρήματα με τα οποία υποστηρίζεται η θέση του αρθρογράφου:</u>

1) Η οπτικοποίηση της επικοινωνίας, χάρη στα τεχνολογικά μέσα, προκαλεί μια ψευδαίσθηση πραγματικότητας: ό, τι απεικονίζεται στην οθόνη (της ταμπλέτας, του κινητού, του υπολογιστή) μοιάζει με τη ζωντανή φιγούρα του εικονιζόμενου προσώπου. Αν λοιπόν ο άλλος φιγουράρει μπροστά μας «ζωντανός», γιατί να χρειάζεται να τον συναντήσουμε κιόλας;
2) Η τεχνολογία είναι εθιστική: ασχολούμαστε συνεχώς με αυτήν, περιμένουμε ανά πάσα στιγμή μήνυμα στο κινητό ή στο ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, συζητούμε διαρκώς μέσω των

μέσων κοινωνικής δικτύωσης (για το φαγητό μας, το ντύσιμό μας, τη συντροφική μας σχέση), εκθέτουμε τον εαυτό μας με χυδαία λόγια στο δημόσιο χώρο και με στεντόρεια φωνή, «ν' ακούσουν όλοι». Το μηχάνημα αναλαμβάνει να καλύψει την πολυπραγμοσύνη μας, το λένε και οι διαφημίσεις άλλωστε (για εκείνους που είναι «πολυάσχολοι»).

3) Άλλες φορές πάλι η τεχνολογία είναι μια υπεκφυγή, μια βολική διέξοδος. Προσηλώνεται κανείς στα ψηφιακά μέσα, όταν δεν βρίσκει ενδιαφέρον στον περίγυρό του, κλείνεται στον μικρόκοσμό του και αδιαφορεί για τους ανθρώπους που τον περιβάλλουν, κυρίως την οικογένειά του, που τον αφήνει παγερά αδιάφορο. Σε μια τέτοια περίπτωση, κανονικά, προηγείται πάντα η ανάγκη για ενδοσκόπηση, για αυτοανίχνευση: τι ζητώ από τη ζωή μου, τι σημαίνει ο σύντροφός μου για εμένα, γιατί θέλω να έχω φίλους. Διαφορετικά, θα απωλέσουμε την πραγματική ζωή για ν' απολαύσουμε την ψηφιακή μας μοναξιά.

<u>Επίλογος</u>: Η διαδραστικότητα των ψηφιακών μέσων εντυπωσιάζει – η αληθινή ζωή όμως, γεμάτη αρώματα, χρώματα, κίνηση, παραστάσεις και ζωντανές κι αυθόρμητες αντιδράσεις, πρέπει να μας ενθουσιάζει.

Β3. (μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης:

Κάθε άλλο παρά να ξεκουραστεί και να ξενοιάσει, πέτυχε ο κύριος Βερούτσι, από τη στιγμή που μπήκε στο σπίτι του. Ενώ περίμενε ότι θα χαλάρωνε με κάποιο ελαφρό θέαμα «— Επιτέλους, γυρνάω σπίτι... Και, προπάντων, είμαι μόνος... μόνος...», διαπιστώνει ότι μία κοπέλα έχει «εισβάλει» στον χώρο του, η τηλεπαρουσιάστρια, και αρχίζει να τον πολιορκεί με ανησυχητικές ειδήσεις: «Μια νόστιμη κοπέλα χαμογελούσε κι έσταζε μέλι στον κύριο Βερούτσι», «Η όμορφη κοπέλα έβαλε την καλή της φωνή κι άρχισε: «— Σε ολόκληρο το βασίλειο ... κρύβεται στα δάση...». Η είδηση όμως καθαυτή δεν αρκεί για να τον αναστατώσει. Σύντομα θα διαπιστώσει ότι μια άγνωστη φωνή προέρχεται μέσα από τον χώρο του σπιτιού του, και αρχίζει να τον καταλαμβάνει αγωνία. Είναι η φωνή του ληστή που ... κρύβεται σπίτι του! «Κείνη τη στιγμή ... κάτω από τον καναπέ». (Η τηλεόραση μόνο καλό δεν πρόσφερε τη φορά αυτή στον ταλαίπωρο κύριο Βερούτσι).

2. **Θέμα δημιουργικής γραφής (<u>δειγματική ανάπτυξη</u>):**

Μόλις ο κύριος Βερούτσι διαπίστωσε εμβρόντητος ότι ο ληστής είχε «τρυπώσει» στο σπίτι του, πλησίασε, με γατίσια περπατησιά, το τηλέφωνο, αποφασισμένος να ειδοποιήσει την αστυνομία. Η παρουσιάστρια παρακολουθούσε τις κινήσεις του κι έβαλε ένα ηχηρό και απόκοσμο γέλιο με νόημα. (Η αστυνομία άλλωστε περιμένει πρώτα να φύγει ο κλέφτης, λάθος;)

Ο κύριος Βερούτσι σάστισε εντελώς. Η φωνή του ληστή ακούστηκε πιο καθαρά: «Το καλό που σου θέλω, κλείσε την τηλεόραση και θα νιώσεις καλύτερα».

Τη στιγμή εκείνη χτύπησε το κουδούνι της εξώπορτας. Ο Βερούτσι, πανικόβλητος, κάνει ν' ανοίξει και βλέπει έναν αστυνομικό με στολή:

— Δεν πιστεύω να κρύβεται στο σπίτι σου ο παλιάνθρωπος απ' το Ρίντινγκ;
— Καλά, κι εσείς πως υποπτευθήκατε το δικό μου σπίτι;
— Εμ, είπαμε, βρε καλέ μου, να σε πειράξουμε λιγάκι, είπε ο Τόνι ο φίλος του, που είχε μεταμφιεστεί, μπας και βάλεις μυαλό μ' αυτό το άθλιο μαραφέτι, την τηλεόραση.

Η παρουσιάστρια έσκασε στα γέλια.

— Αλφρέντο, βγες από τον καναπέ, σε παρακαλώ.
— Τόνι, μη μας λιποθυμήσει;

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Πόσο σημαντικό και πόσο δύσκολο είναι να είσαι δάσκαλος

Το (διασκευασμένο) απόσπασμα αντλήθηκε από άρθρο του ψυχιάτρου Κώστα Κογιόπουλου, που δημοσιεύτηκε στο ιστολόγιο https://kostaskogiopoulos.wordpress.com/ στις 13.09.2019.

Αν η γνώση είναι η συνεχής μετεξέλιξη του νου από την επαφή με το περιβάλλον, η εκπαίδευση είναι οι στοχευμένες δραστηριότητες του σχολείου, που σκοπό έχουν την επίδραση με συγκεκριμένο τρόπο στη σκέψη, στον χαρακτήρα και στη σωματική αγωγή του ατόμου. Στη σχολική εκπαίδευση δύο είναι οι κύριοι παράγοντες που αλληλεπιδρούν: οι μαθητές και ο δάσκαλος.

Ο παράγοντας δάσκαλος είναι σημαντικός, διότι μέσω αυτού περνάει το μήνυμα της εκπαίδευσης. Η στάση και η συμπεριφορά τού εκπαιδευτικού είναι βασικά στοιχεία, ώστε να μπορεί να πείσει τους μαθητές, αλλά και τους γονείς για την αξία της διδαχής του. Οι παλιές εποχές, που η αυθεντία του εκπαιδευτικού δεν υπήρχε περίπτωση να αμφισβητηθεί, πέρασαν. Σήμερα ο δάσκαλος χρειάζεται καλή επιστημονική κατάρτιση, καλή γνώση της διδακτέας ύλης και σωστά επιχειρήματα, για να μπορεί να πείθει. Να έχει ενσυναίσθηση, να μην είναι μεροληπτικός, να σέβεται τη διαφορετικότητα και να σκέφτεται συνεχώς τρόπους με τους οποίους θα μπορούσε να παρακινήσει τους μαθητές του. Για τον λόγο αυτό, ο σημερινός εκπαιδευτικός καλείται να αναλάβει ένα δύσκολο ρόλο.

Η διαδικασία της εκπαίδευσης είναι επικοινωνία μεταξύ ανθρώπων. Ο δάσκαλος, εκτός των τεχνικών γνώσεων και των πιστοποιήσεών του, πρέπει να κατέχει καλή γνώση του ψυχισμού του. Η αυτογνωσία και η ψυχική του ωριμότητα είναι απαραίτητα. Άλλωστε, ο τρόπος διδασκαλίας είναι και τέχνη, θέμα ταλέντου και προσωπικής ικανότητας. Η γνώση του δασκάλου δεν σταματά στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα. Όσο περισσότερη κοινωνική εμπειρία έχει, τόσο καλύτερα θα βοηθήσει στην κοινωνικοποίηση των μαθητών του.

Ο δάσκαλος, όπως και οι γονείς, δεν είναι αλάνθαστοι, όπως θεωρούν πολλά παιδιά στην προεφηβική ηλικία. Το πόσο ώριμος είναι ένας εκπαιδευτικός εξαρτάται από το πόσο αποδέχεται τις αδυναμίες του. Διότι ο δάσκαλος δεν είναι μια αυθεντία, αλλά ένας άνθρωπος με αδυναμίες, που μπορεί να τις διορθώσει. Ο εκπαιδευτικός, ως σύμβολο εξουσίας, προκαλεί στον μαθητή συναισθήματα ανάλογα των πατρικών· έτσι, ο δάσκαλος γίνεται αποδέκτης ισχυρών θετικών και αρνητικών συναισθημάτων. Γι’ αυτό δεν πρέπει να

παίρνει προσωπικά τις συμπεριφορές των μαθητών, έτσι ώστε να προστατεύει τον ίδιο και τους μαθητές.

Ανάλογα με τις πεποιθήσεις του και τις επιδιώξεις του, μπορεί να επηρεασθεί σοβαρά από την επαφή του με τους μαθητές και τους γονείς τους. Μπορεί εύκολα να νιώθει άλλοτε ικανοποιημένος, άλλοτε απογοητευμένος. Μπορεί να υποκύψει σε κολακείες ή, αντιθέτως, να απογοητευθεί. Αν φοβάται τα εχθρικά συναισθήματα των μαθητών του, αποφεύγει σιγά-σιγά να έχει απαιτήσεις απ' αυτούς, για να μην τους δυσαρεστήσει. Η βάση της αντίληψης του δασκάλου για το πώς τον βλέπουν οι μαθητές είναι τα βιώματά του, όταν ήταν στην ηλικία τους. Οι σχέσεις που είχε με τους γονείς και τους δασκάλους του. Το πώς εκείνος βίωσε την παιδική και εφηβική του ηλικία. Οι συνειδητές και οι ασυνείδητες επιθυμίες και προκαταλήψεις του. Γι' αυτό είναι πολύ σημαντικό να έχει επίγνωση των ατομικών προκαταλήψεων και αδυναμιών του. Όσο πιο ώριμος είναι ένας εκπαιδευτικός, τόσο πιο ώριμοι θα γίνουν και οι μαθητές του.

Α3. Ποια χαρακτηριστικά παρουσιάζει ο συντάκτης του άρθρου ως απαραίτητα για έναν σύγχρονο εκπαιδευτικό; Θεωρείς ότι ο εκπαιδευτικός επηρεάζει τη διαμόρφωση των προσωπικοτήτων των μαθητών του και σε ποιο βαθμό; Να παρουσιάσεις τις θέσεις σου σε άρθρο (200-250 λέξεων) που θα δημοσιευτεί στην εφημερίδα του σχολείου σου.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΜΑΡΙΑ ΣΤΑΣΙΝΟΠΟΥΛΟΥ (1945 -)

Ο δάσκαλος

Το κείμενο προέρχεται από τη συλλογή μικρών πεζών της Μαρίας Στασινοπούλου «Ασκήσεις αντοχής στον χρόνο» (εκδ. Κίχλη, 2021).

Ο ΠΕΤΡΟΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙΝΟΣ ήταν ο καλύτερος καθηγητής από όσους είχα στη ζωή μου. Άνθρωπος ευγενής και γλυκομίλητος. Είχε τεράστιες χωνεμένες γνώσεις, που αναδύονταν όταν και όπου και έπρεπε. Με πολύχρονες σπουδές στα παιδαγωγικά και στη λογοτεχνία. Υπήρξε για τρία χρόνια μαθητής του Ρολάν Μπαρτ στο Παρίσι και μόνον αυτός το ήξερε. Δεν το εκμεταλλεύτηκε ποτέ. Τον θεωρώ δάσκαλό μου, όχι για τις γνώσεις που μου πρόσφερε, αλλά κυρίως γιατί με έκανε να συνειδητοποιήσω την αξία της πειθαρχίας και γιατί μου έμαθε πώς να μαθαίνω.

Όταν πρωτοδιορίστηκε στο χωριό μου, ένα ορεινό χωριό της Θεσσαλίας, εκείνη τη μακρινή δεκαετία του '50, έμεινε στο σπίτι μας. Έφτασε με δυο αλλαξιές ρούχα και τέσσερις

χιλιάδες βιβλία, τα οποία έθεσε εξαρχής στη διάθεση των παιδιών του σχολείου. «Δεν με ενδιαφέρει να είστε πρώτοι μαθητές», συνήθιζε να λέει, «εκείνο που έχει σημασία είναι να είστε πάντα ο εαυτός σας». Μία ευεργετική για μένα εξέλιξη ήταν ότι, διακρίνοντας αμέσως τη φιλομάθειά μου, έπεισε τους γονείς μου να με αφήσουν να ξαναπάω σχολείο. «Όλη μέρα θα διαβάζεις ό,τι σε ενδιαφέρει εξωσχολικό και το πρωί θα ξυπνάς δυο ώρες νωρίτερα και θα ετοιμάζεσαι για το σχολείο», μου είπε.

Πολλές φορές τον φέρνω στο μυαλό μου -τι λέω;-, τον κουβαλάω μέσα μου, και ξέρω ότι θα καμάρωνε για μένα, αν γινόταν να δει τη διεθνή αναγνώρισή μου στην ιατρική επιστήμη.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Γιατί ο αφηγητής-ήρωας ξεχώρισε τον Πέτρο Ευαγγελινό ως δάσκαλο και, αναφερόμενος σε αυτόν, χρησιμοποιεί τη χαρακτηριστική φράση «τον κουβαλάω μέσα μου»; Ποια από όλες τις πτυχές της ζωής, της προσωπικότητας και της συμπεριφοράς του συγκεκριμένου δασκάλου θεωρείς σημαντικότερη για τους μαθητές του και γιατί;

ή

2. Να υποθέσεις ότι ο αφηγητής ανακαλύπτει πως ο αγαπημένος του δάσκαλος ζει ακόμη και αποφασίζει να του στείλει μια επιστολή. Να γράψεις αυτή την επιστολή, στην οποία θα αποτυπώνεις τις αναμνήσεις, τις σκέψεις και τα συναισθήματά του.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (Μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
Ως προς το επικοινωνιακό πλαίσιο (άρθρο) λαμβάνουμε υπόψη: **Δομή:** απαιτείται τίτλος **Ύφος λόγου:** σοβαρό, πληροφοριακό **Γλώσσα:** αναφορική λειτουργία, γ΄ πρόσωπο στην επιχειρηματολογία, α΄ πρόσωπο στις προσωπικές τοποθετήσεις

<u>Ενδεικτικοί άξονες ανάλυσης:</u>

Χαρακτηριστικά απαραίτητα για έναν σύγχρονο εκπαιδευτικό από το κείμενο αναφοράς:

- Στη σχολική εκπαίδευση δύο είναι οι κύριοι παράγοντες που αλληλεπιδρούν: οι μαθητές και ο δάσκαλος. Ο παράγοντας δάσκαλος είναι σημαντικός, διότι μέσω αυτού περνάει το μήνυμα της εκπαίδευσης.
- Η στάση και η συμπεριφορά τού εκπαιδευτικού είναι βασικά στοιχεία, ώστε να μπορεί να πείσει τους μαθητές, αλλά και τους γονείς για την αξία της διδαχής του.
- Οι παλιές εποχές, που η αυθεντία του εκπαιδευτικού δεν υπήρχε περίπτωση να αμφισβητηθεί, πέρασαν. Σήμερα ο δάσκαλος χρειάζεται καλή επιστημονική κατάρτιση, καλή γνώση της διδακτέας ύλης και σωστά επιχειρήματα, για να μπορεί να πείθει.
- Να έχει ενσυναίσθηση, να μην είναι μεροληπτικός, να σέβεται τη διαφορετικότητα και να σκέφτεται συνεχώς τρόπους με τους οποίους θα μπορούσε να παρακινήσει τους μαθητές του.

- Ο δάσκαλος, εκτός των τεχνικών γνώσεων και των πιστοποιήσεών του, πρέπει να κατέχει καλή γνώση του ψυχισμού του. Η αυτογνωσία και η ψυχική του ωριμότητα είναι απαραίτητα.
- Όσο περισσότερη κοινωνική εμπειρία έχει, τόσο καλύτερα θα βοηθήσει στην κοινωνικοποίηση των μαθητών του.
- Το πόσο ώριμος είναι ένας εκπαιδευτικός εξαρτάται από το πόσο αποδέχεται τις αδυναμίες του. Γι' αυτό είναι πολύ σημαντικό να έχει επίγνωση των ατομικών προκαταλήψεων και αδυναμιών του. Όσο πιο ώριμος είναι ένας εκπαιδευτικός, τόσο πιο ώριμοι θα γίνουν και οι μαθητές του.

Ως προς το δεύτερο ερώτημα, ανάλογα με την άποψη που καταθέτει ο μαθητής/-τρια, θα μπορούσαν να αναφερθούν τα ακόλουθα:

- Σπουδαιότερο ρόλο στη διαμόρφωση της προσωπικότητας παίζει η οικογένεια και ο κοινωνικός περίγυρος.
- Στις μέρες μας, τα παιδιά και οι έφηβοι επηρεάζονται περισσότερο από τα προβαλλόμενα στα ΜΚΔ και στα ΜΜΕ πρότυπα (καλλιτέχνες, αθλητές, μοντέλα, youtubers, influencers).
- Το κύρος του δασκάλου έχει πληγεί, γιατί δεν ανταποκρίνεται στα σύγχρονα πρότυπα επιτυχίας, που υποτιμούν τη μόρφωση, αν δεν συνοδεύεται από υψηλές οικονομικές απολαβές, δημοσιότητα, εξουσία.

Β3. (Μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Ενδεικτικοί άξονες απάντησης:

Ο δάσκαλος Πέτρος Ευαγγελινός:

- ήταν άνθρωπος ευγενής και γλυκομίλητος,
- είχε τεράστιες χωνεμένες γνώσεις, που αναδύονταν όταν και όπου και έπρεπε,
- είχε κάνει πολύχρονες σπουδές στα παιδαγωγικά και στη λογοτεχνία -σπάνιο φαινόμενο για τους δασκάλους εκείνης της εποχής,
- ήταν σεμνός και δεν υπερηφανευόταν: υπήρξε μάλιστα για τρία χρόνια μαθητής του περίφημου Ρολάν Μπαρτ στο Παρίσι και μόνον αυτός το ήξερε, δεν το εκμεταλλεύτηκε ποτέ,
- ήταν σημαντικός για τον ήρωα όχι για τις γνώσεις που του πρόσφερε, αλλά κυρίως

γιατί τον έκανε να συνειδητοποιήσει την αξία της πειθαρχίας και γιατί του έμαθε πώς να μαθαίνει,

- έδειχνε με τον τρόπο ζωής του ποιες ήταν οι αξίες του: Έφτασε με δυο αλλαξιές ρούχα και τέσσερις χιλιάδες βιβλία,
- νοιαζόταν για τους μαθητές του και ενίσχυε τη φιλομάθειά τους: έθεσε εξαρχής στη διάθεση των παιδιών του σχολείου την πλούσια βιβλιοθήκη του - έπεισε τους γονείς μου να με αφήσουν να ξαναπάω σχολείο,
- ενδιαφερόταν για τη βαθύτερη καλλιέργεια των μαθητών του: «Δεν με ενδιαφέρει να είστε πρώτοι μαθητές», «εκείνο που έχει σημασία είναι να είστε πάντα ο εαυτός σας», «Όλη μέρα θα διαβάζεις ό,τι σε ενδιαφέρει εξωσχολικό και το πρωί θα ξυπνάς δυο ώρες νωρίτερα και θα ετοιμάζεσαι για το σχολείο»,
- έχει την αίσθηση ότι σε μεγάλο βαθμό οφείλει στον δάσκαλό του την επιτυχημένη επαγγελματική του σταδιοδρομία και τη διεθνή αναγνώρισή του στην ιατρική επιστήμη.

Η απάντηση στο δεύτερο ερώτημα είναι υποκειμενική, εξαρτάται από τη συναισθηματική ανταπόκριση και την κριτική τοποθέτηση του/της μαθητή/-τριας.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
Η εκφώνηση απαιτεί τη συγγραφή επιστολής στον δάσκαλο, που για τον αφηγητή-ήρωα αποτελεί ένα οικείο πρόσωπο, το οποίο αναπολεί με αγάπη. Επομένως, πρέπει να πληρούνται οι ανάλογες προδιαγραφές του συγκεκριμένου κειμενικού είδους: **Δομή:** οικεία προσφώνηση και αποφώνηση (Αγαπημένε/ Αγαπητέ μου δάσκαλε, - Με εγκάρδιους χαιρετισμούς/ Με απεριόριστη εκτίμηση και αγάπη). **Ύφος λόγου:** προσωπικό και άμεσο, τόνος εξομολογητικός, αφήγηση σε α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο. **Γλώσσα:** συγκινησιακά φορτισμένη.

Ως προς το περιεχόμενο, είναι απαραίτητο να συμπεριληφθούν όλα τα γεγονότα που συνιστούν τις αναμνήσεις του αφηγητή-ήρωα και οι συναισθηματικές αποτυπώσεις που περιλαμβάνονται στο κείμενο αναφοράς.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ Η ΦΥΣΗ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Ο Καζαντζάκης, ο άνθρωπος και η φύση

Το κείμενο αποτελεί απόσπασμα ομιλίας σε παρουσίαση του βιβλίου του Θανάση Μασκαλέρη «Το Γήινο Ευαγγέλιο του Νίκου Καζαντζάκη» (Εκδόσεις Zorba Press, Νέα Υόρκη). Είναι δημοσιευμένο από τον Φώντα Λάδη στον ιστότοπο Ο Καζαντζάκης, ο άνθρωπος και η φύση | Η Εφημερίδα των Συντακτών (efsyn.gr) στις 10.12.2017 (διασκευή για τις ανάγκες της εξέτασης).

Ας δούμε τη σχέση ανθρώπου και φύσης στις σημερινές της διαστάσεις. Είμαστε σε μια περίοδο που ο άνθρωπος όχι μόνο φέρεται αλαζονικά και απόμακρα στην ίδια τη μητέρα του, τη φύση, όχι μόνο παραμελεί και αγνοεί τις ανάγκες της, αλλά επιπροσθέτως την απομυζά, την καταστρέφει, περιφρονώντας μια αναγκαία σχέση αμοιβαιότητας και ανταπόδοσης. […]

Ο γνωστός φυσικός επιστήμονας Στίβεν Χόκινς έχει δηλώσει ότι η ανθρωπότητα πρέπει μέσα στα επόμενα 60 χρόνια να βρει νέο πλανήτη για να μετοικήσει, για να γλιτώσει από τα δεινά της καταστροφής του περιβάλλοντος και ίσως για να προλάβει να γλιτώσει και η ίδια η Γη, αν φυσικά υπάρχει ακόμα χρόνος να περισωθεί κάτι.

Όπου και να κοιτάξουμε πίσω μας, στο παρελθόν, θα βρούμε αυτή την καταστροφή, αυτή την περιφρόνηση και την εκδίωξη των «πρωτόγονων» αλλά σίγουρα σοφότερων από εμάς πολιτισμών. Ας θυμηθούμε τους Ινδιάνους στην Αμερική και τους Αμπορίτζινες στην Αυστραλία αλλά και τους ιθαγενείς της Νέας Ζηλανδίας. Είναι οι φυλές που ακόμα και τώρα εντοπίζουν οι ανθρωπολόγοι στον Αμαζόνιο και αλλού, και που οι πολυεθνικές τις οδηγούν στη μετάλλαξη και τον εγκλεισμό, προκειμένου να απομυζήσουν τον πλούτο του τεράστιου φυσικού πνεύμονα, του πλανήτη μας, που τις περιβάλλει. […]

Η ιδιαιτερότητα του ανθρώπου και η ηγεμονία του μέσα στο γήινο περιβάλλον είναι αναμφισβήτητη. Ο άνθρωπος πρέπει και μπορεί να προχωράει σε διαρκώς νέα και θαυμαστά έργα. […] Αρκεί τα δημιουργήματα αυτά να αναγνωρίζουν την πρωτοκαθεδρία της φύσης, τον αφετηριακό της ρόλο και να επιτρέπουν την αβίαστη αναπαραγωγή της, με στόχο την εξυπηρέτηση των ανθρώπινων αναγκών. Όχι των ακόρεστων, εξεζητημένων αναγκών των λίγων, αλλά των αναγκών των πολλών, με ένα πρόγραμμα στοχευμένο στις επείγουσες προτεραιότητες.

Η αγάπη και η αναγνώριση που προτείνει ο Καζαντζάκης ότι πρέπει να χαρακτηρίζει τον άνθρωπο προς τις καταβολές του, η υποταγή και η γαλήνια παράδοση του ανθρώπινου κορμιού και του ανθρώπινου μυαλού στην ανώτερη δύναμη που είναι η γη, η φύση, το τραγούδι της και η συμπυκνωμένη σοφία της είναι στοιχεία απαραίτητα για να ζήσουμε και μεταξύ μας αρμονικά. […] Γιατί, αν δεν κάνει κανείς διάλογο με τη φύση και τα δημιουργήματά της, τότε δεν μπορεί να κάνει διάλογο και με τους άλλους ανθρώπους.

Α3. Σε ένα άρθρο σου στην εφημερίδα του σχολείου σου να αναπτύξεις, με αφορμή το παραπάνω κείμενο, τις σκέψεις σου για την αλόγιστη εκμετάλλευση της φύσης από τον άνθρωπο και τις προτάσεις σου για τον περιορισμό αυτής της επικίνδυνης εκμετάλλευσης. Μπορείς να αναφέρεις παραδείγματα από την εμπειρία σου. (200-250 λέξεις)

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΝΙΤΣΑ ΤΖΩΡΤΖΟΓΛΟΥ (1926-2009)

Με τ΄ άλογα στις λυγαριές

Το βιβλίο «Με τ΄ άλογα στις λυγαριές» αναφέρεται σε μια οικογένεια που περνά τις καλοκαιρινές διακοπές της μακριά από την Αθήνα σε έναν όμορφο παραθαλάσσιο τόπο κοντά στη φύση.

[…]

Κάποιο πρωινό τα παιδιά βγήκαν νωρίς στην πλαζ. Ένα θαλασσινός αγέρας όμως είχε γεμίσει νερό και αμμουδιά με σωρούς σκουπίδια. Και τι δεν έβρισκες! Εκτός από ξύλα και φύκια συνηθισμένα στις θάλασσες, το κύμα είχε κουβαλήσει από τ΄ ανοιχτά άδειες πλαστικές μπουκάλες, πεπονόφλουδες και καρπουζόφλουδες, γιαουρτοκεσέδες, παλιόχαρτα μουσκεμένα κι ακόμα βρωμιές από τ΄ αντικρινά εστιατόρια. Τα παιδιά έφριξαν.
-Τώρα πώς θα κολυμπήσουμε;

Στο μεταξύ κόσμος είχε αρχίσει να μαζεύεται στην πλαζ και να κοιτά με σιχασιά τις βρωμιές. Ένα-δυο ντόπιοι νεαροί συνηθισμένοι στο θέαμα είχαν ριχτεί στο νερό και ξεπερνώντας το φράγμα των σκουπιδιών είχαν ξανοιχτεί, οι παραθεριστές όμως μένανε δισταχτικοί κι αηδιασμένοι. Η Ρούλα με δύο πήδους βρέθηκε στο σπίτι.

-Μαμά, δώσε μου λίγα λεφτά!

-Και τι θα τα κάνεις πρωί-πρωί;

-Πάντως δεν θα αγοράσω γλειφιτζούρια απ’ αυτά που τα τρώνε οι μύγες, κι η μικρούλα έτρεξε στον μπακάλη. Γύρισε με ένα δέμα σάκους απορριμμάτων κι είπε στα αδέρφια της:

-Μαζεύετε τώρα!

-Πώς δεν σιχαίνεστε! Τους είπε ένα μικρό κορίτσι βλέποντάς τους να μαζεύουν σκουπίδια.

-Πιο σιχαμένο είναι να τα πατάμε και να κολυμπάμε ανάμεσά τους παρά να τα καθαρίσουμε μια στιγμούλα. Πάρε σακούλα κι άρχισε!

Τώρα όμως κι άλλα παιδιά φιλοτιμήθηκαν. Θες γιατί δεν τους άρεσε η βρωμιά, θες γιατί το πήραν για παιχνίδι, άρπαξε το καθένα από έναν σάκο και βάλθηκαν να μαζεύουν. Τα παιδιά του χωριού πήραν μέρος στη διασκέδαση και τα στοιχήματα ποιος θα πρωτογεμίσει έπαιρναν κι έδιναν. Σε λίγο οι σακούλες ήταν ξέχειλες και η πλαζ καμιά διακοσαριά μέτρα δεξιά και αριστερά πεντακάθαρη.

-Τι θα τα κάνουμε τα σκουπίδια;

-Περίμενε και θα δεις! Κι ο Αλέξης αράδιασε τα φουσκωμένα σακιά σε δυο σειρές. Έβαλε βοηθούς του στη γραμμή κι όλοι πέρασαν ανάμεσα με ξεφωνητά και γέλια σαν να κάνανε παρέλαση. […]

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Στο κείμενο μια ομάδα παιδιών αντιμετωπίζει το πρόβλημα της βρώμικης θάλασσας με αποφασιστικό τρόπο. Ποιος είναι αυτός ο τρόπος; Ποια είναι η γνώμη σου για την πρωτοβουλία που παίρνουν τα παιδιά;

ή

2. Να φανταστείς πως είσαι ένα από τα παιδιά που μάζεψαν τα σκουπίδια από την πλαζ. Τι θα πρότεινες ως απάντηση στην ερώτηση: -*Τι θα τα κάνουμε τα σκουπίδια;* Να γράψεις ένα δικό σου κείμενο.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ Η ΦΥΣΗ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (25 μονάδες)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Ύφος λόγου: σοβαρό, απρόσωπο, πληροφοριακό – γ΄ ρηματικό πρόσωπο στην επιχειρηματολογία, ενδεχομένως α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο στις προσωπικές τοποθετήσεις – σοβαρό λεξιλόγιο. Τίτλος άρθρου.

Εισαγωγή/πρόλογος: Παρουσίαση του προβλήματος της υπέρμετρης εκμετάλλευσης των φυσικών πόρων.

Η αλόγιστη εκμετάλλευση της φύσης από τον άνθρωπο – σκέψεις:

Ο άνθρωπος φροντίζει να αποκτά άφθονα υλικά αγαθά, διαταράσσοντας την ισορροπία του φυσικού περιβάλλοντος, με αποτέλεσμα να κινδυνεύει η υγεία του και η ασφάλειά του. Είναι απαράδεκτη αυτή η εγωιστική συμπεριφορά. Το φυσικό περιβάλλον είναι το σπίτι που ζουν οι σύγχρονες αλλά θα ζήσουν και οι επόμενες γενιές. Ο άνθρωπος έχει ευθύνη να το φροντίζει και να το προστατεύει. Οι κλιματικές μεταβολές, τα επικίνδυνα καιρικά φαινόμενα, οι εκτεταμένες φυσικές καταστροφές, η συρρίκνωση της βιοποικιλότητας, η εξαφάνιση ζωικών ειδών, η απορρύθμιση της οικολογικής ισορροπίας είναι κάποια από τα τεκμήρια αυτής της αλόγιστης εκμετάλλευσης της φύσης από τον άνθρωπο.

Προτάσεις για τον περιορισμό αυτής της επικίνδυνης εκμετάλλευσης:

- Ενημέρωση σχετικά με τα οικολογικά προβλήματα και τις επιπτώσεις τους, άντληση πληροφοριακού υλικού, εκπόνηση εργασιών, λειτουργία προγράμματος ανακύκλωσης στο σχολείο.
- Εκδρομές, ποδηλατοδρομία και πεζοπορία στη φύση, προκειμένου τα παιδιά που ζουν στα αστικά κέντρα να αποκτήσουν βιωματική σχέση με αυτή.

- Συνεργασία με περιβαλλοντικές οργανώσεις και συλλόγους για την ανάληψη πρωτοβουλιών, όπως δενδροφύτευση, αναδάσωση, καθαρισμός αιγιαλού κ.ά.
- Συνεργασία με την επιστημονική κοινότητα για την αξιοποίηση των εναλλακτικών ανανεώσιμων μορφών ενέργειας – χρήση αντιρρυπαντικής τεχνολογίας- βιολογικός καθαρισμός.
- Εκπόνηση και υλοποίηση σχεδίου διαχείρισης των απορριμμάτων με τρόπο φιλικό για το περιβάλλον

Παρατήρηση: Οι μαθητές και οι μαθήτριες μπορούν να εμπλουτίσουν τα επιχειρήματά τους με παραδείγματα από την εμπειρία τους.

Επίλογος: Ανακεφαλαίωση

Β3. (25 μονάδες)

1.Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης:

Η πρωτοβουλία των παιδιών

Γύρισε με ένα δέμα σάκους απορριμμάτων κι είπε στ΄ αδέρφια της:

-Μαζεύετε τώρα!

Τώρα όμως κι άλλα παιδιά φιλοτιμήθηκαν. Θες γιατί δεν τους άρεσε η βρωμιά, θες γιατί το πήραν για παιχνίδι, άρπαξε το καθένα από έναν σάκο και βάλθηκαν να μαζεύουν.

- Αποφασίζουν να καθαρίσουν τη βρώμικη θάλασσα.
- Κάνουν μια σπουδαία χειρονομία που δείχνει σεβασμό στο φυσικό περιβάλλον.
- Προστατεύουν και καθαρίζουν το περιβάλλον όπου τα ίδια ζουν και περνούν ξένοιαστες στιγμές.
- Μακάρι όλοι οι άνθρωποι να σκέφτονταν με τέτοια ευαισθησία όπως αυτά τα παιδιά.
- Οι μεγάλοι έχουν να μάθουν πολλά από τα παιδιά, κυρίως τον σεβασμό και την καθαριότητα του φυσικού χώρου που ζουν.
- Δεν απαιτεί ούτε κόπο ούτε χρήματα μια τέτοια χειρονομία προστασίας της φύσης.

ή

2.Θέμα δημιουργικής γραφής:

Σε α΄ πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο παραθέτει ο/η μαθητής/τρια τις ιδέες του πάνω στην ερώτηση:

-Τι θα τα κάνουμε τα σκουπίδια;

- Να ξεχωρίσουμε τις γυάλινες συσκευασίες από τις χάρτινες για ανακύκλωση.
- Να φωνάξουμε και τους μεγάλους να μας βοηθήσουν.
- Να δείξουμε σε όλους ότι είναι πολύ σημαντικό να κολυμπάμε σε καθαρή ακρογιαλιά.
- Να απευθυνθούμε στον δήμο της περιοχής, ώστε να πάρει τις σακούλες με τα σκουπίδια.
- Να γράψουμε ένα άρθρο στην τοπική εφημερίδα για την ανάγκη προστασίας της φύσης.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Σχολείο και Ζωή

Το (διασκευασμένο) απόσπασμα αντλήθηκε από το κείμενο του Μίλτου Κουντουρά «Σχολείο και ζωή (εκπαιδευτικός δημοτικισμός)», το οποίο είναι αναρτημένο στον ιστότοπο http://ebooks.edu.gr/.

[…] Η νέα γενεά έχει μέσα της όλα τα στοιχεία για την ωραία της εξέλιξη, έχει την ορμή και τη δύναμη, έχει μ' ένα λόγο τη βούληση για την αυτοδημιουργία της. Οι τάσεις και η θέλησή της είναι συνεπείς με την εποχή της, γιατί η εποχή της έχει δράση και κίνηση, και τα νιάτα άλλο δεν είναι κι αυτά παρά δράση και κίνηση.

Άλλο δε θέλουν λοιπόν τα νιάτα αυτά παρά ελευθερία ενέργειας προς τα ιδανικά που ζουν και υπάρχουν μέσα τους, ελευθερία που ξέρει πάντα να υποτάσσεται στις πανίσχυρες αυθεντίες των ιδανικών τους αυτών, κι ουδέποτε στις αυθεντίες που κ' εμείς οι ίδιοι πια δεν τις πιστεύουμε. Τότε μόνο τα νιάτα αυτά θα ζουν αρμονικά με τον εαυτό τους, και η ελευθερία τους δε θα πέφτει σε βλαβερή αναρχία, και η απόδοσή τους θα είναι πράγματι δημιουργική. Αντ' αυτών όμως ο δάσκαλος παρουσιάζει στο παιδί μια ψυχή περιτυλιγμένη σαν τις μούμιες σε χίλιους παλαιικούς παπύρους, την ψυχή εκείνη που είπα παραπάνω ότι βρίσκεται σε αντίφαση με τη σύγχρονη σκέψη και ζωή, επομένως βρίσκεται σε αντίφαση και με την ψυχή της σημερινής νιότης, και δημιουργεί ένα σχολείο θεατρισμού και υποκρισίας.

Κ' εδώ έγκειται η μεγαλύτερη τραγωδία της σημερινής εκπαιδεύσεώς μας. Στάση και σκέψη του δασκάλου προς το παιδί, οργάνωση και πρόγραμμα, τρόπος διδασκαλίας και σχολική ζωή είναι γεμάτα από παλαιικό ακόμα διδασκαλισμό και υποκρισία. Δάσκαλος και παιδιά άλλο δεν είναι παρά θεατρίνοι. Θεατρίνοι μιας κωμωδίας που κι ο ένας κι ο άλλος έμαθαν και μαθαίνουν κάθε μέρα αριστοτεχνικά να την παίζουν. Ο ένας γελά τον άλλο και μένουν κ' οι δύο τόσο ευχαριστημένοι όσο επιτηδειότερα[1] παίξουν την κωμωδίαν αυτή.

Και δάσκαλο λέγοντας δεν εννοώ μονάχα τον επαγγελματία δάσκαλο. Εννοώ και τον γονιό και τον εκπαιδευτικό σύμβουλο και τον καθηγητή του πανεπιστημίου και το κράτος, που τους έχει από πολλού διαποτίσει η ψυχή του παλιού δασκάλου, και όλους εκείνους που από τις σκέψεις ή τις πράξεις τους λείπει το νόημα της ζωής.

---

1 πιο επιτυχημένα, επιδέξια

Μέσα στην αλληλοσύγκρουση αυτή αξιών, διδαγμάτων, δειγματισμών, τιμωριών, εξετάσεων, παιδικού φόβου και εφηβικής ορμής, τι να σου κάμει ο μαθητής που με βάση τις φυσικές ιδιότητες του ζητά με ολάνοιχτα τα μάτια της ψυχής του την οριστική φόρμα του; Η ελεύθερη σκέψη του καταπνίγεται μόλις ζητήσει να εκδηλωθεί. Οι υποψίες των μεγάλων τον βαραίνουν απ' όλες τις μεριές. Η υποσυνείδητη ζωή του βλέπει, και το νιώθει αυτό καλύτερα κι από μας τους μεγάλους, ότι μια υποκριτική αντίφαση υπάρχει μεταξύ των όσων λέγονται και των όσων γίνονται στη ζωή μας, και την αντίφαση αυτή δεν του επιτρέπεται να τη θίξει ή να την επικρίνει. Οφείλει να πιστέψει τη θέληση όλων αυτών των παιδαγωγών, έως ότου σχηματιστεί και σ' αυτόν η παρδαλή ατομικότητα του ηλικιωμένου, για να επαναλάβει κι αυτός τις ίδιες αδικίες στην ερχόμενη γενεά.

Ύστερ' απ' όλον αυτόν τον αέρα της υποκρισίας που διαπνέει πέρα ως πέρα τις ψυχές και την εκπαίδευσή μας, πώς είναι δυνατό ν' ανοιχτεί η ψυχή του εφήβου προς ελεύθερη και ειλικρινή δράση και μάθηση; […] Πώς είναι δυνατόν πια έτσι να κινήσουμε προς τα εμπρός και προς εξέλιξη τις πλούσιες δημιουργικές δυνάμεις που κρύβονται μέσα σε κάθε παιδί;

Α3. Ο συντάκτης του κειμένου προσεγγίζει κριτικά την εκπαίδευση της εποχής του. Θεωρείς ότι τα χαρακτηριστικά των δασκάλων και γενικότερα των ενηλίκων -που αποτελούν πρότυπα για τους νέους- τα οποία επισημαίνει αποτελούν αποκλειστικά στοιχεία του παρελθόντος ή ισχύουν ακόμη και σήμερα σε ένα βαθμό; Σε προφορική εισήγηση (200-250 λέξεων) που απευθύνεις στους συμμαθητές και στις συμμαθήτριές σου, να απαντήσεις στο παραπάνω ερώτημα και να παραθέσεις τα στοιχεία που, κατά τη γνώμη σου, πρέπει να διαπνέουν τις σχέσεις μαθητών και δασκάλων.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΝΔΥΛΑΚΗΣ (1861-1920)

Όταν ήμουν δάσκαλος (απόσπασμα)

Το απόσπασμα από το ομώνυμο διήγημα του Ιωάννη Κονδυλάκη που γράφτηκε το 1916 προέρχεται από το βιβλίο «Όταν ήμουν δάσκαλος και άλλα διηγήματα» (εκδ. Νεφέλη, Αθήνα, 1988).

– … Δεν είμαι από τους δασκάλους τους οποίους εγνωρίσατε μέχρι τούδε[2]. Θέλω να γίνω φίλος σας και όχι τύραννος, να σας φανώ ωφέλιμος και όχι να σας κάμω δειλούς και ταπεινούς· να με σέβεσθε και να με αγαπάτε και όχι να με τρέμετε. Μερικοί από σας άλλως

2 τώρα

τε κοντεύει να έχετε την ηλικίαν μου. Έως χθες ήμουν και εγώ μαθητής και δεν επιθυμώ να με μισήσετε, όπως εμίσησα εγώ μερικούς από τους δασκάλους μου. Δεν θ' απαιτώ να μαθαίνετε μεγάλα πράγματα, τα οποία να μη σας αφήνουν καιρόν να παίζετε, ως απαιτεί η ηλικία σας. Αλλά τα ολίγα αυτά εννοώ να τα μαθαίνετε καλά. Φρονώ[3] ότι με το γλυκύ θα κάμωμεν καλύτερα την εργασίαν μας, ενώ οι άλλοι δασκάλοι νομίζουν απαραίτητον το ξύλον και τας ύβρεις. Σας παρακαλώ, μη με αναγκάσετε να πιστεύσω ότι έχω άδικον και ότι έχουν δίκαιον οι άλλοι δασκάλοι.

Οι μαθηταί μου ήκουσαν τους λόγους μου με έκπληξιν, ήτις επί τέλους μετεβλήθη εις ακτινοβόλημα χαράς.

– Λοιπόν είσθε σύμφωνοι; τους ηρώτησα.

– Σύμφωνοι, απήντησαν.

Και ετήρησαν την υπόσχεσίν των, όπως ετήρησα και εγώ την ιδικήν μου.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ποιους στόχους έχει θέσει ο δάσκαλος για τη σχέση με τους μαθητές του; Ποιον από τους στόχους αυτούς θεωρείς σημαντικότερο και για ποιους λόγους;

ή

2. Να υποθέσεις ότι είσαι ένας από τους μαθητές του δασκάλου-αφηγητή. Σε επιστολή προς ένα φιλικό ή συγγενικό σου πρόσωπο αποτυπώνεις τις εντυπώσεις, τις σκέψεις και τα συναισθήματα που σου προκάλεσαν τα λόγια του.

Μονάδες 25

3πιστεύω

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. **(Μονάδες 25)**

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
Ως προς το επικοινωνιακό πλαίσιο (ομιλία) λαμβάνουμε υπόψη:
Δομή: απαιτείται ανάλογη προσφώνηση και αποφώνηση.
Ύφος λόγου: σοβαρό, επίσημο.
Γλώσσα: αναφορική λειτουργία.

Ενδεικτικοί άξονες ανάλυσης:

Στοιχεία από το κείμενο αναφοράς:

Οι δάσκαλοι και γενικότερα οι ενήλικοι, που (θα έπρεπε να) αποτελούν πρότυπα για τις νεότερες γενιές:

- δεν είναι ειλικρινείς απέναντί τους,
- ανακυκλώνουν σχέσεις υποκρισίας και θεατρινισμού,
- απογοητεύουν με την αντίφαση που διακρίνει τα λόγια και τις πράξεις τους,
- εμμένουν σε παρωχημένα μοντέλα εκπαίδευσης και απαρχαιωμένες αντιλήψεις,
- αναπαράγουν τις αδικίες που οι ίδιοι υπέστησαν, αντί να προωθήσουν τη δικαιοσύνη και την ελευθερία,
- καταπνίγουν τη δημιουργικότητα των νέων.

Ως προς το ερώτημα σχετικά με το αν τα παραπάνω αποτελούν αποκλειστικά στοιχεία του παρελθόντος ή ισχύουν ακόμη και σήμερα σε ένα βαθμό, ο/η μαθητής/-τρια τοποθετείται κριτικά βάσει προσωπικών εκτιμήσεων.

Στοιχεία που πρέπει να διαπνέουν τις σχέσεις μαθητών και δασκάλων:

- αλληλοσεβασμός και αλληλοεκτίμηση,

- κατανόηση των ρόλων, των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεών τους,

- αγαπητική σχέση, που βοηθά τους μαθητές να εξελιχθούν και να προοδεύσουν και τους εκπαιδευτικούς να προσφέρουν όσο περισσότερα μπορούν σε αυτή την κατεύθυνση.

Β3. (Μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Ενδεικτικοί άξονες απάντησης:

Ο δάσκαλος θέτει τους εξής στόχους:

- να γίνει φίλος τους και όχι τύραννος,
- θέλει να τον σέβονται και να τον αγαπούν, όχι να τον φοβούνται,
- να τους φανεί ωφέλιμος και όχι να τους κάνει δειλούς και ταπεινούς,
- δεν θέλει να τον μισήσουν, όπως μίσησε εκείνος μερικούς από τους δασκάλους του
- δεν θ' απαιτεί να μαθαίνουν πολλά πράγματα, τα οποία να μη τους αφήνουν ελεύθερο χρόνο να παίζουν, όπως απαιτεί η ηλικία τους, αλλά τα λίγα που θα τους διδάσκει, θέλει να τα μαθαίνουν καλά,
- δεν προτίθεται να χρησιμοποιήσει το ξύλο και τη λεκτική βία που χρησιμοποιούν άλλοι δάσκαλοι, αλλά θα επιδιώξει τη σχέση τους να διέπει μια γλυκύτητα

Η απάντηση στο δεύτερο ερώτημα είναι υποκειμενική, εξαρτάται από τη συναισθηματική ανταπόκριση και την κριτική τοποθέτηση του/της μαθητή/-τριας.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
Η εκφώνηση απαιτεί τη συγγραφή επιστολής σε πρόσωπο φιλικό ή συγγενικό. Επομένως, πρέπει να πληρούνται οι ανάλογες προδιαγραφές του συγκεκριμένου κειμενικού είδους: **Δομή:** οικεία προσφώνηση και αποφώνηση. **Ύφος λόγου:** προσωπικό, οικείο και άμεσο, τόνος εξομολογητικός, αφήγηση σε α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο. **γλώσσα:** συγκινησιακά φορτισμένη.

Ως προς το περιεχόμενο, είναι απαραίτητο να συμπεριληφθούν τα λόγια του αφηγητή-δασκάλου και οι συναισθηματικές αποτυπώσεις, οι εντυπώσεις και οι σκέψεις που προκάλεσαν στον μαθητή-δέκτη, όπως προκύπτει από τα στοιχεία που δίνονται στο κείμενο αναφοράς, αλλά και βάσει της αναγνωστικής ανταπόκρισης του/της μαθητή/-τριας.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Φέρνοντας τα παιδιά κοντά στο βιβλίο

Το κείμενο του Κυριάκου Αθανασιάδη είναι δημοσιευμένο στον ιστότοπο Φέρνοντας τα παιδιά κοντά στο βιβλίο – Αντικλείδι (antikleidi.com) στις 20.02.2019 (ανάκτηση 14.3.2022). (διασκευή για τις ανάγκες της εξέτασης)

«Πώς θα μάθουμε στα παιδιά μας να διαβάζουν βιβλία, πώς θα τα φέρουμε κοντά στη λογοτεχνία;»

Είναι ένα θεμελιώδες και εξαιρετικά κρίσιμο θέμα. Κρίσιμο μάλιστα όχι γενικά και αόριστα, επειδή το βιβλίο είναι «καλό». Αλλά κρίσιμο για τη χώρα — για την ποιότητα της χώρας, για την παραγωγική, καλλιτεχνική, πολιτιστική άνθησή της, για την οικονομία της (ναι, για την οικονομία της), για τις δυνατότητές να σταθεί με επάρκεια στο ανταγωνιστικό περιβάλλον, όπου καλείται καθημερινά να παρίσταται και να μάχεται.

Ένα παιδί που θα αγαπήσει πραγματικά το βιβλίο είναι ένας αυριανός αναγνώστης, και μάλιστα, απαιτητικός. Αυτό είναι κάτι που θεωρούμε αξιωματική αλήθεια. Μολονότι προσωπικά πιστεύω ότι η εισαγωγή ενός νέου ανθρώπου στη λογοτεχνία ενηλίκων δεν γίνεται μέσω της Παιδικής Λογοτεχνίας αλλά μέσω της Young Adult Λογοτεχνίας (αυτού που στα ελληνικά λέμε συνήθως Λογοτεχνία για Εφήβους — μια λογοτεχνική κατηγορία που στην Ελλάδα απουσιάζει, ενώ σε όλες τις αναπτυγμένες χώρες είναι η No1 σε πωλήσεις…), μολονότι δηλαδή ένα παιδί δεν θα περάσει απευθείας από τα βιβλία που διαβάζει, όταν είναι δέκα ετών, στα βιβλία που θα διαβάζει στα είκοσί του, είναι περισσότερο από βέβαιο ότι το παιδί που θα αγαπήσει τα βιβλία από μικρό, δεν θα απιστήσει ποτέ στην αγάπη του. Θα συνεχίσει ομαλά με την Εφηβική Λογοτεχνία και θα καταλήξει στη Λογοτεχνία Ενηλίκων (και στο δοκίμιο, ασφαλώς). […]

«Πώς θα βάλουμε τα παιδιά να διαβάζουν βιβλία;» αναρωτιέται ένας σχολιαστής του ιστότοπου, και συνεχίζει: Μια πολύ καλή και έγκυρη ερώτηση. Η απάντηση δεν είναι απλή. Πρέπει να διαβάζουμε βιβλία μπροστά στα παιδιά, να επαινούμε πράγματα που βρήκαμε ή μάθαμε από και χάρη στα βιβλία, να παραπέμπουμε τα παιδιά να μαθαίνουν να ψάχνουν σε βιβλία (τα λεξικά και οι εγκυκλοπαίδειες είναι βιβλία), να τους εξηγούμε ότι δεν χρειάζεται να απογοητεύονται, αν δεν τα καταλαβαίνουν όλα με τη μια, και να μην τα

παρατούν, να έχουμε άποψη κι εμείς για τα βιβλία που διαβάζουν (τι λένε, πότε και γιατί γράφτηκαν κλπ.), για να μπορούμε να συζητάμε μαζί τους τι τους άρεσε και τι όχι. Αλλά, κυρίως, δεν πρέπει ποτέ να βάζουμε με το ζόρι τα παιδιά να διαβάσουν βιβλία. Δεν πρέπει να επιμένουμε να διαβάσουν με το στανιό κάποιο βιβλίο επειδή, για κάποιον λόγο, «πρέπει στην ηλικία τους» να διαβάσουν τον συγκεκριμένο συγγραφέα ή να «ξεστραβωθούν». Τα παιδιά πρέπει να μαθαίνουν να διαβάζουν βιβλία, επειδή μαθαίνουν να τα αγαπούν. Να αγαπούν τα βιβλία και τις γνώσεις και τις απολαύσεις που προσφέρουν από τις σελίδες τους. Και, όπως κάθε αγάπη που θα διαρκέσει ολόκληρη ζωή, η αγάπη για τα βιβλία θέλει δουλειά πολλή. Όμως, είναι άφθονα και πολλά τα αντίδωρα που μας προσφέρει. […]

Α3. Σε ένα άρθρο στην εφημερίδα του σχολείου σου να προβληματιστείς για τα ενδιαφέροντα τα δικά σου και των συνομήλικών σου. Ποιες ενασχολήσεις τραβούν το ενδιαφέρον σας και πώς θα τους έπειθες ότι είναι συναρπαστικό να διαβάζουν βιβλία; Μπορείς να αξιοποιήσεις στοιχεία από το κείμενο, την εμπειρία σου και την σχολική ζωή. (200-250 λέξεις)

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΑΛΚΗ ΖΕΗ (1925-2020)

Το καπλάνι της βιτρίνας

Η Αλκη Ζέη έγραψε μυθιστορήματα για παιδιά και εμπνεύστηκε το «Καπλάνι της βιτρίνας» (1963) από τα παιδικά της χρόνια στη Σάμο. Το απόσπασμα παρακάτω είναι από την 238η χιλιάδα, εκδόσεις Κέδρος, 2007.

[…] Η Κυριακή τον χειμώνα είναι η πιο βαρετή μέρα. Θα ‘θελα να ξέρω αν όλα τα παιδιά του κόσμου περνούνε τόσο βαρετά, όσο η Μυρτώ κι εγώ. Το απόγευμα μάλιστα, όταν αρχίζει να σκοτεινιάζει νωρίς νωρίς, δεν ξέρουμε τι να κάνουμε. Από το πρωί έχουμε παίξει, έχουμε τσακωθεί, ύστερα ξαναμονοιάσει, έχουμε διαβάσει – εγώ το «Δαβίδ Κόπερφηλδ» και η Μυρτώ τον «Τζακ»- και δεν μένει πια τίποτα, μα τίποτα να κάνεις.

Ο μπαμπάς και η μαμά τις Κυριακές παίζουν χαρτιά στο σπίτι του κυρίου Περικλή, που είναι διευθυντής του μπαμπά στην Τράπεζα. Η θεία Δέσποινα, η αδελφή του παππού, πάει επίσκεψη στις φίλες κι η Σταματίνα, η υπηρέτρια, έχει έξοδο. Έτσι μένουμε τα κυριακάτικα απογεύματα στο σπίτι μόνες με τον παππού. Αν είναι καλός καιρός, ο παππούς μας πάει περίπατο κι ύστερα, μόλις σκοτεινιάσει, γυρνάμε πίσω. Τότε αρχίζει η μεγάλη

βαρεμάρα. Ο παππούς κλείνεται στο γραφείο του με τους «αρχαίους» του. Έτσι λέμε, με την αδελφή μου τη Μυρτώ, τα βιβλία του παππού, γιατί είναι όλα αρχαία ελληνικά.

Εμείς πάμε στην τζαμωτή βεράντα και κοιτάμε τη θάλασσα. Όταν έχει τρικυμία, τα κύματα σπάνε στους βράχους, πιτσιλάνε τα τζάμια κι έτσι όπως κυλάνε οι στάλες απάνω μοιάζουν με δάκρυα. Τότε είναι που συλλογιζόμαστε τις πιο θλιβερές ιστορίες. Τάχατες πως πέθανε ο μπαμπάς, η μαμά ξαναπαντρεύτηκε κι ο πατριός μας είναι πιο κακός και από τον Δαβίδ Κόπερφηλδ.

Ή, πάλι, σκεφτόμαστε πως ο παππούς είναι ένας φτωχός ζητιάνος και εμείς, ντυμένες κουρέλια, γυρίζουμε μαζί του μέσα στο κρύο και ζητιανεύουμε, από πόρτα σε πόρτα, ψωμί. Καθετί που συλλογιόμαστε τού δίνουμε και τίτλο, λες και είναι ολόκληρο παραμύθι. […]

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Στο κείμενο οι δύο ηρωίδες περνούν βαρετά τα κυριακάτικα απογεύματα και επινοούν μια πρωτότυπη ενασχόληση, φαντάζονται ιστορίες, στις οποίες συμμετέχουν. Ποια είναι η γνώμη σου για την ιδέα αυτή που έχουν τα παιδιά; Θα σου άρεσε να εντάξεις στις ενασχολήσεις σου μια τέτοια δραστηριότητα;

ή

2. Να φανταστείς πως είσαι ένα από τα δύο κορίτσια του κειμένου. Τι θα πρότεινες στην αδερφή σου να κάνετε το κυριακάτικο απόγευμα, ώστε να μην είναι βαρετό;

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (25 μονάδες)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
Ύφος λόγου: σοβαρό, απρόσωπο, πληροφοριακό – γ΄ ρηματικό πρόσωπο στην επιχειρηματολογία, ενδεχομένως α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο στις προσωπικές τοποθετήσεις – σοβαρό λεξιλόγιο. Τίτλος άρθρου.

Εισαγωγή/πρόλογος: Παρουσίαση των εφηβικών ενασχολήσεων και η αξία της ανάγνωσης βιβλίων.

Ποιες ενασχολήσεις τραβούν το ενδιαφέρον σας:

- Ηλεκτρονικοί υπολογιστές
- Παρακολούθηση ταινιών
- Μέσα κοινωνικής δικτύωσης
- Αθλητισμός

Πώς θα τους έπειθες ότι είναι συναρπαστικό να διαβάζουν βιβλία;

- Τα βιβλία ταξιδεύουν τον αναγνώστη.
- Γνωρίζουμε άλλους τόπους, άλλες νοοτροπίες, γνωρίζουμε τον κόσμο.
- Πλουτίζουν τη σκέψη μας και τη γλώσσα μας.
- Ηρεμούν και αναδιοργανώνουν το πνεύμα μας.
- Μας κινητοποιούν συναισθηματικά.
- Αποκτάμε τη δυνατότητα να συνομιλήσουμε με άνεση για πολλά θέματα με τους φίλους μας.

<u>Παρατήρηση</u>: Οι μαθητές και οι μαθήτριες μπορούν να εμπλουτίσουν τα επιχειρήματά τους με παραδείγματα από την εμπειρία τους.

Επίλογος: Ανακεφαλαίωση

Β3. (25 μονάδες)

1.Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης:

Ποια είναι η γνώμη σου για την ιδέα αυτή που έχουν τα παιδιά;

Είναι εξαιρετικά πρωτότυπη η ιδέα αυτή των παιδιών. Είναι μια δημιουργική απασχόληση που εμπλουτίζει τη ζωή τους με φαντασία και συναίσθημα. *Τότε είναι που συλλογιζόμαστε τις πιο θλιβερές ιστορίες. Τάχατες πως πέθανε ο μπαμπάς, η μαμά ξαναπαντρεύτηκε κι ο πατριός μας είναι πιο κακός και από του Δαβίδ Κόπερφηλδ*.

Θα σου άρεσε να εντάξεις στις ενασχολήσεις σου μια τέτοια δραστηριότητα;

- Τα παιδιά σήμερα ενδιαφερόμαστε αποκλειστικά σχεδόν για τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Όλη μας την ενέργεια την ξοδεύουμε σε αυτά και δεν ενδιαφερόμαστε να κάνουμε κάτι δημιουργικό και πρωτότυπο.
- Είναι ωραία να πλάθουμε ιστορίες στις οποίες συμμετέχουμε. Νιώθουμε δημιουργικοί. Κινητοποιούμε το μυαλό και τα συναισθήματά μας.

ή

2.Θέμα δημιουργικής γραφής:

Σε α΄ πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο παραθέτει ο/η μαθητής/τρια την πρότασή του:

- Να βγούμε έξω και να τρέξουμε στην ακρογιαλιά.
- Να παίξουμε κουκλοθέατρο με κούκλες που θα φτιάξουμε εμείς.
- Να διαβάσουμε ένα βιβλίο και να φανταστούμε μια άλλη εξέλιξη της ιστορίας.
- Να ζητήσουμε από τον παππού να μας εξηγήσει τα δικά του βιβλία.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ Α΄ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Σχέσεις μεταξύ γονέων και εφήβων: Η ανάγκη για αυτονομία

Άρθρο της Ε. Καρακίτσου από την ιστοσελίδα www.maxmag.gr (2019) το οποίο έχει συντομευτεί.

Οι διαπροσωπικές σχέσεις μεταξύ των εφήβων και των γονέων τους μεταβάλλονται σε σημαντικό βαθμό κατά τη διάρκεια της εφηβείας, λόγω των αλλαγών που βιώνουν οι έφηβοι και της ανάγκης επαναπροσδιορισμού της ταυτότητάς τους. Η οικογενειακή ζωή δεν είναι πάντα εύκολη κατά την περίοδο της εφηβείας, τόσο για τους γονείς όσο και για τους εφήβους. Η αυτονομία, ως ζήτημα, βρίσκεται στο επίκεντρο των σχέσεων γονέα-εφήβου και παραμένει κρίσιμο για τους εφήβους.

Ο έφηβος εξακολουθεί να χρειάζεται την αγάπη και την υποστήριξη των γονιών του, αλλά επιδιώκει και την αυτονομία του. Σε αυτό το πλαίσιο, οι αντιπαραθέσεις ή οι ρήξεις[1] είναι για τον έφηβο ένας τρόπος να επιβεβαιώσει την ταυτότητά του και τη διαφορετικότητά του. Ως εκ τούτου, είναι σημαντικό οι ενήλικες να βρίσκονται δίπλα στους εφήβους, να τους ακούνε και να ορίζουν τα σωστά όρια, φροντίζοντας πάντα για την ασφάλειά τους.

Αυτή η επιθυμία για αυτονομία θα αποτελέσει πηγή συζήτησης, διαπραγμάτευσης και σύγκρουσης μεταξύ των γονέων και των εφήβων. Αν και ο έφηβος αναζητά με κάθε τρόπο την αυτονομία του, αναρωτιέται πάντα αν το έχει παρακάνει και αν η συγκρουσιακή του συμπεριφορά δε θα τον κάνει να “χάσει” την αγάπη των γονιών του.

Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι, ακόμα κι αν επιδιώκεται η αύξηση της αυτονομίας από τους εφήβους, ιδιαίτερα από την ηλικία των 12 έως 18 ετών, η συναισθηματική απόσπαση από τους γονείς τους δεν είναι επιθυμητή για τους εφήβους.

Η έλλειψη σημαντικών σχέσεων, η γονική παραμέληση ή η παρουσία μεγάλων συγκρούσεων βρίσκονται στην καρδιά των πιο σοβαρών προβλημάτων που απειλούν τους νέους, όπως της εγκληματικότητας, των αποπειρών αυτοκτονίας, της κατάχρησης ουσιών. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο το εκπαιδευτικό στυλ που υιοθετούν οι γονείς θα έχει σημαντικό αντίκτυπο[2] στην ανάπτυξη του εφήβου.

---

[1] συγκρούσεις
[2] επίδραση

Το ζήτημα της αυτονομίας θέτει και το θέμα του διαχωρισμού. Σύμφωνα με τους ψυχαναλυτές, ο έφηβος πρέπει να "θρηνήσει" την παιδική του ηλικία, καθώς και όλα όσα συνδέονται με αυτή. Πρέπει να δει τους γονείς του διαφορετικά από ότι τους έβλεπε με τα μάτια ενός παιδιού. Ο έφηβος επιδιώκει να διαχωρίσει τον εαυτό του από τους άλλους και εν προκειμένω[3] τους γονείς του και να είναι ένα άτομο με δική του ευθύνη, που ενεργεί και σκέφτεται για τον εαυτό του.

Ο έφηβος, λοιπόν, δεν χρειάζεται μόνο να αισθανθεί αυτόνομος, αλλά έχει ανάγκη παράλληλα να αισθάνεται ασφαλής και «δεμένος» με την οικογένειά του.

Α3.Αποφασίζεις να γράψεις μια επιστολή 200-250 λέξεων προς τους γονείς/κηδεμόνες σου, η οποία θα δημοσιευτεί στο σχολικό περιοδικό. Σε αυτή θα υποστηρίξεις με επιχειρήματα την ανάγκη να σου αφήνονται από τους γονείς/κηδεμόνες σου περιθώρια αυτονομίας. Με δεδομένο ότι πρόκειται για κείμενο προς δημοσίευση, φρόντισε να έχει φροντισμένο ύφος και προσφώνηση.

25 μονάδες

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

Αδέσποτα σκυλιά

Ποίημα του Αργύρη Μαρνέρου. Ποιητική συλλογή «Οι Άρχοντες» (1985)

Ξέρετε τι τιμή τα κάνουνε
Όταν τα ζώα αυτά
Τα ονομάζουμε αδέσποτα
Είναι χωρίς κυρίους
Χωρίς αφεντικά το νιώθετε
Αυτό δεν είναι πια τιμή
Αυτό είναι προνόμιο
Γι' αυτό και κάθε εξουσία
Τους ρίχνει φόλα με ευχαρίστηση

Β3. Να επιλέξεις ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

[3] στην περίπτωση αυτή

1. Το ποιητικό υποκείμενο αποδίδει θετικό ή αρνητικό περιεχόμενο στη λέξη «αδέσποτος»; Για ποιο λόγο; Ποιες είναι οι δικές σου σκέψεις σχετικά με την έννοια της ανεξαρτησίας; Στην απάντησή σου να βασιστείς σε στοιχεία του ποιήματος.

ή

2. Να γράψεις ένα δικό σου ποίημα, όπως αυτό που σου δόθηκε, στο οποίο θα δώσεις την οπτική των ίδιων των αδέσποτων σκυλιών (η ποιητική φωνή πλέον θα ανήκει στα σκυλιά). Πρέπει να προσθέσεις δικά σου στοιχεία προσαρμόζοντας το θέμα στις δικές σου ανησυχίες, χωρίς όμως να ξεφύγεις από τη γενική θεματική («αδέσποτος»).

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ:ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (μονάδες 25)

Στοιχεία που υπηρετούν το κειμενικό είδος της επιστολής

- προσφώνηση (π.χ. Αγαπητε γονιέ/ κηδεμόνα»)
- χρήση α΄ ρηματικού προσώπου

Ενδεικτικά επιχειρήματα:

- ο έφηβος διαθέτει πλέον κριτική σκέψη και ωριμότητα, δεν είναι αφελής (ιδιαιτέρως σήμερα λόγω του διαδικτύου)
- μεγαλώνει με δημοκρατικές αξίες
- η υπερβολική καταπίεση καθιστά το άτομο παθητικό, άβουλο, φοβικό και προκαλεί συγκρούσεις στην οικογένεια
- είναι σημαντική η μάθηση μέσα από τα λάθη- η υπερβολική νουθεσία δεν μπορεί να αναπληρώσει τη γνώση μέσα από την εμπειρία και τις κακοτοπιές κ.λπ.

Παρατηρήσεις:

- Η εστίαση δεν πρέπει να βρίσκεται στον αριθμό των επιχειρημάτων αλλά στην ποιότητά τους, την οργανωμένη παρουσίασή τους εντός των παραγράφων και την αποφυγή του πλατειασμού και της παράθεσης καταλόγου αναπόδεικτων και γενικόλογων στοιχείων.

Β3. (μονάδες 25)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης:**

- Αποδίδεται θετικό περιεχόμενο («τι τιμή τα κάνουνε», «Αυτό είναι προνόμιο»)

- Διότι: η εστίαση βρίσκεται στην ανεξαρτησία, τον απεγκλωβισμό. Ο «αδέσποτος» βρίσκεται σε πλεονεκτική θέση, καθώς δεν υποτάσσεται στην εξουσία («χωρίς κυρίους», «Χωρίς αφεντικά») και, μάλιστα, την απειλεί λόγω του ελεύθερου πνεύματος, γι' αυτό και ο ισχυρός επιχειρεί να τον εξοντώσει («φόλα»).
- Ο/Η μαθητής/-τρια, εν συνεχεία, μπορεί να εκφράσει τις δικές του απόψεις (επιδοκιμασία της στάσης, ο κίνδυνος που διατρέχει όποιος δεν υποτάσσεται, οι λόγοι που διώκεται κ.α.)
- Θετικά αξιολογείται η εστίαση του μαθητή/-τριας σε κειμενικούς δείκτες/ στοιχεία τεχνικής. Π.χ. τα αδέσποτα σκυλιά και η φόλα ως σύμβολα, το κυρίαρχο οξύμωρο (το αδέσποτο σκυλί θεωρείται προνομιούχο).

2. Θέμα δημιουργικής γραφής:

Η απάντηση αποτιμάται ως προς τα εξής:

- Παρουσιάζεται η οπτική των αδέσποτων σκυλιών (η ποιητική φωνή ανήκει στα σκυλιά).
- Το ποίημα ως προς την τεχνική προσομοιάζει σε γενικές γραμμές σε αυτό που δόθηκε.
- Παρατηρείται δημιουργικότητα όσον αφορά την ένταξη νέων στοιχείων εντός της ίδιας θεματικής και, αντίστοιχα, αποφυγή μηχανιστικής αναπαραγωγής των στοιχείων του ποιήματος που δόθηκε.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης δεν «γεννούν» φίλους

Το (διασκευασμένο) απόσπασμα αντλήθηκε από το ομότιτλο άρθρο του Άγγελου Γεραιουδάκη, που αναρτήθηκε στον ιστότοπο https://www.reader.gr/ στις 2.2.2017.

Οι φιλίες αποτελούν σημαντικό και αναπόσπαστο κομμάτι της ζωής μας. Δεν είναι μία εύκολη ή απλή υπόθεση. Σε μία γνήσια φιλία υπάρχει αμοιβαίος σεβασμός, ώστε να υπάρχει ώρα και χώρος για να εκφραστούν όλοι. Ταυτόχρονα, ο άλλος είναι έτοιμος να σεβαστεί τις επιλογές, τις ιδέες και τα «πιστεύω» μας, έστω κι αν διαφωνεί, χωρίς όμως να απομακρυνθεί από κοντά μας.

Στη σημερινή εποχή, που τα social media[1] έχουν μπει δυναμικά στη καθημερινότητα μας, η αληθινή φιλία σπανίζει και δεν περισσεύει. Από μικρές ηλικίες μέχρι ηλικιωμένους ανθρώπους, τα accounts[2] πολλαπλασιάζονται. Έχουμε προφίλ εμείς, οι φίλοι μας, οι συνάδελφοί μας, οι εργοδότες μας, οι γονείς μας, ο παππούς μας, μέχρι και ο σκύλος μας. Υπολογιστές, κινητά, tablets, ίντερνετ έχουν μπει για τα καλά στη ζωή μας και τα νιώθουμε πλέον ως αναγκαία αγαθά.

Υποστηρίζεται η άποψη ότι τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης κλείνουν τους ανθρώπους στον εαυτό τους και τους απομακρύνουν από το περιβάλλον και τον έξω κόσμο. Πολλά άτομα κυρίως νέοι δημιουργούν λογαριασμούς στο Facebook, στο Twitter και στο Instagram[3], πιστεύοντας πως θα αποκτήσουν περισσότερους φίλους και θα γίνουν κοινωνικά αποδεκτοί. Αυτό, βέβαια, είναι μια μεγάλη απάτη. Οι δικτυακοί φίλοι σπάνια, έως και ποτέ, μπορούν να πάρουν θέση και να παίξουν καταλυτικό ρόλο σε θέματα συμπαράστασης και υποστήριξης, όπως ένας πραγματικός φίλος.

Μέσα από τα social media γνωρίζουμε νέα άτομα με τα οποία επικοινωνούμε, ανταλλάσσουμε φωτογραφικό υλικό και σχολιάζουμε διάφορα θέματα επικαιρότητας και μη. Αυτό δίνει το δικαίωμα σε αρκετούς να χαρακτηρίσουν φίλο έναν απλό γνωστό, αλλά και να αποποιηθούν μια φιλία με την ίδια ευκολία, υποβιβάζοντάς την σε απλή γνωριμία. Η

---

1 Μέσα κοινωνικής δικτύωσης

2 λογαριασμοί

3 σύγχρονα μέσα κοινωνικής δικτύωσης

εικονική πραγματικότητα έχει σχεδόν καταπιεί την ουσιαστική, επομένως η φιλία κρατάει όσο κρατάει το post[4] που την αποδεικνύει.

Τα likes, τα pokes, τα shares και τα comments[5] έχουν αντικαταστήσει τον πατροπαράδοτο τρόπο επικοινωνίας, δηλαδή να βλέπεις τον άλλο στα μάτια και να ακούς τη φωνή του. Μαθαίνουμε να φοράμε μάσκα κρύβοντας τον πραγματικό μας εαυτό ώστε να αρέσουμε στους άλλους. Ο κάθε χρήστης διαμορφώνει το δικό του προφίλ εντάσσοντας μέσα σε αυτό προσωπικές του φωτογραφίες, σκέψεις, στάσεις, επιθυμίες, ενδιαφέροντα επαγγελματικά και μη, σχόλια για κάθε λογής θέμα και πολλές φορές τα στοιχεία επικοινωνίας του. Έχουμε καταλήξει στο σημείο όπου η «διαδικτυακή κοινωνία» είναι, για αρκετούς, εξίσου πραγματική και σημαντική με την υπαρκτή κοινωνία που ζούμε καθημερινά, δίνοντάς τους τη δυνατότητα να επικοινωνούν χωρίς λόγια, με τον γραπτό λόγο και τις εικόνες να έχουν αντικαταστήσει τη λεκτική επικοινωνία και να θεωρούνται ισοδύναμό της.

Ελπίζω όλη αυτή η κατάσταση να μην είναι η αναπόφευκτη μοίρα μας, αλλά κάτι που, με τη βοήθεια κατάλληλων αντιδότων, να αποτελέσει μία επιπλέον δυνατότητα αυτοπραγμάτωσης, και όχι αυτοπαγίδευσης ή αυτοκαταστροφής. Δεν χρειάζεται να αποβλακωνόμαστε, ούτε να γινόμαστε «likeλάτρεις». Λες κι αν θα πάρουμε 10 likes και όχι 100 θα αλλάξει κάτι στη πραγματική ζωή μας!

Α3. Ο συντάκτης του άρθρου τοποθετείται σχετικά με τις φιλίες που διαμορφώνονται μέσω του διαδικτύου. Εσύ πιστεύεις ότι η παραδοσιακή μορφή φιλίας κινδυνεύει από τη διαδικτυακή φιλία; Σε προφορική εισήγηση (200-250 λέξεων) που απευθύνεις στους συμμαθητές και στις συμμαθήτριές σου να παραθέσεις τις απόψεις και τους προβληματισμούς του αρθρογράφου και να διατυπώσεις τις δικές σου θέσεις.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΕΛΙΖΑ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΥ (1984 -)

[Στέλνω πρώτα μήνυμα και μετά αίτημα φιλίας]

Το απόσπασμα προέρχεται από το διήγημα της Ελίζας Παναγιωτάτου με τίτλο «ΤΕΣΣΕΡΑ», που εντάσσεται στη συλλογή «ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΟ» (εκδ. Αντίποδες, Αθήνα, 2021). Αναφέρεται στη γνωριμία του ήρωα-ταξιδιώτη με μια ηλικιωμένη κυρία, καθώς περιμένουν σε ένα διεθνές αεροδρόμιο να πραγματοποιηθεί η αναβληθείσα πτήση τους.

4 Ανάρτηση, δημοσίευση

5 Ενδείξεις ψηφιακής επικοινωνίας που δηλώνουν (αντίστοιχα): ευαρέσκεια, ώθηση/παρακίνηση, διαμοιρασμό, σχόλιο

[…] Νιώθω σαν να αποκοιμιέμαι ή να πέφτω, όταν ακούω τη φωνή της γυναίκας. Νεαρέ μου, είστε καλά; Κάθεται σε αναπηρικό καροτσάκι, πίσω της στέκεται ο υπάλληλος που είναι υπεύθυνος για τη μετακίνησή της. Του δείχνει τον κενό χώρο δίπλα μου κι εκείνος την οδηγεί εκεί. Αμέσως αρχίζει να μιλάει. Είπαν δεν θα φύγει σήμερα, δεν έχει θέσεις. Αύριο πρωί, είπαν, και θα φτάσει αύριο το απόγευμα. Τα παιδιά όμως την περίμεναν σήμερα και θα ανησυχούσαν. Κρίμα να ταλαιπωρηθούν. Κρίμα.

[…] Βγάζω το κινητό μου από την τσέπη και της το δίνω να τους ειδοποιήσει. Δεν θυμάμαι το τηλέφωνό τους, μου λέει κάπως ντροπαλά. Δεν το έχω πάνω μου. Ανοησία. Έπρεπε να το έχω γράψει σε ένα χαρτί. Εσείς νεαρέ μου, ειδοποιήσατε αυτόν που θα έρθει να σας πάρει;

[…] Και τότε άρχισα να ρωτάω εγώ. Θα ερχόταν να την πάρει η κόρη της με τον γαμπρό της. Με το αυτοκίνητο. Μία ώρα δρόμος. Μετά τη δουλειά. Στο γραφείο του εκείνος. Σε μεγάλη εταιρεία. Καλό παιδί. Εργατικό. Εκείνη καθηγήτρια. Καλό παιδί κι αυτή. Τη ρωτάω αν θέλει να προσπαθήσω να βρω το τηλέφωνο της κόρης της. Με κοιτάζει. Γνωρίζετε την κόρη μου; Χαμογελάω. Στο ίντερνετ. Δεν απαντάει. Στο φέισμπουκ. Και μετά από μια παύση ακόμα μου λέει εντάξει και μου δίνει τα στοιχεία. Βρίσκω έξι γυναίκες με το ίδιο όνομα. Της δείχνω το κινητό. Η ξανθιά, μου λέει, αφού τις εξέτασε όλες μία μία, συγκεντρωμένη. Στέλνω πρώτα μήνυμα και μετά αίτημα φιλίας. Για να δούμε, λέω κάπως παιχνιδιάρικα.

Λίγα λεπτά αργότερα η κόρη της μου στέλνει ένα τυπικό και ευγενικό μήνυμα, με ευχαριστεί και μου ζητάει να επικοινωνήσω ξανά όταν θα έχω νεότερα. Το διαβάζω δυνατά, βλέπω πως είναι ικανοποιημένη. Τώρα η κόρη σας κι εγώ είμαστε φίλοι, της λέω, τονίζοντας τη λέξη φίλοι λίγο περισσότερο απ’ ό,τι θα ήθελα. Τι είδους φίλοι; Της δείχνω το κινητό. Μπορώ, ας πούμε, να δω τις φωτογραφίες της κι αυτή μπορεί να δει τις δικές μου. Πατάω πάνω στο προφίλ μιας ξανθιάς πενηντάρας με μαύρα κοκάλινα γυαλιά.

Κι έτσι αρχίζουμε να κοιτάμε φωτογραφίες και να μου εξηγεί τι βλέπουμε βάζοντας επικεφαλίδες. Ο γαμπρός μου. Κάποιες φίλες της κόρης μου. Η Μαίρη, έχω χρόνια να τη δω, πάχυνε. Η Αρετή, καλό κορίτσι. Ο γαμπρός μου ξανά. Τα παιδιά στη γιορτή του σχολείου. Η κόρη μου και ο άντρας της μπροστά στο χριστουγεννιάτικο δέντρο. [...]

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Πώς διευκολύνει ο αφηγητής-ήρωας την ηλικιωμένη συνταξιδιώτισσά του; Ποια από τις δύο γνωριμίες που τού προκύπτουν κατά την αναμονή της πτήσης (με την ηλικιωμένη κυρία ή με την κόρη της) θεωρείς πραγματικά «φιλική» και για ποιους λόγους;

ή

2. Να γράψεις ένα δικό σου διήγημα που θα έχει ως τίτλο τη φράση του κειμένου «Τι είδους φίλοι;».

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. **(Μονάδες 25)**

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
Ως προς το επικοινωνιακό πλαίσιο (ομιλία) λαμβάνουμε υπόψη:
Δομή: απαιτείται ανάλογη προσφώνηση και αποφώνηση.
Ύφος λόγου: σοβαρό, επίσημο.
Γλώσσα: αναφορική λειτουργία.

Ο/Η μαθητής/-τρια τοποθετείται κριτικά βάσει προσωπικών εκτιμήσεων.

Ενδεικτικοί άξονες ανάλυσης:

- το διαδίκτυο και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης δεν εγγυώνται γνήσιες διαπροσωπικές σχέσεις: εικονική πραγματικότητα → αποκλειστική επικοινωνία μέσω οθόνης → εικονικές σχέσεις που συγχέονται με την αληθινή φιλία
- κίνδυνος εξαπάτησης, αναξιοπιστία, έλλειψη εγκυρότητας → ασταθείς ή σαθρές βάσεις φιλίας
- τάση μιμητισμού και μαζοποίησης λόγω των προτύπων που προβάλλονται από τα ΜΚΔ
- επιδίωξη αποδοχής και υπερπροβολής → αλλοτρίωση
- η αληθινή φιλία χρειάζεται να τροφοδοτηθεί με την άμεση επαφή και την ειλικρινή επικοινωνία, που ενισχύουν τον σεβασμό, την εκτίμηση και την υποστήριξη των μελών της, συσφίγγουν τις ανθρώπινες σχέσεις και τις χαλυβδώνουν στο πέρασμα του χρόνου.

Β3. (Μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Ενδεικτικοί άξονες απάντησης:

Ο αφηγητής-ήρωας διευκολύνει την ηλικιωμένη συνταξιδιώτισσά του:

- διαθέτοντάς της το κινητό του τηλέφωνο, για να επικοινωνήσει με την κόρη της και να την ενημερώσει σχετικά με την αναβολή της πτήσης, επομένως και την καθυστερημένη άφιξή της
- προσφέρεται να αναζητήσει την κόρη της στο φέισμπουκ, προκειμένου να την ενημερώσει σχετικά
- επικοινωνεί με την κόρη της και της εξηγεί πώς έχει η κατάσταση
- συνομιλεί με την ηλικιωμένη κυρία, δείχνει ενδιαφέρον και παρακολουθεί τις διηγήσεις της, κρατώντας της παρέα κατά τη διάρκεια της αναμονής τους στο αεροδρόμιο.

Η απάντηση στο δεύτερο ερώτημα είναι υποκειμενική, εξαρτάται από τη συναισθηματική ανταπόκριση και την κριτική τοποθέτηση του/της μαθητή/-τριας.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Η μόνη δέσμευση του/της μαθητή/-τριας είναι να γράψει ένα διήγημα με τίτλο τη φράση του κειμένου «Τι είδους φίλοι;». Το περιεχόμενο και η εξέλιξη της πλοκής αποτελεί προσωπική επιλογή.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΑΞΙΔΙΑ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Τζουμέρκα: Επιβιώνοντας στο χιόνι

Το ακόλουθο συντομευμένο και ελαφρώς διασκευασμένο άρθρο του Άλκη Γαλδαδά δημοσιεύτηκε στο περιοδικό GEO *για την εφημερίδα* «Το Βήμα» *τον Φεβρουάριο του 2022.*

Ο καιρός μας είχε κάνει τη χάρη εκείνο το πρωινό του Σαββάτου. Ήταν ό,τι έπρεπε για να ξεκινήσουμε την ανάβαση προς το ορεινό καταφύγιο των δυτικών Τζουμέρκων «Μπάμπης Τσουπράς». Έχοντας μόλις ανοίξει, σε υψόμετρο 1.660 μέτρων, μας περίμενε να φτάσουμε. Και όταν λέμε «ο καιρός μας είχε κάνει τη χάρη», εννοούμε πως ήταν αρκετά κακός για να έχει νόημα το διήμερο που θα περνούσαμε, μαθαίνοντας διάφορα σχετικά με την επιβίωση στο χιόνι και στις χαμηλές θερμοκρασίες.

Ο ουρανός κλειστός παντού, ένας πολύ δυνατός άνεμος φυσούσε από διάφορες μεριές και εκτόξευε με δύναμη παγωμένους χιονοκρυστάλλους, τόσο που ένιωθες σαν εκτεθειμένος σε μια αδιάκοπη λευκή αμμοβολή. Το κρύο στα πόδια και στα χέρια επίμονο. Ο δρόμος ήταν σκεπασμένος με χιόνι και πάγο. Ο αέρας, κάποιες φορές, αλλάζοντας απότομα κατεύθυνση, σε έσπρωχνε ξαφνικά προς τον γκρεμό. Γι’ αυτό και το να απολαμβάνεις τη θέα εκείνες τις στιγμές δεν ήταν στις προτεραιότητες.

Έπρεπε να ακούς τις συμβουλές του έμπειρου οδηγού του βουνού και δασκάλου για να προχωράς με ασφάλεια. Κάποια στιγμή, για παράδειγμα, η διάβαση από ένα σημείο ήταν εντελώς αδύνατη. Το παγωμένο χιόνι έφτανε μέχρι το χείλος του γκρεμού. Εκεί ο βασικός εξοπλισμός του ορειβάτη έκανε τη δουλειά του. Με τις κατάλληλες οδηγίες σκάφτηκε προσεκτικά ένα πέρασμα με τις μικρές αλλά αποτελεσματικές σκαπάνες,[1] τα πιολέ. Στη συνέχεια, κρατώντας τις ράβδους στήριξης, τα μπατόν, προς τη μεριά του γκρεμού, παρόλη την επιμονή του αέρα πέρασαν όλοι εύκολα, μπήγοντας με το άλλο χέρι σε κάθε βήμα τα πιολέ στον πάγο ανάποδα (αφού υπάρχει στην κάτω άκρη τους ειδική απόληξη-σφήνα). Αν ήταν ακόμη πιο δύσκολα, όπως εξήγησε ο δάσκαλος, θα έπρεπε να αγκιστρωθεί καλά στον πάγο, με τη βοήθεια των πιολέ, ένα σχοινί κατά μήκος του περάσματος και οι ορειβάτες να περάσουν κρατημένοι από αυτό.

[1] σκαπάνη = σκαπτικό εργαλείο.

Φτάνοντας, όμως, στο καταφύγιο καταλαβαίνεις πως είσαι πλέον σε ένα ιδιαίτερο μέρος. Από τη μια η απρόσκοπτη θέα προς τα κάτω, ακόμη και σε μια τέτοια ημέρα, σταματάει μόνο συναντώντας τη θάλασσα του Ιονίου, ενώ γυρίζοντας προς την άλλη, το βλέμμα το υποδεχόταν μια πελώρια κατάλευκη πλαγιά, με αρκετές κορυφές στο βάθος μόλις να ξεχωρίζουν από τα σύννεφα.

Υπάρχει μια φράση που πρέπει να τη σκεφτείς και, σε τελική ανάλυση, να τη σεβαστείς. «Το κρύο μοιάζει στην ελονοσία –αν δεν σε σκοτώσει, θα σε βοηθήσει να χάσεις κιλά». Δεν χωρούν προχειρότητες με το κρύο. Θέλει προετοιμασία. Κανονικά, ο οδηγός του βουνού θα πρέπει να επιθεωρεί τους ορειβάτες της ομάδας του και τα εφόδιά τους πριν καν το ξεκίνημα, για να μην καταλήξει η εκδρομή σε τραγωδία.

Α3. Ο αρθρογράφος αναφέρεται στις ομορφιές και στους κινδύνους της χειμερινής ανάβασης σε ένα ορεινό καταφύγιο. Σε άρθρο (200-250 λέξεων) που θα δημοσιευτεί στη σχολική εφημερίδα να παρουσιάσεις, αξιοποιώντας στοιχεία του κειμένου, δύο δυσκολίες, που κρύβει ένα τέτοιο εγχείρημα για τον ορειβάτη, αλλά και τα οφέλη που προσφέρουν ανάλογες δραστηριότητες.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΝΙΚΟΣ ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗΣ (1883-1957)

[Ιαπωνία]

Το ακόλουθο κείμενο προέρχεται από το βιβλίο Ταξιδεύοντας, Ιαπωνία-Κίνα *(Αθήνα: Εκδόσεις Ελ. Καζαντζάκη, [6]1964, σ. 44-45).*

Μπαίνουμε πια στο μυρισμένο κόρφο[2] της Ιαπωνίας. Μια από τις ομορφότερες θάλασσες του κόσμου, η Μεσόγειος γιαπωνέζικη θάλασσα ανοίγεται μπροστά μας γελώντας στο ανοιξιάτικο φως. Στενή, ανάβαθη,[3] χαρούμενη, με ανείπωτη γοητεία. Εννιακόσια σαράντα νησιά μικρά και μεγάλα είναι σκορπισμένα από τη μια άκρα της ως την άλλη. Ψαροχώρια, σπιτάκια χαμηλά ξύλινα, που έχουν μαυρίσει από τις βροχές, βάρκες μακρουλές σα σαΐτες, ψαράδες με μυτερά σκιάδια, άσπρες αμμούδες, πεύκα σκούρα πράσινα με τις ρίζες μουσκεμένες στη θάλασσα. Ελλάδα μακρινή, καταγάλανη –και μια στιγμή τρομάζω, σα να γύρισα στην πατρίδα.

[2] κόρφος = αγκαλιά.

[3] ανάβαθη = αβαθής, ρηχή.

Το βαπόρι γλιστράει ήσυχα ήσυχα μέσα στο πρωινό γαλαζοπράσινο φως. Ξυπνούν οι γλάροι πεινασμένοι, ένας πελαργός με κρεμάμενα πόδια περνάει από πάνω μας και μια στιγμή λάμπει η κάτασπρη χνουδωτή κοιλιά του και νιώθω στη φούχτα μου τη μαλακάδα της και τη ζέστα.

Κάθε στιγμή αλλάζει τ' όραμα. Πότε πράσινα ειρηνικά νησάκια, πότε απότομοι γκρίζοι γρανίτες. Βαθιές σπηλιές γαλάζιες, και πιο πέρα, με την ανάγερτη[4] στέγη, με την κόκκινη πόρτα, ένας ναός μέσα σε ανθισμένα δέντρα. Και παντού σβησμένα ηφαίστεια: Τρομερές θα 'γιναν εδώ γεωλογικές ανατροπές, σκίστηκε η στεριά, μπήκαν τα κύματα, και τώρα εννιακόσιες σαράντα κορυφές απομένουν απάνω από τον κατακλυσμό. Έσβησαν οι λάβες, απλώθηκε το χορτάρι, ήρθε το ανθρώπινο ζευγάρι και χώθηκε μέσα στην πρασινάδα.

Τούτη η θάλασσα που περνούμε σήμερα στάθηκε η γαλάζια κούνια της γιαπωνέζικης ψυχής. Εδώ γεννήθηκαν κι ηλιοψήθηκαν τα λιγνά θαλασσινά κορμιά που κυρίεψαν με μόχτο, πιθαμή με πιθαμή, την Ιαπωνία και διώξαν στα πιο βορινά ακρογιάλια τους άγριους Αινού. Από δω κινούσαν οι τολμηροί θαλασσομάχοι, μισό έμποροι, μισό κουρσάροι, και πιάναν τα πλούσια κινέζικα λιμάνια. Κι όταν γύριζαν πια στην πατρίδα, κουβαλούσαν μέσα στ' αμπάρια τους και μέσα στην καρδιά τους τις πολύτιμες κινέζικες πραμάτειες –μεταξωτά, τέχνες, θεούς, ιδέες.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ο αφηγητής περιγράφει «μια από τις ομορφότερες θάλασσες του κόσμου». Γιατί τη θεωρεί όμορφη; Ποιες σκέψεις σού προκαλούν οι ταξιδιωτικές του εντυπώσεις;

ή

2. Να γράψεις στο ημερολόγιό σου τις σκέψεις και τα συναισθήματά σου, περιγράφοντας ένα ταξίδι σε κάποιον τόπο που σε γοήτευσε.

Μονάδες 25

[4]ανάγερτη = που γέρνει ελαφρά.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΑΞΙΔΙΑ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή)

Α3. (μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

- Κειμενικό είδος: Άρθρο γνώμης (αναμένεται να ακολουθηθούν τα χαρακτηριστικά στοιχεία του άρθρου γνώμης: τίτλος, αφόρμηση από επίκαιρο γεγονός στον πρόλογο, κτλ.).
- Συντάκτης: Ο μαθητής/η μαθήτρια.
- Αποδέκτης: Η σχολική κοινότητα κατά πρώτο λόγο, οποιοσδήποτε αναγνώστης κατά δεύτερο λόγο.
- Ύφος λόγου: Οικείο (χρήση α’ και γ΄ ρηματικού προσώπου, προσεγμένο λεξιλόγιο).
- Γλώσσα: αναφορική λειτουργία.

Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:

Ι. Δυσκολίες που κρύβει η χειμερινή ανάβαση σ’ ένα ορεινό καταφύγιο:

- Οι καιρικές συνθήκες (χιόνι, πάγος, ψυχρός δυνατός άνεμος, πολύ χαμηλές θερμοκρασίες)
- Η ανάγκη προετοιμασίας (είναι απαραίτητη η καθοδήγηση από κάποιον έμπειρο οδηγό του βουνού και είναι επιβεβλημένος ο εφοδιασμός με τα κατάλληλα ρούχα, εργαλεία, τρόφιμα, φάρμακα, με τον ενδεδειγμένο εξοπλισμό εν γένει).

ΙΙ. Οφέλη που προσφέρουν ανάλογες δραστηριότητες:

- Οι ορειβάτες μαθαίνουν:
    - να προετοιμάζονται κατάλληλα για ένα δύσκολο εγχείρημα
    - να προσαρμόζονται και να επιβιώνουν σε εξαιρετικά δυσμενείς καιρικές συνθήκες
    - να ακολουθούν συγκεκριμένες οδηγίες, να συνεργάζονται και να δρουν ως ομάδα
    - να κατακτούν στόχους που απαιτούν οργάνωση, κόπο, εγρήγορση και αλληλεγγύη

- να ζουν σε πλήρη αρμονία με τη φύση, σεβόμενοι το φυσικό περιβάλλον και τους νόμους του.

- Οι ορειβάτες απολαμβάνουν τη θέα τοπίων ανυπέρβλητης φυσικής ομορφιάς.

Θετικά αξιολογούνται:

- *Ένας πετυχημένος, περιεκτικός και ελκυστικός τίτλος*
- *Η κατάλληλη τεκμηρίωση*

Αρνητικά αξιολογούνται:

- *Η απουσία τίτλου ή ένας μακροσκελής ή ασαφής τίτλος*
- *Ένας γενικόλογος πρόλογος*
- *Η πληθώρα παραδειγμάτων και η έλλειψη τεκμηρίωσης*
- *Το προσωπικό, εξομολογητικό ύφος.*

Β3. (μονάδες 25)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης**

<u>Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:</u>

Ο αφηγητής θεωρεί όμορφη τη Μεσόγειο γιαπωνέζικη θάλασσα, επειδή:

- περικλείει εννιακόσια σαράντα νησιά, παρόλο που είναι στενή και αβαθής,
- διαθέτει μια ξεχωριστή γοητεία,
- περιβάλλει έναν ολόκληρο κόσμο, φυσικό (αμμουδιές, πεύκα, καταγάλανα νερά, γλάρους, πελαργό) και ανθρώπινο (ψαράδες, ψαροχώρια, βάρκες), που θυμίζει την Ελλάδα,
- γεννήθηκε ύστερα από ηφαιστειακές εκρήξεις και κατακλυσμούς,
- υπήρξε το λίκνο της Ιαπωνίας και της ιστορίας της.

Στη συνέχεια, ο μαθητής/η μαθήτρια καλείται να εκφράσει ελεύθερα τις προσωπικές του/της σκέψεις για τις ταξιδιωτικές εντυπώσεις του αφηγητή. Μπορεί να γράψει ότι η θάλασσα:

- με τα ηφαιστειογενή νησιά της υπήρξε πηγή ζωής και πολιτισμού όχι μόνο για την Ιαπωνία, αλλά και για την Ελλάδα,
- διαθέτει την ίδια ομορφιά σε όλα τα μήκη και τα πλάτη της Γης,
- γοητεύει τον ταξιδιώτη, αγγίζοντας λυτρωτικά τις αισθήσεις, το πνεύμα και την ψυχή του.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:

- Κειμενικό είδος: ημερολόγιο (ημερομηνία, προσφώνηση: αγαπημένο μου ημερολόγιο ή οποιαδήποτε ανάλογη, αποφώνηση: δικός σου/δική σου ή οποιαδήποτε ανάλογη)
- Συντάκτης/συντάκτρια: μαθητής/μαθήτρια
- Αποδέκτης/αποδέκτρια: το ημερολόγιο, στην ουσία ο ίδιος ο μαθητής/η ίδια η μαθήτρια
- Ύφος λόγου: άμεσο και εξομολογητικό (α και β ενικό πρόσωπο)
- Γλώσσα: απλή, αναφορική ή/και ποιητική λειτουργία
- Σκοπός για τον οποίο γράφεται το κείμενο: να εκφράσει ο μαθητής/η μαθήτρια με δημιουργικό τρόπο τις σκέψεις και τα συναισθήματά του/της για ένα ταξίδι σε κάποιον τόπο που άσκησε γοητεία στην ψυχή του/της, βασιζόμενος/η στη συγκίνηση που του/της προκάλεσε το λογοτεχνικό κείμενο.
- Ο μαθητής/η μαθήτρια μπορεί να
    - περιγράψει τις φυσικές ομορφιές του τόπου
    - αναφερθεί στους ανθρώπους του και στις συνήθειές τους
    - παρουσιάσει σε αδρές γραμμές τα μνημεία και τον πολιτισμό τους.
- Η εκφώνηση επιτρέπει την καταγραφή των προσωπικών ιδεών των μαθητών, αρκεί να είναι ολοκληρωμένες ως προς τη διατύπωση και τα νοήματα.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Έρευνα: Η GenZ αποκαλύπτεται – Τι απασχολεί τους νέους

Το ακόλουθο συντομευμένο και ελαφρώς διασκευασμένο άρθρο της Λίνας Γιάνναρου δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα «Η Καθημερινή» στις 30.03.2022 https://www.kathimerini.gr/society/561784423/ereyna-i-gen-z-apokalyptetai-ti-apascholei-toys-neoys/ (προσπελάστηκε στις 31.03.2022).

Είναι αυτοί που με το πάτημα ενός κουμπιού στο έξυπνο τηλέφωνό τους μπορούν να έχουν ένα νέο ζευγάρι παπούτσια στην πόρτα τους σε λίγες ώρες. Ή ένα νέο πατίνι. Είναι αυτοί που δεν ξέρουν τι σημαίνει να βαριέσαι, αφού πάντα θα βρουν στο κινητό τους κάτι ενδιαφέρον να τους απασχολήσει. Αυτοί που δεν θυμούνται τον κόσμο χωρίς Ιντερνέτ και ταυτόχρονα χωρίς κάποιου είδους κρίση. Είναι η Gen Z, τα παιδιά που γεννήθηκαν κάπου ανάμεσα στο 1995 και το 2010 και διεκδικούν τη δική τους θέση στη δημόσια ζωή.

Η έρευνα που παρουσιάζεται σήμερα αποτελεί την πρώτη στην Ελλάδα που εστιάζει αποκλειστικά στη συγκεκριμένη γενιά (πραγματοποιήθηκε σε δείγμα νέων 16-25 ετών), ανοίγοντας ένα παράθυρο στον μυστηριώδη κόσμο της. Μυστηριώδη γιατί αναπτύσσεται σε μεγάλο βαθμό μπροστά σε μια οθόνη. Σύμφωνα με την έρευνα, το 51,6% των νέων αυτής της γενιάς περνάει 5-10 ώρες καθημερινά στο Διαδίκτυο, με ένα 10,6% να περνάει περισσότερες από 10 ώρες.

Τα στοιχεία πάντως διαλύουν μια μεγάλη παρανόηση. Η «αποσύνδεση» από την πραγματικότητα δεν σημαίνει αδιαφορία. Οι νέοι και οι νέες της Gen Z σε ποσοστό 55% δηλώνουν ότι παρακολουθούν πολύ ή πάρα πολύ την επικαιρότητα. Όπως αναμενόταν, βασικές πηγές ενημέρωσης αναδεικνύονται τα ενημερωτικά σάιτ και τα κοινωνικά δίκτυα. «Δύο από τους βασικότερους λόγους για αυτό είναι, πρώτον, η δυνατότητα που τους δίνει η τεχνολογία να εξατομικεύσουν την κατανάλωση των ειδήσεων, και δεύτερον, ο πρακτικός χαρακτήρας των κινητών συσκευών», σχολιάζει η αναπληρώτρια καθηγήτρια στο τμήμα Επικοινωνίας και ΜΜΕ στο Πανεπιστήμιο Bournemouth και μέλος της ερευνητικής ομάδας, Αναστασία Βενετή. Ένας ακόμα λόγος είναι και η πολλάκις αποτυπωμένη δυσπιστία αυτής της γενιάς απέναντι στα παραδοσιακά ΜΜΕ. […]

Ωστόσο, οι νέοι παραμένουν επιφυλακτικοί ως προς τις διαδικτυακές πηγές ενημέρωσης. «Ως πιο εξοικειωμένοι με το Διαδίκτυο είναι και πιο προσεκτικοί με τη χρήση του». Την εμπιστοσύνη τους σε θέματα επικαιρότητας κερδίζουν οι ειδικοί επιστήμονες (61,8%), η οικογένεια (49,4%) και οι

φίλοι (39,5%). Σε μεγάλο ποσοστό (74,7%) θεωρούν ότι έχουν την ικανότητα να εντοπίζουν μια ψευδή είδηση.

Μολονότι σε ποσοστό 75% αποφεύγουν τις αναρτήσεις πολιτικού περιεχομένου, παίρνουν θέση για τα θέματα που τους απασχολούν. Για παράδειγμα, σε ποσοστό 60% δηλώνουν ότι ανησυχούν πολύ για την κλιματική αλλαγή, ενώ το 86,9% αναφέρει ότι συμφωνεί με τη λογική και τους στόχους του ελληνικού # Me Too. Σε συντριπτικό ποσοστό (84%), τέλος, δηλώνουν ότι θα ψηφίσουν στις επόμενες εκλογές.

Α3. Στο άρθρο της η Λίνα Γιάνναρου αναφέρει ότι οι περισσότεροι νέοι 16-25 ετών περνούν τον χρόνο τους «μπροστά σε μια οθόνη». Συμφωνείς με τη διαπίστωσή της; Ποια είναι, κατά τη γνώμη σου, τα ενδιαφέροντά τους; Να αναπτύξεις τεκμηριωμένα την άποψή σου σε ομιλία (200-250 λέξεων) που θα εκφωνήσεις στο σχολείο σου στο πλαίσιο ημερίδας με θέμα «Τα ενδιαφέροντα των νέων». Μπορείς να αξιοποιήσεις πληροφορίες από το κείμενο.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΓΙΩΡΓΟΣ ΘΕΟΤΟΚΑΣ (1905-1966)

Αργώ (απόσπασμα)

Το μυθιστόρημα Αργώ *του Θεοτοκά συνιστά μια τοιχογραφία της Ελλάδας του μεσοπολέμου. Το πρώτο μέρος κυκλοφόρησε το 1933, το έργο όμως ολοκληρώθηκε το 1936 με την έκδοση και του δεύτερου τόμου. Το απόσπασμα προέρχεται από τον πρώτο τόμο (Αθήνα, Βιβλιοπωλείον της «Εστίας», [16]1998, σσ. 121-123).*

Ο Αλέξης και ο Λίνος καθίσανε σ' έναν πάγκο, κάτω από τη φοινικιά. Ο Λίνος άναψε ένα τσιγάρο, αφού βεβαιώθηκε πως κανείς δεν τον έβλεπε εξόν από τον αδελφό του, και φύσηξε βίαια τον καπνό του προς το φεγγάρι.

– Δεν κάνεις καλά που καπνίζεις, είπε ο Αλέξης, που δεν κάπνιζε ποτέ.

– Ωχ αδερφέ! αποκρίθηκε ο άλλος και φύσηξε τον καπνό του με περισσότερη δύναμη. […]

– Είσαι δεκάξι χρονώ και καπνίζεις ένα πακέτο τη μέρα, εξακολούθησε ο Αλέξης. Θα χαλάσεις την υγεία σου.

– Και τι μ' αυτό; Σε τι μου χρησιμεύει η υγεία μου;

– Μη λες ανοησίες. Σου χρησιμεύει, για να ζήσεις. Εγώ που δεν είμαι γερός ξέρω καλύτερα τι αξίζει η υγεία.

– Ζωή είναι αυτή που ζούμε; ρώτησε ο Λίνος.

Ο Αλέξης γέλασε.

– Και τι ήθελες να κάνεις στην ηλικία σου; ρώτησε. Πηγαίνεις σχολείο και διαβάζεις τους αρχαίους. Δε σου φτάνει;

– Όχι, δε μου φτάνει.

– Όταν πάψεις να είσαι μαθητής, θα σκεφτούμε να κάνεις άλλα πράματα πιο συναρπαστικά.

– Ω, σας βλέπω και σας που δεν είστε μαθητές, τι ωραία που ζείτε! είπε ο Λίνος με θυμό. Καμώνεστε τάχατες πως δε βλέπετε τον κόσμο σαν τον πατέρα, μα κατά βάθος είστε ίδιοι κι απαράλλαχτοι, Νοταράδες, ως το κόκαλο, καλαμαράδες, γραφιάδες, βιβλιοφύλακες. Δεν μπορείτε να απομακρυνθείτε ούτε μια μέρα από τα βιβλία και τα γραψίματα. Γεννηθήκατε μουντζουρωμένοι μελάνι. Ο μόνος σκοπός του Νίκη είναι να γράφει βιβλία. Κι εσύ εκεί πας, σε βλέπω καλά. Να τυπωθεί το όνομά σας και να κάνετε τους σπουδαίους, αυτό είναι το μεγάλο όνειρο της ζωής σας, να εκθέσουν τις φωτογραφίες σας στις προθήκες των βιβλιοπωλείων, να σταματά ο κόσμος και να σας θαυμάζει τάχατες. Όλο βιβλία, βιβλία, βιβλία! Δεν αναπνέω καλά μες σ' αυτό το περιβάλλον. Με πνίγει η σκόνη. […]

– Τις μόνες στιγμές ευτυχίας που γνώρισα τις χρωστώ στα βιβλία, μουρμούρισε αργά ο Αλέξης.

Ο Λίνος ξέσπασε.

– Όχι! Όχι! φώναξε. Χίλιες φορές όχι! Παρεξηγήσατε τη ζωή όλοι σας. Ή μάλλον την καταργήσατε. Ο πατέρας δεν υποπτεύτηκε ποτέ τι είναι η ζωή. Εσείς οι δυο παρηγοριέστε διαβάζοντας τη ζωή που δε ζείτε ή γράφοντάς την. Μα ο μόνος σκοπός της ζωής είναι να τη ζει κανείς όσο μπορεί, όσο βαστά πιο δυνατά και πιο πλούσια.

Μιλούσε με θέρμη, με αγανάκτηση. Ο Αλέξης κοίταζε τον όμορφο επαναστατημένο έφηβο με τρυφερότητα και με κάποιο κρυφό καμάρι. Τον αγαπούσε πολύ κι ίσως να τον θαύμαζε, σε ορισμένες στιγμές, για την απειθάρχητη ορμή του, για το ξεχείλισμα της νεανικής του ζωντάνιας.

– Πες, Λίνο, τι θες να κάνεις με τη ζωή σου, με τη νιότη σου;

– Θέλω ηρωισμό! αποκρίθηκε ο έφηβος αδίσταχτα, με παθιασμένη φωνή.

Σωπάσανε.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Τα δύο αδέλφια, ο Αλέξης και ο Λίνος, γοητεύονται από μια διαφορετική στάση ζωής. Τι προτιμά ο καθένας τους; Ποια είναι η δική σου άποψη για τον σκοπό της ζωής;

ή

2. Να μεταφέρεις τις σκέψεις και τα συναισθήματα του Λίνου στο ημερολόγιό του, υιοθετώντας τη δική του οπτική γωνία.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Α3. (μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

- Κειμενικό είδος: Ομιλία (αναμένεται να ακολουθηθούν τα χαρακτηριστικά στοιχεία και η δομή της ομιλίας-εισήγησης: προσφώνηση, πρόλογος-εισαγωγή, κύριο μέρος-ανάπτυξη της θέσης, επίλογος-διατύπωση προτροπής, αποφώνηση).
- Συντάκτης: Ο μαθητής/η μαθήτρια.
- Αποδέκτης: Η σχολική κοινότητα.
- Ύφος λόγου: Σοβαρό αλλά και άμεσο, καθώς πρόκειται για ομιλία (χρήση α’, β’ και γ’ ρηματικού προσώπου, προσεγμένο λεξιλόγιο).
- Γλώσσα: αναφορική λειτουργία.

Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:

Ο μαθητής/η μαθήτρια αναμένεται:

- να συμφωνήσει με τη διαπίστωση της Λίνας Γιάνναρου, αξιοποιώντας πληροφορίες από το κείμενό της και προσθέτοντας τις δικές του/της διαπιστώσεις (π.χ. οι νέοι χρησιμοποιούν στη μεγάλη τους πλειοψηφία το διαδίκτυο, καθώς ενημερώνονται από διαδικτυακές πηγές, ενημερωτικούς ιστότοπους και κοινωνικά δίκτυα, επικοινωνούν, εκπαιδεύονται και ψυχαγωγούνται ψηφιακά),
- να παρουσιάσει τα ενδιαφέροντα των νέων (π.χ. οι νέοι ενδιαφέρονται για τις διάφορες μορφές του αθλητισμού και ασχολούνται ενεργά με κάποιες από αυτές, έχουν καλλιτεχνικά ενδιαφέροντα, ακούν μουσική, βλέπουν κινηματογραφικές ταινίες, δημιουργούν βίντεο,

γνωρίζουν την ψηφιακή τέχνη, χρησιμοποιούν τις νέες τεχνολογίες, ασχολούνται με τη ρομποτική, έχουν περιβαλλοντικές και οικολογικές ανησυχίες, νοιάζονται για τα κοινωνικά προβλήματα και τα κοινωνικά δρώμενα, συμμετέχουν σε δράσεις που έχουν ανθρωπιστικούς στόχους, αγωνιούν για το μέλλον).

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Θετικά αξιολογούνται:

- *Μια πετυχημένη προσφώνηση και αποφώνηση, ανάλογες με το είδος του ακροατηρίου.*
- *Η αξιοποίηση πληροφοριών από το κείμενο αναφοράς.*
- *Η κατάλληλη τεκμηρίωση.*
- *Η προσπάθεια ενεργοποίησης του ακροατηρίου.*

Αρνητικά αξιολογούνται:

- *Η απουσία προσφώνησης ή/και αποφώνησης.*
- *Ένας γενικόλογος πρόλογος, στον οποίο δεν δηλώνεται με σαφήνεια η ιδιότητα του ομιλητή/της ομιλήτριας και το θέμα της ομιλίας.*
- *Η πληθώρα παραδειγμάτων και η έλλειψη τεκμηρίωσης.*
- *Το προσωπικό, εξομολογητικό ύφος λόγου.*

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

Β3. (μονάδες 25)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης**

<u>Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:</u>

- Ο Αλέξης γοητεύεται από την ανάγνωση και τα βιβλία, ζει μέσα από αυτά, συγκινείται και χαίρεται διαβάζοντας, χρησιμοποιώντας τη φαντασία και την ενσυναίσθηση.
- Ο Λίνος, αντίθετα, αναζητά τη δράση και τον ηρωισμό. Θεωρεί ότι τα βιβλία καταργούν τη ζωή. Γι’ αυτόν δεν έχει νόημα να διαβάζει για τη ζωή, αλλά να τη ζει («ο μόνος σκοπός της ζωής είναι να τη ζει κανείς όσο μπορεί, όσο βαστά πιο δυνατά και πιο πλούσια»). Ξεχειλίζει από εφηβική επαναστατικότητα, ορμή και ζωντάνια.

- Στη συνέχεια, ο μαθητής/η μαθήτρια καλείται να εκφράσει ελεύθερα την προσωπική του άποψη για τον σκοπό της ζωής. Μπορεί να υιοθετήσει τη στάση ζωής του Αλέξη ή του Λίνου ή να εκφράσει τη δική του ξεχωριστή άποψη.

Παρατήρηση: *Η εκφώνηση επιτρέπει την καταγραφή των προσωπικών ιδεών των μαθητών, αρκεί να είναι ολοκληρωμένες ως προς τη διατύπωση και τα νοήματα.*

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:

- **Κειμενικό είδος:** ημερολόγιο (ημερομηνία, προσφώνηση: αγαπημένο μου ημερολόγιο ή οποιαδήποτε ανάλογη, αποφώνηση: δικός σου/δική σου ή οποιαδήποτε ανάλογη).
- **Συντάκτης/συντάκτρια:** μαθητής/μαθήτρια που έχει υιοθετήσει την οπτική γωνία του Λίνου.
- **Αποδέκτης/αποδέκτρια:** το ημερολόγιο, στην ουσία ο ίδιος ο μαθητής/η ίδια η μαθήτρια ως αφηγηματικός ήρωας.
- **Ύφος λόγου:** άμεσο και εξομολογητικό (α΄ και β΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο).
- **Γλώσσα:** απλή, αναφορική ή/και ποιητική λειτουργία.
- **Σκοπός για τον οποίο γράφεται το κείμενο:** να εκφράσει ο μαθητής/η μαθήτρια με δημιουργικό τρόπο τις σκέψεις και τα συναισθήματα του Λίνου για τον σκοπό της ζωής, μέσα από τη συγκίνηση που του/της προκάλεσε το λογοτεχνικό κείμενο.

Ενδεικτικά, ο μαθητής/η μαθήτρια μπορεί να αναφερθεί (ως Λίνος):

- στην απογοήτευση που του προκαλεί η περιχαρακωμένη μαθητική ζωή,
- στην αγανάκτηση που νιώθει για την πνιγηρή ζωή των αδελφών και του πατέρα του, που έχουν αφιερωθεί στα βιβλία, στα γράμματα και στη συγγραφή, επιδιώκοντας τη λογοτεχνική καταξίωση και υστεροφημία,
- στη δική του λαχτάρα για δράση και ηρωισμό, για την ίδια τη ζωή, που θέλει να τη ζήσει έντονα, αποκτώντας πλούσιες εμπειρίες και δυνατά βιώματα,
- στο πάθος, στην ορμή, στην επαναστατικότητα και στη ζωντάνια, που νιώθει να τον κατακλύζουν, συνταράσσοντας συθέμελα την ύπαρξή του.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Ο σκληρός καθρέφτης του Facebook

Το παρακάτω κείμενο έχει δημοσιευθεί από τη Μαρία Παπαπαναγιώτου την 1.4.2012 και αναφέρεται στις διατροφικές διαταραχές που χαρακτηρίζουν πολλούς εφήβους εξαιτίας της επιρροής του διαδικτύου. Πηγή: www.lifo.gr

Μπορεί τα παραδοσιακά μέσα ενημέρωσης, η διαφήμιση και οι πασαρέλες να χρειάστηκαν τριάντα χρόνια, για να παραδεχθούν επίσημα ότι ευθύνονται για χιλιάδες κρούσματα ανορεξίας, βουλιμίας και διατροφικών διαταραχών, στην περίπτωση του facebook[1] όμως κάτι τέτοιο καταγράφηκε και αποδείχθηκε αυτόματα.

Αρκούν τα online[2] ερωτηματολόγια, τα profil[3] των χρηστών (των φίλων και των ιδίων) και τα comments[4], για να εντοπίσουν οι επιστήμονες στην κοινωνική δικτύωση τα σύνδρομα, όπως αποτυπώνονται και στον "αληθινό" κόσμο.

Το facebook, αν και φτιάχτηκε, για να κάνει τον κόσμο να νιώθει καλύτερα, όπως σχολιάζουν οι ειδικοί κοινωνικοί αναλυτές, ενεργοποιεί φαινόμενα σκληρού κοινωνικού ανταγωνισμού και καταποντίζει την προσωπική αυτοεκτίμηση, γιατί ηλεκτρονικά οι εικόνες όλων εκτίθενται στα μάτια όλων, και κυρίως οι προσωπικές τους εικόνες στα μάτια του καθενός. Οι χρήστες του facebook συγκρίνουν διαρκώς την εικόνα του εαυτού τους με των φίλων τους, αλλά και τις δικές τους, για το πώς δείχνουν τώρα και πώς έδειχναν επίσης ένα, δύο ή και περισσότερα χρόνια πριν.

Ερευνητές του Κέντρου Διατροφικών Διαταραχών του πανεπιστημίου του Μέριλαντ εξέτασαν χρήστες του facebook ηλικίας 16-40 ετών. Περισσότεροι από τους μισούς δήλωσαν ότι δεν εγκρίνουν τη σιλουέτα και το βάρος τους και έπρεπε οπωσδήποτε να χάσουν κιλά. Οι άνδρες μάλιστα της ομάδας που εξετάστηκε πρόσθεσαν ότι είχαν ανεβάσει οι ίδιοι αρνητικά σχόλια για την εμφάνισή τους στο προφίλ τους στο facebook, σε ποσοστό 45%, ενώ οι γυναίκες, αν και σε συχνότητα 78%

---

[1] πλατφόρμα κοινωνικής δικτύωσης

[2] διαδικτυακά , σε σύνδεση

[3] χαρακτήρας, τρόπος συμπεριφοράς, φυσιογνωμία

[4] σχόλια

δήλωσαν αποφασισμένες να αρχίσουν δίαιτα επειγόντως, απέφευγαν να σχολιάζουν αρνητικά τον εαυτό τους σε ποσοστό μεγαλύτερο του 75%.

Το facebook, όπως αποδεικνύεται, καλλιεργεί σε άσημους και διάσημους ένα υπερβολικό, σχεδόν ξιπασμένο σύνδρομο του «ψευδοστάρ». Άτομα που νιώθουν άσχημα συγκεκριμένες ημέρες, όπως απέδειξαν οι έρευνες, δεν είναι και πολύ «στις ομορφιές τους», για να βγούνε με τους φίλους τους και να πάνε σε ένα απλό μπαρ. Δεν το κάνουν μη τυχόν και τους τραβήξουν φωτογραφία οι φίλοι τους και εμφανιστούν, όπως δεν θα ήθελαν, στο facebook και με αυτό το τρόπο εκτεθούν. Σύνδρομο που μέχρι πρόσφατα αφορούσε περισσότερο ανθρώπους του θεάματος.

[…] Στην αληθινή ζωή μπορεί κανείς να αποφύγει τους καθρέφτες, αν δεν αισθάνεται καλά. Δε γλυτώνει όμως από το facebook, επισημαίνουν οι επιστήμονες, και προειδοποιούν: Σε ποσοστό 80% οι χρήστες του facebook συνδέονται τουλάχιστον μια φορά την ημέρα και άρα θυμούνται τις ανασφάλειές τους για την εικόνα και το image[5] τους. Αν δεν αντέχετε, αποσυνδεθείτε για λίγο, έως ότου νιώσετε σωματικά και νοητικά κάπως καλύτερα.

Α3. Με αφορμή το κείμενο που διάβασες να γράψεις ένα άρθρο 200-250 λέξεων που θα δημοσιευτεί στην εφημερίδα του σχολείου σου με θέμα τη χαμηλή αυτοεκτίμηση που διακατέχει πολλούς συνομηλίκους σου. Να σε απασχολήσει αν το παραπάνω αίσθημα των νέων οφείλεται και σε άλλους παράγοντες, εκτός από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΒΑΦΗΣ (1863 – 1933)

Όσο μπορείς

Το ποίημα γράφτηκε το 1913 και ανήκει στην κατηγορία των διδακτικών ποιημάτων. Οι παραινέσεις που απευθύνει ο ποιητής αναφέρονται τόσο στον εαυτό του όσο και σε κάθε αποδέκτη του ποιήματος και υποδεικνύουν μια ηθική στάση και μια μετρημένη κοινωνική ζωή. Ποιήματα, τόμ.1, Ίκαρος.

Κι αν δεν μπορείς να κάμεις την ζωή σου όπως την θέλεις,
τούτο προσπάθησε τουλάχιστον

[5] προβολή δημόσιας εικόνας

όσο μπορείς: μην την εξευτελίζεις
μες στην πολλή συνάφεια του κόσμου,
μες στες πολλές κινήσεις κι ομιλίες.

Μην την εξευτελίζεις πηαίνοντάς την,
γυρίζοντας συχνά κι εκθέτοντάς την
στων σχέσεων και των συναναστροφών
την καθημερινήν ανοησία,
ως που να γίνει σα μια ξένη φορτική.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Να εξηγήσεις την παραίνεση του ποιητικού υποκειμένου «όσο μπορείς». Ποιες σκέψεις σού προκαλεί;

ή

2. Να υποθέσεις ότι είσαι αποδέκτης του παραπάνω ποιήματος. Να συντάξεις ένα κείμενο στο οποίο θα απαντάς στην προτροπή του ποιητικού υποκειμένου.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (Μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Θετικά αξιολογούνται:

- *Ένας πετυχημένος, περιεκτικός και ελκυστικός τίτλος.*
- *Η κατάλληλη τεκμηρίωση.*
- *Η αναφορική λειτουργία της γλώσσας, το σοβαρό ύφος λόγου.*

Αρνητικά αξιολογούνται:

- *Η απουσία τίτλου ή ένας μακροσκελής ή ασαφής τίτλος.*
- *Ένας γενικόλογος πρόλογος.*
- *Η πληθώρα παραδειγμάτων και η έλλειψη τεκμηρίωσης.*
- *Το προσωπικό, εξομολογητικό ύφος.*

<u>Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:</u>

Οι μαθητές/-τριες αξιοποιούν απόψεις από το κείμενο αναφοράς όπως: τα παραδοσιακά μέσα ενημέρωσης, η διαφήμιση και τα πρότυπα που επιβάλλει η βιομηχανία της μόδας επηρεάζουν την αυτοεκτίμηση των νέων. Επιπλέον, το facebook ενεργοποιεί φαινόμενα σκληρού κοινωνικού ανταγωνισμού, καταποντίζει την προσωπική αυτοεκτίμηση και οι νέοι συγκρίνουν διαρκώς την εικόνα του εαυτού τους με των φίλων, αλλά και τις δικές τους.

Άλλοι λόγοι που ευθύνονται για τη χαμηλή αυτοεκτίμηση των νέων:

- εθισμός από το διαδίκτυο: απομόνωση από το κοινωνικό περιβάλλον, εισχώρηση σε μια εικονική πραγματικότητα,
- διαδικτυακός εκφοβισμός,
- σχολικός εκφοβισμός,
- σχολική αποτυχία, μειωμένη επίδοση, μαθησιακές δυσκολίες,

- οικογενειακό περιβάλλον: υπερβολικές προσδοκίες γονέων, αυστηροί – επικριτικοί γονείς, γονείς που δεν αφιερώνουν χρόνο, που θέτουν όρους στην αγάπη και στην αποδοχή τους, έλλειψη υποστήριξης, τιμωρίες, παραμέληση, κακοποίηση
- έλλειψη επιβράβευσης, σύγκριση με άλλα αδέλφια ή άτομα του φιλικού – κοινωνικού περίγυρου
- σωματική, σεξουαλική βία κ.ά

Β3. (Μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

<u>Ενδεικτικοί άξονες απάντησης:</u>

Το ποιητικό υποκείμενο προτρέπει, συμβουλεύει τον αναγνώστη, να αποφεύγει τις περιττές συναναστροφές αναγνωρίζοντας τις δυσκολίες που υπάρχουν και γι΄ αυτό δεν είναι απόλυτο και αυστηρό. Η φράση «όσο μπορείς» τονίζει αυτή τη δυσκολία και τον προσωπικό αγώνα που ο καθένας πρέπει να δώσει απέναντι σε φθοροποιές δυνάμεις («η πολλή συνάφεια του κόσμου», «οι πολλές κινήσεις και ομιλίες»). Για αυτό επαναλαμβάνει την προτροπή «μη την εξευτελίζεις» - που παίρνει κυρίαρχη θέση μέσα στο ποίημα- γιατί στο τέλος η ζωή του θα καταντήσει ανυπόφορη και ξένη. Θεωρεί ότι πρέπει να υπάρχει αξιοπρέπεια, αντίσταση στις ανούσιες κοινωνικές σχέσεις και συναναστροφές. Ωστόσο δεν προτείνει μια ζωή αντικοινωνική, αλλά μια υγιή κοινωνικότητα που να βασίζεται σε συναναστροφές που προσφέρουν ψυχική πληρότητα.

Οι μαθητές/-τριες ανάλογα με την πρόσληψη του νοήματος μπορούν να εκφράσουν την άποψή τους για τις σκέψεις που δημιουργεί η προτροπή του ποιητικού υποκειμένου.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Η απάντηση θεωρείται αποδεκτή, αρκεί να είναι ολοκληρωμένη νοηματικά και εκφραστικά. Η εκφώνηση επιτρέπει την καταγραφή προσωπικών ιδεών, αρκεί να είναι ολοκληρωμένες ως προς τη διατύπωση και τα νοήματα.

Οι μαθητές/-τριες μπορούν ανακαλώντας προσωπικά βιώματα να εκφράσουν τις σκέψεις τους.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Οδικά τροχαία ατυχήματα. Επιδημιολογία, παράγοντες κινδύνου και μέτρα πρόληψης

Το κείμενο που ακολουθεί είναι, ελαφρώς διασκευασμένο, απόσπασμα από άρθρο των Μ. Καρδαρά, Α. Παπαζαφειροπούλου και Σ. Παππά στο επιστημονικό περιοδικό Αρχεία Ελληνικής ιατρικής, 2009, 26(6), σελ. 751-758.

Οι παράγοντες που εμπλέκονται σε ένα τροχαίο ατύχημα είναι τρεις: ο οδηγός, το όχημα και ο δρόμος. Η σωματική και η ψυχική υγεία των οδηγών, η ηλικία, το διανοητικό επίπεδο, η ικανότητα του οδηγού και ο σεβασμός, από μέρους του, του κώδικα οδικής κυκλοφορίας παίζουν σημαντικό ρόλο στην πρόκληση τροχαίων ατυχημάτων. Αναφορικά με το όχημα, διάφορες μηχανικές παράμετροι αυτού, όπως η ποιότητα της κατασκευής και της συντήρησης του συστήματος οδήγησης και πέδησης, το ανένδοτο των θυρών και η ανάρτηση, διαδραματίζουν σοβαρό ρόλο στη συχνότητα και τη βαρύτητα των τροχαίων ατυχημάτων. Οι ειδικοί αποδίδουν ευθύνες και στους δρόμους, όπως αυτούς που είναι άσχημα σχεδιασμένοι, έχουν κακό φωτισμό ή η σηματοδότησή τους δεν είναι καλή.

Η έρευνα υποδεικνύει ότι ο ανθρώπινος παράγοντας είναι υπεύθυνος για την πρόκληση των περισσοτέρων τροχαίων ατυχημάτων και έχει βοηθήσει στην καλύτερη κατανόηση της σχέσης μεταξύ χαρακτηριστικών της συμπεριφοράς και ψυχολογικών χαρακτηριστικών των οδηγών και του κινδύνου πρόκλησης τροχαίου ατυχήματος. Υπάρχουν τέσσερις διαφορετικές κατηγορίες ανθρώπινων παραγόντων που θεωρούνται υπεύθυνοι για τον αυξημένο κίνδυνο πρόκλησης τροχαίου ατυχήματος: (α) η επιδεξιότητα, (β) η εμπειρία, (γ) το ατομικό επίπεδο ανάπτυξης και η ωριμότητα και (δ) η κοινωνική κατάσταση και ο τρόπος ζωής. Η γενική ιδέα είναι ότι ο τρόπος που ένας οδηγός ζει, τα ενδιαφέροντά του και η προσωπικότητά του θα μπορούσαν να επηρεάσουν τον κίνδυνο τροχαίου ατυχήματος που διατρέχει, καθώς επίσης και τις αντιλήψεις του για την κίνηση και την οδήγηση. Η τάση των οδηγών να δημιουργούν παραβάσεις, η γρήγορη οδήγηση και η έλλειψη συγκέντρωσης κατά τη λήψη απόφασης έχουν βρεθεί να συνδυάζονται με αυξημένο κίνδυνο τροχαίου ατυχήματος. Για παράδειγμα, οδηγοί που ανέφεραν ένα σχετικά μεγάλο αριθμό παραβάσεων αντιπροσωπεύονταν περισσότερο στα τροχαία ατυχήματα απ' ό,τι οι οδηγοί που διέπραξαν σφάλμα. […]

Τα υπάρχοντα δεδομένα σχετικά με την επίδραση της ηλικίας στην πρόκληση τροχαίου ατυχήματος είναι αντικρουόμενα. Σε μια μελέτη βρέθηκε ότι οι οδηγοί μεγάλης ηλικίας παρουσιάζουν μικρότερη πιθανότητα να εμπλακούν σε τροχαίο ατύχημα. Αντίθετα, σε άλλη μελέτη διαπιστώθηκε ότι η ηλικία αποτελεί βασικό παράγοντα πρόκλησης ατυχήματος και μάλιστα η ηλικία >60 ετών συσχετίζεται με υψηλό κίνδυνο θανατηφόρου τραυματισμού. Οι νεαρότεροι οδηγοί είναι πιθανότερο να τραυματιστούν θανάσιμα σε τροχαίο ατύχημα με ένα εμπλεκόμενο όχημα, ενώ οι πιο ηλικιωμένοι με δύο ή περισσότερα εμπλεκόμενα οχήματα. Αυτό συμβαίνει επειδή οι νεαρότεροι οδηγοί έχουν την τάση να οδηγούν με μεγαλύτερες ταχύτητες, ενώ οι πιο ηλικιωμένοι παρουσιάζουν έλλειψη συγκέντρωσης και αδυναμία παρατήρησης. Ένα άλλο συμπέρασμα στο οποίο καταλήγουν αρκετές μελέτες είναι το γεγονός ότι οι νέοι οδηγοί έχουν πολύ υψηλή αναλογία οδικών τροχαίων ατυχημάτων επειδή διανύουν περισσότερα χιλιόμετρα. Μελέτη στη χώρα μας έδειξε ότι για τα οδικά τροχαία ατυχήματα στα άτομα νεαρής ηλικίας ευθύνεται κυρίως η επιθετική συμπεριφορά, που έχει ως αποτέλεσμα την πραγματοποίηση παραβιάσεων και την απροσεξία από μέρους του οδηγού.

Α3. Οι αρθρογράφοι αναφέρονται, αρκετά λεπτομερώς, στα αίτια που προκαλούν τα τροχαία ατυχήματα, με ιδιαίτερη αναφορά στους νέους. Αξιοποιώντας αυτά τα στοιχεία ποια πιστεύεις ότι είναι τα κατάλληλα μέτρα πρόληψης των οδικών ατυχημάτων; Πώς αυτά μπορούν να ενισχυθούν από την εκπαίδευση; Να αναπτύξεις τις απόψεις σου σε άρθρο (200-250 λέξεων) που θα δημοσιευτεί στο ιστολόγιο του σχολείου.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

Κώστας Μουρσελάς (1932 –2017)

Βαμμένα κόκκινα μαλλιά (Απόσπασμα)

Το ομώνυμο μυθιστόρημα κυκλοφόρησε, για πρώτη φορά, το 1990 από τις εκδόσεις Κέδρος. Το παρακάτω απόσπασμα είναι από τις εκδόσεις Πατάκη, 2014.

Σου μίλησα πριν για το απερίγραπτο μηχανάκι που καβάλησε ο Λούης. Απερίγραπτο, γιατί από τα πολλά τρακαρίσματα και τις πολλές κατρακύλες, δε νομίζω να υπάρχει επάνω του ένα εξάρτημα από τη μάνα του. Και πρέπει να ξέρεις ότι αν ζει ακόμα ο

Λούης, είναι μόνο από τα επαναλαμβανόμενα θαύματα. Όσες φορές το καβαλά, κανονικά, άλλες τόσες θα έπρεπε να έχει αποδημήσει εις Κύριον. Και όμως, πάνω στην κρίσιμη στιγμή επεμβαίνει πάντα κάποιος φύλαξ άγγελος και τον σώζει. Αγνοεί το όνομα του αγγέλου του, τις αιτίες που τον κάνουν και επεμβαίνει, αλλά είναι βέβαιος πια πως κάτι το μυστηριώδες συμβαίνει. Δεν μπορεί, αγαπητέ μου, να του φεύγει ολόκληρη η μπροστινή ρόδα, να γκρεμοτσακίζεται και στο τέλος να σηκώνεται σαν κύριος, λες και είχε σκύψει να πάρει κάτι που του 'πεσε. Δεν μπορεί πάλι να χτυπά η μπροστινή ρόδα πάνω στο ρείθρο κάποιου πεζοδρομίου, να εκτινάσσεται ο Λούης σαν πύραυλος, να πέφτει πάνω σε πλατφόρμα νταλίκας που προπορευόταν φορτωμένη καρπούζια, γιατί έγινε κι αυτό, και να βλέπεις το κωμικοτραγικό θέαμα, αντί να σκάσει κάτω σαν καρπούζι αυτός, να σκάνε τα καρπούζια. Και όλα αυτά, σημείωσε, τα παθαίνει όχι γιατί είναι κακός οδηγός, όχι, αλλά γιατί μόνο πάνω στο μηχανάκι του ο Λούης συλλαμβάνει ιδέες, καταστρώνει σχέδια, παίρνει αποφάσεις, ονειρεύεται. Γενικά η ταχύτητα του δίνει τους ισχυρότερους ερεθισμούς, τον απογειώνει. Έχει συμβεί να έχει ξεκινήσει από Πέραμα, να έχει φτάσει Ραφήνα, να έχει ξεκαβαλικέψει το μηχανάκι και τότε μόνο να ανακαλύπτει ότι πάνω από δυόμισι ώρες οδηγούσε χωρίς να το ξέρει.

— Ναι, ξάδερφε, απίστευτο. Μόλις έφτασα, τότε το κατάλαβα. Ιδέα δεν είχα ότι ταξίδευα δυο ώρες.

Αυτός, σ' αυτές τις δυο ώρες, είχε οργανώσει στη φαντασία του ένα μπαρ, είχε βρει κεφάλαια, συνεταίρους, για λογιστή τη γυναίκα του αδελφού του, την Ελενίτσα, την επονομαζόμενη και Τουίγκι, την είχε άλλωστε πάντα στο μάτι… Μεγάλη ιστορία. Άκου για να καταλάβεις: Ενώ ταξίδευε, είχε βρει το χώρο του μπαρ – ένα παλιό εγκαταλειμμένο σπίτι –, την ιδιοκτήτρια – μια πανύψηλη γοητευτική γυναίκα που δεν ήθελε μάλιστα να του το νοικιάσει –, άκου να δεις, μέχρι πού είχε φτάσει το όνειρο. Μισή ώρα, λέει, από Καλλιθέα μέχρι Στάδιο, του πήρε για να την πείσει.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ο Λούης συχνά παθαίνει ατυχήματα με το μηχανάκι του. Για ποιους λόγους συμβαίνει αυτό, σύμφωνα με το κείμενο; Πώς κρίνεις την οδική του συμπεριφορά;

ή

2. Να υποθέσεις ότι είσαι ένας περαστικός που βλέπει κάποιο από τα ατυχήματα του Λούη. Σε μια σελίδα του ημερολογίου σου, καταγράφεις το περιστατικό, τις σκέψεις και τα συναισθήματα που σού δημιουργήθηκαν.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Θετικά αξιολογούνται:

- *Ένας πετυχημένος, περιεκτικός και ελκυστικός τίτλος.*
- *Αφόρμηση από την επικαιρότητα στον πρόλογο ή ακόμη και αναφορά στο αρχικό κείμενο.*
- *Η κατάλληλη τεκμηρίωση (γιατί όσα αναφέρουν συνιστούν ευκαιρίες ή εμπόδια για την επαγγελματική αποκατάσταση των νέων).*
- *Η αναφορική λειτουργία της γλώσσας, το ουδέτερο ύφος λόγου.*

Αρνητικά αξιολογούνται:

- *Η απουσία τίτλου ή ένας μακροσκελής ή ασαφής τίτλος.*
- *Ένας γενικόλογος πρόλογος.*
- *Η πληθώρα παραδειγμάτων και η έλλειψη τεκμηρίωσης.*
- *Το προσωπικό, εξομολογητικό ύφος.*

<u>Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:</u>

1. **Τα μέτρα πρόληψης που μπορεί να αναπτύξει ο/η μαθητής/τρια είναι, μεταξύ άλλων, τα εξής:**
   - Αυστηρό κανονιστικό πλαίσιο για την απόκτηση άδειας οδήγησης.
   - Επαρκές χρονικό διάστημα οδήγησης με εκπαιδευτή, για την απόκτηση εμπειρίας.
   - Κατάλληλες υλικοτεχνικές συνθήκες του οδοστρώματος.
   - Επαρκής συντήρηση των οχημάτων.

2. **Η εκπαίδευση μπορεί να συνδράμει με ποικίλους τρόπους, αναλόγως και των επιλόγων που θα έχουν κάνει στο α’ μέρος. Ενδεικτικά:**

- Εκπαίδευση στον Κώδικα Οδικής Συμπεριφοράς, συστηματικά και όχι περιστασιακά.
- Έμφαση στο πλαίσιο σχετικών μαθημάτων στις συνέπειες της ανώριμης οδηγικής συμπεριφοράς.
- Δράσεις – προγράμματα που ενισχύουν την ορατότητα των σωστών οδηγικών επιλογών έναντι των παρορμητικών.

Β3. (μονάδες 25)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης**

<u>Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης</u>

Οι λόγοι για τους οποίους του συμβαίνουν συχνά οδικά ατυχήματα είναι:

- Η κακή κατάσταση και η ελλιπής συντήρηση που είχε το μηχανάκι του (π.χ. «*Απερίγραπτο, γιατί από τα πολλά τρακαρίσματα και τις πολλές κατρακύλες, δε νομίζω να υπάρχει επάνω του ένα εξάρτημα από τη μάνα του*»)
- Η μόνιμη αφηρημάδα του ήρωα κατά την ώρα της οδήγησης («*μόνο πάνω στο μηχανάκι του ο Λούης συλλαμβάνει ιδέες, καταστρώνει σχέδια, παίρνει αποφάσεις, ονειρεύεται*»)

Στο β΄ σκέλος του ερωτήματος η διατύπωση επιτρέπει την προσωπική τοποθέτηση. Θετικά αξιολογούνται η σαφήνεια της απάντησης και η σύνδεση με το α’ μέρος.

ή

2. **Θέμα δημιουργικής γραφής**

<u>Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης</u>

- Κειμενικό είδος: ημερολόγιο.
- Ημερολόγιο: τόπος, χρόνος, προσφώνηση, αποφώνηση.
- Συντάκτης/συντάκτρια: Ένας περαστικός ο οποίος έχει γίνει μάρτυρας ενός από τα ατυχήματα του Λούη με το μηχανάκι.
- Ύφος λόγου: Οικείο, εξομολογητικός τόνος.
- Γλώσσα: Απλή, καθημερινή, χρήση α’ ενικού ρηματικού προσώπου.

- Στο περιστατικό ο/η μαθητής/-τρια αναμένεται να αναφερθεί στην αφηρημάδα του οδηγού και στην κακή κατάσταση που είχε το μηχανάκι.
- Οι σκέψεις και τα συναισθήματα, ενέχουν υψηλό βαθμό υποκειμενικότητας:
    - Οι σκέψεις αναμένεται να αφορούν στην πρόληψη και στην σωστότερη οδηγική συμπεριφορά από μέρους του Λούη, αλλά και του κάθε οδηγού.
    - Τα συναισθήματα μπορούν να είναι: έκπληξη, ανησυχία, φόβος κτλ.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Από τον Φρανκενστάιν στην Κλάρα

Το παρακάτω απόσπασμα είναι από το ομώνυμο άρθρο της Αγγέλας Καστρινάκη το οποίο δημοσιεύτηκε στον ιστοχώρο του περιοδικού TheBooks' Journal, στις 23/9/2021.

Δύο χρόνια τώρα, για να προσελκύσω το ενδιαφέρον φοιτητών και φοιτητριών, ξεκινώ τις παραδόσεις στο μάθημα «Εισαγωγή στη νεοελληνική φιλολογία» με ό,τι διαφημίζω ως «ειδήσεις από το μέλλον». Πρόκειται για τις πληροφορίες που έδωσε ο Κωνσταντίνος Δασκαλάκης για τη σχέση τεχνητής νοημοσύνης και τέχνης σε μια διάλεξή του τον Ιανουάριο του 2020. Τι έλεγε λοιπόν πριν ενάμιση χρόνο; Πρώτον ότι ένας αλγόριθμος μπορεί να αναπαράγει ικανοποιητικά μια τεχνοτροπία στη ζωγραφική. Αν τον εκπαιδεύσουμε στο στυλ του Βαν Γκονγκ, π.χ., και έπειτα του δώσουμε μια φωτογραφία ενός τοπίου, θα είναι σε θέση να φτιάξει έναν αρκετά πιστό αλά Βαν Γκονγκ πίνακα με βάση τη φωτογραφία. Η δεύτερη πληροφορία αφορά την παραγωγή κειμένου. Εκεί η απόδοση του αλγόριθμου είναι «μέτρια», έλεγε ο Κωνσταντίνος Δασκαλάκης. Τροφοδότησαν έναν αλγόριθμο με όλα τα έργα του Σαίξπηρ και έπειτα του ζήτησαν να γράψει μια τραγωδία: αυτός πήρε άριστα στο ύφος, το κείμενό του όμως δεν έβγαζε νόημα.

Γνωρίζετε ίσως ότι είναι πολύ δύσκολο να ορίσουμε θεωρητικά τι είναι η λογοτεχνία, επειδή τα όρια με τις άλλες μορφές λόγου είναι διαπερατά[1]. Αφού παρουσίαζα λοιπόν στους πρωτοετείς φοιτητές τις δυσκολίες του ορισμού, κατέληγα: «λογοτεχνία είναι αυτό που δεν μπορεί (ακόμα) να κάνει ο αλγόριθμος». Το «ακόμα», που το έβαζα σε παρένθεση, δήλωνε μια πιθανότητα να αλλάξουν τα δεδομένα – πιθανότητα στην οποία ωστόσο δεν πίστευα. Θεωρούσα ότι ο ανθρώπινος νους είναι αξεπέραστος, ότι η λογοτεχνία θα είναι πάντα το προϊόν μιας ιδιοφυΐας, μιας δημιουργικής φαντασίας που καμιά «μηχανή» δεν μπορεί να φτάσει. Η τέχνη, αυτό το τόσο ακριβό, το τόσο πολύτιμο προϊόν του ανθρώπινου μυαλού, θα μείνει πάντα ως όριο που θα σηματοδοτεί τον αμίμητο πυρήνα του ανθρώπου.

Τώρα έχω αρχίσει κάπως να κλονίζομαι, ύστερα από όσα έμαθα προετοιμάζοντας αυτή την εκδήλωση – ενδεχομένως και υπό την επήρεια των πολλών μυθιστορημάτων που

[1] Κάποιος ή κάτι που μπορεί να το διαπεράσει κάτι άλλο.

διάβασα. Οι αλγόριθμοι μπορούν πάντως, αυτή τη στιγμή, να μας βοηθήσουν να συνθέσουμε ποιήματα (στα αγγλικά προς το παρόν), ενώ φτιάχνουν και οι ίδιοι χάικου, τα 17σύλλαβα τρίστιχα γιαπωνέζικα ποιήματα – δημιουργήματα για τα οποία Ιάπωνες ειδικοί λένε πως ορισμένα τουλάχιστον στέκουν. Οι αλγόριθμοι επίσης γράφουν μουσική, κομμάτια με τον τρόπο του Μπαχ, σε βαθμό που δεν μπορείς να ξεχωρίσεις ποιο είναι του Μπαχ και ποιο της «μηχανής» (εγώ τουλάχιστον απέτυχα). Έπειτα, πρόσφατα, ένας νεαρός ευρωπαίος ζωγράφος συνεργάστηκε με το ρομπότ Σοφία, τη γνωστή ανθρωπόμορφη τεχνητή νοημοσύνη, και ζωγράφισαν μαζί πορτρέτα – ο ζωγράφος μας ήταν μάλιστα ενθουσιασμένος από τη συνεργασία, ενώ έγινε και αρκετά πλουσιότερος, καθώς φαίνεται. […]

Μένει να δούμε αν η φαντασία των καλλιτεχνών θα γίνει κάποτε πραγματικότητα και σε ποια εκδοχή της. Θα μπορέσουμε άραγε να ελέγξουμε τις δυνάμεις που εξαπολύουμε; Θα γίνουμε φίλοι και συνεργάτες της ΤΝ ή έρμαιά της; Θα διατηρήσουμε έλεγχο επί της ζωής μας ή θα εκχωρήσουμε την ελευθερία μας; Προσωπικά χαίρομαι που ακόμα (να ’το πάλι το «ακόμα») η ΤΝ δεν με γνωρίζει πολύ καλά. Μπορεί να ξέρει το γούστο μου στην ένδυση και να μου στέλνει διαρκώς διαφημίσεις με λιμπιστικά ρουχαλάκια, μπορεί να εικάζει τι άρθρο θα ήθελα να διαβάσω μια δεδομένη στιγμή και να μου το προτείνει, φυσικά γνωρίζει τα γενέθλιά μου, αλλά δεν ξέρει πως με εκνευρίζει πολύ, όταν με βομβαρδίζει με ελιξίρια νεότητας. Χαίρομαι που κάνει λάθη, υπολογίζοντας ότι με πονάνε π.χ. οι αρθρώσεις μου. Σύντομα βέβαια θα της εκχωρήσω εγώ η ίδια περισσότερα στοιχεία για τον εαυτό μου, γιατί αυτό θα με συμφέρει…

Α3. Η αρθρογράφος προβληματίζεται για τη θέση που αρχίζει να κατέχει η τεχνητή νοημοσύνη στην παραγωγή της τέχνης. Με ποιους τρόπους θεωρείς ότι μπορούν οι σύγχρονοι και οι μελλοντικοί καλλιτέχνες να δημιουργήσουν και να συνυπάρξουν με τις τεχνολογικές εξελίξεις; Πιστεύεις ότι θα υποβαθμιστεί το καλλιτεχνικό τους έργο στο μέλλον;

Να αναπτύξεις τις απόψεις σου σε άρθρο (200-250 λέξεων) που θα δημοσιευτεί στο ιστολόγιο του σχολείου.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

Γιάννης Κοντός (1943- 2015)

Η μνήμη των κομπιούτερς

Το ποίημα συμπεριλαμβάνεται στην ανθολογία «Πρόκες στα σύννεφα», εκδόσεις Κέδρος, 1999

Το χαδάκι στο λαιμό σου
δεν το πιάνει το πεδίο ενέργειας
του κομπιούτερ. Δεν μπαίνει
στο πρόγραμμά του. Αρνείται αυτές
τις λεπτομέρειες. Ούτε τις κάλτσες σου
πιάνει, γιατί τις έχει στο χέρι
κι ακουμπάει στον ώμο μου.
Τα φιλιά σου τα μεταγράφει
ως θερμότητα. Δεν βλέπει τον
αποχαιρετισμό, το φως που κάνει
ρίγες στη φούστα σου. Ούτε το μολύβι
που γράφει τις παραγγελίες
για τον μπακάλη. Κάνει ένα μονότονο
θόρυβο, σαν ανεμιστήρας, και βγάζει
ταινίες με στοιχεία για πολύ σοβαρά πράγματα.
Την τετραγωνική ρίζα της λύπης
δεν θα τη βρει ποτέ. Ούτε
το ενδιαφέρει. Θα ανακαλύψει
πολλά και διάφορα, αλλά
τα μικρά, τα μισοσβησμένα,
θα τα έχει σε κενό στις καταγραφές
με τα αθροίσματά του!

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Να σχολιάσεις, τεκμηριωμένα με χωρία του ποιήματος, τα ανθρώπινα στοιχεία που δεν κατανοεί ο υπολογιστής. Θεωρείς ότι θα είναι σε θέση οι υπολογιστές στο μέλλον να κατανοούν τον άνθρωπο ολοκληρωτικά;

ή

2. Να υποθέσεις ότι το ποιητικό υποκείμενο καταγράφει, σε μία σελίδα του ημερολογίου του, τις σκέψεις και τα συναισθήματα που του δημιουργήθηκαν, όταν διαπίστωσε τις

συναισθηματικές «ανεπάρκειες» των υπολογιστών. Γράψε αυτή τη σελίδα ημερολογίου, όπως φαντάζεσαι ότι θα είναι.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Θετικά αξιολογούνται:

- *Ένας πετυχημένος, περιεκτικός και ελκυστικός τίτλος.*
- *Αφόρμηση από την επικαιρότητα στον πρόλογο ή ακόμη και αναφορά στο αρχικό κείμενο.*
- *Η κατάλληλη τεκμηρίωση (γιατί όσα αναφέρουν συνιστούν ευκαιρίες ή εμπόδια για την επαγγελματική αποκατάσταση των νέων).*
- *Η αναφορική λειτουργία της γλώσσας, το ουδέτερο ύφος λόγου.*

Αρνητικά αξιολογούνται:

- *Η απουσία τίτλου ή ένας μακροσκελής ή ασαφής τίτλος.*
- *Ένας γενικόλογος πρόλογος.*
- *Η πληθώρα παραδειγμάτων και η έλλειψη τεκμηρίωσης.*
- *Το προσωπικό, εξομολογητικό ύφος λόγου.*

<u>Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:</u>

- Οι τρόποι με τους οποίους μπορούν να συνυπάρξουν οι καλλιτέχνες με τις σύγχρονες επιλογές τεχνητής νοημοσύνης και που μπορεί να αναπτύξει ο/η μαθητής/-τρια είναι, μεταξύ άλλων, οι εξής:
- Εξοικείωση με τις νέες τεχνολογικές εφαρμογές, όσον αφορά στο καλλιτεχνικό πεδίο που δραστηριοποιούνται
- Αποφυγή ενίσχυσης του δίπολου καλλιτέχνης ή τεχνητή νοημοσύνη στην τέχνη, αλλά περισσότερο θέαση του εμπλουτισμού των δυνατοτήτων έκφρασης από την πλευρά των καλλιτεχνών

- Αξιοποίηση των δυνατοτήτων της τεχνητής νοημοσύνης για την ευρύτερη επικοινωνία και εμβάθυνση με άλλους καλλιτέχνες και την ίδια την τέχνη τους.

Στο β’ σκέλος η εκφώνηση του θέματος επιτρέπει την προσωπική τοποθέτηση, ωστόσο αναμένεται να αναφερθούν:

- Τα πεπερασμένα όρια της νοημοσύνης των υπολογιστών, ως ανθρώπινες κατασκευές, σε αντίθεση με τις απεριόριστες δυνατότητες της ανθρώπινης φαντασίας
- Τη λειτουργία της τεχνητής νοημοσύνης, τουλάχιστον μέχρι σήμερα, με πρότυπα και μοτίβα που ήδη έχουν διαμορφώσει οι άνθρωποι σε αντίθεση με τις νέες υβριδικές ή καινοτόμες μορφές τέχνης και έκφρασης που μπορεί να δημιουργηθούν από τους καλλιτέχνες του μέλλοντος.

Β3. (μονάδες 25)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης**

<u>Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης</u>

Τα ανθρώπινα στοιχεία τα οποία δεν κατανοεί ο υπολογιστή είναι:

- Η τρυφερότητα, η επαφή («Το χαδάκι στο λαιμό σου/δεν το πιάνει το πεδίο ενέργειας/του κομπιούτερ» &«Τα φιλιά σου τα μεταγράφει/ ως θερμότητα»).
- Οι ενέργειες που απαιτούν πρόθεση/δυσκολία («Ούτε τις κάλτσες σου/πιάνει, γιατί τις έχει στο χέρι/κι ακουμπάει στον ώμο μου»).
- Η λεπτότητα («Δεν βλέπει τον αποχαιρετισμό»).
- Η φαντασία («το φως που κάνει/ρίγες στη φούστα σου»).
- Η πολυπλοκότητα των συναισθημάτων («Την τετραγωνική ρίζα της λύπης/δεν θα τη βρει ποτέ»).

Στο β΄ σκέλος του ερωτήματος η διατύπωση επιτρέπει την προσωπική τοποθέτηση. Θετικά αξιολογούνται η σαφήνεια της απάντησης και η σύνδεση με το α’ μέρος.

ή

2. **Θέμα δημιουργικής γραφής**

<u>Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης</u>

- Κειμενικό είδος: ημερολόγιο
- Ημερολόγιο: τόπος, χρόνος, προσφώνηση, αποφώνηση
- Συντάκτης/συντάκτρια: Το ποιητικό υποκείμενο.
- Ύφος λόγου: Οικείο, εξομολογητικός τόνος.
- Γλώσσα: Απλή, καθημερινή, χρήση α’ ενικού ρηματικού προσώπου.
- Αναμένεται να αναφερθεί στην αφορμή για την καταγραφή, ο αποχαιρετισμός του άλλου προσώπου.
- Οι σκέψεις και τα συναισθήματα, ενέχουν υψηλό βαθμό υποκειμενικότητας. Ενδεικτικά:
    - Οι σκέψεις αναμένεται να αφορούν στην αδυναμία σύλληψης από τους υπολογιστές της πολυπλοκότητας των ανθρώπινων συναισθημάτων και τις λεπτές αποχρώσεις εκδήλωσής τους.
    - Τα συναισθήματα μπορούν να είναι: ανησυχία, απορία, ευχαρίστηση για την ανθρώπινη φύση κτλ.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Η συμπεριφορά των γονιών και η επίπτωσή της στους εφήβους

Το κείμενο είναι διασκευή από την ομιλία τού Γ. Φράντζιου στον Δήμο Υμηττού στις 26.4.1991 και αντλήθηκε από το διαδίκτυο.

Η διαδικασία του αποχωρισμού και της εξατομίκευσης με στόχο τη διαμόρφωση μιας προσωπικής ταυτότητας αφορά όλα τα μέλη τής οικογένειας και προϋποθέτει μια αμοιβαία κίνηση με την οποία ο έφηβος απομακρύνεται από τους γονείς του και αυτοί από τον έφηβο.

Σ' αυτή την πορεία, οι γονείς βρίσκονται αντιμέτωποι με την εφηβική φαντασία που βρίσκεται στο απόγειό[1] της, τη στιγμή κατά την οποία οι ίδιοι είναι συμβιβασμένοι με την πραγματικότητα τής ζωής. Βρίσκονται αντιμέτωποι με την ανάδυση τής σωματικής ρώμης[2] των εφήβων, ενώ οι ίδιοι βιώνουν το τέλος της ακμής της. Επιχειρούν να κατανοήσουν τα οράματα των εφήβων για το μέλλον, ενώ οι ίδιοι έχουν κυρίως παρελθόν και το μέλλον τους μοιάζει με «άδεια φωλιά». Καλούνται να διαχειριστούν την απώλεια τού «προστατευτικού» και «παντοδύναμου» τους ρόλου με τον οποίο εξιδανικευτικά τους έβλεπαν ως τότε τα παιδιά τους, ενώ τώρα αυτός ο ρόλος όχι μόνο είναι περιττός, αλλά και «εμποδιστικός». Και τέλος, σε όλα αυτά προστίθεται πολύ συχνά και ο θάνατος των δικών τους γονιών.

Είναι απόλυτα φυσικό, συνεπώς, αυτές οι αλλαγές να τους δημιουργούν αρνητικά συναισθήματα, όπως ζήλια, ανησυχία, έχθρα, θλίψη, που πολύ συχνά τους οδηγούν να αντιμετωπίζουν την εφηβική ηλικία με αρνητικές φαντασιώσεις, οι οποίες ξεπηδούν είτε από τις αναμνήσεις της δικής τους εφηβείας, είτε από ιστορίες τρόμου και φρίκης για καταχρήσεις από τους εφήβους. Παρόμοιες συμπεριφορές είναι συχνά τόσο δραματικές, ώστε δημιουργούν λανθασμένες εντυπώσεις για την πραγματικότητα.

Αν, λοιπόν, οι γονείς κυριεύονται από τέτοιους φόβους για τον αποχωρισμό των παιδιών και δεν είναι σε θέση να αντιμετωπίσουν ώριμα, δηλαδή με κατανόηση και

[1] απόγειο: (μτφ) αποκορύφωμα
[2] ρώμης: δύναμης

ενσυναίσθηση[3], αυτή την εξελικτική πορεία τής οικογένειας, είναι πολύ πιθανό οι έφηβοι να υιοθετήσουν ακραία πρότυπα συμπεριφοράς.

Ας πάρουμε ως παράδειγμα τον γονιό που ως έφηβος είχε αναγκαστεί να καταπνίξει όλες του τις επιθυμίες και την ανάγκη του για ανεξαρτησία, φαινόμενο αρκετά συχνό στις προηγούμενες γενεές. Αντιμετωπίζοντας την εφηβεία των δικών του παιδιών, αναπολεί αυτή την «τόσο ωραία εποχή» («τι καλά που ήταν τότε!» λέει και ξαναλέει), μεταβάλλει την τότε παθητική του στάση σε ενεργητική και τα βάζει με το παιδί του που προσπαθεί τώρα με τη σειρά του να ανεξαρτητοποιηθεί. Υιοθετώντας, όμως, αυταρχική συμπεριφορά, πυροδοτεί έναν φαύλο κύκλο συγκρούσεων με απρόβλεπτες συνέπειες.

Α3. Στο κείμενο τονίζονται οι επιπτώσεις της συμπεριφοράς των γονέων προς τους εφήβους. Με αφορμή τα στοιχεία που παρατίθενται στο κείμενο, να αναφερθείς στα θέματα που συχνά προκαλούν συγκρούσεις των εφήβων με τους γονείς στο οικογενειακό περιβάλλον και να προτείνεις τρόπους με τους οποίους μπορούν να αποφευχθούν οι εντάσεις. Να καταθέσεις τις απόψεις σου σε ομιλία 200-250 λέξεων που θα εκφωνήσεις σε ημερίδα που διοργανώνει το σχολείο σου με θέμα «Γονείς και έφηβοι: η αιώνια σύγκρουση».

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΧΑΛΙΛ ΓΚΙΜΠΡΑΝ

«Για τα παιδιά»

Το ποίημα ανήκει στην ποιητική συλλογή του Λιβανέζου ποιητή «Ο προφήτης» (1923), η οποία αποτελεί το διασημότερο έργο του και μεταφράστηκε σε πάνω από 40 διαφορετικές γλώσσες.

Τα παιδιά σου δεν είναι παιδιά σου.
Είναι οι γιοι και οι κόρες της λαχτάρας της Ζωής για τη Ζωή.
Δημιουργούνται διαμέσου εσένα, αλλά όχι από σένα.
Κι αν και βρίσκονται μαζί σου, δε σου ανήκουν.
Μπορείς να τους δώσεις την αγάπη σου, αλλά όχι τις σκέψεις σου.
Αφού ιδέες έχουν δικές τους.
Μπορείς να δίνεις μια στέγη στο σώμα τους, αλλά όχι και στις ψυχές τους.

[3] Ενσυναίσθηση: η κατανόηση του άλλου, η ικανότητα του ατόμου να κατανοήσει τη θέση του άλλου.

Αφού οι ψυχές τους κατοικούν στο σπίτι του αύριο,
που, εσύ δεν πρόκειται να επισκεφτείς ούτε και στα όνειρά σου.
Μπορείς να προσπαθήσεις να τους μοιάσεις,
αλλά μη γυρέψεις να τα κάνεις σαν εσένα.
Αφού η ζωή δεν πάει προς τα πίσω, ούτε ακολουθεί στο δρόμο του το χτες.
Είσαι το τόξο από το οποίο τα παιδιά σου,
ωσάν ζωντανά βέλη ξεκινάνε για να πάνε μπροστά.
Ο Τοξότης βλέπει στόχο στη γραμμή του Απείρου
και σε λυγίζει με τη δύναμή Του, ώστε οι σαΐτες Του
να φύγουν γοργά και να φτάσουν μακριά.
Δεχτείτε το λύγισμά σας στα χέρια Του με χαρά.
Γιατί αυτός, όπως αγαπά τη σαΐτα που εκτοξεύεται,
αγαπά και τόξο που είναι σταθερό.

Β3. Να επιλέξεις ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Μολονότι ο πρώτος στίχος του ποιήματος περιέχει μια παραδοξολογία, δηλ. μια διατύπωση που φαίνεται παράξενη εκ πρώτης όψεως, το ποιητικό υποκείμενο προσπαθεί να την επιβεβαιώσει χρησιμοποιώντας επιχειρήματα-προτροπές προς τους γονείς. Αφού τα εντοπίσεις, να εξηγήσεις αν τα επιχειρήματα αυτά έχουν ισχύ, κατά τη γνώμη σου, και για τους γονείς της εποχής μας.

ή

2. Στο ποίημα «Για τα παιδιά» ο Χαλίλ Γκιμπράν, με προτρεπτικό λόγο, απευθύνεται στους γονείς και τους κατευθύνει σχετικά με τον τρόπο αντιμετώπισης των παιδιών τους. Σ΄ ένα κείμενο που θα αναρτηθεί στο προσωπικό σου ιστολόγιο, να διατυπώσεις συμβουλές προς τους συνομηλίκους σου σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να αντιμετωπίζουν τους γονείς τους.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Ως προς το επικοινωνιακό πλαίσιο (ομιλία) πρέπει να ληφθούν υπόψη :

α) δομή: απαιτείται ανάλογη προσφώνηση και αποφώνηση π.χ. αξιότιμοι παρευρισκόμενοι, Κυρίες και κύριοι . . . / Ευχαριστώ για την προσοχή σας,

β) ύφος λόγου: σοβαρό, επίσημο, επειδή πρόκειται για εκδήλωση του Δημάρχου και την παρακολουθούν και φορείς εξουσίας.

γ) γλώσσα: αναφορική λειτουργία, γ΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο, χρήση α΄ πληθυντικού προσώπου.

Αφόρμηση για τους/τις μαθητές/-τριες θα αποτελέσει η ανάγνωση του κειμένου και ο συνακόλουθός της προβληματισμός.

Ενδεικτικοί άξονες ανάπτυξης:

Θέματα που συχνά προκαλούν συγκρούσεις των εφήβων με τους γονείς στο οικογενειακό περιβάλλον :

Πρόκειται για διαφορές σε εκτιμήσεις και επιλογές, για ζητήματα που αφορούν:

α) την εμφάνιση (το ντύσιμο, το κούρεμα, το χτένισμα, τα αξεσουάρ κ.ά.),

β) τις αντιλήψεις σχετικά με:

- τις φιλικές σχέσεις, τις συναναστροφές, τις παρέες,
- το σχολείο, τα μαθήματα, το διάβασμα,
- τους επαγγελματικούς στόχους,

- την επαφή με τα άλλο φύλο,
- τον τρόπο ψυχαγωγίας και διασκέδασης.

Τρόποι με τους οποίους μπορούν να αποφευχθούν οι εντάσεις :

- καλόπιστη κριτική προσπάθεια κατανόησης των διαφορετικών περιβαλλοντικών συνθηκών ανατροφής,
- αμοιβαία ενημέρωση για βασικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν, εκμυστήρευση των βαθύτερων σκέψεων και συναισθημάτων,
- συμμετοχή κάθε πλευράς στις δραστηριότητες της άλλης,
- αξιοποίηση ειδικών επιστημόνων(κοινωνικοί λειτουργοί).

Β3. (μονάδες 25)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης**

Αναμένουμε οι μαθητές/-τριες να αντιληφθούν ότι με τον παράδοξο στίχο **«τα παιδιά σου δεν είναι παιδιά σου»**, το ποιητικό υποκείμενο θέλει να τονίσει την ανάγκη της ελευθερίας του παιδιού μέσα στην οικογένεια, αλλά και να αναδείξει την αυτόνομη προσωπικότητά τους. Παράλληλα, οι μαθητές/-τριες πρέπει να σταχυολογήσουν τα επιχειρήματα του ποιητικού υποκειμένου, τα οποία βρίσκονται ύστερα από κάθε «αφού», και να τα αποδώσουν σε πεζό λόγο. Οι μαθητές/-τριες αναμένεται να συμφωνήσουν ή να διαφωνήσουν σχετικά με την ισχύ αυτών των επιχειρημάτων και για τους σημερινούς γονείς. Απαραίτητη σε κάθε περίπτωση είναι η τεκμηρίωση της απάντησής τους.

ή

2. **Θέμα δημιουργικής γραφής**

Οι μαθητές/τριες καλούνται να γράψουν επιστολή, στην οποία σημαντικό ρόλο θα διαδραματίσουν το εξομολογητικό και το βιωματικό στοιχείο, αλλά και η κατάθεση σκέψεων τεκμηριωμένων σχετικά με τον τρόπο αντιμετώπισης των γονιών τους.

Υποχρεωτική είναι η παρουσία του επικοινωνιακού πλαισίου της επιστολής και συγκεκριμένα:

- Η τυπολογία της επιστολής (τοπικός και χρονικός προσδιορισμός, προσφώνηση, αποφώνηση, χαιρετισμός, θέση υπογραφής).
- Το επιστολικό ύφος (αμεσότητα, εξομολογητικός, διαλογικός τόνος).

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Α΄ ΤΑΞΗ ΕΠΑΛ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Η εφηβική επαναστατικότητα

Το κείμενο που ακολουθεί αποτελεί διασκευασμένο άρθρο της ψυχολόγου Εύης Μεσσαριτάκη. Αναρτήθηκε στον ιστότοπο efiveia.gr, στις 22.11.2017, με σκοπό την αντιμετώπιση εφηβικών προβλημάτων και τη συμβουλευτική των γονέων και των εφήβων.

Πρόκειται για ένα από τα κυρίαρχα χαρακτηριστικά της εφηβείας και για έναν από τους μεγαλύτερους πονοκεφάλους των γονέων: η επαναστατικότητα. Ταυτόχρονα, δεν είναι όλες οι μορφές επαναστατικότητας ίδιες. Υπάρχει η επαναστατικότητα ενάντια στην κοινωνική συμμόρφωση και εκείνη ενάντια στη γονεϊκή εξουσία. Και στις δύο περιπτώσεις βέβαια, ο έφηβος κερδίζει με αυτόν τον τρόπο την προσοχή των ενηλίκων.

Το νεαρό άτομο μπορεί ν' αναζητά την προστασία της ατομικότητάς του και την ανεξαρτησία από τις επιθυμίες των γονιών του και αυτό να οδηγεί στην κριτική και τη δυσαρέσκεια από μέρους τους. Αυτό μπορεί να γίνεται είτε γιατί αμφισβητείται η γονεϊκή εξουσία είτε γιατί τα παιδιά μπορεί όντως να κινδυνεύσουν.

Ένας επαναστατημένος έφηβος μπορεί να σαμποτάρει τον εαυτό του εγκαταλείποντας δραστηριότητες που τον ευχαριστούσαν, γιατί πια τις καταγράφει ως παιδικές. Μπορεί να εκδηλώσει αυτοκαταστροφική συμπεριφορά και να πέσουν οι επιδόσεις του στο σχολείο ή ακόμα και να εμπλακεί σε ριψοκίνδυνες δραστηριότητες. Οι γονείς όμως πρέπει να είναι σε θέση να διακρίνουν πότε εξεγείρονται λόγω της έκθεσης του παιδιού τους σε κίνδυνο ή για ναρκισσιστικούς λόγους, επειδή δηλαδή πλήττεται ο ρόλος της αυθεντίας που μέχρι πρότινος κατείχαν.

Η δεύτερη περίπτωση είναι ανθρώπινη και αναμενόμενη ως ένα βαθμό. Αντιστοιχεί δηλαδή στο γονιό να δυσαρεστείται και να δυσφορεί μπροστά σ' αυτή τη νέα τάξη πραγμάτων που διεκδικεί ένας έφηβος για την οικογένεια. Και ο γονιός άνθρωπος είναι άλλωστε που του αντιστοιχεί να σαστίζει μπροστά σε τέτοιες αλλαγές. Οποιαδήποτε μεγάλη αλλαγή ακολουθείται από μία περίοδο αποσταθεροποίησης και απαιτείται χρόνος για να βρεθεί ξανά η ισορροπία. Και η εφηβεία είναι μία μεγάλη αλλαγή για την οικογένεια αφού πρόκειται για τη μετάβαση ενός ατόμου από την παιδικότητα στην ενήλικη ζωή.

Δεν είναι σπάνιο οι γονείς ν' αντιστέκονται σε αυτή τη μετάβαση συνειδητά ή ασυνείδητα. Η εφηβεία προετοιμάζει το έδαφος για την ενηλικίωση και την προετοιμασία του ατόμου ν' ανοίξει τα φτερά του και πιθανόν ν' αφήσει πίσω του την οικογενειακή εστία. Πολλές φορές οι γονείς δεν

είναι πρόθυμοι να το αποδεχτούν αυτό. Ειδικά αν δεν είναι ενεργοποιημένοι και δεν έχουν φροντίσει τη σχέση τους.

Το τελευταίο είναι πολύ σημαντικό ώστε να επιτραπεί στον έφηβο να εκδηλώσει την επαναστατικότητά του με υγιή τρόπο και να διαφοροποιηθεί από τους γονείς του. Η εφηβεία συνεπάγεται πολλές φορές αμφισβήτηση για τους γονείς και τη σχέση τους. Το παιδί είναι πια πολύ πιθανό να μιλήσει ανοιχτά για πράγματα που δεν έχουν ειπωθεί μέσα στην οικογένεια ή για συναισθήματα που κρατούσε καιρό για τον εαυτό του. Πολλές φορές με θυμό και ακατέργαστο τρόπο. Οι γονείς τότε πρέπει να έχουν εφεδρείες [1]σε προσωπικό επίπεδο αλλά και σε επίπεδο ζευγαριού ώστε ν' απορροφήσουν τους οικογενειακούς κραδασμούς. Και ίσως αυτή να είναι η μεγαλύτερη πρόκληση για την οικογένεια όταν έχει παιδιά σ' εφηβική ηλικία.

Α3. Αφορμώμενος/η από το κείμενο της ψυχολόγου που προηγήθηκε, αποφασίζεις να γράψεις άρθρο στο ιστολόγιο του σχολείου σου (200-250 λέξεων), για να εκφράσεις την άποψή σου σχετικά με την εφηβική επαναστατικότητα και να προτείνεις τρόπους ώστε το σχολείο να αξιοποιήσει δημιουργικά την επαναστατικότητα των εφήβων.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΖΩΗ ΚΑΡΕΛΛΗ (1901-1998)

«Νεότητα δύσκολων χρόνων»

Το ποίημα που ακολουθεί αποτελεί απόσπασμα του ευρύτερου ομώνυμου ποιήματος της ποιήτριας Ζωής Καρέλλη. Ανήκει στην ποιητική συλλογή «Της Μοναξιάς και της Έπαρσης», που εκδόθηκε το 1951.

Τι θα κάνουν οι νεώτατοι, οι ωραίοι,
με την τραγικήν εφηβεία,
ραγισμένο κρύσταλλο της ψυχής,
αφανισμένο λουλούδι, άγουρο χαλασμένο καρπό,
κίτρινο της αυγής χρώμα μελαγχολικό;
Αρχίζει μέρα συννεφιασμένη,
μ' αδιέξοδον ουρανό, βαρύ, φορτωμένο
καταιγίδες φανερές κι ύπουλες.

1 Εφεδρείες: (μεταφορικά) ό, τι βάζουμε στην άκρη, προκειμένου να χρησιμοποιηθεί όταν το χρειαστούμε, το απόθεμα, η παρακαταθήκη

Τι θα κάνουν εκείνοι, που έχουν
τα ωραία, τα φοβερά εκείνα μάτια
της νεότητας καθαρά κι αμετάπειστα;

Τι θα κάνουν
οι έφηβοι, όταν τόσο πολύ
γνωρίζουν και δεν μπορούν να ελπίζουν,
καθώς αρχινούν τη ζωή;

Άγγελος δεν φαίνεται κανείς,
της πικρίας το ποτήρι να του προσφέρει.
Μονάχος ο έφηβος θα το φέρει
στα πικρά, σιωπηλά χείλη του,
όπου κανένας λόγος προσευχής,
προσφυγής δεν ανθεί, δεν καλεί τον πατέρα,
τη στιγμή της φριχτής δοκιμής,
της αμείλιχτης μοναξιάς, της απιστίας,
της πιο μεγάλης δοκιμασίας του ανθρώπου.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις την απάντησή σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Το ποιητικό υποκείμενο αντιμετωπίζει τη νεότητα ως μια δύσκολη περίοδο της ανθρώπινης ζωής. Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου με στοιχεία από το ποίημα. Συμφωνείς ή διαφωνείς με την απαισιόδοξη στάση του ποιητικού υποκειμένου; Να αιτιολογήσεις την προσωπική σου τοποθέτηση.

ή

2. Γράφεις μια επιστολή προς ένα φιλικό σου πρόσωπο νεαρής/εφηβικής ηλικίας που αντιμετωπίζει προβλήματα, για να το εμψυχώσεις και να το πείσεις πως η εφηβική περίοδος στην ανθρώπινη ζωή προσφέρει ευκαιρίες και δυνατότητες.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Θετικά αξιολογούνται:

- *Ένας πετυχημένος, περιεκτικός και ελκυστικός τίτλος.*
- *Αφόρμηση από την επικαιρότητα στον πρόλογο ή ακόμη και αναφορά στο αρχικό κείμενο.*
- *Η κατάλληλη τεκμηρίωση*
- *Η αναφορική λειτουργία της γλώσσας, το προσωπικό ύφος λόγου (εφόσον ζητείται η προσωπική άποψη, ιδιαίτερα στο πρώτο ζητούμενο).*

Αρνητικά αξιολογούνται:

- *Η απουσία τίτλου ή ένας μακροσκελής ή ασαφής τίτλος.*
- *Ένας γενικόλογος πρόλογος.*
- *Η πληθώρα παραδειγμάτων και η έλλειψη τεκμηρίωσης.*

Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:

1. **Η άποψη για την εφηβική επαναστατικότητα:**

   Ο/Η μαθητής/-τρια θα εκφράσει την προσωπική του άποψη για τους λόγους της επαναστατικότητας των εφήβων. Ιδέες που μπορούν να αξιοποιηθούν από το κείμενο:

- Η ανάγκη του εφήβου για προστασία της ατομικότητάς του και ανεξαρτησία από τις επιθυμίες των γονιών του.
- Η επιθυμία του να αλλάξει δραστηριότητες που- στη συνείδησή του- καταγράφονται ως παιδικές.
- Η αποσταθεροποίηση που αισθάνεται ο έφηβος/η και τον/την ωθεί σε επαναστατικές πράξεις.
- Η απροθυμία των γονέων να καταλάβουν την ανάγκη για ανεξαρτησία των παιδιών τους, γεγονός που οδηγεί σε οικογενειακές συγκρούσεις.
- Η έλλειψη εμπειρίας των εφήβων που τους ωθεί να εκφράσουν με ακατέργαστο τρόπο τις επιθυμίες τους προς τους γονείς τους, με αποτέλεσμα τις οικογενειακές έριδες.

2. Τρόποι δημιουργικής αξιοποίησης από το σχολείο της εφηβικής επαναστατικότητας

Α) Το σχολείο θα πρέπει να διοχετεύει σε δημιουργικές ενασχολήσεις την ενέργεια των νέων ανθρώπων, όπως είναι οι Τέχνες:

- Να διοργανώνει εκθέσεις ζωγραφικής με έργα των μαθητών
- Να προωθεί τη δημιουργία μουσικών συνόλων ή θεατρικών ομάδων, για να μπορούν να εκφράζουν οι έφηβοι τα συναισθήματά τους και ταυτόχρονα να ψυχαγωγούνται, γεγονός που καταλαγιάζει την επαναστατικότητα των εφήβων.

Β) Καλό είναι να βοηθάει το σχολείο τους εφήβους να χειρίζονται την επαναστατικότητα ή τα εκρηκτικά τους συναισθήματα. Γι αυτό το λόγο μπορεί να δημιουργηθεί στο σχολείο **Πρόγραμμα Διαμεσολαβητών,** μέσω του οποίου οι μαθητές με τη συζήτηση και τη διαμεσολάβηση θα μάθουν να ελέγχουν την επαναστατικότητά τους και να λύνουν τα προβλήματα που δημιουργούνται στο σχολείο.

Γ) Δημιουργία εθελοντικών ομάδων στο σχολείο που σχετίζονται με κοινωνικά και περιβαλλοντικά ζητήματα. Με αυτόν τον τρόπο οι νέοι θα διοχετεύσουν δημιουργικά την επαναστατικότητά τους και παράλληλα θα αποκτήσουν άποψη για σοβαρά σύγχρονα ζητήματα.

Β3. (μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:

Το ποιητικό υποκείμενο αντιμετωπίζει τη νεότητα ως μια δύσκολη περίοδο της ανθρώπινης ζωής. Αυτό είναι εμφανές σε πολλά σημεία του ποιήματος, όπως στους στίχους που αναφέρεται «με την τραγικήν εφηβεία, ραγισμένο κρύσταλλο της ψυχής». Η ζωή των νέων μοιάζει «μ' αδιέξοδον ουρανό, βαρύ, φορτωμένο καταιγίδες φανερές κι ύπουλες». Κατά το ποιητικό υποκείμενο, οι νέοι δεν μπορούν να ελπίζουν. Τέλος, η εφηβεία θεωρείται «η πιο μεγάλη δοκιμασία του ανθρώπου».

Ωστόσο, εφόσον ζητείται η συμφωνία ή διαφωνία του μαθητή με την απαισιοδοξία του ποιητικού υποκειμένου, ο μαθητής/-τρια πρέπει να γράψει την προσωπική του τοποθέτηση και να την αιτιολογήσει.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

- Κειμενικό είδος: επιστολή
- Επιστολή: τόπος, χρόνος, προσφώνηση, αποφώνηση.
- Αποδέκτης/αποδέκτρια επιστολής : Ένα φιλικό πρόσωπο εφηβικής ηλικίας που αντιμετωπίζει προβλήματα
- Ύφος λόγου: Οικείο, εξομολογητικός τόνος.
- Γλώσσα: Απλή, καθημερινή, χρήση α’ ενικού ρηματικού προσώπου

Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:

Στην επιστολή μπορούν να αναφερθούν ως θετικά στοιχεία της εφηβικής ηλικίας:

- Η αρχή της ανεξαρτητοποίησης
- Περισσότερες ευκαιρίες κοινωνικοποίησης
- Η γοητεία της αναζήτησης της προσωπικής ταυτότητας
- Το ξεκίνημα της ζωής, όπως είναι η εφηβεία, δίνει και την ελπίδα πως τα προβλήματα σταδιακά μπορούν να αντιμετωπιστούν. Η σταδιακή ωρίμανση, που αποκτά κανείς στην εφηβεία, βοηθάει και στην ορθότερη αντιμετώπιση των προβλημάτων.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΑΞΙΔΙΑ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Οι σχολικές, εκπαιδευτικές εκδρομές-επισκέψεις και η συμβολή τους στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Το ελαφρώς τροποποιημένο κείμενο είναι της Βλασίας Δ. Κασκανιώτη, διδάκτορος Θεολογίας και εκπαιδευτικού Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Αντλήθηκε από την ιστοσελίδα https://ejournals.lib.auth.gr/religionteaching/article/view/6024/5772.

Οι μαθητές νιώθουν την ανάγκη να φύγουν από τον τόπο τους και αυτή η δυνατότητα για πολλούς λόγους μπορεί να είναι από σπάνια έως ανύπαρκτη. Γι' αυτό η εκδρομή είναι από μόνη της ένα γεγονός που προκαλεί μια ευδιαθεσία, μια χαρά. Αυτή η συναισθηματική χαλάρωση είναι το αντίδοτο της έντασης που δημιουργείται στην ψυχή του μαθητή από την προγραμματισμένη ενδοσχολική και εξωσχολική καθημερινότητα και η οποία από μια πλευρά συνδέεται και με την εκδήλωση βίαιης συμπεριφοράς. Έτσι είναι διπλή η ωφέλεια, αφού αφενός σπάει η τετριμμένη καθημερινότητα και αφετέρου καταλαγιάζει η υπερένταση και αναστέλλεται η βία. Στην εκδρομή ενεργοποιείται όχι μόνο το προσωπικό συναίσθημα, αλλά γίνεται και το άνοιγμα στον άλλον, εξωτερικεύεται η προσωπική τους σκέψη και αναμένεται να ακουστεί ή και να εισακουστεί και η σκέψη τού άλλου.

Οι μαθητές μαθαίνουν να εκφράζουν τα προσωπικά τους βιώματα και να ακούν και μέσω αυτής της διαδικασίας να γνωρίζουν βαθύτερα τον άλλον, να τον πλησιάζουν, να τον συμπαθούν. Στην εκδρομή τα εγωκεντρικά «θέλω» δεν μπορούν να βρουν ικανοποίηση, γιατί ο αυτοματισμός της ομάδας λειτουργεί απαγορευτικά για αυτά, υπερβαίνει και προέχει του ατόμου, οπότε εκεί ο έφηβος μαθαίνει να αφουγκράζεται και τα «θέλω» των άλλων και να προβαίνει σε υποχωρήσεις που προάγουν τη συνύπαρξη. Επιπλέον, μέσα από την αλληλεπίδραση με τους άλλους ο μαθητής καθρεπτίζει τον εαυτό του, κάνει συγκρίσεις, προφανώς διαβλέπει τις ελλείψεις του, ενδεχομένως να είναι αναπόφευκτες κάποιες

ψυχοπαθολογικές καταστάσεις απομόνωσης ή μειονεξίας, τις οποίες ο εκπαιδευτικός πρέπει να καταστέλλει άμεσα.

Βεβαίως, η συμφωνία και η τήρηση κανόνων είναι αναγκαιότατο στοιχείο που περιορίζει την αυθαιρεσία και δεν παρεμποδίζει τη λειτουργία της ομάδας και αυτό πρέπει να γίνει κατανοητό και αποδεκτό πριν ακόμη από την εκκίνηση της εκδρομής. Εκπαιδευτικός και μαθητές οφείλουν να αποδεχτούν ορισμένους κανόνες, οι οποίοι συμβάλλουν στη δημιουργία κλίματος πραγματικής ελευθερίας που βοηθάει γενικότερα στη διαδικασία της μάθησης, αλλά και στη σύσταση υγιών διαπροσωπικών σχέσεων που στηρίζονται στην αλληλεπίδραση. Όταν οι μαθητές είναι συνεπείς σε αυτό, καταλαβαίνουν ότι ένας λόγος που η εκδρομή είναι επιτυχημένη οφείλεται και στη δική τους συμβολή ως προς αυτό το θέμα. Αυτό καλλιεργεί πνεύμα υπευθυνότητας και συνέπειας και συμβάλλει στη διαμόρφωση μιας συγκροτημένης προσωπικότητας. Είναι σημαντικό, για παράδειγμα, να φροντίζουν να τηρούνται με ακρίβεια οι ώρες αναχώρησης από τους τόπους επίσκεψης, οι κανόνες ασφαλείας για τη μετακίνησή τους προς το μέσο μεταφοράς, η ασφάλεια των προσωπικών τους αντικειμένων, η προσωπική τους ασφάλεια σε πολυσύχναστους χώρους, η τήρηση μιας σειράς, η αθόρυβη παρουσία τους σε δημόσιους χώρους.

Α3. Διάβασες το κείμενο και αποφασίζεις να αναρτήσεις ένα άρθρο 200-250 λέξεων στο προσωπικό σου ιστολόγιο, στο οποίο αναφέρεσαι στους λόγους που σε ωθούν να συμμετάσχεις σε μια σχολική εκδρομή, καθώς και στους κανόνες που επιβάλλεται να τηρηθούν από μαθητές και καθηγητές στο πλαίσιό της, ώστε η εκδρομή να θεωρηθεί επιτυχημένη.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΑΓΓΕΛΑΚΗ-ΡΟΥΚ (1939-2020)

Η σχολική εκδρομή

Στα ποιήματα της Κατερίνας Αγγελάκη-Ρουκ είναι ευδιάκριτη η μελαγχολία, η οποία αγγίζει κάποτε τη θλίψη για τα χρόνια της εφηβείας και της νεότητας που έχουν περάσει ανεπιστρεπτί.

Μες στη βαριά ανία της τάξης

όταν φέρναν δάκρυα τ’ ανούσια δευτερόλεπτα
μόνο η ιδέα της εκδρομής άνοιγε την καρδιά μου·
τα πούλμαν σαν να τά ’βλεπα έξω απ’ την πόρτα της αυλής
κι όπου νά ’ναι, σαν νά ’χανε φτερά,
θά ’παιρναν το δρόμο τού βουνού ή της θάλασσας.
Ένα σύννεφο-όνειρο τύλιγε τη μακρινή ημερομηνία,
που έλαμπε όλο κι από πιο κοντά περνώντας οι εβδομάδες.
Και, αχ, η ανυπομονησία αποβραδίς, το καλαθάκι με τα σάντουιτς,
το καινούριο παντελόνι κι η βελονιά της τελευταίας στιγμής…
Όταν πια λες στον παράδεισο στρωνόμαστε να φάμε,
όλες οι μικροπεριπέτειες της καρδιάς ανέβαιναν στα χείλια,
ανταλλάσσαμε φρούτα, μπισκότα κι ήταν σαν ξαφνικά
οι φανταστικές σκηνές του νου να παίζονταν στ’ αλήθεια.
Εξομολογήσεις στη φιλενάδα,
που, αν και δίπλα σου πάντα στο ίδιο θρανίο,
εδώ στο γρήγορο φως περαστικών τοπίων
λάμπει κεχριμπαρένια μες στο εκδρομικό της το μπλουζάκι.
Ονόματα που τ’ άγιαζε ο ψίθυρος,
χάρτινα παιγνίδια με αρχικά «Α! σού ’πεσε το Μ,
ποιος νά ’ναι;». Πρώτο τσιγάρο πίσω από το θάμνο.
«Προσοχή! Οι καθηγητές περνάνε».
Και μετά η επιστροφή σαν θάνατος,
όπως η λίγη νύχτα μπερδεύει τα τελευταία δέντρα της εξοχής
με τα πρώτα σπίτια της πόλης και μερικοί έχουν πια αποκοιμηθεί,
ενώ άλλοι σε υπερένταση τραγουδούν ακόμη.
Μαθαίνω ν’ αντιστρέφω το κλάσμα της πρωινής χαράς
με το δάχτυλο στο κουδούνι του σπιτιού.
Τελείωσε, λέω· η μέρα αυτή,
που στον ορίζοντα του μέλλοντος γυάλιζε κάποτε,
πλησίασε, μεγάλωσε, ήρθε, τελείωσε.
Έτσι θά ’ναι και με τη ζωή…
Πώς πέρασες; Τι έγινε, πού είναι το πετσετάκι;
Το ’χασες; Η μάνα μου ρωτάει.
Αυτό ήταν… πάει.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1.«Έτσι θά ’ναι και με τη ζωή…»: Με τον στίχο αυτό το ποιητικό υποκείμενο φαίνεται ότι κάνει μια σύγκριση της σχολικής εκδρομικής εμπειρίας της με τη ζωή. Ποια γεγονότα/βιώματα και συναισθήματα της εκδρομής και της ζωής θεωρείς ότι παραλληλίζει;

ή

2. Με αφορμή το ποίημα της Κατερίνας Αγγελάκη-Ρουκ δοκίμασε να αποδώσεις βιώματα και συναισθήματα από δικές σου σχολικές εκδρομές σ’ ένα κείμενο που θα έχει τη μορφή σελίδας ημερολογίου.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΕΠΑΛ

Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΑΞΙΔΙΑ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3.(μονάδες25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

- **Ως προς το επικοινωνιακό πλαίσιο** (άρθρο) λαμβάνουμε υπόψη: Την ανάγκη σύνταξης ενός τίτλου, που προϊδεάζει, και την αφόρμηση από την πρόσφατη ανάγνωση του άρθρου.
- **Ως προς το ύφος λόγου:** Αξιολογούμε θετικά την ζωντάνια και την αμεσότητα, καθώς πρόκειται για άρθρο που θα αναρτηθεί στο προσωπικό ιστολόγιο του/της μαθητή/-τριας.
- **Ως προς τη γλώσσα:** μπορεί να αξιοποιηθεί με μέτρο και η ποιητική/μεταφορική λειτουργία της γλώσσας, με επίκληση στο συναίσθημα του δέκτη και να χρησιμοποιηθούν ανάλογα με το προσωπικό ύφος γραφής του μαθητή/της μαθήτριας το α΄ ενικό και πληθυντικό αλλά και το γ΄ ενικό και πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο.

Ως προς το περιεχόμενο: Ο/Η μαθητής/-τρια καλείται να παρουσιάσει τεκμηριωμένα τις απόψεις του σχετικά με τους λόγους που τον ωθούν να συμμετάσχει σε μια εκδρομή.
Ενδεικτικά (α΄ ερώτημα) μπορεί να αναφέρει ότι οι σχολικές εκδρομές έχουν:

- Εκπαιδευτική - μορφωτική (η σχολική εκδρομή αποτελεί μια φορητή αίθουσα διδασκαλίας, οδηγεί στη βιωματική προσέγγιση της γνώσης, στη σύνδεση της θεωρίας με την πράξη και συνεπώς στην καλύτερη κατανόηση).
- ψυχαγωγική σημασία
- επικοινωνιακή σημασία (χαρίζει την εμπειρία του ομαδικού ταξιδιού, τη βίωση της κοινωνικοποίησης)

Σχετικά με το β΄ ερώτημα θα πρέπει οι μαθητές:

- να τηρούν σχολαστικά το πρόγραμμα της εκδρομής και να συμπεριφέρονται υποδειγματικά, ώστε να επιτευχθούν με τον καλύτερο τρόπο η ασφαλής μετακίνηση, καθώς και οι εκπαιδευτικοί στόχοι της εκδρομής.
- να υπακούουν στις οδηγίες και στις εντολές του αρχηγού της εκδρομής και των συνοδών καθηγητών.
- να επιδεικνύουν πνεύμα ομαδικότητας, παρακολουθούν με προσοχή την ξενάγηση.
- να αποφεύγουν οτιδήποτε μπορεί να εκθέσει σε κίνδυνο τη ζωή ή τη σωματική ακεραιότητα των ίδιων ή των συμμαθητών τους, καθώς πράξεις που προσβάλλουν το δημόσιο αίσθημα, το σχολείο και τους συνοδούς καθηγητές, αλλά και την αξιοπρέπεια των ίδιων ως προσωπικοτήτων.

ενώ βασικές υποχρεώσεις των συνοδών καθηγητών είναι:

- η τήρηση του προγράμματος της εκπαιδευτικής μετακίνησης,
- η ασφάλεια των μαθητών και μαθητριών σε όλη τη διάρκεια της μετακίνησης, από την αναχώρηση έως και την επιστροφή τους.

Β3.(μονάδες25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Ο μαθητής / η μαθήτρια θα πρέπει να θεωρήσει πως η πορεία της ζωής είναι ανάλογη με την εκδρομική εμπειρία που βιώνει το ποιητικό υποκείμενο:

- αρχική ανυπομονησία για το επικείμενο ταξίδι
- βίωση και απόλαυση των θελγήτρων του ταξιδιού (παιχνίδια, συναναστροφές, παρέες, συνάντηση με το άλλο φύλο, πρώτο τσιγάρο)
- η επιστροφή παρομοιάζεται με τον θάνατο (πόνος, μελαγχολία)

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Η εκφώνηση επιτρέπει την διατύπωση των απόλυτα προσωπικών θέσεων και σκέψεων του μαθητή ή της μαθήτριας, αφού πρόκειται για βιώματα και συναισθήματα των μαθητών /-τριών από σχολικές εκδρομές σε σελίδα ημερολογίου. Θετικά αποτιμάται η ζωντάνια και η αμεσότητα στο ύφος, η πλούσια στίξη, αλλά και η αξιοποίηση της ποιητικής/μεταφορικής

λειτουργίας της γλώσσας στη διατύπωση των ιδεών, όπως απορρέουν από τη συγκινησιακή σχέση που ανέπτυξε με το ποίημα, αρκεί να είναι ολοκληρωμένες και σαφείς.